

سُنَنِ ابْنِ مَاجَةَ

SUNEN
EBU DAVUDA

Ebu Davudova
zbirka hadisa sa komentarom

3

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ebu Davud Sulejman ibn Eš'as es-Sidžistani

SUNEN EBU DAVUDA

prijevod i komentar: Mahmut Karalić

Knjiga 3

Novi Pazar, 2012.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

POGLAVLJA O ZEKATU¹

1556. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid es-Sekafi, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ukajla, on od Ez-Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbea, a on od Ebu Hurejrea: "Pošto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., umro i nakon njega Ebu Bekr izabran za halifu, a mnogi Arapi se vratili u nevjerstvo, Omer reče Ebu Bekru: 'Kako da se boriš protiv ljudi, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne budu očitovali da je samo Allah Bog. Ko bude očitovao da je samo Allah Bog, sačuvao je od mene svoju imovinu i život, osim u opravdanim slučajevima,² a Allahu će račun polagati.'³ Ebu Bekr reče: "Tako mi Allaha, odlučno ću se boriti protiv svakoga ko pravi razliku između dužnosti klanjanja namaza i dužnosti dijeljenja zekata.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الزَّكَاةِ

١٥٥٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الشَّقِيقِيُّ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلِ بْنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَبِيدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: لَمَّا تُوِّفِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَهُ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عَمْرُ بْنُ الْحَقَّابِ لِأَبِي بَكْرٍ: كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَاللَّهِ لَا أُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ. فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللَّهِ لَوْ مَتَّعُونِي عَمَلًا كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

¹ Većina učenjaka smatra da je zekat propisan druge godine po Hidžri, prije posta. Ibn Esir, pak, smatra da je zekat propisan devete godine po Hidžri, što je Ibn Hadžer el-Askalani odbacio kao neargumentirano.

² Prema propisima islama, u tri slučaja se opravdava nečije ubistvo: kada se radi o ubici, oženjenom bludiku i udatoj bludnici i odmetniku od vjere. Ebu Bekr je one koji odbijaju dati zekat smatrao odmetnicima od vjere, te je zbog toga poveo oružanu borbu protiv njih.

³ Pošto su nakon Vjerovjesnikove, s.a.v.s., smrti Gatafan, Fezare, Benu Sulejm i druga arapska plemena odbila dati zekat, Ebu Bekr je odlučio pokoriti ih oružanom borbom. Omer b. el-Hattab se usprotivio spomenutim riječima misleći da na to nema pravo. Pošto mu je Ebu Bekr obrazložio svoj stav, on se složio i potvrdio da je Ebu Bekr u pravu.

Zekat je obavezna imovinska dužnost. Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili od zekata koji su davali Allahovu Poslaniku, s.a.v.s., koliko vrijedi devin povodac, odlučno bih se borio protiv njih.' Omer b. el-Hattab reče: 'Tako mi Allaha, vidio sam da je Allah raširio Ebu Bekrova prsa za borbu, te sam shvatio da je njegov stav ispravan.'"⁴

Ebu Davud kaže da je Ebu Ubejde Ma'mer b. el-Musenna rekao: "*El-ikal* podrazumijeva zekat jedne godine, a *vel-ikalani* podrazumijeva zekat za dvije godine. Prenijeli su ga Rebah b. Zejd i Abdurrezak od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija." Neki su, poput Vehba od Junusa, umjesto riječi *ikalen* rekli *anakan*.

Ebu Davud kaže: "Šuajb b. Ebu Hamza. Ma'mer i Ez-Zubejdi su prenijeli od Ez-Zuhrija, koji je rekao: *Lev meneuni anakan*. Prenio ga je i Anbese, od Junusa, a on od Ez-Zuhrija, koji je ovdje kazao *inakan*."

1557. ISPRIČALI SU NAM Ibnus-Serh i Sulejman b. Davud, njih je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ez-Zuhrija, da je Ebu Bekr kazao: "A opravdan slučaj je i nedavanje zekata." Upotrijebio je izraz *ikalen*.

1. Koja imovina podliježe zekatu

1558. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, koji je prenio Maliku b. Enesu od Amra b. Jahjaa el-Mazinija, a on od svoga oca, ovaj od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nema

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَاتَهُمْ عَلَىٰ مَنَعِهِ. فَقَالَ
عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: قَوْلَ اللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا
أَنْ رَأَيْتُ اللَّهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ
لِلْقِتَالِ. قَالَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ رِبَاعُ بْنُ زَيْدٍ وَرَوَاهُ عَبْدُ
الرَّزَّاقِ عَنِ مَعْمَرٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ.

وَقَالَ بَعْضُهُمْ: عِقَالًا وَرَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ عَنِ
يُونُسَ قَالَ عَنَّا قًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ شُعَيْبُ ابْنُ أَبِي حَمْزَةَ
وَمَعْمَرُ وَالرَّهْرِيُّ عَنِ الرَّهْرِيِّ فِي هَذَا
الْحَدِيثِ قَالَ: لَوْ مَتَعُونِي عَنَّا قًا. وَرَوَى
عَنْبَسَةُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الرَّهْرِيِّ فِي هَذَا
الْحَدِيثِ قَالَ عَنَّا قًا.

١٥٥٧. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ وَسَلِيمَانُ بْنُ
دَاوُدَ قَالَا أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ
عَنِ الرَّهْرِيِّ هَذَا الْحَدِيثُ. قَالَ قَالَ أَبُو
بَكْرٍ: إِنَّ حَقَّهُ آدَاءُ الزَّكَاةِ وَقَالَ عِقَالًا

١. بَابُ مَا تَحِبُّ فِيهِ الزَّكَاةُ

١٥٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ:
قَرَأْتُ عَلَىٰ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ
يَحْيَى النَّازِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا
سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ فِيمَا دُونَ تَمْحِيسِ

⁴ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i Et-Tirmizi u *Džamiiu*.

zekata na deve ako ih je manje od pet zevda⁵, niti ima zekata na kovani srebreni novac ukoliko ga je manje od pet oka⁶, a nema ga ni na plodove i žito ako ih je manje od pet tovara⁷.”

1559. ISPRIČAO NAM JE Ejub b. Muhammed er-Rikki, kog je obavijestio Muhammed b. Ubejd, prenijevši od Idriza b. Jezida el-Evdija, on od Amra b. Murrea el-Džemelija, on od Ebul-Bahterijja et-Tajja, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Nema zekata na plodove i žito ako ih je manje od pet tovara, a jedan tovar iznosi šezdeset saova.”

Ebu Davud kaže: “Ebul-Bahterijj nije slušao hadise od Ebu Seida.”

1560. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kudame b. A’jen, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-Mugirea, a on od Ibrahima: “Jedan tovar iznosi šezdeset saova sa Hadžadžovim znakom.”⁸

ذَوْدٌ صَدَقَةٌ. وَلَيْسَ فِيهَا دُونَ خَمْسِ أَوْاقٍ
صَدَقَةٌ. وَلَيْسَ فِيهَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ
صَدَقَةٌ

١٥٥٩. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّقِّيُّ أَخْبَرَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ عَبِيدٍ أَخْبَرَنَا إِدْرِيسُ بْنُ يَزِيدَ
الْأَوْدِيُّ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجَمَلِيِّ عَنْ
أَبِي الْبَخْتَرِيِّ الطَّائِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدِ
الْحُدْرِيِّ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ فِيهَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ
زَكَاةً. وَالْوَسْقُ سِتُونَ مَحْتَمُومًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو الْبَخْتَرِيُّ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ
أَبِي سَعِيدٍ.

١٥٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ بْنِ أَعْيَنَ
أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ
قَالَ: الْوَسْقُ سِتُونَ صَاعًا مَحْتَمُومًا
بِالْحَجَّاجِيِّ

⁵ U arapskom jeziku riječ *zevd*, prema mišljenju većine učenjaka, kako to tvrdi Ibn Hadžer el-Askalani, označava broj od tri do deset. Međutim, u ovome hadisu riječ *zevd* ima značenje *komad*. Dakle, ne podliježe obavezi zekata onaj ko ima manje od pet komada, tj. deva, kako stoji u predanju ovog hadisa kod El-Buharija i drugih.

⁶ Također ne podliježe obavezi davanja zekata na kovani srebreni novac onaj ko ga bude imao manje od pet oka. Jedna oka iznosi četrdeset dirhema. Dakle, obavezi zekata na kovani srebreni novac podliježe samo onaj ko bude imao dvije stotine i više dirhema. To je nisab za srebreni novac.

⁷ Prema mišljenju većine učenjaka, nisab za poljoprivredno-ratarske proizvode koji se mogu skladištiti, kao što su žito i grožđice, jeste pet tovara. Svako ko nađe pet tovara i više tih poljoprivrednih proizvoda dužan je dati zekat. Ko bude imao manje od toga, prema mišljenju većine učenjaka, nije dužan dati zekat. Prema Ebu Hanifinom mišljenju, zekat je dužan dati svako ko ima poljoprivrednih proizvoda, bez obzira na to da li ih imao više ili manje od pet tovara.

⁸ Bilježe ga El-Buhari u *Sabihu*, Et-Tirmizi u *Džarni’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

1561. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Muhammed b. Abdullah el-Ensari, prenijevši od Sureda b. Ebul-Menazila, on od Habiba el-Malikija, da je neki čovjek rekao Imranu b. Husajnu: “Ebu Nudžejde, vi nam prenosite hadise kojima ne nalazimo osnova u Kur’anu.” Imran se rasrdi i reče tom čovjeku: “A nalazite li da se na četrdeset dirhema (na ime zekata) daje dirhem, na toliko i toliko brava brav, na toliko i toliko deva takva i takva (deva)? Nalazite li ovo u Kur’anu!?” “Ne.” – odgovori on. “Pa od koga ste to naučili?” – upita Ebu Nudžejde – “Zar to niste naučili od nas, a mi od Allahovog Vjerovjesnika, s.a.v.s.?” Spomenuo je još mnoge slične stvari.

2. Ako je pokušstvo za trgovinu, da li se na njega daje zekat

1562. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Davud b. Sufjan, kog je obavijestio Jahja b. Hassan, prenijevši od Sulejmana b. Musaa Ebu Davuda, on od Džafera b. Sa’da b. Semurea b. Džunduba, ovaj od Hubejba b. Sulejmana, on od svoga oca Sulejmana, da je Semur b. Džundub rekao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je poslije toga naredio da izdvojimo zekat od onoga što smo pripremili za trgovinu.”⁹

١٥٦١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنِي (حَدَّثَنَا) مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا صُرْدُ بْنُ أَبِي الْمَنَازِلِ سَعِثُ حَبِيبِ الْمَالِكِيِّ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ: يَا أَبَا نُجَيْدٍ إِنَّكُمْ لَتَحَدِّثُونَنَا بِأَحَادِيثَ مَا نَجِدُ لَهَا أَصْلًا فِي الْقُرْآنِ. فَقَضِبَ عِمْرَانُ وَقَالَ لِلرَّجُلِ أَوْجَدْتُمْ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ دِرْهَمًا دِرْهَمًا. وَمِنْ كُلِّ كَذَا وَكَذَا شَاةَ شَاةً. وَمِنْ كُلِّ كَذَا وَكَذَا بَعِيرًا كَذَا وَكَذَا. أَوْجَدْتُمْ هَذَا فِي الْقُرْآنِ؟ قَالَ لَا؟ قَالَ فَعَنْ مَنْ أَخَذْتُمْ هَذَا؟ أَخَذْتُمُوهُ عَنَّا وَأَخَذْنَاهُ عَنِ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَذَكَرَ أَشْيَاءَ نَحْوَ هَذَا

٢. باب العُرُوضِ إِذَا كَانَتْ لِلتَّجَارَةِ هَلْ فِيهَا مِنْ زَكَاةٍ

١٥٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانٍ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانَ بْنُ مُوسَى أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ حَدَّثَنِي حُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الَّذِي نَعِدُّ لِلْبَيْعِ

⁹ Ibnul-Munzir kaže: “Učenjaci su saglasni da trgovačka roba podliježe zekatu.”

3. Nagomilano blago, i zekat na nakit

1563. ISPRIČALI SU NAM Ebu Kamil i Humejd b. Mes'ade, prenijevši od Halida b. Harisa, kog je obavijestio Husejn, prenijevši od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: "Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., je došla neka žena,¹⁰ a sa njom je bila i njena kćerka. Na kćerkinjoj ruci su bile dvije debele zlatne narukvice. On je upita: 'Daješ li na to zekat?' 'Ne.' – odgovori ona. Poslanik reče: 'Bi li ti bilo drago da ti Allah umjesto njih (na ruku) stavi dvije narukvice od vatre?' Kada to ču, ona skide narukvice i dade ih Vjerovjesniku, s.a.v.s., rekavši: 'Dajem ih Allahu i Njegovom Poslaniku.'¹¹

1564. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Attab b. Bešir, prenijevši od Sabita b. Adžlana, on od Ataa, da je Ummu Selema kazala: "Nosila sam nakit od bijelog zlata, pa upitah: 'Allahov Poslaniče, smatra li se ovo nagomilanim blagom?'¹² On reče: 'Ako je na njega dat zekat, ne smatra se nagomilanim blagom (pa makar i više vrijedio od vrijednosti nisaba).'¹³

٣. بَابُ الْكَفْرِ مَا هُوَ وَزَكَاةُ الْحَيِّ

١٥٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ وَحُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ الْمَعْنَى أَنَّ خَالِدَ بْنَ الْحَارِثِ حَدَّثَهُمْ أَخْبَرَنَا حُسَيْنٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ امْرَأَةً آتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهَا ابْنَةٌ لَهَا. وَفِي يَدِ ابْنَتِهَا مَسَكَتَانِ غَلِيظَتَانِ مِنْ ذَهَبٍ. فَقَالَ لَهَا: أَتُعْطِينَ زَكَاةَ هَذَا؟ قَالَتْ لَا. قَالَ: أَيْسُرُكَ أَنْ يُسَوِّرَكَ اللَّهُ بِهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سِوَارَيْنِ مِنْ نَارٍ؟ قَالَ: فَخَلَعْتُهُمَا فَأَلْقَتْهُمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقَالَتْ: هُمَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَلِرَسُولِهِ

١٥٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْسَى أَخْبَرَنَا عَتَّابُ بْنُ يَغْنِي بْنِ بَيْشِيرٍ عَنْ نَابِتِ بْنِ عَجْلَانَ عَنْ عِظَاءِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أَلْبَسُ أَوْصَاخًا مِنْ ذَهَبٍ. قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكْفَرُ هُوَ؟ فَقَالَ: مَا بَلَغَ أَنْ تُؤَدِّيَ زَكَاةَ فَرْجِي فَلَيْسَ بِكَفْرٍ

¹⁰ To je bila Esmā b. Jezid b. es-Seken.

¹¹ Et-Tirmizi tvrdi da nijedan hadis koji govori o obaveznom davanju zekata na nakit nije pouzdan. Međutim, sa ovakvom konstatacijom se ne slažu Ibn Mulekkin, El-Munziri i Ez-Zejlei. Oni tvrde da je gore spomenuti Amr b. Šuajbov hadis zabilježio i Ebu Davud u *Sunenu*, sa senedom na koji nema primjedbe.

¹² Za koje je Uzvišeni Allah rekao: *Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju.* (Et-Tevba, 34)

¹³ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i El-Hakim u *Mustedreku*. Et-Tirmizi je za njega

1565. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Idris (Amr) er-Razi, prenijevši od Amra b. er-Rebia b. Tarika, on od Jahjaa b. Ejuba, ovaj od Ubejdullaha b. Ebu Džafer, on od Muhammeda b. Amra b. Ataa, da je Abdullah b. Šeddad b. el-Had kazao: “Ušli smo kod Aiše, pa je kazala: ‘Jednom prilikom je kod mene ušao Allahov Poslanik, s.a.v.s., i, ugledavši na mojoj ruci ogromno srebrno prstenje, upita: ‘Šta je to, Aiša?’ ‘Allahov Poslaniče, napravila sam ga da ti se mogu ukrasiti.’ – odgovorih. Poslanik me potom upita: ‘A daješ li na njega zekat?’ ‘Ne dajem dok Allah htjedne.’ – odgovorih. On reče: ‘To ti je dovoljno vatre.’”¹⁴

1566. ISPRIČAO NAM JE Safvan b. Salihi, kog je obavijestio El-Velid b. Muslim, prenijevši od Sufjana, on od Omera b. Ja’laa – a onda je spomenuo hadis sličan El-Hatimovom: “Neko je upitao Sufjana: ‘Kako ću na njega dati zekat (kada nije u

١٥٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُمَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ عَظَاءَ أَخْبَرَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ أَنَّهُ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَى فِي يَدَيَّ فَتَحَاتٍ مِنْ وَرِيٍّ فَقَالَ: مَا هَذَا يَا عَائِشَةُ؟ فَقُلْتُ: صَنَعْتُهُنَّ أَتَرْتِينَ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: أَتَوَدِينَ زَكَاتَهُنَّ؟ قُلْتُ لَا أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ. قَالَ: هُوَ حَسْبُكَ مِنَ النَّارِ

١٥٦٦. حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَعْلَى فَذَكَرَ الْحَدِيثَ نَحْوَ حَدِيثِ

kazao da je hasenun-garibun, dok ga El-Hakim smatra pouzdanim hadisom.

¹⁴ Da li je žena obavezna davati zekat na nakit, sporno je među islamskim učenjacima. Svi se slažu u tome da se na nakit od bisera, merdžana, safira, rubina i drugog plemenitog kamenja ne daje zekat, osim u slučaju kada se radi o trgovačkoj robi. A da li je na nakit od zlata i srebra obavezno davati zekat, sporno je među učenjacima. Ebu Hanife i Ibn Hazm smatraju da je na taj vid nakita obavezno davati zekat ukoliko dostiže vrijednost nisaba. Oni se pri ovakvoj tvrdnji pozivaju na gore spomenute hadise. Malik, Ahmed b. Hanbel i Eš-Šafi smatraju da na ženski nakit nema zekata, ma koliko bio vrijedan, osim u slučaju kada se radi o trgovačkoj robi. Oni se pozivaju na neke esere. El-Bejheki je zabilježio da je neko upitao Džabira b. Abdullaha da li je na nakit obavezno davati zekat. “Ne.” – odgovorio je on. “I ako bi vrijedio hiljadu dinara?” – ponovo je upitao taj čovjek. “I ako bi vrijedio hiljadu dinara i više.” – odgovorio je Džabir. (S. Sabik, *Fikhus-sunne*, 1/341, 343. str.)

vrijednosti nisaba)?', pa mu Sufjan reče: 'Dodaj ga ostalom nakitu.'

4. O zekatu na stoku koja se hrani na ispaši

1567. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, prenijevši od Hammada, koji je uzeo pismo od Sumamea b. Abdullaha b. Enesa, za koje tvrdi da ga je Ebu Bekr napisao Enesu b. Maliku. Na njemu je bio pečat Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Napisao mu ga je u vrijeme kada ga je poslao kao ubirača zekata. U njemu je pisalo: "Ovo je propis o zekatu koji je ustanovio Allahov Poslanik, s.a.v.s., muslimanima shodno onome što je Allah naredio Svome Vjerovjesniku, s.a.v.s. Ko od muslimana bude tražio propisani zekat, neka ga daju, a ko bude tražio više od ovoga, neka odbiju dati. Ko bude imao manje od dvadeset pet deva, na svakih pet deva dat će jednu ovcu; na dvadeset i pet do trideset i pet deva dat će jedno žensko devčce koje je zašlo u drugu godinu. Ukoliko ne bude imao ženskog devčeta od godine dana, onda će dati muško devčce koje je ušlo u treću godinu. Na trideset i šest pa do četrdeset i pet deva dat će jedno žensko devčce koje je ušlo u treću godinu. Na četrdeset i šest do šezdeset deva dat će jednu devu koja je ušla u četvrtu godinu, kojoj je vrijeme da zasteoni. Na šezdeset i jednu do sedamdeset i pet deva dat će jednu devu koja je ušla u petu godinu. Na sedamdeset i šest do devedeset deva

الْحَاتِم: قَبِيلَ لُسْفَيَانَ: كَيْفَ تُزَكِّيهِ؟ قَالَ: تَضُمُّهُ إِلَى غَيْرِهِ

٤. بَاب فِي زَكَاةِ السَّائِمَةِ

١٥٦٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ قَالَ أَخَذْتُ مِنْ ثُمَامَةَ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ كِتَابًا زَعَمَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَتَبَهُ لِأَنَسٍ وَعَلَيْهِ خَاتِمُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ بَعَثَهُ مُصَدِّقًا وَكَتَبَتْهُ لَهُ فَإِذَا فِيهِ: هَذِهِ قَرِيضَةُ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ بِهَا نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَمَنْ سَأَلَهَا مِنْ الْمُسْلِمِينَ عَلَى وَجْهٍ فَلْيُعْطِهَا. وَمَنْ سَأَلَ فَوْقَهَا فَلَا يُعْطِ فِيهَا دُونَ خَمْسِ وَعِشْرِينَ مِنَ الْإِبِلِ. النَّعْمُ فِي كُلِّ خَمْسِ دَوْدَ شَاةٍ. فَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَعِشْرِينَ فَفِيهَا بِنْتُ تَحَايِضٍ إِلَى أَنْ تَبْلُغَ خَمْسًا وَثَلَاثِينَ. فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا بِنْتُ تَحَايِضٍ فَابْنُ لَبُونٍ ذَكَرٌ. فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَثَلَاثِينَ فَفِيهَا بِنْتُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسِ وَأَرْبَعِينَ. فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَأَرْبَعِينَ فَفِيهَا حِقَّةٌ طُرُوقَةٌ الْفَحْلِ إِلَى سِتِّينَ. فَإِذَا بَلَغَتْ إِحْدَى وَسِتِّينَ فَفِيهَا جَذَعَةٌ إِلَى خَمْسِ وَسَبْعِينَ. فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَسَبْعِينَ فَفِيهَا ابْنَتَا لَبُونٍ إِلَى تِسْعِينَ. فَإِذَا بَلَغَتْ إِحْدَى وَتِسْعِينَ فَفِيهَا حِقَّتَانِ طُرُوقَتَا الْفَحْلِ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ. فَإِذَا رَادَتْ عَلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ وَفِي كُلِّ

dat će dvoje ženske devčadi koja su ušla u treću godinu. Na devedeset i jednu, pa do stotinu i dvadeset deva, dat će dvije deve koje su ušle u četvrtu godinu i kojima je vrijeme da zasteone. Na preko sto i dvadeset deva, na svakih četrdeset deva dat će se žensko devče koje je ušlo u treću godinu, a na svakih pedeset deva jednu devu koja je ušla u četvrtu godinu. Ako prilikom izvršenja obaveze zekata kod nekoga budu deve drugačijih godina od onih koje bi trebao dati na ime zekata, npr. da neko treba dati devu koja je ušla u petu godinu, a on nema takvu, nego ima deva koje su ušle u četvrtu godinu, primit će se od njega i takva, pod uslovom da uz nju da i dvije ovce, ako je u mogućnosti, ili umjesto njih dvadeset dirhema. Ukoliko, pak, neko bude obavezan na ime zekata dati devu koja je ušla u četvrtu godinu, a ne bude imao nju, već devu koja je ušla u petu godinu, primit će se i ona, ali će njemu sakupljač zekata dati dvadeset dirhema ili dvije ovce. Ukoliko, pak, neko bude dužan dati devu koja je ušla u četvrtu godinu, a ne bude imao takvu, nego devu koja je ušla u treću godinu, prihvatit će se, ali će uz nju dati, ako ih ima, i dvije ovce ili dvadeset dirhema.” Ebu Davud kaže da odavde nije od Musaa precizno zapamtio: “Ko bude dužan na ime zekata dati žensko devče koje je ušlo u treću godinu, a bude imao samo ono koje je ušlo u četvrtu godinu, ono će se primiti, ali će njemu sakupljač zekata dati dvadeset dirhema

تَحْسِينَ حِقَّةً. فَإِذَا تَبَايَنَ أَسْتَأْنُ الْإِبِلِ فِي فَرَائِضِ الصَّدَقَاتِ. فَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ الْجَذَعَةِ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ جَذَعَةٌ وَعِنْدَهُ حِقَّةٌ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ وَأَنْ يَجْعَلَ مَعَهَا سَاتَيْنِ إِنْ اسْتَيْسَرَتْ لَهُ أَوْ عَشْرِينَ دِرْهَمًا. وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ الْحِقَّةِ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ جَذَعَةٌ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ وَيُعْطِيهِ الْمُصَدِّقُ عَشْرِينَ دِرْهَمًا أَوْ سَاتَيْنِ. وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ الْحِقَّةِ وَلَيْسَ عِنْدَهُ حِقَّةٌ وَعِنْدَهُ ابْنَةٌ لَبُونٍ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: مِنْ هَاهُنَا لَمْ أَضِيطْهُ عَنْ مُوسَى كَمَا أَحِبُّ. وَيَجْعَلُ مَعَهَا سَاتَيْنِ إِنْ اسْتَيْسَرَتْ لَهُ أَوْ عَشْرِينَ دِرْهَمًا. وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ بِنْتِ لَبُونٍ وَلَيْسَ عِنْدَهُ إِلَّا حِقَّةٌ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِلَى هَاهُنَا ثُمَّ اتَّقَنْتُهُ. وَيُعْطِيهِ الْمُصَدِّقُ عَشْرِينَ دِرْهَمًا أَوْ سَاتَيْنِ. وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ ابْنَةِ لَبُونٍ وَلَيْسَ عِنْدَهُ إِلَّا بِنْتُ مَخَاضٍ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ وَسَاتَيْنِ أَوْ عَشْرِينَ دِرْهَمًا. وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ ابْنَةِ مَخَاضٍ وَلَيْسَ عِنْدَهُ إِلَّا ابْنُ لَبُونٍ ذَكَرُ فَإِنَّهُ يُقْبَلُ مِنْهُ وَلَيْسَ مَعَهُ شَيْءٌ. وَمَنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ إِلَّا أَرْبَعٌ فَلَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يَسَاءَ رَبُّهَا. وَفِي سَائِمَةِ الْعَتَمِ إِذَا كَانَتْ أَرْبَعِينَ فَعِيهَا شَاءَةٌ إِلَى عَشْرِينَ وَمِائَةٌ. فَإِذَا زَادَتْ عَلَى عَشْرِينَ وَمِائَةٍ فَعِيهَا سَاتَانِ إِلَى أَنْ تَبْلُغَ مِائَتَيْنِ. فَإِذَا زَادَتْ عَلَى مِائَتَيْنِ فَعِيهَا

ili dvije ovce.” A onda su se saglasili: “A ko bude dužan dati žensko devčce koje je ušlo u treću godinu, a bude imao samo ono koje je ušlo u drugu, primit će mu se i uz njega još dvije ovce ili dvadeset dirhema. A ko bude dužan dati žensko devčce koje je ušlo u drugu, a bude imao samo muško devčce koje je ušlo u treću godinu, ono će se primiti, a da ništa uz njega ne dodaje. Ko bude imao četiri deve, nije dužan na njih dati zekat, osim ukoliko to sam želi. Na brave koji su na ispaši, od četrdeset pa do stotinu i dvadeset brava, dat će se (na ime zekata) jedna ovca; na stotinu i dvadeset do dvije stotine – dvije ovce; na dvije stotine do tri stotine – tri ovce. Ko bude imao više od tri stotine, na svaku stotinu će dati po jednu ovcu. Neće se za zekat uzimati previše staro bravčce, niti ono što je pod mahanom, niti muško, osim ako to ubirač zekata želi. Neće se spajati razdvojena stada, niti će se razdvajati stado iz bojazni da ne iziđe puno zekata.¹⁵ Oni koji su izmiješali stada, dat će na ime zekata svako prema onome koliko posjeduje. Ako neka osoba nema četrdeset brava na ispaši, na njih nema zekata, osim ako to sama želi. Za srebro se na ime zekata daje četrdesetina. Ako neko ima 190 dirhema, nije dužan na njih dati zekat, osim ukoliko sam želi.”¹⁶

ثَلَاثَ شِيَاهٍ إِلَى أَنْ تَبْلُغَ ثَلَاثَ مِائَةٍ. فَإِذَا زَادَتْ عَلَى ثَلَاثَ مِائَةٍ فَبِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ شَاةٌ. وَلَا يُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ هَرِيمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَوَارٍ مِنَ الْعَتَمِ وَلَا تَبَسُّ الْعَتَمِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ الْمُصَدَّقُ. وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُفْتَرِقٍ وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ خَشِيَةَ الصَّدَقَةِ. وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسُّوِّيَّةِ. فَإِنْ لَمْ تَبْلُغْ سَائِمَةَ الرَّجُلِ أَرْبَعِينَ فَلَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبُّهَا. وَفِي الرَّقَةِ رُبْعُ الْعُشْرِ فَإِنْ لَمْ يَكُنِ الْمَالُ إِلَّا تِسْعِينَ وَمِائَةً فَلَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبُّهَا

¹⁵ Nije, dakle, dozvoljeno da, npr. trojica ljudi koji imaju po četrdeset ovaca na koje je svaki od njih dužan dati po jednog brava, da pred dolazak sakupljača zekata ta stada spoje u jedno kako bi na 120 brava sva trojica dali samo jednog.

¹⁶ Bilježe ga i El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

1568. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Abbad b. Avvam, prenijevši od Sufjana b. Husejna, on od Ez-Zuhrija, on od Salima, on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao napisati kitab o zekatu i stavio ga u korice svoje sablje.¹⁷ Međutim, sve do svoje smrti ga nije objelodanio sakupljačima zekata. Pošto je preselio na Ahiret, po njemu je, sve do smrti, postupao Ebu Bekr, a poslije njega i Omer do svoje smrti. U njemu je stajalo: "Na pet deva jedna ovca.¹⁸ Na deset deva dvije ovce, na petnaest tri, na dvadeset deva četiri ovce. Na dvadeset i pet do trideset i pet deva jedno žensko devče koje je ušlo u drugu godinu.¹⁹ Ako bude jedna više, sve do četrdeset i pet, žensko devče koje je ušlo u treću godinu. Ako bude jedna više od toga, sve do šezdeset, onda jedna deva koja je ušla u četvrtu godinu. Ukoliko bude jedna više od toga, sve do sedamdeset i pet, deva koja je ušla u petu. Ako bude jedna više od toga, sve do devedeset, dvoje ženske devčadi koja su ušla u treću godinu. Ukoliko bude jedna više i od toga, sve do stotinu i dvadeset,

١٥٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا عَبَادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَتَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِتَابَ الصَّدَقَةِ فَلَمْ يُخْرِجْهُ إِلَى عَمَّالِهِ حَتَّى قُبِضَ فَقَرَنَتْهُ بِسَيْفِهِ. فَعَمِلَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى قُبِضَ. ثُمَّ عَمِلَ بِهِ عُمَرُ حَتَّى قُبِضَ فَكَانَ فِيهِ: فِي خَمْسٍ مِنَ الْإِبِلِ شَاةٌ. وَفِي عَشْرٍ شَاتَانِ. وَفِي خَمْسٍ عَشْرَةٍ ثَلَاثُ شِيَاهٍ. وَفِي عِشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهٍ. وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ ابْنَةٌ تَخَاضُ إِلَى خَمْسٍ وَثَلَاثِينَ. فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ابْنَةٌ لَبُونٌ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا حِقَّةٌ إِلَى سِتِّينَ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا جَذَعَةٌ إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ابْنَتَا لَبُونٍ إِلَى تِسْعِينَ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا حِقَّتَانِ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ. فَإِنْ كَانَتْ الْإِبِلُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ. وَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ ابْنَةٌ لَبُونٌ. وَفِي الْعَتَمِ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ شَاةٌ شَاةٌ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ. فَإِنْ

¹⁷ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dao napisati knjigu u kojoj je objasnio propise zekata. Tu knjigu je stavio u korice svoje sablje s ciljem da, kada se ukaže za to prilika, sabere sve sakupljače zekata i objelodani im tu knjigu. Međutim, smrt ga je zatekla a on tu knjigu nije objelodanio, nego je tek poslije njegove smrti nađena u koricama njegove sablje.

¹⁸ Na pet deva treba, na ime zekata, dati jednu ovcu, na deset dvije ovce i tako redom, kako je u ovom hadisu objašnjeno.

¹⁹ Ko bude posjedovao od 25 do 35 deva, dužan je na ime zekata dati žensko devče koje je ušlo u drugu godinu.

dvije deve koje su ušle u četvrtu godinu. A ukoliko bude premašena cifra od stotinu i dvadeset, onda na svakih pedeset po jedna deva koja je ušla u četvrtu godinu, a na svakih četrdeset jedno žensko devče koje je ušlo u treću godinu. Svako ko ima četrdeset pa do stotinu i dvadeset brava dat će na ime zekata jednu ovcu. Ko bude imao više od toga, sve do dvije stotine, dat će dvije ovce. Ko bude imao više od toga, sve do tri stotine, dat će tri ovce. A ukoliko bude imao i preko tri stotine, na svaku sljedeću stotinu će davati po jednu ovcu. Neće (više od tri) davati sve dok ne bude imao četiri stotine brava. Neće se spajati razdvojena stada, niti će se stada razdvajati iz bojazni da ne iziđe puno zekata. Oni koji su izmiješali stada će na ime zekata dati svako ponaosob prema onome koliko posjeduje. Na ime zekata se neće uzimati ono što je previše staro,²⁰ niti ono što je pod mahanom.” Ez-Zuhri kaže: “Kada dođe ubirač zekata, bravi će se podijeliti na tri dijela: najlošiji, najbolji i srednji bravi, a zekat će se uzeti iz srednjih brava.” Ez-Zuhri nije spomenuo goveda.²¹

1569. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muhammed b. Jezid el-Vasiti, prenijevši od Sufjana b. Husejna, sa istim senedom i značenjem, dodavši: “Ako ne bude imao ženskog devčeta koje je zašlo

رَأَدَتْ وَاحِدَةً فَسَاتَانِ إِلَى مِائَتَيْنِ. فَإِنْ رَأَدَتْ وَاحِدَةً عَلَى الْمِائَتَيْنِ فَفِيهَا ثَلَاثٌ شِيبَاهُ إِلَى ثَلَاثِ مِائَةٍ. فَإِنْ كَانَتْ النِّعَمُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَفِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ شَاءَ. وَلَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ حَتَّى تَبْلُغَ الْمِائَةَ. وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ مَخَافَةَ الصَّدَقَةِ. وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسُّوْيَةِ. وَلَا يُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ هَرِمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَيْبٍ. قَالَ: وَقَالَ الرَّهْرِيُّ: إِذَا جَاءَ الْمُصَدَّقُ فَسَمِّ الشَّاءَ أَثْلَانًا ثُلثًا شِرَارًا وَثُلثًا خِيَارًا وَثُلثًا وَسَطًا. فَأَخَذَ الْمُصَدَّقُ مِنَ الْوَسَطِ وَلَمْ يَذْكُرِ الرَّهْرِيُّ الْبَقَرَ.

١٥٦٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْوَاسِطِيُّ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ بْنُ خُسَيْنٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ. قَالَ: فَإِنْ لَمْ

²⁰ Pod previše starom životinjom se ovdje misli na životinju koja je, zbog starosti, ostala bez zuba.

²¹ Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

u drugu godinu, onda muško devčce koje je zašlo u treću godinu.”, a nije spomenuo Ez-Zuhrijeve riječi.

1570. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Junusa b. Jezida, da je Ibn Šihab kazao: “Ovo je primjerak knjige o zekatu koju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao napisati, a koja se našla kod Omer b. el-Hattabove porodice.” Ibn Šihab kaže: “Salim b. Abdullah b. Omer mi je pročitao i ja sam je doslovce upamtio. To je primjerak koji je prepisao Omer b. Abdulaziz od Abdullaha b. Abdullaha b. Omera i Salima b. Abdullaha b. Omera. Potom je spomenuo hadis u kome (između ostalog) stoji: ‘Na stotinu dvadeset i jednu do stotinu dvadeset devet deva dat će se (na ime zekata) troje ženske devčadi koja su ušla u treću godinu. Na stotinu trideset do stotinu trideset devet deva dat će se dvoje ženske devčadi koja su ušla u treću i jedno žensko devčce koje je ušlo u četvrtu godinu. Na stotinu četrdeset do stotinu četrdeset devet deva dat će se dvoje ženskih devčadi koja su ušla u četvrtu godinu i jedno žensko devčce koje je ušlo u treću godinu. Na stotinu pedeset do stotinu pedeset devet deva dat će se troje ženskih devčadi koja su ušla u četvrtu godinu. Na stotinu šezdeset do stotinu šezdeset i devet deva dat će se četvero ženskih devčadi koja su ušla u treću godinu. Na stotinu sedamdeset do stotinu sedamdeset i devet deva dat će se troje ženskih devčadi koja su ušla u treću godinu i jedno žensko devčce

تَكُنْ ابْنَةُ مَخَاضٍ فَأَبْنُ لَبُونٍ. وَلَمْ يَذْكُرْ
كَلَامَ الزُّهْرِيِّ.

١٥٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنبَأَنَا
ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ
ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: هَذِهِ نُسْخَةُ كِتَابِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي
كُتِبَ فِي الصَّدَقَةِ. وَهِيَ عِنْدَ آلِ عُمَرَ بْنِ
الْحَطَّابِ. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: أَقْرَأْتُهَا سَالِمُ
بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فَوَعَيْتُهَا عَلَى
وَجْهِهَا. وَهِيَ الَّتِي انْتَسَخَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ
الْعَزِيزِ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عُمَرَ وَسَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ. فَذَكَرَ
الْحَدِيثَ. قَالَ: فَإِذَا كَانَتْ إِحْدَى وَعِشْرِينَ
وِمِائَةً فَفِيهَا ثَلَاثُ بَنَاتٍ لَبُونٍ حَتَّى تَبْلُغَ
تِسْعًا وَعِشْرِينَ وِمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ ثَلَاثِينَ
وِمِائَةً فَفِيهَا بِنْتَا لَبُونٍ وَحِقَّةٌ حَتَّى تَبْلُغَ
تِسْعًا وَثَلَاثِينَ وِمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ أَرْبَعِينَ
وِمِائَةً فَفِيهَا حِقَّتَانِ وَبِنْتُ لَبُونٍ حَتَّى
تَبْلُغَ تِسْعًا وَأَرْبَعِينَ وِمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ
خَمْسِينَ وِمِائَةً فَفِيهَا ثَلَاثُ حِقَقَاتٍ حَتَّى
تَبْلُغَ تِسْعًا وَخَمْسِينَ وِمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ
سِتِّينَ وِمِائَةً فَفِيهَا أَرْبَعُ بَنَاتٍ لَبُونٍ حَتَّى
تَبْلُغَ تِسْعًا وَسِتِّينَ وِمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ
سَبْعِينَ وِمِائَةً فَفِيهَا ثَلَاثُ بَنَاتٍ لَبُونٍ
وَحِقَّةٌ حَتَّى تَبْلُغَ تِسْعًا وَسَبْعِينَ وِمِائَةً.
فَإِذَا كَانَتْ ثَمَانِينَ وِمِائَةً فَفِيهَا حِقَّتَانِ
وَابْنَتَا لَبُونٍ حَتَّى تَبْلُغَ تِسْعًا وَثَمَانِينَ
وِمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ تِسْعِينَ وِمِائَةً فَفِيهَا
ثَلَاثُ حِقَقَاتٍ وَبِنْتُ لَبُونٍ حَتَّى تَبْلُغَ

koje je ušlo u četvrtu godinu. Na stotinu osamdeset do stotinu osamdeset i devet deva dat će se dvoje ženskih devčadi koja su ušla u četvrtu godinu i još dvoje koja su ušla u treću godinu. Na stotinu devedeset do stotinu devedeset devet deva dat će se troje ženskih devčadi koja su ušla u četvrtu godinu i još jedno koje je ušlo u treću godinu. Na dvije stotine deva dat će se četvero ženskih devčadi koja su ušla u četvrtu godinu ili petero ženskih koja su ušla u treću godinu. Koju god od njih budeš imao, primit će se na ime zekata.”

Što se tiče brava koji su na ispaši, spomenuo je isto kao što je i u Sufjan b. Husejnovom hadisu. U njemu stoji i ovo: “Za zekat se neće uzimati previše ostarilo bravče, niti ono sa mahanom, niti muško, osim ako to želi ubirač zekata.”

1571. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika: “Omer b. el-Hattabove riječi: ‘Neće se spajati stada različitih vlasnika, niti će se razdvajati stado zajedničkog vlasnika.’ se odnose na slučaj da ako dvojica ljudi pojedinačno imaju po četrdeset ovaca, kada dođe ubirač zekata, oni spoje stada kako bi (umjesto da svaki od njih da po jednu ovcu na ime zekata) obojica dali jednu ovcu; i na to kada dvojica vlasnika imaju dvije stotine ovaca na koje su dužni dati tri ovce pa, kada dođe ubirač zekata, razdvoje stado na dva od po stotinu ovaca kako bi svaki od njih dao samo po jednu ovcu. Ovo je ono što sam o tome čuo.”

تِسْعًا وَتِسْعِينَ وَمِائَةً. فَإِذَا كَانَتْ مِائَتَيْنِ
فَفِيهَا أَرْبَعُ حِقَاقٍ أَوْ خَمْسُ بَنَاتٍ لَبُونٍ
أَيُّ السَّنَيْنِ وَجِدَتْ أُخِذَتْ. وَفِي سَائِمَةِ
الْغَنَمِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ سُفْيَانَ بْنِ
حُسَيْنٍ. وَفِيهِ: وَلَا يُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ
هَرَمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَوَارٍ مِنَ الْغَنَمِ وَلَا تَيْسُ
الْغَنَمِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ الْمُصَدِّقُ

١٥٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ
قَالَ قَالَ مَالِكٌ: وَقَوْلُ عَمْرِو بْنِ الْحَطَّابِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَمَرِّقٍ وَلَا
يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ هُوَ أَنْ يَكُونَ لِكُلِّ
رَجُلٍ أَرْبَعُونَ شَاةً. فَإِذَا أَظْلَهُمُ الْمُصَدِّقُ
جَمَعُوهَا لِقَلَّا يَكُونَ فِيهَا إِلَّا شَاةً. وَلَا
يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ أَنَّ الْخَلِيطَيْنِ إِذَا
كَانَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةٌ شَاةً وَشَاةً.
فَيَكُونُ عَلَيْهِمَا فِيهَا ثَلَاثُ شِيَاهٍ فَإِذَا
أَظْلَهُمَا الْمُصَدِّقُ فَرَّقَا عَنْتَهُمَا فَلَمْ
يَكُنْ عَلَى كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِلَّا شَاةً. فَهَذَا
الَّذِي سَمِعْتُ فِي ذَلِكَ

1572. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufeji, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea, on od El-Harisa el-A'vera, a on od Alije, a on mislim – veli Zuhejr – od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je kazao: “Dajte (na ime zekata) četrdesetinu – od četrdeset dirhema jedan dirhem. Iznad toga, sve do dvije stotne dirhema ne daje se ništa više. Na sumu od dvije stotine dirhema dat će se pet dirhema. Na sve iznad toga obračunavat će se po istom principu. Na četrdeset ovaca – jedna ovca. Ukoliko budeš imao trideset devet ovaca, nisi dužan ništa dati na ime zekata.” Potom je u nastavku o zekatu na brave spomenuo slično Ez-Zuhriju. Potom je rekao: “Na trideset krava dat će se jedno june od godinu dana. Na četrdeset krava dat će se jedno june od dvije godine. Na krave koje rade neće se (na ime zekata) davati ništa.” Za zekat na deve spomenuo je isto kao i Ez-Zuhri: “Na dvadeset i pet deva (dat će se na ime zekata) pet brava. Na dvadeset i šest do trideset i pet dat će se jedno žensko devče koje je zašlo u drugu godinu. Ako ne bude imao žensko devče koje zašlo u drugu, onda će dati jedno žensko devče koje je zašlo u treću godinu. Na trideset i šest do četrdeset i pet deva dat će se jedno žensko devče koje je zašlo u treću godinu. Na četrdeset i šest do šezdeset deva dat će se žensko devče koje je zašlo u četvrtu godinu i kome je vrijeme da zasteoni.” Potom je spomenuo ostatak

١٥٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمِيمِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ وَعَنِ الْحَارِثِ الْأَعْوَرِ عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ زُهَيْرٌ أَحْسَبُهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: هَاتُوا رُبْعَ الْعُشُورِ مِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ دِرْهَمًا دِرْهَمًا. وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ شَيْءٌ حَتَّى تَتِمَّ مِائَتِي دِرْهَمٍ. فَإِذَا كَانَتْ مِائَتِي دِرْهَمٍ فَفِيهَا خَمْسَةٌ دِرْهَمًا. فَمَا زَادَ فَعَلَى حِسَابِ ذَلِكَ. وَفِي الْغَنَمِ فِي أَرْبَعِينَ شَاءَ شَاءً. فَإِنْ لَمْ يَكُنْ إِلَّا تِسْعٌ وَثَلَاثُونَ فَلَيْسَ عَلَيْكَ فِيهَا شَيْءٌ. وَسَاقَ صَدَقَةَ الْغَنَمِ مِثْلَ الزُّهْرِيِّ. قَالَ: وَفِي الْبَقَرِ فِي كُلِّ ثَلَاثِينَ تَبِيعٌ وَفِي الْأَرْبَعِينَ مِئِنَّةٌ وَلَيْسَ عَلَى الْعَوَامِلِ شَيْءٌ. وَفِي الْإِبِلِ فَذَكَرَ صَدَقَتَهَا كَمَا ذَكَرَ الزُّهْرِيُّ. قَالَ: وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ خَمْسَةٌ مِنَ الْغَنَمِ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ابْنَةُ خَمَاضٍ. فَإِنْ لَمْ تَكُنْ بِنْتُ خَمَاضٍ فَابْنُ لَبُونٍ ذَكَرَ إِلَى خَمْسٍ وَثَلَاثِينَ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا بِنْتُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ. فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا حِقَّةٌ طَرُوقَةٌ الْجَمَلِ إِلَى سِتِّينَ. ثُمَّ سَاقَ مِثْلَ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ. قَالَ: فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً يَعْني وَاحِدَةً وَتِسْعِينَ فَفِيهَا حِقَّتَانِ طَرُوقَتَا الْجَمَلِ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ. فَإِنْ كَانَتْ الْإِبِلُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ. وَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ وَلَا يَجْمَعُ بَيْنَ مُفْتَرِقٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ. وَلَا تُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ

hadisa slično Ez-Zuhrijevom hadisu. Onda je rekao: “Na devedeset jednu do stotinu dvadeset deva dat će se dvije deve koje su ušle u četvrtu godinu, a kojima je vrijeme da zasteone. Ako deva ima više od toga, onda će se na svakih pedeset deva dati po jedna deva koja je ušla u četvrtu godinu. Neće se spajati stada različitih vlasnika, niti će se razdvajati zajedničko stado plašeći se zekata. Neće se od (na ime zekata) uzimati previše ostarilo, niti ono što ima mahane, a ni muško, osim u slučaju da tako želi ubirač zekata. Na biljke što se navodnjavaju iz rijeke ili kišom na ime zekata će se dati desetina, dok će se od onoga što se navodnjava kofom dati dvadesetina.” U hadisu koji su prenijeli Asim i El-Haris stoji: “Zekat se daje svake godine.” Zuhejr misli da je rekao: “jedanput”. U hadisu koji je prenio Asim stoji: “Ako kod deva ne bude imao ženskog devčeta koje je zašlo u drugu, niti muškog koje je zašlo u treću godinu, može na ime zekata dati deset dirhema ili dvije ovce.”²²

1573. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Džerira b. Hazima – spomenuo je još nekog čovjeka – prenijevši od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea i El-Harisa el-A'vera, njih dvojica od Alije, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – početni dio ovoga hadisa, rekavši: “Ako dvije stotine dirhema budeš posjedovao godinu dana, dat ćeš pet dirhema na ime zekata. Nisi

هَرِمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَوَارٍ وَلَا تَيْسٌ إِلَّا أَنْ يَسَاءَ الْمَصْدُقُ. وَفِي التَّبَاتِ مَا سَقَتَهُ الْأَنْهَارُ أَوْ سَقَتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ. وَمَا سَقَى الْعَرَبُ فَفِيهِ نِصْفُ الْعُشْرِ. وَفِي حَدِيثِ عَاصِمٍ وَالْحَارِثِ: الصَّدَقَةُ فِي كُلِّ عَامٍ. قَالَ زُهَيْرٌ: أَحْسَبُهُ قَالَ مَرَّةً. وَفِي حَدِيثِ عَاصِمٍ: إِذَا لَمْ يَكُنْ فِي الْإِبِلِ ابْنَةٌ تَحَايِضُ وَلَا ابْنٌ لِبَنٍ فَعَشْرَةٌ دَرَاهِمَ أَوْ شَاتَانِ.

١٥٧٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ أَنْبَأَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ وَسَيِّ آخَرَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ وَالْحَارِثِ الْأَعْوَرِ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْغُضُ أَوْلَ هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فَإِذَا كَانَتْ لَكَ مِائَتَا دِرْهَمٍ وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ فَفِيهَا خَمْسَةٌ دَرَاهِمَ. وَلَيْسَ عَلَيْكَ شَيْءٌ يَعْنِي فِي

²² Zabilježio ga je i Ibn Madže u *Sunenu*.

dužan dati, na ime zekata, ništa na zlato ukoliko budeš posjedovao manje od dvadeset dinara. Kada dvadeset dinara budeš posjedovao godinu dana, pola dinara ćeš dati na ime zekata. Sve što bude više od toga obračunaj po tom principu.” El-Haris kaže: “Ne znam da li su riječi: ‘Sve što bude više od toga obračunaj po tom principu.’ Alijine riječi ili je on to čuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s.” “Nema zekata na imovinu koja se ne posjeduje najmanje godinu dana.” Džerir kaže da je Ibn Vehb u hadisu dodao kao Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: “Nema zekata na imovinu koja se ne posjeduje najmanje godinu dana.”

1574. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea, a on od Alije, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Poštedio sam vas zekata na konje i robove. Zekat dajite na dirheme/srebro i to: na četrdeset dirhema jedan dirhem. Neće se ništa više od toga dati do stotinu devedeset dirhema. Ali ako se dostigne iznos od dvije stotine dirhema, onda će se na ime zekata dati pet dirhema.”

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je prenio i El-A'meš od Ebu Ishaka onako kako je rekao Ebu Avane. A prenijeli su ga i Šejban Ebu Muavija i Ibrahim b. Tahman od Ebu Ishaka, on od El-Harisa, on od Alije, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu. En-Nufejljev hadis su prenijeli i Šu'be, Sufjan i drugi od Ebu Ishaka, a on od Asima, koji ga nije vezivao za Vjerovjesnika, s.a.v.s., nego se njegov sened zaustavio na Aliji.”

الذَّهَبِ حَتَّى يَكُونَ لَكَ عِشْرُونَ دِينَارًا
فَإِذَا كَانَ لَكَ عِشْرُونَ دِينَارًا وَحَالَ
عَلَيْهَا الْخَوْلُ فَفِيهَا نِصْفُ دِينَارٍ فَمَا
زَادَ فَيَحْسَابِ ذَلِكَ. قَالَ فَلَا أُدْرِي
أَعْيَاءُ يَقُولُ فَيَحْسَابِ ذَلِكَ أَوْ رَفَعَهُ إِلَى
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ وَلَيْسَ فِي
مَالِ زَكَاةٍ حَتَّى يَحْوَلَ عَلَيْهِ الْخَوْلُ إِلَّا أَنْ
جَرِيرًا قَالَ: ابْنُ وَهَبٍ يَزِيدُ فِي الْحَدِيثِ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ فِي
مَالِ زَكَاةٍ حَتَّى يَحْوَلَ عَلَيْهِ الْخَوْلُ

١٥٧٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَنَّنَا أَبُو
عَوَانَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ
ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَدْ عَفَوْتُ عَنِ الْخَيْلِ
وَالرَّقِيقِ. فَهَاتُوا صَدَقَةَ الرَّقِيعِ مِنْ كُلِّ
أَرْبَعِينَ ذِرْهَمًا ذِرْهَمًا. وَلَيْسَ فِي تِسْعِينَ
وِمِائَةِ شَيْءٍ. فَإِذَا بَلَغَتْ مِائَتَيْنِ فَفِيهَا
خَمْسَةُ دَرَاهِمٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الْأَعْمَشُ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ كَمَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ وَرَوَاهُ
شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَى حَدِيثَ الثَّقَلَيْنِ شُعْبَةُ
وَسُفْيَانُ وَغَيْرُهُمَا عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ
عَاصِمِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَرْثَدَةَ عَنْ عَلِيٍّ

1575. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Behza b. Hakima. A ispričao nam je i Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Behza b. Hakima, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Na deve koje se hrane na ispaši sljeduje zekat, i to: na četrdeset deva jedno žensko devčce koje je zašlo u treću godinu. Neće se razdvajati zajedničko stado radi obračunavanja manjeg zekata. Ko da zekat da bi za to dobio nagradu, imat će nagradu za to. Ko odbije dati zekat, uzet će se od njega silom i zaplijenit će mu se polovina njegove ukupne imovine. To je propis našeg Uzvišenog Gospodara. Muhammedovoj porodici od zekata ne pripada ništa.”

1576. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Vaila, a on od Muaza: “Kada ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslao u Jemen, naredio mu je da od trideset govečadi na ime zekata uzme jednu junicu ili june od godine dana; na četrdeset govečadi june ili junicu od dvije godine, a od svakog punoljetnog nemuslimana, na ime glavarine,²³ po jedan dinar ili protivrijednost u meafirskoj odjeći koje ima u Jemenu.”²⁴

١٥٧٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا
حَمَّادٌ أُنْبَأَنَا بِهِ زُبَيْرُ بْنُ حَكِيمٍ ح. وَحَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَأُنْبَأَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ
بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
فِي كُلِّ سَائِمَةٍ إِبِلٌ فِي أَرْبَعِينَ بِنْتٍ لَبُونٍ.
وَلَا يَفْرُقُ إِبِلٌ عَنْ حِسَابِهَا مَنْ أَعْطَاهَا
مُؤْتَجِرًا. قَالَ ابْنُ الْعَلَاءِ: مُؤْتَجِرًا بِهَا فَلَهُ
أَجْرُهَا وَمَنْ مَنَعَهَا فَإِنَّا آخِذُوهَا وَتَسْطَرُ
مَالِهِ عَزْمَةٌ مِنْ عَزَمَاتِ رَبَّنَا عَزَّ وَجَلَّ
لَيْسَ لِأَلِ مُحَمَّدٍ مِنْهَا شَيْءٌ

١٥٧٦. حَدَّثَنَا الثَّقَلِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ
عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَإِلٍ عَنْ مُعَاذٍ: أَنَّ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا وَجَّهَهُ
إِلَى الْيَمَنِ أَمَرَهُ أَنْ يَأْخُذَ مِنَ الْبَقَرِ مِنْ
كُلِّ ثَلَاثِينَ تَبِيعًا أَوْ تَبِيعَةً. وَمِنْ كُلِّ
أَرْبَعِينَ مُسِنَّةً. وَمِنْ كُلِّ حَالِمٍ يَغْنِي
مُحْتَلِمًا دِينَارًا أَوْ عَدْلَهُ مِنَ الْمَعَافِرِ
ثِيَابٌ تَكُونُ بِالْيَمَنِ.

²³ Glavarina ili džizja se uzimala od nemuslimana koji su živjeli u islamskoj državi. Iz hadisa se vidi da je glavarina iznosila jedan dinar po punoljetnoj muškoj osobi, ili protivrijednost u naturi. Dajući glavarinu, nemuslimani u islamskoj državi nisu bili obavezni služiti vojsku i ratovati. Muslimani su uzimanjem glavarine (džizje) preuzeli na sebe obavezu da u slučaju rata štite i brane njih, njihovu čeljad i imovinu na isti način kao što štite i brane svoju.

²⁴ Zabilježili su ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

1577. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe, En-Nufejli i Ibnul-Musenna, koje je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Mesruka, on od Muaza, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

1578. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Zejd b. Ebuz-Zerka, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Sufjana, on od El-A'meša, on od Ebu Vaila, on od Mesruka, a on od Muaza b. Džebela: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga je poslao u Jemen.” – zatim je spomenuo hadis sličan prethodnom, a u njemu nije spomenuo poznatu jemensku odjeću niti punoljetnog nemuslimana.

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga i Džerir, Ja'la. Ma'mer, Šu'be, Ebu Avane i Jahja b. Seid od El-A'meša, on od Ebu Vaila, a on od Mesruka – Ja'la i Ma'mer su kazali: ‘...od Muaza.’ – slično prethodnom hadisu.”

1579. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Hilala b. Habbaba, on od Mejserea Ebu Saliha, da je Suvejd b. Gafele kazao: “Putovao sam (ili je kazao: obavijestio me je neko ko je putovao) sa Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., ubiračem zekata. U knjizi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., stajalo je sljedeće: ‘Ne uzimaj na ime zekata mladunčce koje sisa, ne spajaj stada različitih vlasnika i ne razdvajaj zajednička stada.’ Išao je na pojilišta i govorio: ‘Dajte zekat na svoju imovinu.’ Jedan od njih je namjeravao dati najbolju devu. ‘A koja je to najbolja deva, Ebu Salihe?’ – upitah. On reče: ‘To

١٥٧٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَالثَّقَفِيُّ وَابْنُ الْمُثَنَّى قَالُوا أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ مُعَاذٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ.

١٥٧٨. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَبِي الرَّزَّاءِ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ بَعَثَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَمَنِ: فَذَكَرَ مِثْلَهُ لَمْ يَذْكَرْ نِيَابًا تَكُونُ بِالْيَمَنِ وَلَا ذَكَرَ يَعْني مُحْتَلِمًا. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ جَرِيرٌ وَيَعْلَى وَمَعْمَرٌ وَشُعْبَةُ وَأَبُو عَوَانَةَ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ يَعْلى وَمَعْمَرٌ عَنْ مُعَاذٍ مِثْلَهُ.

١٥٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ هِلَالِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ مَيْسَرَةَ أَبِي صَالِحٍ عَنْ سُؤَيْدِ بْنِ عَقْلَةَ قَالَ: بَرِثْتُ أَوْ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ سَارَ مَعَ مُصَدِّقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا تَأْخُذَ مِنْ رَاضِعِ لَبَنٍ. وَلَا تَجْمَعُ بَيْنَ مُفْتَرِقٍ وَلَا تُفَسِّقَ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ. وَكَانَ إِذَا يَأْتِي الْبِيَاهُ جِئْنَا تَسْرِدُ الْعَتَمَ فَيَقُولُ: أَذُوا صَدَقَاتِ أَمْوَالِكُمْ. قَالَ: فَعَمَدَ رَجُلٌ مِنْهُمْ إِلَى نَاقَةِ كَوْمَاءَ. قَالَ قُلْتُ: يَا أَبَا صَالِحٍ مَا الْكَوْمَاءُ؟ قَالَ: عَظِيمَةُ السَّنَامِ. قَالَ: فَأَبَى

je deva sa velikom grbom.' Ubirač zekata je to odbio, a čovjek reče: 'Želim da uzmeš moju najbolju devu, a ti odbijaš.' Potom mu je doveo drugu, pa je i nju odbio. A kada mu je doveo treću, nju je primio, rekavši: 'Uzet ću je, ali se bojim da će se na mene rasrditi Allahov Poslanik, s.a.v.s., i reći mi: 'Otišao si čovjeku i od njegovih deva izabrao najbolju.'"²⁵

Ebu Davud kaže: "Hušejm je prenio od Hilala b. Habbaba – slično prethodnom hadisu, rekavši: '...neće razdvajati zajedničko stado.'"

1580. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzaz, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Osmana b. Ebu Zur'ea, on od Ebu Lejle el-Kindija, da je Suvejd b. Gafle kazao: "Došao nam je Vjerovjesnikov, s.a.v.s., ubirač zekata. Uzeo sam iz njegove ruke knjigu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i pročitao sljedeće: 'Neka se ne spajaju stada različitih vlasnika i neka se ne razdvaja zajedničko stado različitih vlasnika iz bojazni od većeg zekata.'" On nije spomenuo mladunče koje sisa.

Ebu Davud kaže: "Između riječi *ne spajaj stada* i *neka se ne spajaju stada* postoji razlika."

1581. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Zekerijaa b. Ishaka el-Mekkija, on od Amra b. Ebu Sufjana el-Džumehija, a on od Muslima b. Sefisea el-Ješkurija. El-Hasan

أَنْ يَقْبَلَهَا. قَالَ: إِنِّي أَحِبُّ أَنْ تَأْخُذَ خَيْرَ إِبِلِي. قَالَ: فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا. قَالَ: فَحَطَمَ لَهُ أُخْرَى دُونَهَا. فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا. ثُمَّ حَطَمَ لَهُ أُخْرَى دُونَهَا فَقَبِلَهَا وَقَالَ: إِنِّي أَخِذْتُهَا وَأَخَافُ أَنْ يَجِدَ عَلِيٌّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِي: عَمَدْتَ إِلَى رَجُلٍ فَتَحَبَّرْتَ عَلَيْهِ عَلَيْهِ. فَحَبَّرْتُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ هُشَيْمٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ حَبَّابٍ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَا يُفَرِّقُ

١٥٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ النَّبْرَازِيُّ أَخْبَرَنَا شَرِيكَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي لَيْلَى الْكِنْدِيِّ عَنْ سُؤَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ: أَتَانَا مُصَدِّقُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذَتْ بِيَدِهِ وَقَرَأَتْ فِي عَهْدِهِ: لَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُفْتَرِقٍ وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ خَشِيَةَ الصَّدَقَةِ وَلَمْ يَذْكُرْ رَاضِعَ لَبَنٍ

١٥٨١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا وَكَيْعٌ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ إِسْحَاقَ الْمَكِّيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الْجُمُعِيِّ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ ثَيْفَانَ الْيَشْكُرِيِّ قَالَ الْحَسَنُ رَوَى يَقُولُ

²⁵ Bilježe ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

kaže da Revh veli da je Muslim b. Šu'be rekao: "Nafi b. Alkame je zadužio moga oca da od svoga naroda prikupi zekat. Otac me je poslao jednoj skupini. Došao sam starijem šejhu, koji se zvao Si'r (Si'r b. Dejsem) i rekao: 'Otac me je poslao da od tebe uzmem zekat.' Reče mi: 'Bratiću moj, a šta ćete uzeti?' Rekoh: 'Odabrat ćemo kad vidimo vimena ovaca.' On reče: 'Bratiću moj, ispričat ću ti nešto: U vrijeme Allahovog Poslanika sam bio u jednom od ovih klanaca i čuvao ovce. Tada mi na devu dođoše dvojica ljudi i rekoše: 'Mi smo izaslanici Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Trebaš dati zekat na brave.' Šta sam dužan na njih dati?' – upitah. 'Ovcu.' – rekoše njih dvojica. Odlučih im dati ovcu za koju znam koliko vrijedi: bila je debela i davala je puno mlijeka. Njih dvojica rekoše: 'Ta ovca je sjanjena, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je zabranio da (na ime zekata) uzimamo sjanjene ovce.' 'Pa šta ćete uzeti?' – upitah. Oni rekoše: 'Uzet ćemo janje ili jare, mlade ili starije.' Izdvojih im mladunče koje od debljine nije moglo ostati sjanjeno.' Rekoše mi: 'Dodaj nam ga.' Tako uradih, a oni ga staviše na devu i odoše."

Ebu Davud kaže: "Ebu Asim ga je prenio od Zekerijjaa. Također je kazao da ga je prenio Muslim b. Šu'be onako kao što je kazao Revh."

1582. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Junus en-Nesai, kog je obavijestio Revh, prenijevši od Zekerijjaa b. Ishaka – isti hadis

مُسْلِمٌ بْنُ شُعْبَةَ قَالَ اسْتَعْمَلَ نَافِعُ بْنُ عُلْقَمَةَ أَبِي عَلِيٍّ عِرَافَةَ قَوْمِهِ فَأَمَرَهُ أَنْ يُصَدِّقَهُمْ. قَالَ: فَبَعَثَنِي أَبِي فِي طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَأَتَيْتُ شَيْخًا كَبِيرًا يُقَالُ لَهُ سِعْرُ بْنُ دَيْسَمٍ فَقُلْتُ إِنَّ أَبِي بَعَثَنِي إِلَيْكَ بِعَنِي لِأُصَدِّقَكَ. قَالَ: ابْنُ أَبِي وَأَيُّ نَحْوٍ تَأْخُذُونَ؟ قُلْتُ: نَخْتَارُ حَتَّىٰ إِنَّا تَنْبَيِّنَ ضُرُوعَ الْعَنَمِ. قَالَ: ابْنُ أَبِي قِيَّيْ أَحَدَتِكَ أَيُّ كُنْتُ فِي شَيْعٍ مِنْ هَذِهِ الشَّعَابِ عَلَىٰ عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عَنَمٍ لِي فَجَاءَنِي رَجُلَانِ عَلَىٰ بَعِيرٍ فَقَالَا لِي: إِنَّا رَسُولَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْكَ لِشُؤْدَتِي صَدَقَةَ عَنَمِكَ. قُلْتُ: مَا عَلَيَّ فِيهَا؟ فَقَالَا شَاءَ. فَأَعْمَدُ إِلَىٰ شَاءٍ قَدْ عَرَفْتُ مَكَانَهَا مُمْتَلِكَةً مَحْضًا وَشَحْمًا فَأَخْرَجْتُهُمَا إِلَيْهِمَا فَقَالَا: هَذِهِ شَاءُ الشَّافِعِ وَقَدْ نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَأْخُذَ شَافِعًا. قُلْتُ: فَأَيُّ شَيْءٍ تَأْخُذَانِ؟ قَالَا عَنَاقًا جَدَعَةً أَوْ نَبِيَّةً. قَالَ: فَأَعْمَدُ إِلَىٰ عَنَاقٍ مُعْتَاطٍ وَالْمُعْتَاطُ السِّيُّ لَمْ تَلِدْ وَلَدًا وَقَدْ حَانَ وَلَادُهَا فَأَخْرَجْتُهُمَا إِلَيْهِمَا. فَقَالَا: نَاوِلْتَاهُمَا. فَجَعَلَاهُمَا مَعَهُمَا عَلَىٰ بَعِيرِهِمَا ثُمَّ انْطَلَقَا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ عَنْ زَكْرِيَّاءَ قَالَ أَيْضًا مُسْلِمٌ بْنُ شُعْبَةَ كَمَا قَالَ رَوْحٌ.

١٥٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ النَّسَائِيُّ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكْرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا الْحَدِيثِ. قَالَ مُسْلِمٌ بْنُ

sa istim senedom. Muslim b. Šu'be je kazao: "A *eš-šafi'* znači: *sjanjena ovca.*"

Ebu Davud kaže da je u Himsu kod Amr b. el-Haris el-Himsijeve porodice pročitao u Abdullah b. Salimovoj²⁶ knjizi da je Ez-Zubejdija obavijestio Jahja b. Džabir, prenijevši od Džubejra b. Nufejra, on od Abdullaha b. Muavije el-Gadirija, on od poglavice plemena Kajs, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude radio troje osjetit će slast imana: ko bude robovao Allahu, Jednom Jedinom, svjedočeći da nema drugog boga osim Njega; ko sa zadovoljstvom svake godine bude davao zekat na svoju imovinu, i ko na ime zekata ne bude davao staro, šugavo, bolesno, suhonjavo i ono što nema mlijeka, nego bude davao osrednje. Allah od vas ne traži da date najbolje, niti vam naređuje da podijelite ono najgore."

1583. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mensur, kog je obavijestio Jakub b. Ibrahim, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, ovaj od Abdullaha b. Ebu Bekra, prenijevši od Jahjaa b. Abdullaha b. Abdurrahmana b. Sa'da b. Zurarea, on od Umarea b. Amra b. Hazma, da je Ubej b. Ka'b kazao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je poslao da sakupljam zekat. Došao sam jednom čovjeku i, kada je sabrao svoju stoku, ustanovio sam da treba na ime zekata dati mlado žensko devče koje je zašlo u drugu godinu. Rekao sam mu: 'Daj jedno žesko devče koje je zašlo u drugu godinu. To te sljeduje da

شُعْبَةَ قَالَ فِيهِ: وَالشَّافِعِ الَّذِي فِي بَطْنِهَا
الْوَلَدُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقُرَأَتْ فِي كِتَابِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
سَالِمٍ بِمَنْصُوعٍ عِنْدَ آلِ عَمْرٍو بْنِ الْحَارِثِ
الْحَمِصِيِّ عَنِ الرَّبِيعِيِّ قَالَ وَأَخْبَرَنِي يَحْيَى
بْنُ جَابِرٍ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ مُعَاوِيَةَ الْعَاصِرِيِّ مِنْ غَاضِرَةَ قَبِيلٍ قَالَ
قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثٌ مَنْ
فَعَلَهُنَّ فَقَدْ طَعِمَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ عَبَدَ
اللَّهَ وَخَدَهُ وَأَتَاهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَعْطَى زَكَاةَ
مَالِهِ طَيِّبَةً يَهَا نَفْسُهُ زَائِدَةٌ عَلَيْهِ كُلَّ عَامٍ
وَلَا يُعْطِي الْهَرَمَةَ وَلَا الدَّرَنَةَ وَلَا الْمَرِيضَةَ
وَلَا السَّرَطَ اللَّيْمَةَ وَلَكِنْ مِنْ وَسْطِ
أَمْوَالِكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَسْأَلْكُمْ خَيْرَهُ وَلَمْ
يَأْمُرْكُمْ بِشَرِّهِ

١٥٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا
يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ
إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ
عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
بْنِ سَعْدِ بْنِ زُرَّارَةَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عَمْرِو
بْنِ حَزَمٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ كَعْبٍ قَالَ بَعَثَنِي
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُصَدِّقًا
فَمَرَرْتُ بِرَجُلٍ فَلَمَّا جَمَعَ لِي مَالَهُ لَمْ أَحِذْ
عَلَيْهِ فِيهِ إِلَّا ابْنَةَ تَحَايِصٍ. فَقُلْتُ لَهُ: أَدَّ
ابْنَةَ تَحَايِصٍ فَإِنَّهَا صَدَقَتُكَ. فَقَالَ: ذَاكَ
مَا لَا لَبْنَ فِيهِ وَلَا ظَهَرَ وَلَكِنْ هَذِهِ نَائِقَةٌ

²⁶ Abadi smatra da Ebu Davud nije zatekao Abdullaha b. Salima. On je pripadao generaciji starijih etbai-tabiina, kojoj su pripadali i imami Malik b. Enes i Sufjan es-Sevri. Zbog toga El-Munziri smatra da je sened ovoga hadisa prekinut.

daš na ime zekata.' On reče: 'To ti neće biti od koristi: niti ima mlijeka niti je za jahanje, nego uzmi ovu mladu devu, ona je i krupnija i deblja.' Rekoh mu: 'Neću uzeti ono što mi nije naređeno da uzmem. Evo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tu blizu, pa, ako hoćeš, otidi kod njega i ponudi mu to što si ponudio meni. Ako on prihvati, i ja ću prihvatiti, a ako odbije, i ja ću odbiti.' 'Uradit ću to.' – reče on, te uze onu devu i odvede je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Kada smo stigli, kaza: 'Allahov Vjerovjesniče, tvoj izaslanik je došao da od mene uzme zekat na imovinu. Tako mi Allaha, prije njega mi nije dolazio ni Allahov Poslanik, a.s., a ni njegov izaslanik. Skupio sam pred njega svoje blago i on ustanovi da na ime zekata trebam dati jedno žensko devče koje je zašlo u drugu godinu, a ono niti ima mlijeka niti je za jahanje. Ja sam mu u zamjenu ponudio veliku mladu devu, ali je on to odbio. Evo, to je ta deva. Doveo sam ti je, pa je uzmi.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Ono te sljeduje, a ako ti dobrovoljno daješ bolje, neka te Allah za to nagradi. Primit ćemo to od tebe.' On reče: 'Evo, to je ta bolja, Allahov Poslaniče. Doveo sam je, pa je uzmi.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da je uzmu i zamoli Allaha da mu podari bereket u njegovoj imovini."

1584. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Zekerijaa b. Ishaka el-Mekkija, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfijja, on od Ebu Ma'beda, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov

فَتِيَّةٌ عَظِيمَةٌ سَمِيئَةٌ فَخَذَهَا. قُلْتُ لَهُ: مَا أَنَا بِأَخِيذَ مَا لَمْ أُمَرَ بِهِ. وَهَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْكَ قَرِيبٌ. فَإِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَأْتِيَهُ فَتَعْرِضْ عَلَيْهِ مَا عَرَضْتَ عَلَيَّ فَأَفْعَلْ فَإِنْ قَبِلَهُ مِنْكَ قَبِلْتُهُ وَإِنْ رَدَّهُ عَلَيْكَ رَدَدْتُهُ. قَالَ: فَإِنِّي فَأَعْمَلُ. فَخَرَجَ مَعِيَ وَخَرَجَ بِالتَّاقَةِ الَّتِي عَرَضَ عَلَيَّ حَتَّى قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ يَا نَبِيَّ اللَّهُ أَنَا بِي رَسُولُكَ لِأَتَاكَ مِنِّي صَدَقَةٌ مَالِي وَإِنَّمَا اللَّهُ مَا قَامَ فِي مَالِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا رَسُولُهُ قَطُّ قَبْلَهُ فَجَمَعْتُ لَهُ مَالِي. فَزَعَمَ أَنَّ مَا عَلَيَّ فِيهِ ابْنَةٌ مَخَاضٍ وَذَلِكَ مَا لَا لَبَنَ فِيهِ وَلَا ظَهَرَ وَقَدْ عَرَضْتُ عَلَيْهِ نَاقَةً فَتِيَّةٌ عَظِيمَةٌ لِأَتَاكَ فَأَتَى عَلَيَّ وَهِيَ ذِي ذِي قَدْ جِئْتُكَ بِهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ خُذَهَا. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ الَّذِي عَلَيْكَ فَإِنْ تَطَوَّعْتَ بِخَيْرٍ آجَرَكَ اللَّهُ فِيهِ وَقَبِلْنَا مِنْكَ. قَالَ: فَهِيَ ذِي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ جِئْتُكَ بِهَا فَخُذَهَا. قَالَ: فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْضِهَا وَدَعَا لَهُ فِي مَالِهِ بِالْبَرَكَةِ

١٥٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا وَكَيْعٌ أَخْبَرَنَا زَكْرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ الْمَكِّيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

Poslanik, s.a.v.s., poslao Muaza u Jemen i kazao: "Ti ideš sljedbenicima objavljene Knjige. Prvo ih pozovi svjedočenju da je samo Allah Bog i da sam ja Njegov poslanik. Ukoliko to prihvate, poduči ih da im je Allah stavio u obavezu pet namaza u toku dana i noći. Ukoliko i to prihvate, poduči ih da im je Allah stavio u obavezu zekat na imovinu, koji će se uzimati od njihovih imućnih i dijeliti njihovim siromašnima. Ako i to prihvate, onda pazi da im (na ime zekata) ne uzimaš najbolju imovinu. Pazi se dove onoga kome je nasilje učinjeno, jer između nje i Allaha nema nikakve prepreke."²⁷

1585. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Sa'da b. Sinana, a on od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: "Onaj koji u zekatu pređe granicu dozvoljenog je kao i onaj koji ga odbije dati."²⁸

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ. فَقَالَ
إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ فَأَدْعُهُمْ إِلَى
شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولَ اللَّهِ.
فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ
أَفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ تَمَسَّ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ
وَلَيْلَةٍ. فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ
أَنَّ اللَّهَ أَفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ
تُؤْخَذُ مِنْ أَعْيَانِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ.
فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَيْبَاكَ وَكِرَائِمَ
أَمْوَالِهِمْ. وَأَنَّي دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا لَيْسَ
بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ

١٥٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا
الَلَيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سَعِيدِ
بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُتَعَدِّي
الْمُتَعَدِّي فِي الصَّدَقَةِ كَمَا نِعِيهَا

²⁷ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori. Prema mišljenju nekih, ovaj hadis je na prvi pogled malo problematičan jer u njemu nisu spomenuti post i hadž, imajući u vidu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Muaza poslao u Jemen pred kraj svoga života. Ibn Salah smatra da se ovdje radi o propustu nekih prenosilaca koji nisu prenijeli sve ono što im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ovakvo objašnjenje većina učenjaka odbacuje iz razloga što ono dovodi u pitanje vjerodostojnost ovoga hadisa." El-Kermani, pak, smatra da su namaz i zekat ovdje posebno naglašeni zbog njihove važnosti. Uostalom, Uzvišeni Allah i u Kur'anu namaz i zekat više naglašava od posta i hadža iako i oni spadaju u temelje islama.

²⁸ Abdurahman el-Mubarekfuri veli da se prelazak granice u zekatu odnosi na one koji rade na ubiranju zekata. Ukoliko neko od njih prevrši mjeru, pa na ime zekata uzme više nego što treba, što ljudi primijete pa sljedeće godine počnu prikrivati svoju imovinu da bi dali manje zekata, on ima isti grijeh kao i onaj ko je prikrio imovinu

5. O zadovoljstvu ubirača zekata

1586. ISPRIČALI SU NAM Mehdi b. Hafs i Muhammed b. Ubejd, isti smisao, prenijevši od Hammada, on od Ejuba, on od nekog čovjeka koji se zvao Dejsem – Ibn Ubejd kaže – iz plemena Benu Sedus, a on od Bešira b. el-Hasasijjea – Ibn Ubejd kaže da mu nije bilo ime Bešir, ali mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao to ime – koji je kazao: “Upitali smo: ‘(Allahov Poslaniče) ubirači zekata od nas na ime zekata uzimaju više nego što treba, pa hoćemo li mi od naše imovine prikriti onoliko koliko oni od nas uzimaju više?’ ‘Nećete.’ – odgovorio je on.”²⁹

1587. ISPRIČALI SU NAM El-Hasan b. Ali i Jahja b. Musa, njih je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, a on od Ejuba, isti smisao i sa istim senedom, osim što je rekao: “Rekli smo: ‘Allahov Poslaniče, ubirači zekata od nas na ime zekata uzimaju više nego što treba.”

Ebu Davud kaže: “Kao merfu-hadis ga je prenio Abdurrezzak od Ma'mera.”

٥. بَابِ رِضَا الْمَصَدِّقِ

١٥٨٦. حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ حَفْصٍ وَحَمَدُ بْنُ عُبَيْدِ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا حَمَادُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ رَجُلٍ يُقَالُ لَهُ دَيْسَمٌ. وَقَالَ ابْنُ عُبَيْدٍ مِنْ بَنِي سَدُوسٍ عَنْ بَشِيرِ ابْنِ الْخَصَاصِيَّةِ.

قَالَ ابْنُ عُبَيْدٍ فِي حَدِيثِهِ: وَمَا كَانَ اسْمُهُ بَشِيرًا وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمَّاهُ بَشِيرًا قَالَ: قُلْنَا إِنَّ أَهْلَ الصَّدَقَةِ يَعْتَدُونَ عَلَيْنَا أَفَنَكْتُمُ مِنْ أَمْوَالِنَا بِقَدْرِ مَا يَعْتَدُونَ عَلَيْنَا فَقَالَ لَا.

١٥٨٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَبَجْحَى بْنُ مُوسَى قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَيُّوبَ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَصْحَابَ الصَّدَقَةِ يَعْتَدُونَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَفَعَهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ

i odbio dati zekat.

Neki vele da se prelazak granice dozvoljenog u zekatu može odnositi i na one koji daju zekat. Ukoliko bi neko, dajući više zekata nego što ga sljeduje, doveo svoju porodicu u tešku materijalnu situaciju, ne samo da ne bi imao sevaba za ono što je više dao nego bi za to imao grijeh ravan grijehu onoga koji bi odbio dati zekat.

Neki, pak, tvrde da se prelazak granice u zekatu odnosi na one koji zekat daju tamo gdje ne pripada. Ovaj hadis su zabilježili Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

²⁹ Bilježi ga Abdurrezzak u *Musenefu*.

1588. ISPRIČALI SU NAM Abbas b. Abdulazim i Muhammed b. el-Musenna, njih je obavijestio Bišr b. Omer, prenijevši od Ebul-Gusna, on od Sahra b. Ishaka, on od Abdurrahmana b. Džabira b. Atika, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Doći će vam omraženi ubirači zekata. Izrazite im dobrodošlicu i pustite ih da rade svoj posao. Ako budu pravedni, to će biti dobro za njih, a ako budu nepravedni, bit će odgovorni za to. Učinite da budu zadovoljni, a upotpunjenost vašeg zekata je njihovo zadovoljstvo.”³⁰

Ebu Davud kaže: “Ebul-Gusn je Sabit b. Kajs b. Gusn.”

1589. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad. A obavijestio nas je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Abdurrahima b. Sulejmana – ovo je Ebu Kamilov hadis – on od Muhammeda b. Ebu Ismaila, on od Abdurrahmana b. Hilala el-Absijja, da je Džerir b. Abdullah kazao: “Neki beduini su došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekli: ‘Dolaze neki ubirači zekata i čine nam nasilje (uzimajući na ime zekata više nego što treba).’ On reče: ‘Učinite sve da ubirači zekata budu zadovoljni.’ Upitaše: ‘Allahov Poslaniče, zar i ako od nas budu uzimali više?’ ‘Učinite sve da ubirači zekata budu zadovoljni.’ – Poslanik odgovori. Osman

١٥٨٨. حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ وَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَا أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْغَضَنِ عَنْ صَخْرِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَتِيكَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَيَأْتِيكُمْ زَكَاةٌ مُبْتَضُونَ. فَإِنْ جَاءُوكُمْ فَرَحَّبُوا بِهِمْ وَخَلُّوا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَنْتَفِعُونَ فَإِنْ عَدَلُوا فَلَا تُنْفِسِهِمْ. وَإِنْ ظَلَمُوا فَعَلَيْهَا وَأَرْضُوهُمْ. فَإِنْ تَمَّامَ زَكَاةِكُمْ رِضَاهُمْ. وَلْيَدْعُوا لَكُمْ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو الْغَضَنِ هُوَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ غُضَنِ

١٥٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ. وَأَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ وَهَذَا حَدِيثُ أَبِي كَامِلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ هِلَالِ الْعَبْسِيِّ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: جَاءَ نَاسٌ يَعْنِي مِنَ الْأَعْرَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا إِنَّ نَاسًا مِنَ الْمُصَدِّقِينَ يَأْتُونَا فَيُظْلِمُونَا. قَالَ فَقَالَ أَرْضُوا مُصَدِّقِيكُمْ. قَالُوا

³⁰ Zekat se ubira organizirano i sistemski, a pokrovitelj ubiranja je islamska država. Muhammed, s.a.v.s., je u ovom hadisu sugerirao sljedbenicima islama da sa ubiračima zekata lijepo postupaju i da im od zekata bez pogovora izdvoje ono što su obavezni kako bi i oni svoj posao, koji nije bio nimalo lahak, obavljali sa zadovoljstvom.

je dodao: ‘...i ako od vas budu uzimali više nego što treba.’³¹

U hadisu koji je prenio Ebu Kamil kaže se da je Džerir rekao: “Otkako sam ovo čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ubirač je od mene uvijek odlazio zadovoljan.”

6. O dovi ubirača zekata za one koji su dali zekat

1590. ISPRIČALI SU NAM Hafs b. Omer en-Nemeri i Ebul-Velid et-Tajalisi, isto značenje, prenijevši od Šu’bea, on od Amra b. Murrea, da je Abdullah b. Ebu Evf kazao: “Moj otac je od onih koji su dali prisegu pod drvetom. Kada bi mu ljudi došli dati zekat na svoju imovinu, Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi govorio: ‘Allahu, blagoslovi njegovu porodicu.’ Kada mu je moj otac donio zekat, rekao je: ‘Allahu, blagoslovi Ebu Evfaovu porodicu.’”³²

7. O objašnjenju dobi kod deva

Ebu Davud kaže: “Ovo sam čuo od Er-Rijašija, Ebu Hatima i drugih, a i iz En-Nadr b. Šumejlovih i Ebu Ubejdovih knjiga. Neki

يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ ظَلَمُونَا؟ قَالَ: أَرْضُوا مُصَدِّقِيكُمْ، زَادَ عُمَانُ: وَإِنْ ظَلِمْتُمْ.

قَالَ أَبُو كَامِلٍ فِي حَدِيثِهِ: قَالَ جَرِيرٌ مَا صَدَرَ عَنِّي مُصَدَّقٌ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا وَهُوَ عَنِّي رَاضٍ

٦. بَابُ دُعَاءِ الْمُصَدِّقِ لِأَهْلِ الصَّدَقَةِ

١٥٩٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ النَّمِرِيُّ وَأَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ الْمَعْنَى قَالَا أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ: كَانَ أَبِي مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا آتَاهُ قَوْمٌ بِصَدَقَتِهِمْ قَالَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ فُلَانٍ. قَالَ: فَآتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى

٧. بَابُ تَفْسِيرِ أَسْتَانَ الْإِبِلِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُهُ مِنَ الرَّيَّاشِيِّ وَأَبِي حَاتِمٍ وَغَيْرِهِمَا وَمِنْ كِتَابِ النَّضْرِ بْنِ شَمِيلٍ وَمِنْ

³¹ Iz gore spomenutih hadisa zaključujemo sljedeće: 1) onome koji je dužan dati zekat zabranjeno je prikriti nešto od imovine kako mu ubirač zekata na taj dio ne bi obračunao zekat. To mu je zabranjeno i onda kada mu se bude činilo da ubirač zekata od njega uzima više nego što ga sljeduje; 2) dužnost svakoga kome dođe ubirač zekata je da sa njim lijepo postupi i da izdvoji od imovine što od njega bude tražio.

³² Iz ovoga hadisa se zaključuje, smatra Abadi, da je ubiraču zekata mustehab da uputi dovu za onoga koji mu je dao zekat, kako za njega tako i za njegovu porodicu. On će u dovi zamoliti Allaha da im podari zdravlje i bereket u njihovoj imovini. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

su spomenuli i nazive za deve koje drugi nisu spomenuli. Kazali su: “Kada se rodi, zove se *el-huvvaru*, a kada se odvoji od majke – *el-fesilu*. Od godinu do dvije godine zove se *bintu mehadin*. Kada uđe u treću godinu, zove se *ibnetu lebunin*. Kad napuni tri pa do četiri godine, zove se *hikkun* i *hikkatun*, pošto tada prvi put traži mužjaka, te se podvodi mužjaku, a mužjak se ne navodi (na devu) dok ne napuni šest godina. Ona se još zove i *tarukatul-fehli*, pošto kad napuni četiri godine počne privlačiti mužjaka. Kada uđe u petu godinu, sve dok ona ne istekne, zove se *džezea*. Kada uđe u šestu godinu, sve dok šesta ne istekne, zove se *senijjun* ili *senijjetun*, jer tada ima dva zuba. Kada uđe u sedmu godinu, pa sve dok ona ne istekne, mužjak se zove *rubaijj*, a ženka *rubaijje*, jer tada imaju po četiri zuba. Kada uđu u osmu godinu, pa sve dok osma ne istekne, zove se *sedisun*. Kada uđe u devetu godinu, niknu joj očajnici i tada se zove *bazilun*. Tako se zove sve dok ne napuni devet godina. Kad uđe u desetu godinu, zove se *muhlifun*. Nakon desete godine više nema posebnog naziva, nego se za njih kaže *bazilun od godine, bazilun od dvije godine; muhlifun od godine, muhlifun od dvije godine, muhlifun od tri godine*, i tako do pet godina. *Hilfetom* se naziva steona deva. Ebu Hatim kaže: “*Džezua* je naziv za devu koja nema zuba. Zubi se kod deva mijenjaju prilikom pojave zvijezde Suhejla.”

Ebu Davud kaže: “Er-Rijaši nam je napisao u stihu: *Kad se Suhejl pojavi na početku ili na kraju noći, ibn lebun postaje el-hikkeu, a el-hikkeu postaje džezeu. Zubi se ne mijenjaju samo kod el-hubija, a el-hubi su deve koje se nisu rodile prilikom pojave Suhejla.*”

كِتَابُ أَبِي عُبَيْدٍ وَرَبَّمَا ذَكَرَ أَحَدُهُمُ الْكَلِمَةَ. قَالُوا: يُسَمَّى الْخَوَارِئُ ثُمَّ الْفَصِيلُ إِذَا فَصَلَ ثُمَّ تَكُونُ بِنْتُ تَخَاطِبُ لِسَنَةِ إِلَى تَمَامِ سَنَتَيْنِ. فَإِذَا دَخَلَتْ فِي الْقَالِقَةِ فَهِيَ ابْنَةُ لَبُونٍ. فَإِذَا تَمَّتْ لَهُ ثَلَاثُ سِنِينَ فَهِيَ حَتَّى وَحِقَّةٌ إِلَى تَمَامِ أَرْبَعِ سِنِينَ لِأَنَّهَا اسْتَحَقَّتْ أَنْ تُرَكَّبَ وَيُحْمَلَ عَلَيْهَا الْفَحْلُ وَهِيَ تَلْفَحُ وَلَا يُلْفَحُ الذَّكَرُ حَتَّى يَبْتَنِّي. وَيُقَالُ لِلْحِقَّةِ طَرِيقَةُ الْفَحْلِ لِأَنَّ الْفَحْلَ يَطْرُقُهَا إِلَى تَمَامِ أَرْبَعِ سِنِينَ. فَإِذَا طَعَنْتْ فِي الْخَامِسَةِ فَهِيَ جَدْعَةٌ حَتَّى يَتِمَّ لَهَا خَمْسُ سِنِينَ. فَإِذَا دَخَلَتْ فِي السَّادِسَةِ وَأَلْقَى نَبِيئَهُ فَهِيَ حَيْثِيذٌ تَبِيٌّ حَتَّى يَسْتَكْمِلَ سَنًا. فَإِذَا طَعَنَ فِي السَّابِعَةِ سُمِّيَ الذَّكَرُ رِبَاعِيًّا وَالْأُنثَى رِبَاعِيَّةً إِلَى تَمَامِ السَّابِعَةِ. فَإِذَا دَخَلَ فِي الثَّامِنَةِ وَأَلْقَى السِّنَّ السَّيْدِيَّ الَّذِي بَعْدَ الرِّبَاعِيَّةِ فَهُوَ سَيْدِيٌّ وَسَدَسٌ إِلَى تَمَامِ الثَّامِنَةِ. فَإِذَا دَخَلَ فِي الثَّنَجِ وَظَلَعَ نَابُهُ فَهُوَ تَبَارِئٌ أَيْ بَزَلٌ نَابُهُ يَعْنِي ظَلَعَ حَتَّى يَدْخُلَ فِي الْعَاشِرَةِ فَهُوَ حَيْثِيذٌ مُخْلِفٌ. ثُمَّ لَيْسَ لَهُ اسْمٌ وَلَكِنْ يُقَالُ تَبَارِئٌ عَامٌ وَتَبَارِئٌ عَامَتَيْنِ وَمُخْلِفٌ عَامٌ وَمُخْلِفٌ عَامَتَيْنِ وَمُخْلِفٌ ثَلَاثَةَ أَعْوَامٍ إِلَى خَمْسِ سِنِينَ. وَالْحَلِيفَةُ الْحَامِلُ. قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: وَالْجُدُوعَةُ وَثَمْتُ مِنَ الرَّسَنِ لَيْسَ بِسِنَّ. وَفُضُولُ الْأَسْتَانِ عِنْدَ طُلُوعِ سُهَيْلٍ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَأَنْشَدَنَا الرَّيَّاشِيُّ إِذَا سُهَيْلٌ آخِرَ اللَّيْلِ طَلَعَ قَائِمٌ اللَّبُونُ الْحَيُّ وَالْحَيُّ جَدْعٌ لَمْ يَبْقَ مِنْ أَسْنَانِهَا غَيْرُ الْهَبْعِ وَالْهَبْعُ الَّذِي يُوَلَّدُ فِي غَيْرِ حَيْبِهِ

8. Gdje se daje zekat na imovinu

1591. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Ibn Ishaka, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, on od njegovog djeda, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Niti će se (sakupljač zekata) udaljiti od imovine, niti će se imovina udaljavati od njega. Zekat će se od ljudi uzimati u njihovim domovima.”

1592. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jakub b. Ibrahim, prenijevši od svoga oca, da je Muhammed b. Ishak o Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., riječima: “Niti će se (sakupljač zekata) udaljiti od imovine, niti će se imovina udaljavati od njega.” rekao: “To znači da će se zekat na stoku dati u mjestu njihovog boravišta. Neće se odvoditi ubiraču zekata, niti će vlasnici kapitala, da bi izbjegli ovu obavezu, udaljavati svoj kapital od ubirača. Zekat će se uzimati u mjestu boravka imetka.”³³

9. O čovjeku koji kupi ono što je dao na ime sadake

1593. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: “Omer

٨. بَابُ آيِنِ تُصَدَّقُ الْأَمْوَالُ

١٥٩١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا جَلْبَ وَلَا جَنْبَ وَلَا تُؤَخِّدُ صَدَقَاتُهُمْ إِلَّا فِي دُورِهِمْ.

١٥٩٢. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ فِي قَوْلِهِ: لَا جَلْبَ وَلَا جَنْبَ. قَالَ: أَنْ تُصَدَّقَ الْمَالِيَّةُ فِي مَوَاضِعِهَا وَلَا تُجَلَّبَ إِلَى الْمُصَدَّقِ. وَالْجَنْبُ عَنْ غَيْرِ هَذِهِ الْفَرِيضَةِ أَيْضًا لَا يُجْتَنَبُ أَصْحَابُهَا يَقُولُ وَلَا يَكُونُ الرَّجُلُ بِأَقْصَى مَوَاضِعِ أَصْحَابِ الصَّدَقَةِ فَتُجْتَنَبَ إِلَيْهِ. وَلَكِنْ تُؤَخِّدُ فِي مَوْضِعِهِ

٩. بَابُ الرَّجُلِ يَبْتَاعُ صَدَقَتَهُ

١٥٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ

³³ Ovi hadisi nam ukazuju na dvije stvari: 1) nije dopušteno ubiraču zekata zahtijevati od ljudi da mu oni donose zekat, naročito ako se radi o zekatu na stoku, nego je on dužan otići kod njih i preuzeti zekat. 2) Nije dopušteno osobama koje su dužne dati zekat tjerati stoku na ispašu što dalje od svojih kuća kako bi otežali ubiraču zekata da od njih uzme zekat ne bi li on odustao od toga.

b. el-Hattab je dao (na ime sadake) konja sa kojim se borio na Allahovom putu. Naišao je na mjesto gdje se prodaje, pa ga je htio kupiti. O tome upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji reče: ‘Ne kupuj ga i ne vraćaj se svojoj sadaki.’³⁴

10. O zekatu na roba

1594. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Musenna i Muhammed b. Jahja b. Fejjad, njih je obavijestio Abdulvehhab, prenijevši od Ubejdullaha, on od nekog čovjeka, on od Mekhula, on od Iraka b. Malika, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Na konja i na roba nema zekata; na roba se daje samo sadekatul-fitr.”

1595. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Abdullaha b. Dinara, on od Sulejmana b. Jesara, on od Iraka b. Malika, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Musliman nije dužan dati zekat na roba i konja.”³⁵

حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَجَدَهُ
بُيَاعًا. فَأَرَادَ أَنْ يَبْتَاغَهُ. فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: لَا
تَبْتَاغُهُ وَلَا تُعَدُّ فِي صَدَقَتِكَ

١٠. بَابُ صَدَقَةِ الرَّقِيقِ

١٥٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَمُحَمَّدُ بْنُ
يَعْقِبَ بْنِ قَيَّاصٍ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ
أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ مَكْحُولٍ
عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ
فِي الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ زَكَاةٌ إِلَّا زَكَاةُ الْفِطْرِ فِي
الرَّقِيقِ

١٥٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ
أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ
عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ
مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ
فِي عَبْدِهِ وَلَا فِي فَرَسِهِ صَدَقَةٌ

³⁴ Postoje dva vida sadake/milostinje: obavezna i dobrovoljna. U obaveznu sadaku spada zekat i sadekatul-fitr, a u dobrovoljnu sva ostala dobrovoljna davanja u ime Allaha. Iz ovoga hadisa se vidi da čovjeku nije dozvoljeno da kupuje ono što je dao na ime sadake, svejedno da li to dao kao obaveznu: zekat i sadekatul-fir ili kao dobrovoljnu, kao kad neko da konja za borbu na Allahovom putu. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

³⁵ Prema mišljenju većine učenjaka, nema zekata na konje i robove ukoliko ne služe za trgovinu. Ukoliko, pak, služe za trgovinu, i na njih će se dati zekat kao i na svaku drugu trgovačku robu.

11. O zekatu na usjeve

1596. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Seid b. el-Hejsem el-Ejli, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Junusa b. Jezida, ovaj od Ibn Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Od usjeva koji se napajaju kišom, iz rijeka, izvora ili od usjeva sa uzvišica koji se ne navodnjavaju (na ime zekata) daje se desetina, a od usjeva koji se navodnjavaju velikim kofama ili pomoću deva i drugih životinja – dvadesetina.”

1597. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Amra, on od Ebuz-Zubejra, a on od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Od usjeva koji se navodnjavaju iz rijeka i izvora (na ime zekata) daje se desetina, a od usjeva koji se navodnjavaju pomoću deva dvadesetina.”³⁶

1598. ISPRIČALI SU NAM El-Hejsem b. Halid el-Džuheni i Husen b. el-Esved el-Idžli, prenijevši od Vekia: “Stjenovita visoravan po kojoj bilje raste od kiša.” Ibnul-Esved kaže da je Jahja b. Adem rekao: “Pitao sam Ebu Ijasa el-Esedija o riječi *el-bal*, pa je rekao da je to zemlja koja se napaja kišom.” En-Nadr b. Šumejl kaže: “El-bal je kišnica.”

١١. بَابُ صَدَقَةِ الزَّرْعِ

١٥٩٦. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سَعِيدٍ بْنِ الْهَيْثَمِ الْأَيْمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهَبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فِيمَا سَقَّتِ السَّمَاءُ وَالْأَنْهَارُ وَالْعُيُونُ أَوْ كَانَ بَعْلًا الْعُشْرُ. وَفِيمَا سَقَّتِي بِالسَّوَانِي أَوْ التَّضْجِ نِصْفُ الْعُشْرِ.

١٥٩٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهَبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فِيمَا سَقَّتِ الْأَنْهَارُ وَالْعُيُونُ الْعُشْرُ وَمَا سَقَّتِي بِالسَّوَانِي فَفِيهِ نِصْفُ الْعُشْرِ.

١٥٩٨. حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْجُهَيْثِيُّ وَحُسَيْنُ بْنُ الْأَسْوَدِ الْعَجَلِيُّ قَالَا قَالَ وَكَيْعُ: الْبُعْلُ الْكَبُوسُ الَّذِي يَنْبُثُ مِنْ مَاءِ السَّمَاءِ. قَالَ ابْنُ الْأَسْوَدِ وَقَالَ يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ آدَمَ: سَأَلْتُ أَبَا إِيَّاسِ الْأَسَدِيَّ عَنِ الْبُعْلِ فَقَالَ الَّذِي يُسْقَى بِمَاءِ السَّمَاءِ. وَقَالَ التَّضْرُّ بْنُ شُمَيْلٍ: الْبُعْلُ مَاءُ الْمَطَرِ.

³⁶ Iz ovih hadisa se da vidjeti da je stopa zekata na poljoprivredne proizvode koji se navodnjavaju prirodnim putem duplo veća od stope na poljoprivredne proizvode koje čovjek navodnjava.

1599. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebia b. Sulejman, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Sulejmana b. Bilala, on od Šerika b. Abdullaha b. Ebu Nemira, on od Ataa b. Jesara, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Muaza b. Džebela poslao u Jemen i rekao: “Uzmi na ime zekata od žitarica žitarice, od ovaca ovcu, od deva devu, a od govečadi goveče.”³⁷

Ebu Davud kaže: “U Egiptu sam mjerio tikve zimnjače. Iznosile su trinaest pedalja i vidio sam narandžu na devu prepolovljenu na dva jednaka dijela.”

12. O zekatu na med

1600. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harrani, kog je obavijestio Musa b. A'jen, prenijevši od Amra b. el-Harisa el-Misrija, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: “Hilal, stanovnik plemena Benu Mut'an, došao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., sa desetina od pčelinjeg proizvoda koje je našao (u dolini Selebe). Tražio je od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da mu da dolinu Selebe sa pčelama, da ih koristi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je dozvolio. Kada je za halifu izabran Omer, Sufjan b. Vehb je pisao Omeru b. el-Hattabu pitajući ga o tome, pa mu je Omer napisao: ‘Ako ti bude davao desetinu od pčelinjeg proizvoda, koju je davao Allahovom Poslaniku,

١٥٩٩. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا
ابْنُ وَهْبٍ عَنْ سُلَيْمَانَ يَعْنِي ابْنَ بِلَالٍ
عَنْ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِيرٍ عَنْ
عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ
إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ: خُذِ الْحَبَّ مِنَ الْحَبِّ.
وَالشَّاةَ مِنَ الْغَنَمِ. وَالْبَعِيرَ مِنَ الْإِبِلِ.
وَالْبَقْرَةَ مِنَ الْبَقَرِ.

قال أبو داود: شَبْرَتْ وَثَاءَةٌ بِبَيْضِ ثَلَاثَةِ عَشْرٍ
شِبْرًا. وَرَأَيْتُ أَنْرُجَّةً عَلَى بَعِيرٍ بِقِطْعَتَيْنِ
فُطِعَتْ وَصَبْرَتْ عَلَى مِثْلِ عِدْلَيْنِ

١٢. بَابُ زَكَاةِ الْعَسَلِ

١٦٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ
أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ عَنْ عَمْرِو بْنِ
الْحَارِثِ الْبَصْرِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: جَاءَ هِلَالٌ أَحَدُ
بَنِي مُتْعَانَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَعْشُورُ نَحْلًا لَهُ وَكَانَ سَأَلَهُ أَنْ يَخْتِمَ
لَهُ وَادِيًا يُقَالُ لَهُ سَلْبَةٌ فَحَتَّى لَهُ لُ
اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ الْوَادِي.
فَلَمَّا وُئِيَ عَمْرُ بْنُ الْحَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ كَتَبَ سَفْيَانُ بْنُ وَهْبٍ إِلَى عَمَرَ
بْنِ الْحَطَّابِ يَسْأَلُهُ عَنْ ذَلِكَ فَكَتَبَ
عَمْرُ: إِنْ آدَى إِلَيْكَ مَا كَانَ يُؤَدِّي إِلَى
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ

³⁷ Ovaj hadis nedvosmisleno govori da se zekat uzima od one vrste na koju se daje. Izuzetak od toga su deve na koje se zekat daje od njihove vrste ako ih ima više od dvadeset i pet. Zekat se na do dvadeset i pet deva daje u ovcama ili u novcu.

s.a.v.s., neka i dalje koristi dolinu Selebe, a ko ne bude davao zekat, neka taj med jede ko god hoće.”³⁸

1601. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abde ed-Dabbi, kog je obavijestio El-Mugire – koga je vezao za Abdurrahmana b. el-Harisa el-Mahzumija (smatrajući ga Abdurrahmanovim sinom) – prenijevši od svog oca, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je Šebabe ogranak plemena Fehm – a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu, rekavši: “Od svakih deset mješina (meda), jedna mješina se daje na ime zekata.” Sufjan b. Abdullah es-Sekafi kaže: “Njima su bile date na korišćenje dvije doline.”, a onda je dodao: “Davali su mu zekat onako kako su ga davali Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa su zadržali korišćenje tih dviju dolina.”

1602. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebia b. Sulejman el-Muezzin, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Usamea b. Zejda, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je potomak plemena Fehm, tj. El-Mugire kazao: “...od deset mješina – jedna mješina (na ime) zekata.” Kazao je i ovo: “Date su im na korišćenje dvije doline.”³⁹

عُشُورٍ تَحْلِيهِ فَاحْمٌ لَهُ سَلْبَةٌ وَإِلَّا فَإِنَّمَا هُوَ ذُبَابٌ عَيْثُ يَأْكُلُهُ مَنْ يَشَاءُ.

١٦٠١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمِيِّ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ وَنَسَبَهُ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ الْمَخْزُومِيِّ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ سَبَابَةَ بَطْنٍ مِنْ قَوْمِهِمْ فَذَكَرَ نَحْوَهُ. قَالَ: مِنْ كُلِّ عَشْرِ قَرِيبٍ قَرِيبَةٌ. وَقَالَ سُفْيَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التَّمِيمِيُّ قَالَ: وَكَانَ يَحْمِي لَهُمْ وَادِيَيْنِ. زَادَ: فَأَدَّوْا إِلَيْهِ مَا كَانُوا يُؤَدُّونَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَتَّى لَهُمْ وَادِيَيْنِهِمْ.

١٦٠٢. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمُؤَدِّي أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ بَطْنًا مِنْ قَوْمِهِ يَمَعْنَى الْمُغِيرَةَ قَالَ: مِنْ عَشْرِ قَرِيبٍ قَرِيبَةٌ. وَقَالَ وَادِيَيْنِ لَهُمْ

³⁸ Ovaj hadis ukazuje na to da ako neko nađe pčele u pustinji ili u šumi, od njih će koristiti med sve dotle dok na njega bude davao zekat. Ako ne bude davao zekat, onda je pravo svakoga ko to želi da koristi taj med.

³⁹ Na temelju spomenutih hadisa, Ebu Hanife, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da se na med daje zekat, i to desetina od ukupne količine, kao i kod poljoprivrednih proizvoda koji se navodnjavaju prirodnim putem.

13. O procjeni roda grožđa

1603. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. es-Serij en-Nakit,⁴⁰ kog je obavijestio Bišr b. Mensur, prenijevši od Abdurrahmana b. Ishaka, on od Ez-Zuhrija, on od Seida b. el-Musejjeba, a on od Attaba b. Usejda: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio da se procjenjuje rod grožđa isto kao što se procjenjuje i rod palmi, i od njega će se zekat uzeti u suhom grožđu, kao što se od palmi uzima u suhim hurmama.”⁴¹

1604. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ishak el-Musejjeb, kog je obavijestio Abdullah b. Nafi, prenijevši od Muhammeda b. Saliha et-Temmara, a on od Ibn Šihaba – sa istim senedom isti smisao.

Ebu Davud kaže: “Seid nijedan hadis nije slušao od Attaba.”

14. O procjeni

1605. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Hu-bejba b. Abdurrahmana, a on od Abdurrahmana b. Mes'uda, da im je došao Sehl b. Ebu Hasme i rekao: “Allahov Poslanik,

١٣. بَابُ فِي حَرْصِ الْعِنَبِ

١٦٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ السَّرِيِّ النَّاقِطُ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ عَنْ عَتَّابِ بْنِ أَبِيهِ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُحْرَصَ الْعِنَبُ كَمَا يُحْرَصُ التَّخْلُ. وَتُؤَخَذُ زَكَاتُهُ زَيْبًا. كَمَا تُؤَخَذُ زَكَاتُ التَّخْلِ تَمْرًا.

١٦٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمَيْسَرِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحِ التَّمَّارِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ: قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَعِيدٌ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَتَّابٍ شَيْئًا

١٤. بَابُ فِي الْحَرْصِ

١٦٠٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَعْرُودٍ قَالَ: جَاءَ سَهْلُ

⁴⁰ Abdulaziz b. es-Serij en-Nakit, neki kažu i En-Nakid, bio je prihvatljiv prenosilac. Pripadao je desetoj generaciji prenosilaca hadisa. Od njega su hadise prenijeli Ebu Davud i En-Nesai u *Sunenima*.

⁴¹ Rod grožđa će se procijeniti na lozi na isti način kao što se procjenjuje rod hurmi na palmi, i to onda kada plod počne sazrijevati. Dovoljno je da procjenu obavi pošten i pravedan musliman. Od roda koji on procijeni dat će se jedna desetina na ime zekata. Ovaj hadis bilježe Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

s.a.v.s., nam je naredio: ‘Kada izvršite procjenu (zekata) na proizvode koji još nisu ubrani, od onoga što vlasnik izdvoji na ime zekata (za bejtul-mal) uzmite dvije trećine zekata, a jednu trećinu ostavite (vlasniku imetka) da je može dati tamo gdje želi. Ukoliko mu ne ostavite trećinu, ostavite mu bar četvrtinu.’⁴²

Ebu Davud kaže: “Onaj koji vrši procjenu jednu trećinu će ostaviti vlasniku da podijeli rodbini i prijateljima.”

15. Kad se vrši procjena hurmi

1606. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibn Šihaba, ovaj od Urvea, da je Aiša, u vezi Hajbera, rekla: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je slao Abdullaha b. Revahu jevrejima da vrši procjenu hurmi čim počnu sazrijevati, a prije nego se mogu jesti.”⁴³

16. Šta od plodova nije dozvoljeno uzimati kao zekat

1607. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Seid b. Sulejman, prenijevši od Abbada, on od Sufjana b. Husejna, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Umame b. Sehla, a on od svoga oca:

بُنُّ أَبِي حَنْمَةَ إِلَى مَجْلِسِنَا قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا خَرَصْتُمْ فَجَدُّوا وَدَعُوا الثُّلُثَ. فَإِنْ لَمْ تَدَعُوا أَوْ تَجَدُّوا الثُّلُثَ فَدَعُوا الرَّبِيعَ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْحَارِصُ يَدَعُ الثُّلُثَ لِلْحِرْفَةِ

١٥. بَابُ مَتَى يُخْرَصُ التَّمْرُ

١٦٠٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرْتُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ وَهِيَ تَذْكُرُ شَأْنَ خَيْبَرَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْعَثُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ إِلَى يَهُودَ فَيَخْرَصُ النَّخْلَ حِينَ يَطِيبُ قَبْلَ أَنْ يُؤْكَلَ مِنْهُ

١٦. بَابُ مَا لَا يَجُوزُ مِنَ التَّمْرَةِ فِي الصَّدَقَةِ

١٦٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِبٍ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبَّادٌ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ حُسَيْنٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ:

⁴² Ovaj hadis je dokaz da će osoba koja je dužna dati zekat, dvije trećine tog zekata dati u zajednički fond (bejtul-mal), dok jednu trećinu ili četvrtinu tog iznosa može dati tamo gdje želi.

⁴³ Iz ovoga hadisa se zaključuje da se procjena hurmi, a samim tim i grožđa, vrši u momentu kada počnu zri, a prije nego se mogu jesti.

“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio (ubiračima zekata) da na ime zekata uzimaju najslabije hurme – kržljave.”⁴⁴

Ez-Zuhri kaže: “Postoje dvije boje medinskih hurmi.”

Također ga je sa senedom prenio Ebul-Velid, od Sulejmana b. Kesira, a on od Ez-Zuhrija.

1608. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Asim el-Entaki, kog je obavijestio Jahja el-Kattan, prenijevši od Abdulhamida b. Džafera, on od Saliha b. Ebu Ariba, on od Kesira b. Murrea, da je Avf b. Malik kazao: “Jednom prilikom nam Allahov Poslanik, s.a.v.s., uđe u džamiju. U ruci mu bijaše štap. Neki čovjek je u džamiji objesio grozd pokvarenih hurmi, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., štapom bocnu taj grozd i reče: ‘Ako je vlasnik ovo darovao kao sadaku, trebao je darovati bolje.’, a onda reče: ‘Vlasnik ove milostinje će na Sudnjem danu jesti pokvarene hurme.’”⁴⁵

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَنِ الْجُعْرُورِ وَلَوْنِ الْحَبِيبِيِّ أَنْ يُؤْخَذَ فِي
الصَّدَقَةِ. قَالَ الزُّهْرِيُّ: لَوْنَيْنِ مِنْ تَمْرِ
الْمَدِينَةِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَأَسْنَدُهُ أَيْضًا
أَبُو الْوَلِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ كَثِيرٍ عَنِ
الزُّهْرِيِّ

١٦٠٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَاصِمٍ الْأَنْطَاكِيُّ
أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْنِي الْقَطَّانَ عَنْ عَبْدِ
الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ أَبِي
عَرِيبٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةٍ عَنْ عَوْفِ بْنِ
مَالِكٍ: دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ وَبِيَدِهِ عَصَا وَقَدْ
عَلَّقَ رَجُلٌ قَنَا حَشْفًا فَطَعَنَ بِالْعَصَا
فِي ذَلِكَ الْقِنْوِ وَقَالَ: لَوْ شَاءَ رَبُّ هَذِهِ
الصَّدَقَةِ تَصَدَّقَ بِأَطْيَبِ مِنْهَا. وَقَالَ:
إِنَّ رَبَّ هَذِهِ الصَّدَقَةِ يَأْكُلُ الْحَشْفَ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ

⁴⁴ Ovim hadisom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio ubiračima zekata da uzimaju najslabije plodove. Ranije smo imali hadis u kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio da se na ime zekata uzima najbolja imovina. To znači da na ime zekata treba davati od srednje imovine – ni najbolje, a ni najslabije.

⁴⁵ Ljudi su u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prakticirali da u džamiju donesu grozd hurmi kako bi se klanjači mogli počastiti. Spomenuti čovjek je donio grozd najslabijih, pokvarenih hurmi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upozorio da onaj koji daje nešto u ime Allaha treba dati ono što je najbolje, a ne ono što bi ionako bacio. Ovaj hadis su zabilježili i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

17. O sadakatul-fitru⁴⁶

1609. ISPRIČALI SU NAM Mahmud b. Halid ed-Dimeški i Abdullah b. Abdurrahman es-Semerandi, koji prenose od Mervana, a on od Abdullaha, on od Ebu Jezida el-Havlanija, koji je bio iskren šejh; Ibn Vehb je prenio od njega, on od Sejjara b. Abdurrahmana, on od Mahmuda es-Sedefija, on od Ikremea, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao da je sadakatul-fitr čišćenje posta (postača) od besmislenog i bestidnog govora i da je hrana siromašnima. Ko ga da prije (bajram) namaza, bit će mu primljen kao sadaktul-fitr, a ko ga da poslije (bajram) namaza, bit će mu primljen kao obična milostinja.”⁴⁷

18. Kada se daje sadakatul-fitr

1610. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Musaa b. Ukbea, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je naredio da sadakatul-fitr

١٧. بَابُ زَكَاةِ الْفِطْرِ

١٦٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ الدِّمَشْقِيِّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّمْرَقَنْدِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا مَرْوَانُ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْحَوَلَانِيُّ وَكَانَ شَيْخَ صَدِيقِي وَكَانَ ابْنُ وَهْبٍ يَزُورِي عَنْهُ حَدَّثَنَا سَيَّارُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ مُحَمَّدُ الصَّدِيقِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ طَهْرَةً لِلصَّائِمِينَ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ مَنْ آدَاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ وَمَنْ آدَاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ.

١٨. بَابُ مَتَى تُؤَدَى

١٦١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّفَيْيِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمْرٍَا قَالَ: أَمَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ أَنْ تُؤَدَى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ. قَالَ

⁴⁶ Sadakatul-fitr, zekatul-fitr, zekatu-ramadane ili zekatus-savm – kako se sve naziva, propisan je u ramazanu, dva dana pred bajram druge godine po Hidžri. Propisan je kao sadaka ili zekat na post. Neki vele da je propisan kao sadaka ili zekat na kućnu čeljad, a daje se pred kraj ramazana svake godine. Dužni su ga dati i bogati i siromašni za svu svoju čeljad, i malodobnu i odraslu, i mušku i žensku, i zdravu i bolesnu, i slobodnu i robove.

⁴⁷ Ovaj hadis je dokaz, veli Abadi, da se sadakatul-fitr, od osam kategorija ljudi kojima se daje zekat, može dati samo siromasima, drugima ne može. Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu*.

damo prije nego ljudi iziđu (na musallu) da klanjaju bajram-namaz.”

Nafi kaže: “Ibn Omer je prakticao da je da dan ili dva dana prije toga.”⁴⁸

19. Koliko treba dati na ime sadakatul-fitra

1611. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Nafia, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je propisao sadakatul-fitr. On je, kako mi je pročitao Malik,⁴⁹ kazao: ‘Sadakatul-fitr se daje uz ramazan i to: jedan sa’ hurmi, ili jedan sa’ ječma na svako muslimansko čeljade, slobodno ili roba, muško ili žensko.’”⁵⁰

1612. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Muhammed b. es-Seken, prenijevši od Muhammeda b. Džehdama, on od Ismaila b. Džafera, on od Omera b. Nafia, on od svoga oca, a on od Abdullaha b. Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za sadakatul-fitr propisao (da se dā) jedan sa’...” – onda je spomenuo smisao

فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُؤَدِّيهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِالْيَوْمِ
وَالْيَوْمِينَ.

١٩. بَابُ كَمْ يُؤَدَّى فِي صَدَقَةِ الْفِطْرِ

١٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ
حَدَّثَنَا مَالِكٌ وَقَرَأَهُ عَلَيَّ مَالِكٌ أَيْضًا عَنْ
نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَضَ زَكَاةَ الْفِطْرِ قَالَ
فِيهِ فِيمَا قَرَأَهُ عَلَيَّ مَالِكٌ زَكَاةَ الْفِطْرِ
مِنْ رَمَضَانَ صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعٌ مِنْ
شَعِيرٍ عَلَى كُلِّ حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى
مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

١٦١٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ
بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ نَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: فَرَضَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ

⁴⁸ Sadakatul-fitr se obično daje pred sami bajram. Malik u *Muvetti* bilježi od Nafia da je Ibn Omer sadakatul-fitr obično davao prije bajrama na dva ili tri dana. Ovaj hadis ukazuje na to da se sadakatul-fitr mora dati prije klanjanja bajram-namaza. Ukoliko to neko učini nakon klanjanja bajram-namaza, računat će mu se običnom sadakom, a ne obaveznim sadakatul-fitrom.

⁴⁹ Po svemu sudeći, Malik je Abdullahu b. Meslemu ovaj hadis ispričao dva puta. Jedanput ga je Abdullah pročitao Maliku do riječi: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je propisao sadakatul-fitr.”, a drugi put je dodao nešto na prvo predanje.

⁵⁰ Eš-Šafi i većina islamske uleme smatraju da se sadakatul-fitr daje samo na muslimansku čeljad. Tako, ukoliko bi neko imao roba nemuslimana, ili ženu nemuslimanku, ili mu je, pak, otac nemusliman, ili mati, nije dužan na njih dati sadakatul-fitr.

prethodnog hadisa, dodavši: "...malo i veliko, i naredio je da se da prije nego ljudi izidu (na musallu) radi bajram-namaza."

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je Abdullah el-Umeri od Nafia, sa istim senedom, rekavši: 'svakom sljedbeniku islama'." A prenio ga je i Seid el-Džumehijj od Ubejdullaha, on od Nafia, kazavši: 'U onome što je poznato od Ubejdullaha ne stoji: 'svakom muslimanskom čeljadetu'."

1613. ISPRIČAO NAM JE Musedded, prenijevši od Jahjaa b. Seida i Bišra b. el-Muffedala, oni od Ubejdullaha. A obavijestio nas je i Musa b. Ismail, prenijevši od Ebana, on od Ubejdullaha, on od Nafia, on od Abdullaha, da im je Vjerovjesnik, s.a.v.s., propisao sadakatul-fitr i to: jedan sa' ječma ili jedan sa' hurmi na (svako čeljade): malo i veliko, slobodno i roba." Musa je dodao: "...i muško i žensko, također."⁵¹

Ebu Davud kaže da su Ejub i Abdullah el-Umeri, u hadisu koji su oni prenijeli od Nafia, kazali: "muško i žensko".

1614. ISPRIČAO NAM JE El-Hejsem b. Halid el-Džuheni, kog je obavijestio Husejn b. Ali el-Džu'fi, prenijevši od Zaida, on od Abdulaziza b. Ebu Revvada, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: "U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ljudi su na ime sadakatul-fitra davali jedan sa' ječma ili hurmi, ili ječma bez pljevica, ili suhog grožđa. Kada je došao Omer, s obzirom na

صَاعًا فَذَكَرَ يَمَعْنَى مَا لِكَ زَادَ وَالصَّغِيرِ
وَالكَبِيرِ وَأَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ
النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ عَنْ
تَائِفِ بْنِ إِسْتَاذِهِ قَالَ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ.

رَوَاهُ سَعِيدُ الْجَحْظِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ
تَائِفِ بْنِ أَبِيهِ مِنَ السُّلَيْمِيِّ وَالشُّهُرُورِيِّ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ لَيْسَ فِيهِ مِنَ السُّلَيْمِيِّ.

١٦١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ
وَيُشَيْرَ بْنَ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَاهُمَا عَنْ عَبْدِ
اللَّهِ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ
حَدَّثَنَا أَبَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ تَائِفِ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: أَنَّهُ قَرَضَ صَدَقَةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ
شَعِيرٍ أَوْ تَمْرٍ عَلَى الصَّغِيرِ وَالكَبِيرِ وَالْحَرِّ
وَالْمَمْلُوكِ زَادَ مُوسَى وَالدَّكْرَ وَالْأُنْثَى

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ فِيهِ أَبُو بَرٍّ وَعَبْدُ اللَّهِ يَمَعْنَى
الْعُمَرِيُّ فِي حَبِيبَيْهِمَا عَنْ تَائِفِ ذَكَرَ أَوْ أُنْثَى
أَيْضًا.

١٦١٤. حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدِ الْجُهَيْنِيِّ
حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ
حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ عَنْ تَائِفِ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ النَّاسُ
يُخْرِجُونَ صَدَقَةَ الْفِطْرِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعًا مِنْ

⁵¹ Na temelju spomenutih hadisa, većina učenjaka smatra da je davanje sadakatul-fitra farz. Ibnul-Munzir smatra da za to postoji konsenzus među ulemom. Ebu Hanife smatra da je davanje sadakatul-fitra vadžib/nešto blaža obaveza od farza.

to da je bilo dosta pšenice, odredio je da se, pored nabrojanog, (na ime sadakatul-fitra) može dati i pola sa'a pšenice.”⁵²

1615. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Sulejman b. Davud el-Atekijj, njih je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, a on od Nafia, da je Abdullah rekao: “Ljudi su poslije (sa tim izjednačavali) pola sa'a pšenice. Abdullah je (na ime sadakatul-fitra) davao hurme. Stanovnici Medine su jedne godine oskudijevali u hurmama, pa je (na ime sadakatul-fitra) dao ječam.”

1616. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Davud b. Kajs, prenijevši od Ijada b. Abdullaha, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: “Dok je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio među nama, sadakatul-fitr smo davali na svako čeljade: malo i veliko, slobodno i roba, po jedan sa' pšenice, ili jedan sa' suhog sira, ili jedan sa' ječma, ili jedan sa' hurmi, ili jedan sa' suhog grožđa. Tako smo davali dok Muavija nije došao na hadž (ili: na umru). Tada se sa minbera obratio ljudima i, između ostalog, kazao: ‘Mislim da dva mudda šamske pšenice odgovaraju jednom sa'u hurmi.’ Pa su ljudi to prihvatili. Što se mene tiče, dok budem živ, (sadakatul-fitr) ću davati kako sam i prije davao.”⁵³

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga Ibn Ulejje, Abde i drugi od Ibn Ishaka, on od Abdullaha b. Abdullaha b. Osmana b. Hakima b.

شَعِيرٍ أَوْ تَمْرٍ أَوْ سَلْتٍ أَوْ زَبِيبٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَلَمَّا كَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَثُرَتْ الْحِنْطَةُ جَعَلَ عُمَرُ يَنْصَفُ صَاعَ حِنْطَةً مَكَانَ صَاعٍ مِنْ تِلْكَ الْأَشْيَاءِ.

١٦١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي يُوْبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَعَدَلَ النَّاسُ بَعْدَ نِصْفِ صَاعٍ مِنْ بُرِّ قَالَ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُعْطِي التَّمْرَ فَأَعْوَرَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ التَّمْرَ عَامًا فَأَعْطَى الشَّعِيرَ.

١٦١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسَلِّمَةَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ يَعْنِي ابْنَ قَيْسٍ عَنْ عِيَّاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: كُنَّا نُخْرِجُ إِذْ كَانَ فِيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ عَنْ كُلِّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ حُرًّا أَوْ مَمْلُوكٍ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ أَوْ صَاعًا مِنْ أَقِطٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ فَلَمْ تَزَلْ تُخْرِجُهُ حَتَّى قَدِمَ مُعَاوِيَةُ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا فَكَلَّمَ النَّاسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَكَانَ فِيْمَا كَلَّمَ بِهِ النَّاسَ أَنْ قَالَ إِنِّي أَرَى أَنَّ مَدْيَنَ مِنْ سَمْرَاءِ الشَّامِ تَغْيِلُ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ فَأَخَذَ النَّاسُ بِذَلِكَ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ فَأَمَّا أَنَا فَلَا أَرَأَى أَنْ أُخْرِجُهُ أَبَدًا مَا عِشْتُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ ابْنُ عُثَيْمَةَ وَعَبْدَةُ وَعُغْرِيهْمَا عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

⁵² Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

⁵³ Ovaj hadis u *El-Kutubus-sitteu* bilježe svi autori.

Hizama, on od Ijada, a on od Ebu Seida – u sličnom značenju. Jedan čovjek je spomenuo od Ibn Ulejjea: ‘jedan sa’ pšenice’, ali nije zapamćen.”

1617. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail – ali u ovom hadisu nije spomenuta pšenica.

Ebu Davud kaže: “Muavija b. Hišam je spomenuo, prenijevši od Es-Sevrija, on od Zejda b. Eslema, on od Ijada, a on od Ebu Seida: ‘pola sa’a pšenice’. Međutim, ovdje se radi o previdu Muavije b. Hišama ili previdu onoga od koga ga je on prenio.”

1618. ISPRIČAO NAM JE Hamid b. Jahja, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Museddeda, on od Jahjaa,⁵⁴ on od Ibn Adžlana, on od Ijada, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: “Nikada neću dati više od jednog sa’a. Mi smo u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (na ime sadakatul-fitra) davali po jedan sa’ hurmi ili ječma, ili suhog sira, ili suhog grožđa.” Ovo je Jahjaov hadis, u kome je Sufjan dodao: “...ili jedan sa’ brašna.”

Hamid kaže: “Osporili su mu brašno, i Sufjan ga je odbacio.” Ebu Davud kaže: “Ovaj dodatak je Ibn Ujejneov previd.”

20. Mišljenje onih koji kažu da se na ime sadakatul-fitra daje pola sa’a pšenice

1619. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Sulejman b. Davud el-Ateki, koje je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od En-Nu’mana

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ عَنْ عِيَاضٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بِمَعْنَاهُ وَذَكَرَ رَجُلٌ وَاحِدٌ فِيهِ عَنْ ابْنِ عَلِيَّةٍ أَوْ صَاعًا مِنْ جَنْطَةٍ وَلَيْسَ بِمَحْفُوظٍ.

١٦١٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ لَيْسَ فِيهِ ذِكْرُ الْحِنْطَةِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَدْ ذَكَرَ مُعَاوِيَةَ بْنُ هِشَامٍ فِي هَذَا الْحَبِيثِ عَنِ السَّوْرِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ يَصِفُ صَاعَ مِنْ بُرٍّ وَهُوَ وَهُمْ مِنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ هِشَامٍ أَوْ مِنْ رَوَاهُ عَنْهُ.

١٦١٨. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ

عَجَلَانَ سَمِعَ عِيَاضًا قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ لَا أَخْرُجُ أَبَدًا إِلَّا صَاعًا إِنَّا كُنَّا نَخْرُجُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعَ تَمْرٍ أَوْ شَعِيرٍ أَوْ أَقِطٍ أَوْ زَبِيبٍ هَذَا حَبِيثُ يَحْيَى زَادَ سُفْيَانُ أَوْ صَاعًا مِنْ ذَقِيقٍ.

قَالَ حَامِدٌ: فَأَنْكَرُوا عَلَيْهِ فَذَرَّكَهُ سُفْيَانُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: فَهَذِهِ الزِّيَادَةُ وَهُمْ مِنْ ابْنِ عِيَيْنَةَ.

٢٠. بَابُ مَنْ رَوَى نِصْفَ صَاعٍ مِنْ قَمْحٍ

١٦١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَاكِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ

⁵⁴ Jahja b. Seid el-Kattan.

b. Rašida, a on od Ez-Zuhrija. Musedded je rekao: “od Sa’lebea b. Ebu Suajra (b. Abdullaha), a on od svoga oca” – a Sulejman b. Davud je rekao: “...od Abdullaha b. Sa’lebea ili Sa’lebea b. Abdullaha b. Ebu Suajra, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Jedan sa’ pšenice ili obične pšenice dat će se (na ime sadakatul-fitra) na svako čeljade: veliko i malo, slobodno i roba, i muško i žensko. Vašeg imućnog će Uzvišeni Allah (time) očistiti, a vašem siromašnom će vratiti više od onoga što je dao (na ime sadakatul-fitra).’ Sulejman je dodao: “imućnog ili siromašnog”.⁵⁵

1620. ISPRIČAO NAM JE Ali b. el-Hasan ed-Derabidžirdi (Darabidžirdi), kog je obavijestio Abdullah b. Jezid, prenijevši od Hemmama, on od Bekra b. Vaila, ovaj od Ez-Zuhrija, on od Sa’lebea b. Abdullaha (ili je kazao: Abdullaha b. Sa’lebea), a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. A obavijestio nas je i Muhammed b. Jahja en-Nejsaburi, prenijevši od Musaa b. Ismaila, kom je Hemmam prenio od Bekra el-Kufija – Muhammed b. Jahja kaže da je on Bekr b. Vail b. Davud – kom je ispričao Ez-Zuhri, prenijevši od Abdullaha b. Sa’lebea b. Suajra, a on od svoga oca: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u jednom svom govoru naredio da se na ime sadakatul-fitra daje jedan sa’ hurmi

الثُّعْمَانُ بْنُ زَائِدٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ قَالَ مُسَدَّدٌ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي صُعَيْرٍ عَنِ أَبِيهِ وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ أَوْ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي صُعَيْرٍ عَنِ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَاعٌ مِنْ بَرٍّ أَوْ قَمْحٍ عَلَى كُلِّ اثْنَيْنِ صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ حُرًّا أَوْ عَبْدًا ذَكَرَ أَوْ أَنْثَى أَمَّا غَنِيِّكُمْ فَيَرْكَبِهِ اللَّهُ وَأَمَّا فَقِيرُكُمْ فَيَرُدُّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ أَكْثَرَ مِمَّا أُعْطِيَ زَادَ سُلَيْمَانُ فِي حَدِيثِهِ غَنِيٌّ أَوْ فَاقِرٌ

١٦٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الرَّابِعِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا بَكْرٌ هُوَ ابْنُ وَائِلٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَوْ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنِ بَكْرِ الْكُوفِيِّ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى هُوَ بَكْرُ بْنُ وَائِلِ بْنِ دَاوُدَ أَنَّ الرَّهْرِيَّ حَدَّثَهُمْ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ صُعَيْرٍ عَنِ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيبًا فَأَمَرَ بِصَدَقَةِ الْفِطْرِ صَاعَ تَمْرٍ أَوْ صَاعَ

⁵⁵ El-Munziri kaže: “U senedu ovoga hadisa je i En-Nu’man b. Rašid, čije hadise učenjaci ne prihvaćaju kao valjane argumente.” Abadi kaže da je skupina učenjaka ocijenila slabim prenosiocem. Ahmed b. Hanbel za En-Nu’mana b. Rašida kaže da je prenosio mudtarib-hadise. El-Buhari kaže da je, prenoseći hadise, pravio puno previda, iako je, u osnovi, iskren prenosilac.

ili jedan sa' ječma na svako čeljade." Alija⁵⁶ je dodao: "...ili jedan sa' pšenice ili obične pšenice na svako čeljade.", a onda su se usaglasili⁵⁷: "...na malo i veliko, slobodno i roba."⁵⁸

1621. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibn Šihaba, ovaj od Abdullaha b. Sa'lebea, on od Ahmeda b. Saliha, kom je ispričao El-Adevi, njemu Ebu Davud, da je Ahmed b. Salih el-Uzri rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dva dana prije Ramazanskog bajrama ljudima održao govor..." – slično, po smislu, El-Mukrijevom hadisu.⁵⁹

1622. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Sehl b. Jusuf, prenijevši od Humejda,⁶⁰ da je El-Hasan⁶¹ rekao: "Ibn Abbas je pred kraj ramazana na minberu u Basri održao govor u kom je rekao: 'Podijelite milostinju za vaš post.' Ljudi nisu znali o čemu govori, pa je upitao: 'Kog ovdje ima od Medinelija?

شَعِيرٍ عَنْ كُلِّ رَأْسٍ زَادَ عَلَيَّ فِي حَيْثِيهِ أَوْ صَاعٍ بَرٍّ أَوْ قَمْحٍ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ اتَّفَقَا عَنْ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ وَالْحُرِّ وَالْعَبْدِ.

١٦٢١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ قَالَ ابْنُ صَالِحٍ قَالَ الْعَدَوِيُّ وَإِنَّمَا هُوَ الْعُدْرِيُّ حَظَبَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ قَبْلَ الْبُطْرِ بِيَوْمَيْنِ بِمَعْنَى حَيْثِ الْمُقْرِيِّ.

١٦٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ يُونُسَ قَالَ مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَنْ الْحَسَنِ قَالَ: حَظَبَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي آخِرِ رَمَضَانَ عَلَى مِنْبَرِ الْبَصْرَةِ فَقَالَ: أَخْرَجُوا صَدَقَةَ صَوْمِكُمْ فَكَأَنَّ النَّاسَ لَمْ يَعْلَمُوا فَقَالَ مَنْ هَاهُنَا مِنْ أَهْلِ

⁵⁶ Ali b. el-Hasan.

⁵⁷ Onda su se u daljem prenošenju Ali b. el-Hasan i Muhammed b. Jahja ez-Zuheli usaglasili.

⁵⁸ Ed-Darekutni je zabilježio od Abdullaha b. Sa'lebea b. Suajra, a on od svoga oca: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, održavši govor, naredio da se na ime sadakatul-fitra na svako čeljade: malo i veliko, slobodno i roba, da po jedan sa' hurmi, ili jedan sa' ječma, ili jedan sa' obične pšenice."

⁵⁹ El-Mukri je Abdullah b. Jezid, koji je prenio prethodni hadis. On je bio učitelj Alija b. el-Hasana ed-Derabidžirdija.

⁶⁰ Humejd b. Ebu Humejd et-Tavil Ebu Ubejde el-Basri.

⁶¹ El-Hasan el-Basri.

Ustanite i podučite vašu braću, jer oni ne znaju o čemu se radi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je propisao milostinju⁶² i to: jedan sa' hurmi, ili jedan sa' ječma, ili pola sa'a obične pšenice na svako čeljade: slobodno ili roba, muško ili žensko, malo ili veliko.' Pošto stiže (u Basru), Alija primijeti da su cijene opale, pa reče: 'Allah vam je podario izobilje, pa kad biste izdvojili po jedan sa' od svega.'"

Humejd kaže: "El-Hasan je smatrao da ramazansku milostinju treba dati samo na postače."⁶³

21. O prijevremenom davanju zekata

1623. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. es-Sabbah, kog je obavijestio Šebabe, pre-nijevši od Verkaa, on od Ebuz-Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je poslao Omera b. el-Hattaba da ubire zekat, pa su Ibn Džemil, Halid b. Velid i El-Abbas odbili da ga daju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ibn Džemil je nezahvalan: bio je siromašan, pa ga je Allah obogatio. Halidu b. el-Velidu ste učinili nasilje (tražeći od njega zekat, jer ga on nije dužan dati). On je (sve svoje) štitove, konje i oružje, uvakufio u ime Uzvišenog Allaha. A od El-Abbasa, amidže Allahovog Poslanika,

الْمَدِينَةِ فَوَمُوا إِلَى إِخْوَانِكُمْ فَعَلِمُوهُمْ فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ قَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ الصَّدَقَةَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ شَعِيرٍ أَوْ نِصْفَ صَاعٍ مِنْ قَمْحٍ عَلَى كُلِّ حُرٍّ أَوْ مَمْلُوكٍ ذَكَرَ أَوْ أَنْثَى صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَأَى رُخْصَ السَّعْرِ قَالَ قَدْ أَوْسَعَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَلَوْ جَعَلْتُمُوهُ صَاعًا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قَالَ حَمِيدٌ وَكَانَ الْحَسَنُ يَرَى صَدَقَةَ رَمَضَانَ عَلَى مَنْ صَامَ.

٤١. بَاب فِي تَعْجِيلِ الزَّكَاةِ

١٦٢٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ عَنْ وَرْقَاءَ عَنْ أَبِي الزُّبَّادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَلَى الصَّدَقَةِ فَمَنَعَ ابْنُ جَمِيلٍ وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَالْعَبَّاسُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَنْقِمُ ابْنُ جَمِيلٍ إِلَّا أَنْ كَانَ فَقِيرًا فَأَغْنَاهُ اللَّهُ وَأَمَّا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَإِنَّكُمْ تَظْلِمُونَ خَالِدًا فَقَدْ اخْتَبَسَ أَدْرَاعَهُ وَأَعْتَدَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَمَّا الْعَبَّاسُ عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبِهِ عِيٌّ وَمِنْهَا ثُمَّ قَالَ

⁶² Sadakatul-fitr uz ramazan.

⁶³ El-Hasan el-Basri je smatrao da se sadakatul-fitr daje samo na odraslu čeljad koja poste, a ne na maloljetnu čeljad. Međutim, svi spomenuti hadisi opovrgavaju ovakvo mišljenje. U njima eksplicitno stoji da se sadakatul-fitr daje na svu čeljad: malu i veliku, slobodnu i robove, mušku i žensku, siromašnu i imućnu.

s.a.v.s., sam uzeo zekat za prošlu i narednu godinu.’ Potom reče: ‘Zar ne shvaćaš da je amidža čovjeku poput oca (ili kazao: poput njegovog oca)?’⁶⁴

1624. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Mensur, kog je obavijestio Ismail b. Zekerijja, prenijevši od El-Hadždžadža b. Dinara, on od El-Hakema, on od Hudžejjea, a on od Alije: “Abbas je pitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., da mu dozvoli da prije vremena da svoj zekat, pa mu je to odobrio.” Jedanput je kazao: “...pa mu je to dozvolio.”⁶⁵

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je Hušejm prenio od Mensura b. Zazana, on od El-Hakema, on od El-Hasana b. Muslima, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. Međutim, Hušejmov hadis je pouzdaniji.”

22. O prenošenju zekata iz grada u grad

1625. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, prenijevši od svoga, on od Ibrahima b. Ataa, šticienika Imrana b. Husajna, on od svoga oca: “Zijad, ili neki drugi emir, je poslao Imrana b. Husajna da ubire zekat. Pošto se Imran vratio, on ga upita: ‘Gdje je imovina zekata?’ Imran reče: ‘Zar si me

أَمَا شَعَرْتَ أَنَّ عَمَّ الرَّجُلِ صِنُوَ الْأَبِ أَوْ صِنُوَ أَبِيهِ.

١٦٢٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكْرِيَّا عَنْ الْحَجَّاجِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ حُجَيَّةَ عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ الْعَبَّاسَ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَعْجِيلِ صَدَقَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَحُولَ فَرَحَّصَ لَهُ فِي ذَلِكَ قَالَ مَرَّةً فَأَذِنَ لَهُ فِي ذَلِكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ هُشَيْمٌ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَادَانَ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدِيثَ هُشَيْمٍ أَصَحُّ.

٢٢. بَابُ فِي الزَّكَاةِ هَلْ تُحْمَلُ مِنْ بَلَدٍ إِلَى بَلَدٍ

١٦٢٥. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَطَاءٍ مَوْلَى عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ زِيَادًا أَوْ بَعْضَ الْأَمْرَاءِ بَعَثَ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ عَلَى

⁶⁴ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁶⁵ Ibnul-Melik kaže: “Ovi hadisi su dokaz da je zekat, nakon što se stekne nisab, dozvoljeno dati i prije isteka godine dana od njegovog stjecanja. Učenjaci koji misle da to nije dozvoljeno mišljenje temelje na hadisima u kojima se kaže da nema zekata dok od stjecanja imetka u visini nisaba ne prođe godina. Alijin hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami’u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

radi imovine zekata poslao? Uzeli smo je od onih od kojih smo je uzimali u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i ostavili smo je tamo gdje smo je ostavljali i u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s.”⁶⁶

23. Kome se može dati zekat i o granici imućnosti

1626. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jahja b. Adem, prenijevši od Sufjana, on od Hakima b. Džubejra, on od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Jezida, on od svoga oca, a on od Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko bude tražio od ljudi, a ima onoliko koliko mu je dovoljno, doći će na Sudnji dan, a na licu će mu biti razderotine (ili: izgrebotine; ili: ogrebotine).” Neko upita: “A koliko je dovoljno (da bi neko bio imućan), Allahov Poslaniče?” “Pedeset dirhema ili njihova protuvrijednost u zlatu.” – reče on.⁶⁷

Jahja kaže da je Abdullah b. Osman rekao Sufjanu: “Koliko sam ja upamtio, Šu’be nije prenosio od Hakima b. Džubejra.” Sufjan

الصَّدَقَةِ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ لِعِمْرَانَ أَيْنَ الْمَالِ قَالَ وَلِلْمَالِ أُرْسَلْتَنِي أَخَذْنَاهَا مِنْ حَيْثُ كُنَّا نَأْخُذُهَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَوَضَعْنَاهَا حَيْثُ كُنَّا نَضَعُهَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢٣. بَابٌ مِّنْ يُعْطَى مِنْ
الصَّدَقَةِ وَحَدُّ الْغِنَى

١٦٢٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بَزِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَأَلَ وَلَهُ مَا يُغْنِيهِ جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَحْمُوسٌ أَوْ خُدُوسٌ أَوْ كُدُوحٌ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْغِنَى قَالَ: خَمْسُونَ دِرْهَمًا أَوْ قِيمَتُهَا مِنَ الذَّهَبِ قَالَ يَحْيَى فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ لِسُفْيَانَ: جَفِظِي أَنَّ شُعْبَةَ لَا يَرَوِي عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ

⁶⁶ Abadi ovaj hadis smatra dokazom da zekat koji se prikupi u jednom mjestu treba podijeliti siromasima u tom mjestu i da ga je mekruh podijeliti drugima. Ovakvo mišljenje zastupaju Malik, Eš-Šafi i Sufjan es-Sevri. Neki vele da je zekat dozvoljeno podijeliti i siromasima drugog mjesta iako je to mekruh. Kao dokaz navode postupak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je uzimao zekat od beduina i dijelio ga muhadžirima i ensarijama u Medini.

⁶⁷ En-Nesai bilježi od Abdullaha b. Amra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko traži od svijeta, a ima četrdeset dirhema, on spada među one koji proseći dosađuju ljudima.” Ovaj hadis su zabilježili Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

reče: "Ispričao nam ga je Zubejd, prenijevši od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Jezida."

1627. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, da je neki čovjek iz plemena Benu Esed kazao: "Moja žena i ja smo se spustili do Bekijetul-garkada.⁶⁸ Žena mi reče: 'Otiđi Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i zatraži nešto za jelo, ističući naše potrebe.' Otišao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i kod njega zatekao nekog čovjeka koji je to isto tražio. On reče: 'Nemam ništa što bih ti mogao dati.' Čovjek iziđe srdit, govoreći: 'Života mi, ti ćeš dati kome hoćeš!', a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Rasrdio se na mene zbog toga što mu nemam ništa dati. Ko od vas bude tražio od ljudi, a ima oku ili ravnu njoj, on pretjeruje u prosjačenju.' Rekoh: 'Deva muzara je za nas bolja od oke, a oka je iznosila četrdeset dirhema.' Spomenuti čovjek je rekao: 'Vratio sam se ne zatraživši ništa od Poslanika, s.a.v.s. Nakon izvjesnog vremena Poslaniku, s.a.v.s., je stigao ječam i suho grožđe (od zekata), pa je i nama dao dio od njega (ili je kazao: Uzvišeni Allah nam je podario dovoljno).'"

Ebu Davud kaže: "Es-Sevri ga je prenio onako kako mu je ispričao Malik."

فَقَالَ سُفْيَانُ حَدَّثَنَا زَيْدٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدٍ.

١٦٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي أَسَدٍ أَنَّهُ قَالَ: تَزَلُّتُ أَنَا وَأَهْلِي بِبَيْعِيعِ الْعَرْقَدِ فَقَالَ لِي أَهْلِي اذْهَبْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلْ لَنَا شَيْئًا نَأْكُلُهُ فَجَعَلُوا يَذْكُرُونَ مِنْ حَاجَتِهِمْ فَذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدْتُ عِنْدَهُ رَجُلًا يَسْأَلُهُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْطِيهِ وَهُوَ يَقُولُ لَعَنَرِي إِنَّكَ لَتَعْطِي مَنْ شِئْتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْضِبُ عَلَيَّ أَنْ لَا أُجِدَّ مَا أُعْطِيهِ مَنْ سَأَلَ مِنْكُمْ وَلَهُ أَوْقِيَةٌ أَوْ عِدْلُهَا فَقَدْ سَأَلَ الْخَافَا قَالَ الْأَسَدِيُّ فَقُلْتُ لَلْفَحَّةُ لَنَا خَيْرٌ مِنْ أَوْقِيَةِ وَالْأَوْقِيَةُ أَنْ يَبْعُونَ دِرْهَمًا قَالَ: فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَسْأَلْهُ فَقَدِمَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ شَعِيرٌ وَرَيْبٌ فَسَمِعَ لَنَا مِنْهُ أَوْ كَمَا قَالَ حَتَّى أَغْنَانَا اللَّهُ عَرَّ وَجَلَّ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَكَذَا رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ كَمَا قَالَ مَالِكٌ.

⁶⁸ Bekijetul-garkad je poznato medinsko mezarje, koje je i danas jedino mezarje u Medini.

1628. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Sa'd i Hišam b. Ammar, koje je obavijestio Abdurrahman b. Ebu Ridžal,⁶⁹ prenijevši od Umarea b. Gazijjea, on od Abdurrahmana b. Ebu Seida el-Hudrija, a on od svoga oca Ebu Seida, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude tražio od ljudi, a bude imao jednu oku ili njenu protuvrijednost, taj prosjačenjem pretjeruje." Rekoh: "Moja deva El-Jakuta je bolja od jedne oke." (Hišam je kazao: bolja je od četrdeset dirhema). Čuvši to, vratio sam se ne zatraživši ništa."

Hišam je dodao: "Jedna oka, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., iznosila je četrdeset dirhema."⁷⁰

1629. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Miskin, prenijevši od Muhammeda b. el-Muhadžira, on od Rebia b. Jezida, on od Ebu Kebšea es-Selulija, a ovaj od Sehla b. el-Hanzalija: "Ujejne b. Hisn i El-Akre b. Habis su došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i tražili da im nešto da. On je naredio da im se da ono što su tražili i naredio je Muaviji da im to napiše. Akre je uzeo pismo, smotao ga, stavio za turban i otišao. Ujejne je uzeo pismo, otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: 'Muhammede, ne misliš valjda da ću, poput Mutelemisovih

١٦٢٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَهَيْثَامُ بْنُ عَمَّارٍ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الرَّجَالِ عَنْ عَمَّارَةَ بْنِ عَزِيَّةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَأَلَ وَلَهُ قِيمَةٌ أُوقِيَّةٌ فَقَدْ أَخْفَى فَمَلْتُ نَاقِي الْيَأْفُوتَةَ هِيَ خَيْرٌ مِنْ أُوقِيَّةٍ قَالَ هَيْثَامُ خَيْرٌ مِنْ أَرْبَعِينَ دِرْهَمًا فَرَجَعْتُ فَلَمْ أَسْأَلْهُ شَيْئًا زَادَ هَيْثَامُ فِي حَدِيثِهِ وَكَانَتْ الْأُوقِيَّةُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعِينَ دِرْهَمًا.

١٦٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْتُقَيْلِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُهَاجِرِ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ بَرِيدٍ عَنْ أَبِي كَبْشَةَ السَّلُولِيِّ حَدَّثَنَا سَهْلُ ابْنُ الْخَنْظَلِيِّ قَالَ: قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ وَالْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ فَسَأَلَاهُ فَأَمَرَ لَهُمَا بِمَا سَأَلَا وَأَمَرَ مُعَاوِيَةَ فَكَتَبَ لَهُمَا بِمَا سَأَلَا فَأَمَّا الْأَقْرَعُ فَأَخَذَ كِتَابَهُ فَلَفَّهُ فِي عِمَامَتِهِ وَأَنْظَلَقَ وَأَمَّا عِيْنَةُ فَأَخَذَ كِتَابَهُ وَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَانَهُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَتُرَانِي حَامِلًا إِلَى قَوْمِي كِتَابًا لَا أَدْرِي مَا فِيهِ كَصَحِيْفَةِ

⁶⁹ Ebur-Ridžal Muhammed b. Abdurrahman b. Haris el-Ensari je bio pouzdan prenosilac hadisa. Pripadao je petoj generaciji prenosilaca.

⁷⁰ Zabilježio ga je En-Nesai.

stranica,⁷¹ odnijeti svome narodu pismo u kome ne znam šta piše?’ Muavija obavijesti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o njegovom sadržaju, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Ko bude tražio od svijeta, a ima koliko mu je dovoljno, taj se zalaže za Džehennem (En-Nufejli je na drugom mjestu kazao: za džehennemsku vatru).’ ‘A koliko se smatra dovoljnim, Allahov Poslaniče (En-Nufejli je na drugom mjestu kazao: Koliko je dovoljno, da ne traži od ljudi)?’ – upitaše prisutni. ‘Da ima doručak i večeru (En-Nufejli je na drugom mjestu kazao: Koliko mu je dovoljno za jedan dan i noć, ili noć i dan).’ – odgovori Poslanik.⁷²

En-Nufejli nam je ovo ispričao u skraćenoj verziji.

1630. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Abdullah b. Omer b. Ganim, prenijevši od Abdurrahmana b. Zijada, on od Zijada b. Nuajma el-Hadremija, da je Zijad b. el-Haris es-Sudai rekao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i dao sam mu prisegu.” Potom je

الْمُتَلَمِّسِ فَأَخْبَرَ مُعَاوِيَةَ بِقَوْلِهِ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَأَلَ
وَعِنْدَهُ مَا يُغْنِيهِ فَإِنَّمَا يَسْتَكْبِرُ مِنَ
النَّارِ وَقَالَ الثَّقَفِيُّ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ مِنْ
بَحْرِ جَهَنَّمَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا
يُغْنِيهِ وَقَالَ الثَّقَفِيُّ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ وَمَا
الْغِنَى الَّذِي لَا تَنْبَغِي مَعَهُ الْمَسْأَلَةُ قَالَ
قَدَرُ مَا يُعَدِّيهِ وَيُعْسِيهِ. وَقَالَ الثَّقَفِيُّ فِي
مَوْضِعٍ آخَرَ أَنْ يَكُونَ لَهُ شِبَعُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ
أَوْ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ وَكَانَ حَدَّثَنَا بِهِ مُخْتَصِرًا عَلَى
هَذِهِ الْأَلْفَافِ الَّتِي ذَكَرْتُ.

١٦٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ
حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عَمْرِو بْنِ
عَائِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيَْادٍ أَنَّهُ سَمِعَ
زَيَْادَ بْنَ نُعَيْمٍ الْحَضْرَمِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ زَيَْادَ بْنَ
الْحَارِثِ الصُّدَائِيَّ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَايَعْتُهُ فَذَكَرَ

⁷¹ Kod Arapa je poznata priča o El-Mutelemisovim stranicama. El-Mutelemis je bio pjesnik, koji je otišao kod Amra b. Hindul-Melika da mu ovaj nešto da. Amr je napisao pismo svome radniku i to pismo poslao po njemu. El-Mutelemis nije ni čitao pismo, misleći da je napisao šta će mu dati. Međutim, u pismu je bilo napisano da ga, kada stigne, pogubi.

⁷² El-Hattabi kaže: “Učenjaci su se razišli u pogledu shvaćanja ovih riječi. Neki kažu da je prosjačenje od ljudi zabranjeno svakome ko ima ručak i večeru za jedan dan. Neki kažu da ovo znači da je prosjačenje zabranjeno svakome koji uvijek ima ručak i večeru. Neki smatraju da su ove riječi derogirane ranijim hadisima u kojima je spomenuta oka, koja iznosi četrdeset dirhema.

spomenuo poduži hadis, kazavši: “Došao mu je neki čovjek i rekao: ‘Daj mi od zekata.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Allah nije bio zadovoljan time da propis o raspodjeli zekata donese Vjerovjesnik ili neko drugi, pa ga je On donio. Razdijelio ga je na osam kategorija. Ako pripadaš nekoj od njih, dat ću ti tvoje pravo.’”⁷³

1631. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Zuhejr b. Harb, njih je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Nije nevoljnik⁷⁴ onaj koji se zadovolji sa jednom ili dvije hurme, sa jednim ili dva obroka, nego je nevoljnik onaj koji od ljudi ne traži ništa, čak ni ne znaju koje su njegove stvarne potrebe, pa da mu daju.”

1632. ISPRIČALI SU NAM Musedded, Ubejdullah b. Omer i Ebu Kamil, isti smisao, da im je ispričao Abdulvahid b. Zijad, kog je obavijestio Ma'mer, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao – slično prethodnom hadisu, dodavši: “...nego je nevoljnik onaj čedni čovjek.” Musedded je rekao: “...koji nema koliko mu je dovoljno, ali ne traži od ljudi, čak ni ne

حَدِيثًا طَوِيلًا قَالَ فَآتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ
أَعْطِي مِنِ الصَّدَقَةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ
يَرْضَ بِحُكْمِ نَبِيِّ وَلَا غَيْرِهِ فِي الصَّدَقَاتِ
حَتَّى حَكَمَ فِيهَا هُوَ فَجَزَّأَهَا ثَمَانِيَةً
أَجْزَاءً فَإِنْ كُنْتَ مِنْ تِلْكَ الْأَجْزَاءِ
أَعْطَيْتُكَ حَقَّكَ.

١٦٣١. حَدَّثَنَا عُفْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
وَزُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ قَالَا حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ
الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ الشَّمْرَةَ
وَالشَّمْرَتَانِ وَالْأَكْمَلَةَ وَالْأَكْمَلَتَانِ وَالْمِسْكِينُ
الَّذِي لَا يَسْأَلُ النَّاسَ شَيْئًا
وَلَا يَفْطِنُونَ بِهِ فَيُعْطُونَهُ.

١٦٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ
عَمْرٍو وَأَبُو كَامِلٍ النُّعْمِيُّ قَالُوا حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ
الرُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مِثْلَهُ قَالَ وَالْمِسْكِينُ
الْمُتَعَمِّقُ رَادٌ مُسَدَّدٌ فِي حَدِيثِهِ لَيْسَ
لَهُ مَا يَسْتَفِي بِهِ الَّذِي لَا يَسْأَلُ وَلَا

⁷³ Uzvišeni Allah je kategorije ljudi kojima se daje zekat naveo u 60. ajetu sure Et-Tevbe, *Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku-namjerniku. Allah je tako odredio! A Allah sve zna i mudar je.*

⁷⁴ Nevoljnik kome se daje zekat spomenut je u 60. ajetu sure Et-Tevbe.

znaju njegove stvarne potrebe, pa da mu daju. To je onaj koji ne prosi.”⁷⁵ Musedded nije spomenuo: “onaj koji ne prosi”.

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis su prenijeli Muhammed b. Sevr i Abdurrezzak od Ma'mera, koji su riječi “onaj koji ne prosi”, smatrali Ez-Zuhrijevim riječima, što je pouzdanije.

1633. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Ubejdullah b. Adijj el-Hijar kazao: “Obavijestila su me dvojica ljudi koji su otišli Vjerovjesniku, s.a.v.s., u vrijeme Oprosnog hadža dok je raspodjeljivao zekat i tražili da im da nešto od zekata. ‘Poslanik je podigao pogled,’ – vele ti ljudi – ‘potom ga spustio i pošto vidje da smo nas dvojica snažni, reče: ‘Ako želite, dat ću vam, iako u zekatu nemaju udjela imućan⁷⁶ i snažan – koji je u stanju zaraditi za svoje potrebe.’”⁷⁷

1634. ISPRIČAO NAM JE Abbad b. Musa el-Enbari el-Hatteli, kog je obavijestio Ibrahim b. Sa'd, prenijevši od svog oca, on od Rejhana b. Jezida, on od Abdullaha b. Amra, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Zekat nije dozvoljen imućnom, snažnom i zdravom.”⁷⁸

يُعْلَمُ بِحَاجَتِهِ فَيُتَصَدَّقَ عَلَيْهِ فَذَلِكَ
الْمَخْرُومُ وَلَمْ يَذْكَرْ مُسَدَّدَ الْمُتَعَقِّفِ
الَّذِي لَا يَسْأَلُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ مُحَمَّدُ
بْنُ ثَوْرٍ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ وَجَعَلَا
الْمَخْرُومَ مِنْ كَلَامِ الزُّهْرِيِّ وَهُوَ أَصَحُّ.

١٦٣٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ
يُونُسَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ الْحِيارِ قَالَ:
أَخْبَرَنِي رَجُلَانِ أَنَّهُمَا أَتَيَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَهُوَ يُقَسِّمُ
الصَّدَقَةَ فَسَأَلَاهُ مِنْهَا فَرَفَعَ فَبَيْنَا الْبَصَرَ
وَحَقَّقَهُ فَرَأَانَا جَلْدَيْنِ فَقَالَ إِنَّ شِئْنَنَا
أَعْظَمْتُكُمَا وَلَا حَظَّ فِيهَا لِعَيْنِي وَلَا
لِقَوْمِي مُكْتَسِبِ.

١٦٣٤. حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى الْأَنْبَارِيُّ
الْحُثُلِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بَيْغِي ابْنُ سَعْدٍ
قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ رَجُلَانِ بَنِي يَزِيدَ عَنْ
عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَحْمِلُ الصَّدَقَةَ لِعَيْنِي
وَلَا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ.

⁷⁵ O kome govori 19. ajet sure Ez-Zari'at: *A u imecima njihovim bio je udio i za onoga koji prosi i za onoga koji ne prosi.*

⁷⁶ Prema Ebu Hanifinom mišljenju, imućnim se smatraju oni koji imaju imovine u visini nisaba i oni ne mogu primiti zekat, a svi koji imaju manje od toga mogu.

⁷⁷ Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁸ Učenjaci su se razišli u pogledu toga da li je zdravoj i snažnoj osobi koja je u stanju

Ebu Davud kaže: “Sufjan⁷⁹ je prenio od Sa’da b. Ibrahima kao što je rekao Ibrahim, a prenio ga je i Šu’be od Sa’da, koji je kazao: ‘... niti snažnom – koji je u stanju zaraditi.’ U nekim drugim hadisima stoji: ‘...i snažnom – koji je u stanju zaraditi.’, a u nekima stoji: ‘...i zdravom i snažnom.’ Ata b. Zuhejr veli da je sreo Abdullaha b. Amra, koji je kazao: ‘Zekat nije dozvoljen snažnom, a ni zdravom.’”

24. O mišljenju onih koji smatraju da neki imućni mogu primiti zekat

1635. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, a on od Ataa b. Jesara,⁸⁰ da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Od imućnih ljudi, samo je peterici dozvoljeno primiti zekat: borcu na Allahovom putu,⁸¹ prikupljaču zekata, prezaduženome, bogatom koji kupi od siromaha ono što je

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ كَمَا قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ قَالَ لِي مِرَّةٌ قَوِيٌّ وَالْأَحَادِيثُ الْآخَرُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْضُهَا لِي مِرَّةٌ قَوِيٌّ وَبَعْضُهَا لِي مِرَّةٌ سَوِيٌّ وَقَالَ عَطَاءُ بْنُ زُهَيْرٍ أَنَّهُ لَقِيَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو فَقَالَ إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَحِلُّ لِقَوِيٍّ وَلَا لِي مِرَّةٌ سَوِيٍّ.

٢٤. بَابٌ مَن يَجُوزُ لَهُ أَخْذُ الصَّدَقَةِ وَهُوَ عَنِّي

١٦٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِعَنِيٍّ إِلَّا لِحَمْسَةٍ لِعَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ لِعَامِلٍ عَلَيْهَا أَوْ لِعَارِمٍ أَوْ لِرَجُلٍ اشْتَرَاهَا بِمَالِهِ أَوْ لِرَجُلٍ

zaraditi za svoje i potrebe svoje porodice dozvoljeno primiti zekat ili nije. Eš-Šafi i Ishak b. Rahivejh smatraju da mu nije dozvoljeno primiti zekat. Ebu Hanife, Muhammed i Ebu Jusuf smatraju da mu je dozvoljeno primiti zekat ako ne posjeduje dvije stotine dirhema i više.

⁷⁹ Sufjan es-Sevri. Od njega su ovaj hadis zabilježili Et-Tirmizi u *Džami’u* i Ed-Darimi u *Sunenu*.

⁸⁰ Ata b. Jesar je bio tabiin. Prema tome, ovaj hadis se smatra mursel-hadisom, pošto ga tabiin izravno prenosi od Vjerovjesnika, a.s., kog nije vidio, a nije spomenuo ime ashaba od koga ga je čuo. Ibn Madže je ovaj hadis zabilježio u *Sunenu*, sa potpunim senedom.

⁸¹ El-Hattabi kaže: “Ovaj hadis ukazuje na to da borac na Allahovom putu može primiti zekat ma koliko bio bogat. Sa ovim se slažu i Malik, Ahmed b. Hanbel, Eš-Šafi i Ishak b. Rahivejh. Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed smatraju da će se imućnom borcu na Allahovom putu dati zekat samo ako je odvojen od kuće i porodice, odnosno od imovine.

dobio na ime zekata,⁸² ili čovjeku koji svome susjedu nevoljniku bude na ime zekata dao nešto, pa nevoljnik to daruje imućnom.”

1636. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao – slično prethodnom hadisu.

Ebu Davud kaže: “I Ibn Ujejne ga je prenio od Zejda onako kako je kazao Malik. A prenio ga je i Es-Sevri od Zejda, koji je kazao: ‘Es-Sebtu mi je prenio od Vjerovjesnika, s.a.v.s.’”

1637. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf et-Taijj, kog je obavijestio El-Firjabi, prenijevši od Sufjana, on od Imrana el-Barikijja, on od Atijjea, a on od Ebu Seida, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Zekat nije dozvoljen imućnom, osim borcu na Allahovom putu, ili putniku namjerniku, ili tebi koji imaš siromašnog susjeda kome daju zekat, a on ti ga pokloni ili te pozove na jelo pripremljeno od zekata.”

Ebu Davud kaže: “Firas i Ibn Ebu Lejla su prenijeli od Atijjea, on od Ebu Seida, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.”

كَانَ لَهُ جَارٌ مِسْكِينٌ فَتَصَدَّقَ عَلَى الْمِسْكِينِ فَأَهْدَاهَا الْمِسْكِينُ لِلْعَيْي.

١٦٣٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عِظَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ زَيْدِ كَسَا قَالَ مَالِكٌ وَرَوَاهُ الْقُورِيُّ عَنْ زَيْدِ قَالَ حَدَّثَنِي الثَّبْتُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٦٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ الطَّائِيُّ حَدَّثَنَا الْفِرْيَابِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عِمْرَانَ الْبَارِقِيِّ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِعَيْيٍ إِلَّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ابْنِ السَّبِيلِ أَوْ جَارٍ فَقِيرٍ يُتَصَدَّقُ عَلَيْهِ فَيُهْدِي لَكَ أَوْ يَدْعُوكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ فِرَاسٌ وَابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمِثْلَهُ.

⁸² Kao npr. da imućni kupi ovcu, junicu ili devu koju je siromašni primio na ime zekata, a onda se odluči da to proda. Neki učenjaci smatraju da osoba ono što je primila na ime zekata može prodati i kupiti nešto što joj je potrebnije. Većina učenjaka smatra da joj je mekruh prodati ono što joj je dato na ime zekata.

25. Koliko se jednom čovjeku daje od zekata

1638. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Muhammed b. es-Sabbah, kog je obavijestio Ebu Nuajm, prenijevši od Seida b. Ubejda et-Taija, on od Bušejra b. Jesara, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nekom ensariji koji se zvao Sehl b. Ebu Hasme⁸³ iz imovine zekata⁸⁴ dao stotinu deva na ime krvarine za ensariju ubijenog na Hajberu.⁸⁵

26. Kad je prosjačenje dozvoljeno

1639. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer en-Nemerijj, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Abdulmelika b. Umejra, on od Zejda b. Ukbea el-Fezarija, a on od Semurea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "Prosjačenje je naporan posao kojim se čovjek zamara i ponižava, pa ko hoće, neka se ponižava, a ako neće, neka se kloni prosjačenja,

٢٥. بَابُ كَمَا يُعْطَى الرَّجُلُ الْوَاحِدُ مِنَ الزَّكَاةِ

١٦٣٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الطَّلَاحِيِّ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ زَعَمَ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ سَهْلُ بْنُ أَبِي حَنَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَاهُ بِمِائَةِ مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ يَعْنِي دِيَةَ الْأَنْصَارِيِّ الَّذِي قُتِلَ بِحَيْبَرَ.

٢٦. بَابُ مَا تَجُوزُ فِيهِ الْمَسْأَلَةُ

١٦٣٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ التَّمِيمِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ بْنِ عَقْبَةَ الْفَزَارِيِّ عَنْ سَمُرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمَسَائِلُ كُدُوحٌ يَكْثُرُ بِهَا الرَّجُلُ وَجَهَهُ فَمَنْ شَاءَ أَبْقَى عَلَى وَجْهِهِ وَمَنْ

⁸³ Na Hajberu je ubijen ensarija. Došlo je do spora između stanovnika Hajbera i ensarije u vezi krvarine za ubijenog ensariju. Da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., spriječio sukob između njih, iz imovine zekata je ensarijama dao stotinu deva na ime krvarine za njihovog ubijenog.

⁸⁴ Koliko se najviše može dati jednoj siromašnoj osobi od imovine zekata, sporno je među ulemom. Sufjan es-Sevri i Ahmed b. Hanbel smatraju da se jednoj osobi od imovine zekata neće dati više od pedeset dirhema. Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed su prezirali da se jednoj osobi iz imovine zekata da toliko da dostigne cifru od sto dirhema, osim u slučaju kada je riječ o prezaduženoj osobi koja ima veliku porodicu. Eš-Šafi smatra da će joj se dati onoliko koliko joj je potrebno, bez ograničenja.

⁸⁵ Ovaj hadis su prenijeli El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*, u nešto skraćenoj formi.

osim kad traži od vladara ili kad ne vidi drugi izlaz.”⁸⁶

1640. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Haruna b. Rebaba, a on od Kinanea b. Nuajma el-Adevija, da je Kubejse b. Muharik el-Hilali kazao: “Bio sam dužan platiti krvarinu, pa sam otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s., (da zatražim pomoć). On reče: ‘Kubejse, ostani u Medini. Kad nam stigne zekat, naredit ćemo da ti se od njega da.’, a potom reče: ‘Prosjačenje je dopušteno samo u tri slučaja: čovjeku koji mora platiti krvarinu prosjačenje je dozvoljeno samo dok je ne isplati. Nakon toga će prestati sa prosjačenjem. Čovjeku kome nevrijeme ili bolest uništi usjeve dozvoljeno je prosjačenje dok ne obezbijedi nasušni hljeb (ili je kazao: ono što mu je najneophodnije za život) i čovjeku koji je u teškoj oskudici, do te mjere da trojica pametnih ljudi pred svjedocima reknu – taj je u teškoj situaciji; njemu je dozvoljeno tražiti od svijeta, dok ne obezbijedi ono najnužnije za život. Nakon toga će prestati sa prosjačenjem. Svima drugima je, o Kubejse, prosjačenje zabranjeno. Ukoliko budu prosili, jest će ono što im nije dozvoljeno.”⁸⁷

نَسَاءَ تَرَكَ إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ ذَا سُلْطَانٍ
أَوْ فِي أَمْرٍ لَا يَجِدُ مِنْهُ بَدَأً.

١٦٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ
زَيْدٍ عَنْ هَارُونَ بْنِ رَبَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي
كِنَانَةُ بْنُ نُعَيْمِ الْعَدَوِيِّ عَنْ قَيْصَةَ
بِنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَمَلِيِّ قَالَ: تَحَمَّلْتُ حَمَالَةً
فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَقَالَ أَيْمٌ يَا قَيْصَةُ حَتَّى تَأْتِينَا الصَّدَقَةُ
فَتَأْمُرُكَ بِهَا ثُمَّ قَالَ يَا قَيْصَةُ إِنَّ
السَّأَلَ لَا يَحِلُّ إِلَّا لِأَحَدٍ فَلَا تَرَجُلِي
تَحْمَلُ حَمَالَةً فَحَلَّتْ لَهَا الْمَسْأَلَةُ فَسَأَلَتْ
حَتَّى يُصِيبَهَا ثُمَّ يُنْسِكُ وَرَجُلِي أَصَابَتْهُ
جَائِحَةٌ فَاجْتَا حَتَّ مَالَهُ فَحَلَّتْ لَهَا
السَّأَلَةُ فَسَأَلَتْ حَتَّى يُصِيبَ قَوْمًا مِنْ
عَيْشٍ أَوْ قَالَ سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ وَرَجُلِي
أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ حَتَّى يَقُولَ ثَلَاثَةٌ مِنْ ذَوِي
الْحَيْبِ مِنْ قَوْمِهِ قَدْ أَصَابَتْ قُلَانًا الْفَاقَةَ
فَحَلَّتْ لَهَا الْمَسْأَلَةُ فَسَأَلَتْ حَتَّى يُصِيبَ
قَوْمًا مِنْ عَيْشٍ أَوْ سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ
ثُمَّ يُنْسِكُ وَمَا سِوَاهُنَّ مِنَ الْمَسْأَلَةِ يَا
قَيْصَةُ سَخَتْ يَا كُلُّهَا صَاحِبُهَا سَخْتًا.

⁸⁶ Iz ovoga hadisa zaključujemo da je dozvoljeno moljakanje i prosjačenje u dva slučaja: 1) čovjeku koji se nalazi u teškoj situaciji da traži pomoć od predstavnika vlasti da mu pomognu iz bejtul-mala, odnosno iz državnog budžeta i 2) dozvoljeno je osobi koja je u izuzetno teškoj situaciji. Ovo drugo je dopušteno samo u situacijama kada osoba ne vidi drugi izlaz iz poteškoće. Ovaj hadis su zabilježili Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁸⁷ Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sabihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

1641. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od El-Ahdara b. Adžlana, on od Ebu Bekra el-Hanefijja, a on od Enesa b. Malika: “Neki ensarija je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., da od njega traži pomoć. On ga upita: ‘Imaš li u kući išta?’ On reče: ‘Imam jedan pokrovac čijim se jednim dijelom pokrijem, a drugi dio prostrem, i veliku drvenu čašu iz koje pijem vodu.’ ‘Donesi mi ih.’ – reče Poslanik. On mu ih donese, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: ‘Ko će kupiti ovo dvoje?’ Neki čovjek reče: ‘Ja ću ih uzeti za jedan dirhem.’ ‘Ko će dati više?’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., to nekoliko puta ponovi. ‘Ja ću ih kupiti za dva dirhema.’ – reče drugi. Allahov Poslanik mu ih dade, a uze dva dirhema i dade ih ensariji, rekavši: ‘Za jedan kupi hrane, a za drugi kupi sjekiru te mi je donesi.’ On mu je donese, a Allahov Poslanik, a.s., na nju stavi štilo i reče: ‘Idi i njome sijeci i prodaj drva i petnaest dana ne dolazi.’ Čovjek je otišao. Sjekao je i prodavao drva. Nakon izvjesnog vremena se vrati zaradivši deset dirhema. Za nešto je kupio odjeću, a za nešto hranu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘To ti je bolje nego da ti na Sudnjem danu od prosjačenja bude mrlja na licu. Prosjačenje je dozvoljeno samo trojici: bijednom siromahu, prezaduženome i onome koji mora platiti krvarinu.’”⁸⁸

١٦٤١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا عِمْسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَخْضَرِ بْنِ عَجَلَانَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْخَنْفِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ أتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُهُ فَقَالَ أَمَا فِي بَيْتِكَ شَيْءٌ قَالَ بَلَى جِلْسٌ نَلْبَسُ بَعْضُهُ وَتَبْسُطُ بَعْضُهُ وَقَعْبٌ نَشْرَبُ فِيهِ مِنَ الْمَاءِ قَالَ اثْنِي بِهِمَا قَالَ فَأَتَاهُ بِهِمَا فَأَخَذَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدَيْهِ وَقَالَ مَنْ يَشْتَرِي هَذَيْنِ قَالَ رَجُلٌ أَنَا أَخْذُهُمَا بِدِرْهَمٍ قَالَ مَنْ يَزِيدُ عَلَي دِرْهَمٍ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا قَالَ رَجُلٌ أَنَا أَخْذُهُمَا بِدِرْهَمَيْنِ فَأَعْطَاهُمَا إِيَّاهُ وَأَخَذَ التَّرْهَمَيْنِ وَأَعْطَاهُمَا الْأَنْصَارِيَّ وَقَالَ اشْتَرِ بِأَحَدِهِمَا طَعَامًا فَأَنْبِذْهُ إِلَى أَهْلِكَ وَاشْتَرِ بِالْآخَرِ قَدُومًا فَأَنْبِئْ بِهِ فَأَتَاهُ بِهِ فَشَدَّ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَوْدًا بِيَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ لَهُ اذْهَبْ فَأَخْتِطِبْ وَبِعْ وَلَا أَرَيْتَكَ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا فَذَهَبَ الرَّجُلُ يَخْتِطِبُ وَيَبِيعُ فَجَاءَ وَقَدْ أَصَابَ عَشْرَةَ دَرَاهِمٍ فَاشْتَرَى بِبَعْضِهَا ثَوْبًا وَبِبَعْضِهَا طَعَامًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَبِيعَ الْمَسْأَلَةَ نُكْتَةً فِي وَجْهِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لِثَلَاثَةٍ لِيذِي قَمَرٍ مُذْقِعٍ أَوْ لِيذِي عُرْمٍ مُفْطِجٍ أَوْ لِيذِي دَمٍ مُوجِعٍ

⁸⁸ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

27. O pokuđenosti prosjačenja

1642. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Ammar, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Seida b. Abdulaziza, on od Rebia b. Jezida, on od Ebu Idrisa el-Havlanija, a on od Ebu Muslima el-Havlanija,⁸⁹ kome je ispričao povjerljiv i drag prijatelj, a to je Avf b. Malik: “Bijasmo kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sedam, osam ili devet dana. On reče: ‘Zar nećete dati prisegu Allahovom Poslaniku?’ – a već smo mu bili dali prisegu. Rekosmo: ‘Mi smo ti već dali prisegu.’ Pošto to ponovi tri puta, pružismo ruke i ponovo dadasmo prisegu. Neko od nas upita: ‘Allahov Poslaniče, dali smo ti prisegu, a za šta smo ti je dali?’ On reče: ‘Za to da ćete robovati Allahu, Jednom i Jedinom, i da Mu ništa nećete smatrati ravnim, da ćete klanjati pet namaza i da ćete slušati i pokoravati se,’ a onda u sebi reče: ‘i da ništa nećete tražiti od ljudi.’ Poslije toga je nekome od tih ljudi ispao bič i on ni od koga nije tražio da mu ga doda.”⁹⁰

Ebu Davud kaže: “Hišamov hadis je prenio samo Seid.”

٢٧. بَابُ كِرَاهِيَةِ الْمَسْأَلَةِ

١٦٤٢. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ رَبِيعَةَ بَغْيِي ابْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَبِيبُ الْأَمِينُ أَمَا هُوَ إِلَيَّ فَحَبِيبٌ وَأَمَا هُوَ عِنْدِي فَأَمِينٌ عَرَفَ بِنُ مَالِكٍ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَةَ أَوْ ثَمَانِيَةَ أَوْ تِسْعَةَ فَقَالَ أَلَا تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُنَّا حَدِيثَ عَهْدٍ بِبَيْعِهِ فُلْنَا قَدْ بَايَعْنَاكَ حَتَّى قَالَهَا ثَلَاثًا فَبَسَطْنَا أَيْدِينَا فَبَايَعْنَاهُ فَقَالَ قَائِلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا قَدْ بَايَعْنَاكَ فَعَلَامَ تُبَايِعُكَ قَالَ أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَتُصَلُّوا الصَّلَاةَ وَتَسْتَسْعُوا وَتُطِيعُوا وَأَسْرَ كَلِمَةً خَفِيَّةً قَالَ وَلَا تَسْأَلُوا النَّاسَ شَيْئًا قَالَ فَلَقَدْ كَانَ بَعْضُ أَوْلِيَاكَ التَّقْرِيضَ يَسْقُطُ سَوْطُهُ فَمَا يَسْأَلُ أَحَدًا أَنْ يَتَاوَلَهُ إِيَّاهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: حَدِيثُ هِشَامٍ لَمْ يَرَوْهُ إِلَّا سَعِيدٌ.

⁸⁹ En-Nevevi kaže: “Ebu Idrisu el-Havlaniju je bilo ime Aiz b. Abdullah, a Ebu Muslimu el-Havlaniju Abdullah b. Sevab, neki kažu Ibn Sevab. Bio je poznat po svojoj pobožnosti. Primio je islam i pošao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u Medinu. Dok je putovao, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je preselio na Ahiret. U Medini je sreao Ebu Bekra, Omera i mnoge druge znamenite ashabe.

⁹⁰ On je ovo shvatio općenito, iako se ovdje misli na prosjačenje, a ne na traženje bilo kakve pomoći od ljudi.

1643. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Asima, on od Ebul-Alije, a on od Sevban, štićenika Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko će mi garantirati da neće ništa tražiti od ljudi, ja ću mu garantirati Džennet." Sevban reče: "Ja ti garantiram." Nakon toga ni od koga nikada nije ništa zatražio.

28. O suzdržavanju

1644. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Ataa b. Jezida el-Lejsija, a on od Ebu Seida el-Hudrija: "Neke ensarije zatražiše nešto od Vjerovjesnika, s.a.v.s., i on im to dade. Potom ponovo zatražiše i on im ponovo dade, a onda (kada je nestalo toga) reče: 'Ono što budem imao, dat ću vam i neću vam uskratiti. Onoga ko se bude osjećao imućnim, Allah će ga takvim učiniti. Ko se sustegne od traženja, Allah će ga učiniti krjeposnim. Ko pokaže strpljenje, Allah će ga učiniti strpljivim, i (znajte) da nikome, od vas, nije dato ništa svestranije od strpljivosti.'"⁹¹

1645. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud. A obavijestio nas je i Abdulmelik b. Habib Ebu Mervan, prenijevši od Ibnul-Mubare-

١٦٤٣. حَدَّثَنَا عُثَيْدُ اللَّهِ بْنِ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ وَكَانَ ثَوْبَانُ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يَكْفُلُ لِي أَنْ لَا يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا وَأَتَكْفُلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ فَقَالَ ثَوْبَانُ أَنَا فَكَانَ لَا يَسْأَلُ أَحَدًا شَيْئًا.

٢٨. بَابُ فِي الْإِسْتِعْفَافِ

١٦٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْظَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْظَاهُمْ حَتَّى إِذَا تَقَدَّمَ مَا عِنْدَهُ قَالَ مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدْخِرَهُ عَنْكُمْ وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفْهُ اللَّهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ وَمَا أُعْطِيَ اللَّهُ أَحَدًا مِنْ عَطَاءٍ أَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ.

١٦٤٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ ح. وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ حَبِيبٍ أَبُو مَرْزَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ وَهَذَا حَدِيثُهُ عَنْ بَشِيرِ بْنِ سَلْمَانَ

⁹¹ Zabilježili su ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

ka, i ovo je njegov hadis,⁹² on od Bešira b. Selmana, on od Sejjara Ebu Hamze, on od Tarika, a on od Ibn Mes'uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koga zadesi bijeda, pa od svijeta bude tražio da mu tu bijedu otkloni, nikada je neće prevazići; a koga snađe bijeda, pa se Allahu obrati da mu je otkloni, postoji mogućnost da ga Allah, dž.š., brzo opskrbi ili da učini da umre neki od njegovih bogatih rođaka, čiju će imovinu naslijediti."⁹³

1646. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs b. Sa'd, prenijevši od Džafera ibn Rebia, on od Bekra b. Sevvade, on od Muslima b. Mahšijja, a on od Ibnul-Firasija, da je El-Firasi upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: "Allahov Poslaniče, hoću li tražiti od ljudi?" Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "Nećeš, ali ako budeš primoran tražiti pomoć od ljudi, traži je od dobrih ljudi."⁹⁴

1647. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Bukejra b. Abdullaha b. el-Ešedždža, on od Busra b. Seida, da je Ibnus-Saidi kazao: "Omer me je angažirao na prikupljanju zekata. Pošto sam završio i predao mu ga, on naredi da mi daju naknadu za moj rad.

عَنْ سَيَّارِ أَبِي حَمْرَةَ عَنْ طَارِقِ بْنِ أَبِي
مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ فَأَتْرَلَهَا
بِالتَّائِسِ لَمْ تَسُدَّ فَاقَتَهُ وَمَنْ أَنْزَلَهَا بِاللَّهِ
أَوْشَكَ اللَّهُ لَهُ بِالْفِئَى إِمَّا يَمُوتُ عَاجِلٍ أَوْ
يَغْنَى عَاجِلٍ.

١٦٤٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
اللَّيْثُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَيْبَعَةَ
عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ
مُحَشِيٍّ عَنْ ابْنِ الْفِرَاسِيِّ أَنَّ الْفِرَاسِيَّ
قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَسْأَلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا وَإِنْ كُنْتَ سَائِلًا لَا بُدَّ
فَأَسْأَلِ الصَّالِحِينَ.

١٦٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّلِبِيُّ حَدَّثَنَا
اللَّيْثُ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَّحِ
عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ السَّاعِدِيِّ
قَالَ: اسْتَعْمَلَنِي عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى
الصَّدَقَةِ فَلَمَّا قَرَعْتُ مِنْهَا وَأَدَيْتُهَا إِلَيْهِ

⁹² Ovaj hadis su od Bišira b. Selmana prenijeli i Abdullah b. el-Mubarek i Abdullah b. Davud, a ovo je hadis koji je prenio Abdullah b. el-Mubarek.

⁹³ Bilježi ga i Et-Tirmizi u *Džami'u*. On je rekao da je ovaj hadis hasenun-garibun.

⁹⁴ Dakle, traži je od dobrih, imućnih i darežljivih koji mogu i hoće da ti pomognu, a ne od siromašnih, koji ti, i da hoće, ne mogu pomoći, niti od imućnih škrtica, koji ti, iako mogu, neće pomoći. Ovaj hadis je zabilježio En-Nesai u *Sunenu*.

Rekoh: 'Ja sam to radio u ime Allaha i za svoj rad očekujem nagradu od Allaha.' On reče: 'Uzmi što ti se daje. I ja sam u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bio angažiran na ubiranju zekata i on mi je dao naknadu za moj rad. Rekao sam isto to što si ti rekao, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi reče: 'Ako ti se nešto da, a da to nisi tražio, jedi to i podijeli drugima.'"⁹⁵

1648. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom, govoreći o zekatu, sustezanju i traženju od ljudi, sa minbera rekao: "Gornja ruka je bolja od donje: gornja dijeli, a donja traži."⁹⁶

Ebu Davud kaže: "Razišli su se u pogledu prenošenja ovoga hadisa od Ejuba, koji prenosi od Nafia. Abdulvaris je kazao: 'Gornja ruka je ona koja se sustegne od prosjačenja.' Većina je prenijela od Hammada b. Zejda, a on od Ejuba: 'Gornja ruka je ona koja dijeli.' Jedan je, prenijevši od Hamada, rekao: 'Gornja ruka je ona koja se sustegne od prosjačenja.'"

1649. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ubejde b. Humejd et-Tejmi, prenijevši od Ebuz-Za'ra, on od Ebul-Ahvesa, a on od svoga oca Malika b. Nadlea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Postoje tri vrste ruku: Allahova je

أَمْرِي بِمَعَالِيهِ فَقُلْتُ إِنَّمَا عَمِلْتُ لِلَّهِ وَأَجْرِي عَلَى اللَّهِ قَالَ خُذْ مَا أُعْطِيتَ فَإِنِّي قَدْ عَمِلْتُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَمَلْتَنِي فَقُلْتُ مِثْلَ قَوْلِكَ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أُعْطِيتَ شَيْئًا مِنْ غَيْرِ أَنْ تَسْأَلَهُ فَكُلْ وَتَصَدَّقْ.

١٦٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْيَنْبَرِ وَهُوَ يَذْكُرُ الصَّدَقَةَ وَالْتَعَفُّفَ مِنْهَا وَالْمَسْأَلَةَ: الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَالْيَدُ الْعُلْيَا الْمُنْفِقَةُ وَالسُّفْلَى السَّائِلَةُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: اخْتَلَفَ عَلَى أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ عَبْدُ الْوَارِثِ الْيَدُ الْعُلْيَا الْمُنْفِقَةُ وَقَالَ أَكْثَرُهُمْ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ الْيَدُ الْعُلْيَا الْمُنْفِقَةُ وَقَالَ وَاحِدٌ عَنْ حَمَّادِ الْمُنْفِقَةُ.

١٦٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ التَّمِيمِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو الرَّغَرَاءِ عَنْ أَبِي الْأَخْوِصِ عَنْ أَبِيهِ مَالِكِ بْنِ نَضْلَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

⁹⁵ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁹⁶ Ovim hadisom Allahov Poslanik, s.a.v.s., podstiče imućne na dijeljenje, kako zekata tako i dobrovoljne milostinje, a siromašne da se sustegnu koliko mogu od prošnje i traženja od ljudi. El-Munziri kaže da su ovaj hadis zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

gornja ruka, ruka onoga koji daje je iza nje, i ruka onoga koja traži je donja ruka. Podaj onome ko zaslužuje i ne dozvoli nefsu da te spriječi (odvrati).⁹⁷

29. O davanju milostinje porodici Benu Hašim⁹⁸

1650. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Hakima, a on od Ibn Ebu Rafia (Poslanikovog, s.a.v.s., štićenika): "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je poslao nekog čovjeka iz plemena Benu Mahzum da ubire zekat. On reče Ebu Rafiu: 'Pridruži mi se da dobiješ nešto od zekata.' 'Ne, neću,' – reče on – 'dok ne odem Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i upitam ga o tome.' Otišao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i upitao ga o tome, a on mu reče: 'Štićenici jednog naroda imaju isti tretman kao i taj narod: nama nije dopušteno uzimati milostinju.'⁹⁹

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَيْدِي ثَلَاثَةً فَبَدَدَ
اللَّهُ الْعُلْيَا وَيَدُ الْمُعْطِي الَّتِي تَلِيهَا وَيَدُ
السَّائِلِ السُّفْلَى فَأَعْطِ الْقُضْلَ وَلَا تَعْجِزْ
عَنْ نَفْسِكَ.

٢٩. بَابُ الصَّدَقَةِ عَلَى بَنِي هَاشِمٍ

١٦٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا
شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ ابْنِ أَبِي رَافِعٍ
عَنْ أَبِي رَافِعٍ أَنَّ التَّيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا عَلَى الصَّدَقَةِ مِنْ بَنِي
مَخْرُومٍ فَقَالَ لِأَبِي رَافِعٍ اضْحَبْنِي فَإِنَّكَ
تُصِيبُ مِنْهَا قَالَ حَتَّى آتَى التَّيَّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْأَلَهُ فَأَتَاهُ فَسَأَلَهُ
فَقَالَ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَإِنَّا لَا
نُحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةَ.

⁹⁷ Gornja ruka je Allahova ruka, koja svima daje i koja sva živa bića opskrbljuje. Ruka koja daje je ruka ljudi koji dijele u ime Allaha i donja ruka je ona koja prima milostinju.

⁹⁸ Sa stanovišta islama, postoje dvije vrste milostinje (sadake). Milostinja koja ima obavezujući karakter, kao što je zekat, i milostinja koja nije obavezna, kao što je svakodnevna milostinja, koja se daje siromašnima. I jedan i drugi oblik milostinje Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., porodici Benu Hašim i njegovim štićenicima bio je zabranjen.

⁹⁹ Na temelju ovoga hadisa Ebu Hanife, neki malikijski i šafijski učenjaci smatraju da nije bilo dozvoljeno primati zekat i milostinju, kako Hašimovićima tako i njihovim oslobođenim robovima i štićenicima. Većina, pak, učenjaka drži da je oslobođenim hašimovićkim robovima i štićenicima dozvoljeno primati i zekat i milostinju, zato što oni, u osnovi, ne pripadaju tom plemenu.

1651. ISPRIČALI SU NAM Musa b. Ismail i Muslim b. Ibrahim, isti smisao, prenijevši od Hammada, on od Katadea, a on od Enesa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi prošao pored hurmi koje su opale sa stabla i ne bi ih uzeo iz bojazni da nisu od zekata.”¹⁰⁰

1652. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, prenijevši od svog oca, on od Halida b. Kajsja, on od Katadea, a on od Enesa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je našao hurmu, pa je rekao: ‘Da se ne bojim da je od zekata, pojeo bih je.’”¹⁰¹

Ebu Davud kaže: “Ovako ga je prenio Hišam od Katadea.”

1653. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd el-Muharibi, kog je obavijestio Muhammed b. Fudajl, prenijevši od El-A'meša, on od Habiba b. Ebu Sabita, on od Kurejba, Ibn Abbasovog šticienika, da je Ibn Abbas kazao: “Otac me je poslao Vjerovjesniku radi deve koju mu je dao od zekata.”¹⁰²

١٦٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمُرُّ بِالتَّمْرَةِ الْعَائِرَةِ فَمَا يَمْنَعُهُ مِنْ أَخْذِهَا إِلَّا خَافَةَ أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً.

١٦٥٢. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ خَالِدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَدَ تَمْرَةً فَقَالَ: لَوْلَا أَنِّي أَخَافُ أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً لَأَكَلْتُهَا.

١٦٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ الْمُحَارِبِيِّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بَعَثَنِي أَبِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِبِلٍ أَعْطَاهَا إِيَّاهُ مِنَ الصَّدَقَةِ.

¹⁰⁰ Imajući u vidu da se procjena zekata vrši na stablima čim plod počne sazrijevati, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije uzeo hurmu koja je pala sa stabla iz bojazni da na tom stablu nije već izvršena procjena zekata i da opala hurma ne spada u zekat, a Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i njegovoj porodici je zabranjeno jesti zekat.

¹⁰¹ Iz ovog i prethodnog hadisa se da zaključiti i to da je dozvoljeno pojesti voćku koja opadne sa stabla, bez obzira da li nam je njen vlasnik poznat ili nije. To je dozvoljeno radi poštovanja Allahovih blagodati.

¹⁰² El-Bejheki kaže: “Ovaj hadis možemo shvatiti na dva načina: 1) da se ovo desilo prije nego je Uzvišeni Allah zabranio zekat porodici Benu Hašim, što je kasnije derogirano, ili 2) da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pozajmio devu od Abbasa da bi je dao siromahu, a onda mu je vratio kad je stigla imovina od zekata.”

1654. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala i Osman b. Ebu Šejbe, njih je obavijestio Muhammed b. Ebu Ubejde, prenijevši od svog oca, on od El-A'meša, on od Salima, on od Kurejba, Ibn Abbasovog štićenika, a on od Ibn Abbasa – slično prethodnom hadisu. Njegov otac je dodao: "...da mu zamijeni devu."¹⁰³

30. Kad siromašni imućnom pokloni od onoga što je dobio kao milostinju

1655. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Merzuk, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Katadea, a on od Enesa: "Vjerovjesniku, s.a.v.s., je jednom prilikom doneseno meso. 'Šta je ovo?' – upitao je. Rekli su: 'Nešto od onoga što je Beriri¹⁰⁴ dato kao milostinja.' On reče: 'Za nju je to milostinja, a za nas poklon.'¹⁰⁵

31. O onome koji da milostinju, a potom je naslijedi

1656. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abdullah b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Abdullaha b. Ata'a, on od

١٦٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ نَحْوَهُ زَادَ أَبِي يُبَدِّلُهَا لَهُ.

٣٠. بَابُ الْفَقِيرِ يُهْدِي لِلْعَنِيِّ مِنَ الصَّدَقَةِ

١٦٥٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مَرْزُوقٍ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِلَحْمٍ قَالَ مَا هَذَا قَالُوا شَيْءٌ تُصَدَّقُ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ.

٣١. بَابُ مَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ثُمَّ وَرِثَهَا

١٦٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ

¹⁰³ Abadi kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Abbasu dao devu koja nije bila iz zekata. Pošto je stigla imovina zekata, Abbas je po sinu poslao tu devu da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zamijeni i da mu da drugu iz zekata. On smatra da Abbas time nije htio uzeti zekat, nego je samo tražio zamjenu deve za devu.

¹⁰⁴ Berira je bila Aišina oslobođena robinja i štićenica.

¹⁰⁵ Et-Tirmizi je, u *Džami'u*, zabilježio sljedeće: "Kada bi mu nešto bilo dato, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prakticao upitati: 'Je li ovo milostinja ili hedija?' Pa ukoliko bi rekli da je milostinja, on to ne bi jeo, a ukoliko bi kazali da je hedija, jeo bi." Ovaj Enesov hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

Abdullaha b. Burejdea, a on od svoga oca Burejdea: “Neka žena je došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla: ‘Majci sam na ime milostinje dala jednu robinju, a ona je umrla i ostavila tu robinju?’ On reče: ‘(Time) si zaslužila nagradu, a robinja ti je vraćena u nasljedstvu.’”¹⁰⁶

32. O dužnostima na imovinu

1657. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Asima b. Ebun-Nedžuda, on od Šekika, da je Abdullah kazao: “U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., onima koji sprječavaju¹⁰⁷ dobročinstvo smo smatrali one koji čak ni kofu ni lonac nisu davali u zajam.”¹⁰⁸

1658. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Suhejla b. Ebu Saliha, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Allah će imovinu spram koje njen vlasnik nije izvršavao obaveze na Sudnjem danu u džehennemskoj vatri usijati i njome mu čelo, slabine i

بُنْ عَظَاهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ بُرَيْدَةَ أَنَّ امْرَأَةً آتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ كُنْتُ تَصَدَّقْتُ عَلَى أُمِّي بِوَلِيدَةٍ وَإِنَّهَا مَاتَتْ وَتَرَكْتُ تِلْكَ الْوَلِيدَةَ قَالَتْ قَدْ وَجِبَ أَجْرُكَ وَرَجَعَتْ إِلَيْكَ فِي الْمِيرَاثِ.

٣٢. بَابُ فِي حُقُوقِ الْمَالِ

١٦٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ عَنْ شَقِيقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنَّا نَعُدُّ الْمَاعُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَوْرَ التَّلْوِ وَالْقِدْرِ.

١٦٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ صَاحِبٍ كَفَرٍ لَا يُؤَدِّي حَقَّهُ إِلَّا جَعَلَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

¹⁰⁶ Zaslužila si nagradu zbog toga što si na taj način iskazala poštovanje prema svojoj majci, i što si joj darovala robinju. Pošto ti nasljeđuješ svoju majku, ta robinja ponovo pripada tebi. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

¹⁰⁷ To su ljudi o kojima govori posljednji ajet sure El-Maun.

¹⁰⁸ Prema mišljenju Alije b. Ebu Taliba, Ibn Omera, Katadea, El-Hasana i Ed-Dahaka, riječi: “oni koji dobročinstvo sprječavaju”, odnose se na ljude koji su odbijali dati zekat. Ibn Mes’ud smatra da se odnose na ljude koji su toliko škrti da drugom ne daju ni najosnovnije stvari, kao što su: sjekira, kofa, kazan ili sl., ni na posudbu. Neki smatraju da se one odnose na ljude koji ne daju ni u zajam ni najosnovnije stvari, koje ne smiju odbiti, kao što su: voda, vatra, so i sl.

leđa žigosati. To će trajati sve vrijeme dok Allah bude sudio Svojim robovima u Danu koji će trajati pedeset hiljada godina, kako vi računate. A onda će mu biti pokazan njegov put u Džennet ili u Džehennem. Svakom vlasniku brava koji nije izvršavao svoje obaveze spram njih, njegovi bravi će biti dovedeni na Sudnji dan deblji i krupniji nego što su bili (na dunjaluku), pa će biti bačen ispred njih, a oni će ga probadati rogovima i gaziti papcima. Nijedan brav neće imati uvijene rogove niti će biti šut. Kad god preko njega pređe posljednji, povratit će se prvi i sve tako dok Allah bude sudio Svojim robovima u Danu koji će trajati pedeset hiljada godina, kako vi računate, a onda će mu biti pokazan put u Džennet ili u Džehennem. Svakom vlasniku deva koji nije izvršavao svoje obaveze spram njih, na Sudnji dan će mu biti dovedene deblje i krupnije nego što su bile (na dunjaluku), pa će biti bačen pred njih te će ga gaziti. Kad god preko njega pređe posljednja, povratit će se prva, i sve tako dok Allah bude sudio Svojim robovima u Danu koji će trajati pedeset hiljada godina, kako vi računate, a onda će mu biti pokazan put u Džennet ili u Džehennem.”¹⁰⁹

يُحْتَمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا
جِبْهَتُهُ وَجَنْبُهُ وَظَهْرُهُ حَتَّى يَفْضِي اللَّهُ
تَعَالَى بَيْنَ عِبَادِهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ
خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ثُمَّ بَرَى
سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ وَمَا
مِنْ صَاحِبٍ غَنَمٍ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا إِلَّا
جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَوْ قَرَّ مَا كَانَتْ فَيَبْطِخُ
لَهَا بِقَاعٍ قَرَقِرٍ فَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا وَتَطْوُهُ
بِأَظْلَافِهَا لَيْسَ فِيهَا عَقْصَاءٌ وَلَا جَلْحَاءٌ
كُلَّمَا مَضَتْ أُخْرَاهَا رَدَّتْ عَلَيْهِ أَوْلَاهَا
حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَ عِبَادِهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ
ثُمَّ بَرَى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى
النَّارِ وَمَا مِنْ صَاحِبٍ إِبِلٍ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا
إِلَّا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَوْ قَرَّ مَا كَانَتْ
فَيَبْطِخُ لَهَا بِقَاعٍ قَرَقِرٍ فَتَطْوُهُ بِأَخْفَافِهَا
كُلَّمَا مَضَتْ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا رَدَّتْ عَلَيْهِ
أَوْلَاهَا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ تَعَالَى بَيْنَ عِبَادِهِ
فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا
تَعُدُّونَ ثُمَّ بَرَى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا
إِلَى النَّارِ

¹⁰⁹ U predanju koje je zabilježio Muslim u *Sabihu* spomenuta su i goveda. Za ovaj hadis je En-Nevevi rekao da je najpouzdaniji hadis u kome se govori o zekatu na goveda.

1659. ISPRIČAO NAM JE Džafer b. Musafir, kog je obavijestio Ibn Ebu Fudejk, prenijevši od Hišama b. Ebu Sa'da, on od Zejda b. Eslema, on od Ebu Saliha, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu. U vezi deva, nakon riječi: “koji na njih nije izvršavao obaveze”, rekao i ovo: “A u obaveze prema njima spada i to da ih pomuze na dan njihovog pojenja.”¹¹⁰

1660. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Šu'bea, on od Katadea, on od Ebu Omera el-Gudanija, da je Ebu Hurejre kazao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je...” – ispričao je istu priču. (Ebu Omer el-Gudani kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.) kazao Ebu Hurejreu: “Znaš li koje su to obaveze na deve? Da, (kad daješ zekat na njih) daš najplemenitiju, da ustupiš na korišćenje onu koja ima najviše mlijeka, da ih posuđuješ za jahanje, da njihovog mužjaka ustupaš za oplodnju i da podijeliš nešto od njihovog mlijeka.”¹¹¹

١٦٥٩. حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ قَالَ فِي قِصَّةِ الْإِبِلِ بَعْدَ قَوْلِهِ: لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا قَالَ وَمِنْ حَقِّهَا حَلْبُهَا يَوْمَ وَرِيدِهَا.

١٦٦٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي عَمَرَ الْعُدَائِيٍّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ هَذِهِ الْقِصَّةِ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ الْأَبِي هُرَيْرَةَ فَمَا حَقُّ الْإِبِلِ قَالَ تَعْطِي الْكَرِيمَةَ وَتَمْتَحُ الْعَزِيرَةَ وَتَنْقِرُ الظَّهَرَ وَتَطْرُقُ الْفَحْلَ وَتَسْقِي اللَّبَنَ.

¹¹⁰ Abadi ističe da se deve poje svako tri, četiri ili osam dana. Vlasnik deva je dužan pomusti deve na dan kad ih poji, da im ne bi pobjeglo mlijeko. Et-Tebbi smatra da je on toga dana dužan podijeliti drugima njihovog mlijeka. Ibnul-Melik veli da je preciziran dan pojenja zato što se svi čobani toga dana iskupljaju na pojilištu, pa je vlasniku deva lakše da im toga dana podijeli mlijeka.

¹¹¹ U ovome hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spomenuo pet obaveza koje je vlasnik deva dužan spram njih. To su: 1) Ukoliko ima više od pet deva, da na njih svake godine da zekat, i to ono što je bolje. 2) Ukoliko mu neko zatraži devu da je sebi pomuze ili da je muze izvjesno vrijeme, da mu da devu koja ima dosta mlijeka. 3) Ako od njega zatraži da mu posudi devu radi određenog putovanja, da to učini. 4) Ukoliko mu neko zatraži mužjaka radi oplodnje njegovih deva, da mu ga posudi. 5)

1661. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Halef, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, on od Ubejda b. Umejra, da je neki čovjek upitao: “Allahov Poslaniče, koje su naše obaveze spram deva?” – a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu, dodavši: “...da ih pozajmiš radi muže.”¹¹²

1662. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja el-Harrani, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od svoga amidže Vasia b. Habbana, a on od Džabira b. Abdullaha: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naredio da svako ko ubere deset tovara hurmi jedan grozd okači u džamiju, za nevoljnike.”¹¹³

1663. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Abdullah el-Hazai i Musa b. Ismail, njih je obavijestio Ebul-Ešheb, prenijevši od Ebu Nadrea, da je Ebu Seid el-Hudri kazao: “Dok smo bili na putovanju sa Allahovim

١٦٦١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ خَالِفٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ قَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا حَقُّ الْإِبِلِ؟ فَذَكَرَ نَحْوَهُ زَادَ: وَإِعَارَةٌ ذَلُوهَا.

١٦٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّائِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَمِّهِ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ مِنْ كُلِّ جَادَّةٍ عَشْرَةَ أَوْسُقٍ مِنَ التَّمْرِ يَقْنُو يُلْقَى فِي الْمَسْجِدِ لِلْمَسَاكِينِ.

١٦٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَرَّائِيُّ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو الْأَشْهَبِ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْهَدْرِيِّ قَالَ:

Da nešto podijeli od njihovog mlijeka. Ranije je to precizirano: na dan njihovog pojenja. Ovaj hadis su zabilježili i Muslim i El-Buhari u *Sahihima*.

¹¹² Ovaj hadis je, smatra El-Munziri, mursel. Neki smatraju da Ubejd b. Umejra spada među starije tabiine. Neki smatraju da je rođen u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i da ga je vidio, ali da od njega, pošto je bio mali, nije mogao prenositi hadise, nego ih je slušao od Omera b. el-Hattaba, ali njegovo ime nije spomenuo u senedu ovoga hadisa.

¹¹³ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je propisao da se na hurme, grožđe i druge plodove, od ukupne količine, na ime zekata daje desetina. Ovim hadisom se propisuje da svako ko nađe deset tovara hurmi i više da je, pored zekata koji je obavezan dati na njih, dužan jedan grozd svježih ostaviti u džamiju da se njima nevoljnici mogu počastiti.

Poslanikom, s.a.v.s., dođe mu neki čovjek na devu koja je od umora posrtala desno i lijevo. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ko od vas ima viška jahalicu neka je da onome ko je nema; i ko od vas ima viška putne opskrbe neka je da onome ko je nema.' Toliko je insistirao na tome da smo pomislili da niko od nas nema pravo višak zadržati za sebe."¹¹⁴

1664. ISPRICAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jahja b. Ja'la el-Meharibi, prenijevši od svog oca Gejlana, on od Džafera b. Ijasa, on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa: "Objavljivanje ajeta: *Onima koji zlato i srebro gomilaju.* (Et-Tevba, 34) teško pade muslimanima.¹¹⁵ Omer reče: 'Ja ću vam olakšati. Pođite!' Otišao je Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: 'Allahov Vjerovjesniče, tvojim ashabima je teško pao ovaj ajet.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Allah je propisao zekat da biste time očistili ostatak vaše imovine, a nasljedstvo je propisao da bi vaša imovina pripala onima iza vas.'¹¹⁶ Omer izgovori tekbir, a on mu reče: 'Hoćeš li da te obavijestim koje čovjekovo blago je najbolje? To je dobra supruga koju, kad je pogleda – učini ga sretnim, kad joj nešto naredi – posluš

بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ فَجَعَلَ يُصْرَفُهَا يَمِينًا وَشِمَالًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ فَضْلٌ ظَهَرَ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا ظَهَرَ لَهُ وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ فَضْلٌ زَادَ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا زَادَ لَهُ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ لَا حَقَّ لِأَحَدٍ مِثًا فِي الْفَضْلِ.

١٦٦٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الْمُحَارِبِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا عَيْلَانُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ﴾ قَالَ كَبُرَ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَا أَفْرَجُ عَنْكُمْ فَاَنْطَلَقَ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّهُ كَبُرَ عَلَى أَصْحَابِكَ هَذِهِ الْآيَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَفْرِضِ الزَّكَاةَ إِلَّا لِيُطَيِّبَ مَا بَيْعِي مِنْ أَمْوَالِكُمْ وَإِنَّمَا فَرَضَ الْمَوَارِيثَ لِتَكُونَ لِمَنْ بَعْدَكُمْ فَكَبَّرَ عُمَرُ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَلَا أُخْبِرُكَ بِخَيْرٍ مِمَّا يَكْتُمُ الْمَرْءُ الْمَرْءَةَ

¹¹⁴ Zabilježio ga je Muslim u *Sahihu*.

¹¹⁵ Objava ovog ajeta je teško pala muslimanima zbog toga što su oni mislili da se njime zabranjuje svaki vid gomilanja imovine. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je objasnio da se prijetnja u spomenutom ajetu ne odnosi na one koji zekatom čiste svoju imovinu, ma koliko je imali.

¹¹⁶ Tj. vašim nasljednicima.

ga, a kada je odsutan – čuva njegovu čast i imovinu.”

33. O pravima prosjaka

1665. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mus'aba b. Muhammeda b. Šurahbila, on od Ja'laa b. Ebu Jahjaa, ovaj od Fatime bint Husejn, a ona od Husejna b. Alija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Prosjaku pripada njegovo pravo, pa makar došao i na konju.”**¹¹⁷

1666. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi, kog je obavijestio Jahja b. Adem, prenijevši od Zuhejra, on od jednog šejha kod koga sam vidio Sufjana, on od Fatime bint Husejn, ona od svoga oca, on od Alije, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

1667. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Seida b. Ebu Seida, on od Abdurrahmana b. Budžejda, da ga je njegova nena,¹¹⁸ Ummu Budžejd, jedna od onih koje su Vjerovjesniku, s.a.v.s., dale prisegu, upitala: **“Allahov Poslaniče, ponekad mi prosjak dođe na vrata, a ja mu nemam šta dati.”** Allahov Poslanik, s.a.v.s., će na to: **“Ako mu ne budeš imala**

الصَّالِحَةُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّتَهُ وَإِذَا أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ.

٣٣. بَابُ حَقِّ السَّائِلِ

١٦٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مِصْعَبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَرْحِبِيلٍ حَدَّثَنِي يَعْلَى بْنُ أَبِي يَحْيَى عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ حُسَيْنٍ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلسَّائِلِ حَقٌّ وَإِنْ جَاءَ عَلَى فَرَسٍ.

١٦٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ شَيْخٍ قَالَ رَأَيْتُ سُفْيَانَ عِنْدَهُ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهَا عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ.

١٦٦٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ جَدِّهِ أُمِّ جَعْفَرٍ وَكَانَتْ مِمَّنْ بَاعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ إِنَّ الْمِسْكِينَ لَيَقُومُونَ عَلَى بَابِي فَمَا أَجِدُ لَهُ شَيْئًا أُعْطِيهِ إِيَّاهُ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ

¹¹⁷ To znači: Ako nam prosjak dođe na vrata i zatraži nešto, dužni smo mu dati, pa makar nam došao i na konju, ne komentirajući ništa. Onoga ko ti dođe na vrata nužda je natjerala da se ponizi i od tebe zatraži, a konj može biti nečiji ili iznajmljen. Ne mora značiti da je njegov.

¹¹⁸ Ummu Budžejd, Abdurrahmanova nena, zvala se Hava. Bila je sahabijka.

šta drugo dati, osim izgorjeli papak, stavi mu bar to u ruku.”¹¹⁹

34. O dijeljenju milostinje nemuslimanima

1668. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu Šuajb el-Harrani, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Esma kazala: “Za vrijeme sporazuma na Hudejbiji došla mi je majka idolopoklonka, a mrzila je islam, da bi sa mnom uspostavila kontakt. Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, došla mi je majka, još uvijek je idolopoklonka, i mrzi islam, pa hoću li je ugostiti?’ On reče: ‘Hoćeš, ugosti svoju majku.’”¹²⁰

35. Šta nije dopušteno uskratiti

1669. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Kehmesa, on od Sejjara b. Menzura, on od nekog čovjeka iz plemena

لَمْ تَحْيِي لَهُ شَيْئًا تُعْطِيَنَّهُ إِيَّاهُ إِلَّا ظِلْفًا
مُحْرَقًا فَادْفَعِيهِ إِلَيْهِ فِي يَدِهِ.

٣٤. بَابُ الصَّدَقَةِ عَلَى أَهْلِ الذِّمَّةِ

١٦٦٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ
حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا هِشَامُ
بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ:
قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي رَاغِبَةً فِي عَهْدِ قُرَيْشٍ
وَهِيَ رَاغِبَةٌ مُشْرِكَةٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ
إِنَّ أُمَّي قَدِمَتْ عَلَيَّ وَهِيَ رَاغِبَةٌ مُشْرِكَةٌ
أَفَأَصِلُهَا قَالَ نَعَمْ فَصَلِّي أُمَّكَ.

٣٥. بَابُ مَا لَا يَجُوزُ مَنَعُهُ

١٦٦٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا
أَبِي حَدَّثَنَا كَهْمَسٌ عَنْ سَيَّارِ بْنِ مَنْظُورٍ
رَجُلٍ مِنْ بَنِي قَسْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ امْرَأَةٍ
يُقَالُ لَهَا بُهَيْسَةَ عَنْ أَبِيهَا قَالَتْ:

¹¹⁹ Iz spomenutih hadisa jasno se vidi da smo dužni dati onome ko pruži ruku. Međutim, pošto danas prosjačenje kod nekih postaje vid zanimanja i profesija, ovaj hadis treba shvatiti ovako: da se obaveza davanja prosjaku odnosi na one koji nam dođu na vrata, a ne općenito na svakoga ko pruža ruku, jer samo nevolja može nekoga primorati da ode nekome na vrata, dok na ulici pružaju ruke i oni kojima je prosjačenje zanimanje. Ovaj hadis su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*. Et-Tirmizi je kazao da je ovaj hadis hasenun-sahihun.

¹²⁰ Abadi iz ovog hadisa zaključuje da je dozvoljeno održavanje veze sa roditeljima nemuslimanima, ali da im nije dozvoljeno davati zekat. Zekat je isključivo namijenjen muslimanima. On smatra da nije dozvoljeno dati zekat ni roditeljima muslimanima, jer su djeca dužna izdržavati ih iz vlastite imovine, a ne iz zekata. Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sabihima*.

Benu Fezare, on od svoga oca, da je neka žena koja se zvala Buhejsa, prenijevši od svoga oca, kazala: “Moj otac je od Vjerovjesnika zatražio dopuštenje da se uvuče ispod njegove košulje i da ga poljubi (u grudi). Poslanik mu je dozvolio i on ga je poljubio, prigrlio uza se, a onda rekao: ‘Allahov Vjerovjesniče, šta to nije dozvoljeno (nekome) uskratiti?’ On reče: ‘Voda.’ Šta još nije dozvoljeno (nekome) uskratiti, Allahov Vjerovjesniče?’ – upitu ovaj. ‘So.’ – odgovori on. ‘A šta još nije dozvoljeno uskratiti?’ – ponovo će on, a Poslanik reče: ‘Dobro – da činiš dobro, pa će i za tebe biti dobro.’”¹²¹

36. O prosjačenju u džamiji

1670. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Adem, kog je obavijestio Abdullah b. Bekr es-Sehmi, prenijevši od Mubareka b. Fedalea, on od Sabita el-Bunanija, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, a on od Abdurrahmana b. Ebu Bekra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Je li neko od vas danas nahranio nevoljnika?” Ebu Bekr reče: “Kad sam ušao u džamiju, vidio sam prosjaka da traži. Abdurrahman imaše u ruci komad hljeba, te sam mu ga uzeo i dao prosjaku.”¹²²

اسْتَأْذَنَ أَبِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قَيْصِهِ فَجَعَلَ يُقَبِّلُ وَيَلْتَرِمُ ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الشَّيْءُ الَّذِي لَا يَحِلُّ مَنَعُهُ؟ قَالَ: الْمَاءُ. قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا الشَّيْءُ الَّذِي لَا يَحِلُّ مَنَعُهُ؟ قَالَ: الْمِلْحُ. قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الشَّيْءُ الَّذِي لَا يَحِلُّ مَنَعُهُ؟ قَالَ: أَنْ تَفْعَلَ الْخَيْرَ خَيْرٌ لَكَ.

٣٦. بَابُ الْمَسْأَلَةِ فِي الْمَسَاجِدِ

١٦٧٠. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ أَدَمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرِ السَّهْمِيِّ حَدَّثَنَا مُبَارَكُ بْنُ قُصَالَةَ عَنْ ثَابِتِ الْبُنَاتِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ أَطْعَمَ الْيَوْمَ مِسْكِينًا؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا أَنَا بِسَائِلٍ يَسْأَلُ فَوَجَدْتُ كِسْرَةَ خُبْزٍ فِي يَدِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَأَخَذْتُهَا مِنْهُ فَدَفَعْتُهَا إِلَيْهِ.

¹²¹ Iz ovoga hadisa se zaključuje da je muslimanima zabranjeno nekome uskraćivati najosnovnije životne potrepštine, kao što su: voda, so, dobročinstvo i sl. Ovaj hadis je zabilježio En-Nesai u *Sunenu*.

¹²² Es-Sujuti kaže: “Ovaj hadis je dokaz da je milostinju lijepo dati onome ko prosi u džamiji.” Sličan hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu* preko Selmana el-Ešdžeija od Ebu Hurejrea.

37. O pokuđenosti traženja licem Uzvišenog Allaha

1671. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Abbas el-Killevri, kog je obavijestio Jakub b. Is-hak el-Hadremi, prenijevši od Sulejmana b. Muaza et-Tejmija, on od Ibnul-Munke-dera, a od Džabira, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Allahovim licem se moli samo Džennet.”¹²³

38. O davanju onome ko traži u ime Uzvišenog Allaha

1672. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Mudžahida, a on od Abdullaha b. Omera: “Ko, u ime Allaha, zatraži utočište, zaštitite ga. Ko nešto zatraži u ime Allaha, podajte mu. Ko vas pozove na gozbu, odazovite mu se. Ko vam učini kakvo dobro djelo, uzvratite mu dobrim. A ako ne nađete ništa čime biste mu uzvratili, molite se za njega sve dok se ne uvjerite da ste mu se odužili.”¹²⁴

39. O onome koji podijeli sve što ima

1673. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Isma-il, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Asima b. Omera b. Katadea, on od Mahmuda b.

٣٧. بَابُ كِرَاهِيَةِ الْمَسْأَلَةِ بِوَجْهِ اللَّهِ تَعَالَى

١٦٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ الْقَلَنْدَرِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُعَاذِ التَّمِيمِيِّ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنِّكِرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يُسْأَلُ بِوَجْهِ اللَّهِ إِلَّا الْجَنَّةُ.

٣٨. بَابُ عَطِيَّةٍ مَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ

١٦٧٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيدُوهُ وَمَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافَيْتُوهُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تَكْفَيْتُوهُ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنْكُمْ قَدْ كَفَيْتُمُوهُ.

٣٩. بَابُ الرَّجُلِ يُخْرِجُ مِنْ مَالِهِ

١٦٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ قَتَادَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ لَيْبِدِ

¹²³ To biva kada kažemo: “Allahu, molimo Te Tvojim plemenitim licem da nas uvedeš u džennetske blagodati.” Džennet je jedino što je vrijedno od Allaha tražiti Njegovim licem. Sve drugo je beznačajno da se za njega na ovaj način moli.

¹²⁴ Ovaj hadis je zabilježio En-Nesai u *Sunenu*.

Lebida, da je Džabir b. Abdullah el-Ensari kazao: “Bili smo kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada mu je došao neki čovjek i donio zlata koliko je jaje. Rekao je: ‘Allahov Poslaniče, ovo sam pronašao u rudi, pa ga uzmi na ime sadake; drugo ništa ne posjedujem.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenu od njega. Potom mu priđe s desne strane i izgovori iste riječi, a on se okrenu od njega. Pa mu priđe i s lijeve strane, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., se opet okrenu. Priđe mu i s leđa, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., uze (zlatnik) i baci ga prema njemu. Da ga je pogodio, povrijedio bi ga (ili je kazao: ozlijedio bi ga). Potom Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Neko dođe sa svim što posjeduje i kaže: ‘Ovo je milostinja.’, a onda sjedne i prosjači. Izuzetak je sadaka koja proistekne iz bogatstva.”¹²⁵

1674. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ibn Idris, prenijevši od Ibn Ishaka, sa istim senedom i u istom značenju. Dodao je: “Uzmi od nas svoju imovinu. Mi za njom nemamo potrebe.”

1675. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Ijada b. Abdullaha b. Sa'da,

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ يَمْتَلِكُ بَيْضَةً مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَبْتُ هَذِهِ مِنْ مَعِينٍ فَخَذَهَا فَبِيَّ صَدَقَةً مَا أَمْلِكُ غَيْرَهَا. فَأَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَتَاهُ مِنْ قِبَلِ رُكْنِهِ الْأَيْمَنِ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ أَتَاهُ مِنْ قِبَلِ رُكْنِهِ الْأَيْسَرِ فَأَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَتَاهُ مِنْ خَلْفِهِ فَأَخَذَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَذَفَهُ بِهَا فَلَوَّ أَصَابَتْهُ لِأَوْجَعَتْهُ أَوْ لَعَقَرَتْهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي أَحَدَكُمْ بِمَا يَمْلِكُ فَيَقُولُ هَذِهِ صَدَقَةٌ ثُمَّ يَفْعُدُ يَسْتَكْتِفُ النَّاسَ خَيْرَ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِيٍّ.

١٦٧٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ زَادَ: خُذْ عَنَّا مَالَكَ لَا حَاجَةَ لَنَا بِهِ.

١٦٧٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ عَنْ عِيَاضَ

¹²⁵ Poznato je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., podsticao ashabe na dijeljenje milostinje, ali je zabranjivao ljudima da svoju imovinu daju u dobrotvorne svrhe, kako ne bi zapali u siromaštvo i svoje vjerovanje doveli u iskušenje. Izuzetak je bio Ebu Bekr, koji je cijeli imetak dao u dobrotvorne svrhe, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga nije u tome sprječavao, znajući da je Ebu Bekr čvrst u imanu i da zasigurno neće ni on ni njegova porodica zapasti u takvo iskušenje.

da je Ebu Seid el-Hudri kazao: “Jednom prilikom je u džamiju ušao neki čovjek. Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredi ljudima da daju odjeće, a onda njemu dade dva platna. Potom ih još podstače da daju (odjeću) kao milostinju. Neki čovjek dade dva platna, a on ga zovnu i reče: ‘Uzmi svoju odjeću natrag.’”¹²⁶

1676. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Najbolja sadaka je ona koja ne opterećuje davaoca ili ona koja se podijeli iz bogatstva. Sa dijeljenjem počni od onih koje si dužan izdržavati.”¹²⁷

40. O dopuštenju u tom pogledu

1677. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Jezid b. Halid b. Mevhib er-Remli, koje je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ebuz-Zubejra, a on od Jahjaa b. Dža'dea, da je Ebu Hurejre upitao: “Allahov Poslanice, koja milostinja je najbolja?” On reče: “Ona koju podijeli onaj koji ima malo imetka. Sa dijeljenjem počni od onih koje si dužan izdržavati.”

1678. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Salih i Osman b. Ebu Šejbe – a ovo je njegovo predanje – prenijevši od El-Fadla b. Dukejna, on od Hišama b. Sa'da, on od

بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدِ سَعِيدٍ أَبَا سَعِيدٍ
الْحُدْرِيِّ يَقُولُ: دَخَلَ رَجُلٌ الْمَسْجِدَ فَأَمَرَ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَطْرَحُوا
يَسَابًا فَطَرَحُوا فَأَمَرَ لَهُ بِتَوْبَتَيْنِ ثُمَّ حَتَّ
عَلَى الصَّدَقَةِ فَجَاءَ فَطَرَحَ أَحَدَ التَّوْبَتَيْنِ
فَصَاحَ بِهِ وَقَالَ خُذْ تَوْبَتَكَ.

١٦٧٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي
صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ خَيْرَ الصَّدَقَةِ
مَا تَرَكَ غَنَى أَوْ تَصَدَّقَ بِهِ عَنْ ظَهْرِ غَنَى
وَأَبْدَأَ بِمَنْ تَعُولُ.

٤٠. بَابُ فِي الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

١٦٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَزَيْدُ
بْنُ خَالِدٍ بْنُ مَوْهَبِ الرَّمْلِيِّ قَالَا حَدَّثَنَا
اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ
الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: جُهْدُ الْمُقِلِّ وَأَبْدَأُ
بِمَنْ تَعُولُ.

١٦٧٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَعُثْمَانُ
بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَهَذَا حَدِيثُهُ قَالَا حَدَّثَنَا
الْفَضْلُ بْنُ دَكَّانٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدِ

¹²⁶ Zabilježio ga je En-Nesai u *Sunenu*.

¹²⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

Zejda b. Eslema, a on od svoga oca, da je Omer b. el-Hattab rekao: “Jednoga dana nam Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da dijelimo za opće dobro. Te riječi je izgovorio u momentu kada sam imao imovine. Pomislih: ‘Danas ću preteći Ebu Bekra!’ Da bih ga pretekao, darovao sam polovinu svoje imovine. (Vidjevši to) Allahov Poslanik, s.a.v.s., me upita: ‘Šta si ostavio svojoj porodici?’ Rekoh: ‘Ostavio sam im isto toliko.’ Tada dođe Ebu Bekr i darova sve što je imao. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga upita: ‘Šta si ostavio svojoj porodici?’, a on reče: ‘Ostavio sam im Allaha i Njegovog Poslanika.’ Pomislih: ‘Nikada te ni u čemu neću preteći.’”¹²⁸

41. O vrijednosti pojenja vodom

1679. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, a on od Seida, da je Sa’d došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i upitao: “Koja ti se milostinja najviše dopada?” “Voda.” – odgovorio je.

1680. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim, kog je obavijestio Muhammed b. Ar’are, prenijevši od Šu’bea, on od Katadea, on od Seida b. el-Musejbea i El-Hasana, njih dvojica od Sa’da b. Uba-dea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

1681. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Israil, prenijevši

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ
عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ:
أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَوْمًا أَنْ نَتَصَدَّقَ فَوَافَقَ ذَلِكَ مَالًا عِنْدِي
فَقُلْتُ الْيَوْمَ أَسْبِقُ أَبَا بَكْرٍ إِنْ سَبَقْتُهُ
يَوْمًا فَجِئْتُ بِنِصْفِ مَالِي فَقَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَبْقَيْتَ
لِأَهْلِكَ؟ قُلْتُ مِثْلَهُ. قَالَ: وَأَيُّ أَبُو بَكْرٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِكُلِّ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ لَهُ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا
أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ؟ قَالَ: أَبْقَيْتُ لَهُمُ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ. قُلْتُ: لَا أَسَابِقُكَ إِلَى شَيْءٍ
أَبًا.

٤١. بَابُ فِي فَضْلِ سَقْيِ الْمَاءِ

١٦٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ
عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سَعْدَانَ أَنَّ النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَيُّ الصَّدَقَةِ
أَعْجَبُ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْمَاءُ.

١٦٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَزْرَةَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ
قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَالْحَسَنِ
عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ.

١٦٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا
إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ

¹²⁸ Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami’u*.

od Ebu Ishaka, on od nekog čovjeka, da je Sa'd b. Ubade rekao: "Allahov Poslaniče, Ummu Sa'd je umrla, pa koja je milostinja (za nju) najvrednija?" "Voda." – odgovori on. Ubade iskopa bunar i reče: "Ovo je za (dušu) Ummu Sa'd."¹²⁹

1682. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Husejn b. Ibrahim b. Iškab, kog je obavijestio Ebu Bedr, prenijevši od Ebu Halida, koji je odsjedao kod plemena Benu Dalan, on od Nubejha, on od Ebu Seida, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "Koji musliman kupi odjeću muslimanu, Allah će njega obući u zeleno džennetsko odijelo. Koji musliman nahrani gladnog muslimana, Allah će njega nahraniti džennetskim plodovima. A muslimana koji napoji žednog muslimana, Allah će napojiti zapečaćenim džennetskim pićem."

42. O davanju na korišćenje¹³⁰

1683. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kog je obavijestio Israil. A ispričao nam je i Musedded, kog je obavijestio Isa – ovo je Museddedov hadis i on je potpuniji – prenijevši od El-Evzaija, on od Hassana b. Atijjea, a on od Ebu Kebšea es-Selulija, on od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Vrlina ima četrdeset. Najuzvišenija je dati (nevoljniku) kozu na korišćenje. Koju god od tih vrlina neko

سَعْدِ بْنِ عَبَادَةَ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّ سَعْدٍ مَاتَتْ فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْمَاءُ. قَالَ: فَحَقَّرَ بِئْسًا وَقَالَ: هَذِهِ لِأُمَّ سَعْدٍ.

١٦٨٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِشْكَابَ حَدَّثَنَا أَبُو بَدْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الَّذِي كَانَ يُزِيلُ فِي بَنِي دَالَانَ عَنْ نُبَيْجٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَيُّمَا مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا عَلَى عُرْيٍ كَسَاهُ اللَّهُ مِنْ خُضْرِ الْجَنَّةِ وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَطْعَمَ مُسْلِمًا عَلَى جُوعٍ أَطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ سَقَى مُسْلِمًا عَلَى ظَمَلٍ سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ.

٤٢. بَابُ فِي الْمَنِيحَةِ

١٦٨٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَيْسَى وَهَذَا حَيْبُكَ مُسَدَّدٌ وَهُوَ أُمَّ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي كُبَيْشَةَ السَّلُولِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرْبَعُونَ خَصْلَةً أَغْلَاهُنَّ مَنِيحَةُ الْعَنْزِ مَا يَعْمَلُ رَجُلٌ بِخَصْلَةٍ

¹²⁹ Bilježi ga En-Nesai u *Sumenu*.

¹³⁰ Ovdje se misli na davanje na korišćenje deve, ovce, krave, vočke i sl. U pouzdanom hadisu stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., Ummu Ejmeni dao na korišćenje palmu.

ispolji, očekujući za to nagradu i vjerujući u istinitost obećanja u vezi sa njom, Allah će ga uvesti u Džennet.”¹³¹

Ebu Davud kaže: “Hassan je o Museddovom hadisu rekao: ‘Pokušali smo nabrojati ostale vrline, osim davanja ovce na korišćenje, od nazivanja selama, nazdravljanja onome koji kihne, uklanjanja smetnje s puta i sl., i nismo ih uspješni nabrojati ni petnaest.’”

43. O nagradi blagajniku

1684. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Muhammed b. el-Ala’a, isti smisao, prenijevši od Ebu Usamea, on od Burejda b. Abdullaha b. Ebu Burdea, on od Ebu Burdea, a on od Ebu Musaa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Povjerljiv blagajnik¹³² koji dragovoljno u cjelosti dadne ono što mu je naredeno onome kome mu je naredeno da da, jedan je od dva dobrotvora.”¹³³

مِنْهَا رَجَاءَ تَوَابِهَا وَتَضْيِيقَ مَوْعُودِهَا إِلَّا
أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: فِي حَدِيثِ مُسَدَّدٍ قَالَ حَسَّانُ
فَعَدَدْنَا مَا دُونَ مَيْبِخَةِ الْعَنْزِ مِنْ رَدِّ السَّلَامِ
وَتَشْمِيطِ الْعَاطِسِ وَإِمَاطَةِ الْأَذَى عَنِ
الطَّرِيقِ وَنَحْوِهِ فَمَا اسْتَظَعْنَا أَنْ نَبْلُغَ خَمْسَةَ
عَشَرَ حَصَلَةً.

٤٣. بَابُ أَجْرِ الْخَازِنِ

١٦٨٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ الْمَعْقِيُّ وَاحِدٌ قَالَا
حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى
قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِنَّ الْخَازِنَ الْأَمِينَ الَّذِي يُعْطِي مَا أَمَرَ بِهِ
كَامِلًا مُوقَرًّا طَيِّبَةً بِهِ نَفْسُهُ حَتَّى يَدْفَعَهُ
إِلَى الَّذِي أَمَرَ لَهُ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ.

¹³¹ Ibn Hadžer el-Askalani kaže da su neki pokušali nabrojati sve te vrline, pa su nabrojali više od četrdeset. Oni su kao vrline brojali sljedeće: pomaganje proizvođača, pomaganje nevještogu u nekom poslu, darovanje remena obučaru, prikriivanje mahana muslimana, branjenje časti muslimana, unošenje radosti u srca ljudi, pravljenje nekome mjesta na sijelu, upućivanje na dobro, lijepa riječ, sađenje voćke, sijanje usjeva, zauzimanje za nekoga, oblačenje bolesnog, rukovanje, ljubav radi Allaha, prezir radi Allaha, druženje u ime Allaha, posjećivanje radi Allaha, savjetovanje u ime Allaha i sl. Sve ove vrline su spomenute u hadisima. El-Munziri kaže da je ovaj hadis zabilježio El-Buhari u *Sahibu*.

¹³² U El-Buharijevom i Muslimovom predanju stoji: “Povjerljiv blagajnik musliman...”

¹³³ Vlasnik imetka je prvi dobrotvor – on će imati nagradu za ono što je podijelio na Allahovom putu. Drugi dobrotvor je blagajnik – on će imati istu nagradu kao i vlasnik kapitala ukoliko u potpunosti realizira njegovu namjeru i želju.

44. O nagradi ženi koja podijeli sadaku iz kuće svoga muža

1685. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Mensura, on od Šekika, on od Mesruka, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ako žena, bez pretjerivanja, podijeli iz kuće svoga muža,¹³⁴ imat će nagradu i ona i njen muž i njihov sluga, s tim što oni jedni drugima neće umanjiti nagradu.”¹³⁵

1686. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sevvar el-Misri, kog je obavijestio Abdusselam b. Harb, prenijevši od Junusa b. Ubejda, on od Zijada b. Džubejra b. Hajjea, a on od Sa'da: “Pošto žene dadoše prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., ustade žena visokog stasa, kao da je iz plemena Mudar, i reče: ‘Allahov Vjerovjesniče, mi sve živimo od imovine naših očeva i sinova (Ebu Davud misli da je rečeno i: naših muževa), pa šta smijemo podijeliti od njihove imovine bez njihovog znanja?’ On reče: ‘Smijete podijeliti hranu koju svakodnevno jedete.’”

Ebu Davud kaže: “Er-retbu podrazumijeva svakodnevnu hranu: hljeb, povrće i svježe hurme. Ovako ga je Es-Sevri prenio od Junusa.”

٤٤. بَابُ الْمَرْأَةِ تَتَصَدَّقُ

مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا

١٦٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ شَقِيبٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَنْفَقَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرٌ مَا أَنْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا أَجْرٌ مَا أَكْتَسَبَ وَلِقَارِنِهِ مِثْلُ ذَلِكَ لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ.

١٦٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَّارٍ الْمِصْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ عَنْ سَعْدِ قَالَ: لَمَّا بَايَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النِّسَاءَ قَامَتِ امْرَأَةٌ جَلِيلَةٌ كَانَتْهَا مِنْ نِسَاءِ مُضَرَ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّا كُلُّ عَلَى آبَائِنَا وَأَبْنَائِنَا. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَأَرَى فِيهِ وَأَزْوَاجِنَا فَمَا يَحِلُّ لَنَا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَقَالَ الرَّطْبُ تَأْكُلْتَهُ وَتُهَيِّبْتَهُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الرَّطْبُ الْحَبْرُ وَالْبَقْلُ وَالرُّطْبُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَانَ رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ عَنْ يُونُسَ

¹³⁴ U El-Buharijevom hadisu stoji: “Ako žena podijeli na ime sadake iz kuće svoga muža...”

¹³⁵ Abadi smatra da ovo podrazumijeva i dopuštenje njenog muža. Naime, u Hidžazu su ljudi imali običaj reći svojim ženama da i kad oni nisu tu mogu počastiti gosta i dati sadaku prosjacima koji im dođu na vrata.

1687. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, a on od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako žena podijeli sadaku iz zarade svoga muža bez njegovog naređenja (znajući da je on time zadovoljan), njoj pripada nagrada u visini pola njegove nagrade."

1688. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sevvar el-Misri, kog je obavijestio Abde, prenijevši od Abdulmelika, on od Ataa, da je Ebu Hurejre, u vezi žene koja podijeli sadaku iz kuće svoga muža, rekao: "Dozvoljeno joj je podijeliti samo od onoga što svakodnevno jede, a nagrada će pripasti oboma. Nije joj dozvoljeno dijeliti iz ostale njegove imovine, osim sa njegovim dopuštenjem."¹³⁶

Ebu Davud kaže: "Ovo je slabi Hemmamaov hadis."

45. O održavanju rodbinske veze

1689. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad b. Seleme, prenijevši od Sabita, a on od Enesa: "Kad je objavljeno: *Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže.* (Ali Imran, 92), Ebu Talha reče: 'Allahov Poslaniče, mislim da naš Gospodar traži od naših imetaka. Uzimam te za svjedoka

١٦٨٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسْبِ زَوْجِهَا مِنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَلَهَا نِصْفُ أَجْرِهِ.

١٦٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَّارٍ الْمِصْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي الْمَرْأَةِ تَصَدَّقُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا قَالَ: لَا إِلَّا مِنْ قُوَّتِهَا وَالْأَجْرُ بَيْنَهُمَا وَلَا يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَصَدَّقَ مِنْ مَالِ زَوْجِهَا إِلَّا بِإِذْنِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا يُضَعَّفُ حَدِيثُ هَمَّامٍ

٤٥. بَابُ فِي صِلَةِ الرَّحِمِ

١٦٨٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ هُوَ ابْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَى رَبَّنَا يَسْأَلُنَا مِنْ أَمْوَالِنَا فَإِنِّي أَشْهَدُكَ أَنِّي قَدْ جَعَلْتُ أَرْضِي بِأَرْضِي لَكَ فَقَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

¹³⁶ Iz spomenutih hadisa zaključujemo sljedeće: žena može podijeliti na ime sadake od onoga što svakodnevno jede prosjaku koji joj dođe na vrata i bez dozvole svoga muža. Za svu drugu imovinu potrebna joj je njegova saglasnost.

da svoj vrt u Erihau¹³⁷ dajem u ime Njega.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Podaj ga svojim bližnjima.', te ga on razdijeli Hassanu b. Sabitu i Ubeju b. Ka'bu."¹³⁸

Ebu Davud kaže: "Do mene je doprlo da je ensarija Muhammed b. Abdullah rekao: 'Ebu Talha Zejd b. Sehl b. el-Esved b. Haram b. Amr b. Zejd Menat b. Adij b. Amr b. Malik b. en-Nedždžar i Hassan b. Sabit b. el-Munzir b. Haram se vezuju za zajedničkog pretka Haramu, a on im je treći predak. Isto tako i Ubejj b. Ka'b b. Kajs b. Atik b. Zejd b. Muavije b. Amr b. Malik b. en-Nedždžar. Amr je zajednički predak Hassanu, Ebu Talhi i Ubejdu. El-Ensari kaže da je između Ubeja i Ebu Talhe šest predaka."

1690. ISPRİČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, prenijevši od Abdea, on od Muhammeda b. Ishaka, on od Bukejra b. Abdullaha b. el-Ešedždža, on od Sulejmana b. Jesara, da je Mejmunu, Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga, kazala: "Imala sam robinju, pa sam je oslobodila. Vjerovjesnik, s.a.v.s., uđe kod mene i ja ga o tome obavijestih. On reče: 'Allah te nagradio, a da si je dala svojim daidžama, imala bi veću nagradu."¹³⁹

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْعَلْهَا فِي قَرَابَتِكَ فَقَسَمَهَا
بَيْنَ حَسَّانِ بْنِ ثَابِتٍ وَأَبِي بِنِ كَعْبٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: بَلَغَنِي عَنِ الْأَنْصَارِيِّ مُحَمَّدِ
بِنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ زَيْدُ بْنُ سَهْلٍ
بِنِ الْأَسْوَدِ بْنِ حَرَامِ بْنِ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ مَنَاةَ
بِنِ عِدِيِّ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ
وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ حَرَامِ
يَجْتَمِعَانِ إِلَى حَرَامِ وَهُوَ الْأَبُ الْقَائِلُ وَأَبِي
بِنِ كَعْبٍ بِنِ قَيْسِ بْنِ عَتِيكَ بْنِ زَيْدِ
بِنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ
فَعَمَرُوا يَجْمَعُ حَسَّانُ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأَبِيًا قَالَ
الْأَنْصَارِيُّ بَيْنَ أَبِي وَأَبِي طَلْحَةَ سِتَّةُ آبَاءٍ.

١٦٩٠. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنِ عَبْدِ
عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ بَكْرِ بْنِ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَّجِّ عَنِ سُلَيْمَانَ بْنِ
يَسَارٍ عَنِ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: كَانَتْ لِي جَارِيَةٌ
فَأَعْتَقْتُهَا فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَحْرَكَ اللَّهُ
أَمَا إِنَّكَ لَوْ كُنْتَ أَعْطَيْتَهَا أَخْوَالَكَ كَانَ
أَعْظَمَ لِأَحْرَكَ.

¹³⁷ Erha je mjesto u Medini.

¹³⁸ Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

¹³⁹ Poznato nam je da oslobađanje robova spada u najbolja i Allahu najdraža djela. Međutim, ovaj hadis nam ukazuje da je održavanje rodbinske veze i pomaganje rodbine Allahu još draže djelo. To nam potvrđuju Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi upućene Mejmunu. Da si robinju dala svojim daidžama, kojima je bila potrebna sluškinja, imala bi veću nagradu nego što si je oslobodila. Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

1691. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od El-Makburija, a on od Ebu Hurejrea: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naredio da se dijeli milostinja. Neki čovjek reče: ‘Allahov Poslaniče, ja imam jedan dinar (koji želim podijeliti na ime milostinje/sadake).’ On mu reče: ‘Utroši ga, kao sadaku, na sebe.’ ‘Imam još jedan dinar.’ Poslanik reče: ‘Podaj ga svom djetetu.’ On opet kaza: ‘Imam još jedan dinar.’ ‘Podaj ga svojoj ženi.’ ‘Imam još jedan dinar.’ ‘Podaj ga svome slugi.’ ‘Imam još jedan.’, a Poslanik mu kaza: “Ti najbolje znaš kome ćeš taj dati.”¹⁴⁰

1692. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Vehba b. Džabira el-Hajevanija, a on od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Čovjeku je dovoljno grijeha ako zanemari onoga koga je dužan izdržavati.”¹⁴¹

1693. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Salih i Jakub b. Ka’b, prenijevši od Ibn Vehba, on od Junusa, ovaj od Ez-Zuhrija, a on od Enesa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Koga raduje da mu se poveća opskrba (nafaka) i produži život, neka održava rodbinske veze.”¹⁴²

١٦٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجَلَانَ عَنْ الْمُقْبِرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّدَقَةِ، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عِنْدِي دِينَارٌ، فَقَالَ: تَصَدَّقْ بِهِ عَلَى نَفْسِكَ. قَالَ: عِنْدِي قَالَ: تَصَدَّقْ بِهِ عَلَى زَوْجَتِكَ، أَوْ قَالَ: زَوْجِكَ. قَالَ: عِنْدِي آخَرَ قَالَ: تَصَدَّقْ بِهِ عَلَى خَادِمِكَ. قَالَ: عِنْدِي آخَرَ قَالَ: أَنْتَ أَبْصُرُ.

١٦٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَقَ عَنْ وَهَبِ بْنِ جَابِرِ الْحَمِّيَّيْنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يُقُوْثُ.

١٦٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَيَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ وَهَذَا حَدِيثُهُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهَبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَ فِي آثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحْمَهُ.

¹⁴⁰ Iz ovog hadisa zaključujemo da je imovinu najbolje trošiti za svoje i potrebe svojih najbližih koje smo dužni izdržavati. Tek kad njih situiramo, možemo dijeliti ostalim ljudima.

¹⁴¹ Bilježe ga Muslim u *Sabihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

¹⁴² Na prvi pogled, izgleda da je ovaj hadis u koliziji sa riječima Uzvišenog: *A kada*

1694. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Ebu Bekr b. Ebu Šejbe, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Abdurrahmana b. Avfa, on od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je Uzvišeni Allah rekao: “**Ja sam (Er-Rahman) Milostivi, a za rodbinsku vezu se kaže er-rahim. Njen naziv sam izveo iz Mog imena. Ko je bude održavao i Ja ću održavati vezu s njim, a ko je prekine i Ja ću prekinuti vezu s njim.**”¹⁴³

1695. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Mutevekkil el-Askalani, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, ovaj od Ebu Selemea, on od Er-Reddada el-Lejsija, on od Abdurrahmana b. Avfa, on od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. – smisao sličan prethodnom hadisu.

1696. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “**U Džennet neće ući onaj koji kida (rodbinske) veze.**”¹⁴⁴

١٦٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَالَ اللَّهُ: أَنَا الرَّحْمَنُ وَهِيَ الرَّحِيمُ سَقَمْتُ لَهَا اسْمًا مِنْ اسْمِي مَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَهَا بَتَّئْتُهُ.

١٦٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ الْقَسْقَلَانِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ الرَّدَادَ اللَّيْثِيَّ أَخْبَرَهُ عَنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.

١٦٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنِ أَبِيهِ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ رَحِيمٍ.

konac njegov dođe, ni za tren ga nećete moći ni odložiti ni ubrzati. (Junus, 49) i: Reci: “Dan vam je već određen, ne možete ga ni za čas jedan zaustaviti niti ubrzati.” (Sebe’, 30) Smisao ovog hadisa i spomenutih ajeta možemo dvostruko povezati: 1) da se produženje života u navedenom hadisu odnosi na bereket, jer će takav ispuniti svoj život korisnim stvarima koje će mu, i nakon njegove smrti, produžiti spomen, tako da će živjeti u sjećanjima ljudi; 2) Uzvišeni Allah je unaprijed znao ko će održavati rodbinske veze, pa je onom za koga je znao da će održavati rodbinske veze prije njegovog rođenja, na temelju toga, odredio dug život.

¹⁴³ Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami’u*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hadisun-sahihun.

¹⁴⁴ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima*, i Et-Tirmizi u *Džami’u*.

1697. ISPRIČAO NAM JE Ibn Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-A'meša, on od El-Hasana b. Amra i Fitra, njih dvojica od Mudžahida, on od Abdullaha b. Amra – Sufjan je kazao da ga Sulejman nije vezao za Vjerovjesnika, s.a.v.s., a jesu Fitri i El-Hasan – da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Nije istinski održavalac rodbinskih veza onaj koji ih samo održava, nego je to onaj koji ih ponovo uspostavlja, ako ih neko prekine.”¹⁴⁵

46. O tvrđičluku

1698. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, on od Abdullaha b. el-Harisa, on od Ebu Kesira, a on od Abdullaha b. Amra, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., održao govor (u kome je) kazao: “Čuvajte se tvrđičluka! Narodi koji su živjeli prije vas su propali zbog tvrđičluka. On je kod njih izrodio škrtost, prekid rodbinskih veza i razvrat.”¹⁴⁶

1699. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, on od Abdullaha b. Ebu Mulejkea, da je Esmā bint Ebu Bekr kazala: “Upitala sam: ‘Allahov Poslaniče, ja nemam druge imovine osim one što mi privrijedi Zubejr,¹⁴⁷ pa hoću li

١٦٩٧. حَدَّثَنَا ابْنُ كَيْسِرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ وَالْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو وَفَطْرٍ عَنِ مَجَاهِدٍ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ سُفْيَانُ وَلَمْ يَرْفَعُهُ سُلَيْمَانُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَفَعَهُ فِطْرٌ وَالْحَسَنُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ الْوَالِصِلُ بِالْمُكَافِيَةِ وَلَكِنَّهُ هُوَ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحْمَةُ وَصَلَهَا.

٤٦. بَابُ فِي الشُّحِّ

١٦٩٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ عَمْرٍو بْنِ مَرْثَةَ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنِ أَبِي كَيْسِرٍ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا الشُّحُّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالشُّحِّ أَمْرَهُمْ بِالْبُخْلِ فَبَخَلُوا وَأَمْرَهُمْ بِالْقَطِيعَةِ فَقَطَعُوا وَأَمْرَهُمْ بِالْمُجُورِ فَفَجَرُوا.

١٦٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مَلِيكَةَ حَدَّثَنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِي سَيِّئٌ إِلَّا

¹⁴⁵ El-Buhari bilježi od Alije da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Održavaj rodbinske veze s onim ko ih s tobom prekida i lijepo postupaj s onim ko se prema tebi ružno ophodi.”

¹⁴⁶ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

¹⁴⁷ U Buharijevom predanju stoji: “Allahov Poslaniče, ja nemam svoje imovine,

je dijeliti na ime sadake?’ On reče: ‘Dijeli i ne budi škrt, kako Allah ne bi bio škrt prema tebi.’”¹⁴⁸

1700. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, on od Abdullaha b. Ebu Mulejkea, da je Aiša jednom prilikom (Vjerovjesniku, s.a.v.s.) spomenula broj nevoljnika (koji su joj došli na vrata) – Ebu Davud i ostali su kazali: ili broj milostinja (koje je toga dana) podijelila – pa joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Podaj i ne budi škrt, kako ne bi bile uskraćene blagodati prema tebi.”

مَا أَدْخَلَ عَلَى الرَّبِيِّ بَيْتَهُ أَفَأَعْطِي مِنْهُ؟
قَالَ: أَعْطِي وَلَا تُؤْكِي فَبُورِي عَلَيْكَ.

١٧٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ
أَخْبَرَنَا أَبُو بَرْزَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي
مَلِيكَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا ذَكَرَتْ عِدَّةً
مِنْ مَسَاكِينٍ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَالَ غَيْرُهُ
أَوْ عِدَّةً مِنْ صَدَقَةٍ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطِي وَلَا تُخْصِي
فِيْخْصِي عَلَيْكَ.

osim one koju zaradi moj muž Zubejr b. Avvam...”

¹⁴⁸ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima*.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

POGLAVLJA O NAĐENIM STVARIMA

1. O oglašavanju nađenih predmeta

1701. ISPRICAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Selemea b. Kuhejla, da je Suvejd b. Gafele¹⁴⁹ kazao: "Bio sam u vojnom pohodu sa Zejdom b. Suhanom¹⁵⁰ i Selmanom b. Rebiem¹⁵¹ i našao bič. 'Baci ga!' – povikaše njih dvojica. 'Neću,' – odgovorih – 'nego ću ga vratiti vlasniku, ako saznam čiji je, a ako ne saznam, onda ću se koristiti njime.' Išao sam na hadž i, kad sam prošao kroz Medinu, upitao sam o tome Ubejaa b. Kaba, a on reče: 'Našao sam kesu u kojoj je bilo stotinu dinara i odnio je Vjerovjesniku, s.a.v.s., te mi je rekao: 'Oglašavaj je godinu dana¹⁵² (kako bi se javio njen vlasnik).' Oglašavao sam godinu dana i niko se nije javio. Onda sam je ponovo odnio Poslaniku, s.a.v.s., a on reče: 'Oglašavaj je još jednu godinu.' Oglašavao

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ اللَّقْطَةِ

١. بَابُ التَّعْرِيفِ بِاللَّقْطَةِ

١٧٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ سُؤَيْدِ بْنِ عَقْلَةَ قَالَ: عَزَّوْتُ مَعَ زَيْدِ بْنِ صُوحَانَ وَسَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ فَوَجَدْتُ سَوْطًا فَقَالَ لِي اظْرَحْهُ فَقُلْتُ لَا وَلَكِنْ إِنْ وَجَدْتُ صَاحِبَهُ وَإِلَّا اسْتَمْتَعْتُ بِهِ فَحَجَّجْتُ فَمَرَرْتُ عَلَى الْمَدِينَةِ فَسَأَلْتُ أَبِي بَنٍ كَنْبٍ فَقَالَ: وَجَدْتُ صُرَّةً فِيهَا مِائَةٌ دِينَارٍ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: عَرَّفْتَهَا حَوْلًا. فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ، فَقَالَ: عَرَّفْتَهَا حَوْلًا. فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا، ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ: عَرَّفْتَهَا حَوْلًا. فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: لَمْ أَجِدْ مَنْ يَعْرِفُهَا. فَقَالَ: اخْطِمْ عَدَدَهَا وَوَكِّاهَا وَوَعَاهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا

¹⁴⁹ Suvejd b. Gafele Ebu Umejje el-Džu'fi je stariji tabiin. Živio je u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, ali se s njim nije susretao. Došao je u Medinu neposredno nakon što su ukopali Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Umro je u Kufi 80. godine po Hidžri.

¹⁵⁰ Zejd b. Suhan je stariji tabiin. I on je živio u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, ali se s njim nije susreo.

¹⁵¹ Za Selmana b. Rebia el-Bahilija vele da je bio ashab. Bio je zapovjednik u nekim bitkama prilikom Pohoda na Irak u vrijeme hilafeta Omera i Osmana.

¹⁵² Godinu dana oglašavaj svijetu da si našao kesu s novcem.

sam još jednu godinu, a onda sam mu je ponovo odnio. On reče: ‘Oglašavaj je još jednu godinu.’ Nakon godine dana sam mu došao i rekao: ‘Nisam našao nikoga ko je prepoznaje.’ On reče: ‘Upamti iznos koji je u njoj i njen opis, pa ako ti se javi njen vlasnik, podaj mu je, a ako se ne javi, zadrži je i koristi.’”

Suvejd b. Gafele je rekao: “Ne znam tačno je li rekao: ‘Oglašavaj je tri godine.’, ili je rekao: ‘Oglašavaj je godinu dana.’”¹⁵³

1702. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu’bea, isti smisao, kazavši: “Oglašavaj je godinu dana po tri puta.”

On kaže: “Nisam sasvim siguran je li rekao da to čini godinu dana ili tri godine.”

1703. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Selemea b. Kuhejla, sa istim senedom isti smisao. On je, u pogledu oglašavanja, rekao: “Oglašavaj je dvije ili tri godine i utvrdi iznos, materijal i povež kese. Pa ukoliko se javi vlasnik i bude znao kolika je količina u kesi i njen materijal, ti mu je podaj.”

Ebu Davud kaže: “Riječi: ‘i utvrdi iznos’ je izgovorio Hammad u hadisu koji je on prenio.”

1704. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ismail b. Džafer, prenijevši od Rebia b. Ebu Abdurrahmana, on od Jezida, El-Munbeisovog štićenika, a on od Zejda b. Halida el-Džuhenija, da je neki čovjek

فَاسْتَمْتِعَ بِهَا. وَقَالَ: وَلَا أُذْرِي أَثْلَاثًا قَالَ عَرَّفَهَا أَوْ مَرَّةً وَاحِدَةً.

١٧٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ بِمَعْنَاهُ قَالَ: عَرَّفَهَا حَوْلًا وَقَالَ ثَلَاثَ مِرَارٍ قَالَ فَلَا أُذْرِي قَالَ لَهُ ذَلِكَ فِي سَنَةٍ أَوْ فِي ثَلَاثِ سِنِينَ.

١٧٠٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا سَلْمَةُ بْنُ كَهَيْلٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ فِي التَّعْرِيفِ: قَالَ غَامِنِي أَوْ ثَلَاثَةً وَقَالَ: اغْرِفْ عِنْدَهَا وَرِعَاةَهَا وَرِكَاتَهَا زَادَ فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا فَعَرَفْ عِنْدَهَا وَرِكَاتَهَا فَادْفَعَهَا إِلَيْهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَيْسَ يَقُولُ هَذِهِ الْكَلِمَةَ إِلَّا حَمَّادٌ فِي هَذَا الْحَدِيثِ يَعْنِي فَعَرَفْ عِنْدَهَا.

١٧٠٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ زَيْدِ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ

¹⁵³ Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Ibn Madžea.

pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o nađenoj stvari, pa je Poslanik rekao: “Oglašavaj je godinu dana, a onda oglasi (da onaj ko se javi mora znati tačan iznos, te kakav je) njen materijal i povez. Potom (ako se ni nakon toga niko ne javi) troši to što je u njoj. A ako se pojavi njen vlasnik, vrati mu je.’ On reče: ‘Allahov Poslaniče, a ako je (u pitanju) izgubljeni brav?’ ‘Uzmi ga sebi.’ – reče on – ‘On pripada tebi, tvom bratu ili vuku.’ ‘Allahov Poslaniče, a ako je (u pitanju) izgubljena kamila?’ – ponovo će on. Allahov Poslanik, s.a.v.s., se rasrdi toliko da mu se zarumeniše obrazi (ili je kazao: lice) i reče: ‘Šta bi htio s njom!? Ona ima papke i zalihe vode koji su joj dovoljni dok se ne susretne sa svojim vlasnikom.’”¹⁵⁴

1705. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Malika, sa istim senedom isti smisao, dodavši: “Kad ožedni, ona zna otići na pojilište, a jest će lišće sa drveća. Vjerovjesnik, s.a.v.s., (u Malikovom hadisu) nije rekao: ‘Uzmi je!’, kao što je rekao u slučaju izgubljene ovce. U vezi nađenog predmeta je kazao: ‘Oglašavaj ga godinu dana, pa ako se javi vlasnik, ti mu ga daj, a ako ne, onda s njim raspolaži kako hoćeš.’”

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ
الَلْقَطَةِ قَالَ: عَرَّفَهَا سَنَةً ثُمَّ اغْرِفْ
وِكَاءَهَا وَعِصَاصَهَا ثُمَّ اسْتَنْفِضْ بِهَا فَإِنْ
جَاءَ رَبُّهَا فَأَدِّهَا إِلَيْهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ
فَضَالَّةُ الْغَنَمِ؟ فَقَالَ: خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ
أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذُّبَيْرِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ
فَضَالَّةُ الْإِبِلِ؟ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى اخْمَرَّتْ وَجَنَّتَاهُ
أَوْ اخْمَرَّتْ وَجْهَهُ. وَقَالَ: مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا
جِدَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا حَتَّى يَأْتِيَهَا رَبُّهَا.

١٧٠٥. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ حَدَّثَنَا ابْنُ
وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ
زَادَ: سِقَاؤُهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ
وَلَمْ يَقُلْ خُذْهَا فِي ضَالَّةِ الشَّاءِ وَقَالَ فِي
الَلْقَطَةِ عَرَّفَهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا
وَالَا فَشَانِكَ بِهَا وَلَمْ يَذْكَرْ اسْتَنْفِضْ.

¹⁵⁴ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za brava rekao da ga može uzeti sebi ili dati svome bratu, jer izgubljeni brav ne može dugo izdržati u pustinji bez vode. Ako ga ne bi uzeo, ili bi uginuo ili bi ga pojeo vuk, za razliku od kamile koja može dugo izdržati bez vode, a može se i od zvijeri braniti. Zato mu je rekao da je ostavi, jer postoji vjerovatnoća da se vrati svom vlasniku, ili da je on, nakon dugog traženja, ipak pronađe.

On nije spomenuo da je Poslanik rekao da to troši.

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga Es-Sevri, Sulejman b. Bilal i Hammad b. Seleme od Rebia u sličnom značenju, ali nisu rekli: ‘Uzmi ga!’”

1706. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Rafi i Harun b. Abdullah, isti smisao, prenijevši od Ibn Ebu Fudejka, on od Ed-Dahaka b. Osmana, on od Bišra b. Seida, a on od Zejda b. Halida el-Džuheniya: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan o nađenom predmetu, pa je rekao: ‘Oglašavaj ga godinu dana, pa ako se javi njegov vlasnik, ti mu ga daj, a ako se ne javi, onda oglasi (da onaj ko se javi mora znati) sastav i opis. Pa ako se vlasnik ne pojavi, ti jedi od toga, a ako se pojavi, vrati mu.’”

1707. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hafs, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Ibrahima Tahmana, on od Abbada b. Ishaka, on od Abdullaha b. Jezida, on od svoga oca Jezida, El-Munbeisovog šticienika, da je Zejd b. Halid el-Džuheni kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan...”, pa je spomenuo slično Rebievom hadisu. On kaže: “Upitan o nađenom predmetu, rekao je: ‘Oglašavaj ga godinu dana, pa ako se njegov vlasnik javi, ti mu ga daj, a ako se ne javi, onda oglasi (da onaj ko se javi mora znati) sastav i opis. Pa ukoliko se vlasnik ne javi, ti to onda dodaj svojoj imovini, a ako se javi, ti mu vrati.’”

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ رَبِيعَةَ مِثْلَهُ لَمْ يَقُولُوا خُذْهَا.

١٧٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ وَهَارُونَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ الضَّحَّاكِ يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ اللَّقْطَةِ فَقَالَ: عَرَفَهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ بَاعِغِيهَا فَأَدَّهَا إِلَيْهِ وَإِلَّا فَاغْرِفْ عِقَاصَهَا وَوِكَاءَهَا ثُمَّ كُلْهَا. فَإِنْ جَاءَ بَاعِغِيهَا فَأَدَّهَا إِلَيْهِ.

١٧٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ عَبْدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ سُمِّيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ رَبِيعَةَ قَالَ وَسُمِّيَ عَنِ اللَّقْطَةِ فَقَالَ: تُعْرَفُهَا حَوْلًا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا دَفَعْتُهَا إِلَيْهِ وَإِلَّا عَرَفْتُ وَكَاءَهَا وَعِقَاصَهَا ثُمَّ أَوْضَعْتُهَا فِي مَالِكَ فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا فَأَدَّعَاهَا إِلَيْهِ.

1708. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Jahjaa b. Seida i Rebia, sa istim senedom i isti smisao koji je prenio i Kutejbe, s tim što su njih dvojica dodali: **“Ukoliko se pojavi vlasnik i bude znao opis i iznos, ti mu ga predaj.”** I Hamad je prenio od Ubejdullaha b. Omera, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, on od njegovog djeda, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

Ebu Davud kaže: “Ovaj dodatak koji je spomenuo Hammad b. Seleme u hadisu Selemea b. Kuhejla, Jahjaa b. Seida, Ubejdullaha b. Omera i Rebia: **‘Ako se pojavi vlasnik i bude znao opis, sastav i iznos, predaj mu ga.’**, nije upamćen, kao ni hadis Ukbea b. Suvejda, prenijet od njegovog oca, on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., i Omer b. el-Hattabov hadis prenijet od Vjerovjesnika, s.a.v.s: **‘Oglašavaj ga go-dinu dana.’”**

1709. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Halid et-Tahan. A ispričao nam je i Musa b. Ismail, prenijevši od Vuhejba b. Halida, isti smisao od Halida el-Haz-zaa, on od Ebul-Alaa, on od Mutarrifa b. Abdullaha, a on od Ijada b. Himara, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **“Ko nađe neki predmet, neka ga pokaže jednom ili dvojici pravednih svjedoka, ne tajeći ga i ne prikrivajući ga, pa ako pronađe njegovog vlasnika, neka mu ga preda. A ako ne nađe vlasnika, ta imovina pripada Allahu – pa je daje kome hoće.”**¹⁵⁵

١٧٠٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ
حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ
وَرَبِيعَةَ بْنِ إِسْنَادٍ قُتَيْبَةَ وَمَعْنَاهُ وَرَأَدَ
فِيهِ فَإِنْ جَاءَ بِأَعْيُنِهَا فَعَرَفَ عِفَاصَهَا
وَعَنْدَهَا فَادْفَعَهَا إِلَيْهِ وَقَالَ حَمَّادٌ أَيْضًا
عَنْ عَبِيدِ اللَّهِ بْنِ عَمَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ
شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذِهِ الرَّبَاةُ الَّتِي رَأَى حَمَّادُ بْنُ
سَلَمَةَ فِي حَدِيثِ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ وَيَحْيَى
بْنِ سَعِيدٍ وَعَبِيدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَرَبِيعَةَ
إِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا فَعَرَفَ عِفَاصَهَا وَرِكَاءَهَا
فَادْفَعَهَا إِلَيْهِ لَيْسَتْ بِمُخْفُوظَةٍ فَعَرَفَ
عِفَاصَهَا وَرِكَاءَهَا وَحَدِيثُ عُقْبَةَ بْنِ سُوَيْدٍ
عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَيْضًا قَالَ عَرَفَهَا سَنَةً وَحَدِيثُ عُمَرَ بْنِ
الْمُقْتَلَبِ أَيْضًا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ عَرَفَهَا سَنَةً.

١٧٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدُ يَعْنِي
الطَّحْلَانَ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ
حَدَّثَنَا وَهَيْبُ الْمَعْنَى عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ
عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ يَعْنِي ابْنَ
عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عِيَاضِ بْنِ جِمَارٍ قَالَ قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ
وَجَدَ لَقِطَةً فَلْيُشْهِدْ ذَا عَدْلٍ أَوْ ذَوِي
عَدْلٍ وَلَا يَكْتُمُ وَلَا يُغَيِّبُ فَإِنْ وَجَدَ
صَاحِبَهَا فَلْيَرُدَّهَا عَلَيْهِ وَإِلَّا فَهُوَ مَالُ
اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ.

¹⁵⁵ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

1710. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda Abdullaha b. Amra b. el-Asa, da je Poslanik, s.a.v.s., upitan u vezi ploda na drvetu, pa je rekao: “Nije grijeh onome ko u nuždi od njega pojede, s tim da ništa ne nosi. Ko od njega nešto ponese (kući), dužan je to nadoknaditi vlasniku i još toliko mu platiti kao kaznu. Onome ko plod ukrade iz sušnice, ako je ukrao u visini cijene štita, odsjeci će se ruka.”¹⁵⁶ U vezi nađenog brava i deve (deve i brava) rekao je isto ono što su spomenuli i drugi. Upitan o nađenom predmetu, rekao je: “Ono što nađeš na prohodnom putu ili u naseljenom mjestu, oglašavaj godinu dana, pa ako se njegov vlasnik javi, ti mu ga predaj, a ako se ne javi, to pripada tebi. A od onoga što se nađe u ruševinama i od nađenog blaga, jedna petina ide u bejtul-mal, a ostatak onome ko ga je pronašao.”¹⁵⁷

1711. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ebu Usame,

١٧١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
الَلَيْثُ عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ
شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْقَمْرِ
الْمُعَلَّقِي فَقَالَ: مَنْ أَصَابَ بِفِيهِ مِنْ
ذِي حَاجَةٍ غَيْرِ مُتَّخِذِ حُبْنَةٍ فَلَا شَيْءَ
عَلَيْهِ وَمَنْ خَرَجَ بِشَيْءٍ مِنْهُ فَعَلَيْهِ
غَرَامَةٌ مِثْلِيهِ وَالْعُقُوبَةُ وَمَنْ سَرَقَ مِنْهُ
شَيْئًا بَعْدَ أَنْ يُؤْوِيَهُ الْجَرِينُ قَبْلَ أَنْ
يَمُجِّنَ فَعَلَيْهِ الْقَطْعُ وَذَكَرَ فِي ضَالَةِ
الْإِبِلِ وَالغَنَمِ كَمَا ذَكَرَهُ غَيْرُهُ قَالَ وَسُئِلَ
عَنِ اللُّقْطَةِ فَقَالَ: مَا كَانَ مِنْهَا فِي طَرِيقِ
الْمَيْتَاءِ أَوْ الْقَرْيَةِ الْجَامِعَةِ فَعَرَفَهَا سَنَةً
فَإِنْ جَاءَ طَالِبُهَا فَادْفَعَهَا إِلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَأْتِ
فَهِيَ لَكَ وَمَا كَانَ فِي الْحَرَابِ يَعْنِي فِيهَا
وَفِي الرَّكَازِ الْخُمْسُ.

١٧١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو
أَسَامَةَ عَنْ الْوَلِيدِ يَعْنِي ابْنَ كَثِيرٍ حَدَّثَنِي

¹⁵⁶ Iz spomenutih riječi zaključujemo, veli Abadi, sljedeće: 1) nije grijeh onome ko je u nuždi, tj. ko je previše gladan, a nema šta drugo jesti, da ubere tuđeg voća i da pojede onoliko koliko će mu utoliti glad. Haram mu je da ga nosi kući. Ukoliko bi neko, ipak, od njega ponio kući, bio bi dužan to nadoknaditi i još toliko platiti kao kaznu. Onoga ko bi voće ukrao iz sušnice, ukoliko bi ukrao u visini cijene borbenog štita, sljeduje kazna – odsijecanje ruke.

¹⁵⁷ Većina islamskih učenjaka smatra da je onaj koji nađe nešto u starim ruševinama, čiji se vlasnik ne zna, ili zakopano blago čiji se vlasnik ne zna, dužan jednu petinu predati u bejtul-mal, a ostatak može zadržati za sebe. (S. Sabik, *Fikhus-sunne*, 1/376)

prenijevši od El-Velida b. Kesira, on od Amra b. Šuajba – isti hadis sa istim senedom. El-Velid b. Kesir kaže da je u vezi izgubljene ovce rekao: “Dodaj je svom stadu.”

1712. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ubejdullaha b. el-Ahnesa, a on od Amra b. Šuajba – isti hadis. On je za izgubljenu ovcu rekao: “Ona pripada tebi, ili tvome bratu, ili vuku. Zato, ako je nađeš, uzmi je za sebe.” Isto su prenijeli i Ejub i Jakub b. Ata, on od Amra b. Šuajba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “...uzmi je za sebe.”

1713. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad i Seleme b. el-Ala, prenijevši od Ibn Idrisa, on od Ibn Ishaka, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, on od njegovog djeda, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., u vezi izgubljene ovce rekao: “Dodaj je svome stadu dok se ne javi njen vlasnik.”¹⁵⁸

1714. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Amra b. el-Harisa, on od Bukejra b. el-Ešedždža, a on od Ubejdullaha b. Miksema, on od nekog čovjeka, a on od Ebu Seida el-Hudrija: “Alija b. Ebu Talib je našao dinar i donio ga Fatimi. Ona o njemu upita Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on reče: ‘On je Allahova opskrba.’, te od njega jedoše i Allahov Poslanik, s.a.v.s., i Alija, i Fatima. Nakon izvjesnog vremena, dođe mu neka žena i traži dinar, a

عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا قَالَ فِي ضَالَّةِ الشَّاءِ قَالَ: فَاجْمَعَهَا.

١٧١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَرَوَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَخْنَسِ عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ بِهَذَا بِإِسْنَادِهِ قَالَ فِي ضَالَّةِ الْغَنَمِ: لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذُّئْبِ خُذَهَا قَطْ وَكُنَّا قَالَ فِيهِ أَيُّوبُ وَيَعْقُوبُ بْنُ عَظَاهُ عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَخُذْهَا.

١٧١٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ح. وَحَدَّثَنَا ابْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا قَالَ: فِي ضَالَّةِ الشَّاءِ فَاجْمَعَهَا حَتَّى يَأْتِيَهَا بِأَعْيُنِهَا.

١٧١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهَبٍ عَنْ عَمْرٍو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الْأَشَّجِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ حَدَّثَهُ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ عَائِشَةَ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ وَجَدَتْ دِينَارًا فَأَتَتْ بِهِ فَاطِمَةَ فَسَأَلَتْ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: هُوَ رِزْقُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَأَكَلْ مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَكَلَتْ عَائِشَةُ وَفَاطِمَةُ، فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ أَنْتَهَ امْرَأَةٌ تَدْنُسُ الدِّيْنَارَ

¹⁵⁸ Ukoliko se javi njen vlasnik, ti mu je predaj, a ko se ne javi, zadrži je za sebe.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Alija, daj joj dinar.'¹⁵⁹

1715. ISPRIČAO NAM JE El-Hejsem b. Halid el-Džuheni, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sa'da b. Evsa, on od Bilala b. Jahjaa el-Absijja, da je Alija jednom prilikom našao dinar, pa je otišao da kupi brašna. Vlasnik brašna ga prepozna i vrati mu dinar. Alija ga uze, rasitni ga i za dva kirata kupi mesa.

1716. ISPRIČAO NAM JE Džafer b. Musafir et-Tinisij, kog je obavijestio Ibn Ebu Fudejk, prenijevši od Musaa b. Jakuba ez-Zemeija, on od Ebu Hazima, on od Sehla b. Sa'da: "Jednom prilikom Alija b. Ebu Talib uđe kod Fatime, a Hasan i Husejn plakahu. 'Šta vas je rasplakalo?' – upita. 'Glad.' – odgovori ona. Alija izide iz kuće i u čaršiji nađe dinar. Dođe Fatimi i obavijesti je. Ona reče: 'Otiđi kod Jevreja i kupi nam brašna.' On ode Jevreju i za dinar kupi brašna. Jevrej ga upita: 'Jesi li ti zet onoga što tvrdi da je Allahov poslanik?' 'Jesam.' – odgovori. On reče: 'Uzmi svoj dinar nazad, a eto ti brašno.'¹⁶⁰ Alija ode Fatimi i obavijesti je. Ona reče: 'Idi mesaru i kupi nam za jedan dirhem

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
يَا عَلِيُّ أَدَّ الدِّينَارَ.

١٧١٥. حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدِ الْجُهَيْنِيِّ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ سَعْدِ بْنِ أُوَيْسٍ عَنْ بِلَالِ بْنِ يَحْيَى الْعَنْبِئِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ التَّقَطَ دِينَارًا فَأَشْتَرَى بِهِ دَقِيقًا فَعَرَفَهُ صَاحِبُ الدَّقِيقِ فَرَدَّ عَلَيْهِ الدِّينَارَ فَأَخَذَهُ عَلِيٌّ وَقَطَعَ مِنْهُ قِيرَاطَيْنِ فَأَشْتَرَى بِهِ لَحْمًا.

١٧١٦. حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ التَّنِيسِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ يَعْقُوبَ الرَّمَعِيُّ عَنْ أَبِي حَارِثٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ دَخَلَ عَلَى فَاطِمَةَ وَحَسَنَ وَحُسَيْنَ بِنِكَيَانٍ فَقَالَ: مَا بَيْنَكِيهِنَّ قَالَتِ الْمَجْرُوعُ فَحَرَجَ عَلِيٌّ فَوَجَدَ دِينَارًا بِالسُّوقِ فَعَبَّاهُ إِلَى فَاطِمَةَ فَأَخْبَرَهَا فَقَالَتْ أَذْهَبَ إِلَى فُلَانِ الْيَهُودِيِّ فَخُذْ لَنَا دَقِيقًا فَعَبَّاهُ الْيَهُودِيُّ فَأَشْتَرَى بِهِ فَقَالَ: الْيَهُودِيُّ أَنْتَ حَتَّى هَذَا الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَخُذْ دِينَارَكَ وَلَسَكَ الدَّقِيقُ فَحَرَجَ عَلِيٌّ حَتَّى جَاءَ بِهِ فَاطِمَةَ فَأَخْبَرَهَا فَقَالَتْ أَذْهَبْ

¹⁵⁹ Ako neko nađe malo novca ili predmet manje vrijedan, nije dužan to oglašavati, nego će ga uzeti sebi, pa ukoliko se pojavi vlasnik, on će mu ga vratiti ili nadoknaditi ukoliko je potrošio. Neki vele da do deset dirhema ili do jednog dinara ne treba oglašavati, a svaku vrijednost iznad toga treba oglašavati. Iz tog razloga Alija nije oglašavao da je našao dinar.

¹⁶⁰ Jevrej je iz poštovanja prema Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., Aliji besplatno dao brašno vrativši mu dinar.

mesa.' On ode mesaru i kao zalog ostavi dinar, a za dirhem uze mesa i donese ga Fatimi. Ona ispeče hljeb i skuha meso te posla po svoga oca. Kada im je došao, ona reče: 'Allahov Poslaniče, ispričat ću ti, pa ako budeš smatrao da nam je dopušteno, mi ćemo jesti, a jest ćeš i ti sa nama. Tako i tako je bilo.' Pošto je saslušao, reče: 'Jedite, s Allahovim imenom.' Dok je on sjedio kod njih, neki dječak počeo preklinjati Allahom i islamom, pitajući je li neko našao dinar. Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da mu ga dovedu. Kad mu ga dovedoše, on ga upita o tome. Dječak reče: 'Ispao mi je dinar u čaršiji.' Pošto ga saslušao, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče Aliji: 'Otiđi mesaru i reci mu: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., ti poručuje: pošalji mi dinar, a ja ću ti vratiti dirhem.' On ga posla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., te ga predade dječaku.'"

1717. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdurrahman ed-Dimeški, prenijevši od Muhammeda b. Šuajba, on od El-Mugirea b. Zijada, a on od Ebuz-Zubejra el-Mekkija, da je Džabir b. Abdullah kazao: "Allahov Poslanik nam je dozvolio, ukoliko neko od nas nađe štap, uže, bič i slično tome, da to može uzeti sebi i koristiti."¹⁶¹

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je En-Nu'man b. Abdusselam od El-Mugirea Ebu Selemea, sa istim senedom, a prenio ga je Šebabe od Mugirea b. Muslima, on od Ebuz-Zubejra, a

إِلَى فُلَانِ الْجَزَّارِ فَخَذَ لَنَا بِدِرْهِمٍ لَحْمًا فَذَهَبَ فَرَهَمَ الدِّينَارِ بِدِرْهِمٍ لَحْمٍ فَجَاءَ بِهِ فَعَجَّثَتْ وَنَصَبَتْ وَخَبَّرَتْ وَأَرْسَلَتْ إِلَى أَبِيهَا فَجَاءَهُمْ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَذْكَرُ لَكَ فِإِنْ رَأَيْتَهُ لَنَا حَلَالًا أَكَلْنَاهُ وَأَكَلْتُمْ مَعَنَا مِنْ شَأْنِهِ كَذًا وَكَذًا فَقَالَ: كُلُوا بِاسْمِ اللَّهِ فَأَكَلُوا فَبَيَّنَمَا لَهُمْ مَكَانَهُمْ إِذَا عَلِمَ يَنْشُدُ اللَّهَ وَالْإِسْلَامَ الدِّينَارَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَعِي لَهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ: سَقَطَ مِنِّي فِي السُّوقِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَيِّي أَذْهَبَ إِلَى الْجَزَّارِ فَقُلْ لَهُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَكَ أُرْسِلَ إِلَيَّ بِاللِّدِينَارِ وَدِرْهِمِكَ عَلَيَّ فَأَرْسَلَ بِهِ فَدَقَّعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِ.

١٧١٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التَّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ التَّمِمْيِّ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: رَخَّصَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعَصَا وَالسُّوْطِ وَالْحَبْلِ وَأَشْبَاهِهِ يَلْتَقِظُهُ الرَّجُلُ يَنْتَفِعُ بِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ الثُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلَامِ عَنِ الْمُغِيرَةِ أَبِي سَلَمَةَ بِإِسْنَادِهِ وَرَوَاهُ شَبَابَةُ

¹⁶¹ Onaj ko nađe štap, uže ili bič, neće oglašavati da je našao zbog toga što to spada u manje vrijedne stvari, nego će to uzeti za sebe. Međutim, ukoliko dođe vlasnik pa to prepozna i zatraži da mu se vrati, dužan je vratiti mu.

on od Džabira: ‘Oni u senedu nisu spomenuli Vjerovjesnika, s.a.v.s.’”

1718. ISPRIČAO NAM JE Mahled b. Halid, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Amra b. Muslima, on od Ikrimea, a on, mislim, od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Za pokušaj prikrivanja izgubljene deve plaća se naknada za nju i još toliko.”

1719. ISPRIČALI SU NAM Jezid b. Halid b. Mevhib i Ahmed b. Salih, koje je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra, ovaj od Bukejra, on od Jahjaa b. Abdurrahmana b. Hatiba, a on od Abdurrahmana b. Osmana et-Tejmija: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da neko uzme hadžijin izgubljeni predmet.” Ahmed kaže da je Ibn Vehb o tome rekao: “Neka ga ostavi na tom mjestu dok ga ne pronade njegov vlasnik.”¹⁶²

1720. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Ibn Ebu Hajjana et-Tejmija, da je El-Munzir b. Džerir kazao: “Jednom prilikom sam bio sa Džerikom u El-Bevazidžu¹⁶³ kad je čoban došao sa kravama. Među njima je bila jedna koja nije bila njegova. ‘Šta je ovo?’ – upita ga Džerir. On reče: ‘Pripojila se (mojim) kravama, ne znam čija je.’ Džerir reče:

عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كَانُوا لَمْ يَذْكُرُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

١٧١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ أَحْسَبُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ضَالَّةُ الْإِبِلِ الْمَكْتُومَةُ غَرَامَتُهَا وَمِثْلُهَا مَعَهَا.

١٧١٩. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدٍ بْنِ مَوْهَبٍ وَأَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهَبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو عَنْ بُكَيرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَاطِبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التَّمِيمِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لُقْطَةِ الْحَاجِّ قَالَ أَحْمَدُ قَالَ ابْنُ وَهَبٍ يَعْنِي فِي لُقْطَةِ الْحَاجِّ يَتْرُكُهَا حَتَّى يَجِدَهَا صَاحِبِهَا.

قَالَ ابْنُ مَوْهَبٍ عَنْ عَمْرِو

١٧٢٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي حَيَّانَ التَّمِيمِيِّ عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ جَرِيرٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ جَرِيرٍ بِالْبَوَايِجِ فَجَاءَ الرَّاعِي بِالْبَقَرِ وَفِيهَا بَقْرَةٌ لَيْسَتْ مِنْهَا فَقَالَ لَهُ جَرِيرٌ مَا هَذِهِ قَالَ لِحِقَّتْ بِالْبَقَرِ لَا تَدْرِي لِمَنْ هِيَ فَقَالَ: جَرِيرٌ

¹⁶² Ovo se odnosi na izgubljene predmete u Mekki. Bilježi El-Buhari u *Sahihu*, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne siječe se trnje Harema, ne razgoni se njegov lov i ne dozvoljava se uzimanje nađene stvari u njemu, osim onome ko je želi oglasiti, i ne kosi se trava u njemu.” Jedno od mišljenja je da se Haremom smatra cijela Mekka.

¹⁶³ El-Bevazidž je mjesto nedaleko od današnjeg Mosula u Iraku.

‘Odstranite je, jer sam čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada kaže: ‘Izgubljeno svojoj imovini može pripojiti samo onaj ko je zalutao sa Pravoga puta.’”¹⁶⁴

أَخْرَجُوهَا فَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَأْوِي الضَّالَّةَ
إِلَّا ضَالٌّ.

¹⁶⁴ U hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahihu*, sa senedom od Zejda b. Halida el-Džuheniya, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko izgubljeno pripoji svojoj imovini, zalutao je sa Pravoga puta, ukoliko ne oglasi da je nađeno.”

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

POGLAVLJA O OBREDIMA HADŽA

1. O obaveznosti hadža¹⁶⁵

1721. ISPRIČALI SU NAM Zuhejr b. Harb i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Jezida b. Haruna, on od Sufjana b. Husejna, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Sinana, a on od Ibn Abbasa: “El-Akr’a b. Habis je pitao Vjerovjesnika, s.a.v.s: ‘Allahov Poslaniče, je li hadž obavezan svake godine ili samo jedanput (u životu)?’ On reče: ‘Obavezan je jedanput (u životu). Međutim, ko ga obavi više (puta), to će mu biti nafila.’”¹⁶⁶

Ebu Davud kaže: “On je Ebu Sinan ed-Dueli. Tako je kazao Abduldželil b. Humejd, a i Sulejman b. Kesir, svi su prenijeli od Ez-Zuhrija. Ukajl je kazao: od Sinana.”

1722. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الْمَنَاسِكِ

١. بَابُ فَرَضِ الْحَجِّ

١٧٢١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ حُسَيْنٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سِنَانٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ الْحَجُّ فِي كُلِّ سَنَةٍ أَوْ مَرَّةً وَاحِدَةً؟ قَالَ بَلْ مَرَّةً وَاحِدَةً. فَمَنْ زَادَ فَهُوَ تَطَوُّعٌ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هُوَ أَبُو سِنَانَ الدُّؤَلِيُّ كَذَا قَالَ عَبْدُ الْجَلِيلِ بْنُ مُحَمَّدٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ جَمِيعًا عَنِ الرَّهْرِيِّ وَقَالَ عَقِيلٌ عَنْ سِنَانَ.

١٧٢٢. حَدَّثَنَا الثَّقَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ ابْنِ أَبِي

¹⁶⁵ Prema mišljenju većine islamskih učenjaka, hadž je propisan šeste godine po Hidžri. Ibnul-Kajjim el-Dževzije, pak, smatra da je propisan devete, odnosno desete godine po Hidžri.

¹⁶⁶ Bilježe ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Bilježe El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, sa senedom, da je Ebu Hurejre kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je održao govor u kome je (između ostalog) rekao: ‘O ljudi, Allah vam je propisao hadž, pa ga obavljajte.’ Neki čovjek upita: ‘Allahov Poslaniče, jesmo li to dužni činiti svake godine?’ On je šutio dok ovaj tri puta ne ponovi pitanje, a onda reče: ‘Da sam rekao *da*, bili biste to dužni činiti svake godine, a to ne biste mogli.’ Zatim reče: ‘Sada me ostavite! Oni koji su živjeli prije vas propali su zbog toga što su puno pitali i što su protivrečili vjerovjesnicima koji su im poslali. Zato, ako vam nešto naredim, izvršite koliko ste u stanju, a ako vam nešto zabranim, klonite se toga.’”

prenijevši od Zejda b. Eslema, on od Ibn Ebul-Vakida el-Lejsija, da je njegov otac kazao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je svojim suprugama na Oprosnom hadžu rekao: ‘Ovaj hadž vam je bio obavezan. Nakon ovoga se držite svojih kuća (jer ga više niste dužne obavljati).’”¹⁶⁷

2. O ženi koja hadž obavi bez mahrema¹⁶⁸

1723. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid es-Sekafi, kog je obavijestio El-Lejs b. Sa’d, prenijevši od Seida b. Ebu Seida, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Muslimanki nije dopušteno da putuje na udaljenost od jedne noći, osim sa mahremom.”¹⁶⁹

1724. ISPRIČALI SU NAM Abdullah b. Mesleme i En-Nufejli, prenijevši od Malika. A ispričao nam je El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Bišr b. Omer, prenijevši od Malika, a on od Seida b. Ebu Seida – Hasan je u hadisu koji je on prenio rekao: od svoga oca, a onda su se saglasili: od Ebu Hurejrea – da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ženi

وَإِقْدِ اللَّيْثِيُّ عَنِ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لِأَزْوَاجِهِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ هَذِهِ ثُمَّ ظُهُورَ الْخُمْصِ.

٢. بَابُ فِي الْمَرْأَةِ تَحُجُّ بِغَيْرِ مَحْرَمٍ

١٧٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَيْئِيُّ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ لَيْلَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا رَجُلٌ ذُو حُرْمَةٍ مِنْهَا.

١٧٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ وَالثَّقَفِيُّ عَنْ مَالِكِ بْنِ مَالِكٍ ح. وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ الْحَسَنُ فِي حَدِيثِهِ عَنْ أَبِيهِ ثُمَّ اتَّفَقُوا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ

¹⁶⁷ Spomenuti hadisi nedvosmisleno govore da su svaki musliman i muslimanka dužni obaviti hadž samo jedanput u životu. Ukoliko neko više puta obavi hadž, to će mu biti nafil. Kad osoba jedanput obavi hadž, više nije dužna obavljati ga, osim u slučaju zavjeta. Ukoliko bi se neko zavjetovao da će obaviti hadž, obavezan je taj zavjet izvršiti.

¹⁶⁸ Mahremom se smatra njen muž ili bliži rođak za koga se, po šerijatu, ne može udati.

¹⁶⁹ Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i Et-Tirmizi u *Džami’u*. U El-Buharijevom predanju stoji: “...na udaljenost od jednog dana i noći.”

koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno putovati (bez mahrema) dan i noć.” Potom je spomenuo smisao sličan prethodnom hadisu.

En-Nufejli je kazao: “Ispričao nam je Malik.”

Ebu Davud kaže: “En-Nufejli i El-Ka’nebi nisu spomenuli: *on od svoga oca*. Prenijeli su ga Ibn Vehb i Osman b. Omer od Malika, kako je kazao El-Ka’nebi.”

1725. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa od Džerira, on od Suhejla, on od Seida b. Ebu Seida, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao – spomenuo je isto kao što stoji u prethodnom hadisu, osim što je rekao: “...na udaljenost od pola dana hoda.”

1726. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Hennad da su im ispričali Ebu Muavija i Veki, prenijevši od El-A’meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Seida, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno ići na putovanje koje traje iznad tri dana i više, osim ako je sa njom njen otac, brat, muž, sin ili neki drugi bliži rođak za koga se (po šerijatu) ne može udati.”

1727. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, ovaj od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Neka žena ne putuje na tri dana, osim sa mahremom.”¹⁷⁰

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ يَوْمًا وَبَيْتَهُ. فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَمْ يَذْكُرِ الْقَعْنَبِيُّ وَالثَّقَفِيُّ عَنْ أَبِيهِ رَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ وَعُثْمَانُ بْنُ عَمَرَ عَنْ مَالِكٍ كَمَا قَالَ الْقَعْنَبِيُّ.

١٧٢٥. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى عَنْ جَرِيرٍ عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَذَكَرَ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ بَرِيدًا.

١٧٢٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَهَذَا أَنَّ أَبَا مُعَاوِيَةَ وَوَكِيْعًا حَدَّثَاهُمَا عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ سَفَرًا فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فَصَاعِدًا إِلَّا وَمَعَهَا أَبُوهَا أَوْ أُخُوهُمَا أَوْ زَوْجُهَا أَوْ ابْنُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا.

١٧٢٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُثَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي بَافِعٌ عَنْ ابْنِ عَمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلَاثًا إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ.

¹⁷⁰ Kao što vidimo, postoji mnogo predanja u kojima se ženi zabranjuje putovanje

1728. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Ebu Ahmed, prenijevši od Sufjana, on od Ubejdullaha, a on od Nafia: “Ibn Omer je na put za Mekku poveo i svoju robinju Safiju.”

3. Nema odgađanja ženidbe i odlaska na hadž

1729. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Halid Sulejman b. Hajjan el-Ahmer, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Omera b. Ataa b. Ebu Havara, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “U islamu nema odgađanja ženidbe i odlaska na hadž.”¹⁷¹

١٧٢٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ أُمِّ عَمْرٍو كَانَ يُرِيدُ مَوْلَاةَ لَهُ يُقَالُ لَهَا صَفِيَّةُ تُسَافِرُ مَعَهُ إِلَى مَكَّةَ.

٣. بَابُ لَا صَرُورَةَ فِي الْإِسْلَامِ

١٧٢٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ يَعْنِي سُلَيْمَانَ بْنَ حَيَّانَ الْأَحْمَرَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا صَرُورَةَ فِي الْإِسْلَامِ.

bez mahrema. Ona se, na izvjestan način, razlikuju jedna od drugih. Dakle, u nekima stoji: “Ženi nije dopušteno putovati bez mahrema na udaljenost veću od tri dana.” A u nekima stoji: “Ženi nije dopušteno putovati bez mahrema na udaljenost od tri dana.”, ili: “Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dopušteno putovati bez mahrema na udaljenost od tri noći.”, ili: “Ženi nije dopušteno bez mahrema putovati na udaljenost od dva dana.”, ili: “Ženi nije dopušteno putovati bez mahrema na udaljenost od jednog dana i noći.” ili: “Ženi nije dopušteno bez mahrema putovati na udaljenost od jednog dana.”, ili, pak: “Ženi nije dopušteno putovati bez mahrema na udaljenost od pola dana.” Različitost u spomenutim predanjima uslijedila je, veli El-Bejheki, otuda što su one došle kao odgovor na konkretna pitanja. Kao da je neko, veli on, upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., može li žena bez mahrema putovati više od tri dana, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Ženi nije dopušteno bez mahrema putovati više od tri dana.” Potom je neko pitao može li žena putovati na udaljenost od tri, pa od dva, pa od dan i noć, pa na udaljenost od jednog dana, pa na udaljenost od pola dana i svi su dobili odgovor da joj nije dopušteno putovati bez mahrema na tu udaljenost. Na kraju možemo izvući sljedeći odgovor: “Muslimanki nije dopušteno putovati sama, bez mahrema, na udaljenost od pola dana i više.”

Međutim, danas nakon što su se prilike promijenile i prevozna sredstva osavremenila većina savremenih učenjaka to odobrava. (prim.rec.)

¹⁷¹ Svaki musliman je dužan čim stekne uvjete da se oženi i da obavi hadž da to uradi.

4. O snabdijevanju onoga što je potrebno za put na hadž

1730. ISPRICALI SU NAM Ahmed b. el-Furat Ebu Mes'ud er-Razi i Muhammed b. Abdullah el-Muharemi – ovo je njegov tekst – prenijevši od Šebabea,¹⁷² on od Verkaa,¹⁷³ on od Amra b. Dinara, on od Ikrimea, da je Ibn Abbas kazao: “Neki ljudi su išli na hadž ne obezbijedivši sebi opskrbu.” Ibn Mes'ud kaže: “Neki ljudi iz Jemena su (ili je kazao: Neki stanovnici Jemena su) odlazili na hadž ne obezbijedivši opskrbu. Govorili su: ‘Mi se oslanjamo (na Allaha).’, pa je Uzvišeni Allah objavio: *I onim što vam je potrebno za put snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobožnost.* (El-Bekare, 197)”¹⁷⁴

٤. بَاب التَّرْوِدِ فِي الْحَجِّ

١٧٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ يَعْني
أَبَا مَنْعُودِ الرَّازِيَّ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ
اللَّهِ الْمَخْرِيَّ وَهَذَا لَفْظُهُ قَالَا حَدَّثَنَا
شَبَابَةُ عَنْ وَرْقَاءَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ
عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانُوا
يَحْجُونَ وَلَا يَتَرَوَّدُونَ قَالَ أَبُو مَنْعُودِ
كَانَ أَهْلُ الْيَمَنِ أَوْ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ
يَحْجُونَ وَلَا يَتَرَوَّدُونَ وَيَقُولُونَ نَحْنُ
الْمُتَوَكِّلُونَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ ﴿وَتَرَوَّدُوا
فَإِنَّ خَيْرَ الرِّزَادِ التَّقْوَى﴾ الْآيَةَ.

Nijednom muslimanu nije dozvoljeno da to dvoje odgađa, pogotovo mu nije dozvoljeno da to dvoje potpuno izbjegne, i da zauvijek ostane neženja i da nikada ne ode na hadž, mada je ispunio sve uvjete da to dvoje izvrši.

¹⁷² Šebabe b. Sevar el-Medaini je porijeklom iz Horasana. Vele da mu je bilo ime Mervan, štićenik plemena Fezare. Bio je pouzdan prenosilac i hafiz hadisa. Neki su sumnjali da je bio murdžija. Pripadao je devetoj generaciji prenosilaca hadisa. Umro je 205. godine po Hidžri. Od njega su hadise u *El-Kutubus-sitteu* prenijeli svi autori.

¹⁷³ Verka b. Omer el-Ješkəri Ebu Bešir el-Kufi. Živio je u El-Medainu. Bio je popustljiv prenosilac, ali je bio iskren u hadisima koje je prenio od Mensura. Pripadao je sedmoj generaciji. Od njega su hadise u *El-Kutubus-sitteu* prenijeli svi autori.

¹⁷⁴ Da bi neko bio dužan obaviti hadž treba obezbijediti: 1) troškove putovanja i 2) prijevozno sredstvo do Mekke i nazad. Neki stanovnici Jemena su kretali na hadž bez poputbine. Hranu su tražili od stanovnika mjesta kroz koja su prolazili i u Mekki od Mekkelija. To je bio povod da je Uzvišeni Allah objavio spomenuti ajet u kome je naredio svakome ko želi obaviti hadž da obezbijedi sve što mu je potrebno za put. Ko nije u stanju obezbijediti ono što mu je potrebno za put, nije dužan ni ići na hadž.

5. O trgovini za vrijeme hadža

1731. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Mudžahida, da je **Abdullah b. Abbas**, nakon što je proučio ovaj ajet: *Ne pripisuje vam se u grijeh ako od Gospodara svoga molite da vam pomogne da nešto steknete.* (El-Bekare, 198), kazao: “Ljudi nisu odobravali trgovinu na Mini, pa im je dopuštena trgovina kada pođu sa Arefata.”¹⁷⁵

6. poglavlje

1732. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija Muhammed b. Hazim, prenijevši od El-A'meša, on od El-Hasana b. Amra, on od Mihrana Ebu Safvana, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko želi obaviti hadž, neka požuri s tim.”¹⁷⁶

٥. بَابُ التَّجَارَةِ فِي الْحَجِّ

١٧٣١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَرَأَ هَذِهِ آيَةَ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ قَالَ كَانُوا لَا يَتَّجِرُونَ بِبَيْتِي فَأَمِرُوا بِالتَّجَارَةِ إِذَا أَفَاضُوا مِنْ عَرَفَاتٍ.

٦. بَابُ

١٧٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ مُحَمَّدُ بْنُ حَارِثٍ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ مِهْرَانَ أَبِي صَفْوَانَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَتَعَجَّلْ.

Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

¹⁷⁵ Na samom početku su se pribojavali trgovine za vrijeme hadža, dok su u ihramu. Kasnije im je Uzvišeni Allah to dozvolio.

¹⁷⁶ U predanju koji je zabilježio El-Bejheki u *Sunenu* stoji dodatak: “...jer niko od vas ne zna kada ga može snaći bolest ili nestašica.” Na temelju ovoga hadisa Ebu Hanife, Malik i neki Eš-Šafijevi učenici su smatrali da je onome ko stekne uslove za hadž (ko bude posjedovao opskrbu za put i prijevozno sredstvo) dužnost odmah ići na hadž. Eš-Šafi i El-Evzai smatraju da ne mora ići odmah, nego da može i kasnije. Svoje mišljenje temelje na činjenici da je hadž propisan šeste a da ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., obavio tek desete godine po Hidžri. Abadi odbacuje ovakvo Eš-Šafijevo i El-Evzaijevo obrazloženje ističući da nije precizno ustanovljeno koje godine je propisan hadž. Međutim, i pod pretpostavkom da je propisan šeste godine po Hidžri, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je sačekao sa njegovim

7. O onome koji iznajmi životinju za jahanje

1733. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, preni-jevši od El-Ala'a b. el-Musejjeba, da je Ebu Umame et-Tejmi kazao: "Iznajmljivao sam devu na ovom putu. Ljudi su mi govorili: 'Ti nemaš hadža.'¹⁷⁷ Jednog dana sretoh Ibn Omera i rekoh: 'Ebu Abdurrahmane, ja iznajmljujem (svoju devu) na ovome putu (tj. na putovanju na hadž), a ljudi govore: 'Ti nemaš hadža.' Ibn Omer me upita: 'A jesi li zanijetio hadž (obukao ihram) i izgovorio Et-Teljiju? Jesi li obavio tavaf oko Kabe? Jesi li boravio na Arefatu i bacio kamenčiće?' 'Jesam.' – odgovorih, a on reče: 'Ti imaš hadž. Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, s.a.v.s., i pitao isto što ti mene pitaš. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je šutio i nije mu dao nikakav odgovor dok nije objavljen ovaj ajet: *Ne pripisuje vam se u grijeh ako od Gospodara svoga molite da vam pomogne da nešto steknete.* (El-Bekare, 198) Onda je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao po njega, proučio mu ovaj ajet i rekao: 'Ti imaš hadž.'"

٧. بَابُ الْكُرِّيِّ

١٧٣٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ الْمُسَيْبِ حَدَّثَنَا أَبُو أُمَامَةَ الثَّيْمِيُّ قَالَ: كُنْتُ رَجُلًا أُكْرِي فِي هَذَا الْوَجْهِ وَكَانَ نَاسٌ يَقُولُونَ لِي إِنَّهُ لَيْسَ لَكَ حَجٌّ، فَلَقِيْتُ ابْنَ عَمْرٍو فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنِّي رَجُلٌ أُكْرِي فِي هَذَا الْوَجْهِ وَإِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ لِي إِنَّهُ لَيْسَ لَكَ حَجٌّ، فَقَالَ ابْنُ عَمْرٍو: أَلَيْسَ تُحْرِمُ وَتَلْبِي وَتَطُوفُ بِالنَّبِيِّ وَتُفِيضُ مِنْ عَرَفَاتٍ وَتُرْمِي الْحِجَارَ؟ قَالَ: قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: فَإِنَّ لَكَ حَجًّا. جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنْ مِثْلِ مَا سَأَلْتَنِي عَنْهُ فَسَكَتَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَرَأَ عَلَيْهِ هَذِهِ الْآيَةَ وَقَالَ: لَكَ حَجٌّ.

obavljanjem dok se Mekka ne očisti od idolopoklonika i idola kako se za vrijeme hadža ne bi miješao sa njima.

¹⁷⁷ Ja sam na putovanju svoju devu za hadž iznajmljivao ljudima. Ljudi su smatrali da to što radim nije dozvoljeno i da zbog toga što činim nemam hadža.

1734. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Hammad b. Mes'ade, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Ataa b. Ebu Rebaha, on od Ubejda b. Umejra, a on od Abdullaha b. Abbasa: "U početku su ljudi za vrijeme hadža trgovali na Mini, Arefatu, pijaci zvanoj Zil-Med-žaz¹⁷⁸ i drugim skupovima hadžija, ali su se pribojavali kupoprodaje dok su u ihramu, pa je objavljeno: *Ne pripisuje vam se u grijeh ako od Gospodara svoga molite da vam pomogne da nešto steknete, dok ste na hadžu.*"

Ata kaže: "Pričao mi je Ubejd b. Umejra da je (Ibn Abbas) učio u Mushafu."

1735. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Fudejk, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Ubejda b. Umejra, a on od Ahmeda b. Saliha, koji je izgovorio neke riječi koje upućuju na to da je on bio Ibn Abbasov šticićenik, a on od Abdullaha b. Abbasa: "U početku su ljudi za vrijeme hadža trgovali...", potom je spomenuo isti smisao kao i u prethodnom hadisu sve do riječi: "...dok ste na hadžu."¹⁷⁹

8. O djetetu koje obavi hadž

1736. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne,

١٧٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَيْبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّاسَ فِي أَوَّلِ الْحَجِّ كَانُوا يَتَّبِعُونَ بَيْتِي وَعَرَفَةَ وَسُوقَ ذِي الْمَجَازِ وَمَوَاسِمَ الْحَجِّ فَخَافُوا الْبَيْعَ وَهُمْ حُرْمٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ. قَالَ فَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَيْرٍ أَنَّهُ كَانَ يَقْرَأُهَا فِي الْمُضْحَفِ.

١٧٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذَيْبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ كَلَامًا مَعْنَاهُ أَنَّهُ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّاسَ فِي أَوَّلِ مَا كَانَ الْحَجُّ كَانُوا يَبِيعُونَ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ إِلَى قَوْلِهِ مَوَاسِمِ الْحَجِّ.

٨. بَابُ فِي الصَّبِيِّ يَحُجُّ

١٧٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ

¹⁷⁸ Abadi smatra da se ova pijaca nalazila u blizini Arefata, jedan ferseh od Arefata.

¹⁷⁹ Spomenuti hadisi su jasan dokaz da je hadžijama dopuštena trgovina dok su na hadžu. Mogu i kupovati i prodavati i to im neće nimalo umanjiti ispravnost njihovog hadža, ukoliko su sve obrede propisno obavili.

prenijevši od Ibrahima b. Ukbea, on od Kurejbea, a on od Ibn Abbasa: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., u Er-Revahu¹⁸⁰ susrete skupinu jahača i, nazvavši im selam, upita: 'Ko ste vi?' 'Mi smo muslimani.' – odgovoriše – 'A ko ste vi?' 'On je Allahov Poslanik.' – rekoše prisutni. Kada to ču, neka žena uze dijete za ruku, izvadi ga ispod svoga ogrtača i upita: 'Hoće li ono imati hadž?' 'Hoće, ono će imati hadž, a ti nagradu.' – odgovori Poslanik."¹⁸¹

9. O mikatima¹⁸²

1737. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi (Abdullah b. Mesleme), prenijevši od Malika. A ispričao nam je Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Nafia, a on od Ibn Omera: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odredio mikate: za Medinelije Zul-Hulejfu, za Šamlije Džuhfu, za stanovnike Nedžda Karn. Do mene je doprla vijest da je i za Jemence odredio Jelelem."¹⁸³

عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِالرُّوحَاءِ فَلَقِيَ رَكْبًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ قَالَ
مَنْ الْقَوْمُ فَقَالُوا الْمُسْلِمُونَ فَقَالُوا قَمِنَ
أَنْتُمْ قَالُوا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَفَزِعَتْ امْرَأَةٌ فَأَخَذَتْ يَعْضِدِ
صَبِيٍّ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ حِمْفَيْهَا قَالَتْ يَا
رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لِهَذَا حَجٌّ قَالَ نَعَمْ وَلَكِ
أَجْرٌ

٩. بَاب فِي الْمَوَاقِيتِ

١٧٣٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكِ ح.
وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ
عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: وَقَّتَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ
ذَا الْحَلِيفَةِ وَلِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ وَلِأَهْلِ
نَجْدٍ قَسْرَنَ وَبَلْعَنِي أَنَّهُ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ
يَلْمَلَمَ.

¹⁸⁰ Er-Revha je mjesto koje je, smatra Abadi, udaljeno oko četrdeset milja od Medine. U Muslimovom *Sahihu* stoji da je ono od Medine udaljeno 36 milja.

¹⁸¹ Na temelju ovog, a i drugih hadisa, Eš-Šafi, Malik, Ahmed b. Hanbel i većina učenjaka su mišljenja da hadž koji obavi maloljetna osoba vrijedi, i da će ona za taj hadž biti nagrađena, ali joj on ne može zamijeniti obavezni hadž. Ona, dakle, nakon što postane punoljetna, ostaje dužna, ukoliko bude u mogućnosti, obaviti hadž.

Ebu Hanife smatra da hadž koji obavi maloljetna osoba ne vrijedi. Ovakav Ebu Hanifin stav je u suprotnosti sa spomenutim hadisom. Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

¹⁸² Mikati su precizno određena mjesta u kojima se oblače ihrami. Nijednoj osobi koja ide na hadž ili umru nije dozvoljeno da ide dalje od tih mjesta prema Mekki bez ihrama. U protivnom bi joj bili dovedeni u pitanje hadž i umra.

¹⁸³ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

1738. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Tavusa, on od Ibn Abbasa, a Ibn Tavus od svoga oca: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odredio mikate...”, a onda su spomenuli hadis sličan prethodnom. Jedan je kazao: “za Jemence Jelemem”, a drugi je kazao: “Elelemem.” “Oni su određeni za stanovnike spomenutih krajeva. Ko iz drugih krajeva dođe do njih, a želi hadž ili umru, zanijetit će” – veli Tavus – “na mikatu mjesta iz koga kreće. Čak će i Mekkelije od njih činiti nijet.”¹⁸⁴

1739. ISPRIČAO NAM JE Hišam b. Behram el-Medaini, prenijevši od El-Muafa b. Imrana, on od Efleha b. Humejda, on od El-Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za Iračane odredio mikat mjesto Zatu Irk.”

1740. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sufjana, on od Jezida b. Ebu Zijada, on od Muhammeda b. Alija b. Abdullaha b. Abbasa, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za stanovnike istoka (Iraka) odredio da mikat bude mjesto El-Akik.”¹⁸⁵

١٧٣٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُوسٍ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَنْ ابْنِ طَاوُوسٍ
عَنْ أَبِيهِ قَالَا: وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ وَقَالَ أَحَدُهُمَا
وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ يَنْتَلِمُ وَقَالَ أَحَدُهُمَا أَلْتَمَمَ
قَالَ فَهُنَّ لَهُمْ وَلَمْ يَأْتِ عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ
أَهْلِيهِنَّ مِمَّنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ
وَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ قَالَ ابْنُ طَاوُوسٍ
مِنْ حَيْثُ أَنْشَأَ قَالِ وَكَذَلِكَ حَتَّى أَهْلُ
مَكَّةَ يَهْلُونَ مِنْهَا.

١٧٣٩. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ بَهْرَامَ الْمَدَائِنِيُّ
حَدَّثَنَا الْمُعَاوِيُّ بْنُ عِمْرَانَ عَنْ أَفْلَحَ بْنِ
يَعْنِي ابْنَ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْعِرَاقِ ذَاتَ عِزْقٍ.

١٧٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ حَنْبَلٍ
حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ
أَبِي زَيْنَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيٍّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: وَقَّتَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ
الْمَشْرِقِ الْعَقِيقِ.

¹⁸⁴ To znači: ako neko od stanovnika Šama dođe u Medinu i u njoj boravi izvjesno vrijeme, on će hadž ili umru zanijetiti od Zul-Hulefe, mikata stanovnika Medine, a ne od Džuhfe, mikata stanovnika Šama. Na isti način će postupiti i Mekkelija koji je došao u Medinu i odatle kreće na hadž i umru. On će hadž i umru zanijetiti od Zul-Hulejfe, a ne od mikata stanovnika Mekke.

¹⁸⁵ Hadisi u kojima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odredio da mikat Iračanima bude mjesto El-Akik pouzdaniji su od hadisa u kojima stoji da im je za mikat odredio

1741. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Ebu Fudejk, prenijevši od Abdullaha b. Abdurrahmana b. Juhannesa, on od Jahjaa b. Ebu Sufjana el-Ahnesija, on od svoje nene Hukejme, a ona od Ummu Seleme, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko pođe iz El-Mesdžidul-Aksaa prema Mesdžidul-Haramu s nijetom da obavi hadž ili umru, bit će mu oprosteni i prijašnji i potonji grijesi (ili: njemu je Džennet obavezan) – ovdje je Abdullah u nedoumici koje je od ovoga dvoga kazao.”¹⁸⁶

Ebu Davud kaže: “Allah se smilovao Veku, koji je naumio otići iz Bejtul-Makdisa u Mekku.”

1742. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer Abdullah b. Amr b. Ebul-Hadžadž, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Utbea b. Abdulmelika es-Sehmija, on od Zurarea b. Kerejma, da je El-Haris b. Amr es-Sehmi ispričao: “Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., sam došao dok je boravio na Mini ili Arefatu. Bijaše okružen ljudima. Beduini su dolazili i, kada bi ugledali njegovo lice, govorili bi: ‘Ovo je blagoslovljeno lice.’ On tada odredi da mikat Iračanima bude mjesto Zatu-Irk.”¹⁸⁷

١٧٤١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مُتَيْبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَحْيَى عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الْأَخْنَسِيِّ عَنْ جَدِّهِ حُكَيْمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ أَهَلَ حَجَّجَهُ أَوْ عُمْرَهُ مِنَ الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى إِلَى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ غَيْرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ أَوْ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ شَكََّ عَبْدُ اللَّهِ آيَتُهُمَا قَالَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَرْحَمُ اللَّهُ وَكَيْعًا أَحْرَمَ مِنْ بَيْتِ الْمَقْدِسِ يَعْنِي إِلَى مَكَّةَ.

١٧٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَثْبَةُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ السَّهْمِيُّ حَدَّثَنِي زُرَّارَةُ بْنُ كُرَيْمٍ أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ عَمْرٍو السَّهْمِيَّ حَدَّثَهُ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَمْسِي أَوْ يَعْرِفَاتٍ وَقَدْ أَطَافَ بِهِ النَّاسُ قَالَ: فَتَجِيءُ الْأَعْرَابُ فإِذَا رَأَوْا وَجْهَهُ قَالُوا: هَذَا وَجْهُ مَبَارَكٍ قَالَ وَوَقَّتْ ذَاتَ عِرْقٍ لِأَهْلِ الْعِرَاقِ.

mjesto Zatul-Irk.

¹⁸⁶ Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

¹⁸⁷ Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

10. Dok je u menstruacionom ili postporođajnom ciklusu, žena može zanijetiti hadž

1743. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Abdea, on od Ubejdu-llaha b. Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše: “Esmā bint Umejs¹⁸⁸ se nalazila u postporođajnom ciklusu, nakon što je rodila Muhammeda b. Ebu Bekra, pod drvetom (na Zul-Hulejfi), pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio Ebu Bekru (da joj kaže) da se okupa i zanijeti hadž.”¹⁸⁹

1744. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Isa i Ismail b. Ibrahim Ebu Ma’mer, njih je obavijestio Mervan b. Šudža’, prenijevši od Husajfea, on od Ikremea, Mudžahida i Ataa, a oni od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Žene koje imaju mjesečni i postporođajni ciklus, kada dođu do mikata, okupat će se, obući ihram i obaviti sve obrede hadža, osim tavafa oko Kabe.”¹⁹⁰

Ma’mer je u hadisu koji je on prenio rekao: “Neće obavljati tavaf oko Kabe (dok im to ne prestane) i dok se ne okupaju.” On nije

١٠. بَابُ الْحَائِضِ تَهْلُ بِالْحَجِّ

١٧٤٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ عَنِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: نَفِسَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ بِمُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بِالشَّجَرَةِ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا بَكْرٍ أَنْ تَغْتَسِلَ فَتَهْلُ.

١٧٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْسَى وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبرَاهِيمَ أَبُو مَعْمَرٍ قَالَا حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ عِكْرِمَةَ وَمُجَاهِدٍ وَعَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْحَائِضُ وَالنَّفْسَاءُ إِذَا آتَا عَلَى الْوَقْتِ تَغْتَسِلَانِ وَتُحْرِمَانِ وَتَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالنَّبِيِّ قَالَ أَبُو مَعْمَرٍ فِي حَدِيثِهِ حَتَّى تَظْهَرَ وَلَمْ يَذْكَرْ ابْنُ عِيْسَى عِكْرِمَةَ وَمُجَاهِدًا قَالَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَلَمْ يَقُلْ ابْنُ عِيْسَى كُلَّهُمَا قَالَ الْمَنَاسِكَ إِلَّا الطَّوَافَ بِالنَّبِيِّ.

¹⁸⁸ Esmā bint Umejs je bila supruga Ebu Bekra es-Siddika.

¹⁸⁹ Zabilježili su ga Muslim u *Sahihu* i Ibn Madže u *Sunenu*.

¹⁹⁰ Spomenuti hadisi su dokaz da je ženama koje imaju mjesečni i postporođajni ciklus dozvoljeno obući ihrame i obaviti sve hadžske obrede, osim obilaska oko Kabe. Obilaziti oko Kabe mogu samo kada im prestane ciklus i kada se okupaju. Međutim, prije oblačenja ihrama, prema mišljenju većine učenjaka, lijepo (mustehab) je da se okupaju. Hasan el-Basri smatra da im je kupanje pred oblačenje ihrama vadžib. Ovaj hadis je zabilježio i Et-Tirmizi u *Džami’u*.

spomenuo Ibn Isaa, Ikrimea i Mudžahida. Rekao je: “Od Ataa, on od Ibn Abbasa.” Ibn Isa nije rekao “sve”, nego je rekao: “...obaviti propise hadža, osim tavafa oko Kabe.”

11. O parfemisanju prilikom oblačenja ihrama

1745. ISPRIČALI SU NAM El-Ka'nebi i Ahmed b. Junus, prenijevši od Malika, on od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, da je Aiša kazala: “Parfemisala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prilikom oblačenja ihrama, prije nego ih obuče, i kod skidanja ihrama, prije nego obavi tavaf oko Kabe.”¹⁹¹

1746. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzaz, kog je obavijestio Ismail b. Zekerijja, prenijevši od El-Hasana b. Ubejdullaha, on od Ibrahima, on od El-Esveda, da je Aiša kazala: “Kao da gledam sjaj miska (parfema) na razdioku Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dok je bio u ihramu.”¹⁹²

12. O mazanju kose

1747. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je njegov otac kazao: “Čuo sam Vjerovjesnika, s.a.v.s.,

قَالَ أَبُو مَعْمَرٍ فِي حَدِيثِهِ حَتَّى تَظْهَرَ وَلَمْ يَذْكَرْ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعِكْرِمَةُ وَجَاهِدًا. قَالَ عَنْ غِظَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَلَمْ يَقُلْ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلُّهَا قَالَ الْمُنَاسِكُ إِلَّا الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ.

۱۱. بَاب الطِّيبِ عِنْدَ الْإِحْرَامِ

۱۷۴۵. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ ح. وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أُطِيبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِإِحْرَامِهِ قَبْلَ أَنْ يُجْرِمَ وَإِلَّاخْلَافِهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ.

۱۷۴۶. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ النَّبْرَازِيُّ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكْرِيَّا عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَيْبِصِ الْمِسْكِ فِي مَفْرِقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.

۱۲. بَاب التَّلْبِيدِ

۱۷۴۷. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ يَغْنِيٍّ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ

¹⁹¹ Dakle, prije nego obavi tavaful-ifade.

¹⁹² Spomenuti hadisi su dokaz da je lijepo da se hadžija namiriše prije nego obuče ihrame i prilikom skidanja ihrama. Ovako misli većina islamskih učenjaka. Nije dopušteno početi parfemisanje nakon oblačenja ihrama.

kada je, namazavši kosu, izgovorio nijet ihrama.”¹⁹³

1748. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer, kog je obavijestio Abdulea’la, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kosu namazao medom.”¹⁹⁴

13. O hedju/žrtvenoj životinji

1749. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, prenijevši od Muhammeda b. Selemea, a ovaj od Muhammeda b. Ishaka. A ispričao nam je i Muhammed b. el-Minhal, prenijevši od Jezida b. Zureja, on od Ibn Ishaka, ovaj od Abdullaha b. Ebu Nedžiha, on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u godini Hudejbije među našim kurbanima poveo Ebu Džehlovu devu koja je u nosu imala srebrenu halku, da je žrtvuje.” Ibnul-Minhal je kazao: “U nosu je imala zlatnu halku.” En-Nufejli je dodao: “kako bi time provocirao idolopoklonike.”¹⁹⁵

أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُهْلُ مُلَبِّدًا.

١٧٤٨. حَدَّثَنَا عُمَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَبَّدَ رَأْسَهُ بِالْعَسَلِ.

١٣. بَاب فِي الْهَدْيِ

١٧٤٩. حَدَّثَنَا الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ الْمَعْنَى قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ يَعْني ابْنَ أَبِي نَجِيحٍ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْدَى عَامَ الْخُدَيْبِيَّةِ فِي هَدَايَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَلًا كَانَ لِأَبِي جَهْلٍ فِي رَأْسِهِ بُرَّةٌ فِضَّةٌ قَالَ ابْنُ مِنْهَالٍ بُرَّةٌ مِنْ ذَهَبٍ رَادَ الثَّقَفِيُّ يَغِيظُ بِذَلِكَ الْمُشْرِكِينَ.

¹⁹³ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

¹⁹⁴ Spomenuti hadis, veli Abadi, ukazuju na to da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prakticirao prije oblačenja ihrama kosu namazati bijelim sljezom ili medom kako bi se složila i učvrstila i kako bi se prašina tokom putovanja zaustavljala na površini kose, a ne bi ulazila unutar kose. Iz ove Vjerovjesnikove, s.a.v.s., prakse može se uzeti dokaz da je dopušteno korišćenje gela i drugih preparata za slaganje i učvršćivanje kose. Uslov je da u njima nema alkohola i drugih, po islamu, zabranjenih primjesa.

¹⁹⁵ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sa ashabima 6. godine po Hidžri pošao u Mekku da obavi umru. Mekkanski idolopoklonici su ga zaustavili na Hudejbiji i spriječili njegov ulazak u Mekku. Na Hudejbiji je potpisan čuveni sporazum između Muhammeda,

14. O žrtvovanju krave

1750. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Amre bint Abdurrahmana, a ona od Aiše, Poslanikove supruge: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Oprosnom hadžu u kurban za Muhammedovu porodicu zaklao jednu kravu.”¹⁹⁶

1751. ISPRIČALI SU NAM Amr b. Osman i Muhammed b. Mehran er-Razi, prenijevši od Velida, on od El-Evzaija, on od Jahjaa, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za svoje supruge koje su sa njim išle na hadž, kao kurban zaklao kravu.”¹⁹⁷

15. O obilježavanju kurbana

1752. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi i Hafsb. Omer, prenijevši od Šu'bea, on od Katadea, ovaj od Ebul-Velida, on od Ebu Hassana, on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao podne na Zul-

١٤. بَاب فِي هَدْيِ الْبَقَرِ

١٧٥٠. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُرْسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُمَرَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحَرَ عَنْ آلِ مُحَمَّدٍ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بَقْرَةً وَاحِدَةً.

١٧٥١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ وَحُمَيْدُ بْنُ مِهْرَانَ الرَّازِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنْ الْأَزْرَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَبَعَ عَمَّنْ اعْتَمَرَ مِنْ نِسَائِهِ بَقْرَةً بَيْنَهُنَّ.

١٥. بَاب فِي الْإِشْعَارِ

١٧٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَحَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْمَعْفِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ

a.s., i muslimana, s jedne, i mekkanskih mušrika, s druge strane. Muhammed, a.s., je na umru poveo Ebu Džehlovu devu, koja mu je na Bedru pripala kao ratni plijen, da je u Mekki prinese kao žrtvu. Poveo je baš Ebu Džehlovu devu da bi time provocirao idolopoklonike.

¹⁹⁶ U jednom Muslimovom predanju stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Dan kurban-bajrama za Aišu zaklao kravu za kurban. U drugom Muslimovom predanju stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na hadžu za svoje supruge u kurban zaklao jednu kravu. Ibnul-Kajjim smatra da su sa njim na Oprosnom hadžu bile sve njegove supruge. Ovaj hadis su zabilježili En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

¹⁹⁷ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

Hulejfi, a onda je naredio da mu dovedu devu koju je naumio žrtvovati kao kurban. Dovedli su mu je, a on je obilježi tako što joj blago rasječe kožu na desnoj strani grbe, a onda obrisa krv sa nje, i okači joj nanule oko vrata. Potom mu je dovedena njegova jahalica. Kada ju je uzjahao, na mjestu El-Bejda¹⁹⁸ izgovori telbiju za hadž.”¹⁹⁹

1753. ISPRICAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu’bea – sa značenjem Ebul-Velidovog hadisa, kazavši: “Potom je svojom rukom obrisao krv.”

Ebu Davud kaže: “I Hemmam ga je prenio, kazavši: ‘Sa nje je prstom obrisao krv.’ Ovo je običaj stanovnika Basre. Samo su ga oni prenijeli.”²⁰⁰

1754. ISPRICAO NAM JE Abdulea’la b. Hammad, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Urvea, on od El-Misvera b. Mahremea i Mervana: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao (iz Medine) u godini Hudejbije. Kada je stigao do mjesta Zul-Hulejfe, okačio je nanule na vrat kurbanu i obilježio ga tako što

سَمِعْتُ أَبَا حَسَّانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ بِبَيْتِ الْخَلِيفَةِ ثُمَّ دَعَا يَبْدَنَةَ فَأَشْعَرَهَا مِنْ صَفْحَةِ سَنَامِهَا الْأَيْمَنِ ثُمَّ سَلَّتْ عَنْهَا الدَّمَ وَقَلَدَهَا بِتَعْلِينِ، ثُمَّ أَتَى بِرَاحِلَتِهِ، فَلَمَّا قَعَدَ عَلَيْهَا وَاسْتَوَتْ بِهِ عَلَى الْبَيْدَاءِ أَهَلَ بِالْحَجِّ.

١٧٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِمَعْنَى أَبِي الْوَلِيدِ قَالَ ثُمَّ سَلَّتْ الدَّمَ بِيَدِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ هَمَّامٌ قَالَ سَلَّتْ الدَّمَ عَنْهَا بِأَصْبُعِهِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا مِنْ سُنَنِ أَهْلِ الْبَصْرَةِ الَّذِي تَقَرَّرُوا بِهِ.

١٧٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَادٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنِ الْمُسَوَّرِيِّ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْزُوقِ بْنِ الْحَكَمِ أَنَّهُمَا قَالَا: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ

¹⁹⁸ Mjesto na Zul-Hulejfi.

¹⁹⁹ Iz navedenih hadisa se vidi da je Muhammed, s.a.v.s., prakticao obilježiti devu koju je naumio povesti u Mekku i, nakon obavljenog hadža, zaklati je na Mini kao kurban. Činio je to na dva načina: a) da joj na grbi malo rasiječe kožu, i b) da joj oko vrata okači kožu, ili nešto drugo, u ovom slučaju nanule. Svrha ovakvog obilježavanja je u tome da bi siromasi mogli znati koje životinje su namijenjene za klanje, kako bi ih pratili i uzeli mesa.

²⁰⁰ Dakle, samo je u hadisima koje su prenijeli stanovnici Basre spomenuto da je Muhammed, s.a.v.s., devu koju je namjeravao žrtvovati u kurban oko vrata vješao nanule. Oni su taj sunnet prihvatili i prakticirali.

mu je blago rasjekao desnu stranu grbe i, obukavši ihram, zanijetio umru.”²⁰¹

1755. ISPRIČAO NAM JE Hennad, prenijevši od Vekia, on od Sufjana, on od Mensura i El-A’meša, njih dvojica od Ibrahima, on od El-Esveda, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u Mekku otpremio žrtvenu životinju – ovcu kojoj je (nešto) objesio o vrat.”²⁰²

16. O zamjeni žrtvene životinje

1756. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, prenijevši od Muhammeda b. Selemea, ovaj od Ebu Abdurrahima – on je Halid b. Ebu Jezid, daidža Muhammeda b. Selemea – on od Hadždžadža b. Muhammeda, ovaj od Džehma b. el-Džaruda, on od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca: “Omer b. Hattab je naumio povesti u Mekku horosansku (rasnu) devu da je žrtvuje u kurban. Ponuđeno mu je za nju tri stotine dinara. Otišao je Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: ‘Allahov Poslaniče, naumio sam u Mekku povesti horosansku (rasnu) devu, da je zakoljem u kurban. Ponuđeno

الْحَدِيثِيَّةَ فَلَمَّا كَانَ بِبَيْتِ الْحَلِيفَةِ قَلَدَ
الْهَدْيِ وَأَشَعْرَهُ وَأَحْرَمَ.

١٧٥٥. حَدَّثَنَا هَنَادٌ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ
سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمِشِ عَنْ
إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْدَى غَنَمًا
مُقَلَّدَةً.

١٦. بَابُ تَبْدِيلِ الْهَدْيِ

١٧٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الثَّقَلِينِيُّ
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ
الرَّحِيمِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو عَبْدِ الرَّحِيمِ
خَالِدُ بْنُ أَبِي يَزِيدَ خَالَ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ
سَلَمَةَ رَوَى عَنْهُ حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ
جَهْمِ بْنِ الْجَارُودِ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَهْدَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ
نَحِيْبًا فَأَعْطَى بِهَا ثَلَاثَ مِائَةِ دِينَارٍ فَأَتَى
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَهْدَيْتُ نَحِيْبًا فَأَعْطَيْتُ

²⁰¹ Ne samo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prakticao sa sobom voditi životinju koju će žrtvovati za kurban prilikom obavljanja hadža nego je to isto činio i prilikom obavljanja umre, što možemo vidjeti iz ovoga hadisa. On je na isti način obilježavao žrtvenu životinju koju je vodio i na umru, a cilj je bio da siromasi znaju da je to kurban i da je mogu slijediti kako bi uzeli njenog mesa.

²⁰² Ata, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i Ishak, na temelju ovoga hadisa, smatraju da je i brave koje povedemo u Mekku da ih zakoljemo za kurban lijepo obilježiti tako što ćemo im nešto okačiti oko vrata, da se zna da su kurban. Ebu Hanife i Malik smatraju da to nije mustehab činiti kada su u pitanju bravi, nego da je to lijepo učiniti samo kada je u pitanju krupnija stoka: goveda i deve.

mi je za nju tri stotine dirhema, pa mogu li nju prodati i za taj novac kupiti drugu devu?’ ‘Ne,’ – odgovori on – ‘nego nju zakolji u kurban.’²⁰³

Ebu Davud kaže: “To mu je zabranio zato što je ovu već bio obilježio.”

17. O onome koji pošalje svoj kurban (u Mekku), a on ostane kod kuće

1757. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka’nebi, kog je obavijestio Efleh b. Humejd, prenijevši od El-Kasima, da je Aiša kazala: “Svojim rukama sam isprela ogrlicu za kurban Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Potom ga je on obilježio, svezao mu je oko vrata i poslao u Mekku, a on je ostao u Medini. Time mu od dozvoljenih stvari nije ništa postalo zabranjeno.”²⁰⁴

1758. ISPRIČALI SU NAM Jezid b. Halid er-Remli el-Hemdani i Kutejbe b. Seid,

بِهَا ثَلَاثَ مِائَةِ دِينَارٍ أَقَابِعُهَا وَأَشْتَرِي بِتَمَنِيهَا بُدْنًا؟ قَالَ: لَا أَنْخِزَهَا إِيَّاهَا.
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا لِأَنَّهُ كَانَ أَشْعَرَهَا.

١٧. بَابٌ مِّنْ بَعَثَ يَهْدِيهِ وَأَقَامَ

١٧٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: فَتَلْتُ فَلَايِدَ بُدْنٍ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبِيدِي ثُمَّ أَشْعَرَهَا وَقَلَدَهَا ثُمَّ بَعَثَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ فَمَا حَرَّمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ لَهُ حِلًّا.

١٧٥٨. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ الرَّمْلِيِّ الْهَمْدَانِيُّ وَفُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ اللَّيْثَ بْنَ

²⁰³ Ovaj hadis je dokaz, smatra Abadi, da nije dozvoljeno zamijeniti životinju koju je neko naumio povesti u Mekku da je zakolje za kurban i kupiti istu ili bolju od nje.

²⁰⁴ U ovom predanju, koje bilježi El-Buhari u *Sahihu* od Amre, Abdurrahmanove kćerke: “Zijad b. Ebu Sufjan je pisao Aiši – kako Ibn Abbas govori – da je osobi koja pošalje kurban u Mekku zabranjeno sve ono što je zabranjeno i hadžiji, sve dok se njegov kurban ne zakolje. Amra veli da mu je tom prilikom Aiša odgovorila: ‘Ibn Abbas nije u pravu, svojom rukom sam isprela ogrlicu za kurban Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on ju je stavio oko vrata kurbanu, potom ga je po mom ocu poslao u Mekku, a Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., prije klanja njegovog kurbana nije bilo ništa zabranjeno od onoga što mu je Allah, dž.š., dozvolio.”

njima je ispričao El-Lejs b. Sa'd, prenijevši od Ibn Šihaba, a on od Urvea i Amre bint Abdurrahman, da je Aiša kazala: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi iz Medine u Mekku poslao kurban. Ja sam mu za njega isprela ogrlicu. Nakon toga, nije izbjegavao ništa od onoga što izbjegava osoba u ihramu."²⁰⁵

1759. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr b. el-Mufeddal, prenijevši od Ibn Avna, on od El-Kasima b. Muhammeda i Ibrahima – on tvrdi da je od njih obojice slušao ovaj hadis, ali nije razlikovao hadis ovoga od hadisa onoga, niti hadis onoga od hadisa ovoga, da je Majka pravovjernih rekla: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao kurban u Mekku. Ja sam mu od obojene vune koju smo imali svojim rukama isprela ogrlicu. Poslije toga je sa nama činio sve što čovjek čini sa svojom ženom."²⁰⁶

18. O jahanju deva koje su namijenjene za kurban

1760. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea:

سَعِدٌ حَدَّثَنَا عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعُمَرَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَهْدِي مِنَ التَّمِيمَةِ فَأَقْبِلُ فَلَا يَدَّ هَدْيِهِ ثُمَّ لَا يَجْتَنِبُ شَيْئًا مِمَّا يَجْتَنِبُ الْمُحْرِمُ.

١٧٥٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَعَنِ إِبْرَاهِيمَ زَعَمَ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنْهُمَا جَمِيعًا وَلَمْ يَحْفَظْ حَدِيثَ هَذَا مِنْ حَدِيثِ هَذَا وَلَا حَدِيثَ هَذَا مِنْ حَدِيثِ هَذَا قَالَا قَالَتْ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّهْدِيِّ فَأَنَا قَتَلْتُ فَلَا يَدَّهَا بِيَدِي مِنْ عَيْهِ كَانَ عِنْدَنَا ثُمَّ أَصْبَحَ فِينَا حَلَالًا يَأْتِي مَا يَأْتِي الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِهِ.

١٨. بَابُ فِي رُكُوبِ الْبَدَنِ

١٧٦٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الرَّزَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ

²⁰⁵ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

²⁰⁶ Na temelju spomenutih hadisa, većina učenjaka, veli En-Nevevi, smatra da je mustehab poslati kurban u Mekku da se tamo zakolje. Slanjem kurvana u Mekku toj osobi ne postaje zabranjeno ništa od onoga što je zabranjeno osobi u ihramu. Ibn Abbas, Ibn Omer, Ata i Seid b. Džubejr, kako stoji u nekim predanjima, smatraju da toj osobi postaje zabranjeno sve ono što je zabranjeno i osobi u ihramu, sve dotle dok se njegov kurban ne zakolje. Abadi smatra da je ispravno mišljenje koje zastupa većina učenjaka.

“Allahov Poslanik, s.a.v.s., je vidio nekog čovjeka kako goni devu ispred sebe, pa mu reče: ‘Uzjaši je.’, a on će na to: ‘Allahov Poslaniče, ona je kurban.’ On mu treći ili četvrti put reče: ‘Šta je tebi, uzjaši je!’”²⁰⁷

1761. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ibn Džurejdža, da je Ebuz-Zubejr kazao: “Pitao sam Džabira b. Abdullaha u vezi jahanja deve koja je upućena u Mekku kao kurban, pa je kazao: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: ‘Ako si primoran, jaši je, ali bez pretjerivanja, dok (sebi) ne nađeš jahalicu.’”²⁰⁸

19. O kurbanu koji iznemogne prije nego stigne u Mekku

1762. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenijevši od Sufjana, on od Hišama, on od svoga oca, a on od Nadžijea el-Eslemija:²⁰⁹ “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je po njemu poslao svoj kurban (u Mekku) rekavši: ‘Ako malaksa, ti ga zakolji, potom

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ: ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ. فَقَالَ: ارْكَبْهَا وَتِلْكَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ.

١٧٦١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ رُكُوبِ الْهَدْيِ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ارْكَبْهَا بِالْمَعْرُوفِ إِذَا أُلْحِثَتْ إِلَيْهَا حَتَّى تَجِدَ ظَهْرًا.

١٩. بَابُ فِي الْهَدْيِ إِذَا عَطِبَ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ

١٧٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَاجِيَةَ الْأَسْلَمِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مَعَهُ يَهْدِي فَقَالَ: إِنْ عَطِبَ

²⁰⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

²⁰⁸ Iz spomenutih hadisa zaključujemo, kako tvrde Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i Ishak, da je dozvoljeno uzjahati devu koju neko povede u Mekku s namjerom da je žrtvuje za kurban. Ebu Hanife, Malik i većina fakiha smatraju da je mekruh to činiti bez velike nužde.

²⁰⁹ Nadžije b. Džundub b. Umejr b. Ja'mer el-Eslemi je bio ashab. Et-Tirmizi je ovaj hadis prenio od Nadžijea el-Huzajja, kom je pravo ime Zekvan b. Džundub b. Ka'b el-Huzai. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je dao nadimak Nadžije, nakon što se uspio izbaviti od Kurejševića. Sujuti smatra da je samo on prenio ovaj hadis.

umoči njegov papak u njegovu krv²¹⁰ i ostavi ga svijetu.”

1763. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Musedded, prenijevši od Hammada. A obavijestio nas je i Musedded, prenijevši od Abdulvarisa – ovo je Museddedov hadis – on od Ebut-Tejjaha, ovaj od Musaa b. Selemea, da je Ibn Abbas kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je po spomenutom El-Eslemiju (u Mekku) poslao osamnaest deva da ih zakolju u kurbane. ‘Šta ću uraditi ukoliko mi neka od njih malaksa?’ – upita on. Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Zakolji je, potom njen papak umoči u njenu krv i njime udari po objema stranama njene grbe i (ostavi je svijetu). Nemojte ni ti niti tvoji drugovi (ili je kazao: tvoji saputnici) od nje ništa jesti.’”²¹¹

Ebu Davud kaže: “Ono što je od ovoga hadisa prenio samo jedan prenosilac su njegove riječi: ‘Nemoj ni ti, a ni bilo ko od tvojih saputnika od nje išta jesti.’”

U Abdulvarisovom hadisu, umjesto riječi: “Zatim umočenim papkom udari po objema stranama njene grbe.”, stoje riječi: “Stavi od njene krvi na obje strane njene grbe.”

Ebu Davud kaže: “Čuo sam Ebu Selemea kada je kazao: ‘Ako spomeneš sened i preneseš smisao, to ti je dovoljno.’”

مِنْهَا شَيْءٌ فَأَخْرَجَهُ ثُمَّ اصْبَغَ نَعْلَهُ فِي دَمِهِ
ثُمَّ حَلَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ.

١٧٦٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَمُسَدَّدٌ
قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ح. وَحَدَّثَنَا مُدَدٌ
حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ وَهَذَا حَدِيثٌ مُسَدَّدٌ
عَنْ أَبِي الثَّيَّاجِ عَنْ مُوسَى بْنِ سَلَمَةَ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَانَا الْأَنْسَلِيَّ وَبَعَثَ
مَعَهُ بِثَمَانِ عَشْرَةَ بَدَنَةً فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ
أُزِجِفَ عَلَيَّ مِنْهَا شَيْءٌ قَالَ تَنْحَرُهَا ثُمَّ
تَصْبِغُ نَعْلَهَا فِي دَمِهَا ثُمَّ اضْرِبُهَا عَلَى
صَفْحَتِهَا وَلَا تَأْكُلُ مِنْهَا أَنْتَ وَلَا أَحَدٌ
مِنْ أَصْحَابِكَ أَوْ قَالَ مِنْ أَهْلِ رُفْقَتِكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الَّذِي تَفَرَّدَ بِهِ مِنْ هَذَا
الْحَدِيثِ قَوْلُهُ وَلَا تَأْكُلُ مِنْهَا أَنْتَ وَلَا أَحَدٌ
مِنْ رُفْقَتِكَ وَقَالَ فِي حَدِيثِ عَبْدِ الْوَارِثِ
ثُمَّ اجْعَلْهُ عَلَى صَفْحَتِهَا مَكَانَ اضْرِبُهَا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يَقُولُ إِذَا
أَقَمْتَ الْإِسْتَدَّ وَالْمَعْنَى كَمَا هِيَ.

²¹⁰ Svrha umakanja papka u krv je obilježavanje, kako bi ljudi koji nailaze znali da je to kurban, i kako bi mogli od njega jesti.

²¹¹ Et-Tebbi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., njemu i njegovim saputnicima zabranio da jedu meso kurbana, bili bogati ili siromašni, da ne bi posezali za klanjem kurbana radi sebe i onda kada ne budu malaksali i iznemogli. Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

1764. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog su obavijestili Muhammed i Ja'la, Ubejdovi sinovi, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ebu Nedžiha, on od Mudžahida, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, a on od Alije: “Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klao kurbane, svojom rukom je zaklao trideset, a onda je naredio meni da pokoljem ostale.”²¹²

1765. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, prenijevši od Isaa, a obavijestio nas je i Musedded, kom je ispričao Isa – ovo je tekst Ibrahimovog hadisa – prenijevši od Sevra, on od Rašida b. Sa'da, on od Abdullaha b. Amira b. Luhajja, on od Abdullaha b. Kurta, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Kod Allaha je najuzvišeniji dan jevmunnahr/prvi dan Kurban-bajrama,²¹³ zatim jemul-karri/dan iza njega.” Isa kaže da je Sevr rekao: “Jemul-karri je drugi dan Kurban-bajrama.” Abdullah b. Kurt²¹⁴ kaže: “Pet ili šest deva koje su namijenjene u kurbane

١٧٦٤. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ وَتَعْلَى ابْنَا عُبَيْدٍ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا تَحَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدَنَّهُ فَتَحَرَّ ثَلَاثِينَ بِيَدِهِ وَأَمَرَنِي فَتَحَرَّتُ سَائِرَهَا.

١٧٦٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا عَيْسَى ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَيْسَى وَهَذَا لَفْظُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَامِرِ بْنِ لُحْيٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ فَرْطٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَعْظَمَ الْأَيَّامِ عِنْدَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَوْمَ التَّحْرِثِ ثُمَّ يَوْمَ الْقَرِّ قَالَ عَيْسَى: قَالَ ثَوْرٌ: وَهُوَ الْيَوْمُ الْقَائِنِي. وَقَالَ وَتُرَّبَّ يَرْسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدَنَاتُ خَمْسٍ

²¹² Abadi kaže da je u senedu ovoga hadisa Muhammed b. Ishak, kog je El-Munziri smatrao slabim prenosiocem, jer je puno prenosio muanan-predanja.

²¹³ Ovaj hadis ukazuje na to da je kod Allaha najvredniji dan prvi dan Kurban-bajrama. Neki učenjaci smatraju da je petak najvredniji dan kod Allaha. Kao dokaz navode hadis kog je zabilježio Ibn Hiban u *Sahihu*, u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Najbolji dan u kome se sunce rađa je petak...” Učenjaci su pomirili ova dva hadisa tako što tvrde da je prvi dan Kurban-bajrama najvredniji dan u godini, a petak je najvredniji dan u sedmici. Nakon prvog, najbolji u godini je drugi dan Kurban-bajrama.

²¹⁴ Abdullah b. Kurt el-Ezdi eš-Šimali je bio ashab. Bilo mu je ime Šejtan, pa mu je to ime Allahov Poslanik, s.a.v.s., promijenio nazvavši ga Kurtom. Ebu Ubejde ga je postavio za emira Himsa 56. godine po Hidžri. Od njega su hadise prenijeli Ebu Davud i En-Nesai u *Sunenima*.

primaklo se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Svaka je željela da nju prvu zakolje. Kada je (jedna od njih) sama kleknula na zemlju, nešto je tiho prozborila. Nisam razumio šta je kazala. ‘Šta je rekla?’ – upitao sam, a (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) reče: ‘Rekla je ko hoće neka uzme njenog mesa.’”²¹⁵

1766. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Abdullaha b. el-Mubareka, on od Harmelea b. Imrana, a on od Abdullaha b. el-Harisa el-Ezdija, da je Arefe b. el-Haris el-Kindi kazao: “Bio sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na Oprosnom hadžu. Dovedene su mu deve namijenjene za kurbane. On reče: ‘Zovnite mi Ebu Hasana.’ Pozvan je Alija. Kad je stigao, on mu reče: ‘Uhvati za donji dio koplja.’, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., uze za gornji dio te su njime boli deve (u vrat).²¹⁶ Kad je završio, uzjahao je svoju mazgu, postavivši Aliju iza sebe.”

20. Kako se kolju deve

1767. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Halid el-Ahmer, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-

أَوْ سَكَّ فَطَفِقْنَ يَزْدَلِفْنَ إِلَيْهِ بِأَيْتِهِنَّ
يَبِينًا فَلَمَّا وَجَّهَتْ جُنُوبَهَا قَالَتْ فَتَكَلَّمَتْ
بِكَلِمَةٍ خَفِيَّةٍ لَمْ أَفْهَمْهَا فَقُلْتُ مَا قَالَ.
قَالَ مَنْ شَاءَ افْتَطَحَ.

١٧٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ
اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حَرَمَلَةَ بْنِ عِمْرَانَ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ الْأُرَيْدِيِّ قَالَ
سَمِعْتُ عُرْفَةَ بْنَ الْحَارِثِ الْكِنْدِيَّ قَالَ:
شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَأَنِّي بِالْبُدَيْنِ فَقَالَ: ادْعُوا
لِي أَبَا حَسَنِ فَدَعَيْتُهُ لَهُ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
فَقَالَ لَهُ: خُذْ بِاسْتِغْلَالِ الْحَرْبِيَّةِ وَأَخَذَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَعْلَاهَا ثُمَّ
طَلَعَنَا بِهَا فِي الْبُدَيْنِ فَلَمَّا فَسَّرَ رَكَبٌ
بَغَلْتَهُ وَأَرْدَفَ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

٢٠. بَابُ كَيْفِ تَنْحَرِ الْبُدْنِ

١٧٦٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ
عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ جَابِرٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ

²¹⁵ U ovom hadisu je pokazana jedna od mu'džiza Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ona se ogleda u nekoliko stvari: 1) Da je svaka od spomenutih pet ili šest deva željela da Allahov Poslanik, s.a.v.s., nju prvu zakolje svojom mubarek rukom. 2) Da je jedna od njih sama došla i kleknula pred Allahovog Poslanika da je zakolje. 3) Da je deva progovorila i ponudila svoje meso svakome ko ga želi.

²¹⁶ Deve se kolju tako što se nožem ili kakvim drugim oštrim predmetom, u ovom slučaju kopljem, ubodu u donji dio vrata.

Zubejra, a on od Džabira. (Ibn Džurejdž) prenosi od Abdurrahmana b. Sabita sljedeće: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., i ashabi bi klali devu tako što bi im svezali (prednju) lijevu nogu, a stajala bi na ostalim.”

1768. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Junusa, da je Zijad b. Džubejr kazao: “Bio sam sa Ibn Omerom na Mini kada je prišao čovjeku koji je htio zaklati devu u klečećem položaju te mu rekao: ‘Podigni je, neka stoji, kako je to činio Muhammed, s.a.v.s.’”²¹⁷

1769. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Abdulkerima el-Džezerija, on od Mudžahida, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je Alija kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da mu pomognem oko klanja njegovih deva i da podijelim njihovu kožu i njihove prekrivače,²¹⁸ a da (na ime usluge klanja) kasapu ne dam od njih ništa, rekavši: ‘Mi ćemo mu nešto od nas dati.’”²¹⁹

الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ كَانُوا يَنْحَرُونَ الْبَدَنَةَ مَغْفُولَةً الْيُسْرَى قَائِمَةً عَلَى مَا بَقِيَ مِنْ قَوَائِمِهَا.

١٧٦٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا يُوسُفُ أَخْبَرَنِي زِيَادُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ يَمِينِي فَمَرَّ بِرَجُلٍ وَهُوَ يَنْحَرُ بَدَنَتَهُ وَهِيَ بَارِكَةٌ فَقَالَ: ابْعَثْهَا قِيَامًا مُقْبِيَةً سَنَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٧٦٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ يَعْني ابْنَ عُبَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْحِزْرِيِّ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَقُومَ عَلَى بُدْنِهِ وَأَقْسِمَ جُلُودَهَا وَجَلَالَهَا وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أُعْطِيَ الْجَزَارَ مِنْهَا شَيْئًا وَقَالَ نَحْنُ نُعْطِيهِ مِنْ عَيْنَانَا.

²¹⁷ Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

²¹⁸ U hadisu koji je zabilježio El-Buhari u *Sahibu*, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio Aliji da mu pomogne oko klanja njegovih deva i naredio mu je da podijeli njihovo meso, kožu i prekrivače sa deva.

²¹⁹ Iz ovih Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., riječi zaključujemo da nije dozvoljeno da se mesaru njegov trud plati kurbanskim mesom ili bilo čim drugim od kurbana. Ovako misli većina učenjaka. Njegov trud se može platiti novcem ili bilo čim drugim što nije u vezi sa kurbanom, a dozvoljeno je da mu se povrh toga da od kurbana kao hedija. Neki misle da mu se može za trud dati koža od kurbana.

21. Vrijeme oblačenja ihrama

1770. ISPRİČAO NAM JE Muhammed b. Mensur, prenijevši od Jakuba b. Ibrahima, on od svog oca, ovaj od Ibn Ishaka, a on od Husajfa b. Abdurrahmana el-Džezrija, da je Seid b. Džubejr kazao: "Rekao sam Abdullahu b. Abbasu: 'Ebul-Abbase, čudim se tolikom razilaženju među ashabima u pogledu mjesta odakle je Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio nijet za hadž i počinjao izgovor telbije.' On reče: 'Ja to najbolje znam. Pošto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio samo jedan hadž, otuda i različitost u njegovoj interpretaciji. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je krenuo iz Medine. Kada je stigao u džamiju Zul-Hulejfa, klanjao je dva rekata, zanijetio, obukao ihrame i izgovorio telbiju. Oni što su čuli tu telbiju, tako su i prenijeli. Pošto je uzjahao devu i ona ustala, ponovo je izgovorio telbiju. Oni što su je čuli, prenijeli su da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (nijet učinio) i izgovorio telbiju tek kada je uzjahao devu i ona ustala. Kada je došao na brdašce El-Bejda,²²⁰ ponovo je izgovorio telbiju, a oni što su samo to čuli, prenijeli su da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (zanijetio, obukao ihram) i izgovorio telbiju tek na brdašcu El-Bejda. Tako mi Allaha, (reče Ibn Abbas) zanijetio je, obukao ihram i izgovorio telbiju na mjestu na kome je klanjao (na Zul-Hulejfi), a izgovorio je

٢١. بَابُ فِي وَقْتِ الْإِحْرَامِ

١٧٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي خُصَيْفُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحَزْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ يَا أَبَا الْعَبَّاسِ عَجِبْتُ لِاخْتِلَافِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِهْلَالِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أُوجِبَ فَقَالَ: إِنِّي لَأَعْلَمُ النَّاسَ بِذَلِكَ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّةً وَاحِدَةً فَمِنْ هُنَاكَ اخْتَلَفُوا حَتَّى رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجًّا فَلَمَّا صَلَّى فِي مَسْجِدِهِ بِنَدَى الْخَلِيفَةِ رَكَعْتَيْهِ أُوجِبَ فِي مَجْلِسِهِ فَأَهْلَ بِالْحَجِّ حِينَ فَرَعَ مِنْ رَكَعْتَيْهِ فَسَمِعَ ذَلِكَ مِنْهُ أَقْوَامٌ فَحَفِظْتُهُ عَنْهُ ثُمَّ رَكِبَ فَلَمَّا اسْتَقَلَّتْ بِهِ نَاقَتُهُ أَهْلَ وَأَذْرَكَ ذَلِكَ مِنْهُ أَقْوَامٌ وَذَلِكَ أَنَّ النَّاسَ إِنَّمَا كَانُوا يَأْتُونَ أَرْسَالَ فَمَسِعُوهُ حِينَ اسْتَقَلَّتْ بِهِ نَاقَتُهُ يُهْلُ فَقَالُوا إِنَّمَا أَهْلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ اسْتَقَلَّتْ بِهِ نَاقَتُهُ ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا عَلَا عَلَى شَرَفِ الْبَيْتَاءِ أَهْلَ وَأَذْرَكَ ذَلِكَ مِنْهُ أَقْوَامٌ فَقَالُوا إِنَّمَا أَهْلَ حِينَ عَلَا عَلَى شَرَفِ الْبَيْتَاءِ وَإِنَّمَا اللَّهُ لَقَدْ أُوجِبَ فِي مُصَلَّاهُ

²²⁰ Na izlazu iz Zul-Hulejfe prema Mekki.

telbiju i kada je uzjahao devu i ona ustala, i na brdašcu El-Bejdau.”²²¹

Seid kaže: “Oni koji su se držali Ibn Abbasonog mišljenja, izgovarali su telbiju i na mjestu gdje su klanjali dva rekata nakon što bi završili sa njima.”

1771. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Musaa b. Utbea, on od Salima b. Abdullaha, da je njegov otac²²² kazao: “Vi (spominjanjem) El-Bejde govorite neistinu na Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je započinjao telbiju od džamije, tj. džamije na Zul-Hulejfi.”²²³

1772. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, on od Ubejda b. Džurejdža, koji je rekao Abdullahu b. Omeru: “Ebu Abdurrahmane, vidio sam te kako radiš četvero koje nijedan od tvojih drugova nije radio.” “Šta je to, Ibn Džurejdže?” – upita on. “Vidio sam te” – reče Ubejd –

وَأَهْلَ حَيْنٍ اسْتَقَلَّتْ بِهِ نَاقَتُهُ وَأَهْلَ حَيْنٍ
عَلَا عَلَى شَرَفِ الْبَيْدَاءِ.

قَالَ سَعِيدٌ فَمَنْ أَخَذَ بِقَوْلِ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ عَبَّاسٍ أَهْلًا فِي مَضَلَّةٍ إِذَا فَرَغَ مِنْ
رُكُوعَتَيْهِ

١٧٧١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ
اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: بَيَّنَّاؤُكُمْ هَذِهِ الَّتِي
تَكْذِبُونَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فِيهَا مَا أَهْلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا مِنْ عِنْدِ الْمَسْجِدِ يَعْنِي
مَسْجِدَ ذِي الْحُلَيْفَةِ.

١٧٧٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ
بْنِ جُرَيْجٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: يَا
أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَأَيْتَكَ تَضَعُ أَرْبَعًا لَمْ
أَرِ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَضَعُهَا قَالَ مَا

²²¹ Postoje dva hadisa u kojima se različito govori o mjestu odakle je Allahov Poslanik, s.a.v.s., donosio nijet za hadž i obukao ihram. U jednom hadisu Džabir b. Abdullah tvrdi da je to učinio od brdašca El-Bejda, dok u drugom Abdullah b. Omer tvrdi da je učinio nijet i obukao ihram u džamiji Zul-Hulejfa, tačnije ispod jednog drveta pored džamije. Ovim hadisom je Ibn Abbas objasnio da je, ipak, Allahov Poslanik, s.a.v.s., u džamiji Zul-Hulejfa izgovorio nijet za hadž, obukao ihram i izgovorio prvu telbiju.

Na temelju ovoga su Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed, Malik, Eš-Šafi i Ahmed b. Hanbel saglasni da nijet za hadž i umru, te oblačenje ihrama i izgovor prve telbije treba činiti u džamiji Zul-Hulejfa. El-Evzai, Ata i Katade drže da je to mustehab učiniti na brdašcu El-Bejda.

²²² Abdullah b. Omer b. el-Hattab.

²²³ Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

“da dotičeš samo dva jemenska kuta (Kabe),²²⁴ da obuvaž sandale od štavljene kože i vidio sam te da se bojiš žutom bojom, a kad sam bio u Mekki, vidio sam te da nisi izgovarao telbiju sve dok nije bio jevmut-tervija (dan uoči Arefata), a ljudi su je izgovarali kad bi ugledali mladač.” Abdullah reče: “Što se tiče kutova, nisam vidio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., doticao druge uglove (Kabe) osim ova dva jemenska, a što se tiče sandala od štavljene kože, vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako obuva sandale na kojima uopće nema dlaka i u njima uzima abdest, pa evo i ja volim da ih obuvam. Što se tiče žute boje, to sam opet vidio od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da se njom boji,²²⁵ pa se i ja volim njome bojiti. Što se tiče izgovora telbije, nisam vidio da ju je Allahov Poslanik izgovarao sve dok ne bi krenuo sa svojom jahalicom (prema Mini i Arefatu).”²²⁶

1773. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Bekr, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od

هُنَّ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ قَالَ رَأَيْتُكَ لَا تَمَسُّ مِنَ الْأَرْكَانِ إِلَّا الْيَمَانِيَيْنِ وَرَأَيْتُكَ تَلْبَسُ التَّعَالَ السَّبْيِيَّةَ وَرَأَيْتُكَ تَصْبِغُ بِالصُّفْرَةِ وَرَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهْلَ النَّاسِ إِذَا رَأَوْا الْهِلَالَ وَلَمْ يَهْلُ أَنْتَ حَتَّى كَانَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ فَقَالَ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو أَمَا الْأَرْكَانُ فَإِنِّي لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمَسُّ إِلَّا الْيَمَانِيَيْنِ وَأَمَا التَّعَالَ السَّبْيِيَّةَ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُ التَّعَالَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعْرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا فَإِنَّا أَحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا وَأَمَا الصُّفْرَةَ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْبِغُ بِهَا فَإِنَّا أَحِبُّ أَنْ أَصْبِغَ بِهَا وَأَمَا الْإِهْلَالَ فَإِنِّي لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَهْلُ حَتَّى تَنْبَعِثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ.

١٧٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: صَلَّى

²²⁴ Onome koji tavafi oko Kabe sunnet je da poljubi Crni kamen, a ko ga ne može poljubiti, neka ga dotakne kao ruknul-jemani. Nije dozvoljeno gurati ljude da bi se on poljubio. Ova dva kuta su na jemenskoj strani Kabe.

²²⁵ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je šafranom i versom bojio svoju odjeću, kosu, bradu, pa i saruk. To ukazuje da je muslimanima dozvoljeno korišćenje žute boje.

²²⁶ Neki šerijatski pravници smatraju da je sa izgovorom telbije najbolje početi sa nastupom prvog dana mjeseca zul-hidžeta. Eš-Šafi, Malik i Ahmed b. Hanbel to preporučuju na mikatu, kad hodočasnik uzjaše svoju jahalicu, a u naše vrijeme – kad sjedne u prijevozno sredstvo, i krene prema Mekki. Ebu Hanife smatra da sa telbijom treba početi na mikatu nakon klanjanja dva rekata za ihram.

Muhammeda b. el-Munkedira, a on od Ene-
sa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u Medini
klanjao četiri rekata podnevskog farza, a u
Zul-Hulejfi je klanjao dva rekata ikindij-
skog farza. Potom je noćio na Zul-Hulejfi.
Ujutru je uzjahao svoju jahalicu i, kada je
ustala, izgovorio je telbiju.”²²⁷

1774. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b.
Hanbel, kog je obavijestio Revh, prenijevši
od Eš’asa, on od El-Hasana, a on od Enesa
b. Malika: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je
klanjao podne, potom uzjahao svoju ja-
halicu, a kad je stigao na brdašce El-Bejda,
izgovorio je telbiju.”²²⁸

1775. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b.
Beššar, kog je obavijestio Vehb b. Džerir,
prenijevši od svog oca, a on od Muhammeda
b. Ishaka, ovaj od Ebuz-Zinada, a on od Aiše
bint Sa’d b. Ebu Vekkas, da je Sa’d b. Ebu
Vekkas rekao: “Kada bi Allahov Vjerovje-
snik, s.a.v.s., krenuo (na hadž ili umru)
putem El-Fur’a²²⁹ (El-Furu’a), izgovorio
bi telbiju čim bi uzjahao jahalicu i ona
ustala, a kada bi krenuo putem Uhuda,
izgovorio bi telbiju kad bi se popeo na
brdašce El-Bejda.”

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ
بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَصَلَّى الْعَصْرَ بِنِي
الْحَلِيفَةِ رُكْعَتَيْنِ ثُمَّ بَاتَ بِنِي الْحَلِيفَةِ
حَتَّى أَصْبَحَ فَلَمَّا رَكِبَ رَاحِلَتَهُ وَاسْتَوَتْ
بِهِ أَهْلًا.

١٧٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
رَوْحٌ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ
أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَلَمَّا
عَلَا عَلَى جَبَلِ الْبَيْدَاءِ أَهَلَ.

١٧٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا
وَهْبٌ يَعْنِي ابْنَ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي
قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ يُحَدِّثُ
عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدِ بْنِ
أَبِي وَقَّاصٍ قَالَتْ قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ
كَانَ نَسِيًّا لِلَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا
أَخَذَ طَرِيقَ الْفُرْعِ أَهَلَ إِذَا اسْتَقَلَّتْ بِهِ
رَاحِلَتُهُ وَإِذَا أَخَذَ طَرِيقَ أُحُدٍ أَهَلَ إِذَا
أَشْرَفَ عَلَى جَبَلِ الْبَيْدَاءِ.

²²⁷ Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahibima*, Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai u *Sunenu*.

²²⁸ Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

²²⁹ El-Fur ili El-Furu je naziv za mjesto između Medine i Mekke.

22. O uvjetovanju u nijetu hadža

1776. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abbad b. el-Avvam, prenijevši od Hilala b. Habbaba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Dubaa, kćerka Ez-Zubejra b. Abdulmuttaliba, došla je Vjerovjesniku, s.a.v.s., i upitala: ‘Allahov Poslaniče, želim ići na hadž, pa mogu li ga uvjetovati?’ ‘Možeš.’ – reče on. ‘A kako da kažem?’ – upita ona. On reče: ‘Kaži: *Odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Mjesto u kome ću skinuti ihram bit će ono odakle ne budem mogla dalje.*’”²³⁰

23. O nijetu samo za hadž

1777. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Kanebi, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učinio nijet samo za hadž.”²³¹

٢٢. بَابُ الْإِشْتِرَاطِ فِي الْحَجِّ

١٧٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنْ هِلَالِ بْنِ حَبَّابٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الرَّبِيعِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ أَشْتَرِطُ قَالَ نَعَمْ قَالَتْ فَكَيْفَ أَقُولُ قَالَ قُولِي لَتَيْكَ اللَّهُمَّ بَيْنِكَ وَبَيْنِي مِنَ الْأَرْضِ حَيْثُ حَبَسْتَنِي.

٢٣. بَابُ فِي إِفْرَادِ الْحَجِّ

١٧٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْرَدَ الْحَجَّ.

²³⁰ Ovdje se uvjetovanje odnosi na bolesne osobe koje bi željele krenuti na hadž, ali nisu sigurne hoće li moći izdržati. Dozvoljeno im je da u nijetu kažu: “Zanijetih da obavim hadž, ukoliko budem mogla. Ukoliko ne mognem, skinut ću ihram i prekinuti hadž tamo odakle ne mognem dalje.” Neki učenjaci smatraju da svako, prilikom nijeta, može uvjetovati.

Buhari i Muslim bilježe da je Aiša kazala: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao kod Dubae, Ez-Zubejrove kćerke, koja je bila bolesna i rekao joj: ‘Možda i ti želiš krenuti na hadž?’ ‘Tako mi Allaha, još imam bolove.’ – reče ona, a on joj kaza: ‘Kreni na hadž i uvjetuj. Reci: ‘Allahu, skinut ću ihram i prekinuti hadž tamo odakle ne budem mogla dalje.’”

²³¹ Postoje tri vrste hadža: a) ifrad – kada osoba zanijeti da će obaviti samo hadž, bez umre; b) kiran – kada osoba zanijeti da će istodobno obaviti i hadž i umru; c) temettu – kada osoba zanijeti da će u mjesecima hadža obaviti umru, a iste godine

1778. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad b. Zejd. A obavijestio nas je i Musa b. Ismail, prenijevši od Hammada b. Selemea. Također nas je obavijestio Musa, prenijevši od Vuhejba, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: “Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., (iz Medine i krenuli za Mekku) prije pojave mladaka (prvog dana) mjeseca zul-hidždžeta.²³² Kad smo stigli u Zul-Hulejfu, on reče: ‘Ko hoće da zanijeti samo hadž, neka ga zanijeti, a ko hoće da zanijeti umru, neka je zanijeti.’” Musa u Vuhejbovom hadisu kaže da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tada kazao: “Da nisam sa sobom poveo kurban, i ja bih zanijetio umru.” U Hammad b. Selemeovom hadisu je rekao: “Što se mene tiče, ja sam zanijetio hadž i sa sobom sam poveo kurban.” Onda su se saglasili (da je Aiša kazala): “Ja sam zanijetila umru. U putu sam dobila menstruaciju. Kod mene je (u šator) ušao Allahov Poslanik, s.a.v.s., i zatekao me da plačem. ‘Zašto plačeš?’ – upitao je. Rekoh: ‘Voljela sam da ove godine nisam pošla.’ ‘Prekini umru, raspleti kosu, počešljaj se – Musa je rekao – i zanijeti hadž.’ – U Sulejmanovom predanju stoji – ‘...i izvršavaju ono što izvršavaju ostali muslimani.’²³³

١٧٧٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ. وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوَافِينَ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ فَلَمَّا كَانَ بِبَيْدِي الْخَلِيفَةِ قَالَ مَنْ شَاءَ أَنْ يُهْلَ بِحَجِّ قَلْبِهِلَّ وَمَنْ شَاءَ أَنْ يُهْلَ بِعُمْرَةٍ قَلْبِهِلَّ بِعُمْرَةٍ قَالَ مُوسَى فِي حَدِيثٍ وَهَيْبٍ قَلْبِي لَوْلَا أَنِّي أَهْدَيْتُ لَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ وَقَالَ فِي حَدِيثِ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ وَأَمَّا أَنَا فَأَهْلُ بِالْحَجِّ فَإِنَّ مَعِيَ الْهِنْدِي ثُمَّ اتَّفَقُوا فَكُنْتُ فِيمَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ حُضْتُ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ: مَا يُبْكِيكِ قُلْتُ وَبَدَدْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ خَرَجْتُ الْعَامَ قَالَ ازْفِضِي عُمْرَتِكَ وَأَنْفِضِي رَأْسَكَ وَأَمْتَشِطِي قَالَ مُوسَى وَأَهْلِي بِالْحَجِّ وَقَالَ سُلَيْمَانُ وَأَصْنَعِي مَا يَصْنَعُ الْمُسْلِمُونَ فِي حَجَّتِهِمْ فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةَ الصَّدْرِ أَمَرَ يَعْنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ

i hadž. Ovaj hadis govori da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio ovu prvu vrstu hadža.

²³² Abadi kaže da su iz Medine krenuli pet dana prije nastupa mjeseca zul-hidždžeta, kako je prenio Muslim u *Sabihu* u Poglavlju o umri.

²³³ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je preporučio Aiši da prekine sa umrom i da zanijeti hadž zbog toga što se svi obredi umre obavljaju u Haremu, a njoj je zabranjeno da ulazi u Harem dok ima mjesečnicu. Preporučio joj je da umjesto umre zanijeti hadž

Kad je došla noć u kojoj treba obaviti oprostajni tavaf, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi Abdurrahmanu da sa njom ode do Et-Ten'ima.²³⁴ Musa je dodao: "Ona je zanijetila umru koju je prekinula i obavila tavaf. Tako joj je Allah omogućio da nadoknadi i umru i hadžske obrede koje je propustila (zbog menstruacije), a ni za jedno od njih nije zaklala kurban."²³⁵

Ebu Davud kaže: "Hammad b. Seleme je u hadisu koji je on prenio dodao: 'A u noći kad je sišla u dolinu Betha, Aiši se završila menstruacija te se okupala.'²³⁶

1779. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ebul-Esveda Muhammeda b. Abdurrahmana b. Nevfela, on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Aiša, Vjerovjesnikova supruga, kazala: "Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., (iz Medine) u godini Oprosnog hadža, pa su neki od nas zanijetili umru, neki i hadž i umru, dok su neki zanijetili samo hadž. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zanijetio samo hadž. A oni koji su zanijetili samo hadž i oni koji su zanijetili i hadž i umru skupa, oni nisu skinuli ihrame sve do prvog dana Kurban-bajrama."²³⁷

قَدَحَتْ بِهَا إِلَى التَّنْعِيمِ زَادَ مُوسَى فَأَهْلَتْ
بِعُمْرَةٍ مَكَانَ عُمْرَتِهَا وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ
فَقَضَى اللَّهُ عُمْرَتَهَا وَحَجَّهَا قَالَ هِشَامٌ
وَلَمْ يَكُنْ فِي شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ هَدْيًا
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: زَادَ مُوسَى فِي حَدِيثِ حَمَّادِ بْنِ
سَلَمَةَ فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ الْبَطْحَاءِ ظَهَرَتْ
عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا.

١٧٧٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ
مَسْلَمَةَ عَنِ مَالِكٍ عَنِ أَبِي الْأَسْوَدِ مُحَمَّدِ
بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ
الرُّبَيْعِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ حَجَّةِ
الْوَدَاعِ فَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ
بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِالْحَجِّ وَأَهَلَ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَجِّ
فَأَمَّا مَنْ أَهَلَ بِالْحَجِّ أَوْ جَمَعَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ
فَلَمْ يُحِلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمَ النَّحْرِ.

i da obavlja sve obrede hadža koji se obavljaju izvan Harema, a da tavaf i sa'j, koji se obavljaju u Haremu, obavi nakon što joj prestane menstruacija, kao i da tada nadoknadi umru koju je prekinula.

²³⁴ Et-Ten'im je mikat odakle Mekkelije oblače ihrame za hadž i za umru.

²³⁵ Dakle, ona ni za naknadno obavljenju umru, a ni za naknadno obavljenu tavaf i sa'j hadža nije zaklala kazneni kurban.

²³⁶ To se dogodilo u danima bajrama za vrijeme njenog boravka na Mini.

²³⁷ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Et-Tirmizije.

1780. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Malika, on od Ebul-Esveda – sa senedom sličnim kao u prethodnom hadisu, dodavši: “Oni koji su zanijetili samo umru su (nakon obavljene umre) skinuli ihrame.”²³⁸

1781. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Aiša, Vjеровjesnikova supruga, kazala: “Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., (iz Medine) u vrijeme Oprosnog hadža i zanijetili umru. Onda je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Ko je sa sobom poveo kurban neka zanijeti obavljanje hadža i umre zajedno i neka ne skida ihram dok oboje ne obavi.’ Ja sam došla u Mekku i, pošto sam imala menstruaciju, nisam činila tavaf oko Kabe, niti sa’j između Saffe i Merve. Požalila sam se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a on je rekao: ‘Raspleti kosu, počešljaj se i zanijeti hadž, a ostavi umru.’ Tako sam i učinila. Pošto smo završili obrede hadža, Allahov Poslanik, s.a.v.s., me posla sa Abdurrahmanom b. Ebu Bekrom do Et-Ten’ima,²³⁹ gdje sam zanijetila umru, a on reče: ‘To ti je naknada za propuštene umre.’ Oni što su zanijetili samo za umru obavili su tavaf oko Kabe i sa’j između Saffe i Merve i skinuli ihram. Kasnije su, kad su se vratili sa Mine, obavili još jedan tavaf za hadž.

١٧٨٠. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ زَادَ: فَأَمَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ فَاحْلَلَّ.

١٧٨١. حَدَّثَنَا الْقُعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الرُّسَيْدِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوُدَّاعِ فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيُهِلَّ بِالْحَجِّ مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ لَا يَحِلُّ حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا فَقَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ وَلَمْ أَطْفِئِ بِالنَّبِيِّ وَلَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَكَوُثَ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: انْعَضِي رَأْسَكَ وَامْتَشِطِي وَأَهْلِي بِالْحَجِّ وَدَعِي الْعُمْرَةَ قَالَتْ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا قَضَيْنَا الْحَجَّ أَرْسَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَعْتَمَرْتُ فَقَالَ: هَذِهِ مَكَانُ عُمْرَتِكَ قَالَتْ فَطَافَ الَّذِينَ أَهَلُّوا بِالْعُمْرَةِ بِالنَّبِيِّ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ

²³⁸ Oni su, dakle, nakon obavljene umre, skinuli ihrame i za hadž ih ponovo obukli tek osmog zul-hidždžeta, kako stoji u nekim predanjima.

²³⁹ Et-Ten'im je mikat odakle Mekkelije oblače ihrame i nijete hadž i umru.

Oni što su obavili i hadž i umru zajedno, učinili su samo jedan tavaf.”²⁴⁰

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su Ibrahim b. Sa’d i Ma’mer od Ibn Šihaba – slično prethodnom hadisu, ali nisu spominjali tavaf onih koji su zanijetili samo umru i tavaf onih koji su spojili hadž i umru.”

1782. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, da je Aiša kazala: “Zanijetili smo hadž i, kada smo bili u mjestu Serefu, dobila sam menstruaciju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je ušao pod šator, a ja plakah. ‘Zašto plačeš?’ – upita. ‘Dobila sam menstruaciju.’ – rekoh. – ‘Kamo sreće da (ove godine) nisam polazila na hadž.’ On reče: ‘Subhanallah! To je nešto što je Allah odredio Ademovim kćerkama. Izvršavaj sve obrede, samo nemoj obilaziti oko Kabe.’ Kad smo stigli u Mekku, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Ko želi hadž preobraziti u umru, neka to učini, osim onoga koji je sa sobom poveo kurban.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za svoje supruge prvi dan Kurbanbajrama zaklao kravu u kurban. U noći u kojoj su sišli u dolinu El-Betha, Aiša se očistila i spremila, a onda upitala: ‘Allahov Poslaniče, zar će se moji saputnici vratiti i sa hadžom i sa umrom, a ja da se vratim samo sa hadžom?’ (Kad to ču) Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi Abdurrahmanu

مِنِي لِجَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَانُوا جَمَعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ وَمَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ نَحْوَهُ لَمْ يَذْكُرُوا طَوَافَ الَّذِينَ أَهْلُوا بِمُسْرَةٍ وَطَوَافَ الَّذِينَ جَمَعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ.

١٧٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ مَوْسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: تَبَيَّنَا بِالْحَجِّ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِسِرْفِ حِضْتِ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ: مَا يُبْكِيكِ يَا عَائِشَةُ؟ فَقُلْتُ: حِضْتُ لَيْتَنِي لَمْ أَكُنْ حَاجِجَتُ، فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ! إِنَّمَا ذَلِكَ شَيْءٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ، فَقَالَ: انْصَبِي الْمَنَائِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ. فَلَمَّا دَخَلْنَا مَكَّةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ شَاءَ أَنْ يَجْعَلَهَا عُمْرَةً فَلْيَجْعَلْهَا عُمْرَةً إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَهُ الْهِنْدِيُّ. قَالَتْ: وَذَبِیح رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نِسَائِهِ الْبَقَرِ يَوْمَ التَّحْرِ. فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ الْبِظْحَاءِ وَظَهَرَتْ عَائِشَةُ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَنْزِجْ صَوَاحِبِي بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَأَرْجِعْ أَنَا بِالْحَجِّ؟ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

²⁴⁰ Za karina je i za hadž i za umru dovoljan jedan tavaf i jedan sa’j. Ovdje se misli na tavaf koji je i kod hadža i kod umre obavezan.

b. Ebu Bekru da je odvede do Et-Ten'ima, pa je zanijetila umru.”²⁴¹

1783. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Ibrahima, on od El-Esveda, da je Aiša kazala: “Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., (iz Medine) s namjerom da obavimo samo hadž. Pošto smo stigli u (u Mekku) i obavili tavaf oko Kabe, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da oni što sa sobom nisu povelili kurban skinu ihram, što su oni i učinili.”²⁴²

1784. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Osman b. Omer, prenijevši od Junusa, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Da sam ranije bio ovog mišljenja, ne bih sa sobom poveo kurban.”²⁴³

Muhammed kaže: “Mislim da je rekao: ‘... Skinuo bih ihram sa onima koji su ga skinuli nakon obavljene umre.’, kako bi ljudi imali jedinstven stav.”

1785. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: “Pošli

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ
فَدَهَبَ بِهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فَلَبَّتْ بِالْعُمْرَةِ.

١٧٨٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ
عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: خَرَجْنَا
مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا
نَرَى إِلَّا أَنَّهُ الْحُجُّ، فَلَمَّا قَدِمْنَا تَطَوَّفْنَا
بِالْبَيْتِ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيِ أَنْ يُحِلَّ
فَأَحَلَّ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيِ.

١٧٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِبٍ
الْهَلَبِيُّ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَمَرَ أَخْبَرَنَا
يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ عُرْوَةَ عَنِ
عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا
اسْتَدْبَرْتُ لَمَّا سَقْتُ الْهَدْيِ.

قَالَ مُحَمَّدٌ أَحْسَبُهُ قَالَ وَلَحَلَّتْ مَعَ الْبَيْنِ
أَحَلُّوا مِنَ الْعُمْرَةِ قَالَ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ أَمْرُ
النَّاسِ وَاحِدًا.

١٧٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
اللَيْثُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ:

²⁴¹ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

²⁴² U predanju koje je zabilježio El-Buhari u *Sahihu* stoji da je Aiša rekla i ovo: “Tada sam imala menstruaciju i nisam obavila tavaf oko Kabe.”

²⁴³ Abadi smatra da je primijetio da je njima bilo teško to što su oni nakon obavljene umre skinuli ihram i raskomotili se u svoje odjeće, i uživali ne strahujući od zabrana koje važe za muhrima, a on je morao nositi ihram i paziti na zabrane sve do prvog dana Kurban-bajrama, kada je nakon obavljenog tavafuz-zijareta, tek mogao skinuti ihram.

smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Mnogi od nas su zanijetili samo hadž, a Aiša je zanijetila umru. Kad je došla u mjesto Serif, dobila je menstruaciju. Kad smo stigli (u Mekku) i kada smo obavili tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da skinu ihram i oslobode se zabrana svi koji sa sobom nisu povelili kurban. 'Kojih zabrana da se oslobodimo?' – upitao je neko. 'Svih zabrana.' – odgovori on. Kad smo skinuli ihrame, imali smo spolni odnos sa našim ženama, parfemisali se i oblačili svoju odjeću. To smo činili sve do četiri noći pred izlazak na Arefat. Osmog zul-hidžeta smo ponovo obukli ihrame i zanijetili hadž. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao (u šator) kod Aiše i zatekao je kako plače. 'Zašto plačeš?' – upita je, a ona reče: 'Plačem jer sam dobila menstruaciju. Svijet je već skinuo ihrame, a ja nisam obavila ni tavaf oko Kabe. Evo, oni sad odoše i na Arefat.' On reče: 'To je stvar koju je Allah odredio Ademovim kćerkama; okupaj se i zanijeti za hadž.' To je uradila i obavila sve obrede, a kada se očistila, obavila je i tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve. Potom joj je rekao: 'Eto, sad se možeš osloboditi zabrana i hadža i umre zajedno.' Ona reče: 'Allahov Poslaniče, ja nisam obavila tavaf kad sam obavljala hadž.' On reče: 'Abdurrahmane, otidi sa

أَقْبَلْنَا مُهَلِّينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَجِّ مُفْرَدًا، وَأَقْبَلَتْ عَائِشَةُ مُهَلَّةٌ بِعُمْرَةٍ حَتَّى إِذَا كَانَتْ بِسَرِيفٍ عَرَّكَتْ حَتَّى إِذَا قَدِمْنَا طُفْنَا بِالْكَعْبَةِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَأَمَرْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُحِلَّ مِنَّا مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ. قَالَ: فَحَلَلْنَا جُلٌّ مَادَا؟ فَقَالَ: الْحِلُّ كُلُّهُ، فَوَاقَعْنَا النِّسَاءَ وَتَطَيَّبْنَا بِالطَّيِّبِ وَلَبَسْنَا ثِيَابَنَا وَلَبَسَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ عَرَفَةَ إِلَّا أَرْبَعَ لَيَالٍ. ثُمَّ أَهْلَلْنَا يَوْمَ التَّرْوِيَةِ، ثُمَّ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَائِشَةَ فَوَجَدَهَا تَبْكِي، فَقَالَ: مَا شَأْنُكِ؟ قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حَضْتُ وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحُلِّ وَلَمْ أَطْفِ بِالْبَيْتِ وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الْآنَ. فَقَالَ: إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاغْتَسِلِي ثُمَّ أَهْلِي بِالْحَجِّ. فَفَعَلْتُ وَوَقَفْتُ الْمَوَاقِفَ. حَتَّى إِذَا ظَهَرَتْ طَافْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ قَالَ: قَدْ حَلَلْتِ مِنْ حَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ جَمِيعًا. قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَجِدُ فِي نَفْسِي أَنِّي لَمْ أَطْفِ بِالْبَيْتِ حِينَ حَجَّجْتِ. قَالَ: فَادْهَبِي بِهَا يَا عَبْدَ

njom, neka zanijeti umru od Et-Ten'ima.²⁴⁴
To se zbilo u noći u kojoj su hadžije napu-
stile Minu nakon bačenih kamenčića.²⁴⁵

1786. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hambel, kog je obavijestio Jahja b. Seid (Ahmed b. Hanbel i Musedded, koje je obavijestio Jahja b. Seid), prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je ušao kod Aiše...", a onda je spomenuo neke detalje ove priče. Nakon što joj je rekao da zanijeti hadž, kazao je: "I čini sve ono što čine hadžije, osim obilaska oko Kabe, i nemoj klanjati."

1787. ISPRIČAO NAM JE El-Abbas b. Velid b. Mezjed, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od El-Evzaije, a on od nekog ko je čuo da je Ata b. Ebu Rebah, kom je ispričao Džabir b. Abdullah, kazao: "Zanijetili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., hadž, bez umre. Stigli smo u Mekku četvrte noći mjeseca zul-hidžeta i obavili tavaf oko Kabe i sa'j. Onda nam Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da se oslobodimo ihrama, rekavši: 'Da nisam sa sobom po-veo kurban i ja bih se oslobodio ihrama.' Suraka b. Malik reče: 'Allahov Poslaniče, (to je onda) hadžul-mut'a. Hoćemo li hadž na taj način obaviti samo ove godine ili ga možemo uvijek na ovaj način obavljati?'

الرَّحْمَنِ فَأَعْمِرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ وَذَلِكَ لَيْلَةُ
الْحَضْبَةِ.

١٧٨٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ قَالَ
حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ
قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا
قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَلَى عَائِشَةَ يَبْعُضُ هَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ عِنْدَ
قَوْلِهِ: وَأَهْلِي بِالْحَجِّ ثُمَّ حَجِّي وَأَصْنَعِي مَا
يَصْنَعُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ
وَلَا تُصَلِّي.

١٧٨٧. حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ مَرْزُوقٍ
أَخْبَرَنِي أَبِي حَدَّثَنِي الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي مَنْ
سَمِعَ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ حَدَّثَنِي جَابِرُ
بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَهْلَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَجِّ خَالِصًا لَا
يُخَالِطُهُ شَيْءٌ قَدِمْنَا مَكَّةَ لِارْتِجَاعِ لَيْلٍ
خَلَوْنَا مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَطُفْنَا وَسَعَيْنَا ثُمَّ
أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَنْ نُحِلَّ وَقَالَ لَوْلَا هَذَا لَحَلَلْتُ ثُمَّ قَامَ
سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ
أَرَأَيْتَ مُتَعَتْنَا هَذِهِ أَلْعَامِينَا هَذَا أَمْ لِلْأَبَدِ
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
بَلْ هِيَ لِلْأَبَدِ.

²⁴⁴ Dakle, Aiša je, nakon što se očistila i obavila tavaf i sa'j za hadž, otišla do Et-Ten'ima, obukla ihram i zanijetila umru, potom ponovo obavila tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve za umru.

²⁴⁵ Bilježe ga i Muslim u *Sabihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

On reče: ‘Možete ga uvijek na ovaj način obavljati.’²⁴⁶

El-Evzai kaže: “Slušao sam Ataa b. Ebu Rebaha kada je pričao o ovome, ali to nisam upamtio dok mi Džurejd to nije potvrdio.”

1788. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Kajsa b. Sa'da, on od Ataa b. Ebu Rebaha, a on od Džabira: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sa ashabima stigao (u Mekku) četvrte noći mjeseca zul-hidžeta. Pošto obaviše tavaf oko Kabe i sa’j između Saffe i Merve, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Učinite ovo umrom, osim onoga ko je sa sobom poveo kurban.’ Tako su uradili, a osmog dana zul-hidžeta su ponovo obukli ihram za hadž i zanijetili ga. Prvi dan Kurban-bajrama obavili su tavaf oko Kabe, a nisu ponovo obavljali sa’j između Saffe i Merve.²⁴⁷

1789. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdulvehhab es-Sekafi, prenijevši od Habiba el-Muallima, on od Ataa, on od Džabira b. Abdullaha, da su Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi zanijetili samo hadž, a da osim Vjerovjesnika, s.a.v.s., i Talhe, niko od njih toga dana sa sobom nije poveo kurban. Alija je

قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ سَعِدْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رِيَّاحٍ يُحَدِّثُ بِهَذَا فَلَمْ أَحْفَظْهُ حَتَّى لَقِيتُ ابْنَ جُرَيْجٍ فَأَثْبَتَهُ لِي.

١٧٨٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رِيَّاحٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ لِارْتِيحِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَلَمَّا طَافُوا بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اجْعَلُوهَا عُمْرَةً إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَهُ الْهَدْيُ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ أَهَلُّوا بِالْحَجِّ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ التَّحْرِيرِ قَدِمُوا قَطَافُوا بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ.

١٧٨٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّهْمَنِ الْقُفَيْي حَدَّثَنَا حَبِيبُ بَعْنِي الْمُعَلَّمُ عَنْ عَطَاءِ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ بِالْحَجِّ وَلَيْسَ مَعَ أَحَدٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ هَدْيٌ إِلَّا التَّيِّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَظَلْحَةَ

²⁴⁶ U ovom hadisu Džabira b. Abdullaha kaže se da su ashabi sa Allahovim Poslanikom zanijetili ifrad-hadž. Po dolasku u Mekku, Allahov Poslanik, s.a.v.s., im je sugerirao da ifrad-hadž preobraze u hadž-mut'u. To znači da hadž koji su zanijetili preobraze u umru i skinu ihrame, a da kasnije, osmog dana zul-hidžeta, ponovo zanijete hadž. Naglasio im je da ovu pogodnost mogu koristiti kad god budu išli na hadž.

²⁴⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

došao iz Jemena i sa sobom doveo kurban. Rekao je: “Zanijetio sam onako kao što je zanijetio Allahov Poslanik, s.a.v.s.” Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi ashabima da hadž koji su zanijetili preokrenu u umru, te da, nakon obavljenog tavafa, skrate kosu i skinu ihrame, svi osim onih koji su sa sobom povelu kurban. Neki rekoše: “Zar će muškarci moći spolno općiti sa ženama sve do polaska na Minu?” Te riječi dopriješe do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji reče: “Da sam ranije ovako mislio, ne bih sa sobom poveo kurban, te bih se i ja sada oslobodio ihrama.”²⁴⁸

1790. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Muhammeda b. Džafera, on od Šu’bea, on od El-Hakema, on od Mudžahida, ovaj od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ova umra će nam boravak učiniti ugodnim. Ko sa sobom nema kurbanu, neka skinu ihram i time se oslobodi svih zabrana.”²⁴⁹ Umra je ušla u sastav hadža i tako će se obavljati sve do Sudnjeg dana.”²⁵⁰

وَكَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَدِيمٌ مِنَ الْيَمَنِ وَمَعَهُ الْهِنْدِيُّ فَقَالَ: أَهَلَّكَ بِمَا أَهَلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً يَطُوفُوا ثُمَّ يُقَصِّرُوا وَيُحِلُّوا إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَ الْهِنْدِيِّ فَقَالُوا أَنْتَ تَطْلُقُ إِلَى مِثِّي وَذَكَورُنَا تَقْطُرُ قَبْلَكَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَوْ أَنِّي اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْلَا أَنَّ مَعِيَ الْهِنْدِيَّ لَأَحَلَّكَ.

١٧٩٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُمْ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: هَذِهِ عُمْرَةٌ اسْتَمْتَعْنَا بِهَا فَمَنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ هِنْدِيٌّ فَلْيُحِلِّ الْحِلَّ كُلَّهُ وَقَدْ دَخَلَتْ الْعُمْرَةُ فِي الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

²⁴⁸ Bilježi g El-Buhari u *Sahihu*.

²⁴⁹ Ove riječi se odnose na mutemetti’a – osobu koja je zanijetila da će prvo obaviti umru, a iste godine i hadž. Ona će, nakon obavljenog umre, skinuti ihram i neće ga ponovo oblačiti sve dok ne zanijeti hadž. Dokle god je bez ihrama, za nju ne važe zabrane koje važe za osobu u ihramu.

²⁵⁰ Ove riječi se odnose na karina – osobu koja istovremeno zanijeti i hadž i umru. Ona neće morati posebno obavljati tavaf oko Kabe i sa’j između Saffe i Merve za hadž, a posebno za umru. Jedan tavaf oko Kabe i sa’j između Saffe i Merve dovoljni su za oboje.

Ebu Davud kaže: “Ovo su Ibn Abbasove riječi i nije ih ispravno pripisivati Vjerovjesniku, s.a.v.s.”²⁵¹

1791. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od En-Nehhasa, on od Ataa, on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ako bi čovjek zanijetio hadž, a kad dođe u Mekku, obavi tavaf oko Kabe i sa’j između Saffe i Merve i skine ihram, to će mu se računati umrom.”

Ebu Davud kaže: “Prenio ga je Ibn Džurejdž od nekog čovjeka, a on od Ataa u sljedećem smislu: ‘Ashabi su ušli u Mekku, zanijetivši samo hadž, pa im je to Vjerovjesnik, s.a.v.s., učinio umrom.’”

1792. ISPRIČALI SU NAM El-Hasan b. Ševker i Ahmed b. Menia, njih je obavijestio Hušejm, prenijevši od Zejda b. Ebu Zijada, on od Ibn Menia, ovaj od Jezida b. Ebu Zijada, on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zanijetio hadž. Kada je stigao u Mekku, obavio je tavaf oko Kabe i sa’j između Saffe i Merve – Ibn Ševker je kazao: i nije skratio kosu – a onda su se usaglasili: a nije skinuo ni ihram, zbog kurbanu koji je sa sobom poveo. Naredio je da svako ko nije sa sobom poveo kurban, obavi tavaf oko Kabe i sa’j (između Saffe i Merve) i skрати kosu, a potom da skine ihram.” Ibn Meni’a je kazao: “Neka skрати kosu ili obrije glavu, a potom neka skine ihram.”

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا مُنْكَرٌ إِنَّمَا هُوَ قَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ.

١٧٩١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الثَّهَّاسُ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَهَلَ الرَّجُلُ بِالْحَجِّ ثُمَّ قَدِمَ مَكَّةَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقَدَّ حَلَ وَهِيَ عُمْرَةٌ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عَطَاءٍ دَخَلَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهْلِينَ بِالْحَجِّ خَالِصًا فَجَعَلَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمْرَةً.

١٧٩٢. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ شَوْكِرٍ وَأَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَا حَدَّثَنَا هُثَيْمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ قَالَ ابْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ التَّمَعِيُّ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَهَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَجِّ، فَلَمَّا قَدِمَ طَافَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَقَالَ ابْنُ شَوْكِرٍ: وَلَمْ يُقَصِّرْ ثُمَّ اتَّفَقَا وَلَمْ يُحِلَّ مِنْ أَجْلِ الْهِنْدِيِّ وَأَمَرَ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهِنْدِيِّ أَنْ يَطُوفَ وَأَنْ يَسْعَى وَيُقَصِّرْ ثُمَّ يُحِلَّ زَادَ ابْنُ مَنِيعٍ فِي حَدِيثِهِ أَوْ يَخْلِقُ ثُمَّ يُحِلَّ.

²⁵¹ El-Munziri veli da su ove Ebu Davudove riječi diskutabilne kada se ima u vidu da su ovaj hadis prenijeli Ahmed b. Hanbel, Muhammed b. el-Musenna, Muhammed b. Beššar, Osman b. Ebu Šejbe i Muhammed b. Džafer od Šu’bea kao Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi.

1793. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Vehb, prenijevši od Hajvea, on od Ebu Isaa el-Horasanija, ovaj od Abdullaha b. el-Kasima, a on od Seida b. el-Musejjeba: “Neki ashab je došao Omeru b. el-Hattabu i posvjedočio da je čuo Poslanika, s.a.v.s., da je, u bolesti od koje je preselio, zabranio umru prije hadža.”²⁵²

1794. ISPRIČAO NAM JE Musa Ebu Seleme, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Katadea, on od Ebu Šejha el-Hunaija Hajevana b. Haldea, jednog od stanovnika Basre, koji je čitao pred Ebu-Musaom el-Eš'arijem da je Muavija b. Ebu Sufjan rekao ashabima: “O Vjerovjesnikovi ashabi, da li znate da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio to i to i korišćenje tigrovih koža?” “Znamo.” – odgovoriše oni. “Onda sigurno znate” – nastavi on – “da je zabranio i obavljanje hadža i umre zajedno?” Rekoše: “To ne znamo.”, a on reče: “I to je zabranio skupa sa spomenutim stvarima, ali ste vi to zaboravili.”²⁵³

١٧٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهَبٍ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ أَخْبَرَنِي أَبُو عِيْمَى الْخُرَّاسَانِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَشَهِدَ عِنْدَهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ يَنْهَى عَنِ الْعُمْرَةِ قَبْلَ الْحَجِّ.

١٧٩٤. حَدَّثَنَا مُوسَى أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنَا حَرَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي شَيْخٍ الْهِنَائِيِّ حَيْوَانَ بْنِ خَلْدَةَ مِمَّنْ قَرَأَ عَلَى أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ لِأَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ كَذَا وَكَذَا وَعَنْ رُكُوبِ جُلُودِ الثُّمُورِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ نَهَى أَنْ يُفْرَنَ بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَقَالُوا أَمَا هَذَا فَلَا فَقَالَ: أَمَا إِنَّهَا مَعَهُنَّ وَلَكِنَّكُمْ نَسِيتُمْ.

²⁵² El-Hattabi kaže da je sened ovoga hadisa diskutabilan. Poznato je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prije hadža obavio dvije umre. Svi učenjaci se slažu da se umra može obaviti i prije hadža.

²⁵³ Kao što vidimo, ashabi se nisu složili sa Muavijevom konstatacijom da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio istovremeno obavljanje umre sa hadžom (kiran). Time je Muavijeva tvrdnja osporena.

24. O istodobnom obavljanju hadža i umre (ikranu)

1795. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Jahjaa b. Ishaka, Abdulaziza b. Suhejba i Humejda et-Tavila, da je Enes b. Malik kazao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada izgovara telbiju za hadž i umru istodobno, rekavši: ‘Odazivam Ti se za umru i za hadž, odazivam Ti se za umru i za hadž.’”²⁵⁴

1796. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Ejuba, on od Ebu Kilabea, a ovaj od Enesa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na Zul-Hulejfi spavao do zore. Potom je uzjahao svoju jahalicu i, kad se ona digla i došla do brdašca El-Bejda, izgovorio je: *El-Hamdu lillahi, Subhanallahi* i *Allahu ekber*, i zanijetio hadž i umru istodobno. I ljudi su ih oboje zanijetili.²⁵⁵ Kad smo stigli (u Mekku), on naredi ljudima, te su skinuli ihrame. Kad je došao dan jevmut-tervije (osmi dan zul-hidžeta), ponovo su obukli ihrame i zanijetili hadž. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je (prvi dan Kurban-bajrama)

٢٤. بَاب فِي الْإِقْرَانِ

١٧٩٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي اسْحَقَ وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ وَثَمِينُ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُمْ سَمِعُوهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْتَبِي بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ جَمِيعًا يَقُولُ لَتَيْبِكَ عُمْرَةٌ وَحَجًّا لَتَيْبِكَ عُمْرَةٌ وَحَجًّا.

١٧٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ مَوْسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَاتَ بِهَا يَعْنِي بِذِي الْحُلَيْفَةِ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ رَكِبَ حَتَّى إِذَا اسْتَوَتْ بِهِ عَلَى الْبَيْدَاءِ حَمِدَ اللَّهَ وَسَبَّحَ وَكَبَّرَ ثُمَّ أَهَلَ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَأَهَلَ النَّاسَ بِهِمَا فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَ النَّاسَ فَحَلُّوا حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ أَهَلُّوا بِالْحَجِّ وَتَحَرَّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ بَدَنَاتٍ بِيَدِهِ قِيَامًا.

²⁵⁴ Učenjaci koji tvrde da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio hadž i umru, dakle kiran, pozivaju se i na ovaj hadis.

²⁵⁵ Abadi smatra da se iz ovih riječi da zaključiti da je lijepo noćiti na mikatu prije nego se obuku ihrami i zanijeti hadž ili umra. Također, zaključujemo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ihram za hadž obukao nakon što je klanjao sabahski namaz. U hadisu koji je zabilježio Muslim stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ihram za hadž obukao nakon što je klanjao podnevski farz.

svojom rukom zaklao sedam deva i to u stojećem položaju.”²⁵⁶

Ebu Davud kaže: “Enes, koji je sam prenio ovaj hadis, spomenuo je da je izgovorio prvo *El-Hamdu lillah*, pa *Subhanallah*, pa *Allahu ekber*, a onda je zanijetio hadž.”

1797. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Hadžadž, prenijevši od Junusa, on od Ebu Ishaka, da je El-Bera b. Azib kazao: “Bijah sa Alijom kada ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao u Jemen. Sa njim sam stekao nekoliko oka zlata. Kad je Alija iz Jemena došao (u Mekku) Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., rekao je: ‘Zatekao sam Fatimu u obojenoj odjeći, a bijaše neparfemisala sobu. (Ukorio sam je zbog toga), a ona reče: ‘Šta ti je?’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio svojim ashabi-ma, te su skinuli ihrame. Rekoh joj: ‘Alija veli: ‘Ja sam zanijetio (hadž) na način kako ga je zanijetio Vjerovjesnik, s.a.v.s. Potom sam otišao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., a on me upita: ‘Kako si zanijetio?’ Rekoh: ‘Rekao sam: Zanijetio sam ga onako kako ga je zanijetio Vjerovjesnik, s.a.v.s.’ On reče: ‘Ja sam poveo kurban i zanijetio sam hadž i umru istodobno. Zakolji šezdeset i sedam ili šezdeset i šest deva za mene, a trideset i tri ili trideset i četiri zakolji za sebe. Od svake deve ostavi mi nešto.”²⁵⁷

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الَّذِي تَمَرَّدَ بِهِ يَعْنِي أَنَسًا مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّهُ بَدَأَ بِالْحَمْدِ وَالْتَسْبِيحِ وَالتَّكْبِيرِ ثُمَّ أَهَلَ بِالْحَجِّ.

١٧٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُعِينٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ السَّرَّاءِ بْنِ عَارِبٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِذْ أَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْيَمَنِ قَالَ: فَأَصَبْتُ مَعَهُ أَوْلَادِي فَلَمَّا قَدِمَ عَلِيٌّ مِنَ الْيَمَنِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَجَدْتُ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَدْ لَبَسَتْ ثِيَابًا صَبِيغًا وَقَدْ نَصَحَتْ النَّبِيَّ بِتَضُوحٍ، فَقَالَتْ: مَا لَكَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَ أَصْحَابَهُ فَأَحْلُوا. قَالَ: قُلْتُ لَهَا: إِنِّي أَهْلَلْتُ بِإِهْلَالِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي: كَيْفَ صَنَعْتَ؟ فَقَالَ: قُلْتُ أَهْلَلْتُ بِإِهْلَالِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَإِنِّي قَدْ سَفَّتُ الْهَدْيَ وَقَرَنْتُ. قَالَ: فَقَالَ لِي انْحَزِرْ مِنَ الْبُذْنِ سَبْعًا وَيَسْتَيْنِ أَوْ سِتًّا وَيَسْتَيْنِ وَأَمْسِكْ لِنَفْسِكَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ أَوْ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ وَأَمْسِكْ لِي مِنْ كُلِّ بَدَنَةٍ مِنْهَا بَضْعَةً.

²⁵⁶ Bilježi ga El-Buhari u *Sahibu*.

²⁵⁷ U Muslimovom predanju stoji da je i sa onim što je dotjerao Allahov Poslanik, s.a.v.s., i sa onim što je dotjerao Alija iz Jemena ukupno bilo stotinu deva. U Muslimovom predanju, također, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., svojom rukom zaklao 63 deve, a onda je došao Alija i poklao ostale. Alija je od svake deve ostavio

1798. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir b. Abdulhamid, prenijevši od Mensura, a on od Ebu Vaila, da je Es-Subejj b. Ma'bed rekao: "Zanijetio sam ih oboje (i hadž i umru) istovremeno, a Omer reče: 'Postupio si u skladu sa sunnetom tvoga Vjerovjesnika, s.a.v.s.'"²⁵⁸

1799. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Kudame b. Eajen i Osman b. Ebu Šejbe, isti smisao, prenijevši od Džerira b. Abdulhamida, on od Mensura, a on od Ebu Vaila, da je Es-Subejj b. Ma'bed rekao: "Bijah pustinjak, hrišćanin, pa sam primio islam. Otišao sam kod jednog čovjeka iz moga plemena koji se zvao Hudejm (Huzejm) b. Surmule i rekao mu: 'Ja težim džihadu, a saznao sam da su mi i hadž i umra propisani, pa kako da ih oboje obavim?' On reče: 'Obavi ih zajedno i, ako si u mogućnosti, zakolji kurban.' Ja ih zanijetih oboje skupa. Kad sam stigao u mjesto Uzejb,²⁵⁹ susretoše me Selman b. Rebia i Zejd b. Suhan. Kad čuše da izgovaram nijet i za umru i za hadž, jedan reče onome drugome: 'Ovaj ne razumije ništa više od svoje deve.' Čuvši ih, to mi teško pade – kao da se brdo strovalilo na mene. Otiđoh Omeru b. el-Hattabu i rekoh mu: 'Vladaru pravovjernih, bijah beduin, hrišćanin, te primih islam. Ja

١٧٩٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ: قَالَ الصُّبَيْيُّ بْنُ مَعْبِدٍ: أَهْلَلْتُ بِهِمَا مَعًا فَقَالَ: عَمْرُ هَدَيْتَ لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٧٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ بْنِ أَعْيَنَ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ التَّمَعِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ الصُّبَيْيُّ بْنُ مَعْبِدٍ كُنْتُ رَجُلًا أَعْرَابِيًّا نَصْرَانِيًّا فَأَسَلْتُ فَأَتَيْتُ رَجُلًا مِنْ عَشِيرَتِي يُقَالُ لَهُ هُدَيْمُ بْنُ ثُرْمَلَةَ فَقُلْتُ لَهُ يَا هَذَا إِنِّي حَرِيصٌ عَلَى الْجِهَادِ وَإِنِّي وَجَدْتُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ مَكْتُوبَيْنِ عَلَيَّ فَكَيْفَ لِي بِأَنْ أَجْمَعَهُمَا؟ قَالَ: اجْمَعُهُمَا وَادْبِعْ مَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ، فَأَهْلَلْتُ بِهِمَا مَعًا، فَلَمَّا أَتَيْتُ الْعُدَيْبَ لَقَيْتَنِي سَلْمَانُ بْنُ رَبِيعَةَ وَزَيْدُ بْنُ صُوحَانَ وَأَنَا أَهْلُ بِهِمَا جَمِيعًا، فَقَالَ: أَحَدُهُمَا لِلْآخِرِ مَا هَذَا بِأَفْقَهُ مِنْ بَعِيرِهِ، قَالَ: فَكَأْتَمَا أَلْتِي عَلَيَّ جَبَلٌ حَتَّى أَتَيْتُ عَمْرَ بْنَ الْخَطَّابِ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنِّي كُنْتُ رَجُلًا أَعْرَابِيًّا نَصْرَانِيًّا وَإِنِّي أَسَلْتُ وَأَنَا حَرِيصٌ

malo mesa koje je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stavio u kazan i skuhao, te su i on i Alija jeli njihovog mesa i popili od njega čorbe (juhe).

²⁵⁸ Bilježa ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

²⁵⁹ Mjesto gdje je bila voda plemena Benu Temim nedaleko od Kufe.

težim džihadu, a saznao sam da su mi i hadž i umra propisani, pa kako da ih oboje obavim? Otiđoh nekom čovjeku iz moga plemena i on mi reče: ‘Obavi ih zajedno i, ako si u mogućnosti, zakolji kurban.’ Evo, ja sam ih zanijetio skupa. Omer mi reče: ‘Postupio si u skladu sa sunnetom tvoga Vjerovjesnika, s.a.v.s.’²⁶⁰

1800. ISPRIČAO NAM JE En-Nufeji, kog je obavijestio Miskin, prenijevši od El-Evzaija, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, a on od Ikrimea, on od Ibn Abbasa, on od Omera b. el-Hattaba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Sinoć mi je od moga Gospodara došao posjetilac²⁶¹ – Vjerovjesnik, s.a.v.s., se tada nalazio u dolini Akik²⁶² – i rekao: ‘Klanjaj u ovoj blagoslovljenoj dolini i reci: ‘Umra u hadžu.’”²⁶³

Ebu Davud kaže: “El-Velid b. Muslim i Omer b. Abdulvahid su u ovom El-Evzaijevom hadisu prenijeli riječi: ‘Reci: ‘Umra s hadžom.’” Također je i Ali b. el-Mubarek prenio od Jahjaa b. Ebu Kesira, kazavši: ‘Reci: ‘Umra s hadžom.’”

1801. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, kog je obavijestio Ibn Ebu Zaide, prenijevši od Abdulaziza b. Omera b. Abdulaziza,

عَلَى الْجِهَادِ، وَإِنِّي وَجَدْتُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ مَكْتُوبَيْنِ عَلَيَّ، فَأَتَيْتُ رَجُلًا مِنْ قَوْمِي فَقَالَ لِي: اجْمَعُهُمَا وَأَذْبَحْ مَا اسْتَيْسَرَ مِنْ الْهَدْيِ، وَإِنِّي أَهْلَلْتُ بِهِمَا مَعًا، فَقَالَ لِي عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: هُدَيْتَ لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٨٠٠. حَدَّثَنَا الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتٍ مِنْ عِنْدِ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ قَالَ وَهُوَ بِالْعَقِيقِ وَقَالَ صَلَّى فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقَالَ عُمَرُ فِي حَجَّةٍ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ وَقُلَّ عُمَرُ فِي حَجَّةٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكُنَّا رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَقَالَ وَقُلَّ عُمَرُ فِي حَجَّةٍ.

١٨٠١. حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُمَرَ بْنِ

²⁶⁰ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

²⁶¹ Bio je to melek Džibril.

²⁶² Dolina Akik je četiri milje daleko od Medine.

²⁶³ Ovo znači da je Džibril Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., preporučio da umru obavi u sklopu hadža – kiran. To znači da učini jedan tavaf (zijare) i jedan sa’j između Saffe i Merve i za hadž i za umru, a ne da ih je posebno učini za hadž, a posebno za umru.

on od Er-Rebia b. Sebrea, da je njegov otac kazao: "Izišli smo (iz Medine) sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kad smo stigli do Usfana,²⁶⁴ Suraka b. Malik el-Mudlidži mu reče: 'Allahov Poslaniče, objasni nam podrobno ovaj propis, kao ljudima koji o tome ništa ne znaju.' On reče: 'Uzvišeni Allah vam je ovu umru uklopio u hadž. Pa kada stignete u Mekku, neka svako ko je učinio tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve skine ihram, osim onoga koji je sa sobom poveo kurban.'"²⁶⁵

1802. ISPRIČAO NAM JE Abdulvehhab b. Nedžde, kog je obavijestio Šuajb b. Ishak, prenijevši od Ibn Džurejdža. A ispričao nam je i Ebu Bekr b. Hallad, kog je obavijestio Jahja, prenijevši isti smisao od Ibn Džurejdža, ovaj od El-Hasana b. Muslima, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa, da ga je Muavija b. Ebu Sufjan obavijestio: "Vjerovjesniku, s.a.v.s., sam šiljkom strijele skratio (kosu) na Mervi (ili je kazao: Vidio sam ga kada mu na Mervi šiljkom strijele skraćuju kosu)."²⁶⁶

Ibn Hallad kaže: "Muavija nije spomenuo riječi: 'Obavijestio ga je.'"

عَبْدُ الْعَزِيزِ حَدَّثَنِي الرَّبِيعُ بْنُ سَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِمُضَفَانَ قَالَ لَهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ الْمُدَلِّجِي: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَقِضْ لَنَا قَضَاءَ قَوْمٍ كَانُوا وَلِدُوا الْيَوْمَ. فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ أَذْخَلَ عَلَيْكُمْ فِي حَجِّكُمْ هَذَا عُمْرَةً فَإِذَا قَدِمْتُمْ فَمَنْ تَطَوَّفَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّمَا وَالْمَرْوَةِ فَقَدْ حَلَّ إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ.

١٨٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ نَجْدَةَ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلَّادٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى الْمَعْنَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُوسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَهُ قَالَ: قَصَّرْتُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِشْقِصٍ عَلَى الْمَرْوَةِ أَوْ رَأَيْتُهُ يُقَصِّرُ عَنْهُ عَلَى الْمَرْوَةِ بِمِشْقِصٍ.

قَالَ ابْنُ خَلَّادٍ إِنَّ مُعَاوِيَةَ لَمْ يَذْكَرْ أَخْبَرَهُ.

²⁶⁴ Usfan je odmaralište između El-Džuhfe i Mekke. Od Mekke je udaljeno oko 36 milja.

²⁶⁵ Svi koji su skinuli ihram nakon obavljenog tavafa oko Kabe (ovdje se misli na Et-Tavfuz-zijare, koji je rukn kod hadža i umre) i sa'j između Saffe i Merve neće ga morati ponovo obavljati kada obuku ihram radi hadža osmog dana mjeseca zulhidžeta. Također ih neće morati ponovo obavljati ni oni koji, zbog kurbanu koji su sa sobom povelili, nisu skinuli ihram.

²⁶⁶ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

1803. ISPRIČALI SU NAM El-Hasan b. Ali, Muhammed b. Jahja i Mahled b. Halid, isti smisao, a njih je obavijestio Abdurrez-zak, kom je prenio Ma'mer od Ibn Tavusa, on od svoga oca, a on od Ibn Abbasa, da je Muavija rekao: "Ne znam da sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na Mervi skratio kosu šiljkom arapske strijele."²⁶⁷

El-Hasan je u hadisu koji je on prenio dodao: "...u vrijeme njegovog hadža."²⁶⁸

1804. ISPRIČAO NAM JE Ibn Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Muslima el-Kurrija, da je Ibn Abbas kazao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovorio telbiju za umru, a ashabi za hadž."²⁶⁹

1805. ISPRIČAO NAM JE Abdulmelik b. Šuajb b. el-Lejs, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Ukajla, on od Ibn Šihaba, a on od Salima b. Abdullaha, da je Abdullah b. Omer kazao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Oprosnom hadžu zanijetio hadž-

١٨٠٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَنَحْنُ
بْنُ خَالِدٍ وَنَحْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ مُحَمَّدٍ
قَالُوا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ
ابْنِ طَاوُوسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ مُعَاوِيَةَ قَالَ لَهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنِّي قَصَّرْتُ
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَمْشِقُ أَغْرَابِيَّ عَلَى الْمَرْوَةِ.

زَادَ الْحَسَنُ فِي حَدِيثِهِ لِحَجَّتِهِ.

١٨٠٤. حَدَّثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنَا أَبِي حَدَّثَنَا
شُعْبَةَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ الْقُرَيْبِ سَمِعَ ابْنَ
عَبَّاسٍ يَقُولُ: أَهْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بِعُمْرَةٍ وَأَهْلَ أَصْحَابِهِ بِحَجٍّ.

١٨٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبٍ بِنِ
الْأَيْبِ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ عُقَيْلِ
عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ
عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: تَمَتَّعَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ

²⁶⁷ Abadi smatra da postoje različita predanja koja govore o Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., hadžu. U nekima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je zanijetio hadž, zanijetio hadž-ifrad; dakle, samo hadž, bez umre. U nekima stoji da je zanijetio hadž-kiran – umru i hadž skupa, a u nekim, među koje spada i ovo da je zanijetio hadž-temettu, tj. prvo samo umru, a u Mekki i hadž. Abadi smatra da su sva ova predanja pouzdana i utemeljena. Malik je prenio od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pošao iz Medine i zanijetio samo umru. Kada je stigao do Serefa, kazao je ashabima da zanijete umru, pa su neki od njih zanijetili samo hadž, a neki samo umru, pa su u Mekki zanijetili i hadž."

²⁶⁸ Es-Sindi veli da je Muavija ovim riječima možda mislio na umru El-Dži'rane, jer je do tada bio primio islam.

²⁶⁹ Bilježi ga Muslim u *Sahibu* i En-Nesai u *Sunenu*.

temetu'/umru uz hadž, i sa sobom poveo kurban iz Zul-Hulejfe. Prvo je zanijetio umru, potom (kasnije) i hadž. I ljudi su sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., zanijetili hadž-temetu'/umru pa hadž. Neki su povelili sa sobom kurban, a neki nisu. Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., stiže u Mekku, reče: 'Oni koji su povelili kurban sa sobom neće se oslobađati nikakvih zabrana (neće skidati ihrame) dok ne završe sa hadžom. Oni koji nisu sa sobom povelili kurban neka obave tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve, neka skrate kosu i skinu ihram, potom neka zanijete hadž i zakolju kurban. Ko ne nađe kurban, neka posti tri dana za vrijeme hadža i sedam kada se vrati kući.' Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Mekku, prvo je, dotakavši Kut (Hadžerul-esved) obavio tavaf oko Kabe, trčkarajući u prva tri, a idući običnim hodom u posljednja četiri kruga. Potom je, kada je završio tavaf, klanjao dva rekata kod Mekami-Ibrahima. Kada je predao selam i završio namaz, otišao je na Saffu, onda do Merve, pa nazad do Saffe – sedam puta. Nije se oslobodio nijedne zabrane dok nije završio sa obredima hadža i zaklao svoj kurban prvi dan Kurban-bajrama, sišao sa Mine i obavio tavaf oko Kabe. Tada je skinuo ihram i oslobodio se svih zabrana. Ljudi koji su sa sobom povelili kurban učiniše isto što i Allahov Poslanik, s.a.v.s.²⁷⁰

بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَأَهْدَى وَسَاقَ مَعَهُ
الْهَدْيَ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَبَتَأَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَهْلَ بِالْعُمْرَةِ ثُمَّ
أَهْلَ بِالْحَجِّ، وَتَمَتَّعَ النَّاسُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ،
فَكَانَ مِنَ النَّاسِ مَنْ أَهْدَى وَسَاقَ الْهَدْيَ
وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ يَهْدِ. فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَالَ لِلنَّاسِ:
مَنْ كَانَ مِنْكُمْ أَهْدَى فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَهُ مِنْ
شَيْءٍ حَرَّمَ مِنْهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَجَّهُ، وَمَنْ
لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَهْدَى فَلْيُطْفِئِ بِالنَّبِيِّتِ
وَبِالصَّافَا وَالْمَرْوَةِ وَيُقَصِّرْ وَيُحْلِلْ ثُمَّ
لِيَهْلِ بِالْحَجِّ وَلِيَهْدِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا
فَلْيُضْمِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةَ إِذَا
رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ. وَظَافَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ فَاسْتَلَمَ
الرُّكْنَ أَوَّلَ شَيْءٍ ثُمَّ حَبَّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ
مِنَ السَّبْعِ وَمَشَى أَرْبَعَةَ أَطْوَافٍ، ثُمَّ رَكَعَ
حِينَ قَضَى طَوَافَهُ بِالنَّبِيِّتِ عِنْدَ الْمَقَامِ
رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ فَأَنْصَرَفَ، فَأَتَى الصَّافَا
فَظَافَ بِالصَّافَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعَةَ أَطْوَافٍ ثُمَّ
لَمْ يُحْلِلْ مِنْ شَيْءٍ حَرَّمَ مِنْهُ حَتَّى قَضَى
حَجَّهُ وَتَخَّرَ هَدْيُهُ يَوْمَ التَّحْرِيرِ وَأَفَاضَ
قَطَافَ بِالنَّبِيِّتِ، ثُمَّ حَلَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
حَرَّمَ مِنْهُ وَقَعَلَ النَّاسُ مِثْلَ مَا قَعَلَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ
أَهْدَى وَسَاقَ الْهَدْيَ مِنَ النَّاسِ.

²⁷⁰ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

1806. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, a on od Nafia, on od Abdullaha b. Omera, da je Hafsa, Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga, upitala: "Allahov Poslaniče, šta je narodu te je skinuo ihrame nakon obavljene umre, a ti nisi skinuo ihram poslije svoje umre?" On reče: "Ja sam slijepio kosu i svome kurbanu stavio ogrlicu, i ne mogu se osloboditi ihrama dok ne zakoljem kurban."²⁷¹

25. O tome kada neko zanijeti hadž, pa ga preokrene u umru

1807. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, prenijevši od Ibn Ebu Zaidea, kog je obavijestio Muhammed b. Ishak, prenijevši od Abdurrahmana b. el-Esveda, a on od Sulejma b. el-Esveda: "Ebu Zerr je za one koji su zanijetili hadž, a potom ga preokrenuli u umru, rekao da je to bila grupa jahača koja je išla sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s."²⁷²

1808. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Rebia b. Ebu Abdurrahmana, a on od El-Harisa b. Bilala b. el-Harisa, da je njegov otac upitao: "Allahov Poslaniče, je li preokretanje hadža u umru važi samo za nas ili i za one koji će doći poslije nas?" On reče: "To važi samo za vas."²⁷³

١٨٠٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا شَأْنُ النَّاسِ قَدْ حَلُّوا وَلَمْ تُخْلِلِ أَنْتَ مِنْ عُمْرَتِكَ؟ فَقَالَ: إِنِّي لَبَنْتُ رَأْسِي وَقَلَدْتُ هَدْيِي فَلَا أَجِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ الْهَدْيَ.

٢٥. بَابُ الرَّجُلِ يَهْلُ بِالْحَجِّ ثُمَّ يَجْعَلُهَا عُمْرَةً

١٨٠٧. حَدَّثَنَا هَنَادٌ يَغْنِي ابْنَ السَّرِيِّ عَنْ ابْنِ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ سُلَيْمِ بْنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ كَانَ يَقُولُ فِيمَنْ حَجَّ ثُمَّ فَسَخَهَا بِعُمْرَةٍ لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ إِلَّا لِلرَّكْبِ الَّذِينَ كَانُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٨٠٨. حَدَّثَنَا الثَّقَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَغْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنِي رَبِيعَةُ بْنُ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ الْحَارِثِ بْنِ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَسَخُ الْحَجِّ لَنَا خَاصَّةٌ أَوْ لِمَنْ بَعْدَنَا قَالَ بَلْ لَكُمْ خَاصَّةٌ.

²⁷¹ Abadi smatra da je i ovaj hadis dokaz da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio kiran/umru i hadž skupa. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Et-Tirmizija.

²⁷² Bilježe ga Muslim u *Sabihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

²⁷³ Preokretanje hadža u umru značilo je da je onaj koji je zanijetio samo hadž

26. O tome da osoba obavi hadž za drugoga

1809. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Sulejmana b. Jesara, da je Abdullah b. Abbas kazao: “Fadl b. Abbas je jahao iza Allahovog Poslanika kad mu je došla neka žena iz plemena Has'am da ga nešto upita. Pošto je Fadl gledao u nju i ona u Fadla, Allahov Poslanik Fadlovo lice skrenu u drugu stranu. Ona reče: ‘Allahov Poslaniče, moj otac je dužan izvršiti obavezu prema Allahu – hadž, ali je toliko star da se ne bi mogao držati na devi, pa mogu li ja za njega obaviti hadž?’ On reče: ‘Možeš.’ To je bilo za vrijeme Oprosnog hadža.”²⁷⁴

٢٦. بَابُ الرَّجُلِ يَحُجُّ عَنْ غَيْرِهِ

١٨٠٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ خَنَعِمٍ تَسْتَفْتِيهِ فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشَّقِّ الْأَخْرِي فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَذْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَتْبَتَّ عَلَى الرَّاحِلَةِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.

(ifrad) mogao taj hadž preokrenuti u umru, pa obaviti prvo umru, a kasnije u Mekki zanijetiti i hadž i obaviti ga. El-Hattabi smatra da je ovo Allahov Poslanik, s.a.v.s., dozvolio ashabima kako bi na taj način promijenio shvaćanje kod Arapa koji su smatrali da nije dozvoljeno obavljati umru u svetim mjesecima Ešhurul-huruma.

²⁷⁴ Na temelju ovog hadisa, Ebu Hanife, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da se za stariju osobu, slabu i iznemoglu, može poslati bedel da obavi hadž za nju. Iz sljedećeg hadisa se vidi da se bedel može poslati i za umrlog. Et-Taberani, u *Mu'džemul-Kebiru*, bilježi, sa senedom, da je Sinanu b. Abdullahu el-Džuhenuju pričala njegova tetka kako je otišla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekla: “Allahov Poslaniče, moja majka je umrla, a ostala je dužna obaviti zavjetni hadž.” Vjerovjesnik, s.a.v.s., upita: “Jesi li ti u mogućnosti za nju obaviti hadž?” “Jesam.” – reče ona, a on kaza: “Pa onda ti obavi hadž za svoju majku.” “A hoće li time s nje spasti dug?” – upita ona. “Hoće.” – odgovori on, i nastavi: “Šta misliš, da je tvoja majka nekome nešto ostala dužna i ti joj želiš taj dug vratiti, da li bi (onaj kome je ona dužna) to od tebe prihvatio?” “Bi.” – reče ona. A Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaza: “Allah na to ima veće pravo.”

1810. ISPRIČALI SU NAM Hafs b. Omer i Muslim b. Ibrahim, isti smisao, prenijevši od Šu'bea, on od En-Nu'mana b. Salima, on od Amra b. Evsa, a on od Ebu Rezina – Hafs je, u hadisu koji je on prenio, kazao da je neki čovjek iz plemena Benu Amir rekao: “Allahov Poslaniče, moj otac je star i nije u stanju obaviti ni hadž ni umru, jer se ne može držati na devi (niti može ići pješke).” On reče: “Ti obavi hadž i umru za svoga oca.”²⁷⁵

1811. ISPRIČALI SU NAM Ishak b. Ismail et-Talakani i Henad es-Serijj, isti smisao. Ishak je kazao: “Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, prenijevši od Ibn Ebu Arubea, on od Katadea, on od Azrea, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je čuo nekog čovjeka kako je (nijeteći hadž) rekao: ‘Odazivam Ti se za Šubrumea.’ Upitao je: ‘Ko je taj Šubrume?’ ‘Moj brat (ili: rođak)’ – odgovori on. ‘A jesi li ti obavio hadž za sebe?’ – upita Vjerovjesnik, s.a.v.s. “Nisam.” – reče on, a Poslanik kaza: “Prvo obavi hadž za sebe, a poslije za Šubrumea.”²⁷⁶

١٨١٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بِمَعْنَاهُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ سَالِمٍ عَنِ عَمْرِو بْنِ أُوَيْسٍ عَنِ أَبِي رَزِينٍ قَالَ حَفْصُ فِي حَدِيثِهِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرٍ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَلَا الْعُمْرَةَ وَلَا الظَّفْنَ قَالَ اخْبُرْ عَن أَبِيكَ وَاعْتَمِرْ

١٨١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّلَقَانِيُّ وَهَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ الْمَعْفِيُّ وَاجِدٌ قَالَ إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْنَةُ بْنُ سَلِيمَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوتَةَ عَنِ قَتَادَةَ عَنِ عَزْرَةَ عَنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ لَبَيْكَ عَن شُبْرَمَةَ. قَالَ: مَنْ شُبْرَمَةُ؟ قَالَ: أَخِي أَوْ قَرِيبِي. قَالَ: حَجَجْتَ عَن نَفْسِكَ؟ قَالَ: لَا. قَالَ: حُجَّ عَن نَفْسِكَ ثُمَّ حُجَّ عَن شُبْرَمَةَ.

²⁷⁵ Ranije je bilo govora da se za umrlog i staru i iznemoglu osobu može poslati bedel da za njih obavi hadž. Iz ovoga hadisa zaključujemo da se za navedene osobe može poslati bedel i za umru.

²⁷⁶ Ovaj hadis je jasan dokaz da kao bedel za drugoga ne može ići osoba koja prije toga nije obavila hadž za sebe. Ovaj hadis su zabilježili i Ibn Madže u *Sunenu* i Ibn Huzejme u *Sabihu*.

27. Kako se izgovara telbija²⁷⁷

1812. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: "Telbija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je glasila: *Lebbejkellahumme lebejk. Lebbejke la šerike leke lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk. La šerike lek/Odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Odazivam Ti se. Ti nemaš druga i svlasnika. Odazivam Ti se. Zaista, svaka zahvala, sve blagodati i vlast pripadaju isključivo Tebi. Ti nemaš druga i svlasnika. Abdullah b. Omer je na njegovu telbiju dodao i ovo: Lebbejke, lebbejke, lebejke ve sa'dejke. Vel-hajru bi jedejke. Ver-regbau ilejke vel-amel/Odazivam Ti se, odazivam Ti se, odazivam Ti se. Radujem se i pokoravam. Svako dobro je u Tvojim rukama. Sva moja traženja i sve moje molbe usmjerene su isključivo Tebi.*"²⁷⁸

1813. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Džafera, on od njegovog oca, a ovaj od Džabira b. Abdullaha: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovorio telbiju." – a onda je spomenuo tekst telbije onako kako

٢٧. بَابُ كَيْفِ التَّلْبِيَةِ

١٨١٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ. لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ. إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ. لَا شَرِيكَ لَكَ. قَالَ: وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يَزِيدُ فِي تَلْبِيَتِهِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْحَمْدُ بِيَدَيْكَ وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ.

١٨١٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَهْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ التَّلْبِيَةَ مِثْلَ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ

²⁷⁷ Telbijom se naziva glasno izgovaranje riječi: *Lebebejkellahumme lebbejk. Lebbejke la šerike leke lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk. La šerike lek.* Ona se izgovara od trenutka kada neko obuče ihram i zanijeti hadž ili umru pa sve dok ne ugleda Kabu (kod obavljanja umre) ili ne dođe na Džemretul-Akabe da baci kamenčiće (kod obavljanja hadža).

²⁷⁸ Mnogi postupaju u skladu sa ovim hadisom.

je spomenuta u Ibn Omerovom hadisu, kazavši: “Ljudi su dodavali Zel-Mearidži i još neka Allahova imena i druge riječi, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., je to slušao i nije im ništa rekao.”²⁷⁹

1814. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od Abdulmelika b. Ebu Bekra b. Abdurrahmana b. el-Harisa b. Hišama, on od Hallada b. es-Saiba el-Ensarija, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Došao mi je Džibril, a.s., i kazao mi da naredim ashabima i svima koji su sa mnom da povise glas prilikom odazivanja/teljije kada hoće obaviti jedno od njih dvoje (hadž ili umru).”²⁸⁰

28. Kad se prestaje sa učenjem telbije

1815. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa, on od Ibn Abbasa, a ovaj od El-Fadla b. Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učio telbiju sve dok nije bacio kamenčice na Akabi.”²⁸¹

وَالنَّاسُ يَزِيدُونَ ذَا الْمَعَاجِجِ وَنَحْوَهُ مِنَ
الْكَلَامِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَسْمَعُ فَلَا يَقُولُ لَهُمْ شَيْئًا.

١٨١٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ
عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي
بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ
هِشَامٍ عَنْ خَلَادِ بْنِ السَّائِبِ الْأَنْصَارِيِّ
عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَأَمَرَنِي أَنْ أَمُرَ أَصْحَابِي وَمَنْ مَعِي
أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالْإِفْلَالِ أَوْ قَالَ
بِالتَّلْبِيَةِ يُرِيدُ أَحَدَهُمَا.

٢٨. بَاب مَتَى يَقْطَعُ التَّلْبِيَةَ

١٨١٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
وَكَيْعٌ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَبَّى
حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ.

²⁷⁹ Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

²⁸⁰ Većina islamskih učenjaka smatra da je muškarcima podizanje glasa prilikom izgovora telbije mustehab. Žene bi trebale izgovarati telbiju poluglasno, kako same sebe mogu čuti. Džibrilovu naredbu Vjerovjesniku, s.a.v.s., da naredi ashabima shvaćaju u smislu mustehaba koja važi samo za muškarce. Neki učenjaci, poput Ebu Davuda, drže da je podizanje glasa prilikom izgovora telbije vadžib.

²⁸¹ Većina učenjaka smatra da hadžija treba prestati sa učenjem telbije odmah nakon što baci prvi kamenčić na Akabi, prvi dan Kurban-bajrama. Ahmed i neki učenjaci šafijske pravne škole smatraju da hadžija treba prestati sa učenjem telbije nakon što

1816. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdullah b. Numejr, prenijevši od Jahjaa b. Seida, on od Abdullaha b. Ebu Selemea, on od Abdullaha b. Abdullaha b. Omera, da je njegov otac kazao: “**Putovali smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., sa Mine na Arefat rano ujutru. Neki od nas su izgovarali telbiju, a neki tekbir.**”²⁸²

29. Kad će osoba koja obavlja umru prestati sa učenjem telbije

1817. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Ibn Ebu Lejle, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa, kao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “**Onaj ko obavlja umru izgovarat će telbiju sve dok ne dotakne Hadžerul-esved.**”²⁸³

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis prenosi i Abdulmelik b. Ebu Sulejman i Hemmam od Ataa, a on od Ibn Abasa kao mevkuf.”

١٨١٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: عَدَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مِثَى إِلَى عَرَفَاتٍ مِنَّا الْمِثَى وَمِنَّا الْمَكْبَرُ.

٤٩. بَابُ مَتَى يَقْطَعُ الْمُعْتَمِرُ التَّلْبِيَةَ

١٨١٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُلْبِي الْمُعْتَمِرُ حَتَّى يَسْتَلِمَ الْحَجَرَ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ وَهَمَّامٌ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ مَوْكُوفًا.

baci svih sedam kamenčića na Akabi.

²⁸² En-Nevevi kaže: “U drugom predanju, koje je zabilježio Muslim u *Sabihu* stoji: “Neki od nas su izgovarali telbiju, a neki tekbir, i Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije nikome prigovorio.” To je dokaz da je mustehab izgovarati telbiju ili tekbir prilikom putovanja sa Mine na Arefat, na Dan Arefata, ali je izgovor telbije efdalniji. Ovo je ujedno odgovor onima koji tvrde da sa telbijom treba prestati nakon sabahskog namaza na Dan Arefata.

²⁸³ Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i kaže da je sahih. El-Munziri smatra da, u pogledu vjerodostojnosti ovog hadisa, postoje izvjesne dileme. Razlog tome je što se u njegovom senedu nalazi prenosilac Muhammed b. Abdurrahman Ibn Ebu Lejla, za koga Ibn Hadžer el-Askalani tvrdi da je iskren, ali da je vrlo loše pamtio.

30. O tome da osoba u ihramu vaspitava svoga roba

1818. ISPRIČAO NAM JE Ibn Hanbel, kao i Muhammed b. Abdulaziz b. Ebu Rizme, kom je saopćio Abdullah b. Idris, prenijevši od Ibn Ishaka, ovaj od Jahjaa b. Abbada b. Abdullaha b. ez-Zubejra, a on od svoga oca, da je Esmā bint Ebu Bekr kazala: “Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na hadž. Kada smo stigli u Ardž,²⁸⁴ Allahov Poslanik, s.a.v.s., odsjede, a odsjedosmo i mi. Aiša je sjela pored Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a ja sam sjela pored oca (Ebu Bekra). Ebu Bekrova i Poslanikova, s.a.v.s., deva je bila jedna i ona je bila sa Ebu Bekrovim dječakom. Ebu Bekr je sjedio i čekao da se dječak pojavi. On se pojavi bez deve. ‘Gdje ti je deva?’ – upita ga Ebu Bekr. ‘Jučer sam je izgubio.’ – reče dječak. Ebu Bekr na to kaza: ‘Vodio si jednu devu i nju si izgubio?’ Poče ga tući, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., se nasmiješi i reče: ‘Pogledajte ovoga muhrima²⁸⁵ šta radi.’”

Ibn Ebu Rizme je rekao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije ništa drugo prozborio osim: ‘Pogledajte ovoga muhrima šta radi.’, i smiješio se.”²⁸⁶

٣٠. بَابُ الْمُحْرِمِ يُؤَدِّبُ غُلَامَهُ

١٨١٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ قَالَ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ أَخْبَرَنَا ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُجَّاجًا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْعَرَجِ نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَزَلْنَا فَجَلَسَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِلَى جَنْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسْتُ إِلَى جَنْبِ أَبِي وَكَانَتْ زِمَالَةٌ أَبِي بَكْرٍ وَزِمَالَةٌ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاحِدَةً مَعَ غُلَامٍ لِأَبِي بَكْرٍ فَجَلَسَ أَبُو بَكْرٍ يَنْتَظِرُ أَنْ يَظْلَعَ عَلَيْهِ فَظَلَعَ وَلَيْسَ مَعَهُ بَعِيرُهُ قَالَ آئِينَ بَعِيرُكَ قَالَ أَضَلَلْتُهُ الْبَارِحَةَ قَالَ فَقَالَ: أَبُو بَكْرٍ بَعِيرٌ وَاحِدٌ تُضَلُّهُ قَالَ فَظَلِقَ بَصْرِيَّهُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَبَسَّمُ وَيَقُولُ انظُرُوا إِلَى هَذَا الْمُحْرِمِ مَا يَصْنَعُ قَالَ ابْنُ أَبِي رِزْمَةَ فَمَا يَزِيدُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَنْ يَقُولَ انظُرُوا إِلَى هَذَا الْمُحْرِمِ مَا يَصْنَعُ وَيَتَبَسَّمُ.

²⁸⁴ Selo na putu od Medine prema Mekki. Udaljeno je od Medine oko 78 milja.

²⁸⁵ Muhrim je osoba koja je obukla ihram u namjeri da obavi hadž ili umru.

²⁸⁶ Zabilježio ga je Ibn Madže u *Sunenu*.

31. O osobi koja počne sa ihramskim obredima u svojoj odjeći

1819. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Ataa, on od Safvana b. Ja'laa b. Umejjea, a on od svoga oca: "Jednom prilikom, dok je bio u mjestu El-Dži'rane²⁸⁷, Vjerovjesniku, s.a.v.s., dođe neki čovjek²⁸⁸ kod koga se osjećao parfem (ili je kazao: šafran) koji na sebi imaše džube, i upita: 'Allahov Poslaniče, šta mi naređuješ da uradim za umru?' Uzvišeni Allah Vjerovjesniku, s.a.v.s., poče spuštati Objavu u vezi toga. Pošto Objava prestade dolaziti, on upita: 'Gdje je onaj što je pitao za umru?' Kad dođe, on mu reče: 'Operi sa svoga tijela i odjeće trag parfema (ili je kazao: šafrana), skini džube i uradi onako kao kod hadža.'"²⁸⁹

1820. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ebu Bišra, on od Ataa, on od Ja'laa b. Umejjea. A Hušejm od Hadžadža, on od Ataa, on od Safvana b. Ja'laa, da je njegov otac ispričao ovu priču, kazavši: "Vjerovjesnik,

٣١. بَابُ الرَّجُلِ يُحْرِمُ فِي ثِيَابِهِ

١٨١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَيْسِرٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءَ أَخْبَرَنَا صَفْوَانَ بْنَ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْحِجْرَانَةِ وَعَلَيْهِ أَثَرُ خَلْقٍ، أَوْ قَالَ صُفْرَةٍ، وَعَلَيْهِ حَبَّةٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي عُمْرَتِي؟ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَحْيَ. فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْهُ قَالَ: أَيُّنَ السَّائِلِ عَنِ الْعُمْرَةِ؟ قَالَ: اغْسِلْ عَنْكَ أَثَرَ الْخَلْقِ أَوْ قَالَ: أَثَرَ الصُّفْرَةِ وَاخْلَعْ الْجُبَّةَ عَنْكَ وَاصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ مَا صَنَعْتَ فِي حَجَّتِكَ.

١٨٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ أَبِي يَشْرِ عَنْ عَطَاءِ عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ وَهَشِيمٍ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنْ عَطَاءِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ فِيهِ: فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى

²⁸⁷ El-Dži'rane je mjesto između Taifa i Mekke u kome je bila voda, a koje je bliže Mekki nego Taifu. U ovom mjestu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odsjeo da podijeli ratni plijen kada se vratio iz Bitke na Hunejnu.

²⁸⁸ Smatra se da je Ibn Feth bio Ata b. Umejje, rođeni brat Ja'laa b. Umejjea.

²⁸⁹ Iz ovih se riječi zaključuje da su ljudi poznavali postupke prilikom obavljanja hadža. Ibnul-Arebi kaže: "Izgleda da su Arapi još u predislamskom dobu prakticirali prilikom hodočašća Kabe, a prije oblačenja ihrama, sa sebe skidati odjeću i odstranjivati tragove parfema.

s.a.v.s., je rekao: 'Skinij tvoj ogrtač.', pa ga je skinuo preko glave." Potom je naveo hadis u cjelosti.

1821. ISPRIČAO NAM JE Jezid b. Halid b. Abdullah b. Mevhib el-Hemdani er-Remli, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ataa b. Ebu Rebaha, a on od Ibn Ja'laa b. Umejjea, da je njegov otac kazao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je naredio da skine ogrtač i da trag parfema opere dva ili tri puta."²⁹⁰ Potom je naveo cijeli hadis.

1822. ISPRIČAO NAM JE Ukbe b. Mukrem, kog je obavijestio Vehb b. Džerir, prenijevši od svog oca, ovaj od Kajsa b. Sa'da, on od Ataa, ovaj od Safvana b. Ja'laa b. Umejjea, a on od svoga oca: "Dok je bio u mjestu Dži'rane, Vjerovjesniku, s.a.v.s., je došao neki čovjek koji je zanijetio umru. Na sebi je imao ogrtač, a šafranom je naparfemisao bradu i glavu."²⁹¹ Potom je naveo cijeli hadis.

32. Šta će obući muhrim

1823. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Ahmed b. Hanbel, koje je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Salima, da je

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْلَعُ جُبَّتَكَ فَخَلَعَهَا مِنْ رَأْسِهِ وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

١٨٢١. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبِ الْهَمْدَانِيِّ الرَّمْلِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رِيَّاحٍ عَنْ ابْنِ بَعْلَى ابْنِ مُنْيَةَ عَنْ أَبِيهِ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ فِيهِ: فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَنْزِعَهَا نَزْعًا وَيَغْتَسِلَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

١٨٢٢. حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرِمٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَطَاءِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا أَقْبَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجِعْرَانَةِ وَقَدْ أَحْرَمَ بَعْمَرَةَ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ وَهُوَ مُصَفَّرٌ لِحْيَتَهُ وَرَأْسَهُ، وَسَاقَ هَذَا الْحَدِيثَ.

٣٢. بَابُ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ

١٨٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ

²⁹⁰ U ovom predanju koje je zabilježio El-Buhari u *Sahihu* stoji da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Tri puta operi trag parfema kojim si se naparfemisao."

²⁹¹ Na temelju spomenutih hadisa, učenjaci su se saglasili da je muškarac prilikom oblačenja ihrama dužan sa sebe skinuti svu šivenu odjeću i odstraniti miris parfema. El-Munziri smatra da je spomenuto dozvoljeno ženama, ali im je zabranjeno oblačenje odjeće koja je namirisana šafranom ili momeculanom.

njegov otac²⁹² kazao: “Neki čovjek je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s: ‘Šta muhrim mora skinuti od odjeće?’ On reče: ‘Neka ne oblači košulju, ogrtač sa kapuljačom, gaće, turban, odjeću koja je namirisana momeculanom i šafranom, cipele, osim ako ne nađe sandale. Onaj ko ne nađe sandale, može obući cipele, ali neka ih podreže do ispod članaka.’”²⁹³

1824. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Nafia, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu.

1825. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Nafia, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu, dodavši: “Neka žena, dok je u ihramu, ne prekriva lice nikabom i neka ne navlači rukavice.”

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis su prenijeli Hatim b. Ismail i Jahja b. Ejjub od Musaa b. Ukbea, on od Nafia, kao što je kazao El-Lejs (od Nafia, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.). A prenio ga je Musa b. Tarik od Musaa b. Ukbea, kao mevkuf-hadis, čiji je sened zastao na Ibn Omeru. Također su ga

سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَتْرُكُ الْمُحْرِمُ مِنَ الْقِيَابِ فَقَالَ: لَا يَلْبَسُ الْقَمِيصَ وَلَا الْبُرْئُسَ وَلَا السَّرَاوِيلَ وَلَا الْعِمَامَةَ وَلَا نَوْبًا مَسَّهُ وَرَسٌ وَلَا زَعْفَرَانٌ وَلَا الْحُقْفَيْنِ إِلَّا لِمَنْ لَا يَجِدُ التُّعْلَيْنِ قَمَنَ لَمْ يَجِدِ التُّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْحُقْفَيْنِ وَلْيُطْعِمَهُمَا حَقَّ يَكُونَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ.

١٨٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.

١٨٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ وَزَادَ وَلَا تَنْتَقِبِ الْمَرْأَةُ الْحُرَامَ وَلَا تَلْبَسِ الْقُعَازِينَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ حَاتِمٌ بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَيَحْيَى بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَلَى مَا قَالَ اللَّيْثُ وَرَوَاهُ مُوسَى بْنُ طَارِقٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ مَوْفُوقًا عَلَى ابْنِ عُمَرَ وَكَذَلِكَ رَوَاهُ

²⁹² Njegov otac je Abdullah b. Omer b. el-Hattab.

²⁹³ Kadi Ijad veli: “Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je muškarcu, dok je u ihramu, zabranjeno oblačenje onoga što je nabrojano u ovome hadisu. Košuljom i gaćama aludira se na zabranu oblačenja onog što je šiveno, turbanom i ogrtačem sa kapuljačom aludira se na zabranu pokrivanja glave, a cipelama se aludira na obuvanje bilo kakve obuće koja prekriva nožne članke.” Munziri veli: “Učenjaci su se složili da je sve što je u ovom hadisu zabranjeno muškarcima ženama dozvoljeno, osim odjeće koja je namirisana šafranom i momeculonom.”

prenijeli Ubejdullah b. Omer, Malik i Ejub, kao mevkuf-hadis. A prenio ga je i Ibrahim b. Seid el-Medini (el-Medeni). (Također su ga prenijeli Ubejdullah b. Omer, Malik i Ejub od Nafia, on od Ibn Omera kao mevkuf-hadis. A prenio ga je i Ibrahim b. Seid el-Medeni) od Nafia, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s: ‘Neka žena, dok je u ihramu, ne pokriva lice nikabom i neka ne navlači rukavice.’”

Ebu Davud kaže: “Ibrahim b. Seid el-Medini (el-Medeni) jedan je od šejhova Medine. On nije prenio puno hadisa.”

1826. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibrahim b. Seid el-Medini, prenijevši od Nafia, on od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Neka žena, dok je u ihramu, ne pokriva lice nikabom i neka ne navlači rukavice.”

1827. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jakub, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, ovaj od Nafia, Ibn Omerovog štićenika, da je Abdullah b. Omer čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je zabranio ženama da, kada su u ihramu, navlače rukavice, prekrivaju lice nikabom i oblače odjeću namirisanu momeculanom i šafranom. Poslije toga neka oblači od odjeće šta želi: žutu ili odjeću od svile, nakit, gaće, košulju, ili cipele.”

Ebu Davud kaže: “Ovo su prenijeli od Ibn Ishaka, on od Nafia Abdea i Muhammeda b. Selemea, oni od Muhammeda b. Ishaka, sve do riječi: ‘...i da od odjeće oblače ono što je

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَمَالِكُ وَأَيُّوبُ مَوْكُوفًا
وَأَبِرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدِ الْمَدِينِيِّ عَنْ نَافِعٍ عَنْ
ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْمُحْرِمَةَ لَا تَتَّقِبُ وَلَا تَلْبَسُ الْمُقَارِزِينَ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدِ الْمَدِينِيِّ
شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَيْسَ لَهُ كَبِيرٌ
حَدِيثٌ.

١٨٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدِ الْمَدِينِيِّ عَنْ نَافِعٍ
عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ الْمُحْرِمَةُ لَا تَتَّقِبُ وَلَا تَلْبَسُ
الْمُقَارِزِينَ.

١٨٢٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ
قَوْلًا نَافِعًا مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ حَدَّثَنِي
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى النِّسَاءَ
فِي إِحْرَامِهِنَّ عَنِ الْمُقَارِزِينَ وَالنَّقَابِ
وَمَا مَسَّ الْوَرُسَ وَالرَّعْفَرَانَ مِنَ الْقِيَابِ
وَلَتَلْبَسَ بَعْدَ ذَلِكَ مَا أَحَبَّتْ مِنَ الْوَرَانِ
الْقِيَابِ مُعْضَفَرًا أَوْ خَرًّا أَوْ حُلِيًّا أَوْ
سَرَاوِيلَ أَوْ قَمِيصًا أَوْ حُقْفًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ ابْنِ
إِسْحَاقَ عَنْ نَافِعٍ عَبْدُهُ بْنُ سُلَيْمَانَ

namirisano momeculanom i šafranom.' Njih dvojica nisu spomenuli ono nakon toga.”

1828. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, da je Ibn Omer jednom prilikom osjetio hladnoću, pa je rekao: 'O Nafi, baci na mene kakvu tkaninu.' Bacio sam na njega ogrtač sa kapuljačom, a on reče: 'Bacaš to na mene, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da ga oblači muhrim.’”²⁹⁴

1829. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Džabira b. Zejda, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Gaće može obući onaj ko ne bude imao čaršafa, a cipele onaj ko ne bude imao sandala.”²⁹⁵

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis su Mekkelije prenijeli iz Basre od Džabira b. Zejda, koji je jedini u njemu spomenuo gaće, a nije spomenuo odsijecanje cipela.”

1830. ISPRIČAO NAM JE El-Husejn b. Džunejd ed-Damigani, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Omera b. Suvejda es-Sekafija, da je Aiši bint Talha ispričala Aiša, majka pravovjernih, rekavši: “Mi bismo izišle sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., za Mekku. Prilikom oblačenja ihrama namazale bismo

وَحَمَدُ بْنُ سَلَمَةَ إِلَى قَوْلِهِ وَمَا مَسَّ الرَّؤُوسَ وَالرَّعْفَمَرَانُ مِنَ الْغِيَابِ وَلَمْ يَذْكُرَا مَا بَعْدَهُ.

١٨٢٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَادُ عَنْ أَبِي يُوْبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ وَجَدَ الثُّرْمَةَ فَقَالَ: أَلَسِي عَيْتِي تَوْبًا يَا نَافِعُ فَأَلْقَيْتُ عَلَيْهِ بُرْنَسًا فَقَالَ: تُلْقِي عَيْتِي هَذَا وَقَدْ نَعَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَلْبَسَهُ الْمُحْرِمُ.

١٨٢٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: السَّرَاوِيلُ لِمَنْ لَا يَجِدُ الْإِرَارَ وَالْحُفَّ لِمَنْ لَا يَجِدُ التَّعْلِينَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا حَدِيثُ أَهْلِ مَكَّةَ وَرَجَعَهُ إِلَى الْبَصْرَةِ إِلَى جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَالَّذِي تَفَرَّدَ بِهِ مِنْهُ ذَكَرَ السَّرَاوِيلَ وَلَمْ يَذْكُرِ الْقَطْعَ فِي الْحُفِّ.

١٨٣٠. حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْجُنَيْدِ التَّامِغَانِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ سُوَيْدٍ الْقَفْقِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَائِشَةُ بِنْتُ طَلْحَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهَا قَالَتْ كُنَّا نَخْرُجُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَكَّةَ فَضَمَدُ

²⁹⁴ Bilježe ga El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

²⁹⁵ Ahmed b. Hanbel smatra da muškarac koji namjerava obući ihram, pa ne nađe čaršaf ili sandale, može obući i šivenu odjeću i obući. Isto misle i Sufjan es-Sevri, Eš-Šafi, Malik i Ebu Hanife, s tim što oni kod cipela, ukoliko su duboke, uslovljavaju da ih mora odrezati do ispod članaka.

čela poznatim parfemom. Kada bismo se oznojile, miris bi nekoj curio niz lice. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi ga vidio i ne bi nam ga zabranio.”

1831. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Ibn Adijj, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, koji je Ibn Šihabu spomenuo (podrezivanje cipela), a ovome je to ispričao Salim b. Abdullah, da je Abdullah b. Omer podrezao cipele ženi koja je bila u ihramu. Potom mu je ispričala Safija bint Ebu Ubejd, prenijevši od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dopuštao podrezivanje cipela ženama, pa je kasnije od toga odustao.

33. O muhrimovom nošenju oružja

1832. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu'bea, on od Ebu Ishaka, a ovaj od El-Beraa: “Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Hudejbiji sklopio mirovni ugovor (sa mušricima), pristao je da će on (i ashabi naredne godine) ući u Mekku s oružjem samo u koricama. Upitao sam ga: ‘Šta su to korice oružja?’, a on odgovori: ‘Torbica s onim što je u njoj.’”²⁹⁶

جِبَاهَتَا بِالسُّكِّ الْمَطْيَبِ عِنْدَ الْإِحْرَامِ
فَإِذَا عَرِقَتْ إِحْدَانَا سَالَ عَلَى وَجْهِهَا فَتِرَاهُ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا يَنْهَاهَا.

١٨٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ
ذَكَرْتُ لِابْنِ شِهَابٍ فَقَالَ: حَدَّثَنِي سَالِمُ
بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عَمَرَ
كَانَ يَصْنَعُ ذَلِكَ يَعْنِي يَقْطَعُ الْحُقَمِينَ
لِلْمَرْأَةِ الْمُحْرِمَةِ ثُمَّ حَدَّثَنِي صَفِيَّةُ بِنْتُ
أَبِي عُبَيْدٍ أَنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتْهَا أَنَّ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ كَانَ رَخَّصَ
لِلنِّسَاءِ فِي الْحُقَمِينَ فَتَرَكَ ذَلِكَ.

٣٣. بَابُ الْمُحْرِمِ يَحْمِلُ السَّلَاحَ

١٨٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ يَقُولُ
لَمَّا صَالَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَهْلَ الْحُدَيْبِيَّةِ صَاحَتْهُمْ عَلَى أَنْ لَا
يَدْخُلُوهَا إِلَّا بِجُلْبَانِ السَّلَاحِ فَسَأَلْتُهُ مَا
جُلْبَانُ السَّلَاحِ قَالَ الْقِرَابُ يَمَّا فِيهِ.

²⁹⁶ Ibn Bettal kaže: “Malik i Eš-Šafi smatraju da je muhrimu dozvoljeno da tokom obavljanja hadža ili umre može nositi oružje. Hasan el-Basri to smatra mekruhom. Ovaj hadis su zabilježili i El-Buhari i Muslim u *Sahibima* nešto potpunije od ovoga.”

34. O tome da žena u ihramu može prekriti lice

1833. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Mudžahida, da je Aiša kazala: “Pored nas su prolazili konjanici dok smo u ihramu putovale sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kada bi bili naspram nas, neka od nas bi sa glave spustila svoj veo na lice, a kada bi prošli, podigle bismo ga.”²⁹⁷

35. O muhrimovom zaklanjanju od sunca

1834. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Ebu Abdurrahima, on od Zejda b. Ebu Unejsea, a on od Jahjaa b. Husajna, da je Ummul-Husajn ispričala: “Putovali smo sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., na Oprosnu hadž, pa sam vidjela Usamea i Bilala. Jedan od njih je vodio Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., devu, a drugi bijaše digao odjeću iznad njega, praveći mu hlad od sunca, i to sve dok nije bacio kamenčić na Akabi.”²⁹⁸

٣٤. بَاب فِي الْمُحْرِمَةِ تَغَطِّي وَجْهَهَا

١٨٣٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ الرَّكْبَانُ يَسْرُونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْرِمَاتٍ فَإِذَا حَادُوا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا حِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَرُونَا كَشَفْنَاهَا.

٣٥. بَاب فِي الْمُحْرِمِ يُظَلِّلُ

١٨٣٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أَنَيْسَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ أُمِّ الْمُحْصَنِ حَدَّثَتْهُ قَالَتْ حَجَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ فَرَأَيْتُ أُسَامَةَ وَبِلَالَ وَأَحَدَهُمَا آخِذٌ بِحِطَامِ نَاقَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآخَرُ رَافِعٌ نَوْبَهُ لِيَسْتُرَهُ مِنَ الْحَرِّ حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ.

²⁹⁷ Sa'd b. Jahja b. Seid el-Kattan i Jahja b. Mein smatraju da ovaj hadis Mudžahid nije čuo od Aiše. Osim toga, u senedu ovoga hadisa je Jezid b. Ebu Zijad, koga su mnogi učenjaci kritizirali. Istina, Muslim je od njega prenio neke hadise. Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu*.

²⁹⁸ Na temelju ovoga hadisa, većina učenjaka smatra da je osobi dok je u ihramu dozvoljeno da iznad glave nosi nešto čime će se zaštititi od sunca. Malik b. Enes i Ahmed b. Hanbel smatraju da to nije dozvoljeno. Međutim, ovaj hadis ih demantira.

36. O hidžami (puštanju krvi) osobi dok je u ihramu

1835. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Ataa i Tavusa, a njih dvojica od Ibn Abbasa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je pustio krv kupicom dok je bio u ihramu.”²⁹⁹

1836. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hišama, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Dok je bio u ihramu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, zbog bola koji je osjećao, dao da mu puste krv na glavi.”³⁰⁰

1837. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Katadea, a on od Enesa: “Dok je bio u ihramu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dao da mu puste krv sa gornje strane stopala, jer ga je stopalo boljelo.”

Ebu Davud kaže: “Čuo sam od Ahmeda: ‘Ibn Ebu Arube ga je prenio kao mursel-hadis od Katadea.’”

٣٦. بَابُ الْمُحْرِمِ يَحْتَجِمُ

١٨٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ وَطَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.

١٨٣٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ فِي رَأْسِهِ مِنْ دَاءٍ كَانَ بِهِ.

١٨٣٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ عَلَى ظَهْرِ الْقَدَمِ مِنْ وَجَعٍ كَانَ بِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ سَمِعْتُ أَحْمَدَ قَالَ ابْنُ أَبِي غُرُوبَةَ أَرْسَلَهُ يَغْنِي عَنْ قَتَادَةَ.

Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

²⁹⁹ Nevevi veli: “Ukoliko osoba u ihramu, bez ikakve nužde, želi pomoću kupice pustiti krv, po mišljenju većine učenjaka, dopušteno joj je ukoliko to ne zahtijeva skidanje dlaka. Međutim, ukoliko zahtijeva skidanje dlaka, onda joj je haram, jer je skidanje dlaka muhrimu, bez velike nužde, haram. Malik to smatra mekruhom.

³⁰⁰ U predanju koje su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima* stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao da mu izvade krv na sredini glave.

37. O muhrimovom podvlačenju oči surmom

1838. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ejuba b. Musaa, a on od Nubejha b. Vehba: “Omera b. Ubejdullaha b. Ma’mera su (dok je bio u ihramu) zaboljele oči, te je poslao (nekoga) Ebanu b. Osmanu, koji je tada bio emir hadžijama u danima hadža, da ga pita šta da radi. Eban je rekao: ‘Neka ih namaže sokom alojinog lista, jer sam čuo od Osmana da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (nekome ko je imao isti slučaj rekao da ih namaže sokom alojinog lista).”³⁰¹

1939. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ismail b. Ibrahim b. Uleje, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, a on od Nubejha b. Vehba – prethodni hadis.

38. O kupanju muhrima

1840. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Malik, prenijevši od Zejda b. Eslema, on od Ibrahima b. Abdullaha b. Hunejna, a on od svoga oca: “Abdullah b. Abbas i El-Misver b. Mahre-

٣٧. بَابُ يَكْتَحِيلُ الْمُحْرِمِ

١٨٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى عَنْ نُبَيْهِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: اشْتَكَى عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْمَرٍ عَيْنَيْهِ فَأَرْسَلَ إِلَى أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ سُفْيَانُ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَوْسِمِ مَا يَصْنَعُ بِهِمَا قَالَ اضْمِدْهُمَا بِالصَّيْرِ فَإِنِّي سَمِعْتُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ ذَلِكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٨٣٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ عُثَيْبَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ نُبَيْهِ بْنِ وَهْبٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ.

٣٨. بَابُ الْمُحْرِمِ يَغْتَسِلُ

١٨٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ اخْتَلَفَا

³⁰¹ En-Nevevi tvrdi da su učenjaci jednoglasni u mišljenju da muhrim, ukoliko ga zabojele oči ili neki drugi vanjski dio tijela, može koristiti lijek koji u sebi ne sadrži miris. Ukoliko je primoran, može i takav, s tim što bi u tom slučaju morao podijeliti milostinju. Na temelju ovoga hadisa, Sufjan es-Sevri, Ebu Hanife i njegovi učenici Ebu Jusuf i Muhammed, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da je osobi u ihramu dopušteno podvući oči surmom. Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai u *Sunenu*.

me su se u El-Ebvau³⁰² razišli. Abdullah b. Abbas je kazao: ‘Dok je u ihramu, insan može oprati glavu.’, a El-Misver je rekao: ‘Dok je u ihramu, insan ne može prati glavu.’ Abdullah b. Abbas ga je poslao Ebu Ejubu el-Ensariji, te ga zatječe kako se kupa između dva kamena bunarska stuba, zastrijet jednim haljinčetom. ‘Nazvah mu selam’ – kazao je El-Misver – ‘a on upita: ‘Ko je to?’ Rekoh: ‘Ja sam, Abdullah b. Hunejn. Poslao me je Abdullah b. Abbas do tebe da te upitam kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je bio u ihramu, prao glavu.’ Ebu Ejub malo odmače zastirač kako sam mu mogao vidjeti glavu, a onda čovjeku koji mu je polivao reče: ‘Polij.’ On mu poli vodu po glavi, a Ebu Ejub rukama protrlja po glavi, povlačeći ih naprijed i nazad, a onda reče: ‘Vidio sam ga da ovako radi.’”³⁰³

39. O ženidbi osobe dok je u ihramu

1841. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, on od Nubejha b. Vehba, Benu Abduddarovog brata, da ga je Omer b. Ubejdullah (Abdullah) poslao Ebanu b. Osmanu b. Affanu, koji tada bijaše vodič hadžijama, a obojica su bili u ihramu, da mu prenese: “Želim vjenčati sina Talhu b. Omera kćerkom Šejbea b. Džubejra, pa bih da i ti prisustvuješ tome.” Eban je to odbio, rekavši: “Čuo

بِالْأَبْوَاءِ فَقَالَ: ابْنُ عَبَّاسٍ يَغْسِلُ الْمُحْرِمَ رَأْسَهُ وَقَالَ الْمِسْوَرُ لَا يَغْسِلُ الْمُحْرِمَ رَأْسَهُ فَأَرْسَلَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ إِلَى أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ فَوَجَدَهُ يَغْتَسِلُ بَيْنَ الْقَرْنَيْنِ وَهُوَ يُسْتَرُ بِتُوبٍ قَالَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ قَالَ مَنْ هَذَا فُلْتُ أَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُنَيْنٍ أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ أَسْأَلُكَ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ قَالَ فَوَضَعَ أَبُو أَيُّوبَ يَدَهُ عَلَى الثَّوْبِ قَطْطَاهُ حَتَّى بَدَأَ لِي رَأْسُهُ ثُمَّ قَالَ لِإِنْسَانٍ يَصُبُّ عَلَيْهِ اضْبُبْ قَالَ فَصَبَّ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ حَرَكَ أَبُو أَيُّوبَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَادْبَرَ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُهُ يَفْعَلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٣٩. بَابُ الْمُحْرِمِ يَتَزَوَّجُ

١٨٤١. حَدَّثَنَا الْقَعْتَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ثُبَيْهِ بْنِ وَهَبٍ أَيْحَى بَنِي عَبْدِ النَّارِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَرْسَلَ إِلَى أَبِيَانَ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَقَّانَ يَسْأَلُهُ وَأَبَانُ يَوْمَئِذٍ أَمِيرُ الْحَاجِّ وَهُمَا مُحْرِمَانِ: لِي أُرَدُّتُ أَنْ أَنْكِحَ ظُلْحَةَ بِنْتُ عُمَرَ ابْنَةَ شَيْبَةَ بِنْتُ جُبَيْرٍ فَأُرَدُّتُ أَنْ تُحْضَرَ ذَلِكَ فَأَنْكَرَ ذَلِكَ عَلَيْهِ أَبِيَانَ وَقَالَ لِي سَمِعْتُ أَبِي عُثْمَانَ بْنَ عَقَّانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

³⁰² El-Ebva je mjesto nedaleko od Mekke.

³⁰³ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i Ibn Madže u *Sunenu*.

sam od moga oca Osmana b. Affana da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Dok je u ihramu, insan se ne može vjenčati, niti može vjenčati drugog.’³⁰⁴

1842. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu je ispričao Muhammed b. Džafer, prenijevši od Seida, on od Metara i Ja’laa b. Hakima, njih dvojica od Nafia, kog je obavijestio Nubejh b. Vehb, njega Eban b. Osman, a ovog Osman, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao – potom je spomenuo slično prethodnom hadisu, dodavši: “...niti se može zaručiti.”

1843. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Habiba b. eš-Šehida, on od Mejmuna b. Mihrana, on od Jezida b. el-Esamma, Mejmuninog bratića, da je Mejmuna kazala: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., se oženio sa mnom u Serefu, kad smo bili izvan ihrama.”

1844. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., se oženio Mejmunom dok je bio u ihramu.”³⁰⁵

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَنْكِحُ الْمُحْرِمَ
وَلَا يَنْكِحُ

١٨٤٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ مُحَمَّدَ
بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ
مَطْرِ وَيَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ
نُئَيْبِ بْنِ وَهَبٍ عَنْ أَبِيَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ
عُثْمَانَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ ذَكَرَ مِثْلَهُ زَادَ وَلَا يَخْطُبُ.

١٨٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ عَنْ مَيْمُونِ
بْنِ مِهْرَانَ عَنْ يَزِيدِ بْنِ الْأَصَمِّ ابْنِ أَبِي
مَيْمُونَةَ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ تَزَوَّجَنِي
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَحَنُّ
حَلَالًا يَسْرِفُ.

١٨٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ
عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ
مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.

³⁰⁴ Većina islamskih učenjaka, na temelju ovoga hadisa, smatra da se osoba dok je u ihramu ne može vjenčati, niti može vjenčati drugoga. Ukoliko bi se neko vjenčao dok je u ihramu, takav brak bi bio ništavan.

³⁰⁵ Na temelju spomenutog i još nekih Ibn Abbasovih hadisa, učenjaci iz Kufe: Ebu Hanife, Muhammed i Ebu Jusuf, te Sufjan es-Sevri, Ata i Ikrima smatraju da je osobi dok je u ihramu dopušteno da se oženi. Većina učenjaka, na temelju prethodna dva hadisa, to zabranjuje. Kadi Ijad i drugi učenjaci vele: “Samo Ibn Abbas, od ashaba, prenosi da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio Mejmunom dok je bio u ihramu. Svi

1845. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Abdurahman b. Mehdi, preni-jevši od Sufjana, on od Ismaila b. Umejjea, on od nekog čovjeka, da je Seid b. Musejjeb kazao: “Ibn Abbas je Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., ženidbu Mejmunom, dok je bio u ihramu, krivo razumio.”

40. Šta insan smije ubijati od životinja dok je u ihramu

1846. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Salima, da je njegov otac kazao: “Neko je upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., o tome koje životinje smije ubijati osoba koja je u ihramu. On reče: ‘Za pet vrsta životinja nema grijeha onaj koji ih ubije ni kada je izvan harema, ni kada je u haremu. To su: škorpion, gavran, miš, lunja i zvijer koja napada ljude.’”³⁰⁶

١٨٤٥. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ قَالَ وَهَمَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي تَزْوِيجِ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.

٤٠. بَابُ مَا يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ مِنَ الدَّوَابِّ

١٨٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّا يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ مِنَ الدَّوَابِّ؟ فَقَالَ: خَمْسٌ لَا جُنَاحَ فِي قَتْلِهِنَّ عَلَى مَنْ قَتَلَهُنَّ فِي الْحَيْلِ وَالْحَرَمِ: الْعَقْرَبُ وَالْفَأْرَةُ وَالْحِدَاةُ وَالغُرَابُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ.

ostali ashabi prenose da on u tom momentu nije bio u ihramu.” Osim toga, veli većina učenjaka, sama Mejmuna priča da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio njome kada nije bio u ihramu, a ipak je njoj cjelokupna ta situacija najbolje poznata. Neki su hadise koje prenosi Ibn Abbas pokušali objasniti rekavši da Allahov Poslanik, s.a.v.s., u momentu kada se oženio Mejmunom nije bio u ihramu, ali se nalazio u krugu Harema, te je zbog toga Ibn Abbas utvrdio da je on u tom momentu bio muhrim, pošto se muhrimom naziva i osoba koja se nalazi u krugu Harema. Pored toga, ističe većina učenjaka, Ibn Abbasovi hadisi govore o Vjerovjesnikovom postupku, a predhodni hadisi sadrže Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi. Prema mišljenju usulifikhskih učenjaka, u situacijama kada se hadisi koji govore o Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., postupcima nađu u koliziji sa hadisima u kojima su sadržane njegove riječi, prednost treba dati hadisima u kojima su sadržane Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi.

³⁰⁶ Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*. El-Buhari, Muslim i En-Nesai su ovaj hadis prenijeli i od Hafse, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge.

1847. ISPRIČAO NAM JE Ali b. Bahr, kog je obavijestio Hatim b. Ismail, prenijevši od Muhammeda b. Adžlana, on od El-Ka'kaa b. Hakima, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Pet vrsta životinja je dozvoljeno ubiti u Haremu: zmiju, škorpiona, lunju, miša i zvijer koja napada ljude.”

1848. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Abdurrahmana b. Ebu Nu'ma el-Bedželija, a on od Ebu Seida el-Hudrija: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je upitan šta smije ubiti osoba dok je u ihramu, pa je rekao: ‘Zmiju, škorpiona, miša; gavrana će gađati, ali ga neće ubiti, te zvijer koja napada ljude, lunju i krvo- ločnu divljač.’”³⁰⁷

41. O muhrimovom jedenju mesa od ulova

1849. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sulejman b. Kesir, prenijevši od Humejda et-Tavila, on od Ishaka b. Abdullaha b. el-Harisa, a on od svoga oca: “El-Haris je bio Osmanov zastupnik u Taifu. Jednom prilikom je za Osmana pripremio jelo od jarebice i divljači.” “Osman je” – veli El-Haris – “poslao nekoga da zovne Aliju. Kad je stigao, njegov izaslanik zateče Aliju kako štapom mlati lišće i iz ruke ga daje devama. Kada je

١٨٤٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَجْرِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَجَلَانَ عَنْ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَحْسَبُ قَتْلَهُنَّ حَلَالًا فِي الْحَرَمِ: الْحَيَّةَ وَالْعَقْرَبَ وَالْحَيَّةَ وَالْفَأْرَةَ وَالْكَلْبَ الْعَقُورَ

١٨٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي نُعْمٍ النَّجَّيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِئِلَ عَمَّا يَفْتُلُ الْمُحْرِمُ قَالَ الْحَيَّةَ وَالْعَقْرَبَ وَالْفُؤَيْسِقَةَ، وَبَرِيَّ الْغُرَابِ وَلَا يَفْتُلُهُ، وَالْكَلْبَ الْعَقُورَ وَالْحَيَّةَ وَالسَّبُعَ الْعَادِي.

٤١. بَاب لَحْمِ الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ

١٨٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ حَمِيدِ الطَّوِيلِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِيهِ - وَكَانَ الْحَارِثُ خَلِيفَةَ عُثْمَانَ عَلَى الطَّائِفِ - فَصَنَعَ لِعُثْمَانَ طَعَامًا فِيهِ مِنَ الْحَجَلِ وَالْبَيْعَاتِيْبِ وَلَحْمِ الرَّحْشِ قَالَ: فَبَعَثَ إِلَى عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَجَاءَهُ الرَّسُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخِيطُ لِإِبَاعِرَ لَهُ فَجَاءَهُ وَهُوَ يَنْفُضُ

³⁰⁷ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*. Et-Tirmizi za njega kaže da je hasen.

stigao, rekoše: 'Jedi!' On reče: 'Neka jedu oni koji su slobodni, a mi smo u ihramu.' Alija potom kaže: 'Zaklinjem Allahom sve ovdje prisutne iz plemena Ešdže'a, da li znate kada je neki čovjek Vjerovjesniku, s.a.v.s., dok je bio u ihramu, darovao meso divljeg magarca, pa je on odbio jesti ga?' 'Znamo.' – povikaše oni."

1850. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Musa b. Ismail, kog je obavijestio Ham-mad b. Kajs, prenijevši od Ataa, da je Ibn Abbas rekao: "O Zejde, sine Erkamov, da li znaš da je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., darovano meso od ulova, pa ga nije primio, rekavši: 'Ja sam muhrim?' 'Znam.' – odgovorio je on."³⁰⁸

1851. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Jakub el-Iskenderani el-Kari, prenijevši od Amra, on od Abdulmuttaliba, a on od Džabira b. Abdullaha, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Kopneni ulov vam je (dok ste u ihramu)³⁰⁹ dozvoljen ukoliko ga niste vi ulovili, ili ukoliko ga neko nije za vas ulovio."³¹⁰

الْحَبْطَ عَنْ يَدَيْهِ فَقَالُوا لَهُ كُلْ فَقَالَ: أَطْعِمُوهُ قَوْمًا حَلَالًا فَأَنَا حُرْمٌ. فَقَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنْشُدُ اللَّهَ مَنْ كَانَ هَاهُنَا مِنْ أَشْجَعِ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْدَى إِلَيْهِ رَجُلٌ جِمَارَ وَحْشٍ وَهُوَ مُحْرِمٌ، فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَهُ؛ قَالُوا: نَعَمْ.

١٨٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ مَوْسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ قَنِيسٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ: يَا زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ هَلْ عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْدَى إِلَيْهِ عِضْدَ صَيْدٍ فَلَمْ يَقْبَلْهُ وَقَالَ إِنَّا حُرْمٌ؟ قَالَ: نَعَمْ.

١٨٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ يَعْنِي الْإِسْكَنْدَرَانِيُّ الْقَارِيَّ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْمُطَّلِبِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: صَيْدُ الْبَهْرِ لَكُمْ حَلَالٌ مَا لَمْ تَصِيدُوهُ أَوْ يُصَدَّ لَكُمْ.

³⁰⁸ Dva naprijed spomenuta hadisa uzimaju kao dokaz oni koji tvrde da je jedenje mesa od ulova osobi dok je u ihramu općenito zabranjeno, svejedno da li ga je on ulovio ili ga je ulovio neko drugi, i svejedno da li je ulovljeno za njega ili nije. Ovakvo mišljenje zastupaju Ibn Abbas, Ibn Omer, El-Lejs, Es-Sevri i Ishak. Oni se pozivaju i na 96. ajet sure El-Maide: ...a zabranjuje vam se da na kopnu lovite dok obrede hadža obavljate.

³⁰⁹ Ove riječi su spomenute u istom hadisu koji bilježi Et-Tirmizi u *Džami'u*.

³¹⁰ Malik, Eš-Šafi i većina učenjaka su, na temelju ovog i drugih hadisa, zauzeli stav da je muhrimu (osobi u ihramu) haram jesti meso od ulova osobe koja nije u ihramu, ako to ulovi radi njega, ili na njegov zahtjev. Ukoliko ga, pak, ulove lovci bez njegovog

Ebu Davud kaže: “Ako dvije vijesti prenesene od Vjerovjesnika, s.a.v.s., budu suprotstavljene jedna drugoj, postupit će se prema onoj koju su prihvatili ashabi.”

1852. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ebun-Nadra, štićenika Omera b. Ubejdullaha et-Tejmija, on od Nafia, štićenika Ebu Katadea el-Ensarija, da je Ebu Katade putovao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Na jednom dijelu puta prema Mekki on izostade sa grupom drugova koji bijahu u ihramu, a on nije bio u ihramu. Pošto ugleda divljeg magarca, on uzjaha konja i zamoli drugove da mu dodaju njegov bič. Oni odbiše. Potom ih zamoli da mu dodaju njegovo koplje, pa pošto i to odbiše, on jurnu prema magarcu i ubi ga. Neki ashabi su jeli to meso, a neki odbiše. Kada stigoše Vjerovjesnika, s.a.v.s., upitaše ga o tome, a on reče: “**Tom hranom vas je Uzvišeni Allah počastio.**”³¹¹

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِذَا تَنَازَعَ الْخَبْرَانِ عَنِ الشَّيْءِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنظَرُ بِمَا أَحَدَهُ بِهِ أَصْحَابُهُ.

١٨٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْمِيِّ عَنْ نَافِعِ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ طَرِيقِ مَكَّةَ تَخَلَّفَ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ مُحْرِمِينَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ فَرَأَى جِمَارًا وَخَشِيَ فَاَسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ. قَالَ: فَسَأَلَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطَهُ فَأَبَوْا فَسَأَلَهُمْ رُحْمَهُ فَأَبَوْا فَأَخَذَهُ ثُمَّ شَدَّ عَلَى الْجِمَارِ فَقَتَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَى بَعْضُهُمْ. فَلَمَّا أَدْرَكُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلُوهُ عَنِ ذَلِكَ، فَقَالَ: إِنَّمَا هِيَ طَعْمَةٌ أَطَعَمَكُمُوهَا اللَّهُ تَعَالَى.

traženja, pa mu ga poklone, prema njihovom i Ebu Hanifinom mišljenju, takvo meso mu je dozvoljeno jesti. Muhrimu je haram i loviti dok je u ihramu. Ukoliko bi i pored toga nešto ulovio, haram bi mu bilo to meso jesti.

³¹¹ Na temelju ovog hadisa, Ata, Mudžahid i Seid b. Džubejr smatraju da je muhrimu, općenito, dozvoljeno jesti meso od ulova, u što spada i ono što sam ulovi. Ovakvo mišljenje su zastupali i Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed i ashabi Omer b. el-Hattab, Osman b. Affan, Ez-Zubejr b. el-Avvam i Ebu Hurejre. Abadi smatra da je najispravnije mišljenje onih koji kažu da je muhrimu dozvoljeno jedenje mesa od ulova koji nije on ulovio i koji nije ulovljen radi njega, a zabranjeno mu je loviti dok je u ihramu i, ako bi slučajno nešto ulovio, jedenje mesa od takvog ulova bi mu bilo zabranjeno. Ovakav stav bi ujedno bio kompromis između mišljenja onih koji smatraju da je muhrimu općenito dozvoljeno jesti meso od ulova i onih koji kažu da mu je to općenito zabranjeno.

42. O muhrimovom jedenju skakavaca

1853. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Hammad, a njega Mejmun b. Džaban, prenijevši od Ebu Rafia, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Skakavci spadaju u morski ulov.”³¹²

1854. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Habiba el-Muallima, on od Ebul-Muhezima, da je Ebu Hurejre kazao: “Pred nas je izišlo jato skakavaca. Jedan od nas, a bio je u ihramu, poče ih tući svojim bičem. Neko mu je rekao: ‘To nije dupušteno.’ Taj slučaj je spomenut Vjerovjesniku, s.a.v.s., te on reče: ‘On (skakavac) spada u morski lov.’”

Ebu Davud kaže: “Ebul-Muhezim je slab prenosilac, oba hadisa su previd.”

1855. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Mejmuna b. Džabana, on od Ebu Rafia, da je Ka'b kazao: “Skakavac spada u morski ulov.”³¹³

٤٢. بَاب فِي الْجِرَادِ لِلْمُحْرِمِ

١٨٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَيْسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ جَابَانَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْجِرَادُ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ.

١٨٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ حَبِيبِ الْمُعَلَّمِ عَنْ أَبِي الْمُهَزِّمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَصَبْنَا صِرْمًا مِنْ جِرَادٍ فَكَانَ رَجُلٌ مِنَّا يَضْرِبُ بِسَوْطِهِ وَهُوَ مُحْرِمٌ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ هَذَا لَا يَصْلُحُ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّمَا هُوَ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ.

سَيَعَتْ أَبَا دَاوُدَ يَقُولُ أَبُو الْمُهَزِّمِ ضَعِيفٌ وَالْحَدِيثَانِ جَمِيعًا وَهَمْ.

١٨٥٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ جَابَانَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ كَعْبٍ قَالَ: الْجِرَادُ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ.

³¹² Et-Tirmizi je ovaj hadis zabilježio u *Džami'u* od Ebu Hurejrea u sljedećoj formi: “Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom na hadž ili umru. Pred nas je izišlo jato skakavaca, te smo ih počeli tući bičevima i štapovima. (Vidjevši to) Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Jedite ih, jer oni spadaju u morski ulov.’”

³¹³ Muhrimu je zabranjen kopneni, a dozvoljen vodeni lov. Uzvišeni Allah kaže: *Vama se dopušta da u moru lovite i da ulov jedete, a zabranjuje vam se da na kopnu lovite dok obrede hadža (i umre) obavljate. I bojte se Allaha, pred Kojim ćete se sabrati.* (El-Maide, 96)

43. O fidji/iskupljenju

1856. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Beki-
jje, prenijevši od Halida et-Tahana, on od
Halida el-Hazzaija, on od Ebu Kilabea, on
od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je pored
Ka'ba b. Udžrea, za vrijeme Hudejbije,
prošao Allahov Poslanik, s.a.v.s., i upitao:
“Muče li te vaške?” “Da.” – reče on, a
Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: “Obrij glavu i
zakolji ovcu u kurban, ili posti tri dana,
ili nahrani šestericu nevoljnika podijelivši
im tri sa'a hurmi.”³¹⁴

1857. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail,
kog je obavijestio Hammad, prenijevši od
Davuda, on od Eš-Ša'bija, on od Abdurra-
hmana b. Ebu Lejla, da je Ka'bu b. Udžreu
Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ako hoćeš,
zakolji kurban, ili posti tri dana ili šesterici
bijednika podaj tri sa'a hurmi.”³¹⁵

1858. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna,
kog je obavijestio Abdulvehhab. A ispričao
nam je i Nasr b. Ali, prenijevši od Jezida
b. Zurej'a – ovo je Ibnul-Musennaov tekst

٤٣. بَاب فِي الْفِدْيَةِ

١٨٥٦. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةٍ عَنْ خَالِدِ
الطَّحَّانِيِّ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ
عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ
بْنِ عُجْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَّةِ فَقَالَ: قَدْ
أَذَاكَ هَوَامُ رَأْسِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اخْلِقْ ثُمَّ ادْبَحْ
شَاةً نُسْكَاً، أَوْ صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ
ثَلَاثَةَ أَصْعٍ مِنْ تَمْرٍ عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينٍ.

١٨٥٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ دَاوُدَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِ
الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
لَهُ: إِنْ شِئْتَ فَأَنْسُكَ نَسِيكَةً وَإِنْ شِئْتَ
فَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَإِنْ شِئْتَ فَأَطْعِمْ ثَلَاثَةَ
أَصْعٍ مِنْ تَمْرٍ لِسِتَّةِ مَسَاكِينٍ.

١٨٥٨. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ
الْوَهَّابِ ح. وَحَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا
يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ الْمُثَنَّى عَنْ

³¹⁴ Ovaj hadis u Et-Tirmizijevom predanju glasi: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prošao pored njega dok je bio u ihramu. Prije nego je ušao u Mekku, na Hudejbiji je ložio vatru pod kazan, a vaši mu šetahu po licu. Poslanik ga je upitao: ‘Muče li te te vaške?’ ‘Da.’ – odgovori on, a (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) će na to: ‘Obrij glavu i podijeli šesterici bijednika ferek hrane, a ferek iznosi tri sa'a, ili posti tri dana, ili zakolji kurban.’” Ibn Ebu Nedžih je kazao: “...ili zakolji ovcu.”

³¹⁵ Ukoliko bi muhrim zbog glavobolje, ili neke druge neprijatnosti, morao obrijati glavu, za taj prijestup će se iskupiti kurbanom, ili počćenjem tri dana, ili hranjenjem šest siromaha – svakom od njih će dati pola sa'a hurmi, grožđa ili žita. Muhrim može izabrati ono što je od ovog za njega najpovoljnije.

– prenijevši od Davuda, on od Amira, a on od Ka’ba b. Udžrea: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prošao pored njega u vrijeme Hudejbije.” Potom je spomenuo istu priču, upitavši ga: “Imaš li kurban?” “Ne.” – odgovori, a on reče: “Onda posti tri dana ili podijeli tri sa’a hurmi šesterici siromaha, na dvojicu po sa’.”

1859. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Nafia da ga je obavijestio neki ensarija, da je Ka’b b. Udžre imao vaške, pa je obrijao glavu, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu je naredio da u kurban zakolje kravu.

1860. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mensur, kog je obavijestio Jakub, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, ovaj od Ebana b. Saliha, on od El-Hakema b. Utejbea, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, da je Ka’b b. Udžre kazao: “Spopale su me vaške dok sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., bio na Hudejbiji. Toliko su me spopale da sam se plašio da mi ne poremete vid, pa je Uzvišeni Allah u vezi mog slučaja, objavio: *A onaj među vama koji se razboli ili bude imao neugodnosti u glavi, neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom isku-pi.* (El-Bekare, 196) Tada me je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pozvao i rekao: ‘Obrij glavu i posti tri dana, ili šesterici siromaha podijeli ferek³¹⁶ suhих groždica, ili zakolji ovcu kao kurban.’ Ja sam obrijao glavu i zaklao kurban.”

دَاوُدُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَّةِ فَذَكَرَ الْقِصَّةَ فَقَالَ: أَمَعَكَ دَمٌ قَالَ لَا قَالَ فَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ تَصَّدَّقْ بِثَلَاثَةِ أَصْعِ مِنْ تَمْرٍ عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينَ بَيْنَ كُلِّ مَسْكِينَيْنِ صَاعٌ.

١٨٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ أَخْبَرَهُ عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ وَكَانَ قَدْ أَصَابَهُ فِي رَأْسِهِ أَدَى فَحَلَقَ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُهْدِيَ هَذِيحًا بَقْرَةً.

١٨٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي أَبَانُ يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ عَنْ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ: أَصَابَنِي هَوَامٌ فِي رَأْسِي وَأَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحُدَيْبِيَّةِ حَتَّى تَخَوَّفْتُ عَلَى بَصَرِي فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى فِي ﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَدَى مِنْ رَأْسِهِ﴾ الْآيَةِ فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي: اخْلِقْ رَأْسَكَ وَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ فَرَقًا مِنْ زَبِيبٍ أَوْ أَنْسُكٍ شَاةً فَحَلَقْتُ رَأْسِي ثُمَّ نَسَكْتُ.

³¹⁶ Jedan ferek iznosi tri sa’a.

1861. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdulkerima b. Malika el-Džezzerija, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejlai, a on od Ka'ba b. Udžrea, istu priču, dodavši: “Što god od toga uradiš, bit će ti dovoljno.”

44. O ihsaru/spriječenosti

1862. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Hadžadža es-Savvafa, on od Jahja Ibn Ebu Kesira, ovaj od Ikrimea, on od El-Hadžadža b. Amra el-Ensarija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko se povrijedi ili iščaši nogu skinut će ihram, a hadž će obaviti iduće godine.”³¹⁷

Ikrime kaže: “O ovome sam pitao Ibn Abbasa i Ebu Hurejre, pa su rekli: ‘Kazao je istinu.’”

1863. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Mutevekkil el-Askalani i Seleme, prenijevši od Abdurrezzaka, on od Ma'mera, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ikrimea, on od Abdullaha b. Rafia, on od El-Hadžadža b. Amra, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ko prelomi (kost ili sl.) ili ohramavi (ili se povrijedi), ili se razboli...”³¹⁸ – a onda je spomenuo smisao sličan prethodnom hadisu.

١٨٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ
الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ
مَالِكِ الْحِزْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي
لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ فِي هَذِهِ الْقِصَّةِ
زَادَ: أَيُّ ذَلِكَ فَعَلْتَ أَجْرًا عَنْكَ.

٤٤. بَابُ الْإِحْصَارِ

١٨٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ
حَجَّاجِ الصَّرَّافِ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي
كَيْسِرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْحَجَّاجَ
بْنَ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَسِرَ أَوْ عَرَجَ
فَقَدْ حَلَّ وَعَلَيْهِ الْحَجُّ مِنْ قَابِلٍ.

١٨٦٣. قَالَ عِكْرِمَةُ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ
وَأَبَا هُرَيْرَةَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَا صَدَقَ حَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ الْعَسْقَلَانِيُّ وَسَلَمَةَ
قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ
يَحْيَى بْنِ أَبِي كَيْسِرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَبْدِ
اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ
كَسِرَ أَوْ عَرَجَ أَوْ مَرِضَ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

³¹⁷ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

³¹⁸ Ovdje se misli na osobu koja se nakon što je zanijetila hadž i obukla ihram, u putu povrijedi ili razboli, tako da nije u stanju otići u Mekku i obaviti hadž. Osoba koja se povrijedi ili razboli, a može obaviti hadž, ona će ga obaviti, s tim što će, ako je prilikom povrede prokrvarila, za to zaklati kurban.

Seleme b. Šebib kaže: “Saopćio nam je Ma’mer.”

1864. ISPRIČAO NAM JE En-Nufeji, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, ovaj od Ebu Hadira el-Himjerija, da je Ebu Mejmun b. Mihran kazao: “Krenuo sam na umru one godine kada su stanovnici Šama³¹⁹ opkolili Ibn Zubejra u Mekki. Neki ljudi su po meni poslali kurban. Kada smo stigli do stanovnika Šama, spriječili su nas da uđemo u Harem. Tu sam zaklao kurban, skinuo ihram i vratio se kući. Sljedeće godine sam krenuo da nadoknadim tu umru. Otišao sam Ibn Abbasu i o tome ga upitao, a on je rekao: ‘Umjesto onoga zakolji drugi kurban, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio ashabima da, prilikom nadoknade umre, zakolju druge kurbane umjesto onih koje su poklali na Hudejbiji.’”

45. O ulasku u Mekku

1865. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd (A obavijestio nas je Ahmed b. Hanbel, prenijevši od Ismaila.) prenijevši od Hammada b. Zejda, od Ejuba, a on od Nafia: “Kada bi Ibn Omer stigao do Mekke, noćio bi u mjestu Zi Tavva³²⁰ i okupao se, a onda

قَالَ سَلَمَةُ بْنُ شَيْبَةَ قَالَ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ

١٨٦٤. حَدَّثَنَا الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَاضِرٍ الْحِمَيْرِيَّ يُحَدِّثُ أَبِي مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: خَرَجْتُ مُعْتَمِرًا عَامَ حَاصِرِ أَهْلِ الشَّامِ ابْنَ الرَّبِيعِ بِمَكَّةَ وَرَبَعْتُ مَعِي رِجَالٌ مِنْ قَوْمِي بِهِنْدِي فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى أَهْلِ الشَّامِ مَتَعُونَا أَنْ نَدْخُلَ الْحَرَمَ فَتَحَرَّتْ الْهِنْدِي مَكَانِي ثُمَّ أَحَلَلْتُ ثُمَّ رَجَعْتُ فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ خَرَجْتُ لِأَقْضِي عُمْرَتِي فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: أَبْدِلِ الْهِنْدِي فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُبَدِّلُوا الْهِنْدِي الَّذِي تَحْرَوُا عَامَ الْحَنْدِيبِيَّةِ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ.

٤٥. بَابُ دُخُولِ مَكَّةَ

١٨٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا قَدِمَ مَكَّةَ بَاتَ بِبَيْتِ طَوَيْ حَتَّى يُصْبِحَ وَيَغْتَسِلَ ثُمَّ يَدْخُلُ مَكَّةَ

³¹⁹ Kada je Hadžadž b. Jusuf sa svojim pristalicama opkolio Abdullaha b. Zubejra b. Avvama u namjeri da ga razoruža i pogubi.

³²⁰ Zi Tavva, neki vele Zi Tuvva, a neki kažu Zi Tivva, ali je najispravnije Zi Tavva. To je mjesto u predgrađu Mekke. Neki kažu da je to naziv bunara koji se nalazi na ulazu u Mekku kada se ide iz Medine.

bi u Mekku ušao danju.” – spomenuo je da je i Vjerovjesnik, s.a.v.s., tako radio.³²¹

1866. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Džafer el-Bermeki, kog je obavijestio Ma'n, prenijevši od Malika. A ispričali su nam i Musedded i Ibn Hanbel, prenijevši od Jahjaa, kao i Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Usame, a svi su prenijeli od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi u Mekku ulazio preko najvišeg prevoja.”

Njih dvojica su prenijeli od Jahjaa da bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., ulazio u Mekku preko Keda³²² na prevoju El-Betha, a iz nje bi izlazio preko najnižeg prevoja. El-Bermeki je dodao: “...tj. dva prevoja Mekke.” Museddedov hadis je potpuniji.³²³

1867. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi (iz Medine) ka Mekki izlazio putem

نَهَارًا وَيَذْكُرُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ فَعَلَهُ.

١٨٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ الْبَرْمَكِيُّ حَدَّثَنَا مَعِينٌ عَنْ مَالِكِ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَابْنُ حَنْبَلٍ عَنْ يَحْيَى ح. وَحَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ جَمِيعًا عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْخُلُ مَكَّةَ مِنَ الثَّنِيَّةِ الْعُلْيَا قَالَا عَنْ يَحْيَى إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْخُلُ مَكَّةَ مِنْ كَدَاءَ مِنْ ثَنِيَّةِ الْبَطْحَاءِ وَيَخْرُجُ مِنَ الثَّنِيَّةِ السُّفْلَى زَادَ الْبَرْمَكِيُّ يَعْنِي ثَنِيَّتِي مَكَّةَ وَحَدِيثُ مُسَدَّدٍ أَتَمُّ.

١٨٦٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

³²¹ Ibn Hadžer el-Askalani tvrdi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., praktcirao ulaziti u Mekku danju. Samo je jedanput u Mekku ušao noću, i to prilikom jedne umre, kada je obukao ihram u mjestu El-Džirane. Ušao je u Mekku noću, obavio umru, a potom se ponovo vratio u mjesto El-Džirane i tu prenoćio. Ibrahim en-Nehai veli: “Praktcirali su ulaziti u Mekku danju, a iz nje izlaziti noću.” Ata veli: “Ukoliko želite, ulazite u Mekku i noću, jer vi niste kao Allahov Poslanik, s.a.v.s. On je bio imam i zato je volio ulaziti danju kako bi ga svijet vidio. Na temelju ovoga, Ibn Hadžer tvrdi da je imamu, pošto se na njega ugledaju, lijepo u Mekku ulaziti danju. Ovaj hadis su prenijeli i El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

³²² Keda³²² je najviši prevoj iznad Mekke, a nalazi se iznad mekkanskog mezarja.

³²³ Ovaj su hadis u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi, osim Et-Tirmizija.

pored drveta,³²⁴ a u Medinu bi (iz Mekke) ulazio putem preko El-Muarresa.”³²⁵

1868. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u godini u kojoj je oslobođena Mekka, u Mekku ušao preko Kadaa, najvišeg prevoja Mekke, a na umru je ušao preko Kudaa.³²⁶ I Urve je na njih oba ulazio, ali je češće ulazio preko Kudaa, koji je bio bliži njegovoj kući.”³²⁷

1869. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi u Mekku ulazio preko njenih najviših, a iz nje izlazio preko njenih najnižih prevoja.”³²⁸

46. O dizanju ruke (ruku) pri viđenju Kabe

1870. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer,

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَخْرُجُ مِنْ طَرِيقِ الشَّجَرَةِ وَيَدْخُلُ مِنْ طَرِيقِ الْمُعَرَّسِ.

١٨٦٨. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءَ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ وَدَخَلَ فِي الْعُمْرَةِ مِنْ كُدَى قَالَ وَكَانَ عُرْوَةُ يَدْخُلُ مِنْهَا جَمِيعًا وَكَانَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَدْخُلُ مِنْ كُدَى وَكَانَ أَقْرَبَهُمَا إِلَى مَنْزِلِهِ.

١٨٦٩. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ مَكَّةَ دَخَلَ مِنْ أَعْلَاهَا وَخَرَجَ مِنْ أَسْفَلِهَا.

٤٦. بَابُ فِي رَفْعِ الْيَدَيْنِ إِذَا رَأَى الْبَيْتَ

١٨٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُعِينٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ

³²⁴ To drvo se nalazilo na Zul-Hulejfi. Dakle, on bi iz Medine ka Mekki izlazio preko Zul-Hulejfea, a vraćao bi se u Medinu preko El-Muarrisa, mjesta koje je od Medine udaljeno oko šest milja.

³²⁵ Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

³²⁶ Kuda je niži prevoj na vratima umre.

³²⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

³²⁸ Eš-Šafi smatra da je onome ko ide pješke mustehab ući u Mekku preko njenih najviših, a iz nje izići preko njenih najnižih padina ili prevoja. Neki tvrde da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tako postupao kako se ne bi istim putem vratio, slično kao i prilikom odlaska na bajram-namaze, te kako bi mu različiti putevi svjedočili na Sudnjem danu, ili da bi blagoslovio one koji su stanovali pored tih puteva.

prenijevši od Šu'bea, on od Ebu Kazea, da je El-Muhadžir el-Mekki kazao: "Džabir b. Abdullah je upitan za čovjeka koji, kad ugleda Kabu, digne ruke, pa je rekao: 'Nisam, osim jevreja, vidio ikoga drugog da to čini. Mi smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., bili na hadžu i on to nije činio.'"³²⁹

1871. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Sellam b. Miskin, prenijevši od Sabita el-Bunanija, on od Abdullaha b. Rebaha el-Ensarija, a on od Ebu Hurejrea: "Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Dan oslobođenja Mekke ušao u Mekku, učinio je tavaf oko Kabe i klanjao dva rekata kod Mekami-Ibrahima."

1872. ISPRIČAO NAM JE Ibn Hanbel, kog su obavijestili Behz b. Esed i Hašim b. el-Kasim, prenijevši od Sulejmana b. el-Mugirea, on od Sabita, on od Abdullaha b. Rebaha, da je Ebu Hurejre kazao: "Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao i ušao u Mekku, prišao je Hadžerul-esvedu i dotakao ga. Potom je učinio tavaf oko Kabe, pa je otišao na Saffu, malo se popeo

سَمِعْتُ أَبَا قُرَيْعَةَ يُحَدِّثُ عَنِ الْمُهَاجِرِ الْمَكِّيِّ قَالَ: سُئِلَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الرَّجُلِ يَرَى الْبَيْتَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَرَى أَحَدًا يَفْعَلُ هَذَا إِلَّا الْيَهُودَ وَقَدْ حَجَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَكُنْ يَفْعَلُهُ.

١٨٧١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا سَلَامُ بْنُ مَسْكِينٍ حَدَّثَنَا ثَابِتُ الْبُنَائِيُّ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ طَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ خَلَفَ الْمَقَامَ يَعْنِي يَوْمَ الْفَتْحِ.

١٨٧٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ وَهَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَا حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ مَكَّةَ فَأَقْبَلَ رَسُولُ

³²⁹ Na temelju spomenutog hadisa, Malik b. Enes, a prema nekim predanjima i Ebu Hanife i Eš-Šafi, smatraju da ne treba dizati ruke prilikom videnja Kabe.

Ahmed b. Hanbel, Sufjan es-Sevri, a prema nekim predanjima i Ebu Hanife i Eš-Šafi, smatraju da je sunnet, kada se ugleda Kaba, ili se, pak, dođe na mjesto odakle se ona može vidjeti, iako se možda zbog oblačnosti ili tmine u datom momentu i ne vidi, malo zastati i podići ruke. Ovakav stav temelje na hadisu koji je zabilježio Eš-Šafi u *Musnedu* od Ibn Džurejdža, a u kome stoji: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi, kada bi ugledao Kabu, podigao ruke i rekao: 'Allahu, uvećaj ugled, veličinu i počast ovoj kući.'" Ibn Hadžer ovaj hadis smatra mu'dalom, dakle, slabim hadisom. Eš-Šafi je, nakon što je u svoj *Musned* uvrstio ovaj hadis, kazao: "U podizanju ruku prilikom videnja Kabe nema ništa. Ja to ne držim ni pokudnim, a ni mustehabom."

naviše kako bi vidio Kabu, podigao ruke,³³⁰ a onda je, koliko je htio, spominjao Uzvišenog Allaha i upućivao Mu dove. Ensarije (stijene) su bile ispod njega.” Hišam je kazao: “Molio je i zahvaljivao Allahu i u dovi tražio što je htio.”³³¹

47. O ljubljenu Hadžerul-esveda

1873. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima, on od Abisa b. Rebia, da je Omer prišao Hadžerul-esvedu, poljubio ga i rekao: “Ja znam da si ti kamen, koji ne može nikakvu korist pružiti, a ni nauditi.”³³² Da nisam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da te ljubi, ne bih te ni ja poljubio.”³³³

48. O doticanju kutova Kabe

1874. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Lejs, prenijevši od Ibn Šhaba, on od Salima, da je Ibn Omer

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْحَجَرِ فَاسْتَلَمَهُ ثُمَّ طَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ أَتَى الصَّفَا فَعَلَا حَيْثُ يَنْظُرُ إِلَى الْبَيْتِ فَرَفَعَ يَدَيْهِ فَجَعَلَ يَذْكُرُ اللَّهَ مَا شَاءَ أَنْ يَذْكُرَهُ وَيَدْعُوهُ قَالَ وَالْأَنْصَارُ تَحْتَهُ قَالَ هَاشِمٌ قَدَعَا وَحَمِدَ اللَّهَ وَدَعَا بِمَا شَاءَ أَنْ يَدْعُو.

٤٧. بَاب فِي تَقْبِيلِ الْحَجَرِ

١٨٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى الْحَجَرِ فَقَبَّلَهُ فَقَالَ: إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَنْفَعُ وَلَا تَضُرُّ وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ.

٤٨. بَابُ اسْتِلَامِ الْأَرْكَانِ

١٨٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّلَبِيُّ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ

³³⁰ Abadi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovdje podigao ruke radi dove, a ne zbog viđenja Kabe. On je Kabu već ranije vidio, jer je činio tavaf oko nje.

³³¹ El-Munziri kaže da je ovaj hadis u dužoj formi zabilježio i Muslim u *Sahihu*.

³³² Et-Taberi smatra da je Omer ove riječi izgovorio zato što je svakog dana mnogo ljudi prelazilo na islam, pa da ne bi pomislili da taj kamen ima kakvu čudotvornu moć i da mu se time odaje počast. Ibn Ebu Šejbe je u *Musnedu* zabilježio da je Ebu Bekr kazao: “Neki čovjek je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako je stao ispred Hadžerul-esveda i rekao: “Ja znam da si ti kamen, ne možeš nikakve koristi pružiti, niti možeš nauditi. Da mi nije moj Gospodar naredio da te poljubim, ne bih te poljubio.”

³³³ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori. Muslim, Et-Tirmizi i Ibn Madže su ga zabilježili od Abdullaha b. Serdžisa, on od Omera i od Abisa.

kazao: “Nisam vidio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., od Kabe išta drugo doticao osim dva jemenska kuta.”³³⁴

1875. ISPRIČAO NAM JE Mahled b. Halid, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, ovaj od Salima, da je Ibn Omer, nakon što je obaviješten o Aišinim riječima da je dio kamena³³⁵ bio u sklopu Kabe, rekao: “Tako mi Allaha, pošto je Aiša ovo čula od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ja sada znam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izostavio doticanje ta dva kuta (Kabe)³³⁶ zato što nisu postavljeni na temeljima Kabe. Iz

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسُحُ مِنَ النَّبْتِ إِلَّا الرُّكْنَيْنِ الْيَمَانِيِّينِ.

١٨٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَالِدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ أَخْبَرَ يَقُولُ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِنَّ الْحِجْرَ بَعْضُهُ مِنَ النَّبْتِ فَقَالَ: ابْنُ عُمَرَ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُظَنُّ عَائِشَةَ إِنْ كَانَتْ سَمِعَتْ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي لَأُظَنُّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَتْرُكْ اسْتِئْلَامَهُمَا إِلَّا أَنَّهُمَا لَيْسَا عَلَى

³³⁴ Iz ovog hadisa se vidi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prilikom tavafa doticao samo dva kuta Kabe koji se nalaze na strani prema Jemenu. To su Hadžerul-esved i jemenski kut. Dva preostala kuta Kabe koji se nalaze jedan prema Šamu, a drugi prema Iraku, nije doticao, iz razloga što oni danas nisu na onom mjestu na kome ih je postavio Ibrahim, a.s., imajući u vidu da je u sastavu Kabe tada bio i polukružni kamen na ovoj strani koji se zove Hidžru Ismail. Et-Tirmizi bilježi, sa senedom, od Aiše: “Željela sam ući u Kabu i klanjati u njoj. Allahov Poslanik, s.a.v.s., me uze za ruku i uvede u (polukružni) zid (kod Kabe) pa reče: ‘Klanjaj unutar (ovog) zida, ako želiš klanjati u Kabi, jer je on dio Kabe, koji je tvoj narod prilikom gradnje Kabe (zbog nedostatka sredstava) odvojio od Kabe.’” Ovaj hadis je dokaz da se polukružni zid na sjevernoj strani Kabe, koji neki nazivaju Ismailovom hidžrom, a samim tim i prostor između njega i Kabe, smatra sastavnim dijelom Kabe. Zato nije dozvoljeno prilikom tavafa prolaziti između ovoga zida i Kabe. Buhari bilježi da je Aiša kazala: “Upitala sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., o polukružnom zidu oko Kabe, da li je on sastavni dio Kabe, a on mi reče da jeste.”

³³⁵ Hidžru Ismail je polukružni kamen na zapadnoj strani Kabe, prema Šamu i Iraku.

³³⁶ Kut koji se nalazi na strani prema Šamu i kut koji se nalazi na strani prema Iraku.

istog razloga ljudi, čineći tavaf (oko Kabe), obilaze oko ovoga kamena.”³³⁷

1876. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Abdulaziza b. Ebu Revvada, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije propuštao da dotakne jemenski kut i Hadžerul-esved prilikom svakog tavafa.”

Nafi kaže: “I Abdullah b. Omer je tako radio.”

49. O tavafu koji je vadžib³³⁸

1877. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbea, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Oprosnom hadžu tavafio jašući na devi,³³⁹ a kut (Hadžerul-esved) je doticao štapom.”³⁴⁰

1878. ISPRIČAO NAM JE Musarrif b. Amr el-Jami, kog je obavijestio Junus b. Bukejr, prenijevši od Ibn Ishaka, on od Muhammeda b. Džafera b. ez-Zubejra, a ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Ebu Sevra, da je Safijja

قَوَاعِدِ الْبَيْتِ وَلَا طَافَ النَّاسُ وَرَاءَهُ
الْحِجْرَةَ إِلَّا لِتَلْكَ.

١٨٧٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ
عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَادٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ
ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْعُ أَنْ يَسْتَلِمَ الرُّكْنَ
الْيَمَانِيَّ وَالْحِجْرَةَ فِي كُلِّ طَوْفَةٍ قَالَ وَكَانَ
عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ.

٤٩. بَابُ الطَّوْفِ الْوَاجِبِ

١٨٧٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ
وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ
عُبَيْدِ اللَّهِ يَعْني ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ عَلَى
بَعِيرٍ يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ بِمِخْجَنِ.

١٨٧٨. حَدَّثَنَا مُصَرِّفُ بْنُ عَمْرِو النَّيَّابِيُّ
حَدَّثَنَا يُونُسُ يَعْني ابْنَ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا
ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ
الرُّسَيْرِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

³³⁷ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

³³⁸ Ovdje se misli, tvrdi Abadi, na tavaful-kudum, koji je, prema mišljenju Malika, Ebu Davuda, Ebu Sevra i nekih Eš-Šafijevih učenika, vadžib. Ebu Hanife, Ahmed b. Hanbel i Eš-Šafi smatraju da je tavaful-kudum sunnet, pošto je on poput namaza tehijjetul-mesdžid.

³³⁹ Na temelju ovih hadisa, učenjaci smatraju da je mokrača deve čista, jer je postojala realna mogućnost da se deva tokom tavafa pomokri pored Kabe, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., nikada ne bi dozvolio da se ono što je nečisto nađe pored Kabe.

³⁴⁰ Ovaj hadis su u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi autori, osim Et-Tirmizija.

bint Šejbe kazala: “Vidjela sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon što se smirio u Mekki, u godini u kojoj je Mekka oslobođena, obavio tavaf na devi, dotaknuvši kut (Hadžerul-esved) štapom.”³⁴¹

1879. ISPRIČALI SU NAM Harun b. Abdullah i Muhammed b. Rafia, isti smisao, prenijevši od Ebu Asima, on od Ma'rufa b. Harrebuza el-Mekkija, on od Ebut-Tufejla: “Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je tavaf oko Kabe učinio jašući na svojoj devi. Doticao je kut (Hadžerul-esved) štapom, a potom bi ga poljubio.”³⁴² Muhammed b. Rafia je dodao: “Zatim je izišao na Saffu i Mervu i između njih, jašući na svojoj devi, obavio sa'j sedam puta.”³⁴³

1880. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, ovaj od Džabira b. Abdullaha: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na Oprosnom hadžu tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve obavio jašući na svojoj devi, kako bi ga ljudi mogli vidjeti i pitati. Ljudi su se mnogo tiskali oko njega.”³⁴⁴

أَبِي تَوْرٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ:
لَمَّا أَظْمَأَنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ طَافَ عَلَى بَعِيرٍ
يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ بِمِخْجَنِ فِي يَدِهِ قَالَتْ
وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ.

١٨٧٩. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَ مُحَمَّدٌ
بْنُ رَافِعٍ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ
مَعْرُوفٍ يَعْنِي ابْنَ حَرْبُودَ الْمَكِّيَّ حَدَّثَنَا أَبُو
الطُّفَيْلِ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَطُوفُ بِالنَّبِيَّتِ عَلَى رَاحِلَتِهِ يَسْتَلِمُ
الرُّكْنَ بِمِخْجَنِهِ ثُمَّ يُقَبِّلُهُ. زَادَ مُحَمَّدُ بْنُ
رَافِعٍ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَطَافَ
سَبْعًا عَلَى رَاحِلَتِهِ.

١٨٨٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ
أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: طَافَ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ
الْوَدَاعِ عَلَى رَاحِلَتِهِ بِالنَّبِيَّتِ وَبِالصَّفَا
وَالْمَرْوَةِ لِيَرَاهُ النَّاسُ وَيُشْرِفَ وَيَسْأَلُوهُ
فَرَأَى النَّاسَ عَشُوهُ.

³⁴¹ Bilježi ga Ibn Madže u *Sunenu*.

³⁴² Ljubljenje Hadžerul-esveda tokom tavafa je pritvrđeni sunnet. Iz ovih riječi zaključujemo da je, kada su velike gužve, Hadžerul-esved dovoljno dotaknuti rukom, štapom ili nečim drugim, pa poljubiti ruku, štap ili drugi predmet kojim smo dotakli Hadžerul-esved. Učenjaci smatraju da je, čak, u situacijama kada nismo u mogućnosti dovoljno prići blizu Hadžerul-esveda rukom pokazati na njega i poljubiti ruku.

³⁴³ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i Ibn Madže u *Sunenu*.

³⁴⁴ U ovome hadisu je razlog zbog kog je Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio tavaf jašući na devi, a to je da bi ga svi ljudi mogli vidjeti i pitati što ih interesira, te da se ne guraju oko njega. U hadisima koji slijede spomenuto da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

1881. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Halid b. Abdullah, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stigao u Mekku bolestan, pa je tavaf oko Kabe obavio na svojoj devi. Kad god bi došao do Hadžerul-esveda, dotakao bi ga štapom. Kada je završio tavaf, natjerao je devu da klekne, pa je klanjao dva rekata.”³⁴⁵

1882. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Nevfela, on od Urvea b. ez-Zubejra, a on od Zejnebe bint Ebu Seleme, da je Ummu Selema, Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga, kazala: “Potužila sam se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da sam bolesna, a on reče: ‘Tavafi oko Kabe jašući iza svijeta.’³⁴⁶ Tako sam obilazila oko Kabe (jašući), a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tada

١٨٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِيمٌ مَكَّةَ وَهُوَ يَنْشُتِكِي قَطَافَ عَلَى رَاحِلَتِهِ كُلَّمَا أَتَى عَلَى الرُّكْنِ اسْتَلَمَ الرُّكْنَ بِمِخْجَنِ فَلَمَّا قَرَعَ مِنْ طَوَافِهِ أَتَاهُ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ.

١٨٨٢. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الرُّبَيْعِ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ: شَكَّوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي أَشْتِكِي، فَقَالَ: طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ. قَالَتْ: قَطَفْتُ وَرَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَئِذٍ يُصَلِّي إِلَى

stigavši u Mekku, bio bolestan, te je radi toga tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Merve obavljao jašući na devi. Abadi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., iz oba spomenuta razloga činio tavaf i sa'j jašući na devi. Ovaj hadis zabilježili su Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

³⁴⁵ U senedu ovoga hadisa je prenosilac Jezid b. Ebu Zijad, čiji hadisi, smatra Abadi, nisu valjani kao šerijatski argumenti.

³⁴⁶ Abadi kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Ummu Selemi naredio da tavafi iza svijeta iz dva razloga: 1) , ovaj tavaf nije propuštao ni kada je bio bolestan, nego ga je obavljao jašući na devi. Žene uvijek, po mogućnosti, treba da tavafe iza muškaraca, i 2) da deva ne bi nekoga povrijedila.

klanjao pokraj Kabe³⁴⁷ i učio *Vet-Turi ve kitabin mesturin*.”³⁴⁸

50. O otkrivanju desnog ramena u tavafu

1883. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibn Ja'laa, a on od Ja'laa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je činio tavaf oko Kabe ogrnuvši zeleni plašt; njegovu sredinu je stavio ispod desnog pazuha, a krajeve prebacio preko lijevog ramena.”³⁴⁹

1884. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Musa, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Abdullaha b. Osmana b. Husajma, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su zanijetili umru iz mjesta El-Džirane. Išli su oko Kabe užurbano, tresući ramenima. Ogrtače su proturili ispod (desnog) pazuha, svezavši njihove krajeve na lijevom ramenu.”

جَنْبِ الْبَيْتِ وَهُوَ يَقْرَأُ بِالطَّوْرِ وَكِتَابِ
مَسْطُورٍ.

٥٠. بَابُ الْإِضْطِبَاعِ فِي الطَّوَاِيفِ

١٨٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا
سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ يَعْلَى عَنْ
يَعْلَى قَالَ: طَافَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مُضْطَبِعًا بِرُؤْدِ أَخْضَرَ

١٨٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ مَوْسَى حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حُثَيْمٍ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَأَصْحَابَهُ اعْتَمَرُوا مِنَ الْحِجْرَانَةِ فَرَمَلُوا
بِالْبَيْتِ وَجَعَلُوا أُرْدِيَتَهُمْ تَحْتَ آبَائِهِمْ
فَدَفَقُوهَا عَلَى عَوَائِقِهِمُ الْيُسْرَى.

³⁴⁷ Abadi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u tom momentu klanjao sabah-namaz.

³⁴⁸ Učenjaci koji smatraju da je tavafu-kudum vadžib, to mišljenje temelje i na činjenici da Allahov Poslanik, s.a.v.s. isto to je naredio i Ummu Selemi kad se požalila da je bolesna. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Et-Tirmizija.

³⁴⁹ Ali el-Kari smatra da je otkrivanje ramena kod svih sedam krugova tavafa sunnet, dok je užurbano hodanje sunnet samo kod prva tri kruga tavafa. Otkrivanje ramena nije mustehab izvan tavafa. To što muškarci otkrivaju desno rame odmah prilikom oblačenja ihrama, po njegovom mišljenju, nema valjanog utemeljenja.

51. O remlu/užurbanom hodu

1885. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ebu Asima el-Ganevija, da je Ebu Tufejl kazao: "Rekao sam Ibn Abbasu: 'Tvoji sunarodnjaci tvrde da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Kabu obilazio žurno, tresući ramenima, te da je to sunnet.' On reče: 'Kazali su i istinu i neistinu.' Upitah: 'Šta je od onoga što su kazali istina, a šta neistina?' On reče: 'Istina je da je (Kabu) obilazio žurno, tresući ramenima, a neistina je da je to sunnet.'³⁵⁰ U vrijeme Hudejbije Kurejšije rekoše: 'Pustite Muhammeda i njegove drugove da umiru poput crva.', a potom sa njim sklopiše sporazum da iduće godine dođu i u Mekki proborave tri dana. Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

٥١. بَابُ فِي الرَّمْلِ

١٨٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ مَوْسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الْعَنْبُورِيُّ عَنْ أَبِي الطَّفَيْلِ قَالَ: قُلْتُ لِإِبْنِ عَبَّاسٍ: يَزْعُمُ قَوْمُكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِ رَمَلَ بِالرَّيْبِ وَأَنَّ ذَلِكَ سُنَّةٌ؟ قَالَ: صَدَقُوا وَكَذَبُوا. قُلْتُ: وَمَا صَدَقُوا وَمَا كَذَبُوا؟ قَالَ: صَدَقُوا قَدِ رَمَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَذَبُوا لَيْسَ بِسُنَّةٍ. إِنَّ قُرَيْشًا قَالَتْ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَّةِ: دَعُوا مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ حَتَّى يَمُوتُوا مَوْتَ التَّفْعِ، فَلَمَّا صَلَحُوا عَلَى أَنْ يَجِئُوا مِنَ الْعَامِ الْمُتَمَلِّلِ فَيَقِيمُوا بِمَكَّةَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَقَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

³⁵⁰ Mekanski mušrici su čuli da u Jesribu, današnjoj Medini, vlada groznica. Kad su muslimani godinu dana nakon ugovora na Hudejbiji, prema dogovoru, došli na umru, bili su iscrpljeni od groznice. Mušrici su se na račun toga ismijavali. Govorili su: "Željeli su Jesrib – eto im Jesriba! Tamo su našli samo zlo. Pogledajte kako su iscrpljeni od jesribske groznice." Pošto Allah, dž.š., obavijesti Poslanika o onome što oni govore, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi ashabima da, kada naiđu ispred mušrika koji su se nalazili na strani brda Kuajkijan suprotno od strane na kojoj su Hadžerul-esved i jemenski kut, hodaju žurno, treskajući ramenima, a kada budu iza Kabe, između jemenskog kuta i Hadžerul-esveda, gdje ih oni ne vide od Kabe, da hodaju polagahno. On je, dakle, reml/žurno hodanje oko Kabe, u prva tri kruga tavafa, uveo zbog toga, te je zato rekao da to nije sunnet. Dakle, neće to ostati njegova stalna praksa. Međutim, ashabi koji nisu ništa ispuštali od onoga što su prakticirali u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme, svejedno da li ono bilo opravdano ili ne, nastavili su sa remlom i kasnije, a od njih su to naslijedili tabiini i tako se ta praksa do danas zadržala, koja je u prva tri kruga tavafa, prema mišljenju En-Nevevija, mustehab.

stigao (naredne godine u Mekku), mušrici su se nalazili na strani brda Kuajkijan. (Ugledavši ih) on reče ashabima: ‘U prva tri kruga oko Kabe hodajte žurno, treskajući ramenima, a (znajte) da to nije sunnet.’ Rekoh: ‘Tvoji sunarodnjaci tvrde da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa’j između Saffe i Merve činio jašući na svojoj devi, te da je i to sunnet?’ Reče: ‘Kazali su i istinu i neistinu.’ Upitah: ‘Šta je od onoga što su kazali istina, a šta neistina?’ On reče: ‘Istina je to da je sa’j između Saffe i Merve obavio jašući na svojoj devi, a neistina je da je to sunnet. Ljudi se nisu mogli odbiti i odmaknuti od njega. Svi su ga željeli vidjeti, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio sa’j jašući na devi kako bi ga svi mogli čuti i vidjeti i kako ga ne bi doticali rukama.’”

1886. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra, da je Ibn Abbas kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stigao u Mekku, a bijaše ih iscrpila je-sribska groznica. Mušrici povikaše: ‘Ovaj narod vam stiže, a iscrpila ih je groznica Jesriba. U njemu su našli zlo.’ Uzvišeni Allah upozna Vjerovjesnika, s.a.v.s., o onome što su mušrici rekli, te on naredi svojim drugovima da u prva tri kruga tavafa idu žurno, tresući ramenima, a da lagahno hodaju između dva (jemenska) kuta. Pošto ih vidješe kako idu žurno, tresući ramenima, mušrici rekoše: ‘Jesu

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُشْرِكُونَ مِنْ قَبْلِ
قُعَيْقَعَانَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ: ازْمَلُوا بِالْبَيْتِ
ثَلَاثًا وَلَيْسَ بِسُنَّةٍ. قُلْتُ: يَزْعُمُ قَوْمُكَ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
طَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ عَلَى بَعِيرِهِ وَأَنَّ
ذَلِكَ سُنَّةٌ؟ فَقَالَ: صَدَقُوا وَكَذَّبُوا. قُلْتُ:
مَا صَدَقُوا وَمَا كَذَّبُوا؟ قَالَ: صَدَقُوا قَدْ
طَافَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ عَلَى بَعِيرِهِ، وَكَذَّبُوا
لَيْسَ بِسُنَّةٍ. كَانَ النَّاسُ لَا يُدْفَعُونَ عَنِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا
يُضْرَفُونَ عَنْهُ، فَطَافَ عَلَى بَعِيرٍ لَيْسَ سَمْعُوا
كَلَامَهُ وَلَيَّرُوا مَكَانَهُ وَلَا تَنَالَهُ أَيْدِيهِمْ.

١٨٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ
زَيْدٍ عَنْ أَبِي يُونُسَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّهُ
حَدَّثَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَدِيمُ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ وَقَدْ
وَهَنَتْهُمْ حُمَى يَثْرِبَ فَقَالَ: الْمُشْرِكُونَ إِنَّهُ
يَقْدَمُ عَلَيْكُمْ قَوْمٌ قَدْ وَهَنَتْهُمْ الْحُمَى
وَلَقُوا مِنْهَا شَرًّا فَأَطَاعَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ
نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مَا قَالُوا
فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَزْمَلُوا الْأَشْوَاطَ الثَّلَاثَةَ وَأَنْ
يَمْسُوا بَيْنَ الرَّكْنَيْنِ فَلَمَّا رَأَوْهُمْ رَمَلُوا
قَالُوا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ ذَكَرْتُمْ أَنَّ الْحُمَى قَدْ
وَهَنَتْهُمْ هَؤُلَاءِ أَجْلَدٌ مِنَّا.

li to oni za koje rekoste da ih je oslabila groznica. Ovi su čvršći od nas.”³⁵¹

Ibn Abbas kaže: “Nije im naredio da sve krugove tavafa idu žurno, tresući ramenima, samo iz obzirnosti prema njima.”

1887. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Hišama b. Sa'da, on od Zejda b. Eslema, da je njegov otac kazao: “Čuo sam Omera b. el-Hattaba kada je rekao: ‘Kakva je svrha žurnog hoda i otkrivanja ramena danas kada je Uzvišeni Allah učvrstio islam i udaljio nevjerstvo i njegove pristalice? Usto, mi i dalje ne izostavljamo ništa od onoga što smo prakticirali u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’”³⁵²

1888. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Ubejdullaha b. Ebu Zijada, on od El-Kasima, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Tavaf oko Kabe, sa'j između Saffe i Merve i bacanje kamenčića (propisani) su radi spominjanja Allaha.”³⁵³

1889. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Jahja b. Sulejm, prenijevši od Ibn Husajma, on od Ebut-Tufejla, a on od Ibn Abbasa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi otkrio desno rame, dotakao (Hadžerul-esved) i, izgovorivši

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَلَمْ يَأْمُرْهُمْ أَنْ يَزُولُوا
الْأَشْرَاطَ كُلَّهَا إِلَّا إِبْقَاءَ عَلَيْهِمْ

١٨٨٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ
سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ:
سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ: فِيمَا
الرَّمْلَانَ النَّيْمَ وَالْكَشْفَ عَنِ الْمَتَاكِيبِ
وَقَدْ أَطَّأَ اللَّهُ الْإِسْلَامَ وَنَقَى الْكُفْرَ وَأَهْلَهُ
مَعَ ذَلِكَ لَا نَدْعُ شَيْئًا كُنَّا نَفْعَلُهُ عَلَى
عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٨٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَيْسَى
بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زَيْدٍ
عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا جُعِلَ
الطَّوَافُ بِالنَّبِيَّتِ وَيَبْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ
وَرَمِي الْجِمَارِ لِإِقَامَةِ ذِكْرِ اللَّهِ.

١٨٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ
الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ ابْنِ
حُثَيْبٍ عَنْ أَبِي الطَّقَيْلِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اضْطَبَعَ
فَاسْتَلَمَ وَكَثَّرَ ثُمَّ رَمَلَ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ

³⁵¹ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sabihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

³⁵² Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

³⁵³ Tj. radi tekbara, koji se izgovaraju i prilikom tavafa i sa'ja između Saffe i Merve, i prilikom bacanja kamenčića. Ovaj hadis bilježi Et-Tirmizi u *Džami'u*, i veli da je hasenun-sahihun.

tekbir, trčkarao oko Kabe u prva tri kruga tavafa. Kada bi stigli do jemenskog kuta i bili zaklonjeni od Kurejšija, hodali bi lagahno, a kada bi se ponovo pojavili pred njih, obilazili bi žurno, tresući ramenima. Kurejšije su govorile: ‘Kao da su gazelina mladunčad.’”

Ibn Abbas kaže: “To je sunnet.”³⁵⁴

1890. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Abdullaha b. Osmana b. Husajma, on od Ebut-Tufejla, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi su obavili umru iz mjesta El-Džirane. U prva tri kruga tavafa (oko Kabe) išli su žurno, tresući ramenima, a u posljednja četiri polagahno.”³⁵⁵

1891. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Sulejm b. Ahdar, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, da je Ibn Omer od kamena do kamena išao žurno, tresući ramenima. Spomenuo je da je tako radio i Allahov Poslanik, s.a.v.s.³⁵⁶

وَكَانُوا إِذَا بَلَغُوا الرُّكْنَ اليمَانِيَّ وَتَقَيَّبُوا
مِنْ قُرَيْشٍ مَشَرُوا ثُمَّ يَظْلُمُونَ عَلَيْهِمْ
بِرْمُلُونَ تَقُولُ قُرَيْشٌ: كَأَنَّهُمُ الْغِزْلَانُ.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَكَانَتْ سُنَّةً.

١٨٩٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا

حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ

حُثَيْمٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَأَصْحَابَهُ اعْتَمَرُوا مِنَ الْحِجْرَانَةِ فَرَمَلُوا

بِالنَّبِيتِ ثَلَاثًا وَمَشَرُوا أَرْبَعًا.

١٨٩١. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمٌ بْنُ

أَخْضَرَ حَدَّثَنَا عَبِيدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ

عُمَرَ رَمَلَ مِنَ الْحِجْرِ إِلَى الْحِجْرِ وَذَكَرَ أَنَّ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ

ذَلِكَ.

³⁵⁴ Ibn Abbas je ranije rekao da to nije sunnet, pa je, smatra Abadi, odustao od svog stava i priklonio se onima koji kažu da je reml/užurbano hodanje tresući ramenima u prva tri kruga tavafa – sunnet.

³⁵⁵ Bilježi ga Ibn Madže u *Sunen*u.

³⁵⁶ Ovaj eser ukazuje na to da je Ibn Omer cijela prva tri kruga tavafa išao žurno, tresući ramenima, i to od Hadžerul-esveda do Hadžerul-esveda. On, dakle, nije, kao što je ranije spomenuto, od jemenskog rukna do Hadžerul-esveda išao polagahno. Većina učenjaka smatra da je reml u prva tri kruga tavafa mustehab. Pa ukoliko bi reml bio i u potpunosti ispušten, ne bi se morao zbog toga zaklati kurban. Učenjaci malikijske pravne škole smatraju da bi za takav propust trebalo zaklati kurban. En-Nevevi smatra da u svim tavafima treba ići žurno, tresući ramenima, od Hadžerul-esveda do Hadžerul-esveda i da je ranije spomenuti Ibn Abbasov hadis, u kome stoji

52. O dovi prilikom tavafa

1892. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Jahjaa b. Ubejda, on od svoga oca, da je Abdullah b. es-Saib kazao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je između dva kuta³⁵⁷ učio: *Rabbe-na atina fid-dunja haseneten ve fil-ahireti haseneten ve kina azaben-nar/Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na Onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u Ognju!*”³⁵⁸

1893. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Jakub, prenijevši od Musaa b. Ukbea, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavljao tavaf za hadž ili umru, on bi u prva tri tavafa išao žurno, tresući ramenima, a u posljednja četiri bi išao polagahno. Potom bi klanjao dva rekata.”³⁵⁹

٥٢. بَابُ الدَّعَاءِ فِي الطَّوَافِ

١٨٩٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا بَيْنَ الرَّكْنَيْنِ ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الثُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾.

١٨٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا طَافَ فِي الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ أَوَّلَ مَا يَفْعَلُ فَإِنَّهُ يَسْتَعِي ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَيَسْتَعِي أَرْبَعًا ثُمَّ يَصَلِّي سَجْدَتَيْنِ.

da u prva tri tavafa od jemenskog kuta do Hadžerul-esveda treba ići polagahno, derogiran ovim Ibn Omerovim eserom.

³⁵⁷ Između jemenskog kuta i Hadžerul-esveda.

³⁵⁸ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

³⁵⁹ En-Nevevi smatra da je ovaj hadis jasan dokaz da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prva tri kruga u tavafu, prilikom obavljanja umre i tavafu-kudumu kod hadža, išao žurno, tresući ramenima, a u posljednja četiri kruga polagahno. Nakon tavafa je klanjao dva rekata kod Mekami-Ibrahima. Ova dva rekata se zovu dva rekata tavafa, i oni su, prema mišljenju većine islamskih učenjaka, sunnet. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

53. O obavljanju tavafa poslije ikindije

1894. ISPRIČALI SU NAM Ibnus-Serh i El-Fadl b. Jakub, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebuz-Zubejra, on od Abdullaha b. Babaha, a on od Džubejra b. Mutima, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ne zabranjujte nikome da čini tavaf oko ove Kuće i da klanja u koje god vrijeme noći i dana želi.”³⁶⁰

El-Fadl kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “O sinovi Abdu Menafovi,³⁶¹ nikome ne zabranjujte...”³⁶²

54. O sa’ju karina

1895. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, a ovaj od Džabira b. Abdullaha: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., i ashabi su samo jedanput činili sa’j

٥٣. بَابُ الطَّوَافِ بَعْدَ الْعَصْرِ

١٨٩٤. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ وَالْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ وَهَذَا لَفْظُهُ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَةَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَمْنَعُوا أَحَدًا يَطُوفُ بِهَذَا الْبَيْتِ وَيُصَلِّيَ أَيَّ سَاعَةٍ شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ

قَالَ الْفَضْلُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا تَمْنَعُوا أَحَدًا.

٥٤. بَابُ طَوَافِ الْقَارِينِ

١٨٩٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ

³⁶⁰ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

³⁶¹ Vjerovjesnik, s.a.v.s., se obraća sinovima Abdu Menafovima jer je znao da će se hilafet njima vratiti.

³⁶² Ovaj hadis kod Et-Tirmizija glasi: “O sinovi Abdu Menafovi, ne sprječavajte nikoga ko obavi tavaf oko Kabe da klanja (dva rekata) kad god to želi u toku dana i noći.” Poznato je da je u gore spomenutim vremenima mekruh klanjati bilo koju vrstu nafile. Prema El-Mubarekfurijevom mišljenju, iz tog općeg pravila ovim hadisom je izuzet dobrovoljni namaz koji se klanja nakon obavljenog tavafa. Ovu vrstu namaza je, smatra on, dozvoljeno klanjati i u tim vremenima. Eš-Šafi smatra da se u tim vremenima u Mekki može klanjati svaka nafila, zbog vrijednosti namaza u Haremu, kako bi ljudi u svakom vremenu imali priliku stjecati te fadilete. Prema mišljenju Ebu Hanife i Malika, tu nema razlike između Mekke i ostalih krajeva, što, po njima, znači da se u tim vremenima nafila ne može klanjati ni u Mekki, a ni u bilo kom drugom mjestu.

između Saffe i Merve, i to nakon prvog tavafa.”³⁶³

1896. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Malik b. Enes, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Urvea, a on od Aiše: “Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji su sa njim zanijetili i hadž i umru zajedno (mutemetti i karini) nisu obavili sa’j između Saffe i Merve dok nisu bacili kamenčiće prvi dan bajrama.”³⁶⁴

1897. ISPRIČAO NAM JE Er-Rebia b. Sulejman el-Muezzin, kog je obavijestio Eš-Šafi, prenijevši od Ibn Ujejne, on od Ibn Nedžiha, a on od Ataa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao Aiši: “Jedan tavaf oko Kabe i jedan sa’j između Saffe i Merve dovoljni su ti i za hadž i za umru.”³⁶⁵

Šafija je rekao: “Sufjan je možda rekao: ‘... od Aiše...’, a možda je rekao: ‘...’ od Ataa...” da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., Aiši rekao.”

يَقُولُ: لَمْ يَطْفِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا أَصْحَابُهُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ إِلَّا طَوَافًا وَاحِدًا طَوَافَهُ الْأَوَّلَ.

١٨٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِينَ كَانُوا مَعَهُ لَمْ يَطُوفُوا حَتَّى رَمَوْا الْحِجْرَةَ.

١٨٩٧. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمُؤَدَّبُ أَخْبَرَنِي الشَّافِعِيُّ عَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا طَوَافُكَ بِالنَّبِيتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ يَكْفِيكَ لِحَجَّتِكَ وَعُمْرَتِكَ قَالَ الشَّافِعِيُّ كَانَ سُفْيَانُ زَيْمًا قَالَ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عَائِشَةَ وَزَيْمًا قَالَ عَنْ عَطَاءٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا.

³⁶³ En-Nevevi kaže: “Ovaj hadis je dokaz da je jedan sa’j između Saffe i Merve dovoljan i za hadž i za umru onome koji je zanijetio hadž i umru zajedno, a to su mutemetti i karin.” Ponavljanje sa’ja, smatra on, bilo bi novotarija. Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri, El-Evzai i drugi učenjaci se sa njim u tome ne slažu. Oni smatraju da je za hadž neophodno posebno obaviti tavaf i sa’j, a posebno za umru onome ko je mutemetti ili karin. Malik i Eš-Šafi smatraju da će mutemetti obaviti dva tavafa i dva sa’ja, a karin dva tavafa oko Kabe i jedan sa’j između Saffe i Merve.

³⁶⁴ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

³⁶⁵ Abadi kaže: “I ovaj hadis je dokaz da je onome ko je zajedno zanijetio i hadž i umru dovoljan jedan tavaf oko Kabe i jedan sa’j između Saffe i Merve i za hadž i za umru. Abadi tvrdi da hadisi u smislu Aišinog hadisa dostižu rang mutevatir-hadisa.

55. O El-Multezemu³⁶⁶

1898. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir b. Abdulhamid, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Mudžahida, a on od Abdurrahmana b. Safvana: “Pošto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., oslobodio Mekku, rekao sam: ‘Obući ću odjeću – a moja kuća biješe tu na putu – i gledati šta će učiniti Allahov Poslanik, s.a.v.s.’ Otišao sam i vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako iziđe iz Kabe. Potom su se on i ashabi priljubili uz Kabu između vrata i Hatima,³⁶⁷ prislonivši obraze uz nju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je bio među njima, u sredini.”³⁶⁸

1899. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Isa b. Junus, prenijevši od El-Musenaa b. es-Sabbaha, on od Amra b. Šuajba, da je njegov otac kazao: “Tavafio sam

٥٥. بَابُ الْمُتَزَمِّ

١٨٩٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَفْوَانَ قَالَ: لَمَّا فَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قُلْتُ لِأَلْبَسَنَّ ثِيَابِي وَكَأَنْتُ دَارِي عَلَى الطَّرِيقِ فَلَأَنْظُرَنَّ كَيْفَ يَصْنَعُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْظَلْتُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ خَرَجَ مِنَ الْكَعْبَةِ هُوَ وَأَصْحَابُهُ وَقَدْ اسْتَلَمُوا النَّبِيَّ مِنَ النَّبَابِ إِلَى الْحَطِيمِ وَقَدْ وَضَعُوا خُدُودَهُمْ عَلَى النَّبِيَّ وَرَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَطَهُمْ.

١٨٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا الْمُتَمِّىُّ بْنُ الصَّبَّاحِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: طُفْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ فَلَمَّا جِئْنَا دُبْرَ الْكَعْبَةِ

³⁶⁶ El-Multezem je mjesto između Hadžerul-esveda i vrata Kabe gdje osoba priljubi podlaktice, šake, obraz i prsa uz Kabu i tako razmišlja i upućuje dovu Allahu, dž.š. Ljudi ovo čine, obično, kada se opraštaju od Kabe.

³⁶⁷ Hatim je ime jednog dijela zida oko Kabe.

³⁶⁸ Iz ovog hadisa zaključujemo da su Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi stajali na multezemu između vrata i kuta na kome je polukružni kamen. U predanju koje je zabilježio Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu*, stoji da su multezem na ovome mjestu činili samo ashabi, a iz hadisa koji slijede vidjet ćemo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., multezem činio između Hadžerul-esveda i vrata Kabe. Da bismo postigli kompromis među ovim predanjima, možemo kazati da se multezem može činiti na cijeloj strani Kabe na kojoj se nalaze njena vrata.

sa Abdullahom.³⁶⁹ Kad smo stigli iza Kabe,³⁷⁰ upitah: ‘Hoćeš li zatražiti utočište?’ On reče: ‘Utječem se Allahu od Vatre.’ Potom ode i dotaknu Hažerul-esved, a onda stade između kuta (u kome je Hadžerul-esved) i vrata, priljubi svoja prsa, lice, podlaktice i šake (uz Kabu) raširivši ih ovako. Potom je rekao: ‘Ovako sam vidio da Allahov Poslanik, s.a.v.s., čini.’³⁷¹

1900. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer b. Mejsere, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Es-Saiba b. Omera el-Mahzumija, on od Muhammeda b. Abdullaha b. es-Saiba, da je njegov otac vodio Ibn Abbasa³⁷² i ostavio ga kod treće strane, na mjesto između Hadžerul-esveda i vrata. Ibn Abbas mu reče: “Obaviješten sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovdje klanjao.”³⁷³ “Jeste.” – odgovorio je, pa je ustao i klanjao.³⁷⁴

56. Pitanje Saffe i Merve

1901. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b.

قُلْتُ أَلَا تَتَعَوَّدُ قَالَ نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ
ثُمَّ مَضَى حَتَّى اسْتَلَمَ الْحَجَرَ وَأَقَامَ بَيْنَ
الرُّكْنِ وَالْبَابِ فَوَضَعَ صَدْرَهُ وَوَجْهَهُ
وَذِرَاعَيْهِ وَكَفَيْهِ هَكَذَا وَبَسَطَهُمَا بَسْطًا
ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ.

١٩٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ
حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا السَّائِبُ بْنُ
عَمْرِو السَّخْرِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَانَ يَقُودُ ابْنَ
عَبَّاسٍ فَيُقِيمُهُ عِنْدَ الشُّقْمَةِ الثَّالِثَةِ مِمَّا
بِئِى الرُّكْنِ الَّذِي بِيِى الْحَجَرَ مِمَّا بِيِى الْبَابِ
فَيَقُولُ لَهُ ابْنَ عَبَّاسٍ: أَنْبِئْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي هَاهُنَا
فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقُومُ فَيُصَلِّي.

٥٦. بَابُ أَمْرِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ

١٩٠١. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ح. وَحَدَّثَنَا ابْنُ السَّرِيحِ

³⁶⁹ U Ibn Medžeovom predanju stoji: “Tavafio sam sa Abdullahom b. Amrom.”

³⁷⁰ U Ibn Madžeovom predanju stoji da je ovaj dolazak iza Kabe bio radi klanjanja dva rekata nakon završenog tavafa.

³⁷¹ Ovaj hadis je zabilježio Ibn Madže u *Sunenu*. Abadi smatra da sened ovoga hadisa nije stabilan.

³⁷² On je vodio Ibn Abbasa kada je oslijepio.

³⁷³ U En-Nesaijevom predanju stoji: “Jesi li obaviješten da je na ovome mjestu klanjao Allahov Poslanik, s.a.v.s.?”

³⁷⁴ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

Urvea. A ispričao nam je i Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, da je njegov otac kazao: "Rekao sam Aiši, a bijah tada mali: 'Šta misliš o riječima Uzvišenog Allaha: *Safa i Merva su od Allahovih znakova* (pa ko se odlučio hodočastiti Kabu ili učiniti umru, nije mu grijeh da obiđe Saffu i Mervu). Ne vidim ništa loše za onoga ko ne obiđe između njih.' Aiša reče: 'Nije to tako! Kada bi bilo tako kao što ti kažeš (ovaj ajet bi glasio): Nije mu grijeh da ne obiđe između njih.'³⁷⁵ Međutim, ovaj ajet je objavljen u vezi ensarija koji su hodočastili kip Menat, koji se nalazio naspram Kudejda, a izbjegavali su da obiđu Saffu i Mervu. Pojavom islama, o tome su pitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je Uzvišeni Allah objavio: *Saffa i Merva su od Allahovih znakova*.³⁷⁶

1902. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Halid b. Abdullah, prenijevši od Ismaila b. Ebu Halida, a on od Abdullaha

حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَيْثُ السَّنُّ أَرَأَيْتِ قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ فَمَا أَرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا قَالَتْ عَائِشَةُ كَلَّا لَوْ كَانَ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا إِنَّمَا أَنْزِلْتَ هَذِهِ الْآيَةَ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا يَهْلُونَ لِمَنَاةَ وَكَانَتْ مَنَاةَ حَذْوُ قُتَيْبٍ وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامَ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾.

١٩٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

³⁷⁵ Ibn Omer, Džabir, Aiša, Malik, Eš-Šafi i Ahmed b. Hanbel, u jednom predanju, smatraju da je sa'j između Saffe i Merve jedan od ruknova hadža. To znači da bi hadž bio pokvaren onome koji ne bi obavio sa'j između Saffe i Merve. Ibn Abbas, Enes, Ibnuz-Zubejr, Ibn Sirin i Ahmed, prema jednom predanju, smatraju da je sa'j između Saffe i Merve sunnet, što znači da onaj koji bi ga propustio ne bi bio obavezan čak ni kurban zaklati. Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri i El-Hasan el-Basri smatraju da je sa'j između Saffe i Merve vadžib, što znači da bi onaj koji propusti sa'j između Saffe i Merve bio dužan zaklati kurban.

³⁷⁶ U predislamsko doba su na Saffi i Mervi bili postavljeni kipovi Usaf i Naile. Predislamski Arapi su zbog tih kipova obilazili Saffu i Mervu. Neke ensarije su iz tog razloga izbjegavali obilaziti Saffu i Mervu, te je tim povodom objavljen spomenuti ajet.

b. Ebu Evfaa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je obavio umru.³⁷⁷ Obišao je oko Kabe i klanjao dva rekata iza Mekami-Ibrahima. Sa njim su bili ljudi i zaklanjali ga od svijeta.” Neko upita Abdullaha: “A je li (tom prilikom) Allahov Poslanik, s.a.v.s., ulazio u Kabu?” “Nije.” – odgovorio je on.³⁷⁸

1903. ISPRIČAO NAM JE Temim b. el-Muntesir, kog je obavijestio Ishak b. Jusuf, prenijevši od Šerika, on od Ismaila b. Ebu Halida, ovaj od Abdullaha b. Ebu Evfaa – ovaj hadis – dodavši: “Potom je došao na Saffu i Mervu i obavio sa’j sedam puta između njih, a onda obrijao glavu.”

1904. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ataa b. es-Saiba, ovaj od Kesira b. Džumhana, da je neki čovjek između Saffe i Merve rekao Abdullahu b. Omeru: “Ebu Abdurrahmane, vidim te kako (na sa’ju između Saffe i Merve) lagahno hodaš dok ostali ljudi trče.” On reče: “Ako lagahno hodam, pa vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da tako hoda. A ako bih i trčao, pa vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da trči, a ja sam star čovjek.”³⁷⁹

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ قَطَافًا
بِالْبَيْتِ وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رُكْعَتَيْنِ
وَمَعَهُ مَنْ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَقِيلَ لِعَبْدِ
اللَّهِ أَدْخَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ الْكُعْبَةَ قَالَ: لَا.

١٩٠٣. حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ الْمُنتَصِرِ أَخْبَرَنَا
إِسْحَاقُ بْنُ يُوْسُفَ أَخْبَرَنَا شَرِيكَ عَنْ
إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ
اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى يَهَذَا الْحَدِيثَ زَادَ: ثُمَّ أَتَى
الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ فَسَعَى بَيْنَهُمَا سَبْعًا ثُمَّ
حَلَقَ رَأْسَهُ.

١٩٠٤. حَدَّثَنَا الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا
عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ كَثِيرِ بْنِ جُمَهَانَ
أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بَيْنَ
الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنِّي
أَرَاكَ تَمْشِي وَالنَّاسُ يَسْعَوْنَ قَالَ إِنْ
أَمْشَيْتَ فَقَدْ رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي وَإِنْ أَسْعَيْتَ فَقَدْ رَأَيْتَ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْعَى
وَأَنَا شَيْخٌ كَبِيرٌ.

³⁷⁷ To je, smatra Abadi, bila naknadna umra, 7. godine po Hidžri.

³⁷⁸ Ovom prilikom Muhammed, s.a.v.s., nije ulazio u Kabu zbog toga što su se u njoj još uvijek nalazili kipovi. Kad je 8. godine po Hidžri oslobođena Mekka, Kaba je očišćena od kipova i Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao u nju kao što stoji u hadisu koji je zabilježio Muslim u *Sahibu*.

³⁷⁹ Užurbano hodanje ili trčanje odnosi se samo na dio između Saffe i Merve koji je (danas) obilježen zelenom bojom. Po mišljenju učenjaka, na tom dijelu je mustehab potrčati, dok je na ostalom dijelu između Saffe i Merve mustehab lagahno

57. Opis Vjerovjesnikovog,
s.a.v.s., hadža

1905. ISPRIČALI SU NAM Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, Osman b. Ebu Šejbe, Hišam b. Ammar i Sulejman b. Abdurrahman ed-Dimeškijani – a ponekad je neko od njih dodao p o koju riječ – prenijevši od Hatima b. Ismaila, a on od Džafera b. Muhammeda, da je njegov otac kazao: “Kada smo ušli kod Džabira b. Abdullaha, on poče pitati ko je ko od nas. Kada upita za mene, rekoh: ‘Ja sam Muhammed b. Ali b. Husejn.’ On pruži ruku prema meni, otkopča mi gornju, a potom i donju dugmad (na košulji), zatim šake stavi na moja prsa – a bio sam dječak – i reče: ‘Dobro mi došao! Dobro mi došao, bratiću moj! Pitaj što hoćeš!’ I ja ga počeh pitati – a bio je slijep. Pošto nastupi vrijeme namaza, on ustade, ogrnu tkaninu (koja bijaše poprilično kratka); kada bi je ogrnuo preko ramena, krajevi bi joj se podigli. Imamio nam je, a ogrtač mu je bio pored njega, na vješalici. Pošto je završio namaz, rekoh: ‘Obavijesti me o hadžu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’ Pokaza devet prsta, rekavši: ‘Devet godina Allahov Poslanik,

٥٧. بَابُ صِفَةِ حَجَّةِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

١٩٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الثَّقَفِيُّ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَهَيْشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَسَلِيمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدَّمَشْقِيَّانِ وَرَبِّيَا زَادَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضِ الْكَلِمَةِ وَالنَّبِيُّ قَالُوا حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْعِيلَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَيْهِ سَأَلَ عَنِ الْقَوْمِ حَتَّى انْتَهَى إِلَيْ، فَقُلْتُ أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ حُسَيْنٍ فَأَمَرَنِي بِبِيَدِهِ إِلَى رَأْسِي، فَتَرَغَ زُرِّي الْأَعْلَى ثُمَّ تَرَغَ زُرِّي الْأَسْفَلَ ثُمَّ وَضَعَ كَفَّهُ بَيْنَ تَسَدِيٍّ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ غُلَامٌ شَابٌ. فَقَالَ: مَرَّحَبًا بِكَ وَأَهْلًا يَا ابْنَ أَخِي سَلْ عَمَّا شِئْتَ فَسَأَلْتُهُ وَهُوَ أَعْمَى وَجَاءَ وَقُتِ الصَّلَاةِ فَقَامَ فِي نِسَاجَةٍ مُلْتَحِجًا بِهَا يَعْنِي ثَوْبًا مُلَفَّقًا كَلَّمَا وَضَعَهَا عَلَى مَنْكِبِي رَجَعَ طَرَفَاهَا إِلَيْهِ مِنْ صَغِيرَهَا، فَصَلَّى بِنَا وَرَدَاؤُهُ إِلَى جَنْبِهِ عَلَى الْمِشْجَبِ فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ حَجَّةِ رَسُولِ اللَّهِ

hodati. Ukoliko bi neko sav taj prostor između Saffe i Merve išao lagahnim hodom, sa’j bi mu vrijedio, s tim što ne bi imao onih fadileta koje u sebi sadrži trčanje ili brzo hodanje na označenom dijelu. Ovaj hadis nam govori da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., na mjestu između Saffe i Merve gdje je predviđeno trčanje najvjerovatnije ponekad lagahno hodao kako bi svijetu pokazao da je i to dozvoljeno. Ili je, pak, na tom mjestu lagahno hodao kada je već ostario i kada mu je bilo teško potrčati.

s.a.v.s., nije išao na hadž. Desete godine (po Hidžri) bi objavljeno svijetu da Allahov Poslanik, s.a.v.s., ide na hadž. U Medinu je došla ogromna masa svijeta. Svi su željeli sa njim ići na hadž i obaviti ga onako kako ga on bude obavljao. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izišao (iz Medine), a i mi smo krenuli sa njim. Kada smo stigli u Zul-Hulejfu,³⁸⁰ Esmā bint Umejs bijaše rodila Muhammeda b. Ebu Bekra. Poslala je nekoga Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga pita kako će postupiti, a on joj poruči: 'Okupaj se, stavi uložak od odjeće, zanijeti hadž i obući ihram.'³⁸¹ Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanja u džamiji, a potom uzjaha devu El-Kasvu i krenu. Pošto stiže do mjesta El-Bejda, pogledah naprijed, a ispred njega bijaše ogromna masa svijeta, neki su jahali a neki pješačili, ispunivši prostor dokle pogled dopire. Isto tako bijaše i sa njegove desne i lijeve strane i odzada. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je bio u sredini. Njemu je objavljivān Kur'an i on je znao njegovo tumačenje. Ništa ne bi uradio, a da to ne bismo i mi uradili. Podiže glas izgovarajući riječi tevhida:

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: يَبِيْدُهُ فَعَمَدٌ
تَسْعَانُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَتَ تِسْعَ سِنِينَ لَمْ يَخْجَعْ
ثُمَّ أَذَّنَ فِي النَّاسِ فِي الْعَاشِرَةِ أَنَّ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجٌّ فَقَدِمَ
الْمَدِيْنَةَ بَشْرٌ كَثِيْرٌ كُلُّهُمْ يَلْتَمِسُ أَنْ
يَأْتِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَيَعْمَلَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ
حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحَلِيقَةِ فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ
عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَى
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ
أَصْنَعُ فَقَالَ: اغْتَسِيْبِي وَاسْتَنْوِرِي بِتَوْبٍ
وَأَخْرِي فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ رَكِبَ الْقِصْوَاءَ
حَتَّى إِذَا اسْتَوَتْ بِهِ نَاقَتُهُ عَلَى الْبَيْدَاءِ قَالَ
جَابِرٌ نَظَرْتُ إِلَى مَدِّ بَصْرِي مِنْ بَيْنِ
يَدَيْهِ مِنْ رَاكِبٍ وَمَاشٍ وَعَنْ يَمِيْنِهِ مِثْلُ
ذَلِكَ وَعَنْ يَسَارِهِ مِثْلُ ذَلِكَ وَمِنْ خَلْفِهِ
مِثْلُ ذَلِكَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

³⁸⁰ Allahov Poslanik, s.a.v.s., se zaustavio na Zul-Hulejfi. Tu je klanjao ikindiju, dva rekata. Zanoćio je i klanjao akšam i jaciju, a sutradan sabah i podne. Sa njim su na hadž pošle sve njegove supruge.

³⁸¹ Zejneba bint Umejs bijaše Ebu Bekrova supruga. Pred sam polazak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na hadž, rodila je sina Muhammeda. Bila je u postporodajnom ciklusu, a nije željela izostati od obavljanja hadža. Zbog toga je poslala nekoga da upita Poslanika, s.a.v.s., šta da čini. On joj je rekao da se okupa, stavi uložak, zanijeti hadž i da obuče ihrame. U drugim predanjima stoji da joj je rekao da obavlja sve propise hadža kao i druge hadžije, osim tavafa oko Kabe.

Lebejkellahumme lebbejke. Lebejke la šerike leke lebbejke. Innel-Hamde ven-ni'mete leke vel-mulk la šerike lek/Odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Odazivam Ti se, Ti nemaš druga, odazivam Ti se. Sva hvala, sve blagodati i sva vlast pripadaju Tebi, Ti nemaš druga. Ljudi to isto glasno izgovoriše, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., im ništa od toga ne zamjeri. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stalno izgovarao telbiju.” Džabir kaže: “Mi smo zanijetili samo hadž, jer nismo ni znali da se uz hadž može zanijetiti i umra. Kad smo sa njim stigli do Kabe, on dotaknu Hadžerul-esved, potom tri prva kruga obiđe žurno, tresući ramenima, a preostala četiri idući polagahno. Potom ode do Mekami-Ibrahima i prouči: *Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete molitvu obavljati.* (El-Bekare, 125) (Klanjao je) a Mekami-Ibrahim je bio između njega i Kabe.” Džafer b. Muhammed kaže: “Moj otac je govorio: ‘Ibn Nufejl i Osman (su u hadisima koje su oni prenijeli) kazali: ‘Koliko mi je poznato, (Džabir) je to spomenuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s.’” Sulejman kaže: “Koliko mi je poznato, (Džabir) je kazao: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na dva rekata (poslije Fatihe) učio: *Kul huvallahu ehad i Kul ja ejjuhel-kafirun.* Zatim se ponovo vratio do Kabe, dotakao Hadžerul-esved, a onda na vrata izišao prema Saffi. Kad joj se primakao, proučio je: *Saffa i Merva su Allahova časna mjesta.* (El-Bekare, 158), i rekao: ‘Počet ćemo od onoga od čega je počeo Allah.’,

وَسَلَّمَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا وَعَلَيْهِ يَنْزِلُ الْقُرْآنُ وَهُوَ يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ فَمَا عَمِلَ بِهِ مِنْ شَيْءٍ عَمِلْنَا بِهِ. فَأَهْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالتَّوْحِيدِ: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ. لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ. إِنَّ الْحَمْدَ وَالتَّعَمَّةَ لَكَ وَالْمُلْكَ. لَا شَرِيكَ لَكَ. وَأَهْلَ النَّاسِ بِهَذَا الَّذِي يُهْلُونَ بِهِ فَلَمْ يَزِدْ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا مِنْهُ. وَلَزِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلْبِيَّتَهُ. قَالَ جَابِرٌ لَسْنَا نَنْوِي إِلَّا الْحَجَّ لَسْنَا نَعْرِفُ الْعُمْرَةَ حَتَّى إِذَا أَتَيْنَا الْبَيْتَ مَعَهُ اسْتَلَمَ الرُّكْنَ فَرَمَلَ ثَلَاثًا وَمَشَى أَرْبَعًا ثُمَّ تَقَدَّمَ إِلَى مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ فَقَرَأَ ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ فَجَعَلَ الْمَقَامَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ قَالَ: فَكَانَ أَبِي يَحُولُ قَالَ ابْنُ نُفَيْلٍ وَعُثْمَانُ: وَلَا أَعْلَمُهُ ذَكَرَهُ إِلَّا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ سُلَيْمَانُ: وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الرُّكْعَتَيْنِ بِ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ وَ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الْبَيْتِ فَاسْتَلَمَ الرُّكْنَ ثُمَّ خَرَجَ مِنَ الْبَابِ إِلَى الصَّفَا فَلَمَّا دَنَا مِنَ الصَّفَا قَرَأَ ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ نَبْدًا بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ فَبَدَأَ بِالصَّفَا فَرَفَعَ عَلَيْهِ حَتَّى رَأَى الْبَيْتَ فَكَبَّرَ اللَّهُ وَوَحَدَهُ وَقَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ

te je sa'j započeo od Saffe, ispevši se na nju kako bi vidio Kabu. Potom je izgovorio tekbir i riječi koje govore o Allahovoj jednoći, rekavši: *La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lekul-mulku ve lekul-hamdu juhji ve jumitu ve huve ala kulli šej'in kadir. La ilahe illallahu vahdeh, endžeze va'deh ve nasare abdeh, ve bezemel-ahzabe vahdeh/ Nema boga osim Allaha, On je Jedan, Jedini i nema druga ni suvlasnika. Njemu pripada sva vlast i zahvala, On oživljava i umrtvljuje i On je nad svim moćan. Nema boga osim Allaha, On je Jedan i Jedini. On ispunjava Svoje obećanje, On je pomogao Svoga roba i sam pobijedio vojske. Ovo je ponovio tri puta, a između toga je upućivao dove. Zatim se spustio prema Mervi. Kad se spustio u dolinu, trčao je, a kada se počeo penjati uz brdo, išao je polagahno dok se nije ispeo na Mervu. Na Mervi je postupio isto kao kada je bio na Saffi. Kad je na Mervi završio posljednji krug, rekao je: 'Da sam prije znao ono što sada znam, ne bih poveo kurban, pa bih ovo učinio umrom. Ko od vas sa sobom nije poveo kurban, neka skine ihram i neka ovo učini umrom. Tad svi ljudi skratije kosu i skinuše ihrame, osim Vjerovjesnika, s.a.v.s., i onih koji su sa sobom povelili kurbane. Suraka b. Džu'sum upita: 'Allahov Poslanice, da li to važi samo za ovu godinu ili zauvijek?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., proturi prste između prsta i reče: 'Nijet umre je ušao u nijet hadža ovako, i to zauvijek.'³⁸²*

الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ أَنْجَزَ وَعَدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ وَقَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ نَزَلَ إِلَى الْمَرْوَةِ حَتَّى إِذَا انْصَبَتْ قَدَمَاهُ رَمَلَ فِي بَطْنِ الْوَادِي حَتَّى إِذَا صَعَدَ مَتْنِي حَتَّى أَتَى الْمَرْوَةَ فَصَنَعَ عَلَى الْمَرْوَةِ مِثْلَ مَا صَنَعَ عَلَى الصَّعَا حَتَّى إِذَا كَانَ آخِرَ الطَّوَافِ عَلَى الْمَرْوَةِ قَالَ: إِنِّي لَوِ اسْتَقْبَلْتُكَ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَنْبَرْتُكَ لَمْ أَسْئَلِ الْهِنْدِيَّ وَبَعَلْتُهَا عُمْرَةً. فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ لَيْسَ مَعَهُ هِنْدِيٌّ فَلْيُحْلِلْ وَلْيُجْعَلْهَا عُمْرَةً، فَحَلَّ النَّاسُ كُلَّهُمْ وَقَصَرُوا إِلَّا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ هِنْدِيٌّ، فَقَامَ سُرَاقَةُ بْنُ جُعْشِمٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَيْعَايِنَا هَذَا أَمْ لِلْأَيْدِي. فَشَبَّكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصَابِعَهُ فِي الْأُخْرَى ثُمَّ قَالَ: دَخَلْتُ الْعُمْرَةَ فِي الْحَجِّ هَكَذَا مَرَّتَيْنِ لَا بَلَّ لِأَبْدٍ أَبْدٍ لَا بَلَّ لِأَبْدٍ أَبْدٍ. قَالَ: وَقَدِمَ عَلَيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مِنَ الْيَمَنِ يَبْدُنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدَ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا مِمَّنْ حَلَّ وَلَيْسَتْ ثِيَابًا صَبِيغًا وَاکْتَحَلَتْ فَأَنْكَرَ عَلَيَّ ذَلِكَ عَلَيْهَا وَقَالَ: مَنْ أَمَرَكَ بِهَذَا؟ فَقَالَتْ: أَبِي. فَكَانَ عَلَيَّ يَقُولُ بِالْعِرَاقِ: ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

³⁸² Ashabi su smatrali da se umra uopće ne može obavljati u danima hadža. Otuda

To ponovi dva puta, i nastavi ponavljati: 'I to ne samo za ovu godinu nego zauvijek, i to ne samo za ovu godinu nego zauvijek (i to ne samo za ovu godinu nego zauvijek, i to ne samo za ovu godinu nego zauvijek).' Alija je došao iz Jemena sa Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., kurbanima i zatekao Fatimu gdje je sa ostalima skinula ihram, obukla svoju odjeću u boji i oči podvukla surmom, što nije odobrio, pa je upita: 'Ko ti je to naredio?' 'Moj otac.' – odgovorila je. Džabir kaže: 'Alija je kasnije, kad je bio u Iraku, pričao: 'Otišao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., ne slažući se sa Fatimom u vezi onoga što je uradila, da ga pitam o onome što mi je ona od njega prenijela, istakavši da od nje to ne prihvaćam. Ona kaže: 'Ovo mi je naredio moj otac.', a Poslanik kaza: 'Istinu je rekla. Istinu je rekla.' Potom ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: 'Kako si zanijetio hadž?' Alija reče: 'Rekao sam: *Nijetim hadž, onako kako ga je zanijetio Allahov Poslanik, s.a.v.s.*' Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Ja sam sa sobom poveo kurban, zato ne skidaj ihram.'³⁸³ Sa onim što je Alija dotjerao iz Jemena i onim što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dotjerao iz Medine, bilo je ukupno stotinu kurvana. Svi ljudi

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَرَّمًا عَلَى فَاطِمَةَ
فِي الْأَمْرِ الَّذِي صَنَعْتَهُ مُسْتَفْتِيًا لِرَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الَّذِي
ذَكَرْتَ عَنْهُ، فَأَخْبَرْتَهُ أَنِّي أَنْكَرْتُ ذَلِكَ
عَلَيْهَا فَقَالَتْ: إِنَّ أَبِي أَمَرَنِي بِهَذَا فَقَالَ:
صَدَقْتَ صَدَقْتَ مَاذَا قُلْتَ حِينَ فَرَضْتَ
الْحَجَّ. قَالَ قُلْتُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَهْلُ بِنَا أَهْلُ
بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ
فَإِنَّ مَعِيَ الْهِنْدِي فَلَا تَحْلِلْ قَالَ: وَكَانَ
جَمَاعَةُ الْهِنْدِي الَّذِي قَدِمَ بِهِ عَلَيَّ مِنَ
النِّجْمِ وَالَّذِي أَتَى بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ مِائَةً فَحَلَّ النَّاسُ
كُلُّهُمْ وَقَصَرُوا إِلَّا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ هِنْدِيٌّ. قَالَ فَلَمَّا
كَانَ يَوْمَ النَّزْوِيَةِ وَوَجَّهُوا إِلَى مِثَى أَهْلُوا
بِالْحَجِّ فَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَصَلَّى بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ
وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ وَالصُّبْحِ ثُمَّ مَكَثَ
قَلِيلًا حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ وَأَمَرَ بِبُئْبُ
لَهُ مِنْ شَعْرِ قَصْرِيَّتْ بِنِيرَةٍ فَسَارَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا تَشْكُ

im je bilo čudno kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., onima koji sa sobom nisu povelili kurban nakon obavljenog tavafa oko Kabe i sa'ja između Saffe i Merve naredio da skrate kosu i skinu ihrame učinivši to umrom, a hadž će zanijetiti osmog zul-hidžeta i ponovo obući ihrame.

³⁸³ S obzirom na to da Allahov Poslanik, s.a.v.s., zbog kurvana poslije tavafa i sa'ja nije skinuo ihram, a imajući u vidu da je Alija zanijetio isto što i Vjerovjesnik, s.a.v.s., on mu je skrenuo pažnju da, nakon što obavi tavaf i sa'j, ni on ne skida ihram.

su skratili kosu i skinuli ihrame, osim Vjerovjesnika, s.a.v.s., i onih koji su sa sobom povelili kurban. Osmog dana zuldžeta, kad su htjeli krenuti na Minu, ljudi zanijetiše hadž i obukoše ihrame. Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzjaha devu (i krenu prema Mini). Stigavši na Minu, klanja podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah, potom se na njoj još malo zadržao, dok sunce nije izišlo. Kad je sunce izišlo, krenu (prema Arefatu) i naredi da mu u mjestu Nemire, pored Arefata, postave šator. Allahov Poslanik, s.a.v.s., krenu. Kurejšije su mislile da će Vjerovjesnik, s.a.v.s., zastati na brijegu Meš'aril-haram, na Muzdelifi, kao što su oni činili u predislamskom dobu. Međutim, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ne zastade, nego prođe Muzdelifu (i nastavi put prema Arefatu). Kad stiže do Arefata, vidjevši da mu je šator postavljen u mjestu Nemire, on odsjede. Kad je sunce prešlo zenit, naredi da mu dovedu devu El-Kasvu, koja mu je osedlana. Uzjaha je i krenu prema Arefatu. U dolini (Arefata) održa ljudima govor, u kome je (između ostalog) kazao: 'Vaša krv i vaši imeci su vam sveti kao što je svet ovaj vaš dan u ovom vašem mjesecu u ovom vašem gradu. Zar nije sve iz predislamskog doba (vjera i običaji) pod mojom nogom oboreno i poništeno? I krvna osveta iz predislamskog doba je dokinuta. Prvu krvnu osvetu koju poništavam je osveta za našu krv.' – Osman

فَرْنَشُ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاقِفٌ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ بِالْمَزْدَلِيَّةِ كَمَا كَانَتْ فَرْنَشُ تَصْنَعُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَجَازَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى آتَى عَرَفَةَ فَوَجَدَ الْقَبَّةَ قَدْ ضُرِبَتْ لَهُ بِتَيْرَةٍ فَتَرَلَّ بِهَا حَتَّى إِذَا رَأَعَتْ الشَّمْسُ أَمَرَ بِالْقَضَاءِ فَرَجَلَتْ لَهُ فَرَكِبَ حَتَّى آتَى بَطْنَ الْوَادِي فَحَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ: إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا. أَلَا إِنَّ كُلَّ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ تَحْتَ قَدَمِي مَوْضُوعٌ وَدِمَاءُ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعَةٌ وَأَوَّلُ دَمٍ أَضَعُهُ دِمَاؤُنَا دَمٌ قَالَ عُثْمَانُ دَمُ ابْنِ رَبِيعَةَ وَقَالَ سُلَيْمَانُ دَمُ رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. وَقَالَ بَعْضُ هَوَلاَءٍ كَانَ مُسْتَرْضِعًا فِي بَيْتِ سَعْدٍ فَقَتَلْتَهُ هُدَيْلٌ وَرَبَا الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ وَأَوَّلُ رَبَا أَضَعُهُ رَبَانَا رَبَا رِبَا عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَإِنَّهُ مَوْضُوعٌ كُلُّهُ أَتَمُّوا اللَّهَ فِي النَّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ وَإِنَّ لَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئَنَّ فُرُوسَكُمْ أَحَدًا تَكْرَهُوهُنَّ فَإِنَّ فَعَلْنَ فَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرَجٍ وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَإِنِّي قَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ مَا لَسَنُ تَضِلُّوْا بَعْدَهُ إِنْ اعْتَصَمْتُمْ بِهِ كِتَابَ اللَّهِ وَأَنْتُمْ

kaže: ‘...krv Ibn Rebia.’³⁸⁴ Sulejman je kazao: ‘...krv Rebia b. el-Harisa b. Abdulmuttaliba.’ Neki vele da je on bio na dojenju u plemenu Benu Sa’d, a ubili su ga pripadnici plemena Huzejl – ‘Predislamska kamata je poništena. Prvu kamatu s naše strane koju poništavam je kamata Abbasa b. Abdulmuttaliba. Sva je poništena. Bojte se Allaha u pogledu ponašanja prema ženama. Vi ste ih uzeli uz Allahovo povjerenje i sa njima imate odnos uz Allahovo dopuštenje. One su dužne da u vaše domove (postelje) ne puštaju nikoga, jer vi to ne želite. Ako, ipak, to urade, udarite ih, ali ne žestoko. Njihovo pravo je da ih vi hranite i oblačite kako je propisano (uobičajeno). Ostavljam vam Allahovu Knjigu; ako je se budete pridržavali, nećete zalutati. Ako budete pitani o meni, šta ćete kazati?’ Ljudi odgovoriše: ‘Svjedočit ćemo da si dostavio, izvršio i savjetovao.’ Kad to ču, Vjerovjesnik, s.a.v.s., pokaza kažiprstom u nebo, a potom u narod i reče: ‘Gospodaru moj, Ti si svjedok. Gospodaru moj, Ti si svjedok. Gospodaru moj, Ti si svjedok.’ Onda je Bilal proučio ezan i ikamet, pa je klanjao podnevski farz, zatim je ponovo proučio ikamet, pa je klanjao i ikindijski farz. Između njih nije ništa klanjao. Potom je uzjahao devu El-Kasvu i došao na mjesto stajanja na Arefatu. Devu El-Kasvu je okrenuo prema

سَسْؤُلُونَ عَنِّي فَمَا أَنْتُمْ قَائِلُونَ قَالُوا
 ذَنْهَدُ أَنْكَ قَدْ بَلَّغْتَ وَأَدَيْتَ وَنَصَحْتَ
 ثُمَّ قَالَ بِأُضْبِعِي السَّبَابَةَ يَرْفَعُهَا إِلَى
 السَّمَاءِ وَيَنْكُبُهَا إِلَى النَّاسِ اللَّهُمَّ اشْهَدْ
 اللَّهُمَّ اشْهَدْ اللَّهُمَّ اشْهَدْ ثُمَّ أَدَنَّ بِلَالٌ ثُمَّ
 أَقَامَ فَصَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّى العَصْرَ
 وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا شَيْئًا ثُمَّ رَكِبَ القُصْوَاءَ
 حَتَّى أَتَى المَوْقِفَ فَجَعَلَ بَطْنَ نَاقَتِهِ
 القُصْوَاءَ إِلَى الصَّخْرَاتِ وَجَعَلَ حَبْلَ
 المُشَاةِ بَيْنَ يَدَيْهِ فَاسْتَقْبَلَ القَيْلَةَ فَلَمْ
 يَزَلْ وَاقِفًا حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَذَهَبَتِ
 الصُّفْرَةُ قَلِيلًا حِينَ غَابَ القُرْصُ وَأَرَادَفَ
 أُسَامَةَ خَلْفَهُ فَدَفَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ شَقَّ لِلْقُصْوَاءِ الرِّمَامَ
 حَتَّى إِنْ رَأَسَهَا لِيَصِيبَ مَوْرِكَ رَحْلِهِ
 وَهُوَ يَقُولُ بِيَدِهِ التُّمْنِي السَّكِينَةَ أَيُّهَا
 النَّاسُ السَّكِينَةَ أَيُّهَا النَّاسُ كُلَّمَا أَتَى
 حَبْلًا مِنَ الحَبَالِ أَرْتَى لَهَا قَلِيلًا حَتَّى
 تَضَعَهُ حَتَّى أَتَى المُرْدَلِيَةَ فَجَمَعَ بَيْنَ
 المَغْرِبِ وَالعِشَاءِ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَإِقَامَتَيْنِ
 قَالَ عُثْمَانُ وَلَمْ يُسَبِّحْ بَيْنَهُمَا شَيْئًا ثُمَّ
 اتَّفَقُوا ثُمَّ اضْطَجَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى طَلَعَ الفَجْرُ فَصَلَّى
 الفَجْرَ حِينَ تَبَيَّنَ لَهُ الصُّبْحُ قَالَ سَلِيمَانُ
 بَيْنَاؤِ وَإِقَامَةٍ ثُمَّ اتَّفَقُوا ثُمَّ رَكِبَ القُصْوَاءَ

³⁸⁴ Ibn Rebia b. el-Haris b. Abdulmuttalib je bio iz plemena Kurejš, iz porodice Benu Hašim. Ubili su ga pripadnici Huzejla. Allahov Poslanik, s.a.v.s., im je to, u ime Kurejševića i porodice Benu Hašim, oprostio.

stijenama (na brdu Džebelur-rahmet/ Brdu milosti) i svijetu. Potom se okrenuo prema kibli i tako stajao dok sunce nije zašlo. Kad je nestalo žutila, nakon što je sunce zašlo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., iza sebe, na devi, posadi Usamea i krenu (prema Muzdelifi). Zateže El-Kasvin povodac, toliko da joj se glava podiže naspram prednjeg dijela sedla. Pokazujući desnom rukom, govorio je: 'Smireno i polahko ljudi. Smireno i polahko ljudi.' Kad god bi naišao na kakvo uzvišenje, olabavio bi joj povodac kako bi se mogla popeti uz njega, i sve tako dok ne stiže na Muzdelifu. Na Muzdelifi sastavi akšam i jaciju sa jednim ezanom i dva ikameta.' Osman kaže: 'Između njih nije klanjao nafila.' Onda se složiše: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potom prilegao do zore. Kad se zora ukazala, ustao je i klanjao sabah-namaz.' Sulejman je dodao: '...sa jednim ezanom i jednim ikametom.' Potom se složiše: 'A onda je uzjahao El-Kasvu i otišao do brijega El-Meš'aril-Harama i popeo se na njega.' Osman i Sulejman vele: 'Okrenuo se prema kibli i izgovorio: *El-hamdu lillahi vallahu ekber, la ilahe illallah.*' Osman je dodao: '...i: *Vahdehu/Jednom, Jedinom.* Stajao je tako sve dok nije svanulo. Potom je, prije nego je sunce izišlo, krenuo (sa Muzdelife prema Mini) stavivši na devu, iza sebe, El-Fadla b. Abbasa, koji imaše lijepu kosu i bijelo, lijepo lice. Kad Allahov Poslanik, s.a.v.s., pođe, pored njih prodoše žene u nosiljkama na devama.

حَتَّىٰ أَتَى الْمَشْعَرَ الْحَرَامَ فَرَقِيَ عَلَيْهِ قَالَتْ
عُثْمَانُ وَسُلَيْمَانُ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ
فَحَمِدَ اللَّهَ وَكَبَّرَهُ وَهَلَّلَهُ زَادَ عُثْمَانُ
وَوَحَّدَهُ فَلَمْ يَزَلْ وَاقِفًا حَتَّىٰ أَسْقَرَ جِدًّا
ثُمَّ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَأَزْدَفَ الْفَضْلُ
بِئْنَ عَبَّاسٍ وَكَانَ رَجُلًا حَسَنَ الشَّعْرِ
أَبْيَضَ وَسِيمًا فَلَمَّا دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ الطُّعْنُ بِجُرَيْنِ
فَطَفِقَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهِنَّ فَوَضَعَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ عَلَى
وَجْهِ الْفَضْلِ وَصَرَفَ الْفَضْلُ وَجْهَهُ إِلَى
الشَّقِ الْأَخْرِي وَحَوَّلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ إِلَى الشَّقِ الْأَخْرِي وَصَرَفَ
الْفَضْلُ وَجْهَهُ إِلَى الشَّقِ الْأَخْرِي يَنْظُرُ
حَتَّىٰ أَتَى مُحَسَّرًا فَحَرَكَ قَلِيلًا ثُمَّ سَلَكَ
الطَّرِيقَ الْوُسْطَى الَّذِي يُخْرِجُكَ إِلَى
الْجُمْرَةِ الْكُبْرَى حَتَّىٰ أَتَى الْجُمْرَةَ الَّتِي
عِنْدَ الشَّجَرَةِ فَرَمَاهَا بِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ
يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ مِنْهَا بِمِثْلِ حَصَى
الْحَذْفِ، فَرَمَى مِنْ بَطْنِ الْوَادِي ثُمَّ
انصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَسَلَّمَ إِلَى الْمَنْحَرِ فَتَحَرَ بِيَدَيْهِ ثَلَاثًا
وَسِتِّينَ وَأَمَرَ عَلِيًّا فَتَحَرَ مَا غَبَرَ يَقُولُ
مَا بَقِيَ وَأَشْرَكَهُ فِي هَدْيِهِ ثُمَّ أَمَرَ مِنْ كُلِّ
بَدْنَةٍ بِبَضْعَةٍ فَجَعَلَتْ فِي قَدْرِ فَطْبَحَتْ
فَأَكَلَا مِنْ لَحْمِهَا وَشَرِبَا مِنْ مَرَقِهَا. قَالَ
سُلَيْمَانُ ثُمَّ رَكِبَ ثُمَّ أَقَاضَ رَسُولُ اللَّهِ

Fadl se zagleda u njih, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu okrenu lice na drugu stranu. Fadl je nakon toga gledao na drugu stranu, a Poslanik opet okrenu lice od njega. Kad stigoše do mjesta Muhassira, on malo požuri i pođe srednjim putem, koji vodi do Velikog džemreta. Kad je stigao do džemreta, pored drveta je na njega bacio sedam kamenčića. Izgovarao je tekbir pri bacanju svakog kamenčića na džemre. Potom je otišao na mjesto gdje se kolju kurbandi i svojom rukom zaklao šezdeset i tri kurbanda, a Aliji naredi da pokolje ostale. Zatim naredi da se od svakog kurbanda odsiječe komad mesa i skuha. Kad se skuhalo, svi jedoše tog mesa i napiše se juhe iz njega.' Sulejman kaže: 'Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzjahao devu i krenuo prema Kabi. U Mekki je klanjao podne, a onda otišao Abdulmuttalibovim potomcima koji na Zemzemu pojiše ljude i reče: 'Dodajte (kofe), potomci Abdulmuttalibovi. Da se ne plašim velike gužve, i ja bih sa vama to radio.' Potom mu dodadoše kofu Zemzema i on se napi.'³⁸⁵

1906. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, kog je obavijestio Sulejman b. Bilal. A ispričao nam je i Ahmed b. Hanbel, prenijevši od Abdulvehhaba es-Sekafija, isti smisao, on od Džafera b. Muhammeda, a on od svoga oca: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na Arefatu klanjao podnevski i ikindijski farz sa jednim ezanom i dva ikameta, i između njih nije klanjao nafila. A na Muzdelifi je

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْبَيْتِ فَصَلَّى
بِمَكَّةَ الظُّهْرَ ثُمَّ أَتَى بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ
وَهُمْ يَسْقُونَ عَلَى زُمْرَمَ فَقَالَ: انزِعُوا بَنِي
عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَلَوْلَا أَنْ يَغْلِبَكُمْ النَّاسُ
عَلَى سِقَاتِكُمْ لَنَزَعْتُ مَعَكُمْ فَنَارَلَوْهُ
دَلْوًا فَشَرِبَ مِنْهُ.

١٩٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا
سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ بِلَالٍ ح. وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ
بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّهَابِ الْقَافِي
الْمَعْنَى وَاحِدٌ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ
أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى
الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ بِعَرَفَةَ وَلَمْ
يُسَبِّحْ بَيْنَهُمَا وَإِقَامَتَيْنِ وَصَلَّى الْمَغْرِبَ

³⁸⁵ Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

klanjao i akšamski i jacijski farz sa jednim ezanom i dva ikameta, i između njih nije klanjao nafila.”

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je sa senedom prenio Hatim b. Ismail u dužem obliku. Sa Hatimom b. Ismailom se, u pogledu njegovog seneda, saglasio i Muhammed b. Ali el-Džu’afijj, prenijevši od svoga oca, a on od Džabira, osim što je rekao: ‘Klanjao je akšamski i jacijski farz sa jednim ezanom i jednim ikametom.’ Ahmed mi je rekao: ‘Hatim je pogriješio prilikom prenošenja ovog dugačkog hadisa.’”

1907. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Džafera, on od svog oca, a ovaj od Džabira: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je potom rekao: ‘Ja sam kurban zaklao ovdje, a na cijeloj Mini se mogu klati kurban.’ Na Arefatu je rekao: ‘Ja sam stao ovdje, a na cijelom Arefatu se može stajati.’ Potom je na Muzdelifi rekao: ‘Ja sam stao ovdje, a na cijeloj Muzdelifi se može stajati.’”

1908. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hafs b. Gijas, prenijevši od Džafera, sa istim senedom, dodavši: “Kurbane koljite pokraj svojih kuća (mjestu u kojima boravite).”

1909. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, kog je obavijestio Jahja b. Seid el-Kattan, prenijevši od Džafera, ovaj od svog oca, a on od Džabira – pa je spomenuo ovaj hadis, dodavši (od sebe) iza riječi Uzvišenog: *Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete molitvu obavljati:*

وَالْعِشَاءَ يَجْمَعُ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَإِقَامَتَيْنِ وَلَمْ يُسَيِّحْ بَيْنَهُمَا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا الْحَدِيثُ أَسْتَدَّهُ حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ فِي الْحَدِيثِ الطَّوِيلِ وَوَأَفَقَ حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَلَى إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَعْفِيُّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعَتَمَةَ بِأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ.

١٩٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ جَابِرٍ قَالَ: ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَدْ تَحَرَّتْ هَا هُنَا وَمِنَى كُلُّهَا مَنْحَرٌ وَوَقَفَ بِعَرَفَةَ فَقَالَ: قَدْ وَقَفْتُ هَا هُنَا وَعَرَفَةَ كُلُّهَا مَوْقِفٌ وَوَقَفَ بِالْمَرْزَلِيَّةِ فَقَالَ: قَدْ وَقَفْتُ هَا هُنَا وَمَرْزَلِيَّةَ كُلُّهَا مَوْقِفٌ.

١٩٠٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِسْنَادِهِ زَادَ فَأَتَحَرُّوا فِي رِحَالِكُمْ.

١٩٠٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ جَعْفَرِ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَابِرٍ فَذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ وَأَدْرَجَ فِي الْحَدِيثِ عِنْدَ قَوْلِهِ ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ قَالَ فَقَرَأَ فِيهِمَا ﴿بِالتَّوْحِيدِ﴾ وَقَالَ يَا

“U njima je Vjerovjesnik, s.a.v.s., proučio (suru) tevhida³⁸⁶ i *Kul ja ejjuh-el-kafirun*.” U njemu je (također) poslije riječi: “Alija je u Kufi rekao: ‘Moj otac kaže: ‘Pa sam otišao (Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.) ne slažući se sa Fatimom.’, nije spomenuo Džabir, a spomenuo je priču vezanu za Fatimu, r.a.”

58. O stajanju na Arefatu

1910. ISPRIČAO NAM JE Hennad, pre-nijevši od Ebu Muavije, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše, koja je kazala: “Kurejš i druga plemena koja su slijedila njihovu vjeru stajali su na Muzdelifi. Zvali su ih Humsi.³⁸⁷ Ostali Arapi su stajali na Arefatu. Dolaskom islama, Uzvišeni Allah je naredio Svome Vjerovjesniku, s.a.v.s., da dođe na Arefat i da na njemu stoji, potom da sa njega krene. Na to se odnose riječi Uzvišenog: *Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi.* (El-Bekare, 199)”

59. O izlasku na Minu³⁸⁸

1911. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio El-Ahves b. Dževvab ed-Dabijj, pre-nijevši od Ammara b. Ruzejka, on od Sulejmana el-A'meša, on od

أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿ وَقَالَ فِيهِ: قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِالْكُوفَةِ قَالَ أَبِي: هَذَا الْحَرْفُ لَمْ يَذْكُرْهُ جَابِرٌ فَذَهَبْتُ مُحَرَّرًا وَذَكَرْتُ قِصَّةَ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا.

٥٨. بَابُ الْوُقُوفِ بِعَرَفَاتٍ

١٩١٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَتْ قُرَيْشٌ وَمَنْ دَانَ بَيْنَهَا يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَكَانُوا يُسَمَّوْنَ الْحُمْسَ وَكَانَ سَائِرُ الْعَرَبِ يَقِفُونَ بِعَرَفَاتٍ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامَ أَمَرَ اللَّهُ تَعَالَى نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَأْتِيَ عَرَفَاتٍ فَيَقِفَ بِهَا ثُمَّ يَبْيِضَ مِنْهَا قَدْلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى ﴿ثُمَّ أَيْضُوا مِنْ حَيْثُ أَقَاضَ النَّاسُ﴾.

٥٩. بَابُ الْخُرُوجِ إِلَى مِئَةِ

١٩١١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا الْأَخْرُصُ بْنُ جَرَّابٍ الضَّمِّيُّ حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ رُزَيْقٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشِيِّ

³⁸⁶ Tj. Kul-huvallahu ehad.

³⁸⁷ Humsima su zvali stanovnike Harema.

³⁸⁸ Mina je mjesto koje se nalazi između Mekke i Muzdelife, na putu za Arefat. Na tom mjestu hadžije bacaju kamenčiće i kolju kurbane, na dan Kurban-bajrama.

El-Hakema, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao na Mini podne na Dan jevmet-tervije, i sabah na Dan Arefata.”³⁸⁹

1912. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Ishak el-Ezrek, prenijevši od Sufjana, da je Abdulaziz b. Rufej kazao: “Upitao sam Enesa b. Malika: ‘Gdje je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao podne na dan Et-Tervije?’ ‘Na Mini.’ – reče on. ‘A gdje je klanjao ikindiju na dan povratka sa Mine?’ ‘U Ebtahu.’³⁹⁰ – odgovori on, a onda reče: ‘Radi onako kao što rade tvoje vođe.’”³⁹¹

60. O izlasku na Arefat

1913. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jakub, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, ovaj od Nafia, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sa Mine na Arefat krenuo ujutro, kada je klanjao sabah-namaz. Odsjeo je u

عَنْ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ الظُّهْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَالْمَجْرَ يَوْمَ
عَرَفَةَ بِمِئِي.

١٩١٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ
الْأَزْرَقِيُّ عَنْ سُمَيَّانَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رِفْعَةَ
قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قُلْتُ: أَخْبِرْنِي
بِشَيْءٍ عَقَلْتَهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَيَّنَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ الظُّهْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ؟ فَقَالَ: بِمِئِي. قُلْتُ:
فَأَيَّنَ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ التَّنْفَرِ؟ قَالَ: بِالْأَبْطَاحِ.
ثُمَّ قَالَ: أَفْعَلْ كَمَا يَفْعَلُ أَمْرًاؤُك.

٦٠. بَابُ الْخُرُوجِ إِلَى عَرَفَةَ

١٩١٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ
حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: غَدَا

³⁸⁹ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u vrijeme hadža prakticao da iz Mekke na Minu izide 8. zul-hidžeta. To je, ustvari, Jevmut-tervije, dan uoči Arefata. Prakticao je da na Mini klanja pet namaza: podne, ikindiju, akšam i jaciju, 8. zul-hidžeta i sabah 9. zul-hidžeta, a onda bi krenuo na Arefat.

³⁹⁰ Ebtah je dolina između Mekke i Mine. Nalazi se u mjestu u kome je živjelo pleme Benu Kinane, koje se suprotstavilo Kurejšijama i zahtijevalo prekid bojkota protiv muslimana. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, silazeći s Mine, svratio u dolinu Ebtah, gdje je klanjao podne i ikindiju, i akšam i jaciju, i proveo jedan dio, ili pak cijelu noć, kako je spomenuto u nekim predanjima. Otuda većina učenjaka smatra da je svraćanje u dolinu Ebtah i boravak u njoj lijepo/mustehab, a nije obavezno.

³⁹¹ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sabihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

dolinu Nemire. To je dolina blizu Arefata u kojoj odsjeda imam. Nakon što je sunce prešlo zenit, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, po sunčevoj žegi, krenuo prema Arefatu. Na Arefatu je klanjao podnevski i ikindijski namaz zajedno, a potom održao govor. Nakon toga je otišao na mjesto gdje se stoji na Arefatu.”

61. O kretanju prema Arefatu³⁹²

1914. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Nafia b. Omera, on od Seida b. Hassana, da je Ibn Omer kazao: “Pošto je Hadžadž ubio Ez-Zubejrovog sina, poslao je (izašlanika) do Ibn Omera da ga upita u koje je vrijeme toga dana³⁹³ Allahov Poslanik, s.a.v.s., iz doline Nemire kretao prema Arefatu. Ibn Omer je rekao: ‘Kretali smo kada bi sunce prešlo zenit.’ Kada je Ibn Omer htio krenuti, upitao je: ‘Je li sunce prešlo zenit?’ ‘Nije.’ – odgovorili su prisutni. Nakon izvjesnog vremena, ponovo upita: ‘Je li se sunce maklo sa zenita?’ ‘Nije još.’ – odgovorili su prisutni. Kad su rekli da je sunce prešlo zenit, on je krenuo.”³⁹⁴

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ
مِثْيَ حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ صَبِيحَةَ يَوْمِ
عَرَفَةَ حَتَّى أَتَى عَرَفَةَ فَنَزَلَ بِنَمِيرَةٍ وَهِيَ
مَنْزِلُ الْإِمَامِ الَّذِي يَنْزِلُ بِهِ بِعَرَفَةَ حَتَّى
إِذَا كَانَ عِنْدَ صَلَاةِ الظُّهْرِ رَاحَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهَجِّرًا فَجَمَعَ بَيْنَ
الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ ثُمَّ حَطَبَ النَّاسَ ثُمَّ رَاحَ
فَوَقَفَ عَلَى الْمَوْقِفِ مِنْ عَرَفَةَ.

٦١. بَابُ الرَّوَّاحِ إِلَى عَرَفَةَ

١٩١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
رُكَيْعٌ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنْ سَعِيدِ
بْنِ حَسَّانَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: لَمَّا أَنْ
قَتَلَ الْحَجَّاجُ ابْنَ الرَّبِيعِ أَرْسَلَ إِلَى ابْنِ
عُمَرَ أَيُّهُ سَاعَةٌ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرُوحُ فِي هَذَا الْيَوْمِ؟ قَالَ:
إِذَا كَانَ ذَلِكَ رُحْنَا فَلَمَّا أَرَادَ ابْنُ عُمَرَ
أَنْ يَرُوحَ قَالُوا لَمْ تَرِغْ الشَّمْسُ. قَالَ:
أَرَاغَتْ؟ قَالُوا: لَمْ تَرِغْ أَوْ رَاغَتْ. قَالَ:
فَلَمَّا قَالُوا: قَدْ رَاغَتْ ازْتَحَلْ.

³⁹² O kretanju iz doline Nemire prema Arefatu.

³⁹³ Tj. na Dan Arefata.

³⁹⁴ Bilježi ga i Ibn Madže.

62. O govoru na Arefatu

1915. ISPRIČAO NAM JE Hennad, prenijevši od Ibn Ebu Zaidea, on od Sufjana b. Ujejne, ovaj od Zejda b. Eslema, on od nekog čovjeka iz plemena Benu Damreh, da je njegov otac, ili amidža, kazao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na minberu, na Arefatu.”³⁹⁵

1916. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Selemea b. Nubejta, on od nekog čovjeka iz njegovog plemena, a on od njegovog oca Nubejta, da je vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., na Arefatu, kako sa crvene deve drži govor.³⁹⁶

1917. ISPRIČALI SU NAM Hennad es-Serij i Osman b. Ebu Šejbe, njih je obavijestio Veki, prenijevši od Abdulmedžida, on od El-Ada b. Halida b. Hevzea – Hennad kaže: od Abdulmedžida Ebul-Amra – da je Halid b. el-Ada b. Hevze kazao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako na Arefatu ljudima drži govor sa deve, držeći noge u uzengijama.”³⁹⁷

Ebu Davud kaže: “Prenio ga je i Ibnul-Ala od Vekia onako kako je kazao Hennad.”

٦٢. بَابُ الْخُطْبَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ بِعَرَفَةَ

١٩١٥. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ عَنْ ابْنِ أَبِي زَائِدَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي ضَمْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَمِّهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ بِعَرَفَةَ.

١٩١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ نُبَيْطٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْحَيِّ عَنْ أَبِيهِ نُبَيْطٍ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاقِفًا بِعَرَفَةَ عَلَى بَعِيرٍ أَحْمَرَ يَخْطُبُ.

١٩١٧. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَا حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ قَالَ حَدَّثَنِي الْعَدَاءُ بْنُ خَالِدِ بْنِ هُوْدَةَ قَالَ هَنَّادُ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ أَبِي عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ الْعَدَاءِ بْنِ هُوْدَةَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ يَوْمَ عَرَفَةَ عَلَى بَعِيرٍ قَائِمٌ فِي الرَّكَابَيْنِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ ابْنُ الْعَلَاءِ عَنْ وَكَيْعٍ كَمَا قَالَ هَنَّادُ.

³⁹⁵ U Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme zaista nije bilo minbera na Arefatu. Ovdje se očito radi o previdu ili je riječ o aluziji na devu.

³⁹⁶ U En-Nesaijevom predanju stoji: “...kako sa crvene deve na Arefatu, prije namaza, drži govor.”

³⁹⁷ El-Munziri nije izrekao svoju ocjenu o ovome hadisu.

1918. ISPRIČAO NAM JE Abbas b. Abdulazim, kog je obavijestio Osman b. Omer, prenijevši od Abdulmedžida Ebu Amra, on od El-Adaa b. Halida – po smislu, slično prethodnom hadisu.

63. O mjestu stajanja na Arefatu

1919. ISPRIČAO NAM JE Ibn Nufejl (Abdullah b. Muhammed b. Nufejl), kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Amra b. Abdullaha b. Safvana, a on od Jezida b. Šejbana, koji je kazao: “Ibn Mirbe el-Ensari nam je došao na Arefatu na mjesto za koje je Amr držao da je daleko od imama. Reče: ‘Ja sam izaslanik Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On vam poručuje da se prilikom vršenja obreda pridržavate onoga što vam je Ibrahim ostavio u naslijeđe.’”³⁹⁸

64. O kretanju sa Arefata

1920. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-A'meša. A ispričao nam je Vehb b. Bejan, prenijevši od Ubejdea, kog je obavijestio Sulejman el-A'meš, prenijevši isti smisao od El-Hakema, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je mirno krenuo sa Arefata na svojoj devi. Iza njega je jahao Usame. (Primijetivši kako ljudi kasom tjeraju konje i deve) Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘O ljudi, idite mirno i dostojanstveno. Ne spada u dobročinstvo

١٩١٨. حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ أَبُو عَمْرٍو عَنْ الْعَدَاءِ بْنِ خَالِدٍ بِمَعْنَاهُ.

٦٣. بَابُ مَوْضِعِ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ

١٩١٩. حَدَّثَنَا ابْنُ نُفَيْلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَعْنَى ابْنَ دِينَارٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَفْوَانَ عَنْ يَزِيدِ بْنِ شَيْبَانَ قَالَ: أَتَانَا ابْنُ مِرْبَعِ الْأَنْصَارِيِّ وَتَحَسَّنَ بِعَرَفَةَ فِي مَكَانٍ يُبَاعِئُهُ عَمْرُو عَنْ الْإِمَامِ فَقَالَ: أَمَا إِنِّي رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْكُمْ يَقُولُ لَكُمْ قِفُوا عَلَى مَشَاعِرِكُمْ فَإِنَّكُمْ عَلَى إِزْتٍ مِنْ إِزْتٍ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ.

٦٤. بَابُ الدَّفْعَةِ مِنَ عَرَفَةَ

١٩٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ ح. وَحَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ يَسَّانٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الْأَعْمَشُ الْمَعْنَى عَنْ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمِ بْنِ أَبِي عَبَّاسٍ قَالَ: أَقَاصَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَةَ وَعَلَيْهِ السَّكِينَةُ وَرَدِيغُهُ أُسَامَةُ وَقَالَ أَتَيْهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّ الْبِرَّ لَيْسَ بِإِحْيَافِ الْحَيْلِ وَالْإِزِيلِ.

³⁹⁸ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

da kasom tjerate konje i deve.' Ja više ne vidjeh da su konji i deve kasom tjerani do Muzdelife." Vehb je dodao: "Onda je na devu, iza sebe, Allahov Poslanik, s.a.v.s., stavio El-Fadla b. Abbasa i ponovo rekao: 'O ljudi, ne spada u dobročinstvo da kasom tjerate konje i deve.' Ne vidjeh više da su konji i deve kasom tjerani do Mine."

1921. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abdullah b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr. A ispričao nam je Muhammed b. Kesir, prenijevši od Sufjana – ovo je Zuhejrov tekst – njega je obavijestio Ibrahim b. Ukbe, da je Kurejb upitao Usamea b. Zejda: "Kako ste radili (ili: kako ste postupili) one noći kada si jahao na devi iza Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (vraćajući se s Arefata)?" Reče: "Došli smo u klanac u koji se ljudi obično odmaraju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., siđe sa deve i obavi malu nuždu (Usame nije rekao: i ispusti vodu). Potom zatraži vodu i uze abdest, ne perući temeljito svaki organ. Rekao sam: 'Namaz, Allahov Poslaniče!' On reče: 'Namaz je pred tobom.'³⁹⁹ Zatim uzjaha devu. Kad smo stigli na Muzdelifu, klanjao je akšam. Ljudi deve odvedoše pred svoje šatore, ali ih ne otovariše dok on ne klanja i jaciju. Tada su otovarili stvari."⁴⁰⁰ Muhammed je, u hadisu koji je on prenio, dodao: "Upitao sam: 'A šta ste radili kad je svanulo?', a

قَالَ: فَمَا رَأَيْتَهَا رَافِعَةً يَدَيْهَا عَادِيَةً حَتَّى
أَتَى جَمْعًا. زَادَ وَهَبٌ: ثُمَّ أَرَدَفَ الْمُضَلَّ
بَنَ الْعَبَّاسِ وَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الْبِرَّ
لَيْسَ بِإِجَافِ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ. فَعَلَيْكُمْ
بِالسَّكِينَةِ قَالَ: فَمَا رَأَيْتَهَا رَافِعَةً يَدَيْهَا
حَتَّى أَتَى مَنَى.

١٩٢١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ
بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ وَهَذَا لَفْظُ
حَدِيثِ زُهَيْرٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُقْبَةَ
أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ أَنَّهُ سَأَلَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ
قُلْتُ أَخْبِرْنِي كَيْفَ فَعَلْتُمْ أَوْ صَنَعْتُمْ
عَشِيَّةَ رَدَفْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ. قَالَ: جِئْنَا الثَّغَبَ الَّذِي يُبْنِخُ
النَّاسُ فِيهِ لِلْمُعَرَّبِينَ فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاقَتَهُ ثُمَّ بَالَ وَمَا
قَالَ زُهَيْرٌ أَهْرَاقَ الْمَاءِ. ثُمَّ دَعَا بِالْوَضُوءِ
فَتَوَضَّأَ وَضُوءًا لَيْسَ بِالْبَالِغِ جِدًّا. قُلْتُ:
يَا رَسُولَ اللَّهِ الصَّلَاةُ قَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ
قَالَ فَرَكِبَ حَتَّى قَدِمْنَا الْمُرْدَلِفَةَ فَأَقَامَ
الْمُعَرَّبُ ثُمَّ أَنَاخَ النَّاسُ فِي مَنَازِلِهِمْ وَلَمْ
يَجْلُؤُوا حَتَّى أَقَامَ الْعِشَاءَ وَصَلَّى ثُمَّ حَلَّ
النَّاسُ. زَادَ مُحَمَّدٌ فِي حَدِيثِهِ قَالَ: قُلْتُ:
كَيْفَ فَعَلْتُمْ حِينَ أَصْبَحْتُمْ؟ قَالَ: رَدَفَهُ

³⁹⁹ To znači: namaz ćemo klanjati na Muzdelifi, a Muzdelifa je pred tobom, nismo do nje stigli.

⁴⁰⁰ Ljudi su tada otovarili stvari sa deva, jer im je tek tada bilo jasno da će Allahov Poslanik, s.a.v.s., noćiti na Muzdelifi.

on reče: ‘El-Fadl je uzjahao devu, iza Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a ja sam otišao pješke.’”⁴⁰¹

1922. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Adem, prenijevši od Sufjana, on od Abdurrahmana b. Abbasa, on od Zejda b. Alija, ovaj od svoga oca, on od Ubejdullaha b. Ebu Rafia, a on od Alije: “Potom je stavio Usamea na devu, iza sebe, i išao osrednjim hodom dok su ljudi udarali deve tjerajući ih kasom desno i lijevo (između ljudi). On je, ne osvrćući se na njih, govorio: ‘Polahko i dostojanstveno, ljudi!’ Sa Arefata je krenuo kad je sunce zašlo.”

1923. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, da je njegov otac kazao: “Usame b. Zejd je upitan, a ja sam tu sjedio: ‘Kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., išao na Oprosnom hadžu, kada se vraćao sa Arefata?’ ‘Išao je osrednjim hodom, a kada bi imao slobodan prolaz, ubrzao bi.’ Ubrzan hod je iznad srednjeg hoda.”⁴⁰²

1924. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jakub, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, ovaj od Ibrahima b. Ukbea, on od Kurejba, štićenika Abdullaha b. Abbasa, da je Usame kazao: “Bijah na devi, iza Vjerovjesnika, s.a.v.s. Pošto sunce zađe, Allahov Poslanik, s.a.v.s., krenu sa Arefata.”

الْقَضْلُ وَأَنْظَلْتُكَ أَنَا فِي سُبَّاقِ قُرَيْشٍ عَلَى رَجُلَيْ.

١٩٢٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَدَمَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَيَّاشٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: ثُمَّ أَرْدَفَ أُسَامَةَ فَجَعَلَ يُعْنِقُ عَلِيَّ نَاقَتِهِ وَالنَّاسُ يَضْرِبُونَ الْإِبِلَ يَمِينًا وَشِمَالًا لَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهِمْ وَيَقُولُ السَّكِينَةَ أَيُّهَا النَّاسُ وَدَفَعَ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ.

١٩٢٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ: سُئِلَ أُسَامَةَ بْنُ زَيْدٍ وَأَنَا جَالِسٌ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ حِينَ دَفَعَ قَالَ كَانَ يَسِيرُ الْعَنَقَ فَإِذَا وَجَدَ فَجَوْهَةً نَصَّ قَالَ هِشَامُ النَّصُّ فَوْقَ الْعَنَقِ.

١٩٢٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ: كُنْتُ رَدَفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا وَقَعَتِ الشَّمْسُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

⁴⁰¹ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Et-Tirmizija.

⁴⁰² Bilježe ga *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Et-Tirmizija.

1925. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Me-sleme, prenijevši od Malika, on od Musaa b. Ukbea, on od Kurejba, štićenika Abdullaha b. Abbasa, on od Usamea b. Zejda: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je krenuo sa Arefata. Kad stiže u klanac, siđe i obavi malu nuždu. Potom uze abdest, ne perući detaljno svaki organ.⁴⁰³ Rekoh mu: ‘Namaz.’, a on reče: ‘Namaz je pred tobom.’ Potom uzjaha devu i, kad dođe na Muzdelifu, siđe sa deve i temeljito uze abdest. Zatim bi proučen ikamet, pa je klanjao akšamski farz. Poslije toga svako svoju devu odvede pred svoj šator. Potom bi proučen ikamet za jacijski farz i on ga klanja. Između njih nije klanjao nikakve nafile.”⁴⁰⁴

1926. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Revh b. Ubade, prenijevši od Zekerijjaa b. Ishaka, on od Ibrahima b. Mejserea, ovaj od Jakuba b. Asima b. Urvea, da je Eš-Šehid⁴⁰⁵ kazao: “Krenuo sam sa Arefata sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Nije silazio sa deve dok nije stigao na Muzdelifu.”⁴⁰⁶

١٩٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَةَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالشَّعْبِ نَزَلَ فَبَالَ فَتَوَضَّأَ وَلَمْ يُسْبِغِ الوُضُوءَ قَدْ كُنْتُ لَهُ الصَّلَاةَ فَقَالَ: الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَرَكِبَ فَلَمَّا جَاءَ الْمُزْدَلِيَّةَ نَزَلَ فَتَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ الوُضُوءَ ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَنْخَ كُلُّ إِنْسَانٍ بَعِيرَهُ فِي مَنْزِلِهِ ثُمَّ أُقِيمَتِ الْعِشَاءُ فَصَلَّاهَا وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا شَيْئًا.

١٩٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا زَكْرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ أَنبَأَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ أَنبَأَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَاصِمٍ بِنِ عُرْوَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الثَّقَفِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: أَقْضَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَا مَسَّتْ قَدَمَاهُ الْأَرْضَ حَتَّى أَتَى جَمْعًا.

⁴⁰³ El-Kurtubi kaže: “Komentatori hadisa su se razlišli u pogledu značenja ovih riječi. Neki smatraju da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada oprao samo one dijelove tijela koje je farz oprati prilikom uzimanja abdesta: lice, ruke do laktova, mesh glave i noge do članaka, dok drugi smatraju da je tada oprao sve dijelove tijela, ali samo po jedanput. I jedno i drugo je moguće, ali većina smatra da je ovo drugo tumačenje prihvatljivije.”

⁴⁰⁴ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁴⁰⁵ Eš-Šehid es-Sekafi je bio ashab. On je jedan od onih koji su dali prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pod drvetom, na Hudejbiji. Neki kažu da mu je bilo ime Malik.

⁴⁰⁶ Ovaj hadis je malo u koliziji sa hadisom koji je prenio Usame, u kome stoji da je

65. O namazu na Muzdelifi

1927. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Muzdelifi klanjao skupa akšamski i jacijski farz.”⁴⁰⁷

1928. ISPRIČAO NAM JE Ibn Hanbel, kog je obavijestio Hammad b. Halid, prenijevši od Ibn Ebu Zi’ba, a on od Ez-Zuhrija, sa istim senedom isti smisao, rekavši: “Klanjao ih je skupa, proučivši za svaki od njih ikamet.”

Ahmed kaže da je Veki rekao: “Klanjao je svaki namaz sa ikametom.”

1929. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Šebabe. A ispričao nam je i Mahled b. Halid, isti smisao, kog je obavijestio Osman b. Omer, prenijevši od Ibn Ebu Zi’ba, on od Ez-Zuhrija, sa senedom od Ibn Hanbela, a on od Hammada, isti smisao, rekavši: “Sa jednim ikametom za svaki namaz; nije proučio ezan kod

٦٥. بَابُ الصَّلَاةِ بِجَمْعٍ

١٩٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِالْمُزْدَلِفَةِ جَمِيعًا.

١٩٢٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ أَبِي ذَنْبٍ عَنْ الرَّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ وَقَالَ: بِإِقَامَةِ إِقَامَةِ جَمْعٍ بَيْنَهُمَا.

قَالَ أَحْمَدُ قَالَ وَيَكْفِي صَلَاةً بِإِقَامَةٍ.

١٩٢٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْمَعْفِيُّ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ عَنْ ابْنِ أَبِي ذَنْبٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ بِإِسْنَادِ ابْنِ حَنْبَلٍ عَنْ حَمَّادٍ وَمَعْنَاهُ قَالَ: بِإِقَامَةِ وَاحِدَةٍ لِكُلِّ صَلَاةٍ وَلَمْ يُنَادِ فِي الْأُولَى وَلَمْ يُسَبِّحْ عَلَى إِثْرِ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., u klancu sišao sa deve, obavio nuždu, uzeo abdest, a potom ponovo uzjahao i krenuo prema Muzdelifi. Međutim, učenjaci favorizuju Usameov hadis u odnosu na Eš-Šehidov, jer je Usame jahao na Vjerovjesnikovoj đevi, iza Vjerovjesnika, s.a.v.s., i svakako je bolje mogao znati nego Eš-Šehid šta je tokom putovanja Vjerovjesnik, s.a.v.s., radio.

⁴⁰⁷ El-Hattabi kaže: “Sunnet je da hadžije na Muzdelifi klanjaju skupa akšamski i jacijski farz u jacijskom vremenu, kao što je sunnet da na Arefatu klanjaju zajedno podnevski i ikindijski farz u podnevskom vremenu.

prvog namaza,⁴⁰⁸ niti je iza ijednog od njih klanjao ikakvu nafilu.”

Mahled kaže: “Nije ni kod jednog od njih učio ezan.”

1930. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, da je Abdullah b. Malik kazao: “Klanjao sam sa Ibn Omerom akšamski farz sa tri, a jacijski sa dva rekata. Malik b. el-Haris ga upita: ‘Kakav je to namaz?’ On reče: ‘Na ovakav način i na ovome mjestu, sa jednim ikametom, sam ih klanjao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.’”

1931. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Ishak b. Jusuf, prenijevši od Šerika, a on od Ebu Ishaka, da su Seid b. Džubejr i Abdullah b. Malik kazali: “Sa Ibn Omerom smo na Muzdelifi klanjali akšam i jaciju sa jednim ikametom...” – a onda je spomenuo smisao Ibn Kesirovog hadisa.

1932. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Ala, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Ismaila, on od Ebu Ishaka, da je Seid b. Džubejr kazao: “Krenuli smo sa Arefata sa Ibn Omerom. Kad smo stigli na Muzdelifu, on nam je imamio akšam i jaciju sa jednim ikametom, i to tri rekata i dva rekata. Kad je završio, Ibn Omer nam reče: ‘Ovako je nama na ovome mjestu klanjao Allahov Poslanik, s.a.v.s.’”

قَالَ مُحَمَّدٌ لَمْ يُتَادِ فِي وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا.

١٩٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: صَلَّىتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ الْمَغْرِبَ ثَلَاثًا وَالْعِشَاءَ وَرُكْعَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ مَالِكُ بْنُ الْحَارِثِ: مَا هَذِهِ الصَّلَاةُ؟ قَالَ: صَلَّىتُهُمَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْمَكَانِ بِإِقَامَةِ وَاحِدَةٍ.

١٩٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا إِسْحَقُ يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ عَنْ شَرِيكَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ قَالَا: صَلَّىتْنَا مَعَ ابْنِ عُمَرَ بِالْمَزْدَلِيَّةِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِإِقَامَةِ وَاحِدَةٍ فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ ابْنِ كَثِيرٍ.

١٩٣٢. حَدَّثَنَا ابْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِنْسَوَيْلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: أَقَضْنَا مَعَ ابْنِ عُمَرَ فَلَمَّا بَلَغْنَا جَمْعًا صَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِإِقَامَةِ وَاحِدَةٍ ثَلَاثًا وَاثْنَتَيْنِ فَلَمَّا أَنْصَرَفَ قَالَ لَنَا ابْنُ عُمَرَ هَكَذَا صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْمَكَانِ.

⁴⁰⁸ To znači da nije ni za akšam, a ni za jaciju učio ezan.

1933. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, da je Seleme b. Kuhejl ispričao: "Vidio sam Seida b. Džubejra kad je na Muzdelifi proučio ikamet i klanjao akšam sa tri rekata, zatim jaciju sa dva rekata, a onda rekao: 'Bio sam prisutan kad je Ibn Omer na ovom mjestu uradio isto, i rekao: 'Bio sam prisutan kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na ovome mjestu isto uradio.'"⁴⁰⁹

1934. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od Šuasa b. Sulejma, da je njegov otac kazao: "Došao sam sa Ibn Omerom sa Arefata na Muzdelifu. Nije prestajao učiti tekbire i tehlile dok nismo stigli na Muzdelifu. Onda je proučio ezan i ikamet (ili je kazao: Onda je naredio nekom čovjeku da prouči ezan i ikamet), a on nam je klanjao tri rekata akšamskog farza. Zatim se okrenuo prema nama, i rekao: 'Namaz.', i klanjao nam dva rekata jacijskog farza, a onda zatražio svoju večeru."

١٩٣٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنِي سَلْمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ قَالَ رَأَيْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ أَقَامَ يَجْمَعُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثَلَاثًا ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ وَرَكَعَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ سَهْدُ ابْنِ عُمَرَ صَنَعَ فِي هَذَا الْمَكَانِ مِثْلَ هَذَا وَقَالَ سَهْدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ مِثْلَ هَذَا فِي هَذَا الْمَكَانِ.

١٩٣٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَخْوَصِ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَقْبَلْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ مِنْ عَرَفَاتٍ إِلَى الْمُرْدَلِفَةِ فَلَمْ يَكُنْ يَفْتُرُ مِنَ التَّكْبِيرِ وَالتَّهْلِيلِ. حَتَّى أَتَيْنَا الْمُرْدَلِفَةَ فَأَذَّنَ وَأَقَامَ أَوْ أَمَرَ إِنْسَانًا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ فَصَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ، ثُمَّ التَّمَّتْ إِلَيْنَا فَقَالَ: الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِنَا الْعِشَاءَ وَرَكَعَتَيْنِ ثُمَّ دَعَا بِعَشَائِهِ. قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَلَاجُ بْنُ عَمْرٍو بِمِثْلِ حَبِيبِ أَبِي عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ فَقِيلَ لِابْنِ عُمَرَ فِي ذَلِكَ فَقَالَ:

⁴⁰⁹ Spomenute hadise Sufjan es-Sevri uzima kao dokaz za svoj stav da na Muzdelifi akšam i jaciju treba klanjati zajedno, sa jednim ikametom. En-Nevevi ističe da je ovo stav i Ebu Hanife i Ebu Jusufa, koji kažu: "Proučit će se ezan i ikamet za prvi namaz (akšam), a za drugi (jaciju) se neće ponovo učiti ni ezan ni ikamet." Eš-Šafi smatra da će se na Muzdelifi sastaviti akšam i jacija sa jednim ezanom i dva ikameta. Ovakav stav temelji na mnogim pouzdanim hadisima koje bilježe Buhari i Muslim u *Sahibima*, a u kojima stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Muzdelifi klanjao akšam i jaciju sa jednim ezanom i dva ikameta. Malik, zatim ashabi Omer b. Hattab i Ibn Mesud, smatraju da na Muzdelifi za svaki namaz treba proučiti i ezan i ikamet. Međutim, Ibn Abdulberr smatra da oni za ovakav stav nemaju valjanog argumenta.

Šuas je kazao: “Obavijestio me je Iladž b. Amr, slično hadisu moga oca, od Ibn Omera. Neko je to spomenuo Ibn Omeru, pa je kazao: ‘Ovako sam klanjao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.’”

1935. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kom su ispričali Abdulvahid b. Zijad, Ebu Avane i Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Umarea, on od Abdurrahmana b. Jezida, da je Ibn Mesu'd kazao: “Nisam vidio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao namaz izvan njegovog vremena, osim na Muzdelifi. Na Muzdelifi je skupa klanjao i akšam i jaciju (u jacijskom vremenu) i sutradan sabah prije njegovog (uobičajenog) vremena.”⁴¹⁰

1936. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Adem, prenijevši od Sufjana, on od Abdurrahmana b. Ajaša, on od Zejda b. Alija, ovaj od svoga oca, on od Ubejdullaha b. Ebu Rafia, a on od Alije: “Kad je svanulo, Vjerovjesnik, s.a.v.s., se pope na Kuzeh⁴¹¹ i reče: ‘Ovo je Kuzeh, mjesto na kome se stoji, a i Muzdelifa je sva mjesto na kome se stoji. Ja sam na ovome mjestu zaklao kurban, a na cijeloj Mini se mogu klati kurban. Zato kurban zakoljite pored vaših šatora.’”

صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَكَذَا.

١٩٣٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَنَّ عَبْدَ الْوَاحِدِ بْنَ زَيْدٍ وَأَبَا عَوَّازَةَ وَأَبَا مُعَاوِيَةَ حَدَّثُوهُمْ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ عِمَارَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى صَلَاةً إِلَّا لَوْفَتِهَا إِلَّا يَجْمَعُ فَإِنَّهُ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ يَجْمَعُ وَصَلَّ صَلَاةَ الصُّبْحِ مِنَ الْعِدِّ قَبْلَ وَقْتِهَا.

١٩٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَدَمَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِيَّاشٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَ يَنْعِي التَّيَّيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَوَقَفَ عَلَى قَرْحٍ فَقَالَ: هَذَا قَرْحٌ وَهُوَ الْمَوْقِفُ وَيَجْمَعُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ وَتَحَرَّتْ هَا هُنَا وَمِنَى كُلُّهَا مَنْحَرٌ فَأَنْحَرُوا فِي رِحَالِكُمْ.

⁴¹⁰ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

Namaz se ne može klanjati prije njegovog vremena. U ovom hadisu prenosilac aludira da je Poslanik, a.s., klanjao sabah čim se pojavila zora, a nikako prije njegovog vremena, jer je to zabranjeno. (prim. rec.)

⁴¹¹ Kuzeh je ime brežuljka na Muzdelifi na kome stoji imam.

1937. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Haf s b. Gijas, prenijevši od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ja sam na Arefatu stao ovdje, a cijeli Arefat je mjesto za stajanje. Na Muzdelifi sam ovdje stao, a cijela Muzdelifa je mjesto za stajanje. Ovdje sam zaklao kurban, a na cijeloj Mini se mogu klati kurban. Zato (vaše kurbane) koljite pored vaših šatora.”

1938. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Usame b. Zejda, on od Ataa, ovaj od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Cijeli Arefat je mjesto za stajanje. Na cijeloj se Mini mogu klati kurban. Cijela Muzdelifa je mjesto za stajanje. Svakim putem je dozvoljen ulazak u Mekku; i klanje kurvana je dozvoljeno na svakom njenom kraju.”

1939. ISPRIČAO NAM JE Ibn Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, a on od Omera b. Mejmuna, da je Omer b. el-Hattab rekao: “Predislamski Arapi nisu kretali sa Muzdelife dok ne bi vidjeli da je sunce obasjalo Sebir.⁴¹² Vjerovjesnik, s.a.v.s., se želio u tome razlikovati od njih, pa je krenuo sa Muzdelife prije nego je sunce izišlo.”⁴¹³

١٩٣٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَقَفْتُ هَا هُنَا بِعَرَفَةَ وَعَرَفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ وَقَفْتُ هَا هُنَا بِجَمْعٍ وَجَمْعُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ وَتَحَرَّتْ هَا هُنَا وَمِنَى كُلُّهَا مَنْحَرٌ فَأَتَحَرُّوا فِي رِحَالِكُمْ.

١٩٣٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ عَرَفَةَ مَوْقِفٌ وَكُلُّ مِثْقٍ مَنْحَرٌ وَكُلُّ الْمَرْذَلِفَةِ مَوْقِفٌ وَكُلُّ فِجَاجٍ مَكَّةَ طَرِيقٌ وَمَنْحَرٌ.

١٩٣٩. حَدَّثَنَا ابْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ قَالَ عَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يُفِيضُونَ حَتَّى يَرَوْا الشَّمْسَ عَلَى نَيْبِرٍ فَخَالَفَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَفَعَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ.

⁴¹² Sebire je jedno od poznatih brda u Mekki.

⁴¹³ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

66. O žurenju sa Muzdelife

1940. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ubejdullaha b. Ebu Jezida, da je Ibn Abbas rekao: “Ja sam jedan od onih koje je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u noći Muzdelife poslao (na Minu) sa slabašnima od njegove porodice.”⁴¹⁴

1941. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Selemea b. Kuhejla, on od El-Hasana el-Urenija, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je nas, djecu Benu Abdulmuttaliba, u noći Muzdelife, poslao na magarcima. Tapšući nas po stegnima, govorio je: ‘Dječaci, nemojte bacati kamenčiće na džemre dok sunce ne iziđe.’”

Ebu Davud kaže: “*El-leth* je blago tapšanje.”

1942. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio El-Velid b. Ukbe, prenijevši od Hamze ez-Zejjata, on od Habiba, ovaj od Ataa, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pred kraj noći, (sa Muzdelife) poslao svoje slabašne (žene, djecu i sluge) i naredio im da ne bacaju kamenčiće na džemre dok sunce ne iziđe.”⁴¹⁵

٦٦. بَابُ التَّعْجِيلِ مِنْ جَمْعٍ

١٩٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ أَنَا مِمَّنْ قَدَّمَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْمُزْدَلِفَةِ فِي ضَعْفَةِ أَهْلِهِ.

١٩٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ عَنِ الْحَسَنِ الْعُرَيْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَدَّمْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْمُزْدَلِفَةِ أُعْيِلِمَةَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَلَى حُمَرَاتٍ فَجَعَلَ يُلَطِّخُ أَفْخَادَنَا وَيَقُولُ أُبَيِّنِي لَا تَرْمُوا الْجُمْرَةَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: اللَّطُّخُ الصَّرْبُ اللَّئِنُ.

١٩٤٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا حَمْرَةُ الزَّيَّاتُ عَنِ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنِ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَدِّمُ ضَعْفَةَ أَهْلِهِ بِعَلْسٍ وَيَأْمُرُهُمْ - يَعْنِي لَا يَرْمُونَ الْجُمْرَةَ - حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ.

⁴¹⁴ Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari u *Sabihu*, Et-Tirmizi u *Džami’u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

⁴¹⁵ Et-Tibbi kaže: “Iz spomenutih hadisa zaključujemo da je mustehab poslati žene i djecu noću sa Muzdelife na Minu, kako bi sutradan izbjegli gužvu.”

1943. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Ibn Ebu Fudejk, prenijevši od Ed-Dahaka b. Osmana, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše, da ju je Vjerovjesnik, s.a.v.s., u noći uoči Kurban-bajrama, sa Ummu Selemom poslao pa je prije zore bacila kamenčiće na džemre. Potom je otišla i obavila tavaful-ifadu. To je bio dan u kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio kod nje.

1944. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hallad el-Bahili, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa, kom je ispričao Muhbir, da je Esma bacila kamenčiće na džemre. Rekao sam: "Mi smo bacili kamenčiće na džemre noću." Ona će na to: "Ovo smo radili u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s."

1945. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebuz-Zubejra, a on od Džabira: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je krenuo (sa Muzdelife) mirno i dostojanstveno, i naredio im da bace kamenčiće poput sjemenke boba. Potjerao je devu da brzo pređe preko doline Muhassir."⁴¹⁶

١٩٤٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ الصَّحَّاحِ يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ عَنِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ أُرْسِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَمِّ سَلَمَةَ لَيْلَةَ التَّحْرِيرِ فَرَمَتْ الْجُمْرَةَ قَبْلَ الْقَجْرِ ثُمَّ مَضَتْ فَأَقَاصَتْ وَكَانَ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْيَوْمَ الَّذِي يَكُونُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعْنِي عِنْدَهَا.

١٩٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَادٍ الْبَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ الْأَخْبَرِيِّ عَطَاءُ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَطَاءٍ أَنَّهَا رَمَتْ الْجُمْرَةَ قُلْتُ إِنَّا رَمَيْنَا الْجُمْرَةَ بِبَلِيلٍ قَالَتْ إِنَّا كُنَّا نَضَعُ هَذَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٩٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: أَقَاصَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ السَّكِينَةُ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَرْمُوا بِمِثْلِ حَصَى الْحَذَفِ وَأَوْضَعَ فِي وَادِي مُحَسَّرٍ.

⁴¹⁶ Postoje različita mišljenja radi čega je Allahov Poslanik, s.a.v.s., udario kamilu da bi ona u trku prešla preko ove doline. Neki vele da je to učinio zbog toga što su doline boravišta šejtana, pa da bi je što prije prešla. Drugi da su takva mjesta hrišćani uzimali za svoja stajališta, pa je to uradio da bi se od njih i po tome razlikovao. Neki, pak, smatraju da je tu neki čovjek lovio, iako je lov u Haremu zabranjen, pa je Uzvišeni Allah na njega zbog toga spustio kaznu, te je Vjerovjesnik, s.a.v.s., brzo prošao kroz to mjesto, kako je, inače, prolazio kroz sva mjesta na koja je spuštена Allahova kazna.

67. Dan velikog hadža

1946. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. el-Fadl, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Hišama b. el-Gaza, on od Nafia, a ovaj od Ibn Omera: “Prvog dana Kurban-bajrama, za vrijeme Oprosnog hadža, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je stao između džemreta i (prisutne) upitao: ‘Koji je dan danas?’ ‘Dan klanja kurbana (prvi dan Kurban-bajrama).’ – odgovoriše, a on reče: ‘Ovo je dan velikog hadža.’”⁴¹⁷

1947. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio El-Hakem b. Nafi, prenijevši od Šuajba, on od Ez-Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdurrahmana, da je Ebu Hurejre kazao: “Ebu Bekr me je prvog dana Kurban-bajrama poslao da obavijestim svijet da nakon te godine mušrik više neće moći hodočastiti Kabu, niti će oko Kabe moći tavafiti naga osoba, i da je dan velikog hadža dan klanja kurbana (prvi dan Kurban-bajrama),⁴¹⁸ a veliki hadž je hadž.”⁴¹⁹

٦٧. بَابُ يَوْمِ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ

١٩٤٦. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ الْمُضَلِّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَازِ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ يَوْمَ التَّحْرِيرِ بَيْنَ الْجَمْرَاتِ فِي الْحُجَّةِ الَّتِي حَجَّ فَقَالَ: أَيُّ يَوْمٍ هَذَا؟ قَالُوا: يَوْمُ التَّحْرِيرِ. قَالَ: هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ.

١٩٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِبٍ أَنَّ الْحَكَمَ بْنَ نَافِعٍ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الرَّهْرِيِّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فِيمَنْ يُؤَدِّنُ يَوْمَ التَّحْرِيرِ بِمَنَى أَنْ لَا يَحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكًا وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عَرَبِيًّا وَيَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ يَوْمَ التَّحْرِيرِ وَالْحَجِّ الْأَكْبَرِ الْحُجَّةِ.

⁴¹⁷ Većina smatra da se danom velikog hadža smatra Dan Arefata, kada padne u petak. U spomenuta dva hadisa je rečeno da se danom velikog hadža smatra prvi dan Kurban-bajrama, kada padne u petak. Međutim, svi hadisi, i oni u kojima je rečeno da se danom velikog hadža smatra Dan Arefata kada padne u petak, a i ovi u kojima je rečeno da je dan velikog hadža prvi dan Kurban-bajrama kada padne u petak, su, po mišljenju El-Mubarekfurija, slabi.

⁴¹⁸ U predanju koje bilježi El-Buhari u *Sabihu*, stoji da je Ebu Bekr poslao Ebu Hurejre prvog dana Kurban-bajrama da o ovome obavijesti ljude. Ebu Bekr je Ebu Hurejre poslao kada je on bio vodič hadžijama, a to je bilo godinu prije Oprosnog hadža, na kom je bio i Allahov Poslanik, a.s.

⁴¹⁹ Ovdje je naglašeno i da je hadž veliki hadž. To je odgovor onima koji su umru

68. Mjeseci ešhurul-hurum

1948. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, on od Muhammeda, a on od Ebu Bekra: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je za vrijeme hadža održao govor, kazavši: ‘Vrijeme prolazi onako kako je prolazilo onoga dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina se sastoji od dvanaest mjeseci od kojih su četiri sveta. Tri uzastopno: zulka’de, zul-hidždže i muharrem, i redžeb, koji je između mjeseca džumadel-uhraa i šabana.’”⁴²⁰

1949. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Fejjad, kog je obavijestio Abdulvehhab, prenijevši od Ejuba es-Sahtijanija, on od Muhammeda b. Sirina, on od Ibn Ebu Bekra, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – isto značenje kao prethodni hadis.

Ebu Davud kaže: “Ibn Avn je spomenuo njegovo ime u ovom hadisu, rekavši: ‘...od Abdurrahmana b. Ebu Bekra, a on od Ebu Bekra.’”

٦٨. بَابُ الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ

١٩٤٨. حَدَّثَنَا مُدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ فِي حَجَّتِهِ فَقَالَ: إِنَّ الرَّمَانَ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ السَّنَةَ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ فَلَاكُمُ مَتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مَضْرُ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ.

١٩٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قِيَايِضٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ السَّخْتِيَّانِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَأَهُ ابْنُ عَرِينٍ فَقَالَ: عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ.

nazivali malim hadžom. Znači: ako je umra mali hadž, onda je hadž veliki hadž.

⁴²⁰ U godini postoje četiri sveta mjeseca u kojima je bilo zabranjeno ratovanje i prolijevanje krvi. To su: zul-ka’de, zul-hidždže, muharrem i redžeb. Neki učenjaci smatraju da je zabrana ratovanja i prolijevanja krvi u ovim mjesecima dokinuta. Kao dokaz ovakvoj tvrdnji navode činjenicu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., opsjedao Hajber i ratovao protiv plemena Havazin na Hunejnu u ševvalu i zul-ka’deu.

69. O onome ko ne stigne na Arefat

1950. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Bukejra b. Ataa, da je Abdurrahman b. Ja'mer ed-Dili⁴²¹ kazao: "Došao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., kada je bio na Arefatu. Došli su neki ljudi (ili je kazao: grupa iz Nedžda), pa su naredili nekom čovjeku da pita Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako se obavlja hadž. On naredi glasniku da uzvikne: 'Hadž je Arefat! Hadž je Arefat! Ko dođe na Arefat, makar prije sabahskog namaza u noći Muzdelife, upotpunio je svoj hadž. Na mini se boravi tri dana. Ko požuri i ode sa Mine nakon drugog dana, nema grijeha, a ko na njoj ostane i tri dana, ni on nema grijeha.' Zatim Vjerovjesnik, s.a.v.s., iza sebe, na jahalicu postavi nekog čovjeka koji je to glasno izgovarao."⁴²²

Ebu Davud kaže: "Ovo je ovako prenio i Mihran od Sufjana, izgovorivši: 'najvažniji rukn hadža' – dva puta, a prenio ga je Jahja b. Seid el-Kattan od Sufjana, koji je riječi: 'najvažniji rukn hadža' izgovorio samo jedanput."

1951. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ismaila, on od Amira, da je Urve b. Medarris et-Tai kazao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na Muzdelifu i rekao:

٦٩. بَابُ مَنْ لَمْ يُدْرِكْ عَرَفَةَ

١٩٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي بُكَيْرُ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْمَرَ الدَّبَلِيِّ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِعَرَفَةَ فَجَاءَ نَاسٌ أَوْ نَفَرٌ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ فَأَمَرُوا رَجُلًا فَنَادَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ الْحُجِّ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا فَنَادَى الْحُجِّ الْحُجِّ يَوْمَ عَرَفَةَ مَنْ جَاءَ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ مِنْ لَيْلَةٍ جَمَعَ فَمَنْ حَجَّهُ أَيَّامٍ مِثْلَ ثَلَاثَةٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِنْتِمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِنْتِمَ عَلَيْهِ قَالَ ثُمَّ أَرَدَفَ رَجُلًا خَلْفَهُ فَجَعَلَ يَنَادِي بِذَلِكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مِهْرَانُ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ الْحُجِّ الْحُجِّ مَرَّتَيْنِ وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ الْحُجِّ مَرَّةً.

١٩٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا غَامِرُ الْأَخْبَرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مِضْرَبِ بْنِ الطَّائِي قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَوْقِفِ يَعْنِي بِجَمْعٍ قُلْتُ: جِئْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْ جَبَلِ طَيْيٍّ أَكَلْتُ مِطْيَيْتِي وَأَتَعَبْتُ

⁴²¹ Abdurrahman b. Ja'mer Ebul-Esved ed-Dili je jedan od ashaba koji se kasnije nastanio u Kufi. Umro je u Horasanu.

⁴²² Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

‘Allahov Poslaniče, došao sam sa planine Tajj’a. Zamorio sam jahalicu, a i sam sam iscrpljen. Nisam prošao nijedno brdo a da na njemu nisam zastao, pa imam li ja hadž?’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Ko sa nama bude prisustvovao ovom namazu (sabahu) na (Muzdelifi) i prije toga bude boravio na Arefatu, noću ili danju, on je upotpunio svoj hadž i izvršio ono što mu je propisano.’⁴²³

70. O boravku na Mini

1952. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Humejda el-A’redža, on od Muhammeda b. Ibrahima et-Tejmija, ovaj od Abdurrahmana b. Muaza, a on od nekog ashaba: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je na Mini održao ljudima govor i odredio im gdje će ko odsjesti, rekavši: ‘Neka muhadžiri odsjednu ovdje,’ – pokazavši im na desnu stranu od kibble – ‘a ensarije ovdje,’ – pokazavši im lijevu stranu od kibble – ‘a ostali neka posijedaju oko njih.’”

تَفْسِي وَاللَّهِ مَا تَرَكْتُ مِنْ حَبَلٍ إِلَّا وَقَفْتُ عَلَيْهِ فَهَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَدْرَكَ مَعَنَا هَذِهِ الصَّلَاةَ وَأَتَى عَرَفَاتَ قَبْلَ ذَلِكَ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ وَقَضَى تَفْتَهُ.

٧٠. بَابُ التَّوَلُّوْلِ يَمِينِي

١٩٥٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْأَعْرَجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَطَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ يَمِينِي وَتَرْتَلُهُمْ مَنَارِلَهُمْ فَقَالَ: لِيَنْزِلِ الْمُهَاجِرُونَ هَاهُنَا وَأَشَارَ إِلَى مَيْمَنَةِ الْقِبْلَةِ وَالْأَنْصَارُ هَاهُنَا وَأَشَارَ إِلَى مَيْسَرَةِ الْقِبْلَةِ ثُمَّ لِيَنْزِلِ النَّاسَ حَوْلَهُمْ.

⁴²³ Boravak na Arefatu je jedan od ruknova hadža. Ko bi ga propustio, hadž mu ne bi vrijedio i morao bi ga obnoviti. Iz spomenutih hadisa se da vidjeti da je krajnji rok za stajanje na Arefatu noć u kojoj se boravi na Muzdelifi, i to do zore. Ko ne bi stigao na Arefat devetog zul-hidždžeta danju, može obaviti stajanje na Arefatu i noću istog dana. Ukoliko bi, pak, stigao na Arefat nakon pojave zore desetog zul-hidždžeta, propustio bi stajanje na Arefatu i hadž mu ne bi vrijedio; morao bi ga ponoviti.

71. Kog dana se drži hutba na Mini

1953. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Ibrahima b. Nafia, on od Ibn Ebu Nedžiha, a on od svoga oca, da su dva čovjeka iz plemena Benu Bekr kazala: “Vidjeli smo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako drži govor srednjeg⁴²⁴ dana Kurban-bajrama. Bili smo pokraj njegove jahalice. To je bio (jedini) govor Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je održao na Mini.”⁴²⁵

1954. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Rebia b. Abdurrahmana b. Husajna (Hisna), on od svoje nene Serrae bint Nebhan, koja je u predislamsko doba bila vlasnica kuće u kojoj su bili smješteni kipovi: “Drugog dana Kurban-bajrama Vjerovjesnik, s.a.v.s., nam je održao govor. Tom prilikom nas je upitao: ‘Koji je ovo dan?’ ‘Allah i Njegov Poslanik, s.a.v.s., najbolje znaju.’ – odgovorismo, a on reče: ‘Zar nije srednji dan Kurban-bajrama?’”

Ebu Davud kaže: “Isto je rekao i amidža Ebu Hurea er-Rekašija: “On je govor održao srednjeg dana Kurban-bajrama.”

٧١. بَابُ أَيِّ يَوْمٍ يَخْطُبُ بِمِنَى

١٩٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ أَبِي حَجِيحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلَيْنِ مِنْ بَنِي بَكْرِ قَالَا زَأْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ بَيْنَ أَوْسَطِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ وَنَحْنُ عِنْدَ رَاحِلَتِهِ وَهِيَ خُطْبَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّتِي خَطَبَ بِمِنَى.

١٩٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا رِبِيعَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُصَيْنٍ حَدَّثَنِي جَدِّي سَرَّاهُ بِنْتُ تَبَهَانَ وَكَأَنَّ رِثَةَ تَبَتْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَتْ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الرَّهْوَيْسِ فَقَالَ: أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَلَيْسَ أَوْسَطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ قَالَ عُمُ أَبِي حُرَّةِ الرَّقَاشِيِّ إِنَّهُ خَطَبَ أَوْسَطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ

⁴²⁴ Abadi kaže: “...drugog dana Kurban-bajrama.”

⁴²⁵ Allahov Poslanik, a.s., ga je održao drugog dana Kurban-bajrama, 11. zulhidždžeta.

72. Mišljenje onih koji kažu da je Poslanik, s.a.v.s., govor održao prvog dana Kurban-bajrama

1955. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Hišam b. Abdulmelik, prenijevši od Ikrimea, da je El-Hirmas b. Zijad el-Bahili kazao: “Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako prvog dana Kurban-bajrama sa svoje kamile razrezanog uha ljudima na Mini drži govor.”⁴²⁶

1956. ISPRIČAO NAM JE Muemmel b. el-Fadl el-Harrani, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Ibn Džabira, on od Sulejma b. Amira el-Kelaija, da je Ebu Umame rekao: “Slušao sam govor Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na Mini prvog dana Kurban-bajrama.”⁴²⁷

73. U koje vrijeme se na Mini prvog dana Kurban-bajrama drži govor

1957. ISPRIČAO NAM JE Abdulvehhab b. Abdurrahim ed-Dimeški, prenijevši od Mervana, a on od Hilala b. Amira el-Muzenija, da je Rafi b. Amr el-Muzeni kazao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako sa crno-bijele mazge polovinom prijepodneva na Mini (prvi dan Kurban-

٧٢. بَابُ مَنْ قَالَ قَالَ خَطَبَ يَوْمَ التَّحْرِيرِ

١٩٥٥. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ حَدَّثَنِي الْهَرْمَسِيُّ بْنُ زِيَادِ الْبَاهِلِيِّ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ عَلَى نَاقَتِهِ الْعُضْبَاءِ يَوْمَ الْأَضْحَى يَمِينِي.

١٩٥٦. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ يَعْنِي ابْنَ الْقَاضِي الْحَرَّانِيَّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ غَامِرٍ الْكَلَابِيِّ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ خُطْبَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمِينِي يَوْمَ التَّحْرِيرِ.

٧٣. بَابُ أَيِّ وَقْتٍ يَخْطُبُ يَوْمَ التَّحْرِيرِ

١٩٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الدَّمَشَقِيُّ حَدَّثَنَا مَرْوَانَ عَنْ هِلَالِ بْنِ غَامِرِ الْمُزَنِيِّ حَدَّثَنِي رَافِعُ بْنُ عَمْرٍو الْمُزَنِيُّ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ يَمِينِي حِينَ ارْتَفَعَ الضُّحَى عَلَى بَغْلَةِ شَهْبَاءَ

⁴²⁶ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

⁴²⁷ Abadi smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Mini prvog dana Kurban-bajrama održao govor nakon podne-namaza. U njemu je objasnio ljudima ono što će raditi na Mini.

bajrama) ljudima drži govor, a Alija ga od njega prenosi ljudima, od kojih su neki stajali, a neki sjedili.”⁴²⁸

74. O čemu će imam govoriti na Mini

1958. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Humejda el-A’redža, on od Muhammeda b. Ibrahima et-Tejmija, da je Abdurrahman b. Muaz et-Tejmi kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je na Mini održao govor. Skoncentrirali smo se u našim boravištima kako bismo čuli ono što govori. Počeo je govoriti o propisima. Kad stiže do bacanja kamenčića, stavi kažiprste u uši (da bi mogao još glasnije govoriti) i reče: ‘Kamenčići treba da budu poput boba!’ Potom naredi muhadžirima da odsjednu ispred (Mesdžidul-Hajfa), a ensarijama da odsjednu iza (Mesdžidul-Hajfa), a nakon toga odsjedoše i ostali ljudi.”⁴²⁹

75. O spavanju u Mekki u noćima Mine

1959. ISPRIČAO NAM JE Ebu Bekr Muhammed b. Hallad el-Bahili, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Hariza ili Ebu Hariza – Jahja je u dilemi – da je Abdurrahman b. Ferruh upitao Ibn Omera: “Mi smo trgovci, a neko od nas dođe u Mekku i noći pored robe?” On

وَعَلَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُعَبِّرُ عَنْهُ وَالنَّاسُ
بَيْنَ قَاعِدٍ وَقَائِمٍ.

٧٤. بَاب مَا يَذْكُرُ الْإِمَامُ

فِي خُطْبَتِهِ بَيْنِي

١٩٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ
عَنْ مُحَمَّدِ الْأَعْرَجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ
الْتَيْمِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاذِ التَّيْمِيِّ
قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَتَخُنَّ بَيْنِي فَفَتَحَتْ أَسْمَاعُنَا
حَتَّى كُنَّا نَسْمَعُ مَا يَقُولُ وَتَخُنَّ فِي
مَنَازِلِنَا فَظَفِيقٌ يُعَلِّمُهُمْ مَنَاسِكَهُمْ حَتَّى
بَلَغَ الْحِمَارَ فَوَضَعَ أَصْبُعَيْهِ السَّبَابَتَيْنِ،
ثُمَّ قَالَ يَخْصِي الْخَذْفِ ثُمَّ أَمَرَ الْمُهَاجِرِينَ
فَنَزَلُوا فِي مُقَدِّمِ الْمَسْجِدِ، وَأَمَرَ الْأَنْصَارَ
فَنَزَلُوا مِنْ وَرَاءِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ نَزَلَ النَّاسُ
بَعْدَ ذَلِكَ.

٧٥. بَاب يَبِيتُ بِمَكَّةَ لَيْلِي مِني

١٩٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ مُحَمَّدُ بْنُ خَلَادٍ
الْبَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ
حَدَّثَنِي حَرِيرٌ أَوْ أَبُو حَرِيرٍ الشَّكُّ مِنْ
يَحْيَى أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنَ فَرُوحٍ
يَسْأَلُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ: إِنَّا نَتَّبَاعُ بِأَمْوَالِ
النَّاسِ فَيَأْتِي أَحَدُنَا مَكَّةَ فَيَبِيتُ عَلَى

⁴²⁸ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

⁴²⁹ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

reče: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je noćivao i boravio na Mini.”

1960. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ibn Numejr i Ebu Usame, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Abbas je tražio dozvolu od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da spava u Mekki u noćima Mine, radi opskrbe hadžija vodom, pa mu je dozvolio.”⁴³⁰

76. O namazu na Mini

1961. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija i Hafs b. Gijas – Ebu Muavijin hadis je potpuniji – prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima, a on od Abdurrahmana b. Jezida: “Osman je namaz na Mini klanjao sa četiri rekata.” “Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., Ebu Bekrom i Omerom (na Mini) dva rekata.” On je u Hafsovom hadisu dodao: “I sa Osmanom sam, u početku njegovog hilafeta, klanjao sa dva rekata, a onda je klanjao potpun farz.” Oдавde je (Musedded) dodao od Ebu Muavije, potom ste se razišli u tome: “Volio bih da su mi od četiri primljena dva rekata.” El-A'meš kaže: “Ispričao mi je Muavija b. Kurre, prenijevši od svojih učitelja da je Abdullah klanjao četiri rekata. Neko mu je rekao: ‘Prigovorio si

النَّسَالِ فَقَالَ: أَمَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَاتَ بَيْتِي وَظَلَّ.

١٩٦٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ نُجَيْمٍ وَأَبُو أُسَامَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمرَةَ قَالَ: اسْتَأْذَنَ الْعَبَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيْلِي مِثِّي مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ فَأَذِنَ لَهُ.

٧٦. بَابُ الصَّلَاةِ بِمِثِّي

١٩٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَنَّ أَبَا مُعَاوِيَةَ وَحَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ حَدَّثَاهُ وَحَدِيثُ أَبِي مُعَاوِيَةَ أَنَّهُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: صَلَّى عُثْمَانُ بِبَيْتِي أَرْبَعًا فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُكْعَتَيْنِ وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ رُكْعَتَيْنِ وَمَعَ عُمرَةَ رُكْعَتَيْنِ، زَادَ عَنْ حَفْصِ: وَمَعَ عُثْمَانَ صَدْرًا مِنْ إِمَارَتِهِ ثُمَّ أَتَمَّهَا. زَادَ مِنْ هَا هُنَا عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ - ثُمَّ تَفَرَّقَتْ بِكُمْ الطَّرِيقُ، فَلَوَدِدْتُ أَنْ لِي مِنْ أَرْبَعِ رُكْعَاتِ رُكْعَتَيْنِ مُتَقَبَّلَتَيْنِ. قَالَ الْأَعْمَشُ: فَحَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ صَلَّى أَرْبَعًا. قَالَ فَقِيلَ لَهُ

⁴³⁰ Iz spomenutih hadisa razumijemo da je, onome ko ima opravdan razlog za to, dozvoljeno noći Mine noćivati u Mekki. Danas neki smatraju opravdanim razlogom za to i velike gužve na Mini, pa dopuštaju da stariji, iznemogli, žene i djeca mogu noći Mine noćivati u Mekki, a odlaziti na Minu i bacati kamenčiće.

Osmanu, a onda si klanjao četiri rekata.’, a on kaza: ‘Konflikt nije dobar.’”

1962. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Ma’mera, a on od Ez-Zuhrija: “Osman je na Mini klanjao četiri rekata, jer je nakon hadža naumio da se tu zadrži.”

1963. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, prenijevši od Ebul-Ahvesa, on od El-Mugirea, a on od Ibrahima: “Osman je klanjao četiri rekata, jer je odlučio da tu nastavi živjeti.”

2964. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibnul-Mubarek, prenijevši od Junusa, a on od Ez-Zuhrija: “Kad je Osman u Taifu preuzeo imovinu (zekata), želeći da je raspodijeli, klanjao je četiri rekata. U skladu sa njegovom praksom postupile su i vođe nakon njega.”

1965. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejuba, a on od Ez-Zuhrija: “Osman je na Mini klanjao potpun namaz zbog beduina kojih je te godine bilo mnogo. Imamio je ljudima četiri rekata kako bi ih podučio da su četiri rekata (farz).”⁴³¹

عَبْتٌ عَلَى عُثْمَانَ ثُمَّ صَلَّى أَرْبَعًا. قَالَ:
الْخِلافُ شَرٌّ

١٩٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا
ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ أَنَّ
عُثْمَانَ إِنَّمَا صَلَّى بَيْتِي أَرْبَعًا لِأَنَّهُ أَجْمَعَ
عَلَى الْإِقَامَةِ بَعْدَ الْحَجِّ.

١٩٦٣. حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ أَبِي
الْأَحْوِصِ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ إِبْرَاهِيمَ
قَالَ إِنَّ عُثْمَانَ صَلَّى أَرْبَعًا لِأَنَّهُ اتَّخَذَهَا
وَطَنًا.

١٩٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا
ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الرَّهْرِيِّ
قَالَ: لَمَّا اتَّخَذَ عُثْمَانَ الْأَمْوَالَ بِالطَّائِفِ
وَأَرَادَ أَنْ يُقِيمَ بِهَا صَلَّى أَرْبَعًا قَالَ ثُمَّ أَخَذَ
بِهِ الْأَيْمَةَ بَعْدَهُ.

١٩٦٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ الرَّهْرِيِّ أَنَّ عُثْمَانَ
بَنَ عَفَّانَ أَتَمَّ الصَّلَاةَ بَيْتِي مِنْ أَجْلِ
الْأَعْرَابِ لِأَنَّهُمْ كَثُرُوا عَامِيذٍ فَصَلَّى
بِالنَّاسِ أَرْبَعًا لِيَعْلَمَهُمْ أَنَّ الصَّلَاةَ أَرْبَعٌ.

⁴³¹ Iz spomenutih hadisa se zaključuje da su Vjerovjesnik, s.a.v.s., Ebu Bekr, Omer i Osman u početku svoga hilafeta četverorekatne farzove na Mini skraćivali na dva rekata. Činili su to jer su bili putnici. Kasnije je Osman na Mini četverorekatne farzove klanjao sa punim brojem rekata. U ovim hadisima su spomenuta tri razloga zbog kojih je Osman to tako radio: 1) da je četverorekatne rekate klanjao potpune, onda kada je odlučio da produži svoj boravak u Mekki; 2) da je to činio onda kada je u Taifu bio zadužen da raspodijeli imovinu zekata te je morao ostati nešto duže, i 3) da je to činio jer je te godine na hadžu bilo puno beduina koji nisu poznavali

77. O skraćivanju namaza za Mekkelije

1966. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebu Ishaka, da je Haris b. Vehb el-Huzai, čija je majka bila udata za Omera i rodila mu Ubejdullaha b. Omera, kazao: “Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na Mini kada je bilo svijeta više nego ikada ranije.⁴³² On nam je na Oprosnom hadžu (četverorekatne farzove) klanjao sa po dva rekata.”⁴³³

Ebu Davud kaže: “Haris je bio iz plemena Huzaa, a njihove kuće su bile u Mekki.”

78. O bacanju kamenčića

1967. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Mehdi, kog je obavijestio Ali b. Mushir, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, a on od Sulejmana b. Amra b. el-Ahvesa, da je njegova majka kazala: “Vidjela sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako iz središnjeg dijela doline, jašući, baca kamenčiće. Za svaki kamenčić je izgovorio tekbir, a iza njega je bio čovjek koji ga je zaklanjao. Pitala sam ko je taj čovjek, pa su rekli da je to

namaz. Da ne bi shvatili da se farz-namaz sastoji od dva rekata, on ih je klanjao sa četiri rekata.

⁴³² Iz ovih riječi zaključujemo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., skraćivao namaz na putovanjima, i kada se nije ničega bojao i kada su muslimani bili brojni.

⁴³³ Ovaj hadis se ne može uzimati kao dokaz da su Mekkelije na Mini skraćivali namaze. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je skraćivao namaz, jer je bio musafir. A da ga je neko upitao o tome, veli Abadi, on bi Mekkelijama naredio da upotpune farz. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Ibn Madžea.

٧٧. بَابُ الْقَصْرِ لِأَهْلِ مَكَّةَ

١٩٦٦. حَدَّثَنَا الثَّقَلِينِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي حَارِثَةُ بْنُ وَهْبٍ الْحِزَابِيُّ وَكَانَتْ أُمُّهُ تَحْتَ عُمَرَ فَوَلَدَتْ لَهُ عَبِيدَ اللَّهِ بَنَ عُمَرَ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنَى وَالنَّاسُ أَكْثَرُ مَا كَانُوا فَصَلَّ بِنَا رَكَعَتَيْنِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: حَدَّثَنَا بَنُ حَارِثَةَ بْنِ خُرَازَةَ وَذُرَّهُمْ بِمَكَّةَ.

٧٨. بَابُ فِي رَمِي الْجِمَارِ

١٩٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ الْأَخْوَصِ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي الْجِمْرَةَ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي وَهُوَ رَاكِبٌ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ وَرَجُلٌ مِنْ خَلْفِهِ يَسْتُرُهُ

bio El-Fadl b. Abbas. Primijetivši da se ljudi guraju, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘O ljudi, ne ubijajte jedni druge.⁴³⁴ Kada bacate kamenčiće, neka budu veličine boba.’⁴³⁵

1968. ISPRIČALI SU NAM Ebu Sevr Ibrahim b. Halid i Vehb b. Bejan, njih je obavijestio Ubejde, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, a on od Sulejmana b. Amra b. el-Ahvesa, da je njegova majka ispričala: “Vidjela sam Allahovog Poslanika na devu kod Džemretul-Akabe i vidjela sam među njegovim prstima kamenčić, koji je bacio, pa su i ljudi bacili svoje kamenčiće.”

1969. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibn Idris, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, sa istim senedom, dodavši: “Nije se zadržavao pored njega.”⁴³⁶

1970. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, kog je obavijestio Abdullah b. Omer, prenijevši od Nafia, da je Ibn Omer posljednja tri dana Kurban-bajrama odlazio na džemreta i vraćao se pješke. Potom je obavijestio da je i Vjerovjesnik, s.a.v.s., tako činio.⁴³⁷

فَسَأَلْتُ عَنْ الرَّجُلِ فَقَالُوا: الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ وَازْدَحَمَ النَّاسَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا يَقْتُلْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَإِذَا رَمَيْتُمْ الْحِجْرَةَ فَارْمُوا بِمِثْلِ حَصَى الْحَذَفِ.

١٩٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو ثَوْرٍ إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ وَوَهْبُ بْنُ بَيَانَ قَالَا حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَخْوَصِ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ حِمْرَةِ الْعَقَبَةِ رَاكِبًا وَرَأَيْتُ بَيْنَ أَصَابِعِهِ حَجْرًا قَرْمَى وَرَمَى النَّاسُ.

١٩٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ بِإِسْنَادِهِ فِي مِثْلِ هَذَا الْحَدِيثِ زَادَ: وَلَمْ يَقُمْ عِنْدَهَا.

١٩٧٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عَمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَأْتِي الْحِمَارَ فِي الْأَيَّامِ الثَّلَاثَةِ بَعْدَ يَوْمِ النَّحْرِ مَاشِيًا ذَاهِبًا وَرَاجِعًا وَيُخْبِرُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ.

⁴³⁴ O ljudi, ne ubijajte jedni druge praveći gužvu i bacajući veliko kamenje.

⁴³⁵ Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

⁴³⁶ Tj. nije se zadržavao pored Džemretul-Akabe prvog dana Kurban-bajrama. Što se tiče njegovog zadržavanja pored džemreta u ostalim danima bajrama, u hadisu koji je prenijela Aiša stoji da se Vjerovjesnik, s.a.v.s., poduže zadržavao samo kod prvog i kod drugog džemreta.

⁴³⁷ El-Munziri veli da je u senedu ovoga hadisa Abdullah b. Omer b. Hafs el-Umeri, koga su učenjaci kritizirali kao prenosioca. Od njega je Muslim u *Sahihu*, preuzeo hadise, skupa sa njegovim bratom Ubejdullahom b. Omerom b. Hafsom el-

1971. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ibn Džurejdža, a on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir b. Abdullah rekao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako sa svoje jahalice prvog dana Kurban-bajrama baca kamenčiće⁴³⁸ i govori: ‘Upamtite propise hadža, jer ja poslije ove godine možda više neću doći na hadž.’”⁴³⁹

1972. ISPRIČAO NAM JE Ibn Hanbel (Ahmed b. Hanbel), kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir b. Abdullah rekao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je sa svoje jahalice prvog dana Kurban-bajrama kamenčiće bacio sredinom prijepodneva, a nakon toga je (preostala dva dana) kamenčiće bacio kada je sunce prešlo zenit.”⁴⁴⁰

١٩٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي
أَبُو الزُّبَيْرِ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ
يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَرْمِي عَلَى رَاحِلَتِهِ يَوْمَ النَّحْرِ يَقُولُ
لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ فَإِنِّي لَا أَذْرِي لَعَلِّي
لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ.

١٩٧٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ
أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ
عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي عَلَى رَاحِلَتِهِ يَوْمَ
النَّحْرِ صُحَّى فَأَمَّا بَعْدَ ذَلِكَ فَبَعْدَ زَوَالِ
الشَّمْسِ.

Umerijem.

⁴³⁸ Eš-Šafi smatra da je onome ko stigne na Minu jašući, mustehab baciti kamenčiće na Džemretul-Akabe prvog dana Kurban-bajrama jašući, dok je onome ko je na Minu stigao pješke mustehab na Džemretul-Akabe prvog dana Kurban-bajrama baciti kamenčiće pješačeći do njega.

⁴³⁹ Ovim riječima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nagovijestio svoj skori odlazak sa ovoga svijeta. Zbog toga se ovaj njegov hadž i smatra oprosrim.

⁴⁴⁰ Ovo je pravo vrijeme za bacanje kamenčića. Ebu Hanife, Ahmed b. Hanbel, Ishak i većina učenjaka smatra da je pravo vrijeme za bacanje kamenčića na Veliko džemre/Džemretul-Akabe prvog dana Kurban-bajrama, nakon izlaska sunca. Vrijedilo bi i ako bi ih neko bacio i prije izlaska sunca, ukoliko bi to učinio u sabahskom vaktu. Ukoliko bi ih, pak, bacio prije pojave zore, morao bi to ponovo uraditi. Ibnul-Munzir smatra da je sunnet da se kamenčići prvog dana Kurban-bajrama bace na Veliko džemre nakon izlaska sunca, a nije ih dozvoljeno baciti prije toga, jer bi to bilo u suprotnosti sa Vjerovjesnikovim, s.a.v.s., sunnetom. Eš-Šafi, Ata i Tavus smatraju da se kamenčići mogu baciti odmah nakon polovine noći uoči Bajrama.

1973. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed ez-Zuhri, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mis'ara, da je Veber⁴⁴¹ kazao: "Upitao sam Ibn Omera: 'Kad ću baciti kamenčiće?', te mi je kazao: 'Kada ih baci tvoj imam, baci ih i ti.' Ponovio sam mu pitanje, a on reče: 'Mi smo (nakon prvog dana Kurban-bajrama) čekali da sunce prođe zenit te bismo bacali kamenčiće.'"⁴⁴²

1974. ISPRIČALI SU NAM Ali b. Bahr i Abdullah b. Seid, isti smisao, prenijevši od Ebu Halida el-Ahmera, ovaj od Muhammeda b. Ishaka, on od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je otišao (u Mekku da obavi tavafuz-zijare) u drugoj polovini dana, kad je klanjao podnevski namaz, a potom se vratio na Minu. Na njoj bi proboravio noći i dane Kurban-bajrama i bacio kamenčiće kad bi sunce prešlo zenit. Na svako džemre je bacio po sedam kamenčića, izgovorivši tekbir pri svakom bacanju. Stajao je dugo, skrušeno, kod prvog i drugog džemreta, a bacio je kamenčiće i na treće džemre, ali kod njega nije zastao."

١٩٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ وَتْرَةَ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ: مَتَى أُرْمِي الْحِجَارَةَ؟ قَالَ: إِذَا رَمَى إِمَامُكَ فَارْمِ فَاعْتَدْتُ عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ. فَقَالَ: كُنَّا نَتَحَيَّنُ زَوَالَ الشَّمْسِ فَإِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ رَمَيْنَا.

١٩٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْمُعْتَمِرِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَقَاضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ حِينَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مِثْقَى فَمَكَتْ بِهَا لَيَالِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ يَرْمِي الْحِجْرَةَ إِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ، كُلُّ حِجْرَةٍ بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ يُكَبَّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ وَيَقِفُ عِنْدَ الْأُولَى وَالثَّانِيَةِ فَيَطِيلُ الْقِيَامَ وَيَتَضَرَّعُ وَيَرْمِي الثَّالِثَةَ وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا.

⁴⁴¹ Veber b. Abdurrahman Ebu Huzejme ili Ebul-Abbas es-Sulemi el-Kufi je bio pouzdan prenosilac. Pripadao je četvrtoj generaciji prenosilaca hadisa. Bio je tabiin, umro je 116. godine po Hidžri. Od njega su hadise zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i Ebu Davud u *Sunenu*.

⁴⁴² Bilježi ga El-Buhari u *Sahihu*.

1975. ISPRIČALI SU NAM Hafs b. Omer i Muslim b. Ibrahim, isti smisao, prenijevši od Šu'bea, on od El-Hakema, on od Ibrahima, a on od Abdurrahmana b. Jezida, da je Ibn Mes'ud, pošto je stigao do Velikog džemreta, stao naspram njega tako da mu je Kaba bila na lijevoj, a Mina na desnoj strani, i bacio sedam kamenčića, kazavši: 'Ovako je kamenčiće bacao onaj kome je objavljena sura El-Bekare.'

1976. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika. A obavijestio nas je Ibnus-Serh, kom je prenio Ibn Vehb, od Malika, ovaj od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od svoga oca, ovaj od Ebul-Beddaha b. Asima, a on od svoga oca: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dozvolio čobanima deva da ne spavaju (na Mini) i da kamenčiće bace prvog dana Kurban-bajrama. Potom da sutradan ili prekosutra bace kamenčiće za dva dana i da to opet učine onoga dana kad krenu sa Mine."⁴⁴³

1977. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Abdullaha i Muhammeda, Ebu Bekrovih sinova, njih dvojica od njihovog oca, on od Ebul-Bedaha b. Adijja, a on od svoga oca: "Vjerovjesnik s.a.v.s., je dopustio čobanima da jedan dan bacaju, a jedan ne bacaju kamenčiće."⁴⁴⁴

١٩٧٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ وَمُسْلِمٌ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ إِبْرَاهِيمَ عَنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: لَمَّا انْتَهَى إِلَى الْجُمُرَةِ الْكُبْرَى جَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ وَيَمَى عَنْ يَمِينِهِ وَرَمَى الْجُمُرَةَ بِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ وَقَالَ: هَكَذَا رَمَى الَّذِي أَنْزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ.

١٩٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنِ مَالِكِ بْنِ ح. وَحَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ لِرِعَاءِ الْإِبِلِ فِي الْيَتُونَكَ يَوْمَ التَّحْرِثِ ثُمَّ يَوْمَ الْعَدِّ وَالْمِنْ بَعْدَ الْعَدِّ بِيَوْمَيْنِ وَيَوْمَ التَّمْرِ.

١٩٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ وَمُحَمَّدِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنِ أَبِيهِمَا عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَدِيِّ عَنِ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ لِلرِّعَاءِ أَنْ يَرْمُوا يَوْمًا وَيَدْعُوا يَوْمًا.

⁴⁴³ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁴⁴⁴ Čuvari stoke mogu, shodno Vjerovjesnikovom, s.a.v.s., dopuštenju, nakon što prvog dana bace kamenčiće, otići s Mine i drugi dan Kurban-bajrama čuvati svoju stoku, a onda doći treći dan i baciti kamenčiće za oba dana.

1978. ISPRIČAO NAM JE Abdurrahman b. el-Mubarek, kog je obavijestio Halid b. el-Haris, prenijevši od Šu'bea, on od Kata-dea, da je Ebu Midžlez pitao Ibn Abbasa o nekim stvarima u vezi bacanja kamenčića, pa je ovaj kazao: "Nije mi poznato je li Allahov Poslanik, s.a.v.s., (na džemreta) baca po šest ili po sedam kamenčića."⁴⁴⁵

1979. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, prenijevši od El-Hadžadža,⁴⁴⁶ a on od Ez-Zuhrija, on od Amre bint Abdurrahman, a ona od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kad neko od vas baci kamenčiće na Džemretul-Akabe, sve što mu je bilo zabranjeno (dok je bio u ihramu) postaje mu dozvoljeno, osim sastajanja sa ženama."

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je daif (slab). El-Hadžadž nije vidio Ez-Zuhrija i nije slušao hadise od njega."

79. O brijanju (glave) i skraćivanju (kose)

1980. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera, da je Allahov Poslanik,

١٩٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ يَقُولُ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْحِمَارِ قَالَ مَا أَدْرِي أَرَمَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسِتِّ أَوْ سَبْعٍ.

١٩٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْحُجَّاجُ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَمَى أَحَدُكُمْ جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَقَدْ حَلَّ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا النِّسَاءَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا حَدِيثٌ ضَعِيفٌ الْحُجَّاجُ لَمْ يَرِ الرَّهْرِيُّ وَلَمْ يَسْمَعْ مِنْهُ.

٧٩. بَابُ الْحَلْقِ وَالْتَقْصِيرِ

١٩٨٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اللَّهُمَّ

⁴⁴⁵ Na ovu dilemu, koju je ispoljio Ibn Abbas, ne treba obraćati pažnju, veli Abadi, iz razloga što u hadisima koje su zabilježili El-Buhari i Muslim od Abdullaha b. Mes'uda, Ibn Omera i Džabira b. Abdullaha stoji decidno da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., bacio na džemreta po sedam kamenčića.

⁴⁴⁶ El-Hadžadž b. Ertat. El-Munziri tvrdi da mnogi hafizi hadisa od njega nisu uzimali hadise kao šerijatske argumente. Abbad b. el-Avam, Jahja, Ebu Hatim er-Razi i Ebu Zur'a er-Razi, smatraju da on od Zuhrija nije čuo nijedan hadis. To je potvrdio i sam El-Hadžadž.

s.a.v.s., rekao: "Allahu, smiluj se onima koji briju glavu." Prisutni rekoše: "Allahov Poslaniče, i onima koji krata kosu." On reče: "Allahu, smiluj se onima koji briju glavu." "I onima, Allahov Poslaniče, koji krata kosu." – rekoše prisutni. On reče: "I onima koji krata kosu."⁴⁴⁷

1981. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio Jakub el-Iskenderani, prenijevši od Musaa b. Ukbea, on od Nafia, a on od Ibn Omera: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Oprosnom hadžu obrijao glavu."⁴⁴⁸

1982. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Hafs, prenijevši od Hišama, on od Ibn Sirina, a on od Enesa b. Malika: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Mini prvog dana Kurban-bajrama prvo bacio kamenčiće na Džemretul-Akabe. Potom se vratio u svoje prebivalište na Mini i zatražio da mu dovedu kurban, pa ga je zaklao. Onda je pozvao bricu, koji mu obrija desnu stranu, podijeli onima oko sebe po dlaku-dvije. Potom mu obrija lijevu stranu i, pošto završi, upita: 'Je li ovdje Ebu Talha?', i tu polovinu (kose) dade Ebu Talhi."⁴⁴⁹

أَزَحَمَ الْمُحَلِّقِينَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَالْمُقَصِّرِينَ. قَالَ: اللَّهُمَّ أَزَحِمِ الْمُحَلِّقِينَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالْمُقَصِّرِينَ. قَالَ: وَالْمُقَصِّرِينَ.

١٩٨١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ يَعْنِي الْإِسْكَندَرَانِيَّ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَلَقَ رَأْسَهُ فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ.

١٩٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا حَفْصُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَمَى بِحُمْرَةِ الْعُقَبَةِ يَوْمَ التَّحْرِيرِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مَنْزِلِهِ بِمِثْقٍ قَدَعًا بِذَبِيحٍ قَدِيحٍ ثُمَّ دَعَا بِالْحَلَّاقِ فَأَخَذَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الْأَيْمَنِ فَحَلَقَهُ فَجَعَلَ يَقْسِمُ بَيْنَ مَنْ يَلِيهِ الشَّعْرَةَ وَالشَّعْرَتَيْنِ ثُمَّ أَخَذَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الْأَيْسَرِ فَحَلَقَهُ ثُمَّ قَالَ هَا هُنَا أَبُو طَلْحَةَ فَدَفَعَهُ إِلَى أَبِي طَلْحَةَ.

⁴⁴⁷ Ovaj hadis ukazuje na to da je muškarcima, nakon obavljenog hadža ili umre, efedalnije obrijati glavu nego samo skratiti kosu, iako je i skraćivanje kose dovoljno da bi se hadžija oslobodio ihramskih zabrana.

⁴⁴⁸ Učenjaci su se razili u pogledu imena čovjeka koji je na Oprosnom hadžu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., obrijao glavu. Većina smatra da mu je bilo ime Ma'mer b. Abdullah el-Adevi. To je potvrđeno i u hadisu koji je zabilježio El-Buhari u *Sabihu*.

⁴⁴⁹ Iz ovoga hadisa zaključujemo nekoliko stvari: 1) Da je u danima Kurban-bajrama

1983. ISPRIČALI SUNAM Ubejd b. Hišam Ebu Nuajm el-Halebi i Amr b. Osman, isti smisao, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Hišama b. Hassana, sa istim senedom, kazavši: “Rekao je brici: ‘Obrij prvo desnu stranu.’”

1984. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Halida, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Allahovog Poslanika su na dan Mine pitali (o činjenju stvari suprotno spomenutom redosljedu), a on je odgovarao: ‘Ne smeta!’ Neki čovjek reče: ‘Ja sam obrijao glavu prije nego sam zaklao kurban.’ On reče: ‘Zakolji kurban – neće smetati.’ Neko reče: ‘Nastupila je noć, a ja nisam bacio kamenčiće.’ On reče: ‘Baci kamenčiće – neće smetati.’”⁴⁵⁰

1985. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Hasan el-Ateki, kog je obavijestio Muhammed b. Bekr, prenijevši od Ibn Džurejdža, da je Safijja bint Šejbe b. Osman prenijela od Ummu Osman bint Ebu Sufjan, ona od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Žene neće brijati (glavu), samo će skratiti (kosu).”⁴⁵¹

١٩٨٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ هِشَامٍ أَبُو نُعَيْمٍ
الْحَلَبِيُّ وَعَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْمَعْنَى قَالَا
حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ
يَأْتِنَاوَهُ بِهِذَا قَالَ فِيهِ: قَالَ لِلْحَالِقِ: اِبْتِأُ
بِشَيْئِ الْأَيْمَنِ فَاحْلِفْهُ.

١٩٨٤. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ
بْنُ زُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ كَانَ يُسْأَلُ يَوْمَئِذٍ مَتَى فَيَقُولُ: لَا
حَرَجَ، فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنِّي حَلَمْتُ
قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ. قَالَ: اذْبَحْ وَلَا حَرَجَ. قَالَ:
إِنِّي أَمْسَيْتُ وَلَمْ أَرِمْ. قَالَ: ارْمِ وَلَا حَرَجَ.

١٩٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَتَكِيُّ
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ
جُرَيْجٍ قَالَ بَلَغَنِي عَنْ صَفِيَّةِ بِنْتِ شَيْبَةَ
بِنِ عُثْمَانَ قَالَتْ أَخْبَرْتَنِي أَنَّ أُمَّ عُثْمَانَ
بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

sunnet raditi stvari sljedećim redosljedom: Baciti kamenčiće na Veliko džemre, zaklati kurban, a onda obrijati glavu; 2) Da je sunnet početi sa brijanjem desne strane glave. 3) Da je bilo dozvoljeno uzeti nešto od Vjerovjesnikove kose i držati kod sebe radi bereketa. 4) Da je ljudska kosa čista. Ovako misli i većina islamskih učenjaka. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim Ibn Madžea.

⁴⁵⁰ Iz hadisa zaključujemo da nema smetnji ukoliko spomenute stvari budemo radili mimo onoga redosljeda kojim ih je obavljao Allahov Poslanik, s.a.v.s.

⁴⁵¹ Ibn Hadžer el-Askalani, u djelu *Fethul-Bari*, tvrdi da je među učenjacima postignut

1986. ISPRIČAO NAM JE Ebu Jakub el-Bagdadi, koji je pouzdan prenosilac, prenijevši od Hišama b. Jusufa, on od Ibn Džurejdža, on od Abdulhamida b. Džubejra b. Šejbea, on od Safije bint Šejbe, a ona od Ummu Osman bint Ebu Sufjan, da je Ibn Abbas prenio od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: “Žene neće brijati (glavu), samo će skratiti (kosu).”

80. O umri⁴⁵²

1987. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog su obavijestili Mahled b. Jezid i Jahja b. Zekerijja, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ikrimea b. Halida, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prije hadža obavio umru.”⁴⁵³

1988. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serijj, prenijevši od Ibn Ebu Zaidea, kog su obavijestili Ibn Džurejdž i Muhammed b. Ishak, prenijevši od Abdullaha b. Tavusa, on od svoga oca, da je Ibn Abbas kazao: “Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je podstakao Aišu da obavi umru u mjesecu zul-hidždžetu, da bi time dokinuo mušrički običaj. Kurejšije i oni koji su

لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ إِنَّمَا عَلَى النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ

١٩٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو يَعْقُوبَ التُّغْدَادِيُّ ثِقَةً حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ أَخْبَرْتَنِي أُمُّ عُثْمَانَ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ الْحَلْقُ إِنَّمَا عَلَى النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ

٨٠. بَابُ الْعُمْرَةِ

١٩٨٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا غُحْلَةُ بْنُ يَزِيدَ وَنَحْيَى بْنُ زَكْرِيَّا عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ.

١٩٨٨. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ ابْنِ أَبِي زَائِدَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُوسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: وَاللَّهِ مَا أَعْمَرَ

konsenzus da je ženi zabranjeno brijati glavu. Ona će, nakon obavljenog hadža ili umre, samo malo skratiti kosu.

⁴⁵² Umra je vid hodočašća u Mekku koji se može obaviti tokom cijele godine. Sastoji se od nijeta, oblačenja ihrama, obilaska oko Kabe (sedam puta) i sa'ja između Saffe i Merve (sedam puta).

⁴⁵³ Nešto kasnije ćemo vidjeti da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., osim one umre koju je obavio skupa sa hadžom, obavio još tri umre. Sve tri ih je obavio prije nego je otišao na hadž.

slijedili njihovu vjeru, govorili su: ‘Kada devama ogušća dlaka i zarastu žuljevi na leđima i nastupi mjesec saffer, dopušta se umra onome ko je želi obaviti.’⁴⁵⁴ Oni su zabranjivali umru dok ne prođu mjeseci zul-hidždže i muharrem.”

1989 ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ibrahima b. Muhadžira, on od Ebu Bekra b. Abdurrahmana, a on od Mervanovog izaslanika koga je Mervan poslao Ummu (Ma’kal da je pita o vrijednosti umre u ramazanu), te je kazala: “Ebu Ma’kal je odlučio obaviti hadž sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Kad je pošao, Ummu Ma’kal reče: ‘Ti znaš da sam ja dužna obaviti hadž. Ebu Ma’kal ima mladog mužjaka deve.’ Ebu Ma’kal reče: ‘Istinu je rekla, ali ja sam ga darovao na Allahovom putu.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., će na to: ‘Daj ga njoj da na njemu može otići na hadž. I to je na Allahovom putu.’ Pošto on pristade da joj ga da, ona upita: ‘Allahov Poslaniče, stara sam, a i (trenutno sam) bolesna, pa mogu li nečim drugim nadomjestiti hadž?’ On

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَائِشَةَ فِي ذِي الْحِجَّةِ إِلَّا لِيُطْفَعِ بِذَلِكَ أَمْرُ أَهْلِ الشَّرِكِ، فَإِنَّ هَذَا الْحَيَّ مِنْ قُرَيْشٍ وَمَنْ دَانَ دِينَهُمْ كَانُوا يَقُولُونَ إِذَا عَمَّا الْوَبَرِ وَبَرَّ الدَّبْرَ وَدَخَلَ صَمْرَ فَقَدْ حَلَّتِ الْعُمْرَةُ لِمَنْ اعْتَمَرَ، فَكَانُوا يُحْرَمُونَ الْعُمْرَةَ حَتَّى يَنْسَلِخَ ذُو الْحِجَّةِ وَالْمَحْرَمِ.

١٩٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَاتَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَهَاجِرٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنِي رَسُولُ مَرْوَانَ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَى أُمِّ مَعْقِلٍ قَالَتْ: كَانَ أَبُو مَعْقِلٍ حَاجًّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَتْ أُمُّ مَعْقِلٍ قَدْ عَيَسْتُ أَنْ عَلَيَّ حَجَّةٌ فَأَنْطَلَقَا يَمْسِيَانِ حَتَّى دَخَلَا عَلَيْهِ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَلَيَّ حَجَّةً وَإِنِّي لِأُبِي مَعْقِلٍ بَكْرًا، قَالَ أَبُو مَعْقِلٍ صَدَقَتْ جَعَلْتُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعْطَيْهَا فَلْتَحُجَّ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. فَأَعْطَاهَا الْبَكْرَ. فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي امْرَأَةٌ قَدْ كَبُرْتُ وَسَقَمْتُ

⁴⁵⁴ Dakle, kad nastupe hladniji dani i devama pred zimu ogušća dlaka, zarastu žuljevi na leđima od tereta koji su nosile u Mekku u vrijeme kada su išli na hadž, i kad nastupi mjesec safer, dopušta se umra. Mušrici su smatrali da u mjesecima hadža nije dozvoljeno obavljati umru. Čak su obavljanje umre u tim mjesecima smatrali jednim od najružnijih djela i najvećih grijeha. Ovim i drugim hadisima Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ovakvo rezonovanje proglasio pogrešnim i ništavnim i pokazao da je umra dozvoljena i u mjesecima hadža.

reče: ‘Umra obavljena u ramazanu (po broju sevapa) nadomješta hadž.’⁴⁵⁵

1990. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf et-Tai, kog je obavijestio Ahmed b. Halid el-Vehbi, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Isaa b. Ma’kala b. Ummu Ma’kala el-Esedija Eseda Huzejmea, kom je ispričao Jusuf b. Abdullah b. Selam, on od svoje nene Ummu Ma’kal, koja je kazala: “Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., krenuo na Oprosnu hadž, imali smo jednu devu, koju je Ebu Ma’kal darovao na Allahovom putu. Tada smo se razboljeli od bolesti od koje je Ebu Ma’kal i umro. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je otišao (na hadž). Kad se vratio, otidoh da ga obiđem, pa me on upitao: ‘Šta te je spriječilo, Ummu Ma’kal, da pođeš sa nama?’ Rekla sam: ‘Mi smo se spremali. Imali smo jednu devu na kojoj smo mogli otići na hadž, ali ju je Ebu Ma’kal oporučio na Allahovom putu.’ On reče: ‘Trebala si poći sa nama, jer je i hadž na Allahovom putu. Međutim, pošto si propustila priliku da obaviš hadž sa nama, onda u ramazanu otidi na umru, jer je umra u ramazanu ravna hadžu.’ Čuvši to, rekla sam: ‘Hadž je hadž, a umra je umra. Meni ovo Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče, pa ne znam da li to važi samo za mene (ili, pak, važi za svakog).’⁴⁵⁶

قَهْلٍ مِنْ عَمَلٍ يُجْزَى عَنِّي مِنْ حَجَّتِي؟
قَالَ: عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تُجْزَى حَجَّةً.

١٩٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرُوفٍ الطَّائِيُّ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَيْسَى بْنِ مَعْقِلٍ بْنِ أُمِّ مَعْقِلٍ الْأَسَدِيِّ أَسَدِ خُرَيْمَةَ حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ جَدِّهِ أُمِّ مَعْقِلٍ قَالَتْ: لَمَّا حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ وَكَانَ لَنَا جَمَلٌ فَجَعَلَهُ أَبُو مَعْقِلٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَصَابَنَا مَرَضٌ وَهَلَكَ أَبُو مَعْقِلٍ وَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَرَعَ مِنْ حَجَّتِهِ جِئْتُهُ فَقَالَ: يَا أُمَّ مَعْقِلٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَخْرُجِي مَعَنَا؟ قَالَتْ: لَقَدْ تَهَيَّأْنَا فَهَلَّكَ أَبُو مَعْقِلٍ وَكَانَ لَنَا جَمَلٌ هُوَ الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ فَأَوْضَى بِهِ أَبُو مَعْقِلٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قَالَ: فَهَلَّا خَرَجْتَ عَلَيْهِ فَإِنَّ الْحَجَّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَأَمَّا إِذْ فَاتَتْكِ هَذِهِ الْحَجَّةَ مَعَنَا، فَاعْتَمِرِي فِي رَمَضَانَ فَإِنَّهَا كَحَجَّةٍ فَكَانَتْ تَقُولُ الْحَجَّ حَجَّةً وَالْعُمْرَةَ عُمْرَةً، وَقَدْ قَالَ هَذَا لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَذْرِي إِلَيْهِ خَاصَّةً.

⁴⁵⁵ Ovaj hadis ukazuje na to da umra koja se obavi u mjesecu ramazanu, po broju sevapa, vrijedi koliko i hadž, s tim što umra ne može nadomjestiti hadž onome ko ga je dužan obaviti. Onaj ko obavi umru u ramazanu i dalje ostaje dužan obaviti hadž.

⁴⁵⁶ To znači: “Mogu ja obaviti umru uz ramazan, ali, ipak, hadž je hadž. On je

1991. ISPRİČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Amira el-Ahveta, on od Bekra b. Abdullaha, a on od Ibn Abbasa: “Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio na hadž, jedna žena reče mužu: ‘Otpremi me na hadž sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na tvojoj devi.’ ‘Nemam ja deve na kojoj bih te otpremio na hadž.’ – odgovori joj muž. ‘Na toj i toj tvojoj devi.’ – reče žena, a on kaza: ‘Tu devu sam darovao na putu Uzvišenog Allaha.’ Kad je došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., reče: ‘Moja žena te selami (tražeći) Allahovu milost na tebe, i traži od mene da je sa tobom otpremim na hadž. Veli: ‘Otpremi me na hadž sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.’ Rekao sam: ‘Ja ne posjedujem devu na kojoj bih te sa njim otpremio na hadž.’, a ona reče: ‘Otpremi me na toj i toj tvojoj devi.’ Rekao sam: ‘Tu devu sam darovao na putu Uzvišenog Allaha. Vjerovjesnik, s.a.v.s. reče: ‘Što je ne bi otpremio na njoj, jer je i hadž na Allahovom putu.’, a čovjek kaza: ‘Zadužila me je da te upitam šta bi (druugo) bilo ravno hadžu sa tobom?’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Prenesi joj neka je na nju mir i Allahova milost i bereket, i obavijesti je da je umra u ramazanu ravna hadžu sa mnom.’”

1992. ISPRİČAO NAM JE Abdulea’la b. Hammad, kog je obavijestio Davud

vredniji od umre. Meni ovo Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče, pa ne znam da li to što je rekao vrijedi samo za mene (pošto sam stara i bolesna) ili, pak, vrijedi za svakoga.”

١٩٩١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ غَامِرِ الْأَحْوَلِ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَجَّ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ لِرِزْوَجِهَا أَحِبِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جَمَلِكَ فَقَالَ: مَا عِنْدِي مَا أَحْبُّكَ عَلَيْهِ قَالَتْ أَحِبِّي عَلَى جَمَلِكَ فَلَايْنِ قَالَ ذَلِكَ حَبِيسٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ امْرَأَتِي تَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَإِنَّهَا سَأَلْتَنِي الْحَجَّ مَعَكَ قَالَتْ: أَحِبِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: مَا عِنْدِي مَا أَحْبُّكَ عَلَيْهِ قَالَتْ أَحِبِّي عَلَى جَمَلِكَ فَلَايْنِ فَقُلْتُ ذَلِكَ حَبِيسٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ: أَمَا إِنَّكَ لَوْ أَحْبَبْتَهَا عَلَيْهِ كَانَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ وَإِنَّهَا أَمَرْتَنِي أَنْ أَسْأَلَكَ مَا يَغْدِلُ حَجَّةَ مَعَكَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَقْرَبُهَا السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ وَأَخْبِرْهَا أَنَّهَا تَغْدِلُ حَجَّةَ مَعِي يَغْنِي عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ.

١٩٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ

b. Abdurrahman, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je obavio dvije umre: jednu u mjesecu zul-kadetu, a drugu u mjesecu ševalu.”⁴⁵⁷

1993. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ebu Ishaka, da je Mudžahid kazao: “Ibn Omer je upitan: ‘Koliko je puta Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio na umri?’ ‘Dva puta.’ – odgovori on. Aiša reče: ‘Ibn Omer zna da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio tri umre, pored one koju je obavio skupa sa hadžom na Oprosnom hadžu.’”⁴⁵⁸

1994. ISPRIČALI SU NAM En-Nufejli i Kutejbe, njih je obavijestio Davud b. Abdurrahman el-Attar, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je obavio četiri umre: prva je u vrijeme Hudejbije,⁴⁵⁹ druga je ona o kojoj su se dogovorili da se obavi naredne godine, treća je iz El-Dži’rane i četvrta – koju je obavio sa hadžom.”

عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ عُمَرَتَيْنِ عُمْرَةً فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً فِي شَوَّالٍ.

١٩٩٣. حَدَّثَنَا الثُّمَيْلِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: سُئِلَ ابْنُ عُمَرَ كَمْ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَرَّتَيْنِ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: لَقَدْ عَلِمَ ابْنُ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ اعْتَمَرَ ثَلَاثًا سِوَى الَّتِي قَرَنَهَا بِحَجَّةِ الْوَدَاعِ.

١٩٩٤. حَدَّثَنَا الثُّمَيْلِيُّ وَتُوتَيْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعَ عُمَرٍ عُمْرَةَ الْخُدَيْبِيَّةِ وَالثَّانِيَةَ حِينَ تَوَاطَفُوا عَلَى عُمْرَةٍ مِنْ قَابِلٍ، وَالثَّلَاثَةَ مِنَ الْجِعْرَانِيَّةِ، وَالرَّابِعَةَ الَّتِي قَرَنَ مَعَ حَجَّتِهِ.

⁴⁵⁷ U hadisu koji je zabilježio Seid b. Mensur od Ed-Daverdija, on od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše, stoji: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je obavio tri umre: dvije u mjesecu zul-kadetu, a jednu u ševalu.” Isti smisao je zabilježio i Malik u *Muvetta’u* sa senedom od Hišama b. Urvea, a on od svoga oca.

⁴⁵⁸ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁴⁵⁹ Allahov Poslanik, a.s., je pošao na umru. Na Hudejbiji su ga Kurejšije zaustavili i nisu mu dozvoli da uđe u Mekku. Sa njim su postigli čuveni sporazum, prema kome se Muhammed, s.a.v.s., sa ashabima morao vratiti te godine neobavivši umru, već je obaviti iduće godine. Iako Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada nije obavio umru, mnogi je ubrajaju u njegove umre, jer je na Hudejbiji skinuo ihrame i zaklao kurbane.

1995. ISPRIČALI SU NAM Ebul-Velid et-Tajalisi i Hudbe b. Halid, koje je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, a on od Enesa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je obavio četiri umre, i to sve u mjesecu zul-ka’detu, osim one koju je obavio sa hadžom.”

Ebu Davud kaže: “Ovaj dio hadisa od Hudbea sam precizno upamtio, a čuo sam ga i od Ebul-Velida, ali nisam precizno upamtio: ‘Umra u vrijeme Hudejbije (ili je kazao: iz Hudejbije) i nadoknađena umra u mjesecu zul-kadetu, umra iz El-Dži’rane, kada je podijeljen plijen sa Hunejna (također) u mjesecu zul-kadetu i umra sa hadžom.”

81. Da li će žena koja je zanijetila umru, a potom dobila mjesečnicu, pa prekinula umru a zanijetila hadž, nadoknađivati umru

1996. ISPRIČAO NAM JE Abdul-A’la b. Hammad, kog je obavijestio Davud b. Abdurrahman, prenijevši od Abdullaha b. Osmana b. Husajma, on od Jusufa b. Maheka, on od Hafse bint Abdurrahman b. Ebu Bekr, a ona od svoga oca: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je Abdurrahmanu rekao: ‘Abdurrahmane, stavi svoju sestru Aišu na jahalicu iza sebe, i odvedi je da od Ten’ima zanijeti umru. Kad se spustiš sa uzvišenja, neka obuče ihram. To je primljena umra.’”⁴⁶⁰

١٩٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّلَيْبِيُّ وَهُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَا حَدَّثَنَا هَمَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ كُلَّهُنَّ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي مَعَ حَجَّتَيْهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَتَقَنَّتُ مِنْ هَاهُنَا مِنْ هُدْبَةَ وَسَيَعْنُهُ مِنْ أَبِي الْوَلِيدِ وَلَمْ أَضِطِّطْهُ عُمَرَةً زَمَنَ الْحُدَيْبِيَّةِ أَوْ مِنَ الْحُدَيْبِيَّةِ وَعُمَرَةَ الْقَضَاءِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمَرَةً مِنَ الْمُجْعَرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ عَنَائِمَ حُنَيْنٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمَرَةً مَعَ حَجَّتَيْهِ.

٨١. بَابُ الْمُهَلَّةِ بِالْعُمَرَةِ تَحِيضُ قَيْدِ رُكْمِهَا الْحَجَّ فَتَنْفُضُ عُمَرَتَهَا وَتُهَيِّلُ بِالْحَجِّ هَلْ تَقْضِي عُمَرَتَهَا

١٩٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حُثَيْمٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ أُرِدْفُ أُخْتَكَ عَائِشَةَ فَأَعْرِضْهَا مِنَ التَّنْعِيمِ فَإِذَا هَبَطْتَ بِهَا مِنَ الْأَكْمَةِ فَلْتَحْرِمِ فَإِنَّهَا عُمَرَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ.

⁴⁶⁰ Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pošao na Oprosnu hadž, sa njim je krenula i Aiša. Ona je zanijetila umru, jer je mislila prvo obaviti umru, a nakon nje i hadž. S obzirom da je dobila mjesečnicu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi da prekine umru i da nastavi sa obredima hadža. Kad je završila sa hadžom, Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

1997. ISPRİČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Seid b. Muzahim b. Ebu Muzahim, prenijevši od njegovog oca Ebu Muzahima, on od Abdulaziza b. Abdulla-ha b. Esida, a on od Muharriša el-Ka'bija: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je otišao do mjesta El-Džirane. U tamošnjoj džamiji je klanjao onoliko koliko je Allah htio da klanja, potom je obukao ihram i uzjahao svoju jahalicu okrenuvši se prema dolini Serif, izišao na put koji vodi za Medinu, osvanuo je u Mekki, kao da je u njoj i spavao."⁴⁶¹

82. O boravku (u Mekki) prilikom umre

1998. ISPRİČAO NAM JE Davud b. Ru-šejd, kog je obavijestio Jahja b. Zekerijja, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ebana b. Saliha i Ibn Ebu Nedžiha, oni od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, prilikom naknadne umre, (u Mekki) boravio tri dana."⁴⁶²

١٩٩٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَرْزُوحٍ بْنُ أَبِي مَرْزُوحٍ حَدَّثَنِي أَبِي مَرْزُوحٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْكُفَيْيِّ قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجِعْرَانَةَ فَجَاءَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَرَكِعَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَحْرَمَ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى رَاحِلَتِهِ فَاسْتَقْبَلَ بَطْنَ سَرْفٍ حَقَّى لِقَى طَرِيقِ الْمَدِينَةِ فَأَصْبَحَ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ.

٨٢. بَابُ الْمَقَامِ فِي الْعُمْرَةِ

١٩٩٨. حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رَشِيدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ وَعَنْ ابْنِ أَبِي عُجَيْبٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَامَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ ثَلَاثًا.

ju je poslao sa njenim bratom Abdurrahmanom da ode do Ten'ima, tamo obuče ihram i naknadno obavi započetu umru.

⁴⁶¹ Allahov Poslanik, a.s., bijaše u Mekki. Tajno je noću otišao do mjesta El-Džirane, obukao ihram, potom se vratio u Mekku i do zore obavio umru da to niko nije primijetio. Ljudi su mislili da je on u Mekki svu noć spavao, a nisu znali da je u međuvremenu obavio umru. Otuda je ova umra za mnoge ostala tajna.

⁴⁶² Ibnul-Kajjim kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslije Hidžre u Mekku dolazio pet puta. Prvi njegov dolazak bio je onda kada je sa vraćen Hudejbije. Drugi dolazak je bio naredne godine, kada je nadoknadio umru koju nije obavio kada je vraćen sa Hudejbije. Tada je u Mekki proveo tri dana. Treći njegov dolazak je bio u godini u kojoj je oslobođena Mekka, u ramazanu. Četvrti njegov ulazak je bio onda kada je umru zanijetio iz mjesta El-Džirane i peti njegov ulazak u Mekku je bio u vrijeme

83. O tavaful-ifadu⁴⁶³ prilikom hadža

1999. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je obavio tavaful-ifada prvog dana Bajrama, potom je podne klanjao na Mini, kada se vratio (iz Mekke).”⁴⁶⁴

2000. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel i Jahja b. Mein, isti smisao, njih je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ebu Ubejdea b. Abdullaha b. Zem’aa, ovaj od svoga oca i od majke Zejnebe bint Ebu Seleme, da je Ummu Seleme kazala: “Prve noći Kurban-bajrama Allahov Poslanik, s.a.v.s., je bio kod mene. Tada je ušao Vehb b. Zem’a sa nekim čovjekom iz porodice Beni Umejje. Bili su u košuljama. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita Vehba: ‘Ebu Abdullahu,

٨٣. بَابُ الْإِفَاضَةِ فِي الْحَجِّ

١٩٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمرَانَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفَاضَ يَوْمَ النَّحْرِ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ بَيْنِي - يَغْنِي رَاجِعًا.

٢٠٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَنَجِي بْنِ مَعِينٍ الْمَعْنَى وَاحِدٌ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُمرَةَ عَنْ أَبِيهِ وَعَنْ أُمِّهِ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ يُحَدِّثَانِيهِ جَمِيعًا ذَلِكَ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَتْ لِي لَيْلِي الَّتِي يَصِيرُ إِلَيَّ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَاءَ يَوْمِ النَّحْرِ فَصَارَ إِلَيَّ وَدَخَلَ عَلَيَّ وَهَبُ بْنُ زُمرَةَ وَمَعَهُ رَجُلٌ مِنْ آلِ أَبِي أُمَيَّةَ مَتَمِّضِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِيُوْهَبِ

Oprosnog hadža.

⁴⁶³ Tavaful-ifada ili tavafuz-zijare je tavaf koji se obavlja nakon što se bace kamenčići na Džemretul-Akabe. On je jedan od farzova hadža. Ko ga propusti, hadž mu nije ispravan.

⁴⁶⁴ U nekim predanjima stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao podne u Mekki. Šejhul-islam Ibn Tejmije daje prednost predanjima u kojima stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao podne na Mini u odnosu na ona u kojima stoji da ga je klanjao u Mekki, iz nekoliko razloga: 1) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao podne u Mekki, ljudi bi na Mini bili bez imama ili bi ga neko morao zamijeniti, a niko nije prenio da se to dogodilo; 2) da je klanjao podne u Mekki, Mekkelije bi morale upotpuniti podne sa četiri rekata, jer su kod kuće, a niko nije prenio da su to uradili; 3) da je klanjao podne u Mekki, ljudi bi pomiješali dva rekata farza sa dva rekata tavafa i ne bi znali šta Vjerovjesnik, s.a.v.s., tačno klanja.

jesi li obavio tavaful-ifadu?’ ‘Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče.’ – reče on, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Onda skini košulju.’ Skinuo ju je, a i njegov drug isto učini, a onda upita: ‘A zbog čega, Allahov Poslaniče?’ On reče: ‘U ovom danu vam je dozvoljeno da se, nakon što bacite kamenčiće, oslobodite svih ihramskih zabrana, osim sastanka sa ženama (ukoliko tavaf oko ove kuće obavite prije noći). Ukoliko, pak, zanoćite, a niste obavili tavaf, ponovo vam sve postaje zabranjeno, i to sve dotle dok ne obavite tavaf oko Kabe.’”⁴⁶⁵

2001. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Abdurrahman, ovaj od Sufjana, on od Ebuz-Zubejra, a on od Aiše i Ibn Abbasa: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je odgodio obavljanje tavafa do noći prvog dana Bajrama.”⁴⁶⁶

هَلْ أَقَضْتَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَالَا لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْزَعُ عَنْكَ الْقَمِيصَ قَالَ فَتَرَعَهُ مِنْ رَأْسِهِ وَتَرَغَ صَاحِبُهُ قَمِيصَهُ مِنْ رَأْسِهِ ثُمَّ قَالَ وَلَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ رَخَّصَ لَكُمْ إِذَا أَنْتُمْ رَمَيْتُمُ الْجُمُرَةَ أَنْ تَحِلُّوا يَعْنِي مِنْ كُلِّ مَا حُرِّمْتُمْ مِنْهُ إِلَّا النِّسَاءَ فَإِذَا أَمْسَيْتُمْ قَبْلَ أَنْ تَطُوفُوا هَذَا الْبَيْتِ صِرْتُمْ حُرْمًا كَهَيْئَتِكُمْ قَبْلَ أَنْ تَرْمُوا الْجُمُرَةَ حَتَّى تَطُوفُوا بِهِ.

٤٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَّرَ طَوَافَ يَوْمِ التَّحْرِ إِلَى اللَّيْلِ.

⁴⁶⁵ Dakle, dok ne obavite tavul-ifadu ili tavuz-zijaru.

⁴⁶⁶ Ibn Kattan el-Fasi smatra da je ovaj hadis protivrječan hadisima koje prenose Ibn Omer i Džabir u kojima stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tavafuz-zijare obavio prvog dana Bajrama, danju. El-Buhari i Muslim bilježe od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tavafuz-zijare obavio prvog dana Bajrama, potom se vratio i na Mini klanjao podne.

Muslim bilježi od Džabira da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., zaklao kurban, potom uzjahao devu, otišao u Mekku i obavio tavafuz-zijare, a potom u Mekki klanjao podne.

El-Buhari je, u *Džamius-Sahihu*, pomirio različitost ovih predanja tako što je utvrdio da se hadisi koje prenose Ibn Omer i Džabir odnose na obavljanje tavafuz-zijare prvog dana, dok se hadisi koje prenose Ibn Abbas i Aiša odnose na njegovo obavljanje u preostalim danima Kurban-bajrama.

El-Mubarekfuri smatra da nije potrebno tražiti pomirljiva rješenja među spomenutim hadisima, zato što je hadis koji prenose Ibn Abbas i Aiša, po njegovom mišljenju, slab (daif).

2002. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ataa b. Ebu Rebaha, a on od Ibn Abbasa: “Vjetrovjesnik, s.a.v.s., ni u jednom od sedam krugova tavaful-ifadea nije išao brzo, tresući ramenima.”⁴⁶⁷

84. O oprostaju (oprostajnom tavafu)

2003. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Sulejmana el-Ahvela, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa: “Ljudi su poslije obavljenog hadža odlazili na sve strane, pa je Vjetrovjesnik, s.a.v.s., rekao: ‘Neka se niko ne razilazi dok mu posljednje što će učiniti ne bude obilazak oko Kabe.’”⁴⁶⁸

85. Žena koja dobije mjesečnicu napustit će (Mekku) poslije obavljenog tavaful-ifada

2004. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je spomenuo Safiju bint Hujejj. Neko reče: ‘Dobila je mjesečnicu.’ ‘Zar se zbog nje moramo zadržati duže?’ – upita on. ‘Ona je obavila

٤٠٠٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رِيَّاحٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَرْمُلْ فِي السَّبْعِ الَّذِي أَفَاضَ فِيهِ.

٨٤. بَابُ الْوَدَاعِ

٤٠٠٣. حَدَّثَنَا تَصْرُبُنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ طَاوُوسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّاسُ يَنْصَرِفُونَ فِي كُلِّ وَجْهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَنْفِرَنَّ أَحَدٌ حَتَّى يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِ الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ.

٨٥. بَابُ الْحَائِضِ تَخْرُجُ بَعْدَ الْإِفَاضَةِ

٤٠٠٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُوَيٍّْ فَقِيلَ إِنَّهَا قَدْ حَاضَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

⁴⁶⁷ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁴⁶⁸ Dakle, ljudi su nakon obavljenog hadža odlazili na sve strane, ne vodeći računa je li im posljednje što su učinili bio tavaf ili nije. Pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da posljednje što će onaj koji obavlja hadž ili umru uraditi bude oprostajni tavaf.

tavaful-ifadu.’ – rekoše prisutni, a on каза: ‘U tom slučaju, nećemo.’⁴⁶⁹

2005. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Ja’laa b. Ataa, on od El-Velida b. Abdurrahmana, da je El-Haris b. Abdullah b. Evs kazao: “Otišao sam kod Omera b. el-Hattaba i upitao ga za ženu koja, nakon što obavi tavaf oko Kabe, prvog dana Kurban-bajrama dobije mjesecnicu, pa je rekao: ‘Neka joj tavaf bude posljednje što je obavila.’ Haris reče: ‘Isto tako mi je odgovorio i Allahov Poslanik, s.a.v.s.’ Kad to ču, Omer reče: ‘Ruke ti otpale, pitaš me o nečemu o čemu si pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da bih drugačije rekao!?’”

86. O oproštajnom tavafu

2006. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, on od Efleha, a on od El-Kasima, da je Aiša kazala: “Zanijetila sam umru iz Et-Ten’ima. Ušla sam (u Harem) i obavila propuštenu umru. Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je čekao u dolini El-Ebtah.⁴⁷⁰ Kad sam završila, naredio je

لَعَلَّهَا حَابِسْتُنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا
قَدْ أَقَاصَتْ فَقَالَ: فَلَا إِذَا.

٢٠٠٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا أَبُو
عَوَّاتَةَ عَنْ يَعْقُبَ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ الْوَلِيدِ بْنِ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ أُوَيْسٍ قَالَ: أَتَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ
فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ تَطُوفُ بِالْبَيْتِ يَوْمَ
التَّحْرِيمِ ثُمَّ تَحْيِضُ. قَالَ: لِيَكُنْ آخِرُ
عَهْدِهَا بِالْبَيْتِ. قَالَ فَقَالَ: الْحَارِثُ
كَذَلِكَ أَفْتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ. قَالَ فَقَالَ: عُمَرُ أَرَيْتَ عَنْ يَدَيْكَ
سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ سَأَلْتَ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكَيْ مَا أُخَالِفَ.

٨٦. بَابُ طَوَافِ الْوَدَاعِ

٢٠٠٦. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدِ
عَنْ أَفْلَحَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنِ عَائِشَةَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَحْرَمْتُ مِنَ التَّحْنِيمِ
بِعُمْرَةٍ فَدَخَلْتُ فَقَضَيْتُ عُمْرَتِي
وَأَنْتَظِرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

⁴⁶⁹ Ovdje je Allahov Poslanik, s.a.v.s., mislio da Safijja nije obavila tavaful-ifade ili tavaful-zijare, koji je hadžski rukn. Zato je rekao da će se morati zadržati u Mekki sve dok joj mjesecnica ne prođe, kako bi i ona mogla obaviti taj tavaf. Međutim, kada su mu rekli da je ona obavila tavaful-ifade, prije nego joj je nastupio mjesecni ciklus, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče da neće morati produžavati boravak u Mekki. Time im je stavio do znanja da oprosni tavaf ne spada u ruknove hadža, i žene koje ga propuste zbog mjesečnog ciklusa nisu obavezne zaklati kurban.

⁴⁷⁰ El-Ebtah je dolina između Mekke i Mine. Nalazi se u mjestu u kome je živjelo pleme Benu Kinane, koje se suprotstavilo Kurejšijama i zahtijevalo prekid bojkota protiv muslimana. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, silazeći s Mine, svratio u dolinu

ljudima da krenu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao do Kabe, obavio tavaf oko nje, a onda otišao (za Medinu).⁴⁷¹

2007. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Bekr el-Hanefi, prenijevši od Efleha, on od El-Kasima, da je Aiša kazala: “Sišla sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., pri povratku (sa Mine) među posljednjim osobama, pa se spustio do El-Muhassaba.”⁴⁷²

Ebu Davud kaže: “Ibnul-Beššar nije spomenuo priču u vezi njenog slanja do Et-Ten’ima, kako stoji u ovom hadisu. Ona kaže: ‘Potom sam do njega došla u zoru. On oglasi ashabi-ma pokret. Pošto krenuše, on prije sabahskog namaza svrati do Kabe, obavi oprostajni tavaf, a onda krenu za Medinu.’”

2008. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Hišam b. Jusuf, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ubejdullaha b. Ebu Jezida, ovaj od Abdurrahmana b. Tarika, on od svoje majke: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi došao na jedno mjesto

وَسَلَّمَ بِالْأَبْطَاحِ حَتَّى فَرَعَتْ وَأَمَرَ النَّاسَ بِالرَّجِيلِ قَالَتْ وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّبِيَّ قَطَافَ بِهِ ثُمَّ حَرَجَ.

٢٠٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ يَغْنِي الْحَنَفِيَّ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: حَرَجْتُ مَعَهُ تَعْنِي - مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي النَّفْرِ الْآخِرِ فَنَزَلَ الْمُحَصَّبَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَمْ يَذْكُرْ ابْنُ بَشَّارٍ قِصَّةَ بَعْثِهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَتْ ثُمَّ جِئْتُهُ بِسَحَرٍ فَأَذَّنَ فِي أَصْحَابِهِ بِالرَّجِيلِ فَأَنْتَحَلَ فَمَرَّ بِالنَّبِيِّ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ قَطَافَ بِهِ حِينَ حَرَجَ ثُمَّ انْصَرَفَ مُتَوَجِّهًا إِلَى الْمَدِينَةِ.

٢٠٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ طَارِقٍ أَخْبَرَهُ عَنْ أُمِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا جَارَ مَكَانًا

El-Ebtah, gdje je klanjao podne i ikindiju, i akšam i jaciju, i proveo jedan dio, ili pak cijelu noć, kako je spomenuto u nekim predanjima. Otuda većina učenjaka smatra da je svraćanje u dolinu El-Ebtah i boravak u njoj mustehab, a nije obavezno.

⁴⁷¹ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je obavio oprostajni tavaf.

⁴⁷² El-Muhassab je mjesto na Mini za bacanje kamenčića.

u Ja'laovoj kući,⁴⁷³ – Ubejdullah je to mjesto zaboravio – “okrenuo se prema kibli i učio dovu.”⁴⁷⁴

87. O et-tahsibu⁴⁷⁵

2009. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odsjedao u El-Muhassab samo da bi bio odmorniji za putovanje; to nije sunnet. Zato ko hoće neka odsjedne u njemu, a ko neće, ne mora.”⁴⁷⁶

2010. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel i Osman b. Ebu Šejbe, isti smisao. A ispričao nam je i Musedded. Njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Saliha b. Kejsana, on od Sulejmana b. Jesara, da je Ebu Rafia rekao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi nije naredio da odsjednemo u El-Muhassabu, ali sam mu ja u njemu postavio šator, te je zbog toga tu odsjeo.”⁴⁷⁷

Musedded kaže: “Ebu Rafia je bio kod Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., stvari.” Osman veli: “...u El-Ebtahu.”

مِنْ دَارِ يَعْلى نَسِيَهُ عُبَيْدُ اللّٰهِ اسْتَقْبَلَ
الْبَيْتَ قَدَعًا.

٨٧. بَاب التَّحْصِيْبِ

٢٠٠٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامِ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّمَا نَزَلَ رَسُولُ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُحَصَّبَ لِيَكُونَ
أَسْتَمَعَ لِمُخْرُوجِهِ وَلَيْسَ بِسُنَّةٍ فَمَنْ شَاءَ
نَزَلَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَنْزِلْهُ.

٢٠١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَعُثْمَانُ
بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْمَعْنَى ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ
قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ
كَيْسَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ قَالَ
أَبُو رَافِعٍ لَمْ يَأْمُرْنِي رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَنْزِلَهُ وَأَعْيَنَ صَرَبْتُ
قُبَّتُهُ فَنَزَلْتُهُ.

قَالَ مُسَدَّدٌ: وَكَانَ عَلَى نَقْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ عُثْمَانُ: يَعْلى فِي الْأَبْطَحِ.

⁴⁷³ Abadi smatra da se ovdje najvjerojatnije radilo o mjestu u Ja'laovoj kući na kome se primala dova.

⁴⁷⁴ Bilježe ga i En-Nesai u *Sunenu* i El-Buhari u *Et-Tarihul-kebiru*.

⁴⁷⁵ Et-Tahsib je boravak u mjestu El-Muhassabu na Mini. Boravak u tom mjestu ne spada u propise hadža. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tu odsjeo da se odmori, tu je klanjao podne i kindiju, i akšam i jaciju, i prespavao četrnaestu noć zul-hidždžeta. Otuda se boravak u El-Muhassabu smatra mustehabom.

⁴⁷⁶ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

⁴⁷⁷ Bilježi ga Muslim u *Sabihu*.

2011. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a on od Amra b. Osmana, da je Usame b. Zejd upitao: "Allahov Poslaniče, gdje ćeš sutra, u sklopu svoga hadža, odsjesti?" Reče: "Je li nam Akil ostavio kuću?"⁴⁷⁸ Odsjest ćemo u Hajfu – tj. u El-Muhassabu – dolini plemena Benu Kinane, koje se suprotstavilo Kurejšijama neženjenjem i neudavanjem od Hašimovića, nepružanjem utočišta i time da od njih ništa ne kupuju, niti da im šta prodaju."⁴⁷⁹

Ez-Zuhri kaže: "El-Hajf je dolina."

2012. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Omer, prenijevši od Ebu Amra el-Evzaija, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prilikom povratka sa Mine rekao: "Mi ćemo sutra odsjesti..." – pa je spomenuo slično prethodnom hadisu. Nije spomenuo njegov početak niti je spomenuo dolinu El-Hajf.⁴⁸⁰

٢٠١١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنِ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنِ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْنَ تَنْزِلُ عَدَا فِي حَجَّتَيْهِ؟ قَالَ هَلْ تَرَكَ لَنَا عَقِيلٌ مَنزِلًا، ثُمَّ قَالَ نَحْنُ نَارِلُونَ بِحَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ قَامَسَتْ قُرَيْشٌ عَلَى الْكُفْرِ يَعْنِي الْمُحَصَّبَ وَذَلِكَ أَنْ بَنِي كِنَانَةَ حَالَفَتْ قُرَيْشًا عَلَى بَنِي هَاشِمٍ أَنْ لَا يُنَاكِحُوهُمْ وَلَا يُؤْوُوهُمْ وَلَا يُبَايِعُوهُمْ.

قَالَ الرَّهْرِيُّ: وَالْحَيْفُ الْوَادِي.

٢٠١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَمْرٌو حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو يَعْنِي الْأَوْزَاعِيَّ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حِينَ أَرَادَ أَنْ يَنْفِرَ مِنْ مَيْ: نَحْنُ نَارِلُونَ عَدَا فَدَكَّرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ أَوْلَاهُ وَلَا ذَكَرَ الْحَيْفَ الْوَادِي.

⁴⁷⁸ Akil je jedan od Ebu Talibovih sinova. Ebu Talib je imao četvericu sinova: Akila, Taliba, Džafera i Aliju. S obzirom da su Džafer i Alija primili islam, Ebu Talib im nije ništa ostavio u nasljedstvo. Svu imovinu je ostavio Talibu i Akilu, koji su ostali idolopoklonici. S obzirom da je Talib poginuo na Bedru, otuda ironično pitanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Je li nam Akil ostavio kuću u Mekki?", koja bi, po pravilu, trebala pripasti Džaferu i Aliji.

⁴⁷⁹ Pleme Benu Kinane je prekinulo bojkot protiv muslimana i usprotivilo se Kurejšijama u tome da i dalje muslimane drže u izolaciji. Ono je živjelo u dolini El-Muhassab, na Mini.

⁴⁸⁰ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu* u nešto dužem obliku.

2013. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Musa, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Humejda, on od Bekra b. Abdullaha i Ejuba, njih dvojica od Nafia: “Ibn Omer bi malo odspavao u El-Bethau, a onda bi ušao u Mekku, tvrdeći da je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., tako činio.”⁴⁸¹

2014. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Affan, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Humejda, ovaj od Bekra b. Abdullaha, on od Ibn Omera, a prenosi i Ejub od Nafia, a on od Ibn Omera: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je u El-Bethau klanjao podne i ikindiju, i akšam i jaciju, potom malo odspavao, a onda ušao u Mekku. I Ibn Omer je tako činio.”

88. O onome koji prilikom obavljanja hadža uradi nešto prije njegovog vakta

2015. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ibn Šihaba, a on od Isaa b. Talhe b. Ubejdullaha, da je Abdullah b. Amr b. el-As kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, prilikom Oprosnog hadža, stajao na Mini, a ljudi su ga pitali. Dođe neki čovjek i reče: ‘Allahov Poslaniče, ja sam, zaboravivši, obrijao glavu prije nego sam zaklao kurban.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Zakolji kurban – neće smetati.’ Dođe drugi čovjek i reče: ‘Allahov Poslaniče, ja sam, zaboravivši, zaklao kurban prije nego sam bacio kamenčiće.’ On reče: ‘Baci kamenčiće – neće smetati.’ Toga dana nije

٢٠١٣. حَدَّثَنَا مُوسَى أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَأَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يَهْجِعُ هَجْعَةً بِالْبَطْحَاءِ، ثُمَّ يَدْخُلُ مَكَّةَ وَيَزْعُمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ.

٢٠١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَفَّانٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِالْبَطْحَاءِ ثُمَّ هَجَعَ بِهَا هَجْعَةً ثُمَّ دَخَلَ مَكَّةَ، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ.

٨٨. بَابُ فِيْمَنْ قَدَّمَ شَيْئًا قَبْلَ شَيْءٍ فِي حَجِّهِ

٢٠١٥. حَدَّثَنَا الْقَعْتَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَيْسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عَبِيدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّهُ قَالَ: وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بَيْنِي يَسْأَلُونَهُ فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَمْ أَشْعُرْ فَحَلَمْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَذْبَحْ وَلَا حَرَجَ، وَجَاءَ رَجُلٌ آخَرَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَشْعُرْ فَتَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَزِي، قَالَ: أَرِمْ وَلَا حَرَجَ. قَالَ: فَمَا سُئِلَ

⁴⁸¹ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

upitan ni za što od onoga što je učinjeno ranije ili kasnije, a da nije rekao: 'Uradi to – neće smetati.'⁴⁸²

2016. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Eš-Šejbanija, a on od Zijada b. Ilakea, da je Usame b. Šerik kazao: "Bio sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., na hadžu. Ljudi su mu prilazili (i postavljali pitanja). Među njima je bilo i onih koji su govorili: 'Allahov Poslaniče, obavio sam sa'j prije nego što sam obavio tavaf.'⁴⁸³, ili: 'To i to sam uradio prije nego što je trebalo, a to i to sam uradio kasnije nego što je trebalo uraditi.' On je svima odgovarao: 'Ne smeta, ne smeta.', osim čovjeku koji je okaljao čast muslimana, (za njega je kazao) da je griješan, da je nasilnik i da je propao.'⁴⁸⁴

89. O Mekki

2017. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Kesira b. Kesira b. el-Muttaliba b. Ebu Vida'a, on od nekoga iz

يَوْمِيذٍ عَنْ شُعْبَةَ قُدَمٍ أَوْ أُخْرَى إِلَّا قَالَ:
اصْنَعْ وَلَا حَرَجَ.

٢٠١٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا
جَرِيرٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ
عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ قَالَ: حَرَجْتُ مَعَ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجًّا فَكَانَ
النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمَنْ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
سَعَيْتُ قَبْلَ أَنْ أَطُوفَ أَوْ قَدَّمْتُ شَيْئًا
أَوْ أُخَّرْتُ شَيْئًا فَكَانَ يَقُولُ: لَا حَرَجَ، لَا
حَرَجَ إِلَّا عَلَى رَجُلٍ افْتَرَضَ عِرْضَ رَجُلٍ
مُسْلِمٍ وَهُوَ ظَالِمٌ، فَذَلِكَ الَّذِي حَرَجَ
وَهَلَكَ.

٨٩. بَابٌ فِي مَكَّةَ

٢٠١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ
كَثِيرِ بْنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ أَبِي وَدَاعَةَ عَنِ
بَعْضِ أَهْلِهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ

⁴⁸² Ranije smo spomenuli da postoje četiri obreda koji se obavljaju prvog dana Kurban-bajrama, a koje je sunnet obaviti sljedećim redoslijedom: baciti kamenčiće na Džemretul-Akabe, zaklati kurban, pa obrijati glavu i obaviti tavaful-ifadu/tavafuz-zijaru. Ukoliko neko neki od spomenutih obreda učini mimo ovog redoslijeda, neće biti griješan i to mu neće dovesti hadž u pitanje. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

⁴⁸³ Prije nego sam obavio tavafuz-zijare.

⁴⁸⁴ Tj. da je kaljanjem časti muslimana počinio grijeh za koji mu je potrebna tevba i traženje oprostata od dotične osobe. U protivnom će propasti.

svoje porodice, a on od svoga djeda, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao okrenuvši se vratima plemena Benu Sehm. Ljudi prolazahu ispred njega, a između njih nemaše sutre.⁴⁸⁵

Sufjan kaže: “Između njega i Kabe nema sutre. Ibn Džurejdž nas je obavijestio od njega, rekavši: ‘Saopćio nam je Kesir, prenijevši od svoga oca.’ Ja sam ga upitao o tome, a on je rekao: ‘Ja to nisam čuo izravno od svoga oca, nego mi je prenio neko od nekoga iz moje familije, a on je prenio od moga djeda.’”

90. O svetosti Mekke

2018. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio El-Velid b. Muslim, prenijevši od El-Evzaije, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, ovaj od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea: “Pošto je Allah omogućio Svome Poslaniku da oslobodi Mekku, Vjerovjesnik, s.a.v.s., stade pred ljude, zahvali Allahu i izgovori riječi slave, a potom reče: ‘Allah je spriječio slonove da oskrnave Mekku, a dao je vlast nad njom Svome Poslaniku i vjernicima. Meni je dozvoljeno (prolijevanje krvi) samo u jednom trenutku, ovog dana. Nakon ovoga trenutka ona postaje zabranjena sve do Sudnjeg dana. Nije dopušteno sjeći njeno drveće, niti plašiti njen ulov, niti je (u njoj) dozvoljeno uzimanje

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِمَّا بَيْنِي
بَابُ بَنِي سَهْمٍ وَالنَّاسُ يَمُرُّونَ بَيْنَ يَدَيْهِ
وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا سُتْرَةٌ قَالَ سُفْيَانُ لَيْسَ
بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْكَعْبَةِ سُتْرَةٌ.

قَالَ سُفْيَانُ كَانَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا عَنْهُ قَالَ
أَخْبَرَنَا كَثِيرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ:
لَيْسَ مِنْ أَبِي سِعْفَةَ وَلَكِنْ مِنْ بَعْضِ
أَهْلِي عَنِ جَدِّي.

٩٠. بَابُ تَحْرِيمِ حَرَمِ مَكَّةَ

٢٠١٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ
حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَعْفِي ابْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ
أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: لَمَّا فَتَحَ
اللَّهُ تَعَالَى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِمْ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى
عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ
الْفِيلَ وَسَلَّطَ عَلَيْهَا رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ
وَأِنَّمَا أُجِلَّتْ لِي سَاعَةٌ مِنَ التَّهَارُثِ ثُمَّ هِيَ
حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا يُعْضَدُ شَجَرُهَا
وَلَا يُتَفَرَّصُ صَيْدُهَا وَلَا تَحْمَلُ لُفْظُهَا

⁴⁸⁵ Iz ovog hadisa zaključujemo, tvrdi Abadi, da u Mekki nije potrebno stavljati sutru između klanjača i Kabe, i da prolazak ispred klanjača ne smeta namazu, jer su oni koji su tavafili prolazili između Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i Kabe, i on ih nije opomenuo, niti je stavljao sutru. El-Munziri kaže: “U senedu ovoga hadisa je nepoznat prenosilac.”

pronađene izgubljene stvari, osim onome ko je želi oglasiti.”⁴⁸⁶ Tad ustade Abbas i reče: ‘Allahov Poslaniče, (zabranjeno je sjeći njeno drveće) osim mirisne žukve, jer nju koristimo za (mirisanje) mezara i (pokrivanje) kuća.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Osim mirisne žukve.’”

Ebu Davud kaže: “U njemu je Ibnul-Musaffa, prenijevši od El-Velida, dodao: ‘Ustao je Ebu Šah, čovjek iz Jemena, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, napišite mi to.’, pa je Allahov Poslanik, a.s., rekao: ‘Napišite to Ebu Šahu!’ Upitao sam El-Evzaija: ‘Na šta su se odnosile njegove riječi: ‘Napišite Ebu Šahu’? On reče: ‘Na govor koji je čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’”

2019. ISPRICAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Mudžahida, a on od Tavusa, da je Ibn Abbas, u vezi sa ovim slučajem, kazao: “Niti će se kidati njeno bilje.”⁴⁸⁷

إِلَّا لِمُنَشِدٍ فَقَالَ: عَبَّاسُ أَوْ قَالَ قَالَ
الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّهُ
لِقُبُورِنَا وَبُيُوتِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِلَّا الْإِذْخِرَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَأَدْنَا فِيهِ ابْنُ الْمُصَفَّى عَنْ
الْوَلِيدِ: فَقَامَ أَبُو شَاهٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ
فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكْتُبُوا لِي فَقَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ
قُلْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ مَا قَوْلُهُ أَكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ قَالَ
هَذِهِ الْخُطْبَةُ الَّتِي سَمِعَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢٠١٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا
جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ
طَاوُوسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي هَذِهِ الْقِصَّةِ
قَالَ: وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا.

⁴⁸⁶ Et-Tirmizijevo predanje glasi: “Dok je spremao vojsku za Mekku, Ebu Šurejh el-Adevi je rekao Amru b. Seidu: ‘Dozvoli mi, zapovjedniče, da ti prenesem riječi koje je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uputio dan nakon Oslobođenja Mekke, a koje su čula ova moja dva uha, zapamtilo moje srce i, dok je govorio, vidjela ga moja dva oka. On je zahvalio Allahu i izgovorio riječi slave, a potom kazao: ‘Uistinu je Allah, dž.š., Mekku učinio svetom, a ne ljudi. Zato nije dozvoljeno nijednoj osobi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da u njoj prolijeva krv, ili posiječe neko drvo. Ukoliko bi to neko sebi uzeo za pravo, pozivajući se na borbu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u njoj, recite mu: ‘Uistinu je Allah dozvolio Njegovom Poslaniku, a nije dozvolio tebi.’ Meni je samo dozvoljen jedan trenutak u jednom danu. Danas joj je vraćena svetost koju je imala juče. Neka o tome prisutni obavijesti odsutnog.’”

⁴⁸⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

2020. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Israila, on od Ibrahima b. Muhadžira, on od Jusufa b. Mahika, a on od svoje majke, da je Aiša upitala: “Allahov Poslaniče, da ti na Mini sagradimo prostoriju ili kakvu građevinu u koju ćeš se skloniti od sunca?” “Ne.” – reče on – “Mina je mjesto boravka onome ko prije stigne (i spusti svoju devu).”⁴⁸⁸

2021. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Džafera b. Jahjaa b. Sevšana, on od Umarea b. Sevšana, da je Musa b. Bazan kazao: “Došao sam kod Ja’laa b. Umejjea. Kazao je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Gomilanje hrane u Haremu je nasilje.’”⁴⁸⁹

91. O pojenju (hodočasnika) sokom od hurmi i grožđa

2022. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Halid, prenijevši od Humejda, a on od Bekra b. Abdullaha: “Neki čovjek je upitao Ibn Abbasa: ‘Zašto žitelji ovog doma⁴⁹⁰ (hodočasnike) poje sokom

٢٠٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ مَاهِكٍ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تَنْبِي لَكَ بَيْتًا أَوْ بِنَاءً يُظَلُّكَ مِنَ الشَّمْسِ؟ فَقَالَ: لَا إِنَّمَا هُوَ مَتَاعٌ مَنْ سَبَقَ إِلَيْهِ.

٢٠٢١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ يَحْيَى بْنِ تَوْبَانَ أَخْبَرَنِي عِمَارَةُ بْنُ تَوْبَانَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ بَازَانَ قَالَ: أَتَيْتُ يَعْلَى بْنَ أُمَيَّةَ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اخْتَبَرَ الطَّعَامُ فِي الْحَرَمِ لِجَدَائِدِهِ.

٩١. بَابٌ فِي تَيْبِذِ السَّقَايَةِ

٢٠٢٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِإِبْنِ عَبَّاسٍ: مَا بَالَ أَهْلُ هَذَا الْبَيْتِ يَسْقُونَ التَّيْبِذَ وَيَبْنُونَ عَمَهُمْ

⁴⁸⁸ Prema El-Mubarekfurijevom mišljenju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije dozvolio da mu se bilo šta sagradi zato što je smatrao da je boravak na Mini isključivo zato da bi se bacili kamenčići, poklali kurban i ibadtilo, a ne da bi se tu uživalo. Osim toga, na Mini se i ne boravi dugo da bi zbog toga bio potreban udobniji smještaj. Mina je mjesto boravka onome ko prije stigne (i spusti svoju devu).

⁴⁸⁹ Gomilanje hrane u namjeri da se kasnije prodaje po većoj cijeni je grijeh. Ali gomilanje hrane u Mekki ne samo da je grijeh već je nasilje i zločin.

⁴⁹⁰ Aludirajući time na Abbasove potomke.

od hurmi i grožđa dok njihovi amidžići (hodočasnike) poje mlijekom, medom i kašom? Jesu li to postali škrti ili su u oskudici?” Ibn Abbas je rekao: ‘Nismo postali škrti, niti smo u oskudici, nego je jednom prilikom kod nas navratio Allahov Poslanik, s.a.v.s., na svojoj jahalici, a iza njegovih leđa je bio Usama b. Zejd. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zatražio da nešto popije. Donesen mu je sok od grožđa i hurmi. Poslanik se napio, a višak je dao Usami da popije, a zatim rekao: ‘Dobro ste i lijepo uradili, tako i nastavite.’ Nastavili smo tako činiti, ne mijenjajući praksu koju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pohvalio.’⁴⁹¹

92. O boravku u Mekki

2023. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, kog je obavijestio Abdulaziz ed-Deraverdi, prenijevši od Abdurrahmana b. Humejda, da je Omer b. Abdulaziz upitao Es-Saiba b. Jezida: “Jesi li čuo nešto u pogledu boravka u Mekki?” On reče: “Obavijestio me je Ibnul-Hadremi da je čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je muhadžirima rekao: ‘Boravak u Mekki, nakon izvršenja obreda hadža, je tri dana.’⁴⁹²

يَسْقُونَ اللَّيْنَ وَالْعَسَلَ وَالسَّوِيقَ، أَجْلَلُ بِهِمْ أَمْ حَاجَةٌ؟ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: مَا بِنَا مِنْ بَجْلِ وَلَا بِنَا مِنْ حَاجَةٍ وَلَكِنْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَخَلَفَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرَابٍ فَأَتَى بِنَبِيذٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَدَقَّ فَضْلَهُ إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَشَرِبَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَحْسَنْتُمْ وَأَجَلْتُمْ، كَذَلِكَ فَافْعَلُوا فَتَحْنُ هَكَذَا لَا نُرِيدُ أَنْ نَغَيِّرَ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٩٢. بَابُ الْإِقَامَةِ بِمَكَّةَ

٢٠٢٣. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي الدَّرَاوَزِيَّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحْيِيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَسْأَلُ السَّائِبَ بْنَ زَيْدٍ هَلْ سَمِعْتَ فِي الْإِقَامَةِ بِمَكَّةَ شَيْئًا قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْحَضْرَمِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لِلْمُهَاجِرِينَ إِقَامَةٌ بَعْدَ الصَّدْرِ ثَلَاثًا.

⁴⁹¹ U Muslimovom predanju stoji: “Sjedio sam sa Ibn Abbasom pored Kabe. Tad mu priđe neki beduin i reče: “Šta ja to vidim!? Vaši amidžići, hodočasnike poje mlijekom i medom, a vi ih pojte sokom od hurmi i grožđa. Jeste li to u oskudici ili ste postali škrti?”

⁴⁹² U Muslimovom predanju stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Muhadžir će u Mekki, nakon izvršenja obreda hadža, ostat još tri dana.”

93. O namazu u Kabi

2024. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., Usame b. Zejd, Osman b. Talha el-Hadžebi i Bilal su ušli u Kabu, zatvorivši vrata.⁴⁹³ On se u njoj zadržao. Abdullah b. Omer veli: 'Kada je izišao, upitao sam Bilala šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tamo radio, a on je rekao: 'Stao je tako da mu je jedan stub bio na lijevoj strani, dva na desnoj, a tri iza njega – Kaba je tada bila postavljena na šest stubova – a onda klanjao.'⁴⁹⁴

2025. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Ishak el-Ezremi, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Malika ovaj hadis. (Abdurrahman b. Mehdi) u njemu nije spomenuo stubove, već je rekao: "Potom je klanjao, a između njega i zida Kabe je bio razmak od tri podlaktice."

٩٣. بَابُ الصَّلَاةِ فِي الْكَعْبَةِ

٤٠٢٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْكَعْبَةَ هُوَ وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ الْحَجَبِيُّ وَبِلَالٌ فَأَغْلَقَهَا عَلَيْهِ فَمَكَتَ فِيهَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو: فَسَأَلْتُ بِلَالًا حِينَ خَرَجَ مَاذَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: جَعَلَ عَمُودًا عَنْ يَسَارِهِ وَعَمُودَيْنِ عَنْ يَمِينِهِ وَثَلَاثَةَ أَعْمِدَةٍ وَرَاءَهُ، وَكَانَ الْبَيْتُ يَوْمَئِذٍ عَلَى سِتَّةِ أَعْمِدَةٍ ثُمَّ صَلَّى.

٤٠٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ إِسْحَاقَ الْأَذْرَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مَالِكٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ لَمْ يَذْكَرِ السَّوَارِيَّ قَالَ: ثُمَّ صَلَّى وَبَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ ثَلَاثَةُ أَذْرُعٍ.

⁴⁹³ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zatvorio vrata Kabe da ljudi ne bi nastavili ulaziti u nju, kako bi se izbjegla gužva.

⁴⁹⁴ U predanju koje bilježi Muslim od Ibn Abbasa stoji da je Ibn Abbas kazao: "Usama b. Zejd me je obavijestio da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pošto je ušao u Kabu, u svakom ćošku Kabe proučio dovu, a nije klanjao." Nevevi veli da su hadiski učenjaci jednoglasno prihvatili Bilalovo predanje. Prema njihovom mišljenju, Usameova tvrdnja da Vjerovjesnik, s.a.v.s., u Kabi nije ništa klanjao, nastala je otuda što su se svi oni, nakon što su ušli u Kabu i nakon što su se vrata Kabe zatvorila, učili dovu. Usame je u tom momentu vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako uči dovu. On je poslije toga u drugom ćošku Kabe učio dovu i nije više gledao šta Vjerovjesnik, s.a.v.s., radi. Bilal, koji je bio sasvim blizu Vjerovjesnika, s.a.v.s., vidio ga je malo kasnije kako klanja. Na temelju ovih hadisa, većina učenjaka smatra da je dozvoljeno klanjanje u Kabi.

2026. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično El-Ka'nebijevom hadisu, rekavši: “A zaboravio sam ga upitati koliko je rekata klanjao.”

2027. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Mudžahida, a on od Abdurrahmana b. Safvana, koji je upitao Omera b. el-Hattaba: “Šta je učinio Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je ušao u Kabu?” “Klanjao je dva rekata.” – odgovorio je on.⁴⁹⁵

2028. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer Abdullah b. Amr b. Ebul-Hadžadž, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ejuba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Kad je Vjerovjesnik, s.a.v.s., stigao u Mekku, odbio je ući u Kabu dok su u njoj kipovi, te je naredio da se oni izbace. Izbačena je statua Ibrahima i Ismaila, koji su u rukama držali strelice. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Allah ih ubio, oni znaju da njih dvojica nikada nisu gatali strelicama.’⁴⁹⁶

٤٠٢٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَى حَدِيثِ الْمُغَنَّبِيِّ قَالَ: وَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى.

٤٠٢٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَفْوَانَ قَالَ: قُلْتُ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ: كَيْفَ صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ دَخَلَ الْكَعْبَةَ؟ قَالَ صَلَّى رُكْعَتَيْنِ.

٤٠٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ أَبِي أَنْ يَدْخُلَ الْبَيْتَ وَفِيهِ الْآلِهَةُ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْرِجَتْ قَالَ: فَأُخْرِجَ صُورَةَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَفِي أَيْدِيهِمَا الْأَزْلَامُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَاتَلَهُمُ اللَّهُ وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمُوا مَا اسْتَفْسَمَا بِهَا فَظَّ قَالَ ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ

⁴⁹⁵ En-Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, tvrdi da je sened ovoga hadisa slab. U njegovom senedu je, kako tvrdi El-Munzir, Jezid b. Ebu Zijad, kog su hadiski učenjaci kritizirali.

⁴⁹⁶ Mekkanski idolopoklonici su napravili statuu na kojoj Ibrahim, a.s., i njegov sin Ismail u rukama drže strelice za gatanje. Na jednoj je pisalo: *Uradi*, na drugoj: *Ne radi*, a na trećoj nije pisalo ništa. Mušrici su time željeli kazati da su se Ibrahim, a.s., i Ismail bavili gatanjem. Kada bi htjeli na put ili nešto uraditi, vukli bi strelice. Ukoliko bi izvukli strelicu na kojoj je pisalo: *Uradi*, krenuli bi na put ili radili taj

Potom je ušao u Kabu, u njenim čoškovi-
ma izgovorio tekbir i izišao, a nije u njoj
klanjao.”⁴⁹⁷

94. O namazu u (Ismailovom) hidžru

2029. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, kog je obavijestio Abdulaziz, prenijevši od Alkamea, a on od svoje majke,⁴⁹⁸ da je Aiša kazala:⁴⁹⁹ “Željela sam ući u Kabu i klanjati u njoj. Allahov Poslanik, s.a.v.s., me uze za ruku i uvede u (polukružni) zid (kod Kabe) pa reče: ‘Klanjaj unutar (ovog) zida, ako želiš klanjati u Kabi, jer je on dio Kabe. Njega je tvoj narod prilikom gradnje Kabe (zbog nedostatka materijala) odvojio od Kabe.’”⁵⁰⁰

كَكَرَّ فِي تَوَاجِيهِ فِي رَوَايَاهُ ثُمَّ حَرَجَ وَلَمْ
يُصَلِّ فِيهِ.

٩٤. بَابُ الصَّلَاةِ فِي الْحِجْرِ

٢٠٢٩. حَدَّثَنَا الْمُعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ
الْعَزِيزِ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ
أَنَّهَا قَالَتْ: كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَدْخُلَ الْبَيْتَ
فَأُصَلِّيَ فِيهِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي فَأَدْخَلَنِي فِي الْحِجْرِ
فَقَالَ: صَلَّى فِي الْحِجْرِ إِذَا أَرَدْتَ دُخُولَ
الْبَيْتِ فَإِنَّمَا هُوَ قِطْعَةٌ مِنَ الْبَيْتِ فَإِنَّ
قَوْمَكَ اقْتَصَرُوا حِينَ بَنَوْا الْكَعْبَةَ
فَأَخْرَجُوهُ مِنَ الْبَيْتِ.

posao. Ukoliko bi izvukli strelicu na kojoj je pisalo: *Ne radi*, ne bi kretali na put niti bi radili taj posao, a ukoliko bi izvukli strelicu na kojoj nije pisalo ništa, ponovili bi izvlačenje. Zato je Allahov Poslanik, s.a.v.s., i rekao: “Allah ih ubio, oni su znali da Ibrahim, a.s., i Ismail nisu gatali.” Tim činom su ih potvornili i slagali na njih kako bi opravdali svoje postupke.

⁴⁹⁷ Ljudi su odbacili ovo Ibn Abbasovo predanje, a postupili po Ibn Omerovom predanju prihvativši obrazloženje učenjaka u vezi Usameovog predanja, koje smo spomenuli u komentaru prvog hadisa ovoga poglavlja.

⁴⁹⁸ Majka mu se, kao što su prenijeli El-Buhari i drugi, zvala Merdžana. Njen sin Alkame b. Ebu Alkame b. Bilal je bio Aišin šticećenik; bio je tabiin.

⁴⁹⁹ U Et-Tirmizijevom predanju Alkame je prenio od svoga oca, a on od Aiše, dok ovdje stoji da je prenio od svoje majke, a ona od Aiše.

⁵⁰⁰ Ovaj hadis je dokaz da se polukružni zid na sjevernoj strani Kabe, koji neki nazivaju hidžrom Ismaila, a samim tim i prostor između njega i Kabe se smatra sastavnim dijelom Kabe. Zato nije dozvoljeno prilikom tavafa prolaziti između ovoga zida i Kabe. El-Buhari bilježi da je Aiša kazala: “Upitala sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., o polukružnom zidu oko Kabe, da li je on sastavni dio Kabe, a on mi reče da jeste.”

95. O ulasku u Kabu

2030. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Davud, prenijevši od Ismaila b. Abdulmelika, a on od Abdullaha b. Ebu Mulejkea, da je Aiša kazala: “Jednog dana je Vjerovjesnik, s.a.v.s., izišao veseo, a potom mi se vratio tužan,⁵⁰¹ rekavši: ‘Ušao sam u Kabu, a da sam ranije znao ono što sada znam, ne bih u nju ušao. Bojim se da ću (time) opteretiti svoje sljedbenike.’”⁵⁰²

2031. ISPRIČALI SU NAM Ibnus-Serh, Seid b. Mensur i Musedded, koje je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mensura el-Hadžebija, on od njegovog daidže, on od majke Safije bint Šejbe, da je El-Eslemija pitala Osmana: “Šta ti je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada te je pozvao?” Re-kao je: “Zaboravio sam ti reći da prekriješ rogove, jer u Kabi ne treba biti ništa što zaokuplja pažnju klanjača.”⁵⁰³

٩٥. بَابُ فِي دُخُولِ الْكَعْبَةِ

٢٠٣٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا وَهُوَ مُسْرُورٌ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيَّ وَهُوَ كَتِيمٌ فَقَالَ: إِنِّي دَخَلْتُ الْكَعْبَةَ وَلَوْ اسْتَفْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا دَخَلْتُهَا، إِنِّي أَخَافُ أَنْ أَكُونَ قَدْ شَقَقْتُ عَلَى أُمَّتِي.

٢٠٣١. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ وَسَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَمُسَدَّدٌ قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورِ الْحَجَبِيِّ حَدَّثَنِي خَالِي عَنْ أُمِّي صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ الْأَسْلَمِيَّةَ تَقُولُ: قُلْتُ لِعُثْمَانَ: مَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ دَعَاكَ؟ قَالَ: إِنِّي نَسِيتُ أَنْ أَمْرَكَ

⁵⁰¹ Dakle, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je bio u Mekki i izišao je od Aiše iz mjesta u kome je boravio. Neki učenjaci tvrde da se to desilo prilikom Oslobođenja Mekke, 8. godine po Hidžri, što drugi osporavaju tvrdeći da Aiša tada nije bila sa Allahovim Poslanikom u Mekki.

⁵⁰² Ovaj hadis je dokaz da ulazak u Kabu ne spada u propise hadža. Iz njega se može vidjeti da nije preporučljivo ulaziti u Kabu. Neki učenjaci, pak, smatraju da je ulazak u Kabu mustehab. Oni se pozivaju na hadis koji su Ibn Huzejme i El-Bejheki zabilježili od Ibn Abbasa: “Ko uđe u Kabu, ušao je u Džennet, iz nje će izići oproštenih grijeha.” Međutim, ovaj hadis je slab. U njegovom je senedu Abdullah b. Muemmil, koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab prenosilac.

⁵⁰³ El-Bejheki je zabilježio, u *Sunenu*, sa senedom od neke žene iz plemena Benu Selim: “Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pozvao Osmana b. Talhu.

Ibnus-Serh kaže: “Moj daidža se zvao Musafi b. Šejbe.”

96. O imovini Kabe

2032. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrahman b. Muhammed el-Muharibi, prenijevši od Eš-Šejbanija, on od Vasila el-Edždeba, on od Šekika, a on od Šejbea b. Osmana: “Omer b. el-Hattab je sjedio na mjestu na kom ti sjediš. Rekao je: ‘Neću izići odavde dok ne podijelim imovinu Kabe.’⁵⁰⁴ Rekao sam: ‘Nećeš to uraditi.’ ‘Hoću.’ – reče on. Rekoh: ‘Ne, nećeš to uraditi.’ ‘Zašto?’ – upita on, a ja rekoh: ‘Zato što su Allahov Poslanik, s.a.v.s., i Ebu Bekr znali za tu imovinu i, iako su je bili potrebni nego ti, nisu je podijelili.’ Čuvši to, Omer ustade i izide.”

أَنَّ مُحَمَّدَ الرَّقْرَقَيْنِ فَإِنَّهُ لَيْسَ يَنْبَغِي أَنْ
يَكُونَ فِي النَّبِيِّ شَيْءٌ يَشْغَلُ الْمُصَلِّيَّ.
قَالَ ابْنُ السَّرْحِ خَالِي مُسَافِعُ بْنُ شَيْبَةَ.

٩٦. بَابُ فِي مَالِ الْكَعْبَةِ

٤٠٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ عَنْ
الشَّيْبَانِيِّ عَنْ وَاصِلِ الْأَخْدَبِ عَنِ
شَقِيبِ بْنِ شَيْبَةَ يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ
قَالَ: قَعَدَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ فِي مَقْعِدِكَ الَّذِي أَنْتَ فِيهِ فَقَالَ: لَا
أَخْرُجُ حَتَّى أَقْسِمَ مَالِ الْكَعْبَةِ قَالَ فُلْتُ
مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ قَالَ: بَلَى لَا فَعَلَنْ قَالَ:
فُلْتُ: مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ، قَالَ لِمَ؟ فُلْتُ: لِأَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ رَأَى
مَكَانَهُ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهَمَّا
أَخْرَجُ مِنْكَ إِلَى الْمَالِ فَلَمْ يُخْرِجَاهُ فَمَقَمَ
فَخَرَجَ.

Upitala sam ga zbog čega ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., zvao, a on kaza: ‘Rekao mi je: ‘Kad sam ušao u Kabu, vidio sam rogove od ovna, a zaboravio sam ti reći da ih prekriješ, jer u Kabi ne treba biti ništa što zaokuplja pažnju klanjača.’” Abadi smatra da su to bili rogovi ovna kog je Allah dao Ibrahimu u zamjenu za Ismaila, te ga je Ibrahim, s.a.v.s., zaklao kao kurban.

⁵⁰⁴ Omer je, kada je izabran za halifu, namjeravao podijeliti imovinu koja se nalazila u Kabi. Naime, predislamski Arapi su prakticirali da određeni dio imovine daruju Kabi. Tako se u njoj nakupilo mnogo toga. Omer ju je namjeravao podijeliti siromašnim muslimanima, ali mu je Šejbe b. Osman sugerirao da to ne čini, jer to nisu učinili ni Allahov Poslanik, s.a.v.s., a ni prvi halifa Ebu Bekr. Omer je prihvatio sugestiju i odustao od prvobitne namjere.

97. O istoj temi

2033. ISPRIČAO NAM JE Hamid b. Jahja, kog je obavijestio Abdullah b. el-Haris, prenijevši od Muhammeda b. Abdullaha b. Insana et-Taifija, on od svoga oca, a on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Ez-Zubejr kazao: “Pošto smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., sišli sa brda Lijje⁵⁰⁵ i stigli do mjesta Es-Sidre – do jednog brdašca pored njega, preciznije – i Vjerovjesnik, s.a.v.s., ugledao Nehb⁵⁰⁶ (jedanput je kazao: njegovu dolinu), zastao je tu, a oko njega bijahu ljudi, i rekao: ‘Uistinu je dolina Vedždž harem; u njoj je zabranjeno loviti i sjeći drveće.’ To je rekao prije nego je sišao u Taif i prije nego je počeo sa opsadom plemena Sekif.”⁵⁰⁷

98. O dolasku u Medinu

2034. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Seida b. el-Musejjeba,

باب ٩٧

٢٠٣٣. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِنْسَانَ الطَّائِفِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ الرَّبِيعِ قَالَ: لَمَّا أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ لَيْثَةٍ حَتَّى إِذَا كُنَّا عِنْدَ السِّدْرَةِ وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طَرَفِ الْقَرْنِ الْأَسْوَدِ حَذْوَهَا فَاسْتَقْبَلَ نَحْبًا بِبَصَرِهِ وَقَالَ مَرَّةً وَآدِيَهُ وَقَفَ حَتَّى اتَّقَفَ النَّاسُ كُلُّهُمْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ صَيْدَ وَجِّ وَعِضَاهَهُ حَرَامٌ مُحَرَّمٌ لِلَّهِ وَذَلِكَ قَبْلَ نَزُولِهِ الطَّائِفِ وَحِصَارِهِ لِتَقْيِيفِ.

٩٨. بَاب فِي إِتْيَانِ الْمَدِينَةِ

٢٠٣٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ

⁵⁰⁵ Brdo Lijje je nedaleko od Taifa. Na njemu je živjelo pleme Sekif, a u njegovom podnožju pristalice Nasra b. Muavije. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tuda prošao kada se vraćao iz Bitke na Hunejnu i krenuo na Taif.

⁵⁰⁶ Nehb je dolina sahat hoda udaljena od Taifa.

⁵⁰⁷ Kao što se vidi iz ovoga hadisa, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dolinu Nehb pored Taifa i to područje oko Taifa proglasio haremom u kom je zabranjen lov i sječa drveća. “Nije mi poznato” – veli El-Hattabi – “zbog čega je to učinio. Pretpostavljam da je to važilo samo u datom trenutku, jedno određeno vrijeme, a da je poslije toga dokinuto.” To potvrđuju Zubejrove riječi: “On je to rekao prije nego je sišao u Taif i prije nego je počeo opsadu plemena Sekif.” Većina učenjaka smatra da na cijelom svijetu ne postoji drugi harem osim onih u Mekki i u Medini.

on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Jahalice se radi putovanja spremaju samo prema trima džamijama: Mesdžidul-Haramu, ovoj mojoj džamiji i Mesdžidul-Aksau.”⁵⁰⁸

أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِي هَذَا، وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى.

99. O svetosti Medine

2035. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima et-Tejmija, a on od svoga oca, da je Alija kazao: “Mi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nismo ništa drugo zapisali osim Kur'ana i ovoga što je na ovoj stranici: Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Medina je harem, zajedno sa onim što je između brda Aira i Sevra. Ko u njega unese neku novotariju ili skloni

٩٩. بَابُ فِي تَحْرِيمِ الْمَدِينَةِ

٢٠٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ عَنِ أَبِيهِ عَنِ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا كَتَبْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا الْقُرْآنَ وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمَدِينَةُ حَرَامٌ مَا

⁵⁰⁸ Postoji mnogo hadisa koji govore o vrijednosti namaza u ovim trima džamijama: Poslanikovo džamiji u Medini, Mesdžidul-Haramu u Mekki i Mesdžidul-Aksau u Jerusalemu.

Džabir b. Abdullah veli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Namaz (obavljen) u mojoj džamiji je vredniji od hiljadu namaza koji su obavljani u nekoj drugoj, osim u Mesdžidul-Haramu. A namaz obavljen u Mesdžidul-Haramu je vredniji od stotinu hiljada namaza koji su obavljani u nekoj drugoj džamiji.” (Ibn Madže)

Abdullah b. Zubejr veli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Namaz obavljen u mojoj džamiji je vredniji od hiljadu namaza koji su obavljani u nekoj drugoj, osim u Mesdžidul-Haramu. A namaz (obavljen) u Mesdžidul-Haramu je stotinu puta vredniji od namaza koji je (obavljen) u mojoj džamiji.” (Ahmed u *Musnedu*)

Ebu Derda veli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Namaz obavljen u Mesdžidul-Haramu vrijedi koliko sto hiljada namaza obavljenih u nekoj drugoj džamiji. Namaz u mojoj džamiji vrijedi koliko hiljadu, a namaz obavljen u Mesdžidul-Aksau vrijedi koliko petsto namaza obavljenih u nekoj drugoj džamiji.” (Bezzar i Taberanija)

novotara, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi. Od njega neće biti primljeni ni obavezni, a ni dobrovoljni ibadeti. Jamstvo muslimana je jedno, i o njemu mora brinuti i najniži između njih.⁵⁰⁹ Ko iznevjeri muslimana, na njega će pasti prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi, i od njega neće biti primljen ni obavezni, a ni dobrovoljni ibadet. Ko prijateljuje sa jednim narodom bez dopuštenja njegovih pretpostavljenih, na njega će se sručiti prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi, i od njega neće biti primljen ni obavezni, a ni dobrovoljni ibadet.”

2036. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Abdussamed, prenijevši od Hemmama, a on od Katadea, on od Ebu Hassana, a on od Alije, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., u vezi sa ovom pričom, rekao: “Neće se kidati njegovo bilje, niti će se zaplašivati njegov ulov, niti će se prisvajati pronađene stvari u njemu, osim u svrhu oglašavanja, niti je dopušteno da osoba u njemu nosi oružje za borbu, niti će se sjeći njegovo drveće, osim u svrhu hranjenja svoje kamile.”⁵¹⁰

بَيْنَ عَائِرٍ إِلَى قَوْمٍ، فَمَنْ أَخَذَتْ حَدَنًا أَوْ
أَوْى مُحَدِنًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يُقْبَلُ مِنْهُ عَدْلٌ وَلَا
صَرْفٌ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاجِدَةٌ يَسْعَى
بِهَا أَدْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ
لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ
لَا يُقْبَلُ مِنْهُ عَدْلٌ وَلَا صَرْفٌ، وَمَنْ وَالَى
قَوْمًا يَغْنِرُ إِذْنَ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ
مِنْهُ عَدْلٌ وَلَا صَرْفٌ.

٢٠٣٦. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ
الصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ
أَبِي حَسَّانَ عَنْ عَيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي
هَذِهِ الْقِصَّةِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يُحْتَلَى خَلَاهَا وَلَا يُنْقَرُ
صَيْدُهَا وَلَا تُنْتَقَطُ لُقَطَتُهَا إِلَّا لِمَنْ
أَشَادَ بِهَا وَلَا يَصْلُحُ لِرَجُلٍ أَنْ يَحْمِلَ فِيهَا
السَّلَاحَ لِقِتَالٍ وَلَا يَصْلُحُ أَنْ يُقَطَعَ مِنْهَا
شَجَرَةٌ إِلَّا أَنْ يَغْلِفَ رَجُلٌ بَعِيرَهُ.

⁵⁰⁹ Jamstvo koje neki musliman, svejedno da li je uglednik ili obični čovjek, da nekome, obavezan je ispoštovati svaki musliman. Niko to jamstvo ne smije prekršiti i dovesti ga u pitanje. Ko to uradi, izazvat će na sebe prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi i neće mu ni jedno djelo biti primljeno.

⁵¹⁰ Dakle, cijela Medina je harem i u njoj se spomenute stvari ne smiju činiti kao što se ne smiju činiti ni u haremu u Mekki.

2037. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, prenijevši od Zejda b. el-Hubaba, on od Sulejmana b. Kinanea, štićenika Osmana b. Affana, on od Abdullaha b. Ebu Sufjana, ovaj od Adija b. Zejda: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je Medinu učinio svetom – nju i od nje po dvanaest milja na sve četiri strane. U njoj nije dopušteno sjeći drveće, niti je dozvoljeno mlatiti njegovo lišće, osim u svrhu hranjenja kamile.”

2038. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme, kog je obavijestio Džerir b. Hazim, prenijevši od Ja'laa b. Hakima, da je Sulejman b. Ebu Abdullah kazao: “Vidio sam Sa'da b. Ebu Vekkasa kada je od čovjeka koji je lovio u haremu Medine, u kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio lov, oduzeo svu njegovu odjeću. Došli su mu njegovi štićenici da pričaju u vezi toga, a on reče: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ovaj harem učinio svetim i rekao: ‘Ko zatekne nekoga da u njemu lovi, neka mu oduzme svu njegovu odjeću.’ Ja vam neću vratiti plijen koji mi je dopustio Allahov Poslanik, s.a.v.s., ali vam mogu, ako želite, isplatiti njegovu vrijednost.”⁵¹¹

2039. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Ibn Ebu Zi'ba, on od Saliha, Et-Tev'emeovog štićenika, a on Sa'dovog

٢٠٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ الْحُبَابِ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ كِنَانَةَ مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: حَتَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّ نَاحِيَةٍ مِنَ الْمَدِينَةِ بَرِيدًا بَرِيدًا لَا يُحْبَطُ شَجَرُهُ وَلَا يُغْضَدُ إِلَّا مَا يُسَاقُ بِهِ الْجَمَلُ.

٢٠٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ حَدَّثَنِي يَعْلَى بْنُ حَكِيمٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: رَأَيْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ أَخَذَ رَجُلًا يَصِيدُ فِي حَرَمِ الْمَدِينَةِ الَّذِي حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَبَهُ نِيَابَهُ فَجَاءَ مَوَالِيَهُ فَكَلَّمُوهُ فِيهِ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّمَ هَذَا الْحَرَمَ وَقَالَ مَنْ أَخَذَ أَحَدًا يَصِيدُ فِيهِ فَلْيَسْلُبْهُ نِيَابَهُ فَلَا أَرُدُّ عَلَيْكُمْ طَعْمَةً أَطْعَمْتَنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ إِنْ شِئْتُمْ دَفَعْتُ إِلَيْكُمْ ثَمَنَهُ.

٢٠٣٩. حَدَّثَنَا عُفَّانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي ذَيْبٍ عَنْ صَالِحِ مَوْلَى التَّوَّامَةِ عَنْ مَوْلَى لِسْعِدٍ أَنَّ سَعْدًا وَجَدَ عَيْبِدًا مِنْ عَيْبِدِ

⁵¹¹ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je Medinu proglasio haremom. U njoj, kao i hramu u Mekki, je zabranjeno loviti i sjeći njeno drveće i bilje. Ko bude u njoj i u njenoj okolini lovio, ili sjekao drveće, bit će kažnjen tako što će se oduzeti sva njegova odjeća i lični prtljag i podijeliti siromašnim muslimanima.

štićenika, da je Sa'd zatekao neke od robova iz Medine kako sjeku medinsko drveće, pa im je zaplijenio stvari, rekavši: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je zabranio da se posiječe bilo šta od drveća Medine, rekavši (njihovim vlasnicima): 'Ko bude uhvaćen da je od njega nešto posjekao, od njega će se oduzeti sva njegova odjeća.'"

2040. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hafs Ebu Abdurrahman el-Kattan, kog je obavijestio Muhammed b. Halid (Muhammed b. Asme), prenijevši od Haridžea b. el-Harisa el-Džuhenija, ovaj od svog oca, a on od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neće se mlatiti lišće i sjeći drveće u dijelu u kome je to Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio, lišće se može jedino lagahno mlatiti štapom (kao hrana za stoku)."

2041. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja. A ispričao nam je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Ibn Numejra, on od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odlazio u Kubu,⁵¹² i pješke i jašući." Ibn Numejr je dodao: "...i klanjao bi dva rekata."⁵¹³

الْمَدِينَةَ يَفْطَعُونَ مِنْ شَجَرِ الْمَدِينَةِ فَأَخَذَ مَتَاعَهُمْ وَقَالَ - يَغْنِي لِمَوَالِيهِمْ - سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى أَنْ يُقَطَعَ مِنْ شَجَرِ الْمَدِينَةِ شَيْءٌ وَقَالَ مَنْ قَطَعَ مِنْهُ شَيْئًا فَلَيْسَ أَخَذَهُ سَلْبُهُ.

٢٠٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ الْحَارِثِ الْجُهَنِيِّ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يُجْبِطُ وَلَا يُعْضَدُ حَتَّى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ يُهَشُّ هَشًّا رَفِيقًا.

٢٠٤١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى ح حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ ابْنِ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمْرٍأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْتِي قِبَاءَ مَاشِيًا وَرَاكِبًا زَادَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَيُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ.

⁵¹² Kuba je predgrađe Medine, lijevo od puta za Mekku. Tu je sagrađena prva džamija u islamu. Sagrađio ju je Allahov Poslanik, odmah po dolasku u to mjesto, nakon progona iz Mekke. U tome su mu pomogli stanovnici plemena Benu Amr b. Avf, koji su tu živjeli. Zbog toga neki ovu džamiju nazivaju Džamijom Benu Amra b. Avfa.

⁵¹³ Nesai, u *Sunenu*, bilježi od Sehla b. Hunejfa sljedeći hadis: "Ko ode u džamiju

100. O posjećivanju mezara

2042. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Avf, kog je obavijestio El-Mukri, prenijevši od Hajvea, on od Ebu Sahra Humejda b. Zijada, on od Jezida b. Abdullaha b. Kusejta, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neće mi niko (nakon moje smrti) nazvati selam, a da mi Allah neće povratiti dušu (u tijelo) kako bih mu uzvratio na selam.”⁵¹⁴

2043. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Nafi, prenijevši od Ibn Ebu Zi’ba, on od Seida el-Makburija, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne činite svoje kuće grobnicama, i ne činite moj

١٠٠. بَابُ زِيَارَةِ الْقُبُورِ

٢٠٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ حَدَّثَنَا الْمُفْرِيُّ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ عَنْ أَبِي صَخْرٍ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُسَيْبٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّىٰ أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ.

٢٠٤٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَرَأْتُ عَلَىٰ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نَافِعٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ عَنْ سَعِيدِ الْقُمْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي

u Kubau i klanja namaz, ima nagradu kao da je obavio umru.” Sličan hadis je zabilježio i Et-Teirmizi, u *Džami’u*, od Usejda b. ez-Zubejra el-Ensarija da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Namaz (obavljen) u džamiji u Kubau vrijedi kao umra.”

⁵¹⁴ Es-Sujuti kaže: “Nameće se pitanje: kako razumjeti ovaj hadis u odnosu na hadise u kojima stoji: ‘Vjerovjesnici su živi i klanjaju u svojim mezarima.’, pošto postoji izvjesna kolizija između njih. Iz ovog hadisa zaključujemo da Allah povremeno vraća dušu u tijelo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako bi mogao odgovoriti onima koji mu nazovu selam, dok se iz hadisa: ‘Vjerovjesnici su živi i klanjaju u svojim mezarima.’, zaključuje da su vjerovjesnici konstantno živi i da se njihove duše nikako ne odvajaju od tijela. Mnogi su pokušali dati objašnjenja. Ja mislim da je jedno od prihvatljivih i to da se pod pojmom *duša* u navedenom hadisu misli na mogućnost govora. Dakle, Uzvišeni Allah mu omogućuje da odgovori na njihov selam.” Ibnul-Kajjim el-Dževzije smatra da je sened ovoga hadisa pouzdan. Isto misle Ibnul-Tejmije, En-Nevevi i Ibn Hadžer el-Askalani.

mezar svetilištem.⁵¹⁵ Donosite salavat na mene, jer će on doprijeti do mene ma gdje bili.”

2044. ISPRIČAO NAM JE Hamid b. Jahja, kog je obavijestio Muhammed b. Ma'n el-Medini (el-Medeni), prenijevši od Davuda b. Halida, a on od Rebia b. Ebu Abdurrahmana, da je Rebia b. el-Hudejr kazao da je čuo Talhu b. Ubejdullaha da od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenosi samo jedan hadis. “Koji je to hadis?” – upitah, a on reče: “Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u namjeri da posjetimo mezarje šehida. Pošto se ispesmo na tvrđavu Vakim⁵¹⁶ i počesmo se spuštati, ugledasmo mezarje u dolini. Upitasm: ‘Allahov Poslaniče, jesu li ovo mezarovi naše braće?’ Reče: ‘Da, to su mezarovi naših drugova.’ Pošto stigismo do njih, on reče: ‘Ovo su mezarovi naše braće.’”

2045. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zaustavio devu u mjestu El-Bathau na Zul-Hulejfi i tu klanjao. Tako je radio i Abdullah b. Omer.”⁵¹⁷

2046. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika: “Niko ne bi trebao

عِيْدَهُ، وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتِكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ.

٢٠٤٤. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنٍ الْمَدِينِيُّ أَخْبَرَنِي دَاوُدُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ رَبِيعَةَ يَغْنِيِ بْنِ الْهَدَيْرِ قَالَ مَا سَمِعْتُ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا قَطُّ غَيْرَ حَدِيثِ وَاحِدٍ قَالَ: قُلْتُ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ قُبُورَ الشَّهَدَاءِ حَتَّى إِذَا اشْرَفْنَا عَلَى حَرَّةٍ وَاقِمٍ فَلَمَّا تَدَلَّيْنَا مِنْهَا وَإِذَا قُبُورٌ بِمَخْنِيَّةٍ، قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْبُورُ إِخْوَانِنَا هَذِهِ؟ قَالَ: قُبُورُ أَصْحَابِنَا فَلَمَّا جِئْنَا قُبُورَ الشَّهَدَاءِ قَالَ هَذِهِ قُبُورُ إِخْوَانِنَا.

٢٠٤٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي بِبَيْتِ الْخَلِيفَةِ فَصَلَّى بِهَا فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يَفْعَلُ ذَلِكَ.

٢٠٤٦. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ قَالَ قَالَ مَالِكٌ: لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يُجَاوِزَ الْمَعْرَسَ إِذَا قَعَلَ

⁵¹⁵ Ne činite svoje kuće grobnicama tako što u njima nećete ibadetiti, učiti Kur'an, veličati i spominjati Allaha. I ne činite moj mezar svetilištem smatrajući ga svetim mjestom i čineći pored njega stvari koje, po islamu, nisu dopuštene.

⁵¹⁶ Vakim je jedna od tvrđava u okolini Medine.

⁵¹⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

proći El-Muarres,⁵¹⁸ vraćajući se u Medinu, a da, ukoliko može, ne klanja u njemu. Do mene je doprla vijest da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u njemu odsjedao.”

Ebu Davud kaže: “Muhammed b. Ishak el-Medini je kazao: ‘El-Muarres je šest milja udaljen od Medine.’”

2047. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdullah b. Nafi, prenijevši od Abdullaha el-Amrija, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prakticao – kada bi stigao – noćiti u Muarresu (na Zul-Hulejfi) i sutradan nastaviti put (za Mekku).”

رَاجِعًا إِلَى الْمَدِينَةِ حَتَّى يُصَلِّيَ فِيهَا مَا
بَدَأَ لَهُ لِأَنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَّسَ بِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ
الْمَدِينِيَّ قَالَ الْمُعَرَّسُ عَلَى سِتَّةِ أَمْيَالٍ مِنَ
الْمَدِينَةِ.

٢٠٤٧. [حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ قَرَأْتُ
عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ
- يَعْنِي الْعَمْرِي - عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عَمَرَ:
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ
إِذَا قَدِمَ بَاتَ بِالْمُعَرَّسِ حَتَّى يَغْتَدِي.]

⁵¹⁸ El-Muarres je mjesto na kome su Arapi prakticali odmarati pred kraj noći. To je danas poznata džamija na Zul-Hulejfi, u kojoj hadžije iz Šama i Medine oblače ihrame. Ona se nalazi na šest milja udaljenosti od Medine.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

POGLAVLJA O BRAKU

1. O podsticanju na brak

2048. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, a on od Ibrahima, da je Al-kame kazao: "Išao sam sa Abdullahom b. Mes'udom na Minu. Susrete nas Osman i izdvoji Abdullaha nasamo. Kad je Abdullah uvidio da on nema nikakve potrebe, reče mi: 'Dođi, Alkame.' Kad dođoh, Osman mu reče: 'Ebu Abdurrahmane, hoćeš li da te oženim jednom djevojkom? Možda ti ona povrati vedrinu i snagu.' Abdullah reče: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada veli: 'Ko je od vas u stanju da se oženi, neka to uradi, jer će mu to oboriti pogled i sačuvati spolni organ; a ko nije u stanju oženiti se, neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.'"⁵¹⁹

2. Naredba ženjenja pobožnom ženom

2049. ISPRIČAO NAM JE Museded, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ubejdullaha, on od Seida b. Ebu Seida, ovaj od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ النِّكَاحِ

١. بَابُ التَّخْرِيبِ عَلَى النِّكَاحِ

٢٠٤٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ إِبْرَاهِيمَ عَنِ عَلْقَمَةَ قَالَ: إِنِّي لَأَمْسِي مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ بِيَمَى إِذْ لَقِيَهِ عُثْمَانُ فَاسْتَحْلَاهُ، فَلَمَّا رَأَى عَبْدُ اللَّهِ أَنْ لَيْسَتْ لَهُ حَاجَةٌ قَالَ لِي: تَعَالَ يَا عَلْقَمَةُ، فَجِئْتُ، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ: أَلَا نَزَّوْجُكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ بِيَجَارِيَةِ بَكْرٍ لَعَلَّهُ يَرْجِعُ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ مَا كُنْتَ تَعْتَهُدُ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَيْنُ قُلْتُ ذَلِكَ لَقَدْ سِعِغْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ اسْتَقَاعَ مِنْكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِبَصْرٍ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ.

٢. بَابُ مَا يُؤْمَرُ بِهِ مِنَ

تَزْوِيجِ ذَاتِ الدِّينِ

٢٠٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بِنِيعِي ابْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ أَبِيهِ عَنِ

⁵¹⁹ Najefikasniji način da neko sačuva svoju čednost i moralnost jeste da se oženi. Zato je svako dužan oženiti se čim bude u mogućnosti. Oni koji nisu u mogućnosti da se ožene trebali bi što više postiti, jer post ublažava strasti, te će se lakše sačuvati od bluda. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Žene se uzimaju radi četiri stvari: imetka, porijekla, ljepote i vjere. Odaberi vjeru, imat ćeš ostalo!”⁵²⁰

3. O ženidbi djevicama

2050. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Salima b. Ebu-Dža'daa, da je Džabir b. Abdullah kazao: “(Oženio sam se i otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s.) On me upita: ‘Jesi li se oženio, Džabire?’ ‘Jesam.’ – odgovorih. ‘Djevicom ili udavanom?’ – upita on. ‘Udavanom.’ – odgovorih, a on će na to: ‘Što se ne oženi djevojkom, s njom bi se zabavljao i ona bi se sa tobom zabavljala?’⁵²¹

4. O zabrani ženidbe nerotkinjama

Ebu Davud je rekao: “Pisao mi je Husejn b. Hurejs el-Mervezi:

2051. ISPRIČAO NAM JE El-Fadl b. Musa, prenijevši od El-Husejna b. Vakida, on od Umarea b. Ebu Hafse, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa: “Neki čovjek

أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تُنكَحُ النِّسَاءَ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَلِحَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاطْفَرِ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِيثَ يَدَاكَ.

۳. بَاب فِي تَزْوِيجِ الْأَبْكَارِ

۲۰۵۰. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَزَوَّجْتَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: بِضْرًا أَمْ تَيْبًا؟ فَقُلْتُ: تَيْبًا. قَالَ: أَقْلًا بِضْرًا تَلَاعِبُهَا وَتَلَاعِبُكَ.

۴. بَاب التَّغْيِي عَنْ تَزْوِيجِ مَنْ لَمْ يَلِدْ مِنَ النِّسَاءِ

۲۰۵۱. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: كَتَبَ إِلَيَّ حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثِ الْمَرْزُوقِيِّ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ عُمَارَةَ

⁵²⁰ Ljudi sebi biraju životnu saputnicu na osnovu četiri osobine. Nekome je najbitnije da je djevojka pobožna, neko voli da je bogata, neko gleda samo na ljepotu, a neko želi da je iz ugledne porodice. Najbolje bi bilo kada bi se našla djevojka koja posjeduje sve navedene osobine. Ukoliko to nije moguće, onda na prvom mjestu, kako preporučuje Muhammed, s.a.v.s., treba gledati da je pobožna. Sa takvom je prava sreća.

⁵²¹ Djevojka, u osnovi, posvećuje svu pažnju i ljubav mužu, za razliku od udavane, koja možda još voli prvog muža i čezne za njim. Ona ne može imati pažnje i ljubavi prema drugom mužu kao što ima ona koja dođe kao djevojka. Bilježe ga u *El-Kutubus-sitten* svi autori.

je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: ‘Moja supruga ne odbija ruku onoga koji od nje traži.’⁵²² On reče: ‘Udalji je od sebe.’ ‘Plašim se da neću moći bez nje.’ – kaza čovjek, a Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Onda je zadrži.’⁵²³

2052. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Mustelima b. Seida, sestrića Mensura b. Zazana, on od Mensura b. Zazana, ovaj od Muavije b. Kurrea, a on od Makila b. Jesara: “Neki čovjek je došao Vjerovjesniku, a.s., i kazao: ‘Upoznao sam ženu, lijepu i dobrog porijekla, ali je nerotkinja, pa hoću li je oženiti?’ ‘Ne.’ – odgovorio je on. Kad mu dođe i drugi put, on mu zabrani, a kad dođe i treći put, on reče: ‘Ženite one koje vas vole, ali koje rađaju, jer ću se pred drugim narodima ponositi vašom brojnošću.’”

2053. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali da je Jezid b. Harun ispričao: “Vidio sam Mustelima, koji nije lijegao ni na desnu ni na lijevu stranu.” El-Hasan b. Ali je

بْنِ أَبِي حَفْصَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ امْرَأَتِي لَا تَمْنَعُ يَدَ لَامِسٍ. قَالَ: غَرَّبَهَا. قَالَ: أَخَافُ أَنْ تَتَّبَعَهَا نَفْسِي قَالَ: فَاسْتَمْنَعِ بِهَا.

٢٠٥٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا مُسْتَلِيمُ بْنُ سَعِيدِ ابْنِ أُخْتِ مَنْصُورِ بْنِ زَادَانَ عَنْ مَنْصُورِ يَغْنِي ابْنَ زَادَانَ عَنْ مَعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي أَصْبْتُ امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ وَجَمَالٍ وَإِنَّهَا لَا تَلِدُ أَفَأَتَزَوَّجُهَا؟ قَالَ: لَا، ثُمَّ آتَاهُ الثَّانِيَةَ فَنَهَا، ثُمَّ آتَاهُ الثَّالِثَةَ، فَقَالَ: تَزَوَّجُوا الْوُدُودَ الْوُلُودَ فَإِنِّي مَكَايِرُ بِكُمْ الْأُمَّمَ.

٢٠٥٣. [حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ يَقُولُ: رَأَيْتُ مُسْتَلِيمًا فَكَانَ يَقَعُ يُمْنَةً وَيُسْرَةً. قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ: لَمْ يَضَعْ جَنْبَهُ إِلَى الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: مُسْتَلِيمُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ

⁵²² Abadi smatra da ove riječi mogu imati dva značenja: ne odbija onoga koji sa njom ima loše namjere, i 2) ne odbija onoga koji od nje zatraži nešto od imovine njenog muža. Za Muhammeda b. Ismaila, autora djela *Subulus-selam*, oba ova značenja su neprihvatljiva. Apсурдно je, po njegovom mišljenju, da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., odobrio čovjeku da zadrži ženu koja je nemoralna, kao što je apсурдно da spomenute riječi znače da se njegova supruga loše ponaša spram tuđih ljudi, a ne da je sklona nemoralu.

⁵²³ Bilježi ga i En-Nesai u *Sunenu*.

kazao: “Svoj bok nije spuštao na zemlju četrdeset godina.”⁵²⁴

Ebu Davud kaže: “Mustelim b. Seid, moj bratić i sestrić Mensura b. Zazana, četrdeset dana nije pio vodu.”

5. O riječima Uzvišenog: *Bludnik se treba ženiti samo bludnicom.* (En-Nur, 3)

2054. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Muhammed et-Tejmi, prenijevši od Jahjaa, on od Ubejdullaha b. el-Ahnesa, on od Amra b. Šuajba, ovaj od svoga oca, a on od njegovog djeda: “Mersed b. Ebu Mersed el-Ganevi je u Mekki prebacivao sužnje.⁵²⁵ U (to vrijeme) u Mekki živaše prostitutka po imenu Anak. Ona mu bijaše prijateljica. ‘Jednog dana sam’ – veli Mersed – ‘otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: ‘Allahov Poslaniče, hoću li oženiti Anak?’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., ušutje i ne odgovori mi. Ubrzo zatim bi objavljeno: *A i bludnicu treba ženiti samo bludnik ili mnogobožac.* (En-Nur, 3) Vjerovjesnik, s.a.v.s., me pozva, prouči mi ovaj ajet i reče: ‘Nemoj je ženiti.’”⁵²⁶

2055. ISPRIČALI SU NAM Musedd ed i Ebu Ma’mer, njih je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Habiba, on od Amra b. Šuajba, ovaj od Seida el-Makburija, a on od Ebu

أَخِي وَابْنِ أُخْتِ مَنْصُورِ بْنِ زَادَانَ، مَكَتَّ سَبْعِينَ يَوْمًا لَمْ يَشْرَبِ الْمَاءَ.

٥. بَابُ فِي قَوْلِهِ نَعَالَي ﴿الرَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً﴾

٢٠٥٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّيْبِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَخْنَسِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ مَرْتَدَ بْنَ أَبِي مَرْثِدٍ الْعَنْوِيَّ كَانَ يَحْمِلُ الْأَسَارَى بِمَكَّةَ وَكَانَ بِمَكَّةَ بَغِيًّا يُقَالُ لَهَا عَنَاقُ وَكَانَتْ صَدِيقَتَهُ قَالَ جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْكِحْ عَنَاقَ قَالَ فَسَكَتَ عَنِّي فَتَرَلْتُ ﴿وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ﴾ فَدَعَانِي فَقَرَأَهَا عَلَيَّ وَقَالَ لَا تَنْكِحُهَا.

٢٠٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَأَبُو مَعْمَرٍ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ حَبِيبِ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ

⁵²⁴ Mustelim b. Seid je bio veoma pobožan čovjek. On, prema riječima Jezida b. Haruna, četrdeset godina nije spavao noću, nego ih je provodio u ibadetu.

⁵²⁵ U En-Nesaijevom predanju stoji: “Prebacivao je roblje iz Mekke u Medinu.”

⁵²⁶ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai u *Sunenu*.

Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Bičevani bludnik će oženiti samo ženu poput sebe.”

Ebu Ma'mer kaže: “Obavijestio nas je Habib el-Muallim, prenijevši od Amra b. Šuajba.”

6. O čovjeku koji oslobodi svoju robinju, pa se njome oženi

2056. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serij, kog je obavijestio Abser, prenijevši od Mutarrifa, on od Amira, on od Ebu Burdea, a on od Ebu Musaa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko oslobodi svoju robinju, zatim se njome oženi, imat će dvije nagrade.”⁵²⁷

2057. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Katadea i Abdulaziza b. Suhejba, a oni od Enesa b. Malika: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je oslobodio Safiju,⁵²⁸ i to oslobođenje je učinio njenim vjenčanim darom.”

7. Zabranjuje se po mlijeku ono što je zabranjeno i po krvnom srodstvu⁵²⁹

2058. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Me-sleme, prenijevši od Malika, on od Abdullaha

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَنْكِحُ الرَّأْيِي الْمَجْلُودَ إِلَّا مِثْلَهُ.

وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ: حَدَّثَنِي حَبِيبُ الْمَعْلَمِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ.

٦. بَاب فِي الرَّجُلِ يُعْتِقُ أُمَّتَهُ ثُمَّ يَتَزَوَّجُهَا

٢٠٥٦. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ حَدَّثَنَا عَبْسُ بْنُ مَطْرِبٍ عَنْ غَامِرٍ عَنْ أَبِي بُرَّةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَعْتَقَ جَارِيَتَهُ وَتَزَوَّجَهَا كَانَ لَهُ أَجْرَانِ.

٢٠٥٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ قَتَادَةَ وَعَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا.

٧. بَاب يَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ

٢٠٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ

⁵²⁷ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁵²⁸ Majka pravovjernih Saffija, kći Huzejja b. Ahtaba, je nakon Bitke na Hajberu primila islam, te ju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., oslobodio, a potom je odlučio da se njome oženi, ponudivši joj kao vjenčani dar novac koji je dao za njeno oslobođenje, na šta je ona pristala.

⁵²⁹ Srodstvo po mlijeku, po mišljenju većine učenjaka, nastaje dojenjem iste majke, svedno da li su je osobe dojile samo jedanput ili više puta. Šafija smatra da srodstvo

b. Dinara, on od Sulejmana b. Jesara, on od Urvea, a on od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Zabranjuje se po mlijeku ono što je zabranjeno po srodstvu.”⁵³⁰

2059. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od Urvea, on od Zejnebe bint Ummu Seleme, ona od Ummu Seleme, a ona od Ummu Habibe⁵³¹: “Upitala sam:: ‘Allahov Poslaniče, bi li uzeo moju sestru?’⁵³² ‘Šta ću raditi s njom?’ – upitao je on. ‘Da se oženiš njome.’ – rekoh mu. ‘Tvojom sestrom?’ – ponovo će on. ‘Da.’ – odgovori ona. ‘Zar bi to voljela?’ – upita on – ‘Da,’ – rekoh – ‘ti svakako nisi samo moj, a meni najdraža osoba koja bi sa mnom mogla dijeliti dobro jeste moja sestra.’ On reče: ‘Ona mi nije dopuštena.’ ‘Allaha mi, obaviještena sam da ćeš se zaručiti sa

سَلِيمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلَادَةِ.

٢٠٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لَكَ فِي أُخْتِي؟ قَالَ: فَأَقْعَلِ مَاذَا؟ قَالَتْ: فَتَنكِحُهَا؟ قَالَ: أُخْتِكَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ قَالَ: أَوْ تُجَبِّينَ ذَلِكَ؟ قَالَتْ: لَسْتُ بِمُخْلِيةٍ بِكَ وَأَحَبُّ مِنْ شَرِكِي فِي خَيْرِ أُخْتِي. قَالَ: فَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِي. قَالَتْ: قَوْلَ اللَّهِ لَقَدْ أُخْبِرْتُ أَنَّكَ تَخْطُبُ دَرَّةَ أَوْ دَرَّةَ - سَكَ زُهَيْرٌ - بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ. قَالَ: بِنْتُ

po mlijeku nastaje ukoliko osobe jednu majku podoje najmanje pet puta.

⁵³⁰ Ova zabrana se vezuje za sklapanje braka. Dakle, kako god vam se zabranjuju: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše, također vam se zabranjuju i matere vaše po mlijeku (žene koje su vas dojile), i majke njihove, i sestre njihove, i majke muževa žena koje su vas dojile, i sestre njihove, i sestre vaše po mlijeku itd.

⁵³¹ Ummu Habiba, kćerka Ebu Sufjana b. Harba, je bila Vjerovjesnikova, s.a.v.s., supruga. Zvala se Remla.

⁵³² U Muslimovom predanju stoji da je Ummu Habiba rekla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s: “Allahov Poslaniče, oženi moju sestru Uzzu bint Ebu Sufjan.” U Et-Taberanijevom predanju stoji: “Želiš li se oženiti mojom sestrom Hamnom bint Ebu Sufjan?” U Ebu Musaovom predanju stoji: “Želiš li se oženiti mojom sestrom Durrom bint Ebu Sufjan?” El-Munziri tvrdi da se ovdje radilo o Hamni bint Ebu Sufjan.

Durrom (ili je kazala: Zurrom – Zuhejr je u dilemi), Ebu Seleminom kćerkom.’ ‘Ummu Seleminom kćerkom?’ – upita on. ‘Da.’ – odgovori ona, a Poslanik kaza: ‘Što se tiče nje, ona mi ne bi bila dozvoljena i da mi nije pastorka i da ne živi u mojoj kući, jer je kćerka moga brata po mlijeku. Mene i njenog oca dojila je Suvejba,⁵³³ zato mi nemojte nuditi vaše kćerke i sestre.’⁵³⁴

8. O srodstvu po mlijeku čovjeka (čiji je on uzročnik)

2060. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir el-Abdi, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od Urvea, da je Aiša kazala: “Kod mene je ušao Efleh b. Ebul-Kuajs, te sam se pokrila. Vidjevši to, on upita: ‘Zašto se od mene pokrivaš kad sam ti ja amidža?’ ‘Kako?’ – upitah. On reče: ‘Tebe je dojila žena moga brata.’ ‘Dojila me je žena, nije me dojió čovjek.’ – kazah. Kad je kod mene ušao Allahov Poslanik, s.a.v.s., ispričala sam mu to, a on reče: ‘On ti je amidža i neka ulazi kod tebe.’⁵³⁵

أَمْ سَلَمَةَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَيْبِي فِي حِجْرِي مَا حَلَّتْ لِي، إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ، أَرْضَعْتَنِي وَأَبَاهَا نُؤَيْبَةَ، فَلَا تَعْرِضْنِ عَلَيَّ بِنَاتِكُنَّ وَلَا أَخَوَاتِكُنَّ.

٨. بَاب فِي لَبَنِ الْفَخْلِ

٢٠٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَبْدِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ أَفْلَحُ بْنُ أَبِي الْقَعَيْسِ، فَاسْتَتَرْتُ مِنْهُ. قَالَ: تَسْتَتِرِينَ مِنِّي وَأَنَا عَمُّكَ؟ قَالَتْ: قُلْتُ: مِنْ أَيْنَ؟ قَالَ: أَرْضَعْتَنِي امْرَأَةٌ أَخِي. قَالَتْ: إِنَّمَا أَرْضَعْتَنِي الْمَرْأَةَ وَلَمْ يُرْضِعْنِي الرَّجُلُ. فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثَنِي فَقَالَ: إِنَّهُ عَمُّكَ فَلْيَلِجْ عَلَيْكَ.

⁵³³ Suvejba je bila štíćenica Ebu Leheba b. Abdulmuttaliba, Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., amidže.

⁵³⁴ Ovaj hadis su u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi autori, osim Et-Tirmizija.

⁵³⁵ Ovaj hadis je dokaz da se srodstvo po mlijeku ostvaruje i po muževljevoj liniji. Aišu je dojila Ebu Akisova supruga. Kod Aiše je jedanput ušao njegov brat Efleh. Ona se, misleći da se srodstvo po mlijeku ne ostvaruje po čovjekovoj liniji, pred njim pokrila. Kad je kod nje ušao Allahov Poslanik, s.a.v.s., ispričala mu je šta se dogodilo, a on joj reče da se može otkriti pred njim, jer joj je on amidža po mlijeku.

9. O dojenju odraslog

2061. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be. A ispričao nam je i Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Eš'asa b. Sulejma, on od svoga oca, a on od Mesruka (slično značenje): "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao kod Aiše i tu zatekao nekog čovjeka." Hafs (b. Omer) kaže: "To mu teško pade i lice mu pocrvene." – a onda se složiš da je rekla: "Allahov Poslanice, on mi je brat po mlijeku." "Gledajte ko su vam braća," – reče on – "jer je istinsko dojenje ono koje je bilo zbog gladi."⁵³⁶

2062. ISPRIČAO NAM JE Abdusselam b. Mutahher, prenijevši od Sulejmana b. el-Mugirea, on od Ebu Musaa, on od svoga oca, on od Ibn Abdullaha b. Mes'uda, a on od Ibn Mes'uda: "Srodstvo po mlijeku ostvaruje se samo mlijekom koje je učvršćivalo kosti, i razvijalo tijelo."⁵³⁷

٩. بَابُ فِي رِضَاعَةِ الْكَبِيرِ

٢٠٦١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ الْمَعْنَى وَاجِدًا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا رَجُلٌ قَالَ حَفْصُ: فَشَوَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ وَتَعَيَّرَ وَجْهَهُ ثُمَّ اتَّفَقَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ فَقَالَ: انظُرْنَ مَنْ إِخْوَانُكُنَّ، فَإِنَّمَا الرِّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ.

٢٠٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ أَنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ الْمُغِيرَةِ حَدَّثَهُمْ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ لِعْبِدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: لَا رِضَاعَ إِلَّا مَا شَدَّ الْعَظْمَ وَأَثَبَتِ اللَّحْمَ.

⁵³⁶ Et-Tirmizi bilježi, sa senedom od Ummu Seleme, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Zabrana po mlijeku nastaje samo (ukoliko žena nekoga zadoji) u vremenu dok dijete doji, prije nego ga odbije."

Na temelju spomenutih hadisa, većina islamskih učenjaka smatra da se srodstvo po mlijeku ostvaruje samo ako neka žena doji tuđe dijete u vremenu dok ono ne napuni dvije godine. Ukoliko ga doji nakon što napuni dvije godine, takvo srodstvo se ne ostvaruje. Po mišljenju Ebu Hanife, srodstvo po mlijeku se ostvaruje do trideset mjeseci, preko toga ne. Ukoliko bi žena dojila nečije dijete nakon trideset mjeseci, između njega i njene djece, ili, pak, druge tuđe djece koju je u tom roku dojila, ne bi bilo srodstva po mlijeku iz kog bi proizlazila zabrana sklapanja braka.

⁵³⁷ Dakle, srodstvo po mlijeku se ostvaruje samo ako je žena dojila novorođenče dok mu je mlijeko bilo jedina hrana. Ako ga je dojila nakon što je jelo i drugu hranu, takvo se srodstvo neće računati.

Ebu Musa je kazao: “Nemojte nas pitati dok je ovaj učenjak među vama (misleći na Abdullaha ibn Mes’uda).”

2063. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Sulejman el-Enbari, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sulejmana b. el-Mugirea, on od Ebu Musaa el-Hilalija, on od svoga oca, on od Ibn Mesuda, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu, rekavši: “Mlijekom koje je učvršćivalo (snažilo) kosti.”

10. Ko njime postaje zabranjen

2064. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, ovaj od Urvea b. ez-Zubejra, on od Aiše i Ummu Seleme: “Huzejfe b. Utbe b. Rebia b. Abduššems je usvojio (posinio) Salima i oženio ga svojom bratičinom Hindom, kćerkom El-Velida b. Utbea b. Rebia, koji je bio šticećenik jedne ensarijke, kao što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., usvojio Zejda. U predislamsko doba su usvojenoga oslovljavali imenom onoga ko ga je usvojio, i on bi nasljeđivao njegov imetak, sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: *Posinke zovite po očevima njihovim, to je kod Allaha pravednije; a ako im ne znate očeve, pa oni su vam braća po vjeri, i šticećenici su vaši.* Kada su ih ponovo počeli zvati po njihovim stvarnim očevima, onaj za čijeg se oca nije znalo, postao je šticećenik i brat po vjeri. Jednom prilikom dođe Sehla bint Suhejl b. Amr

فَقَالَ: أَبُو مُوسَى لَا تَسْأَلُونَا وَهَذَا الْحَبْرُ فِيكُمْ.

٢٠٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِي مُوسَى الْهَلَالِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ وَقَالَ: أَنْشَرَ الْعَظْمَ.

١٠. بَابُ فِي مَن حَرَّمَ بِهِ

٢٠٦٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنبَسَةُ حَدَّثَنِي يُوسُفُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا حُدَيْفَةَ بْنَ عُثْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ كَانَ تَبَنَّى سَالِمًا وَأَنْكَحَهُ ابْنَةَ أُخِيهِ هِنْدَ بِنْتَ الْوَلِيدِ بْنِ عُثْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَهُوَ مَوْلَى لِامْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ كَمَا تَبَنَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْدًا، وَكَانَ مِنْ تَبَنَّى رَجُلًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرَّثَتْ مِيرَاثَهُ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى فِي ذَلِكَ ﴿ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ﴾ فَرَدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ فَمَنْ لَمْ يُعْلَمْ لَهُ أَبٌ كَانَ مَوْلَى وَأَخًا فِي الدِّينِ فَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ سَهِيلِ بْنِ عَمْرٍو الْقُرَيْشِيَّةِ ثُمَّ الْعَامِرِيَّةِ وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُدَيْفَةَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا

el-Kureši el-Amiri, Ebu Huzejfeova žena, i reče: 'Allahov Poslaniče, mi smo Salima smatrali svojim djetetom. On je sa mnom i sa Ebu Huzejfeom živio u jednoj kući. On me je gledao otkrivenu, a Allah je o njima objavio ono što ti je poznato, pa šta nam naređuješ da činimo?' Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj reče: 'Zadoji ga!' Zadojila ga je pet puta, i on joj je postao sin po mlijeku. Na osnovu ovoga je Aiša naredila svojim sestričinama i bratičinama da zadoje pet puta onoga koga ona želi da može da je vidi i ulazi kod nje pa makar bio i odrasla osoba.⁵³⁸ Ummu Selema i ostale Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge odbijale su da kod njih ulazi bilo ko ko je na taj način postao rođak po mlijeku, izuzev ako je zadojen u bešici. Govorile bi Aiši: "Tako nam Allaha, nismo sigurne da to nije olakšica koja se odnosi samo na Salima, a ne i na druge."

11. Da li zabrana proizilazi iz manje od pet dojenja

2065. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od Amre bint Abdurrahman, a ona od Aiše: "Allah je u Kur'anu objavio i: *Deset uobičajenih dojenja zabranjuju (brak)*, zatim je ovo derogirano ajetom u kome je stajalo *pet poznatih*

تَرَى سَالِمًا وَلَنَا وَكَانَ يَاوِي مَعِي وَمَعَ أَبِي حُدَيْفَةَ فِي بَيْتٍ وَاحِدٍ وَتَرَانِي فَضْلًا، وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِمْ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَكَيْفَ تَرَى فِيهِ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرْضِعِيهِ، فَأَرْضَعْتَهُ تَحْمَسَ رَضَعَاتٍ فَكَانَ بِمَنْزِلَةِ وَلَدِهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ فَبَدَّلَكَ كَأَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَأْمُرُ بَنَاتِ أَخَوَاتِهَا وَبَنَاتِ إِخْوَتِهَا أَنْ يُرَضِعْنَ مَنْ أَحَبَّتْ عَائِشَةُ أَنْ يَرَاهَا وَيَدْخُلَ عَلَيْهَا. وَإِنْ كَانَ كَبِيرًا تَحْمَسَ رَضَعَاتٍ ثُمَّ يَدْخُلُ عَلَيْهَا وَأَبَتْ أُمَّ سَلَمَةَ وَسَائِرُ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَدْخُلْنَ عَلَيْهِنَّ بِتِلْكَ الرَّضَاعَةِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ حَتَّى يَرْضَعَ فِي الْمَهْدِ وَقُلْنَ لِعَائِشَةَ: وَاللَّهِ مَا نَدْرِي لَعَلَّهَا كَانَتْ رُحْصَةً مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِسَالِمٍ دُونَ النَّاسِ.

۱۱. باب هل يُحرّم ما دون

تَحْمِسِ رَضَعَاتٍ

۴۰۶۵. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ فِيمَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ

⁵³⁸ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai u *Sunenu*.

dojenja, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., umro, a ovaj ajet se i nadalje učio kao sastavni dio Kur'ana."⁵³⁹

2066. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, on od Ibn Ebu Mulejkea, on od Abdullaha b. ez-Zubejra, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Na osnovu gutljaja ili dva ne proizilazi zabrana (braka)."⁵⁴⁰

12. O poklonu prilikom odbijanja od dojenja

2067. ISPRIČAO NAM Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Ebu Muavija. A ispričao nam je i Ibnul-A'la, prenijevši od Ibn Idrisa, on od Hišama b.

الْقُرْآنِ عَشْرَ رَضَعَاتٍ يُحْرَمْنَ ثُمَّ لَيْسَ خَنْ يَحْتَسِبُ مَعْلُومَاتٍ يُحْرَمْنَ فَتَوَوَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَنَّ مِمَّا يُقْرَأُ مِنَ الْقُرْآنِ.

٢٠٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسْرَهْدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُحْرَمُ الْمَصَّةُ وَلَا الْمَصَّتَانِ.

١٢. بَابُ فِي الرِّضْعِ عِنْدَ الْفِصَالِ

٢٠٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ح. وَحَدَّثَنَا ابْنُ الْعَلَاءِ

⁵³⁹ U Kur'anu postoje tri oblika derogacije: 1) kada je derogiran i tekst i propis, kao što je slučaj sa ajetom u kome je spomenuto deset dojenja; 2) kada je derogiran tekst, a propis ostao važeći, kao što je slučaj sa ajetom u kome je spomenuto pet dojenja. Njegov tekst je derogiran i ne postoji u Kur'anu, ali je njegov propis i dalje ostao važeći; 3) kada je derogiran propis, a tekst i dalje ostao, kao što je slučaj sa 240. ajetom sure El-Bekare: *Oni između vas koji će uskoro umrijeti i koji ostavljaju svoje žene neka oporukom ženama svojim opskrbu za godinu dana unaprijed odrede...* Tekst ovoga ajeta se i dalje nalazi u Kur'anu, ali je njegov propis stavljen izvan snage.

⁵⁴⁰ U hadisu koji je prenijela Ummu Fadl stoji da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s.: "Da li jedan gutljaj (novorođenčeta iz dojke neke žene) uzrocira (spomenute zabrane)?" a on reče: "Na osnovu jednog gutljaja ili dva, ili jednog dojenja ili dva, ne proizilaze (spomenute) zabrane." U hadisu koji su zabilježili Ahmed b. Hanbel i Muslim stoji da je Ummu Fadl kazala: "Kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., je, dok je bio kod mene, ušao neki beduin i upitao ga: 'Šta misliš, Allahov Vjerovjesniče, ako se oženim drugom, a moja prva žena tvrdi da je ovu drugu zadojila jedanput ili dva puta, šta u tom slučaju da činim?' Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaza: 'Na osnovu jednog ili dva dojenja ne proizilazi zabrana.'"

Urvea, on od svoga oca, on od Hadžadža b. Hadžadža,⁵⁴¹ a ovaj od svoga oca, koji je rekao: “Upitao sam: ‘Allahov Poslaniče, čime se mogu odužiti za dojenje?’ On reče: ‘Time da (dojilji) daš najboljeg roba ili robinju.’”⁵⁴²

En-Nufejli kaže: “Hadžadž b. el-Hadžadž el-Eslemi. Ovo je tekst koji je on prenio.”

13. Kojim ženama je zabranjeno da se udaju za jednog čovjeka

2068. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od Amira,⁵⁴³ a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ženi nije dozvoljeno udati se za onoga za kim je njena tetka po ocu, niti je dozvoljeno tetki po ocu udati se za onoga za kim je njena bratičina, niti je dozvoljeno ženi da se uda za onoga za kim je njena tetka po majci, niti je tetki po majci dozvoljeno da se uda za onoga za kim je njena sestričina. Nije dozvoljeno mlađoj (bratičini ili sestričini) da se uda za onoga za kim je udata njena starija (tetka po ocu ili majci), niti je dozvoljeno starijoj (tetki po ocu ili po

حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَجَّاجِ بْنِ حَجَّاجٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يُذْهِبُ عَنِّي مَذْمَةَ الرِّضَاعَةِ؟ قَالَ: الْغُرَّةُ الْعَبْدُ أَوْ الْأَمَةُ.

قَالَ الثَّقَلَيْنِيُّ حَجَّاجُ بْنُ حَجَّاجٍ الْأَنْسَلِيُّ وَهَذَا لَفْظُهُ.

۱۳. بَابُ مَا يُكْرَهُ أَنْ يُجْمَعَ

بَيْنَهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ

۲۰۶۸. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الثَّقَلَيْنِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتَيْهَا وَلَا عَمَّتَيْهَا وَلَا أَخِيهَا وَلَا الْمَرْأَةَ عَلَى خَالَئِهَا وَلَا خَالَئِهَا وَلَا تَنْكَحُ الْكُبْرَى عَلَى الصُّغْرَى وَلَا الصُّغْرَى عَلَى الْكُبْرَى.

⁵⁴¹ Hadžadž b. Hadžadž el-Eslemi je makbul-ravija. Pripadao je trećoj generaciji. Njegov otac Hadžadž b. Malik b. Uvejmir b. Usejd el-Eslemi je bio ashab.

⁵⁴² Iz ovog hadisa zaključujemo da se osoba može odužiti svojoj pomajci samo poklanjanjem roba ili robinje kako bi joj hizmetio i služio.

⁵⁴³ Amir b. Šurahil eš-Ša’bij je poznati fikhski učenjak, poznat po iskrenosti i pouzdanosti. Pripadao je trećoj generaciji ravija.

majci) da se uda za onoga za kim je udata njena mlada (bratičina ili sestričina).⁵⁴⁴

2069. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Kabisa b. Zuejba, da je Ebu Hurejre kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se u braku sastavlja žena sa svojom tetkom po majci i žena sa svojom tetkom po ocu.”⁵⁴⁵

2070. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Hattab b. el-Kasim, prenijevši od Hasifa, a on od Ikrima, on od Ibn Abbasa: “Vjerovjesnik s.a.v.s., je prezirao da u braku za jednim čovjekom budu tetka po ocu i po majci i dvije tetke, majčine sestre, i dvije tetke, očeve sestre.”⁵⁴⁶

2071. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh el-Misri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, da je Urve b. ez-Zubejr⁵⁴⁷ pitao Aišu o riječima Uzvišenog Allaha: *A ako se bojite da prema sirotim ženama nećete pravedni biti, tada se ženite onim, vama dozvoljenim, ženama koje vam se lijepo čine.* (En-Nisa, 3) Ona je rekla: “Sestriću moj, to je sirota u skrbništvu svoga staratelja, u

٢٠٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنبَسَةُ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي قَبِيصَةُ بْنُ دُوَيْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ نَعَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يُجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا وَبَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا.

٢٠٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا حَطَّابُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ خُصَيْفِ بْنِ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يُجْمَعَ بَيْنَ الْعَمَّةِ وَالْخَالَاتِ وَبَيْنَ الْخَالَاتَيْنِ وَالْعَمَّتَيْنِ.

٢٠٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ الْمِصْرِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الرَّبِيعِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾ قَالَتْ: يَا

⁵⁴⁴ Bilježe ga i El-Buhari u *Sahihu*, kao muallak-hadis, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁵⁴⁵ Učenjaci su se složili da je ženi zabranjeno udati se za čovjeka za kojim je njena tetka, očeva ili majčina sestra, kao i tetka njenog oca ili majke.

⁵⁴⁶ U senedu ovoga hadisa je Hasif b. Abdurrahman b. Avf el-Harani, kog je više učenjaka smatralo slabim prenosiocem.

⁵⁴⁷ Urve b. Zubejr b. Avvam je bio sin Esme, Ebu Bekrove kćerke, Aišine sestre.

čijem je imetku ona vlasnik, a kome se ona dopadne: njena imovina i njena ljepota, pa se njen staratelj želi njome oženiti, bez pravedno određenog vjenčanog dara, ne dajući joj koliko joj daju i drugi. Takvima je zabranjeno da se njima žene, izuzev ako će biti pravedni i davati im uobičajene iznose vjenčanih darova. Naređeno im je da se, osim njih, žene onima koje im se sviđaju.”

Urve veli da je Aiša kazala: “Ljudi su pitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (u vezi žena) nakon što je objavljen ovaj ajet, pa je Uzvišeni Allah objavio: *I pitaju te o ženama, a ti reci: Allah će vama o ženama propise kazati, a nešto vam je već kazano u Knjizi o sirotim ženama kojima ne dajete ono što im je propisano, a hoćete njima da se ženate.*’ (En-Nisa, 127) A u vezi onoga što je Allah spomenuo u prvom ajetu, u riječima: *A nešto vam je već kazano u Knjizi, Uzvišeni Allah je objavio: A ako se bojite da prema sirotim ženama nećete pravedni biti, tada se ženate onim, vama dozvoljenim, ženama koje vam se lijepo čine. Riječi Uzvišenog Allaha u posljednjem dijelu (spomenutog) ajeta: a hoćete njima da se ženite, imaju za cilj da nekog od vas, koji ima siroticu u kući, podstakne da je uzme, makar imala malo imetka i makar ne bila mnogo lijepa. Zabranjeno im je da se žene sirotim ženama radi njihovog imetka i ljepote, osim ako će biti pravedni prema njima (zbog toga što im one nisu privlačne).” Junus veli da je Rebia u pogledu riječi Uzvišenog Allaha: *A ako se bojite da prema sirotim ženama nećete pravedni biti*, rekao da znače: “Ostavite ih ako se bojite, jer Ja sam vam dozvolio četiri.”*

ابن أُخْتِي هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حِجْرِ
وَلَيْهَا فَتُشَارِكُهُ فِي مَالِهِ فَيُعْجِبُهُ مَا لَهَا
وَيَجْمَلُهَا فَيُرِيدُ وَرَيْهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ
أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيهَا مِثْلَ مَا
يُعْطِيهَا غَيْرُهُ فَتُحِبُّهَا أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلَّا أَنْ
يُقْسِطُوا لَهُنَّ وَيَبْلُغُوا بَيْنَ أَعْلَى سُنَّتِي
مِنَ الصَّدَاقِ وَأَمَرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ
لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ.

قَالَ عَزْرُوهُ قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ
اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بَعْدَ هَذِهِ آيَةِ فِيهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ
﴿وَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ
فِيهِمْ وَمَا يُثَلِّ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ
فِي بَيْتِ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا
كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾
قَالَتْ وَالَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ أَنَّهُ يُثَلِّ عَلَيْكُمْ فِي
الْكِتَابِ آيَةِ الْأُولَى الَّتِي قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ
فِيهَا ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْبَيْتِ
فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾
قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي آيَةِ
الْآخِرَةِ ﴿وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾ هِيَ
رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ عَنْ بَيْتِيهِ الَّتِي تَكُونُ فِي
حِجْرِهِ حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالَ
فَتُحِبُّهَا أَنْ يَنْكِحُوا مَا رَغِبُوا فِي مَالِهَا
وَيَجْمَلُهَا مِنْ بَيْتِ النِّسَاءِ إِلَّا بِالْقِسْطِ مِنْ
أَجْلِ رَغْبَتِيهِمْ عَنْهُنَّ

قَالَ يُونُسُ وَقَالَ رَبِيعَةُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْبَيْتِ﴾ قَالَ:
يَقُولُ: انْتَرَكُوهُنَّ إِنْ خِفْتُمْ فَقَدْ أَخْلَلْتُ
لَكُمْ أَرْبَعًا.

2072. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Jakub b. Ibrahim b. Sa'd, prenijevši od svog oca, on od El-Velida b. Kesira, ovaj od Muhammeda b. Amra b. Halhalea ed-Dilija (ed-Duelija) da mu je ispričao Ibn Šihab, a njemu Ali b. el-Husejn⁵⁴⁸ sljedeće: “Kada su se vraćali u Medinu od Jezida b. Muavije, nakon pogibije Husejna b. Alije,⁵⁴⁹ sreo ga je El-Misver b. Mahreme, i rekao mu: ‘Imaš li mi nešto narediti?’ ‘Ne.’ – rekao sam mu, a on upita: ‘Hoćeš li mi dati sablju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jer se bojim da ti je narod ne preotme? Tako mi Allaha, ako mi je dadneš, ona im neće pripasti dok mi duša ne iziđe. Alija b. Ebu Talib je pored Fatime prosio Ebu Džehlovu kćerku, pa sam čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako sa svog minbera drži ljudima govor u vezi s tim – tada sam bio punoljetan. Rekao je: ‘Fatima je dio mene i ja se bojim da će biti iskušana u pogledu svoje vjere.’ Zatim je spomenuo svog zeta iz porodice

٢٠٧٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ حَلْحَلَةَ الدِّيلِيُّ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ حَدَّثَهُ أَنَّهُمْ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ مِنْ عِنْدِ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ مَقْتَلِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَقِيَهِ الْيَسُورُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَقَالَ لَهُ: هَلْ لَكَ إِلَيَّ مِنْ حَاجَةٍ تَأْمُرُنِي بِهَا؟ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: لَا. قَالَ هَلْ أَنْتَ مُعْطِي سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَغْلِبَكَ الْقَوْمُ عَلَيْهِ، وَإِنَّمِ اللَّهُ لَئِنِ اعْظَمْتَنِيهِ لَا يُخْلَصُ إِلَيْهِ أَبَدًا حَتَّى يُبْلَغَ إِلَى نَفْسِي، إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَظَبَ بِنْتِ أَبِي جَهْلٍ عَلَى فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ النَّاسَ فِي ذَلِكَ عَلَى مِنْبَرِهِ هَذَا وَأَنَا يَوْمَئِذٍ مَحْتَلِمٌ فَقَالَ: إِنَّ فَاطِمَةَ مِنِّي وَأَنَا أَخْوَفُ

⁵⁴⁸ Ali b. Husejn b. Ali b. Ebu Talib je Alijin unuk. Kod njega se nalazila sablja Allahovog Poslanika. Nakon što mu je ubijen otac, a unuk Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Husejn, El-Misver b. Mahreme je od njega zatražio Vjerovjesnikovu sablju kako bi je on čuvao, jer se bojao da mu je ubice njegovog oca ne preotmu. El-Misver b. Mahreme je tom prilikom spomenuo i slučaj kada se Alija b. Ebu Talib htio, pored Fatime, njegove nene, oženiti i Ebu Džehlovom kćerkom, što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odbio. On je, iznoseći taj slučaj Aliji b. el-Husejnu, htio kazati sljedeće: “Kao što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., želio da mu Fatima bude bezbrižna, tako i ja želim da ti budeš bezbrižan, jer si njen unuk. Zato mi daj sablju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je ja čuvam.”

⁵⁴⁹ Alija b. Husejna b. Alije b. Ebu Taliba, Alijinog unuka, koji je poznat kao Zejnulabidin.

Benu-Abduššems, pohvalivši njegovo tazbinstvo prema njemu, rekavši: ‘Pričao mi je i istinu je govorio. Obećavao mi je i ispunjavao obećanje. Ja ne zabranjujem ono što je dozvoljeno, niti dozvoljavam ono što je zabranjeno. Ali, tako mi Allaha, nikada se neće sastaviti kćerka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i kćerka Allahovog neprijatelja.’⁵⁵⁰

2073. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea, on od Ejuba, a on od Ibn Ebu Mulejkea: “Pa je Alija odustao od braka (sa Ebu Džehlovom kćerkom).”

2074. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Junus i Kutejbe b. Seid isti smisao. Ahmedu je ispričao El-Lejs, prenijevši od Abdullaha b. Ubejdullaha b. Ebu Mulejkea el-Kurešija et-Tejmija, a on od El-Misvera b. Mahrema, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na minberu rekao: “Potomci Hišama b. el-Mugirea su tražili dozvolu (od mene) da svoju kćerku udaju za Aliju b. Ebu Taliba. To nisam dozvolio, to nisam dozvolio, to nisam dozvolio, osim ako Alija b. Ebu Talib želi pustiti moju kćerku, a oženiti njihovu. Moja kćerka je dio mene, plaši me sve ono što plaši nju i uznemirava me sve ono što uznemirava i nju.”

Obavijest je u Ahmedovom hadisu.

أَنْ تُفْتَنَ فِي دِينِهَا قَالَ ثُمَّ ذَكَرَ صَهْرًا لَهُ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ فَأَتَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ إِيَّاهُ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَّقَنِي وَوَعَدَنِي قَوْفِي لِي وَإِنِّي لَسْتُ أَحْرَمَ حَلَالًا وَلَا أُحِلُّ حَرَامًا، وَلَكِنَّ وَاللَّهِ لَا يَجْتَمِعُ بَيْنَكَ رَسُولُ اللَّهِ وَيَبْتَ عَدُوُّ اللَّهِ مَكَانًا وَاحِدًا أَبَدًا.

٢٠٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنِ عُرْوَةَ وَعَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: فَسَكَتَ عَلَيَّ عَنْ ذَلِكَ النَّكَاحِ.

٢٠٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الْمَعْنَى قَالَ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ الْفُرَيْشِيُّ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ: إِنَّ بَنِي هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُونِي أَنْ يَنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ مِنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَلَا آذَنُ ثُمَّ لَا آذَنُ ثُمَّ لَا آذَنُ إِلَّا أَنْ يُرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْ يُطَلِّقَ ابْنَتِي وَيَنْكِحَ ابْنَتَهُمْ فَأِنَّمَا ابْنَتِي بَضْعَةٌ مِنِّي يُرِيدُنِي مَا أَرَاهَا وَيُؤْذِينِي مَا آذَاهَا. وَالْإِخْبَارُ فِي حَدِيثِ أَحْمَدَ.

⁵⁵⁰ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Ibn Madže ga je zabilježio u nešto kraćoj formi.

14. O privremenom braku (mut'a)

2075. ISPRIČAO NAM JE Musedded b. Muserhed, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ismaila b. Umejjea, da je Ez-Zuhri kazao: "Jednom prilikom smo bili kod Omera b. Abdulaziza i spominjali privremeni brak. Tad neki čovjek po imenu Rebi'a b. Sebre, reče: 'Moj otac je pričao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., privremeni brak zabranio na Oprosnom hadžu.'"⁵⁵¹

2076. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, on od Rebia b. Sebre, a on od svoga oca: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio privremeni brak."⁵⁵²

١٤. بَاب فِي نِكَاحِ الْمُتَعَةِ

٢٠٧٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسْرَهَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَمْرِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَتَنَّاكَرْنَا مُتَعَةَ النِّسَاءِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ رَبِيعُ بْنُ سَبْرَةَ: أَشْهَدُ عَلَى أَبِي أَنَّهُ حَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهَا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.

٢٠٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُحْيَى بْنِ قَارِينٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ رَبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّمَ مُتَعَةَ النِّسَاءِ.

⁵⁵¹ U hadisu koji Bilježi Et-Tirmizi u *Džami'u* stoji da je Alija kazao: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zabranio privremeni brak i meso domaćeg magarca u vrijeme Pohoda na Hajber."

Hazimi, u djelu *El-I'tibar*, smatra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., više puta zabranjivao privremeni brak, pa bi ga opet na putovanjima dozvoljavao, da bi ga definitivno zabranio na Oprosnom hadžu. Ahmed b. Hanbel, u *Musnedu* i Muslim u *Sahihu* bilježe da je Sebre el-Džuheni bio sa Vjerovjesnikom prilikom Oslobođenja Mekke: "Nakon što smo oslobodili Mekku, ostali smo u njoj petnaest dana, pa nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dozvolio da se privremeno oženimo. Nismo ni napustili Mekku, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je već zabranio privremeni brak." U drugom predanju stoji da je on bio sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., kada je kazao: "O ljudi, do sada sam vam dozvoljavao privremeni brak. Od danas, pa do Sudnjeg dana, Uzvišeni Allah vam to zabranjuje."

Hazimi tvrdi da među učenjacima i imamima ne postoji razilaženje u ovom pogledu. Svi se slažu da je privremeni brak haram. Izuzetak u vezi s tim su neke šijske grupe koje o tome imaju drugačije mišljenje.

⁵⁵² Et-Tirmizi je zabilježio u *Džami'u* sa senedom od Ibn Abbasa: "Privremeni brak je u početku islama bio dopušten. Čovjek bi se nakon što stigne u nepoznat grad,

15. O šigaru (braku kada muškarci jedan drugom daju svoju rodicu bez vjenčanog dara)

2077. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika – a ispričao nam je i Musedded b. Muserhed, prenijevši od Jahjaa, on od Ubejdullaha – obojica od Nafia, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio šigar.”

Musedded je dodao: “Šta je to šigar?” – upitao sam Nafia, a on je rekao: “Šigar je kad čovjek da nekome svoju kćerku bez vjenčanog dara da bi i on njemu dao svoju kćerku bez vjenčanog dara. Ili kad čovjek nekome da svoju sestru bez vjenčanog dara da bi i taj njemu dao svoju sestru bez vjenčanog dara.”⁵⁵³

2078. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Jakub b. Ibrahim, prenijevši od svog oca, on od Ibn Ishaka, a ovaj od Abdurrahmana b. Hurmuza el-A'redža, da je Abbas b. Abdullah b. Abbas udao svoju kćerku za Abdurrahmana b. el-Hakema, a Abdurrahman je svoju kćerku udao za njega, udesivši da obojici kćerka onog drugog bude vjenčani dar. Kad to ču, Muavija napisa pismo Mervanu i naredi

١٥. بَاب فِي الشَّغَارِ

٢٠٧٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسْرَهَدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ كِلَاهِمَا عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الشَّغَارِ زَادَ مُسَدَّدُ فِي حَدِيثِهِ: قُلْتُ لِنَافِعٍ: مَا الشَّغَارُ؟ قَالَ: يَنْكِحُ ابْنَةُ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهُ ابْنَتُهُ بِغَيْرِ صَدَاقٍ وَيَنْكِحُ أُخْتَ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهَا أُخْتَهُ بِغَيْرِ صَدَاقٍ.

٢٠٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِسٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ هُرْمُزٍ الْأَعْرَجِيُّ أَنَّ الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ أَنْكَحَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحَكَمِ ابْنَتَهُ وَأَنْكَحَهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ ابْنَتَهُ وَكَانَا جَعَلَا صَدَاقًا فَكَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى مَرْوَانَ يَأْمُرُهُ بِالتَّفْرِيقِ بَيْنَهُمَا وَقَالَ

privremeno vjenčao s nekom ženom, na onoliko vremena koliko misli boraviti tu, koja bi mu čuvala i pospremala stvari. Tako je prakticirano sve dok nije objavljen ajet: ...i koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu. Od tada je, veli Ibn Abbas, svaka žena, osim dviju spomenutih vrsta, (muškarcima) postala haram.”

⁵⁵³ Bilježe ga u *El-Kutbus-Sitteu* svi, osim Ibn Madžea.

mu da ih rastavi, kazavši: “To je šigar, koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio.”⁵⁵⁴

16. O ženidbi sa tri puta puštenom ženom (s ciljem da se njome ponovo oženi prvi muž)

2079. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Ismaila, on od Amira, on od El-Harisa, a on od Alije. Ismail prenosi da ga je (Alija) vezao za Vjerovjesnika, s.a.v.s.: “Proklet je onaj koji se oženi s tri puta puštenom ženom (samo za to da bi se ona, kad se s njim razvede ponovo mogla vjenčati s prvim mužem), a i prvi muž (koji je to s njim sve dogovorio).”⁵⁵⁵

2080. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, on od Husajna, on od Amira, on od El-Harisa el-Ea'vera, a on od jednog Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., ashaba: “Smatramo da je to bio Alija.” – u značenju, slično prethodnom hadisu.

فِي كِتَابِهِ: هَذَا الشَّغَارُ الَّذِي نَهَى عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٦. بَاب فِي التَّحْلِيلِ

٢٠٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ عَنْ غَامِرٍ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِسْمَاعِيلُ وَأَرَاهُ قَدْ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَلَّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ.

٢٠٨٠. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ غَامِرٍ عَنِ الْحَارِثِ الْأَعْوَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَرَأْنَا أَنَّهُ عِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.

⁵⁵⁴ U predislamsko doba kod Arapa je postojao običaj da neko od njih u da svoju kćerku ili sestru za nekoga, uz uslov da i taj drugi svoju kćerku ili sestru uda za njega, kako bi obojica izbjegli davanje vjenčanog dara. Ovakav brak zove se *nikahuš-šigar*. U spomenutim hadisima Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranjuje takvu vrstu braka. Ibn Abdullberr kaže: “Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da ovakva vrsta braka nije dozvoljena. Međutim, razilaze se u tome da li je on valjan ili je ništavan ukoliko se, pak, dogodi.” Većina učenjaka smatra da je takav brak, i ukoliko se dogodi, ništavan. Ebu Hanife smatra, ukoliko se, pak, takav brak dogodi, da je valjan, s tim što su obojica obavezni dati doličan vjenčani dar/mehr.

⁵⁵⁵ Prokletstvo spomenuto u ovom i drugim sličnim hadisima se odnosi na onoga koji tri puta pusti svoju suprugu, pa se onda sa nekim dogovori da je on formalno vjenča za sebe, a potom pusti, kako bi mu ona ponovo bila dozvoljena. Prokletstvo se odnosi i na jednog i na drugog.

17. O braku roba bez dozvole njegovog vlasnika

2081. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Hanbel i Osman b. Ebu Šejbe – ovo je tekst njegovog seneda i njegove riječi (i riječi njih dvojice) – prenijevši od Vekia, on od El-Hasana b. Saliha, on od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, a on od Džabira, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Koji se god rob oženi bez dozvole svoga gospodara, on je bludnik.”

2082. ISPRIČAO NAM JE Ukbe b. Mukrem, kog je obavijestio Ebu Kutejbe, prenijevši od Abdullaha b. Omera, on od Nafia, on od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ukoliko se rob oženi bez dopuštenja svoga gospodara, njegov brak je ništavan.”⁵⁵⁶

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je slab (njegov sened zastaje kod Ibn Omera i nije pouzdan). Ustvari, ovo su Ibn Omerove riječi.”

18. O zabranjenosti da neko zaprosi zaručnicu svoga brata (po vjeri)

2083. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Seida b. el-Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Čovjeku

١٧. بَابُ فِي نِكَاحِ الْعَبْدِ

يَغْيِرُ إِذْنِ سَيِّدِهِ

٢٠٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَهَذَا لَفْظُ إِسْنَادِهِ وَكِلَاهُمَا عَنْ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيَّمَا عَبْدٍ تَزَوَّجَ يَغْيِرُ إِذْنِ مَوْلِيهِ فَهُوَ عَاهِرٌ

٢٠٨٢. حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ حَدَّثَنَا أَبُو فُقَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا نَكَحَ الْعَبْدُ يَغْيِرُ إِذْنِ مَوْلَاهُ فَنِكَاحُهُ بَاطِلٌ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا الْحَدِيثُ ضَعِيفٌ وَهُوَ مَوْثُوقٌ وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

١٨. بَابُ فِي كَرَاهِيَّةِ أَنْ يَخْطُبَ

الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ

٢٠٨٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ

⁵⁵⁶ Muzhir, Šafija i Ahmed b. Hanbel, na temelju ovih hadisa, smatraju da robu nije dozvoljeno ženiti se bez dozvole svoga gospodara. Ukoliko bi se, pak, oženio, njegov brak bi bio ništavan.

nije dozvoljeno da prosi zaručnicu svoga brata.”⁵⁵⁷

2084. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdullah b. Numejr, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafia, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Čovjeku nije dozvoljeno da prosi zaručnicu svoga brata, niti mu je dozvoljeno da se u kupoprodaji nadmeće sa svojim bratom, osim uz njegovu dozvolu.”

Sufjan kaže: “Čovjeku nije dozvoljeno da se u kupoprodaji nadmeće sa svojim prijateljem, govoreći: ‘Ja imam bolju robu.’”

19. O tome da čovjek vidi ženu koju želi vjenčati

2085. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Davuda b. Husajna, on od Vakida b. Abdurrahmana b. Sa'da b. Muaza, a on od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Kada neko hoće vjeriti ženu, ukoliko joj želi vidjeti ono što ga privlači u brak sa njom, neka to uradi.”⁵⁵⁸

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ.

٢٠٨٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَخْطُبُ أَحَدُكُمْ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ وَلَا يَبِيعُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ.

إِقال سفيان: لَا يَبِيعُ عَلَى بَيْعِ صَاحِبِهِ يَقُولُ عِنْدِي خَيْرٌ مِنْهَا.

١٩. بَاب فِي الرَّجُلِ يَنْظُرُ إِلَى الْمَرْأَةِ وَهُوَ يُرِيدُ تَزْوِيجَهَا

٢٠٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَالِيدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ وَاقِدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَغْيِي ابْنَ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمْ الْمَرْأَةَ فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا يَدْعُوهُ إِلَى نِكَاحِهَا فَلْيَفْعَلْ قَالَ فَخَطَبْتُ جَارِيَةَ

⁵⁵⁷ Ovo se odnosi na isprošenu ženu ili djevojku. U tom slučaju nikom nije dopušteno da ode i prosi tu djevojku, udovicu ili raspuštenicu. Ukoliko je, pak, prošena, ali nije dala svoj pristanak, niti je se obećala, u tom slučaju je i drugima dozvoljeno da je prose.

⁵⁵⁸ Dakle, ukoliko joj želi vidjeti lice, neka to uradi.

“Ja sam” – veli Džabir – “htio vjeriti djevojku te sam se prikras do nje i vidio ono što me privlači u brak sa njom, a onda se njome oženio.”⁵⁵⁹

20. O skrbniku (staratelju)⁵⁶⁰

2086. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Sulejmana b. Musaa, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea, a on od Aiše, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Koja god žena se uda bez dozvole svoga staratelja, njen brak je ništavan.” – ovo je ponovio tri puta. “A ukoliko je sa njom imao odnos, dužan joj je dati mehr, budući da je imao užitak s njom. Ukoliko (među starateljima) dođe do spora, vladar je staratelj onome ko nema staratelja.”⁵⁶¹

2087. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Ibn Leha, prenijevši od Džafera b. Rebia, on od Ibn Šihaba, on od

فَكُنْتُ أَتَقَبَّأُ لَهَا حَتَّى رَأَيْتُ مِنْهَا مَا
دَعَانِي إِلَى نِكَاحِهَا وَتَزَوُّجِهَا فَتَزَوَّجْتُهَا.

٢٠. بَاب فِي الْوَالِي

٢٠٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا
سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ
بْنِ مُوسَى عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ
عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيَّمَا امْرَأَةٍ نَكَحْتَ يَغْنَبُ
إِذْنِ مَوْلَاهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ
فَإِنْ دَخَلَ بِهَا فَالْمَهْرُ لَهَا بِمَا أَصَابَ مِنْهَا
فَإِنْ تَشَاجَرُوا فَالسُّلْطَانُ وَالْيَوْمُ لَا وَالِيَّ
لَهُ.

٢٠٨٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيْعَةَ
عَنْ جَعْفَرِ يَعْنِي ابْنَ رَبِيعَةَ عَنْ ابْنِ

⁵⁵⁹ Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* bilježi od Ebu Humejda da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Kada se neko od vas hoće vjeriti sa djevojkom, nije grijeh da je vidi.” Nevevi, u komentaru Muslimovog *Sahiha*, komentirajući hadis koji je prenio Ebu Hurejre, veli: “Onome koji se hoće oženiti mustehab je da vidi djevojku (prije nego se vjeri).” Ovako misle Malik, Ebu Hanife, ostali učenjaci iz Kufe, Ahmed b. Hanbel i većina učenjaka.

⁵⁶⁰ Staratelj (velija), po hanefijskom mezhebu, je: sin i njegovi sinovi u silaznoj liniji, otac i njegovi očevi u uzlaznoj liniji, rođeni brat i brat po ocu i njihovi sinovi, zatim amidža i njihovi sinovi.

⁵⁶¹ Ukoliko u pogledu sklapanja braka dođe do kakvog spora i prepirke među starateljima djevojke, s ciljem da je nepravedno spriječe od udaje, sud će preuzeti ulogu staratelja. Vladar, odnosno sud, je inače staratelj onima koji nemaju staratelja. Dakle, gdje dođe do spora među starateljima, postupit će se na isti način kao i u slučajevima gdje nema staratelja.

Urvea, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – smisao prethodnog hadisa.

Ebu Davud kaže: “Džafer nije slušao hadise od Ez-Zuhrija. Ez-Zuhri mu je samo pisao.”

2088. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kudame b. A’jen, kog je obavijestio Ebu Ubejde el-Haddad, prenijevši od Junusa (od Junusa, on od Ebu Burdea i Israila, njih dvojica od Ebu Ishaka, on od Ebu Burdea, a on od Ebu Musaa), a Israil od Ebu Ishaka, on od Ebu Burdea, a on od Ebu Musaa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Nema braka bez pristanka staratelja.”⁵⁶²

Ebu Davud kaže: “Junus je prenio od Ebu Burdea, a Israil od Ebu Ishaka, a on od Ebu Burdea (Junus se susretao sa Ebu Burde-om).”

2089. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja b. Faris, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea b. ez-Zubejra, a on od Ummu Habibe – ona je bila udata za Ibn Džahša. Sa njim je hidžru učinila u Abesiniju. Kad je on umro, Negus je, dok je bila još kod njih (u Abesiniji), udao za Allahovog Poslanika, s.a.v.s.⁵⁶³

شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: جَعَفَرٌ لَمْ يَسْمَعْ مِنَ الزُّهْرِيِّ كَتَبَ إِلَيْهِ.

٢٠٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ بْنِ أَغْيَبٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ عَنْ يُونُسَ وَإِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهُوَ يُونُسُ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ وَإِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ.

٢٠٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بِنِ الرَّبِيعِ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ ابْنِ جَعْفَرٍ فَهَلَكَ عَنْهَا وَكَانَ فِي مَن هَاجَرَ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ فَزَوَّجَهَا التَّجَابِشِيَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ عِنْدَهُمْ.

⁵⁶² Većina učenjaka smatra da je svaki brak koji se sklopi bez pristanka staratelja (velija) djevojke potpuno ništavan. Ebu Hanife smatra da je ispravan, ukoliko nađe sebi dostojnog čovjeka i ukoliko joj dadne uobičajen mehr. El-Mubarekfuri smatra da je mišljenje većine ispravnije, što potvrđuje i predhodni hadis.

⁵⁶³ Majka pravovjernih Ummu Habiba bint Ebu Sufjan b. Harb b. Umejje b. Abdušems je bila udata za Ubejdullaha b. Džahša. Ummu Habiba je, još dok je bila u Mekki, primila islam. Islam je primio i njen muž Ubejdullah b. Džahš. Ona je sa svojim mužem učinila hidžru u Abesiniju. Muž je umro nakon što se povratio u hrišćansku

21. O onemogućavanju udaje ženi

2090. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Ebu Amir, prenijevši od Abbada b. Rašida, a on od El-Hasana, da je Ma'kil b. Jesar kazao: "Imao sam sestru.⁵⁶⁴ Prosili su je dok je bila kod mene. Tražio je moj amidžić⁵⁶⁵ te sam je udao za njega. Potom se razveo sa njom opozivim razvodom. Kada joj je istekao obavezni rok čekanja i kad je isprošena, došao je kod mene i zaprosio je. Rekoh: 'Ne, tako mi Allaha, više joj nikada neću dozvoliti da se uda za tebe.', pa je tim povodom objavljen ovaj ajet: *Kad pustite žene, pa one vrijeme čekanja svoga navrše, nemojte ih sprječavati da se vjenčaju za svoje bivše muževe. Tada sam se iskupio za svoju zakletvu i dozvolio mu da je vjenča.*"⁵⁶⁶

22. Kada dvojica srbni a (staratelj) udaju (jednu djevojku ili ženu)

2091. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam. Obavijestio nas je i Muhammed b. Kesir, prenijevši od

٢١. بَابُ فِي الْعَضْلِ

٢٠٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا عَبَادُ بْنُ رَاشِدٍ عَنْ الْحَسَنِ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ: كَانَتْ لِي أُخْتُ تُحْتَبُ إِلَيَّ فَأَتَانِي ابْنُ عَمِّ لِي فَأَنْكَحْتَهَا إِيَّاهُ ثُمَّ طَلَقَهَا طَلَاقًا لَهُ رَجْعَةً ثُمَّ تَرَكَهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَلَمَّا حُطِبْتُ إِلَيَّ أَتَانِي يَحْتَبُهَا فَقُلْتُ لَا وَاللَّهِ لَا أَنْكَحُهَا أَبَدًا قَالَ فَبَيَّ تَرَلْتُ هَذِهِ الْآيَةَ ﴿وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلْيَنْفِرْنَ أَجْلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ﴾ الْآيَةَ قَالَ فَكَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي فَأَنْكَحْتَهَا إِيَّاهُ.

٢٢. بَابُ إِذَا أَنْكَحَ الْوَالِدَانِ

٢٠٩١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامُ ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامُ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ

vjeru, a Ummu Habiba je ostala privržena islamu. Nakon muževljeve smrti je ostala da živi u Abesiniji. Tada ju je abesinski car udao za Allahovog Poslanika, a.s.

⁵⁶⁴ Zvala se Džemila bint Jesar b. Abdullah el-Muzeni. Neki vele da joj je bilo ime Lejla.

⁵⁶⁵ Ibn Hadžer el-Askalani kaže da se zvao Ebul-Bedah b. Asim el-Ensari. Ustvari, Ebul-Bedah b. Asim el-Ensari nije bio Ma'kilov amidžić, nego je, najvjerojatnije, bio amidžić njegove rođene majke ili majke po mlijeku.

⁵⁶⁶ Bilježe ga El-Buhari u *Sabihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

Po islamu je to dozvoljeno, ali nije i preporučeno. (prim. rec.)

Hemmama. A obavijestio nas je i Musa b. Ismail, kom je prenio Hammad isti smisao, od Katadea, on od Hasana, a on od Semurea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Ako bi neku ženu obećala dvojica skrbnika (velija), ona će pripasti onome kome ju je obećao prvi. A ukoliko bi čovjek prodao nešto dvojici ljudi, to bi pripalo onome kome je prvom prodato.”⁵⁶⁷

23. O riječima Uzvišenog Allaha: Nije vam dozvoljeno da nasljeđujete žene protiv volje njihove, niti da im otežavate...

2092. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni, kog je obavijestio Esbat b. Muhammed, prenijevši od Eš-Šejbanija, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa. Eš-Šejbani kaže: “Mislim da je, u vezi sa ovim ajetom: *Nije vam dozvoljeno da nasljeđujete žene protiv volje njihove, niti da im otežavate...* Ata Ebul-Hasan es-Suvai prenio od Ibn Abbasa: ‘Kada bi neki čovjek umro, njegovi rođaci su odlučivali u vezi nje bez njenog staratelja ili bližnjega. Ukoliko je neko od njih želio, mogao ju je oženiti ili je udati za drugoga, a ako su htjeli, mogli su da je nikako ne udaju, pa je u vezi s tim objavljen ovaj ajet.’”⁵⁶⁸

حَدَّثَنَا حَمَّادُ الْمَعْنَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ
الْحَسَنِ عَنْ سُمْرَةَ عَنِ التَّيِّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَيَّمَا امْرَأَةٍ زَوَّجَهَا وَلِيَانِ
فَهِيَ لِأَوْلَادِ مِنْهُمَا وَأَيَّمَا رَجُلٍ بَاعَ بَيْعًا
مِنْ رَجُلَيْنِ فَهُوَ لِأَوْلَادِ مِنْهُمَا.

۲۳. بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى ﴿لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ
تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ﴾

۲۰۹۲. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا
أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ عَنْ
عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ
وَذَكَرَهُ عِظَاءُ أَبُو الْحَسَنِ السُّوَائِيُّ وَلَا
أُظْنُهُ إِلَّا عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي هَذِهِ الْآيَةِ
﴿لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا
وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ﴾ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ إِذَا مَاتَ
كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِامْرَأَتِهِ مِنْ وَلِيِّ نَفْسِهَا
إِنْ نَسَاءَ بَعْضُهُمْ زَوَّجَهَا أَوْ زَوَّجَهَا وَإِنْ
شَاءُوا لَمْ يَزَوَّجُواهَا، فَتَرَكْتُ هَذِهِ الْآيَةَ فِي
ذَلِكَ.

⁵⁶⁷ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*. Et-Tirmizi je za ovaj hadis rekao da je hasen/dobar.

⁵⁶⁸ Ovaj ajet je objavljen u vezi sa Kebšom bint Ma’n b. Asim iz plemena Evs. Ona je bila udata za Kajsja b. el-Esleta. Nakon smrti Kajsja b. el-Esleta, njegov sin je htio oženiti se njegovom ženom (svojom maćehom). To su prakticirali u džahilijetu, pa je Uzvišeni Allah objavom ovog ajeta to zabranio.

2093. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Sabit el-Mervezi, kog je obavijestio Ali b. Husejn, prenijevši od svoga oca, on od Jezida en-Nehavija, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **“Riječi Uzvišenog: Nije vam dozvoljeno da nasljedujete žene protiv volje njihove, niti da im otežavate tako što ćete im oduzimati od onoga što ste im već dali, osim ako očito bludno zgriješe. (En-Nisa, 19) Čovjek bi naslijedio ženu svoga bližnjega i spriječio bi je da se udaje sve dok ne umre ili dok mu ne vrati vjenčani dar koji joj je dat. Allah je u vezi toga presudio zabranivši to.”**

2094. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Šebbuje el-Mervezi, kog je obavijestio Abdullah b. Osman, prenijevši od Isaa b. Ubejda, on od Ubejdullaha, Omerovog šticićenika, a on od Ed-Dahaka – isti smisao kao u prethodnom hadisu, rekavši: **“...pa je Allah to zabranio.”**

24. O traženju pristanka

2095. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: **“Udavata žena se ne može vjenčati dok se od nje izričito ne zatraži pristanak, a djevojka se ne može vjenčati dok se od nje ne dobije pristanak.”** Rekoše: **“Allahov Poslaniče, a u čemu se ogleda njen pristanak?”** On reče: **“U šutnji.”**⁵⁶⁹

٤٠٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتِ الْمَرْوَزِيِّ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدِ الشَّحَوِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: ﴿لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِيَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ﴾ وَذَلِكَ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ يَرِثُ امْرَأَةً ذِي قَرَابَتِهِ فَيَعْضُلُهَا حَتَّى تَمُوتَ أَوْ تَرُدَّ إِلَيْهِ صَدَاقَهَا فَأَحْكَمَ اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ وَتَعَى عَنْ ذَلِكَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شَبُوبَةَ الْمَرْوَزِيُّ.

٤٠٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ عَنْ عِيْسَى بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ مَوْلَى عُمَرَ عَنِ الصَّحَّاحِ بِمَعْنَاهُ قَالَ: فَوَعَّظَ اللَّهُ ذَلِكَ.

٢٤. بَاب فِي الْإِسْتِمَارِ

٤٠٩٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُنْكَحُ الثَّيْبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلَا الْبُكْرُ إِلَّا بِإِذْنِهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ.

⁵⁶⁹ Ovaj hadis je jasan dokaz da islam ne dozvoljava da se djevojka ili žena prisiljavaju na brak za onoga za koga one ne žele. Traženje njihovog pristanka je obavezno.

2096. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kog je obavijestio Jezid b. Zurej. A obavijestio nas je i Musa b. Ismail, prenijevši od Hammada isti smisao, on od Muhammeda b. Amra, ovaj od Ebu Selemea, on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Od sirotice⁵⁷⁰ će se tražiti njen pristanak. Ukoliko bude šutjela, njena šutnja je znak pristanka. Ukoliko, pak, odbije, ne smije se prisiljavati (na udaju).”

Obavještenje je sadržano u Jezidovom hadisu.

Ebu Davud kaže: “Ovako su ga prenijeli i Ebu Halid Sulejman b. Hajjan i Muaz b. Muaz od Muhammeda b. Amra.”

2097. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ibn Idris, prenijevši od Muhammeda b. Amra, sa istim senedom, ovaj hadis, dodavši “ako zaplače” u: “Pa ako zaplače ili ako bude šutjela.”

Ebu Davud kaže: “Riječi: ‘a ako zaplače’, nisu upamćene. To je previd u hadisu. Previd su napravili ili Ibn Idris ili Muhammed b. el-Ala. Prenio ga je i Ebu Amr Zekvan od Aiše,

٢٠٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بِنِيعِ بْنِ زُرَيْجٍ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ الْمُعْتَمِرِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نُسْتَأْمَرُ الْيَتِيمَةَ فِي نَفْسِهَا فَإِنْ سَكَتَتْ فَهِيَ إِذْنُهَا وَإِنْ أَبَتْ فَلَا جَوَازَ عَلَيْهَا. وَالْإِخْبَارُ فِي حَدِيثِ يَزِيدَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ أَبُو خَالِدٍ سُلَيْمَانُ بْنُ حَبَّانَ وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو

٢٠٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ زَادَ فِيهِ قَالَ فَإِنْ بَكَتْ أَوْ سَكَتَتْ زَادَ بَكَتْ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَيْسَ بَكَتْ بِمَحْفُوظٍ وَهُوَ وَفَهُمْ فِي الْحَدِيثِ الْوَهُمُ مِنْ ابْنِ إِدْرِيسَ أَوْ مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَلَاءِ.

Razlika između pristanka udavane i djevojke je u tome što se udavana treba izjasniti riječima da li pristaje ili ne, dok je u slučaju djevojke dovoljna i šutnja. Naime, kada je pitaju da li joj se dotični momak sviđa i da li želi stupiti u brak sa njim, ukoliko šuti i ne da negativan odgovor, njena šutnja se smatra pristankom. Zato što se djevojke obično zbog stida ne izjašnjavaju verbalnim pristankom. El-Buhari i Muslim bilježe da je Aiša kazala: “Pitala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s: ‘Allahov Poslaniče, da li od žene, prilikom izbora supružnika, treba tražiti pristanak?’ ‘Treba.’ – odgovori on, a Aiša kaza: ‘A djevojke obično, kada ih upitaju, od stida šute.’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Njihova šutnja je znak pristanka.’”

⁵⁷⁰ Ovdje se pod pojmom *sirotica* misli na punoljetnu djevojku bez oca.

koja je kazala: 'Allahov Poslaniče, djevojke je stid da kažu.', a on reče: 'Njena šutnja je znak pristanka.'"

2098. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Muavija b. Hišam, prenijevši od Sufjana, on od Ismaila b. Umejjea, on od, po njemu, pouzdanog čovjeka, on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Konsultirajte žene u pogledu udaje njihovih kćeri."⁵⁷¹

25. O djevici koju otac uda bez njenog pristanaka

2099. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Husejn b. Muhammed, prenijevši od Džerira b. Hazima, on od Ejuba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: "Neka djevojka je došla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i spomenula da je otac želi udati za nekoga za koga ona ne želi da se uda, te joj Vjerovjesnik, s.a.v.s., ostavi mogućnost izbora."⁵⁷²

2100. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Ikrimea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – isti hadis.

Ebu Davud kaže: "Muhammed b. Ubejd nije spomenuo Ibn Abbasa. Ljudi su ga prenijeli ovako, kao mursel-hadis. Prenošenje tabiina od (Vjerovjesnika, s.a.v.s.) je poznato."

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ أَبُو عُمَرَ دَكْرَوَانُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَجِي أَنْ تَتَكَلَّمَ قَالَ سُكَّاتُهَا إِفْرَازُهَا.

٢٠٩٨. حَدَّثَنَا عُفْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَمِيَّةٍ حَدَّثَنِي الثَّقَفِيُّ عَنْ ابْنِ عَمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: آمُرُوا النِّسَاءَ فِي بَنَاتِهِنَّ.

٢٠٩٩. بَابُ فِي الْبِكْرِ يُرَوِّجُهَا أَبُوهَا وَلَا يَسْتَأْمِرُهَا

٢٠٩٩. حَدَّثَنَا عُفْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَبِي يُوْبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ جَارِيَةَ بَعَثُوا أُمَّتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ أَنَّ أَبَاهَا رَوَّجَهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَخَبَّرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢١٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي يُوْبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْحَدِيثِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَمْ يَذْكُرْ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكَذَلِكَ رَوَاهُ النَّاسُ مُرْتَلًا مَعْرُوفًا.

⁵⁷¹ El-Munziri kaže: "U senedu ovoga hadisa je nepoznat prenosilac."

⁵⁷² Iz ovoga hadisa se zaključuje, ističe Abadi, da je ocu, a pogotovo drugim starateljima, zabranjeno djevojku prisiljavati na udaju za onoga za koga ona ne želi.

26. O udavanoj ženi

2101. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Junus i Abdullah b. Mesleme, koje je obavijestio Malik, prenijevši od Abdullaha b. el-Fadla, on od Nafia b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Udavane imaju veće pravo da o sebi odlučuju nego njihovi staratelji. Od djevojke će se tražiti njen pristanak, a znak njenog pristanka je i šutnja.”⁵⁷³ A ovo je El-Ka’nebijev tekst.

2102. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Zijada b. Sa’da, on od Abdullaha b. el-Fadla, sa istim senedom isti smisao, rekavši: “Udavana ima veće pravo da o sebi odlučuje nego njen staratelj. Od djevojke će njen otac tražiti njen pristanak.”

Ebu Davud kaže: “Riječi *njen otac* nisu upamćene.”

2103. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Saliha b. Kejsana, on od Nafia b. Džubejra b. Mut’ima, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Staratelj nema ništa sa udavanom, dok će se od sirotice tražiti pristanak, a njena šutnja je znak pristanka.”⁵⁷⁴

2104. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Abdurrahmana

٢٦. بَاب فِي التَّيِّبِ

٢١٠١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَا أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْأَيُّمُ أَحَقُّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا وَالْبِكْرُ تُسْتَأْذَنُ فِي نَفْسِهَا وَإِذْنُهَا صَمَاتُهَا. وَهَذَا لَفْظُ الْقَعْنَبِيِّ.

٢١٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ: التَّيِّبُ أَحَقُّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا وَالْبِكْرُ يُسْتَأْمَرُهَا أَبُوهَا. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُوهَا لَيْسَ بِمَحْفُوظٍ.

٢١٠٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ لِلْوَالِيِّ مَعَ التَّيِّبِ أَمْرٌ وَالْيَتِيمَةَ تُسْتَأْمَرُ وَصَمَتْهَا إِفْرَارُهَا.

٢١٠٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ

⁵⁷³ Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁵⁷⁴ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

b. el-Kasima, on od svoga oca, a on od Abdurrahmana i Mudžemmia, sinova Jezida, obojica su ensarije, da je Hansu bint Hidam (Hizem) el-Ensarije njen otac, kao udavanu, želio udati za onoga za koga ona nije željela. Kada je otišla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i to mu spomenula, on nije odobrio (takvu) udaju.

27. O dostojnosti

2105. ISPRIČAO NAM JE Abdulvahid b. Gijas, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea: "Ebu Hind⁵⁷⁵ je Vjerovjesniku, s.a.v.s., kupicom na tjemenu pustio krv. Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'O Benu Bejada, ženite Ebu Hinda vašim kćerkama, i vi se ženite njegovim kćerkama. Ne odvajajte ga od sebe zbog toga što pušta krv, jer ako postoji nešto najbolje od onoga čime se vi liječite, to je hidžama/puštanje krvi.'"

28. O ženidbi nerotkinjom

2106. ISPRIČALI SU NAM El-Hasan b. Ali i Muhammed b. el-Musenna, isti smisao, prenijevši od Jezida b. Haruna, on od Abdullaha b. Jezida b. Miksema es-Sekafija

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعِ ابْنِي يَزِيدَ
الْأَنْصَارِيِّ عَنِ خَنَسَاءِ بِنْتِ خَدَّامِ
الْأَنْصَارِيَّةِ: أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ نَيْبٌ
فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَجَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَرَدَّ
بِكَأَحْمَا.

٢٧. بَاب فِي الْأَكْفَاءِ

٢١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ
حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو
عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا
هِنْدٍ حَجَمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فِي الْيَأْسُوفِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: يَا بَنِي بِيَّاضَةَ أَنْكِحُوا أَبَا هِنْدٍ
وَأَنْكِحُوا إِلَيْهِ وَقَالَ وَإِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ
مِمَّا تَدَاوُونَ بِهِ خَيْرٌ فَالْحِجَامَةُ.

٢٨. بَاب فِي تَزْوِيجِ مَنْ لَمْ يُولَدْ

٢١٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَمُحَمَّدُ بْنُ
الْمُنْكَثِيِّ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ
هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ
مِقْسَمِ الثَّقَفِيِّ مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ حَدَّثَنِي

⁵⁷⁵ Ebu Hind se zvao Jesar. Bio je štićenik plemena Benu Bejda. Zbog toga što se bavi puštanjem krvi izdvajali su ga od sebe, smatrajući ga sebi nedoraslim i nisu mu davali svoje kćeri, niti su njegove uzimali za sebe. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih upozorava da je bavljenje hidžamom/puštanjem krvi jedan od najboljih načina liječenja i da ga zbog toga ne smiju gledati sa podozrenjem. Naprotiv, zbog toga ga trebaju cijeniti.

iz Taifa, a on od Sare bint Miksem, da je Mejmuna bint Kerdem kazala: "Otac i ja smo krenuli da obavimo hadž sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Vidjela sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., te mu se moj otac primakao, dok je bio na svojoj devi, i stao pored njega kako bi ga slušao. Sa sobom je imao šibu poput učiteljeve. Čula sam beduine i druge ljude kako govore: 'Lupkanje, lupkanje, lupkanje.'⁵⁷⁶ Otac mu se primače, pa ga uze za stopalo, potvrdi mu poslanstvo, stade pored njega kako ga može čuti, te kaza: 'Prisustvovao sam vojsci Asrana (Ibnul-Musena je rekao: vojski Gasrana).' Tarik b. el-Murekka je rekao: 'Ko mi da njegovo koplje, dobit će nagradu.' 'Kakvu nagradu?' – upitao sam. 'Oženit ću ga prvom kćerkom koja mi se rodi.' Ja sam mu dao koplje i otišao od njega. Nisam se pojavljivao dok nisam saznao da mu se rodila kćerka i da je po-odavno odrasla. Otišao sam kod njega i rekao mu: 'Gdje mi je žena? Pripremi je da je vodim.' On se zakle da mi je neće dati dok joj ne dam novi vjenčani dar, pored onog koji sam njemu dao. Ja se zakleh da neću dati drugi vjenčani dar osim onaj koji sam već dao. Tad Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'A koliko ona danas ima godina?' On je rekao: 'Ima već sijedih dlaka u glavi.' Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Ja mislim da je trebaš ostaviti.' To me je iznenadilo te sam pogledao Allahovog

سَارَةُ بِنْتُ مَيْسَمٍ أَنَّهَا سَعَتْ مَيْمُونَةَ
بِنْتُ كَرْدَمٍ قَالَتْ: خَرَجْتُ مَعَ أَبِي فِي
حَجَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَدَنَا إِلَيْهِ أَبِي وَهُوَ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ فَوَقَفَ لَهُ
وَاسْتَمَعَ مِنْهُ، وَمَعَهُ دِرَّةٌ كَثِيرَةٌ الْكُتَّابِ
فَسَمِعْتُ الْأَعْرَابَ وَالنَّاسَ وَهُمْ يَقُولُونَ
الطَّبْطَيْبَةَ الطَّبْطَيْبَةَ الطَّبْطَيْبَةَ فَدَنَا
إِلَيْهِ أَبِي فَأَخَذَ بِقَدَمِهِ فَأَقْرَأَهُ لَهُ وَوَقَفَ
عَلَيْهِ وَاسْتَمَعَ مِنْهُ، فَقَالَ: إِنِّي حَضَرْتُ
جَيْشَ عِثْرَانَ. قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى جَيْشَ
عِثْرَانَ فَقَالَ: طَارِقُ بْنُ الْمُرَّجِجِ: مَنْ
يُعْطِينِي رُمْحًا بِتَوَابِهِ؟ قُلْتُ: وَمَا تَوَابُهُ؟
قَالَ: أَرَوْجُهُ أَوَّلَ بِنْتٍ تَكُونُ لِي فَأَعْطَيْتُهُ
رُمْحِي ثُمَّ غِبْتُ عَنْهُ حَتَّى عَلِمْتُ أَنَّهُ قَدْ
وُلِدَ لَهُ جَارِيَةٌ وَبَلَغَتْ ثُمَّ جِئْتُهُ فَقُلْتُ
لَهُ: أَهْلِي جَهْرَهْنَ إِلَيَّ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَفْعَلَ
حَتَّى أَصِدِّقَهُ صَدَاقًا جَدِيدًا غَيْرَ الَّذِي
كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَحَلَفْتُ لَا أَصِدِّقُ غَيْرَ
الَّذِي أَعْطَيْتُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَيَقْرُنَ أَيُّ النَّسَاءِ هِيَ الْيَوْمَ
قَالَ قَدْ رَأَتْ الْقَيْمِيرَ قَالَ أَرَى أَنْ تَنْزِكَهَا
قَالَ فَرَاعَنِي ذَلِكَ وَنَظَرْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ
مِيَّيَّ قَالَ لَا تَأْتُمُ وَلَا يَأْتُمُ صَاحِبُكَ.

⁵⁷⁶ Abadi veli: "Ili je Allahov Poslanik, s.a.v.s., lupkao uzengijama ili je lupkao bičem da skrene pažnju ljudi.

Poslanika, s.a.v.s., a on reče: ‘Tako nećeš pogriješiti ni ti, a ni tvoj drug (Tarik b. el-Murreka).’⁵⁷⁷

Ebu Davud kaže: “Riječ *el-katir* znači: *si-jeda kosa*.”

2107. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibrahima b. Mejsere, koga je obavijestila njegova tetka po majci, da je neka žena, iskrena u govoru, kazala: “Moj otac, u vrijeme džahilijeta, bijaše u jednoj bici. Pošto osjetiše vrelinu pod tabanima, neki čovjek reče: ‘Ko mi da njegove sandale, oženit ću ga prvom kćerkom koja mi se rodi.’ Moj otac je skinuo sandale i dao mu ih. Pošto mu se rodila kćerka i postala punoljetna...” – onda je spomenuo slično prethodnom hadisu, ali nije spomenuo priču u vezi sijede kose.

29. O vjenčanom daru (mehru)⁵⁷⁸

2108. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufeji, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Jezida b. el-Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima, da je Ebu Seleme kazao: “Pitao sam Aišu o visini vjenčanog dara Allahovog Poslanika, s.a.v.s. ‘Iznosio je dvanaest

قَالَ أَبُو دَاوُدَ الْقَتِيرِيُّ السَّيْبِيُّ.

٢١٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي إِبرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ أَنَّ خَالَتَهُ أَخْبَرَتْهُ عَنِ امْرَأَةٍ قَالَتْ هِيَ مُصَدِّقَةٌ امْرَأَةٌ صَدِيقِي قَالَتْ: بَيْنَمَا أَبِي فِي عَرَاةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذْ رَمَضُوا فَقَالَ: رَجُلٌ مَنْ يُعْطِينِي نَعْلَيْهِ، وَأَنْكِحْهُ أَوْلَ بِنْتِ ثَوْلَدٍ لِي فَخَلَعَ أَبِي نَعْلَيْهِ فَأَلْقَاهُمَا إِلَيْهِ فَوَلَّتْ لَهُ جَارِيَةٌ فَبَلَّغَتْ وَذَكَرَ نَحْوَهُ لَمْ يَذْكَرْ قِصَّةَ الْقَتِيرِيِّ.

٢٩. بَابُ الصَّدَاقِ

٢١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنْ صَدَاقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

⁵⁷⁷ S obzirom da su se obojica zakleli: Tarik b. El-Murreka da mu neće dati kćerku dok ne da novi mehr, a Kerdem da neće davati drugi mehr, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sugerirao Kerdemu da odustane od spomenute žene, jer postoji mogućnost, pošto je već stara i počela sijediti, da neće moći rađati djecu, a na taj način će obojica izbjeći grijeh zbog prekršaja zakletve.

⁵⁷⁸ Mehr je obavezni dar koji muž daje ženi prilikom vjenčanja.

oka i neš.' – odgovorila je ona. 'A šta je to neš?' – upitah. 'To je pola oke.' – reče ona."⁵⁷⁹

2109. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejuba, on od Muhammeda, a on od Ebu el-Adžfae es-Sulemija, ovaj od Omera, koji nam je održao govor, rekavši: "Ne određujte previsok mehr ženama, jer da se to ubraja u plemenitost na ovom svijetu i u bogobojaznost kod Allaha, najveće bi pravo na to imao Vjerovjesnik, s.a.v.s. On se nije oženio ni jednom suprugom, niti je udao ijednu svoju kćerku uz mehr veći od dvanaest oka."⁵⁸⁰

2110. ISPRIČAO NAM JE Hadžadž b. Ebu Jakub es-Sekafi, kog je obavijestio Mualla b. Mensur, prenijevši od Ibnul-Mubareka, on od Ma'mera, ovaj od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Ummu Habiba bila udata za Ubejdullaha b. Džahša, koji je umro u Abesiniji. Negus (abesinski car) ju je udao za Vjerovjesnika, s.a.v.s., davši joj vjenčani dar u visini od četiri hiljade dirhema. Poslao ju je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., sa Šurahbilom b. Haseneom.

Ebu Davud kaže: "Hasena mu je bila majka."

وَسَلَّمَ قَالَتْ ثِنْتَا عَشْرَةَ أُوقِيَةً وَنَشَّ
فَقُلْتُ وَمَا نَشَّ قَالَتْ نِصْفُ أُوقِيَةٍ.

٥١٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ
أَبِي الْعَجْفَاءِ السُّلَمِيِّ قَالَ: خَطَبْنَا عُمَرَ
رَجَمَهُ اللَّهُ فَقَالَ: أَلَا لَا تُغَالُوا بِصُدُقِ
النِّسَاءِ فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرُمَةً فِي الدُّنْيَا
أَوْ تَقْوَى عِنْدَ اللَّهِ لَكَانَ أَوْلَاكُمْ بِهَا
التَّيْبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَصْدَقَ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةً
مِنْ نِسَائِهِ وَلَا أَصْدَقْتَ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِهِ
أَكْثَرَ مِنْ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ أُوقِيَةً.

٥١١٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ
الْقَفْجِيُّ حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا
ابْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ
عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتُ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ فَمَاتَ بِأَرْضِ
الْحَبَشَةِ فَرَوَّجَهَا التَّجَابِيُّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَهَرَهَا عَنْهُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ
وَبَعَثَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مَعَ شُرْحَيْبِيلَ ابْنِ حَسَنَةَ.
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: حَسَنَةُ هِيَ أُمُّهُ.

⁵⁷⁹ Iz ovog hadisa zaključujemo da Allahov Poslanik, s.a.v.s., svojim suprugama nije davao veći vjenčani dara od dvanaest i po oka. A dvanaest i po oka, prema El-Hattabijevom mišljenju, iznosilo je pet stotina dirhema, jer on tvrdi da je neš ili pola oke iznosilo dvadeset dirhema. Ovaj hadis su zabilježili Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁵⁸⁰ To iznosi oko 480 dirhema.

2111. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Bezia, kog je obavijestio Ali b. el-Hasan b. Šekik, prenijevši od Ibnul-Mubareka, on od Junusa, a on od Ez-Zuhrija: “Negus (abesinski car) je udao Ummu Habibu bint Ebu Sufjan za Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uz vjenčani dar (mehr) od četiri hiljade dirhema. U pisanoj formi ju je ponudio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i on je prihvatio.”

30. O minimalnom vjenčanom daru

2112. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita el-Bunanija i Humejda, a njih dvojica od Enesa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je vidio Abdurrahmana b. Avfa, na kom se vidio trag šafrana. ‘Šta je to?’ – upita ga Vjerovjesnik, s.a.v.s. On reče: ‘Oženio sam se, Allahov Poslanice.’ ‘Šta si joj dao na ime vjenčanog dara?’ – upita. ‘Zlata u veličini košpice (hurme).’⁵⁸¹ Poslanik reče: ‘Napravi gozbu, pa makar od jedne ovce.’⁵⁸²

Ebu Davud kaže: “Košpica (hurme) zlata iznosi pet dirhema. En-neš/pola oke iznosi dvadeset, a cijela oka četrdeset dirhema.”

2113. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Džibrail (Džibril) el-Bagdadi, kog je obavijestio Jezid, prenijevši od Musaa b. Muslima b. Rumana, on od Ebu Zubejra, a on od

٢١١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ بْنُ بَزِيْعٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ سَقِيْبٍ عَنْ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الرَّهْرِيِّ أَنَّ النَّجَاشِيَّ زَوَّجَ أُمَّ حَبِيْبَةَ بِنْتَ أَبِي سَفِيَّانَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صَدَاقِ أَرْبَعَةِ آلَافٍ دِرْهَمٍ وَكَتَبَ بِذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَبِلَ.

٣٠. بَابُ قِلَّةِ الْمَهْرِ

٢١١٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتِ الْبُنَائِيِّ وَحَمِيدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَعَلَيْهِ رِذْعُ زَعْفَرَانَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَهْمَيْمٌ؟ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً، قَالَ: مَا أَصْدَقْتَهَا؟ قَالَ: وَزَنَ نَوَاقٍ مِنْ ذَهَبٍ. قَالَ: أَوْلِمَ وَلَوْ بِشَاةٍ.

٢١١٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ جَبْرَائِيلَ الْبَغْدَادِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ

⁵⁸¹ Zlato veličine košpice hurme, prema mišljenju El-Hattabija i većine učenjaka, vrijedilo je pet dirhema, a prema mišljenju Ahmeda b. Hanbela, tri dirhema.

⁵⁸² Bilježe u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

Džabira b. Abdullaha, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ko ženi, na ime vjenčanog dara, da koliko pregršt brašna ili hurmi, ona mu postaje dozvoljena.”⁵⁸³

Ebu Davud kaže: “Prenio ga je Abdurrahman b. Mehdi od Saliha b. Rumana, on od Ebuz-Zubejra, a on od Džabira kao mevkuf-hadis. A prenio ga je Ebu Asim od Saliha b. Rumana, on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: “Mi smo u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uživali u privremenom braku sa ženom uz vjenčani dar koji je iznosio pregršt hrane.”⁵⁸⁴

Ebu Davud kaže: “Ibn Džurejdž ga je prenio od Ebu Zubejra, a on od Džabira u istom smislu kao Ebu Asim.”

31. Vjenčanje na temelju neke koristi (kao vjenčanog dara)

2114. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebu Hazima b. Dinara, a on od Sehla b. Sa'da es-Saidija: “Neka žena je došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla: ‘Darujem ti sebe.’ Potom je dugo stajala, dok neki čovjek ne povika:

مُسْلِمٌ بِنِ رُومَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْطَى فِي صَدَاقِ امْرَأَةٍ مِلَّةً كَفَيْهِ سَوِيْقًا أَوْ تَمْرًا فَقَدْ اسْتَحَلَّ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ صَالِحِ بْنِ رُومَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ مَوْثُوقًا وَرَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ رُومَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْتَمْتِعُ بِالْقُبْضَةِ مِنَ الطَّعَامِ عَلَى مَعْنَى الْمُتَعَةِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ عَلَى مَعْنَى أَبِي عَاصِمٍ.

٣١. بَاب فِي التَّرْوِيحِ عَلَى الْعَمَلِ يَعْمَلُ

٢١١٤. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ

⁵⁸³ Na osnovu ovoga hadisa, Sufjan es-Sevri, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da donja granica mehra nije određena. Ona će biti onolika kako se mladoženja i mlada dogovore. Malik smatra da mehr, vjenčani dar, ne smije biti manji od četvrtine dinara. Hanefijski učenjaci smatraju da mehr ne smije biti ispod deset dirhema.

⁵⁸⁴ U početku islama muslimani su se, prilikom putovanja ili vojnih pohoda, mogli privremeno oženiti dok borave tamo, a kada krenu kući, razvesti se. Tako je bilo sve do Bitke za Hajber, 7. godine po Hidžri, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., definitivno zabranio svaki vid privremenog braka.

‘Allahov Poslaniče, ukoliko tebi nije potrebna, vjenčaj je sa mnom.’ On će na to: ‘A imaš li joj nešto dati kao vjenčani dar?’ ‘Imam samo ovaj plašt.’ – reče on. ‘Ukoliko bi joj darovao svoj plašt, ti bi ostao bez njega, zato idi i potraži nešto drugo.’ – reče Allahov Poslanik, s.a.v.s. ‘Nemam ništa drugo.’ – kaza čovjek, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., će na to: ‘Potraži (nešto), pa makar to bio i prsten od (običnog) gvožđa.’ On je otišao da traži i pošto nije našao ništa, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Da li znaš nešto (napamet) iz Kur’ana?’ ‘Da, znam tu i tu, i tu i tu suru.’ – reče on. Allahov Poslanik, s.a.v.s., će na to: ‘Uredu, vjenčaj ću te njome na ime toga što znaš iz Kur’ana.’⁵⁸⁵

2115. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hafs b. Abdullah, kog je obavijestio Ebu Hafs b. Abdullah, prenijevši od Ibrahima b. Tahmana, on od El-Hadžadža b. el-Hadžadža el-Bahilija, on od Isla, on od Ataa b. Ebu Rebaha, a on od Ebu Hurejrea – slično prethodnom kazivanju, ali nije spomenuo ogrtač niti prsten od običnog gvožđa. Rekao je: “Šta pamtiš iz Kur’ana?” “Suru El-Bekare ili onu koja slijedi poslije nje.” – kaza čovjek, a Poslanik reče: “Nauči je dvadeset ajeta, bit će tvoja žena.”

2116. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Zejd b. Ebuz-Zerka, kog je obavijestio njegov

إِنِّي قَدْ وَهَبْتُ نَفْسِي لَكَ. فَقَامَتْ قِيَامًا طَوِيلًا فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ رَوَّجْنِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تُضِدُّقُهَا بِهَا؟ قَالَ: مَا عِنْدِي إِلَّا إِزَارِي هَذَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكَ إِنْ أُعْظِيتَهَا إِزَارَكَ جَلَسْتَ وَلَا إِزَارَ لَكَ فَالْتَمِسْ شَيْئًا. قَالَ: لَا أَجِدُ شَيْئًا. قَالَ: فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَبِيدٍ. فَالْتَمَسَ فَلَمْ يَجِدْ شَيْئًا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَهْلَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ؟ قَالَ: نَعَمْ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا لِسُورٍ سَمَّاهَا. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَدْ رَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ.

٢١١٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَفْصُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ ظَهْمَانَ عَنِ الْحُجَّاجِ بْنِ الْحُجَّاجِ الْبَاهِلِيِّ عَنِ عِنْلِ عَنِ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ نَحْوَ هَذِهِ الْقِصَّةِ لَمْ يَذْكَرِ الْإِزَارَ وَالْحَاتَمَ فَقَالَ: مَا تَحْفَظُ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ سُورَةُ الْبَقَرَةِ أَوْ الَّتِي تَلِيهَا قَالَ فَقُمْ فَعَلِمَهَا عِشْرِينَ آيَةً وَهِيَ امْرَأَتُكَ.

٢١١٦. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَبِي الرَّزْمَاءِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ

⁵⁸⁵ Vjenčaj ću te sa njom uz obavezu da je naučiš sure iz Kur’ana koje znaš. To će joj biti mehr.

otac, prenijevši od Muhammeda b. Rašida, on od Mekhula – slično Sehlovom haberu. On kaže: “Mekhul je govorio: ‘To više ne važi ni za koga poslije Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’”

32. O onome ko se oženi pa umre prije nego ženi odredi visinu mehra

2117. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Firasa, on od Eš-Ša’bija, on od Mesruka, a on od Abdullaha, koji je upitan za čovjeka koji se oženio i umro prije nego je ženi odredio visinu vjenčanog dara i prije nego je s njom spavao, pa je rekao: “Njoj pripada vjenčani dar u visini vjenčanih darova ostalih žena u njenom narodu, ni manje ni više. Obavezan joj je priček i pripada joj dio nasljedstva.” Ma’kil b. Sinan reče: “Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je presudio Beri’i, Vašikovoj kćerki, na isti način kako si i ti presudio.”⁵⁸⁶

2118. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog su obavijestili Jezid b. Harun i Ibn Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Mensura, on od Ibrahima, on od Alkamea, a on od Abdullaha – a onda je naveo hadis sličan Osmanovom.

2119. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah (Abdullah) b. Omer, kog je obavijestio Jezid

عَنْ مَكْحُولٍ نَحْوَ خَيْرٍ سَهْلٍ قَالَ وَكَانَ مَكْحُولٌ يَقُولُ: لَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

۳۲. بَابُ فِي مَن تَزَوَّجَ وَلَمْ يَسِّمْ صَدَاقًا حَتَّى مَاتَ

۲۱۱۷. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ فِي رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً قَمَاتَ عَنْهَا وَلَمْ يَدْخُلْ بِهَا وَلَمْ يَفْرِضْ لَهَا الصَّدَاقَ فَقَالَ: لَهَا الصَّدَاقُ كَامِلًا وَعَلَيْهَا الْعِدَّةُ وَلَهَا الْبَيْرَاتُ، فَقَالَ مَعْقِلُ بْنُ سَيَانَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِهِ فِي بَرُوعَ بِنْتِ وَاشِيقِ.

۲۱۱۸. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَإِبْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ إِبْرَاهِيمَ عَنِ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَسَاقَ عُثْمَانُ مِثْلَهُ.

۲۱۱۹. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْجٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي

⁵⁸⁶ Bilježi ga i Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai u *Sunenu*. Et-Tirmizi je za ovaj hadis rekao da je hasenun-sahihun.

b. Zurej, prenijevši od Seida b. Ebu Arubea, on od Katadea, on od Hilasa i Ebu Hassana, a njih dvojica od Abdullaha b. Utbea b. Mes'uda, da je Abdullah b. Mesud, upitan o nekom čovjeku u vezi ovog hadisa rekao: "Različito su ga prenijeli mnogi ljudi i više puta, a ja kažem: 'Njoj pripada vjenčani dar u visini vjenčanih darova ostalih žena, ni manje ni više. Obavezan joj je priček i pripada joj dio nasljedstva. Pa ako sam ispravno upamtio, to je (dar) od Allaha, a ako sam pogriješio, to je onda od mene i od šejtana. Allah i Njegov Poslanik su čisti od toga.' Tada ustadoše neki ljudi iz plemena Ešdžea, među njima i El-Džerrah i Ebu Sinan, i rekoše: 'Ibn Mes'ude, mi svjedočimo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nama presudio u vezi Berie, Vašikove kćeri, čiji je muž bio Hilal b. Murre el-Ešdžei, kao što si i ti presudio.' Njegova presuda se slagala sa presudom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., što je mnogo obradovalo Ibn Mes'uda."

2120. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Jahja b. Faris ed-Duhlijj, Muhammed b. el-Musenaa i Omer b. el-Hattab. Muhammed je prenio od Ebul-Asbega el-Harranija (el-Džezzerija) Abdulaziza b. Jahjaa, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Ebu Abdurrahima Halida b. Ebu Jezida, on od Zejda b. Ebu Unejsea, on od Jezida b. Ebu Habiba, on od Merseda b. Abdullaha, a on od Ukbea b. Amira: "Jedne prilike Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče nekom čovjeku: 'Želiš li da te oženim tom i tom?' 'Da.'

عُرْوَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ جَلَّاسٍ وَأَبِي حَسَّانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ أَتَى فِي رَجُلٍ بِهَذَا الْحَبْرِ قَالَ: فَاخْتَلَفُوا إِلَيْهِ شَهْرًا، أَوْ قَالَ مَرَّاتٍ، قَالَ: فَلِئِي أَقُولُ فِيهَا إِنَّ لَهَا صَدَاقًا كَصَدَاقِ نِسَائِهَا لَا وَكَسَ وَلَا شَطَطَ. وَإِنَّ لَهَا الْمِيرَاثَ وَعَلَيْهَا الْعِدَّةُ، فَإِنْ يَكُ صَوَابًا فَمِنَ اللَّهِ، وَإِنْ يَكُنُ خَطَأً فَمِنِّي وَمِنَ الشَّيْطَانِ، وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ بَرِيئَانِ فَمَامَ نَاسٌ مِنْ أَشْجَعٍ فِيهِمُ الْجَرَّاحُ وَأَبُو سَيَّانٍ فَقَالُوا: يَا ابْنَ مَسْعُودٍ نَحْنُ نَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَاهَا فِينَا فِي بَرُوعِ بِنْتِ وَاشِقِي وَإِنَّ زَوْجَهَا هِلَالُ بْنُ مَرَّةٍ الْأَشْجَعِيِّ كَمَا قَضَيْتِ. قَالَ: فَفَرِحَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَرَحًا شَدِيدًا حِينَ وَاقَفَ قَضَاؤُهُ قَضَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢١٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قَارِسٍ الدُّهْلِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَعُمَرُ بْنُ الْحَطَّابِ قَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَصْبَغِ الْجَزْرِيُّ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنِ يَحْيَى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ خَالِدِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أَنَيْسَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ غَامِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ: أَتَرْضَى أَنْ أُرَّجِكَ فَلَاتَهُ؟ قَالَ: نَعَمْ. وَقَالَ لِلْمَرْأَةِ:

– odgovori on. Potom reče ženi: ‘Želiš li da te udam za toga i toga?’ ‘Želim.’ – odgovori ona. Onda ih je vjenčao. Čovjek je legao sa njom, a nije joj odredio visinu vjenčanog dara, niti joj je išta dao. Bio je jedan od učesnika Prisege na Hudejbiji. Svi koji su učestvovali na Hudejbiji imali su dio u ratnom plijenu na Hajberu. Kad mu se prikučila smrt, rekao je: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je oženio tom i tom. Nisam joj odredio iznos vjenčanog dara niti sam joj išta dao. Uzimam vas za svjedoke da joj na ime vjenčanog dara dajem svoj dio iz Hajbera.’ Ona je uzela taj dio, a kasnije ga je prodala za sto hiljada.”⁵⁸⁷

Ebu Davud kaže: “Omer b. el-Hattab je na početku hadisa koji je on prenio, a koji je potpuniji od ovoga, dodao: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Najbolji je onaj brak koji je najjednostavniji za čovjeka (u pogledu mehra).’ Čovjeku je rekao... – potom je naveo hadis, po smislu, sličan prethodnom.’ Bojim se da je ovo dodato ovom hadisu, a da je stvar drugačija.”

33. O govoru (hutbi) prilikom sklapanja braka⁵⁸⁸

2121. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši

أَتْرَضَيْنِ أَنْ أَرْوِّجَكَ فُلَانًا؟ قَالَتْ: نَعَمْ. فَرَوَّجَ أَحَدَهُمَا صَاحِبَهُ فَدَخَلَ بِهَا الرَّجُلُ وَلَمْ يَفْرِضْ لَهَا صَدَاقًا وَلَمْ يُعْطِهَا شَيْئًا وَكَانَ مَعَهُ شَهِدُ الْحُدَيْبِيَّةِ، وَكَانَ مِنْ شَهِدِ الْحُدَيْبِيَّةِ لَهُ سَهْمٌ بِخَيْبَرَ فَلَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَوَّجَنِي فُلَانَةً وَلَمْ أَفْرِضْ لَهَا صَدَاقًا وَلَمْ أُعْطِهَا شَيْئًا، وَإِنِّي أَشْهَدُكُمْ أَنِّي أُعْطِيتُهَا مِنْ صَدَاقِهَا سَهْمِي بِخَيْبَرَ فَأَخَذْتُ سَهْمًا فَبَاعْتُهُ بِمِائَةِ أَلْفٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَزَادَ عُمرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَحَدِيثُهُ أَنَّهُ فِي أَوَّلِ الْحَدِيثِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُ النِّكَاحِ أَيْسَرُهُ وَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِلرَّجُلِ ثَمَّ سَاقٌ مَعْتَاةٌ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَخَافُ أَنْ يَكُونَ هَذَا الْحَدِيثُ مُلَزَمًا لِأَنَّ الْأَمْرَ عَلَى غَيْرِ هَذَا.

۳۳. بَاب فِي خُطْبَةِ النِّكَاحِ

۲۱۲۱. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ

⁵⁸⁷ Iz spomenutih hadisa zaključujemo da onaj koji prilikom ženidbe nije ponudio vjenčani dar ženi i odredio njegovu visinu, to može i naknadno učiniti. A ukoliko bi umro prije nego joj odredi visinu dara iz njegove imovine, ženi pripada uobičajeni vjenčani dar u visini vjenčanog dara ostalih žena u njegovom mjestu ili u njegovom narodu.

⁵⁸⁸ Lijepo je da onaj koji vjenčava, prije samog čina vjenčanja, održi prikladan govor,

od Ebu Ishaka, on od Ebu Ubejdea, a on od Abdullaha b. Mes'uda, o govoru (hutbi) prilikom kakve potrebe, sklapanja braka i drugog. A ispričao nam je i Muhammed b. Sulejman el-Enbari, isti smisao, prenijevši od Vekia, on od Israila, on od Ebu Ishaka, on od Ebul-Ahvesa i Ebu Ubejdea, a njih dvojica od Abdullaha: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je podučio govoru (hutbi) prilikom kakve potrebe,⁵⁸⁹ koji glasi: *Uistinu svaka hvala pripada samo Allahu. Od Njega tražimo pomoć i oprost. Utječemo se Allahu od zla naših duša. Koga On uputi, nema toga koji ga u zabludu može odvesti. A koga On u zabludu usmjeri, nema toga koji ga na Pravi put može okrenuti. Svjedočim da je samo Allah Bog i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.*

O ljudi, bojte se svoga Gospodara, Koji vas je od jednog čovjeka stvorio, i stvorio je od njega ženu. (En-Nisa, 1) O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojažnošću i drugačije ne umirite osim kao muslimani! (Ali-Imran, 102) O vjernici, Allaha se bojte i istinu govorite, On će vam dobro za vaša dobra djela dati i grijehe će vam oprostiti! A ko se pokorava Allahu i Njegovom Poslaniku taj se velike pobjede domogao! (El-Ahzab, 70-71)"

Muhammed b. Sulejman nije rekao: "uistinu".

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فِي حُطْبَةِ الْحَاجَةِ فِي النِّكَاحِ وَعَنْهُ رَح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلِيمَانَ الْأَنْبَارِيُّ التَّمَعِيُّ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي الْأَخْوِصِ وَأَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُطْبَةَ الْحَاجَةِ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا. مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُضْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ لَمْ يَقُلْ مُحَمَّدُ بْنُ سَلِيمَانَ أَنْ.

koji obavezno treba početi zahvalom Allahu, dž.š. Sunnet je da taj govor započne tešehhudom koji je u dolje spomenutom hadisu preciziran kao tešehhud za takvu potrebu.

⁵⁸⁹ Prilikom vjenčanja ili kakve druge potrebe.

2122. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Imrana, on od Katadea, on od Abdurrabihija, on od Ebu Ijada, a on od Ibn Mes'uda: "Iste riječi Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izgovarao i na tešehhudu⁵⁹⁰, s tim što bi poslije riječi: ... i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, dodao: *I pred Sudnji dan ga je poslao s Istinom da radosne vijesti prenese i da Opomenu saopći. Ko se bude pokoravao Allahu i Njegovom Poslaniku taj je Pravi put izabrao, a ko bude griješio prema njima, Allahu neće ništa nauditi, samo će sebi nauditi.*"

2123. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Bedel b. el-Muhajjer, prenijevši od Šu'bea, on od El-Alaa, bratića Šuajba er-Razija, a on od Ismaila b. Ibrahima, da je neki čovjek iz plemena Benu Sulejm kazao: "Od Vjerovjesnika, s.a.v.s., sam zaprosio Umamu bint Abdumuttalib, pa me je on vjenčao, a nije izgovorio tešehhud."⁵⁹¹

Ebu Isa je rekao: "Preneseno nam je da je neko upitao Ebu Davuda: 'A je li to dozvoljeno?' 'Jeste,' – odgovorio je on – 'o tome postoje hadisi Vjerovjesnika, s.a.v.s.'"

٢١٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ عَنْ أَبِي عِيَّاضٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَشَهَّدَ ذَكَرَ نَحْوَهُ وَقَالَ بَعْدَ قَوْلِهِ وَرَسُولُهُ أَرْسَلَهُ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا بَيْنَ يَدَيْ السَّاعَةِ، مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشِدَ وَمَنْ يَعْصِهِمَا فَإِنَّهُ لَا يَضُرُّ إِلَّا نَفْسَهُ وَلَا يَضُرُّ اللَّهَ شَيْئًا.

٢١٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَجَّرِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْعَلَاءِ ابْنِ أَبِي شُعَيْبٍ الرَّازِيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ قَالَ: خَطَبْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَامَةَ بِنْتِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَأَنْكَحَنِي مِنْ غَيْرِ أَنْ يَتَشَهَّدَ.

إِقَالَ لَنَا أَبُو عِيْسَى: بَلَّغْنَا أَنَّ أَبَا دَاوُدَ قِيلَ لَهُ: أَيْجُوزُ هَذَا؟ قَالَ: نَعَمْ. وَفِي هَذَا أَحَادِيثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

⁵⁹⁰ Tešehhud znači svjedočenje, tj. reći: *Svjedočim da je samo Allah Bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik.*

⁵⁹¹ Bilježi ga i El-Buhari u djelu *Et-Tarihul-kebir*, i kaže da mu je sened nepoznat.

34. O udavanju maloljetnica

2124. ISPRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Ebu Kamil, njih je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša kazala: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je vjenčao kad sam imala sedam (Sulejman kaže: ili šest godina), a sa mnom je spavao kada sam imala devet godina."⁵⁹²

35. O boravku kod djevice

2125. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Sufjana, on od Muhammeda b. Ebu Bekra, ovaj od Abdulmelika b. Ebu Bekra, on od svoga oca, a on od Ummu Seleme: "Kad se Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio Ummu Selemom, kod nje je proveo tri dana, a onda rekao: 'Nije za tvoju porodicu sramota što sam kod tebe proveo (samo tri dana). Ako hoćeš, provest ću kod tebe i sedam dana, ali ću onda i kod ostalih žena boraviti po sedam dana.'⁵⁹³

2126. ISPRIČALI SU NAM Vehb b. Bekije i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Hušejma, on od Humejda, a on od Enesa b. Malika:

٣٤. بَاب فِي تَزْوِيجِ الصَّغَارِ

١١٢٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَأَبُو كَامِلٍ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ تَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا بِنْتُ سَبْعٍ قَالَ سُلَيْمَانُ أَوْ بِنْتُ وَدَخَلَ بِي وَأَنَا بِنْتُ تِسْعٍ.

٣٥. بَاب فِي الْمُقَامِ عِنْدَ الْبِكْرِ

١١٢٥. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا تَزَوَّجَ أُمَّ سَلَمَةَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ لَيْسَ بِكَ عَلَى أَهْلِكَ هَوَانٌ، إِنْ شِئْتِ سَبَعْتِ لَكَ وَإِنْ سَبَعْتِ لَكَ سَبَعْتِ لِي نِسَائِي.

١١٢٦. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَكِيَّةٍ وَعُمَيْرُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ

⁵⁹² Na temelju ovoga hadisa učenjaci izvlače zaključak da je roditelju dozvoljeno udati maloljetnu kćerku, ali nije preporučeno. (prim. rec.) To što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vjenčao Aišu u sedmoj, odnosno šestoj, godini, bilo je po Allahovoj naredbi. Iako ju je vjenčao u sedmoj godini, nije sa njom spavao dok nije postala punoljetna, tj. dok nije napunila devet godina. Ovaj hadis su u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi autori, osim Et-Tirmizija.

⁵⁹³ Bilježe ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

“Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo Safiju, sa njom je proveo tri dana.” Osman je dodao: “Ona je bila udavata.” Rekao je i ovo: “Ispričao mi je Hušejm, kom je saopćio Humejd, prenijevši od Enesa.”

2127. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog su obavijestili Hušejm i Ismail b. Ulejje, prenijevši od Halida el-Hazaa, on od Ebu Kilabea, a on od Enesa b. Malika: “Kada neko oženi djevicu, a već ima ženu, provest će kod nje sedam dana; a kada oženi udavatu, provest će kod nje tri dana.” Ebu Kilabe kaže: “Da sam rekao da ga je (Enes) vezao za Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekao bih istinu, nego je rekao: “To je sunnet.”⁵⁹⁴

36. O čovjeku koji spava sa ženom prije nego joj nešto da

2128. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail et-Talakanijj, kog je obavijestio Abde, prenijevši od Seida, ovaj od Ejuba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Kad se Alija oženio Fatimom,⁵⁹⁵ Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: ‘Daj joj nešto!’ ‘Nemam ništa.’ – reče Alija, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaza: ‘A gdje ti je hutamijski oklop?’⁵⁹⁶

أَنَّ بِن مَالِكٍ قَالَ: لَمَّا أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَفِيَّةَ أَمَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا. رَأَى عُثْمَانَ: وَكَانَتْ تَيْبًا وَقَالَ: حَدَّثَنِي هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَنَسٌ.

٢١٢٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ وَإِسْمَاعِيلُ ابْنُ عَلِيَّةَ عَنْ خَالِدِ الْحَدَّادِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرَ عَلَى التَّيِّبِ أَمَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَإِذَا تَزَوَّجَ التَّيِّبِ أَمَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا وَلَوْ قُلْتَ إِنَّهُ رَقَعَهُ لَصَدَقْتُ وَلَكِنَّهُ قَالَ السُّنَّةُ كَذَلِكَ.

٣٦. بَاب فِي الرَّجُلِ يَدْخُلُ بِامْرَأَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَنْقُدَهَا شَيْئًا

٢١٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّالِقَانِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُهُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا تَزَوَّجَ عَلِيٌّ فَاطِمَةَ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَاهَا شَيْئًا. قَالَ: مَا عِنْدِي شَيْءٌ. قَالَ: أَيْنَ دِرْعَاكَ الْحُطَمِيَّةُ؟

⁵⁹⁴ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i Et-Tirmizi u *Džami'u*.

⁵⁹⁵ Alija je vjenčao Fatimu u ramazanu 2. godine po Hidžri, a sa njom je prvi put spavao zul-hidždžeta iste godine. Rodila mu je tri sina i tri kćeri: Hasana, Husejna i Muhsina, Zejnebu, Rukaju i Ummu Kulsum. Umrla je u Medini šest mjeseci nakon smrti njenog oca, s.a.v.s.

⁵⁹⁶ Hutama je dolina u kojoj je živjelo pleme Abdulkajs, poznato po pravljenju ratnih oklopa. Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*.

2129. ISPRIČAO NAM JE Kesir b. Ubejd el-Himsi, kog je obavijestio Ebu Hajve, prenijevši od Šuajba b. Ebu Hamze, ovaj od Gajlana b. Enesa, on od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Sevbanu, on od nekog ashaba: “Kad se Alija oženio Fatimom, kćerkom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., htio je sa njom spavati, pa mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio dok joj ne da nešto (na ime vjenčanog dara). On reče: ‘Allahov Poslaniče, ja nemam ništa.’, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Daj joj svoj oklop.’ Alija joj dade oklop, a potom je spavao sa njom.”⁵⁹⁷

2130. ISPRIČAO NAM JE Kesir b. Ubejd, kog je obavijestio Ebu Hajve, prenijevši od Šuajba, on od Gajlana, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa – slično prethodnom hadisu.

2131. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah el-Bezzaz, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Mensura, on od Talhe, on od Hajsemea, da je Aiša kazala: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da čovjeku uvodim ženu prije nego joj nešto da.”⁵⁹⁸

Ebu Davud kaže: “Hajseme nije slušao hadise od Aiše.”

2132. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ma’mer, kog je obavijestio Muhammed

٥١٢٩. حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا أَبُو حَنِوَةَ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ حَدَّثَنِي غَيْلَانُ بْنُ أَنَسٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ عَلِيًّا لَمَّا تَزَوَّجَ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ بِهَا، فَمَنَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يُعْطِيَهَا شَيْئًا. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ لِي شَيْءٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعْطِهَا دِرْعَكَ فَأَعْطَاهَا دِرْعَهُ ثُمَّ دَخَلَ بِهَا.

٥١٣٠. حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا أَبُو حَنِوَةَ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ غَيْلَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ يَثْلَهُ.

٥١٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبُرَّازُ حَدَّثَنَا شَرِيكَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ حَيْثَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أُدْخِلَ امْرَأَةً عَلَى رَوْحِهَا قَبْلَ أَنْ يُعْطِيَهَا شَيْئًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَحَيْثَمَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَائِشَةَ.

٥١٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرِ بْنِ الرِّسَّانِيِّ أَخْبَرَنَا ابْنُ

⁵⁹⁷ Iz spomenutih hadisa zaključujemo da bi mladoženja svojoj supruzi trebao dati bar nešto na ime vjenčanog dara prije nego prvi put sa njom legne, iako to nije uvjet za valjanost braka, što se jasno vidi iz sljedećeg hadisa.

⁵⁹⁸ Ebu Davud smatra da postoji izvjestan prekid u senedu ovoga hadisa, jer Hajseme nije slušao hadise od Aiše, r.a.

b. Bekr el-Bursani, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Koja god žena se uda uz vjenčani dar, kakav poklon ili određenu svotu koji su dogovoreni prije zaključenja bračnog ugovora, to će isključivo pripasti njoj; a ukoliko su dogovoreni nakon zaključenja bračnog ugovora, onda će to pripasti onome kome je dogovoreno.⁵⁹⁹ Zbog kćerke ili sestre čovjek će biti najviše počašćen.”⁶⁰⁰

37. Šta se kaže mladoženji

2133. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenijevši od Abdulaziza b. Muhammeda, on od Suhejla, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea: “Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., nekome čestitao ženidbu, rekao bi: ‘Neka te Allah blagoslovi, neka ti da sreću i neka vas sjedini u dobru.’”⁶⁰¹

38. Kada se čovjek oženi, pa ustanovi da je ta žena trudna

2134. ISPRIČALI SU NAM Mahled b. Halid, El-Hasan b. Ali i Muhammed b. Ebisserijj, isti smisao, prenijevši od Abdurrezzaka, on od Ibn Džurejdža, prenijevši od Safvana b.

جُرَيْجٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحْتَ عَلَى صَدَاقٍ أَوْ حَبَاءٍ أَوْ عِدَةٍ قَبْلَ عِصْمَةِ النِّكَاحِ فَهُوَ لَهَا، وَمَا كَانَ بَعْدَ عِصْمَةِ النِّكَاحِ فَهُوَ لِمَنْ أُعْطِيَ، وَأَحَقُّ مَا أُكْرِمَ عَلَيْهِ الرَّجُلُ ابْتِنُهُ أَوْ أُخْتُهُ.

۳۷. بَاب مَا يُقَالُ لِلْمَتْرُوجِ

۲۱۳۳. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَفَأَ الْإِنْسَانَ إِذَا تَزَوَّجَ قَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ.

۳۸. بَاب فِي الرَّجُلِ يَتَزَوَّجُ الْمَرْأَةَ فَيَجِدُهَا حُبْلَى

۲۱۳۴. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ الْمَعْنَى قَالُوا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ

⁵⁹⁹ Ako bude dogovoreno da to pripadne njoj, onda će pripasti njoj, a ukoliko bude dogovoreno da to pripadne njenom ocu ili staratelju, onda će pripasti njemu.

⁶⁰⁰ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁶⁰¹ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*, Hakim u *Mustedreku*, i Ibn Hiban u *Sahihu*.

Sulejma, on od Seida b. el-Musejbeba, a on od nekog ensarije. Ibn Ebus-Serijj je rekao: “od nekog Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., ashaba”, a nije rekao “od nekog ensarije”, a onda su se usaglasili da mu je bilo ime Basre,⁶⁰² koji je kazao: “Oženio sam se djevicom koja je na sebi imala koprenu. Kad sam prvi put sa njom spavao, ustanovio sam da je trudna. (Pošto je o tome obaviješten) Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Njoj pripada vjenčani dar. S njim ti je postala dozvoljena, a dijete će biti tvoj rob,⁶⁰³ a kada rodi’ – El-Hasan kaže: ‘izbičuj je’, a Ibn Ebus-Sirijj kaže: ‘izbičujte je (ili je kazao: izvršite nad njom preciziranu kaznu).’”⁶⁰⁴

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis je prenio i Katade od Seida b. Jezida, a on od Ibn el-Musejbeba. Prenio ga je i Jahja b. Ebu Kesir od Jezida b. Nuajma, a on od Seida b. el-Musejbeba. A prenio ga je i Ata el-Hurasani od Seida b. el-Musejbeba. Svi su ga prenijeli kao mursel-hadis od Vjerovjesnika, s.a.v.s. U hadisu koji je prenio Jahja b. Ebu Kesir stoji da se Basre b. Eksem oženio nekom ženom, a svi su u hadisima koje su prenijeli rekli da je

عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
الْمُسَيَّبِ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ
ابْنُ أَبِي السَّرِيِّ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَقُلْ مِنَ الْأَنْصَارِ ثُمَّ
اتَّفَقُوا يُقَالُ لَهُ بَصْرَةٌ قَالَ: فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً
بِغُرٍّ فِي سِتْرِهَا فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا فَإِذَا
هِيَ حُبْلَى، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: لَهَا الصَّدَاقُ بِمَا اسْتَحَلَلْتَ مِنْ
فَرْجِهَا وَالْوَلَدُ عَبْدٌ لَكَ فَإِذَا وَلَدَتْ قَالَ
الْحَسَنُ فَاجْلِدْهَا، وَقَالَ ابْنُ أَبِي السَّرِيِّ:
فَاجْلِدُوهَا، أَوْ قَالَ: فَحُدُّوهَا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ قَتَادَةُ عَنْ
سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَرَوَاهُ
يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ نَعِيمٍ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعِظَاءِ الْحُرَّاسِيِّ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَرْسَلُوهُ كُلُّهُمْ وَفِي
حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ أَنَّ بَصْرَةَ بِنَ

⁶⁰² Basre b. Eksem je bio ashab. Bio je jedan od Vjerovjesnikovih pomagača ensarija iz Medine.

⁶⁰³ El-Hattabi kaže: “Nije mi poznato da postoji ijedan učenjak koji misli da dijete koje rodi slobodna žena može biti rob (osim ukoliko bude zarobljeno u ratu). Zato smatram da je ovdje riječ *rob* upotrijebljena u smislu *sluge*, što znači: to dijete će tebe služiti i raditi ti sve ono što rade i robovi, a ti ćeš se prema njemu odnositi onako kako se odnosiš prema slugama i robovima, imajući u vidu da mu se ne zna otac. Ukoliko bi se znao otac, pripalo bi ocu.

⁶⁰⁴ Precizirana šerijatska kazna za djevicu i momka ukoliko počine blud je stotinu udaraca bičem, dok je za udatu i oženjenog – kamenovanje do smrti.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., dijete učinio njegovim robom.”

2135. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Osman b. Omer, prenijevši od Alija b. el-Mubareka, on od Jahjaa (Jahjaa b. Kesira), on od Jezida b. Nuajma, a on od Seida b. el-Musejjeba, da se neki čovjek, po imenu Basre b. Eksem, oženio. Potom je spomenuo smisao prethodnog hadisa, dodavši da ih je (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) razdvojio. Ibn Džurejdžov hadis je potpuniji.

39. O raspodjeli (vremena) među ženama

2136. ISPRIČAO NAM JE Ebul-Velid et-Tajalisi, kog je obavijestio Hemmam, prenijevši od Katadea, on od Nadra b. Eneša, on od Bešira b. Nehika, a ovaj od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ako čovjek bude imao dvije žene, pa ne bude prema njima pravedno postupao, doći će na Sudnji dan, a jedna strana tijela će mu biti nagnuta.”

2137. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ejžuba, on od Ebu Kilabea, on od Abdullaha b. Jezida el-Hatmijja, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sve pravedno dijelio (među suprugama). Govorio je: ‘Allahu, ovo je moja raspodjela u onome što je u mojoj moći, pa ne kori me zbog onoga što je u Tvojoj, a ne u mojoj moći.’”⁶⁰⁵

أَكْتَمَ نَكَحَ امْرَأَةً وَكَلَّمَهُمْ قَالَ فِي حَدِيثِهِ
جَعَلَ الْوَلَدَ عَبْدًا لَهُ.

١١٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا
عُمَرَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ يَعْنَى ابْنُ
الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ نَعِيمٍ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ أَنَّ رَجُلًا يُقَالُ
لَهُ بَصْرَةُ بْنُ أَكْتَمَ نَكَحَ امْرَأَةً فَذَكَرَ
مَعْنَاهُ زَادَ وَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا وَحَدِيثُ ابْنِ
جُرَيْجٍ أَتَمُّ.

٣٩. بَابُ فِي الْقِسْمِ بَيْنَ النِّسَاءِ

١١٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّلَيْسِيُّ حَدَّثَنَا
هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ النَّظْرِ بْنِ أَنَسٍ
عَنْ بَيْسَرَ بْنِ نُهَيْكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ
كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ فَمَالَ إِلَى إِحْدَاهُمَا جَاءَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشَقَهُ مَائِلٌ.

١١٣٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ عَبْدِ
اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطَمِيِّ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَقْسِمُ فَيَعِيدُ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي
فِيمَا أَمْلِكُ فَلَا تَلْمَنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا
أَمْلِكُ.

⁶⁰⁵ Ovo se odnosi na ljubav i osjećaj koji su ponekad izraženiji prema nekoj od supruga

Ebu Davud kaže: "Tj. srce."

2138. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Abdurrahman b. Ebu Zinad, prenijevši od Hišama b. Urvea, a on od svoga oca,⁶⁰⁶ da je Aiša rekla: "Sestriću moj, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nijednoj od nas, u raspodjeli vremena koje je kod nas provodio, nije davao prednost u odnosu na druge. Malo bi kad prošao dan, a da nas ne bi sve obišao i svakoj se od nas primakao, bez spolnoga odnosa. Kod koje bi taj dan bio na redu, navečer bi sa njom spavao. Pošto je Sevda b. Zum'a ostarila, pobjavši se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ne ostavi, (jednog dana je) rekla: 'Allahov Poslanice, ja svoj dan poklanjam Aiši.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., prihvati to od nje. Mi smo govorile (ona je govorila): 'Mislimo da je u vezi njih dvije Uzvišeni Allah objavio: *Ako se neka žena plaši da će je muž njen zlostavljati ili da će je napustiti...*'⁶⁰⁷"

2139. ISPRIČALI SU NAM Jahja b. Mein i Muhammed b. Isa, isti smisao, njima je ispričao Abbad b. Abbad, prenijevši od Asima, on od Muaze, a ona od Aiše: "Nakon što je objavljeno: *Od njih, koju hoćeš*

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَعْنِي الْقَلْبَ.

٤١٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي الزُّنَادِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: يَا ابْنَ أُخْتِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُفْضَلُ بَعْضَنَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْقَسَمِ مِنْ مَكْتَبِهِ عِنْدَنَا وَكَانَ قَلَّ يَوْمٌ إِلَّا وَهُوَ يَطُوفُ عَلَيْنَا جَمِيعًا فَيَنْدُو مِنْ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْ غَيْرِ مَسِيَسٍ حَتَّى يَبْلُغَ إِلَى الَّتِي هُوَ يَوْمَهَا قَيِّبَتْ عِنْدَهَا، وَلَقَدْ قَالَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ حِينَ أَسْنَتَتْ وَفَرَّقَتْ أَنْ يُفَارِقَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَسْؤِي لِعَائِشَةَ، فَقَبِلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا قَالَتْ تَقُولُ فِي ذَلِكَ أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى وَفِي أَشْبَاهِهَا أَرَاهُ قَالَ: ﴿وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَغْلِهَا يُشْرِكًا﴾.

٤١٣٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ وَرَحْمَدُ بْنُ عَيْسَى الْمُعَنِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ مُعَاذَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَأْذِنُنَا

u odnosu na drugu, a na što čovjek ne može utjecati, jer se to u njemu javlja mimo njegove volje.

⁶⁰⁶ Hišamov otac bio je Urve b. ez-Zubejr b. Avvam. Bio je sin Esme, Ebu Bekrove kćerke, a Aišin sestrić.

⁶⁰⁷ Ovaj ajet u cjelosti glasi: *Ako se neka žena plaši da će je muž njen zlostavljati ili da će je napustiti, tad njima dvoma nije grijeh međusobno se nagoditi, i nagodba je bolja!* (En-Nisa, 128)

možeš zanemariti i sebi koju hoćeš zadržati. (El-Ahzab, 51) Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zatražio dopuštenje za dan (koji pripada nekoj drugoj od nas).” “Ja sam” – veli Muaza – “upitala Aišu: ‘Šta si ti rekla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s?’” “Rekla bih mu: ‘Ako je na mene red, ne želim da bilo koju drugu izabereš umjesto mene.’ – kaza Aiša.”⁶⁰⁸

2140. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Merhum b. Abdulaziz el-Attar, prenijevši od Ebu Imrana el-Dževnija, on od Jezida b. Babinuse, a on od Aiše: “Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio smrtno bolestan, pozva žene i, pošto se sve iskupiše, upita ih: ‘Ja više ne mogu odlaziti kod sviju vas, pa da li mi dozvoljavate da budem kod Aiše?’ , te su mu dozvolile.”⁶⁰⁹

2141. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, a on od Ibn Šihaba, on od Urvea b. ez-Zubejra, da je Aiša kazala: “Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., namjeravao putovati, pred putovanje bi izvlačio slamke. Na putovanje bi sa sobom poveo onu od svojih supruga koju bi (slamkom) izvukao. Svakoj svojoj ženi je odredio dan i noć, s tim što je Sevda bint Zem’a svoj dan poklonila meni.”⁶¹⁰

إِذَا كَانَ فِي يَوْمِ الْمَرْأَةِ مِثْلًا بَعْدَمَا نَزَلَتْ ﴿ تَرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْ نِسَاءِ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ ﴾ قَالَتْ مَعَاذَةَ قَوْلِكَ لَهَا: مَا كُنْتُ تَقُولِينَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: كُنْتُ أَقُولُ إِنْ كَانَ ذَلِكَ إِلَيَّ لَمْ أُؤْوِرْ أَحَدًا عَلَى نَفْسِي.

٢١٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعَطَّارُ حَدَّثَنِي أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ بَابَنُوسَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى النِّسَاءِ تَعْنِي فِي مَرَضِهِ فَاجْتَمَعْنَ فَقَالَ: إِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَدُورَ بَيْنَكُنَّ فَإِنْ رَأَيْتُنَّ أَنْ تَأَذَّنَ لِي فَأَكُونُ عِنْدَ عَائِشَةَ فَعَلْتُنَّ فَأَذَّنَ لَهُ.

٢١٤١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بِنَ الرَّبِيعِ حَدَّثَتْ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَفْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيُّهُنَّ حَرَجَ سَهْمَهَا حَرَجَ بِهَا مَعَهُ وَكَانَ يَفْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا، غَيْرَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ.

⁶⁰⁸ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁶⁰⁹ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sve vrijeme dok je bolovao proveo kod Aiše. Kod nje je preselio na Ahiret i u njenoj sobi je pokopan, gdje mu se i danas nalazi mezar.

⁶¹⁰ Bilježe ga El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

40. O čovjeku koji prilikom sklapanja braka prihvati uvjet da će sa ženom živjeti u njenom mjestu⁶¹¹

2142. ISPRIČAO NAM JE Isa b. Hammad, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Ebul-Hajra, a on od Ukbea b. Amira, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Ispunjavanje uvjeta na osnovu kojih su vam vaše žene postale halal ima prednost nad ispunjenjem svih ostalih uvjeta.”⁶¹²

41. Dužnosti žene prema mužu

2143. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Ishak b. Jusuf, prenijevši od Šerika, on od Husajna, on od Eš-Ša'bija, da je Kajs b. Sa'd kazao: “U El-Hiri sam vidio da njeni stanovnici čine sedždu nekom od svojih vojskovođa. Rekao sam: ‘Allahov Poslanik je najpreči da mu se sedžda čini.’” Ili je rekao: “Došao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: ‘U El-Hiri

٤٠. بَاب فِي الرَّجُلِ يَشْتَرِي لَهَا دَارَهَا

٢١٤٢. حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنِي اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ أَحَقَّ الشُّرُوطِ أَنْ تُؤْفُوا بِهِ مَا اسْتَحَلَلْتُمْ بِهِ الْمَرْوَجَ.

٤١. بَاب فِي حَقِّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ

٢١٤٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ عَنْ شَرِيكَ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ قَبِيصِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: أَتَيْتُ الْحَيْرَةَ فَرَأَيْتُهُمْ يَسْجُدُونَ لِمَرْزَبَانَ لَهُمْ فَقُلْتُ رَسُولُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُسَجَدَ لَهُ قَالَ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ إِنِّي أَتَيْتُ الْحَيْرَةَ فَرَأَيْتُهُمْ يَسْجُدُونَ لِمَرْزَبَانَ لَهُمْ فَأَنْتَ يَا

⁶¹¹ Ukoliko bi se čovjek oženio uz uvjet da ženu neće voditi iz njenog mjesta, ne bi mu bilo dozvoljeno da je vodi iz tog mjesta. Seid b. Mensur bilježi, sa senedom, da je Abdurrahman b. Gunejm kazao: “Sjedio sam uz Omerova b. Hattabova koljena kada mu je došao neki čovjek i rekao: ‘Oženio sam se ovom i obavezao se da ćemo živjeti u njenoj kući. Međutim, poslovi me tjeraju da se preselim u to i to mjesto.’ Omer na to kaza: ‘Dužan si ispuniti ono što si joj obećao.’”

⁶¹² Ovo se odnosi na vjenčani dar (mehr) i na sve drugo što čovjek obeća ženi prilikom sklapanja braka. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

Najpreče je ispuniti one uvjete zbog kojih su vam vaše žene postale dozvoljene. (prim. rec.)

sam vidio da njeni stanovnici čine sedždu nekom od svojih vojskovođa, a ti si, Allahov Poslaniče, najpreči da ti sedždu činimo.” Allahov Poslanik, s.a.v.s., na to kaza: “Ako bi prošao pored moga mezara, da li bi prema njemu učinio sedždu?” “Ne bih.” – odgovorio sam, a on reče: “Zato to ne činite. Da sam ikome naredio da učini sedždu nekome (osim Allahu), naredio bih ženama da je čine svojim muževima, zbog dužnosti koje im je Allah propisao prema njima.”⁶¹³

2144. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Amr er-Razi, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Hazima, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ako čovjek pozove svoju suprugu u postelju, pa mu ona ne dođe, te on zanoći srdit na nju zbog toga, meleki će je proklinjati sve do svanuća.”⁶¹⁴

رَسُولَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ تَسْجُدَ لَكَ قَالَ أَرَأَيْتَ
لَوْ مَرَرْتَ بِقَبْرِي أَكُنْتَ تَسْجُدُ لَهُ قَالَ
فَلَسْتُ لَا قَالَ فَلَا تَفْعَلُوا لَوْ كُنْتُ أَمِيرًا
أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لِأَمَرْتُ النِّسَاءَ أَنْ
يَسْجُدْنَ لِأَزْوَاجِهِنَّ لِمَا جَعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ
عَلَيْهِنَّ مِنَ الْحَقِّ.

٢١٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو الرَّازِي
حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي
حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ
إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَلَمْ تَأْتِهِ قَبَاتَ عَضْبَانَ
عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُضْبِحَ.

⁶¹³ Bilježe Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu* od Abdullaha b. Ebu Evfa sljedeće: “Kada se Muaz b. Džebel vratio iz Šama, učinio je sedždu Vjerovjesniku, s.a.v.s. Vidjevši to, Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: ‘Šta je to, Muaze?’ On reče: ‘Kada sam stigao u Šam i vidio kako se tamošnji ljudi klanjaju svojim biskupima i patrijarsima, poželio sam da i ja isto to tebi učinim.’, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaza: ‘Ne činite to. Da sam ikome naredio da čini sedždu nekome (osim Allahu), naredio bih ženi da je učini svome mužu. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci Muhammedova duša, žena neće ispuniti svoje obaveze prema Allahu sve dok ne ispuni obaveze prema mužu.’”

Et-Tirmizi i Ibn Madže u *Sunenima* bilježe od Muaza b. Džebela merfu-hadis u kome stoji: “Kad god žena na dunjaluku uznemiri svoga muža, njegov žene od džennetskih hurija poviču: ‘Allah te ubio, ne uznemiravaj ga! On je samo privremeno kod tebe, uskoro će se s tobom rastati i doći k nama.’”

⁶¹⁴ Bilježe ga i El-Buhari i Muslim u *Sahibima*.

42. O dužnostima muža prema ženi

2145. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Ebu Kazea el-Bahilija, a on od Hakima b. Muavije el-Kušejrija, da je njegov otac upitao: “Allahov Poslaniče, kakve dužnosti imamo prema ženi?” On reče: “Da joj obezbijediš ishranu i odjeću, da je ne tučeš po licu, da joj ne govoriš ružne riječi i da je ne napuštaš u postelji, osim u svojoj kući.”⁶¹⁵

Ebu Davud kaže: “Ne govori joj ružne riječi, poput: ‘Allah te osramotio.’”

2146. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar (Muhammed b. Beššar), kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Behza b. Hakima, on od svog oca, da je njegov djed upitao: “Allahov Poslaniče, šta smijemo činiti sa svojim suprugama, a šta ne?” On reče: “Prilazi svojoj supruzi s koje hoćeš strane, hrani je i odijevaj, a nemoj joj govoriti ružne riječi, niti da je ružna, i nemoj je udarati.”⁶¹⁶

Ebu Davud kaže: “Šu’be je prenio: ‘hrani je i odijevaj je.’”

2147. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Jusuf el-Muhellebi en-Nejsaburi, kog je obavijestio Omer b. Abdullah b. Rezin, prenijevši od Sufjana b. Husejna, on od Davuda el-Verrakaa, on od Seida b. Hakima b. Muavije, (on od Behza b. Hakima, on od svoga oca, on od Seida, a on od Behza b. Hakima), ovaj

٤٢. بَاب فِي حَقِّ الْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا

٢١٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو قَزَعَةَ الْبَاهِلِيُّ عَنْ حَكِيمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْقُسَيْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: مَا حَقُّ زَوْجَةِ أَحَدِنَا عَلَيْهِ؟ قَالَ: أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، أَوْ اكْتَسَبْتَ وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ وَلَا تُقَبِّحْ وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَا تُقَبِّحْ أَنْ تَقُولَ قَبْحَكَ اللَّهُ.

٢١٤٦. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ نِسَاؤُنَا مَا نَأْتِي مِنْهُنَّ وَمَا نَذَرُ؟ قَالَ: أَثْبِ حَرَمَكَ أُمَّيْ شَيْئًا وَأَطْعِمْنَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَاكْسُهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ وَلَا تُقَبِّحِ الْوَجْهَ وَلَا تَضْرِبِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى شُعْبَةُ طَعِمْنَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ.

٢١٤٧. أَخْبَرَنِي أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ الْمَهَلَبِيُّ الْقَيْسَابُورِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَزِينٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ عَنْ دَاوُدَ الْوَرَّاقِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ حَكِيمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّ مُعَاوِيَةَ الْقُسَيْرِيِّ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

⁶¹⁵ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁶¹⁶ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

od svoga oca, da je njegov djed Muavija el-Kušejri kazao: “Otišao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i upitao ga: ‘Koje su naše dužnosti prema našim ženama?’ On reče: ‘Hranite ih onim što vi jedete, oblačite ih onako kako se vi oblačite, ne udarajte ih i ne govorite im ružne riječi.’”

43. O udaranju žena

2148. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Alija b. Zejda, on od Ebu Hurrea er-Rekašija, a on od svoga amidže, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ako se budete pribojavali neposlušnosti žena, rastavite se od njih u postelji.”⁶¹⁷

Hammad kaže: “Tj. ne općite spolno sa njima.”

2149. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Ebu Halef i Ahmed b. Amr b. es-Serh, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Abdullaha b. Abdullaha – Ibnus-Serh je rekao: Ubejdullaha b. Abdullaha – a on od Ijasa b. Abdullaha b. Ebu Zubaba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne udarajte Allahove robinje!” Tad Omer dođe Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i reče: “Žene su postale nepokorne svojim muževima.”, pa je Poslanik dopustio da se udaraju. Mnoge žene su dolazile suprugama Allahovog

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قُلْتُ: مَا تَقُولُ فِي نِسَائِنَا؟ قَالَ: أَطْعُمُوهُنَّ مِمَّا تَأْكُلُونَ وَاكْسُوهُنَّ مِمَّا تَكْتَسُونَ وَلَا تَضْرِبُوهُنَّ وَلَا تَقْبَحُوهُنَّ.

٤٣. بَاب فِي ضَرْبِ النِّسَاءِ

٢١٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَنِّي بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي حُرَّةِ الرَّقَّاشِيِّ عَنْ عَمِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَإِنْ خِفْتُمْ نُشُورَهُنَّ فَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ.

قَالَ حَمَّادٌ يَعْنِي النِّكَاحَ.

٢١٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي خَلْفٍ وَأَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ابْنُ السَّرْحِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي دُبَابٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَضْرِبُوا إِمَاءَ اللَّهِ، فَجَاءَ عُمَرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ذُبُرُنَ النِّسَاءِ عَلَى أَرْوَاجِهِنَّ، فَرَحَّصَ فِي ضَرْبِهِنَّ، فَأَطَافَ بِأَلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءً كَثِيرًا يَشْكُرْنَ أَرْوَاجَهُنَّ

⁶¹⁷ Uzvišeni Allah kaže: *Muškarci su zaštitnici žena, jer je Allah jedne iznad drugih odlikovao, i zato jer muškarci troše svoje imetke! A čestite žene su poslušne, i prema svemu čuvarne, i kad je muž odsutan od kuće, zato Allah i njih štiti! A one žene čijeg se neposluha pribojavate, vi posavjetujte, pa se potom i u postelji od njih rastavite, pa ih i udarite. Allah je zbilja Uzvišen i Velik.* (En-Nisa, 34)

Poslanika, s.a.v.s., i žalile se na muževe. Čuvši za to, Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: “Mnoge žene su dolazile Muhammedovim suprugama žaleći se na svoje muževe. Oni koji bezobzirno udaraju žene nisu dobri.”⁶¹⁸

Ebu Davud nam je rekao: “On je Abdullah b. Abdullah.”

2150. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Ebu Avanea, on od Davuda b. Abdullaha el-Evdija, on od Abdurrahmana el-Muslija, on od El-Eš’asa b. Kajsa, on od Omera b. el-Hattaba, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Čovjek neće biti pitan zato što je udario svoju ženu.”⁶¹⁹

44. O naredbi o obaranju pogleda

2151. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Junusa b. Ubejdea, on od Amra b. Seida, on od Ebu Zur’ea, da je Džerir kazao: “Upitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o nehотиčnom pogledu,⁶²⁰ pa je rekao: ‘Sklanjaj svoj pogled.’”

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ طَافَ بِأَيِّ مُحَمَّدٍ نِسَاءً كَثِيرًا يَشْكُونَ أَرْوَاجَهُنَّ لَيْسَ أَوْلِيكَ بِخِيَارِكُمْ.
رَقَالَ لَنَا أَبُو دَاوُدَ: هُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.

٢١٥٠. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأُوْدِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُسَلِّيِّ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَطَّابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يُسْأَلُ الرَّجُلُ فِيمَا صَرَبَ امْرَأَتَهُ.

٤٤. بَابُ مَا يُؤْمَرُ بِهِ مِنْ غَضِّ الْبَصَرِ

٢١٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَظَرَةِ الْفَجَاءَةِ فَقَالَ: اضْرِفْ بَصْرَكَ.

⁶¹⁸ Nisu dobri zbog toga što oni moraju sve poduzeti da ženama ukažu na njihove propuste bez udaraca. A ako baš budu primorani da ih i udare, oni to čine blago, čisto odgojno.

⁶¹⁹ Ukoliko je prije udarca poduzeo sve da joj skrene pažnju na njene nedostatke, i ako je to učinio umjereno. Ovaj hadis su zabilježili En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁶²⁰ Upitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o nehottičnom pogledu (muškarca u tuđu ženu i žene u tuđeg muškarca koji nisu blizak rod), pa je naredio da se sklanjaju pogledi kako jedno drugo ne bi i po drugi put pogledali, jer prvi pogled, koji obično

2152. ISPRIČAO NAM JE Ismail b. Musa el-Fezari, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Ebu Rebia el-Ijadija, on od Ibn Burejdea, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Aliji: “Alija, ne ponavljaj poglede. Imaš pravo na prvi, ali ne i na drugi.”⁶²¹

2153. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od El-A'meša, on od Ebu Vaila, a on od Ibn Mes'uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neka žena ne dodiruje drugu ženu da bi je slikovito opisala svome mužu.”⁶²²

٦١٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى الْفَزَارِيُّ أَخْبَرَنَا شَرِيكَ عَنْ أَبِي رَبِيعَةَ الْإِيَادِيِّ عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ يَا عَلِيُّ لَا تُنْفِخِ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَإِنَّ لَكَ الْأُولَى وَلَيْسَتْ لَكَ الْآخِرَةُ.

٦١٥٣. حَدَّثَنَا مَسَدُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُبَايِسُ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ لِتُنَقِّطَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهَا يَنْظُرُ إِلَيْهَا.

biva nehotice, nije grijeh, a svaki sljedeći bi bio namjeran i bio bi grijeh. Uzvišeni Allah kaže: *Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braći svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena, i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihovog koji pokrivaju. I svi se Allahu pokažite, o vjernici, da biste postigli ono što želite.* (En-Nur, 30-31)

⁶²¹ Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami'u*.

⁶²² U hadisu koji bilježi Et-Tirmizi u *Džami'u*, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: “Neka muškarac ne gleda stidna mjesta drugog muškarca i neka žena ne gleda stidna mjesta druge žene, i neka muškarac ne liježe sa drugim muškarcem pod jedan ogrtač i neka žena ne liježe sa drugom ženom pod jedan ogrtač.” Iz ovog hadisa zaključujemo da je muškarcima haram gledati stidna mjesta drugih muškaraca, i ženama stidna mjesta drugih žena, osim kada je to neophodno, kao što je slučaj sa ljekarima prilikom ukazivanja liječničke pomoći. Također je haram da muškarac liježe sa drugim muškarcem i žena sa drugom ženom izravno, jedna uz drugu, pod isti prekrivač.

2154. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Ebuz-Zubejra, a on od Džabira: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je jednom prilikom vidio neku ženu,⁶²³ pa je otišao kod (supruge) Zejnebe bint Džahš, i s njom imao odnos. (Nakon što je završio) izišao je među as-habe i rekao: ‘Uistinu, žena kad se pojavi, pojavi se u šejtanskom liku,⁶²⁴ zato kada neko (vidjevši tuđu ženu) nešto osjeti, neka ode svojoj supruzi i sa njom umiri to što osjeća.’”⁶²⁵

2155. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Ebu Sevr, prenijevši od Ma'mera, on od Ibn Tausa, ovaj od svoga oca, da je Ibn Abbas kazao: “Nisam vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što je Ebu Hurejre prenio da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: ‘Uistinu je Allah propisao čovjeku udio u bludu koji će neizbježno počinuti. Blud očiju je gledanje, a blud jezika je govor. Duša želi i žudi, a spolni organ sve to potvrđuje ili demantuje.’”⁶²⁶

٢١٥٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى امْرَأَةً فَدَخَلَ عَلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَقَضَى حَاجَتَهُ مِنْهَا ثُمَّ خَرَجَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَهُمْ: إِنَّ الْمَرْأَةَ تُثْقِلُ فِي صُورَةِ شَيْطَانٍ، فَمَنْ وَجَدَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّهُ يُضْمِرُ مَا فِي نَفْسِهِ.

٢١٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ حَدَّثَنَا ابْنُ ثَوْرٍ عَنْ مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ طَاوُوسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الرَّثَا، أَذْرَكَ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ، فَرِثَا الْعَيْنَيْنِ الثُّظْرُ، وَرِثَا اللِّسَانَ الْمُنْطِقُ وَالثَّفْسُ تَمَقَى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ وَيُكَذِّبُهُ.

⁶²³ U hadisu koji prenosi Ibn Mesud stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., vidio ženu koja mu se dopala, pa je otišao kod supruge Sevde i s njom imao odnos.

⁶²⁴ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uporedio lik žene sa likom šejtana zbog njene sklonosti ka koketiranju i zavođenju.

⁶²⁵ Po Nevevijeovom mišljenju, iz ovog hadisa zaključujemo da je lijepo da čovjek, kada ugleda ženu koja mu se dopadne i počne kod njega izazivati strasti, ode svojoj supruzi i s njom obavi ljubavni čin kako ne bi zapao u iskušenje.

⁶²⁶ Ibn Bettal kaže: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pogled i govor nazvao bludom zbog toga što pogled u tuđe žene i govor o njima vodi stvarnom bludu.” Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sabihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

2156. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Suhejla b. Ebu Saliha, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Svaki čovjek ima udio u bludu...” – spomenuo je prethodnu priču, rekavši: “Ruke čine blud, a njihov blud je dodir. Noge čine blud, a njihov blud je hod. Usta čine blud, a njihov blud je poljubac.”

2157. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Adžlana, on od El-Ka’kaa b. Hakima, on od Ebu Saliha, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., istu priču, rekavši: “Sluh čini blud, a njegov blud je slušanje.”⁶²⁷

45. O spolnom odnosu sa zarobljenicama

2158. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer b. Mejsere, kog je obavijestio Jezid b. Zurej, prenijevši od Seida, on od Katadea, on od Saliha Ebul-Halila, on od Ebu Alkamea el-Hašimija, a on od Ebu Seida el-Hudrija: “Na dan Bitke na Hunejnu Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao vojsku na Evtas.⁶²⁸ Susreli su se sa njihovim neprijateljem,

٢١٥٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِكُلِّ ابْنِ آدَمَ حَظُّهُ مِنَ الزَّنا بِهَذِهِ الْقِصَّةِ، قَالَ: وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ فَرِنَاهُمَا الْبَطْشُ، وَالرَّجْلَانِ تَزْنِيَانِ فَرِنَاهُمَا الْمَشْيُ، وَالْفَمُّ يَزْنِي فَرِنَاهُ الْقُبْلُ.

٢١٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: وَالْأُذُنُ زِنَاهَا الْإِسْتِمَاعُ.

٤٥. بَاب فِي وَطْءِ السَّبَايَا

٢١٥٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَالِحِ أَبِي الْحَلِيلِ عَنْ أَبِي عُلْقَمَةَ الْهَاشِمِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ يَوْمَ حُنَيْنٍ بَعْثًا إِلَى أَوْطَاسَ فَلَقُوا عَدُوَّهُمْ فَقَاتَلُوهُمْ فَظَهَرُوا

⁶²⁷ Iz posljednja tri hadisa jasno se vidi da svi organi ljudskog tijela, na izvjestan način, mogu činiti blud. Oči čine blud gledanjem u tuđe žene, jezik čini blud pričanjem o tuđim ženama, ruke čine blud doticanjem tuđe žene, noge čine blud idenjem kod tuđih žena, usta čine blud ljubljenjem tuđe žene, a sluh čini blud slušanjem tuđe žene i priča o tuđim ženama.

⁶²⁸ Evtas je mjesto udaljeno od Mekke tri dana hoda.

borili se protiv njega, pobijedili ga i zarobili mnoge njihove žene. Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., su se bojali da imaju spolni odnos sa njima, jer su imale muževe mušrike. Allah je u vezi toga objavio: *I zabranjene su vam udate žene, osim onih koje u ratu zarobite.* (En-Nisa, 24) Postale su im dozvoljene nakon što im prođe obavezni rok čekanja (iddet).⁶²⁹

2159. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Miskin, prenijevši od Šu'bea, on od Jezida b. Humejra, on od Abdurrahmana b. Džubejra b. Nufejra, on od svoga oca, a on od Ebud-Derdaa: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, prilikom jednog vojnog pohoda, vidio ženu sa velikim trbuhom i rekao: 'Da li je njen vlasnik sa njom (trudnom) imao spolni odnos?' 'Jeste.' – odgovorili su prisutni. On reče: 'Razmišljam da ga prokunem prokletstvom koje će ga pratiti i u kaburu. Kako mu može ostaviti nasljedstvo kad ne zna je li njegovo, i kako ga može uzeti za slugu kad ne zna je li tuđe!?'⁶³⁰

عَلَيْهِمْ وَأَصَابُوا لَهُمْ سَبَابًا، فَكَأَنَّ أَنَا سَا
مِنَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ تَخَرَّجُوا مِنْ غَشِيَانِهِنَّ مِنْ أَجْلِ
أَزْوَاجِهِنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى
فِي ذَلِكَ ﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ أَي فَهِنَّ لَهُنَّ حَلَالٌ
إِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهُنَّ.

٢١٥٩. حَدَّثَنَا الثُّمَيْلِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ حُمَيْرٍ عَنْ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ
أَبِيهِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي غَزْوَةٍ فَرَأَى امْرَأَةً
مُحِبًّا فَقَالَ: لَعَلَّ صَاحِبَهَا أَلَمَ بِهَا، قَالُوا:
نَعَمْ. فَقَالَ: لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَلْعَنَهُ لَعْنَةً
تَدْخُلُ مَعَهُ فِي قَبْرِهِ كَيْفَ يُوْرَثُهُ وَهُوَ لَا
يَجِلُّ لَهُ وَكَيْفَ يَسْتَعْدِمُهُ وَهُوَ لَا يَجِلُّ
لَهُ.

⁶²⁹ Ovo je dokaz da je muškarcima dozvoljen odnos sa zarobljenicama nakon što, ako su trudne, rode, ili ako nisu noseće, nakon što dobiju mjesječnicu i poslije nje postanu čiste, pa makar bile i udate i imale muževe u svome narodu.

⁶³⁰ U ovome hadisu se govori o zarobljenici s kojom je onaj kome je ona pripala kao ratni plijen imao spolni odnos, ne čekajući da joj prođe obavezni rok čekanja. Tako da se sada ne zna da li je dijete njegovo, da bi mu ostavio imovinu u nasljedstvo, ili je dijete mušrika za kim je bila udata prije zarobljeničtva, da bi ga mogao uzeti sebi za slugu, imajući u vidu da se vlastito dijete ne može uzeti za slugu. Ovaj hadis je zabilježio Muslim u *Sahibu*.

2160. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Avn, kog je obavijestio Šerik, prenijevši od Kajsa b. Vehba, on od Ebul-Veddaka, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., o zarobljenicama Evtasa rekao: “Ne stupajte u odnos sa zarobljenicama koje su trudne dok ne rode, niti sa zarobljenicama koje nisu trudne dok ne dobiju mjesečnicu i nakon nje postanu čiste.”⁶³¹

2161. ISPRIČAO NAM JE En-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Jezida b. Ebu Habiba, ovaj od Ebu Merzuka, on od Haneša es-San’anija, a on od Ruvejfa b. Sabita el-Ensarija, koji nam je održao govor u kome je (između ostalog) rekao: “Ispričat ću vam samo ono što sam čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. On je na Dan Hunejna kazao: ‘Muškarcu koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno da svojom vodom (spermom) zalijeva tuđe dijete, tj. da stupi u bračni odnos sa trudnom ženom, niti je dozvoljeno muškarcu koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan da spolno opći sa zarobljenicom (koja nije trudna) dok se ne uvjeri da nije trudna,⁶³² niti je

٢١٦٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا شَرِيكَ عَنْ قَبِيْسِ بْنِ وَهَبٍ عَنْ أَبِي السَّوْدَاءِ عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ وَرَفَعَهُ أَنَّهُ قَالَ فِي سَبَايَا أَوْطَاسٍ: لَا تُوطَأُ حَامِلٌ حَتَّى تَضَعَ وَلَا غَيْرَ ذَاتِ حَمَلٍ حَتَّى تَحِيضَ حَيْضَةً.

٢١٦١. حَدَّثَنَا الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي مَرْزُوقٍ عَنْ حَدِيثِ الصَّنْعَائِيِّ عَنْ رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَامَ فِينَا حَاطِبٌ قَالَ: أَمَا إِنِّي لَا أَقُولُ لَكُمْ إِلَّا مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ: لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْقِيَ مَاءَهُ زَرْعَ غَيْرِهِ - يَعْنِي إِتْيَانَ الْحَبَالِ - وَلَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَقَعَ عَلَى امْرَأَةٍ مِنَ السَّبْيِ حَتَّى يَسْتَبْرَأَهَا، وَلَا

⁶³¹ Ovakav postupak sa zarobljenicama u pogledu spolnog općenja Allahov Poslanik, s.a.v.s., je propisao da bi se tačno znalo čije je dijete. Ako vlasnik nije spolno općio sa trudnom zarobljenicom dok nije rodila, znat će se da je dijete njenog muža. A ako je sa zarobljenicom koja nije bila trudna općio nakon nakon menstruacije, znat će se da je dijete njegovo.

⁶³² Uvjerit će se da nije trudna ako dobije menstruaciju, imajući u vidu da trudne žene ne dobijaju menstruaciju.

dozvoljeno čovjeku koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan da prodaje ratni plijen prije nego se podijeli.”⁶³³

2162. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Mensur, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od Ibn Ishaka – ovaj hadis – rekavši: “...dok mjesečnicom ne dokaže da nije trudna.” On je dodao riječ *hajz*, a to je previd. Ovaj previd je napravio Ebu Muavija. U Ebu Seidovom hadisu je pouzdan dodatak: “Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne jaše životinju uzetu iz plijena muslimana, pa da je, kad oslabi, vrati u plijen. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne nosi odjeću uzetu iz ratnog plijena muslimana, pa da je vrati u plijen kad je iznosi.”

Ebu Davud kaže: “Riječ *hajz* nije upamćena. Ona je Ebu Muavijin previd.”

46. Poglavlje općenito o braku

2163. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Abdullah b. Seid, njih je obavijestio Ebu Halid Sulejman b. Habban, prenijevši od Ibn Adžlana, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Kada se neko oženi ili kada kupi slugu, neka kaže: *Allahumme inni es'eluke hajreha ve hajre ma džebelteha alejhi ve euzu bike min šerriha ve šerre ma džebelteha alejhi/Allahu, molim Te, podari mi dobro u njoj i u onome što si u njoj stvorio, i utječem Ti se njenog*

يَحِلُّ لِأَمْرِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَبِيعَ مَغْتَمًا حَتَّى يُفَسِّمَ.

٤٦٦٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: حَتَّى يَسْتَبْرِئَهَا بِحَيْضَةٍ. زَادَ فِيهِ بِحَيْضَةٍ، وَهُوَ وَهْمٌ مِنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، وَهُوَ صَحِيحٌ فِي حَدِيثِ أَبِي سَعِيدٍ، زَادَ: وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَرْكَبُ دَابَّةً مِنْ فِئَةِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَحْجَفَهَا رَدَّهَا فِيهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَلْبَسُ ثَوْبًا مِنْ فِئَةِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَخْلَقَهُ رَدَّهُ فِيهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْحَيْضَةُ لَيْسَتْ بِمَحْفُوظَةٍ وَهُوَ وَهْمٌ مِنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ.

٤٦. بَابُ فِي جَامِعِ النِّكَاحِ

٢١٦٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ يُعْنِي سُلَيْمَانَ بْنَ حَيَّانَ عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ امْرَأَةً أَوْ اشْتَرَى خَادِمًا فَلْيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ شَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَإِذَا اشْتَرَى بَعِيرًا فَلْيَأْخُذْ بِذِرْوَةِ سَنَامِهِ وَلْيَقُلْ مِثْلَ ذَلِكَ.

⁶³³ Osoba sa ratnim plijenom može raspolagati kako hoće, pa i prodavati ga, ali tek nakon njegove raspodjele.

zla, i zla onoga što si stvorio u njoj. A kada neko kupi devu, neka je uhvati za grbu i neka kaže to isto.”

Ebu Davud kaže: “Ebu Seid je dodao: ‘Potom neka je uzme za kosu iznad čela i neka moli bereket i u ženi i u slugi.’”

2164. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Mensura, on od Salima b. Ebu Dža'da, on od Kurejba, a on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Ako neko, kad hoće prići svojoj supruzi, kaže: *Allahum-me džennibna eš-šejtane ve dženiš-šejtane ma rezaktena/Allahu, udalji šejtana od nas, i udalji šejtana od onoga što nam podariš. Ako bude određeno da se te noći među njima začne dijete, šejtan mu nikada neće moći nauditi.”*

2165. ISPRIČAO NAM JE Hennad, prenijevši od Vekia, on od Sufjana, on od Suhejla b. Ebu Saliha, on od El-Harisa b. Mahleda, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neka je proklet onaj koji sa ženom opći u analni otvor.”

2166. ISPRIČAO NAM JE Ibn Beššar, kog je obavijestio Abdurrahman, prenijevši od Sufjana, on od Muhammeda b. el-Munkedira, a ovaj od Džabira: “Jevreji su govorili: ‘Ako čovjek sa ženom opći otpozadi u spolni organ, roditi će mu se razroko dijete.’, pa je Uzvišeni Allah objavio: *Žene vaše su njive vaše! Njivama vašim prilazite kako hoćete.”*

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: زَادَ أَبُو سَعِيدٍ لَمْ لِيَأْخُذْ بِنَاصِيَتَيْهَا وَلْيَدْعُ بِالْبَرَكَةِ فِي الْمَرْأَةِ وَالْحَايِمِ.

٢١٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ثُمَّ قَدَّرَ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا.

٢١٦٥. حَدَّثَنَا هَنَادٌ عَنْ وَكَيْعٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ الْحَارِثِ بْنِ غَزَلَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَلْعُونٌ مَنْ أَتَى امْرَأَتَهُ فِي دُبُرِهَا.

٢١٦٦. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ: إِنَّ الْيَهُودَ يَقُولُونَ إِذَا جَامَعَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ فِي فَرْجِهَا مِنْ وَرَائِهَا كَانَ وَلَدُهُ أَحْوَلَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ﴿يَسْأَلُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنْ يَشِئْتُمْ﴾.

2167. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja Ebul-Esbeğ, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ebana b. Saliha, on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa: "Ibn Omer je pogriješio, da mu Allah oprost! Ovaj dio ensarija je, dok su bili idolopoklonici, živio u susjedstvu s dijelom jevreja, a oni su sljedbenici Knjige, te su ih ensarije smatrali učenijim od sebe, pa su ih (ensarije dok su bili idolopoklonici) slijedili u mnogim postupcima. Sljedbenici Knjige su prilazili ženama samo na jedan način, kako je to bilo najprikladnije za ženu, te su ensarije to prihvatili od njih. Suprotno njima, jedan dio Kurejšija naslađivao se sa svojim ženama i sprijeda, i straga, i nalećke, i na razne druge načine. Nakon što su muhadžiri stigli u Medinu, jedan od njih se oženio ensarijkom i želio na taj način općiti s njom, ali ona to odbi i reče mu: 'Mi općimo samo na jedan način pa radi tako, a ako ne kloni me se.' Taj njihov slučaj se razglasio, dok ne stiže do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je Uzvišeni Allah objavio: *Žene su njive vaše i vi svojim njivama prilazite kako hoćete – sprijeda s traga, nalećke, ali sa njima općite samo u spolni organ.*"⁶³⁴

٥١٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى أَبُو الْأَصْبَغِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي بَنِي أَبِي سَالِحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِنَّ ابْنَ أُمِّ عَمْرٍو وَاللَّهِ يَغْفِرُ لَهُ - أَوْ هَمَّ إِنَّمَا كَانَ هَذَا الْحَيُّ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُمْ أَهْلُ وَثْنٍ مَعَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ يَهُودَ وَهُمْ أَهْلُ كِتَابٍ وَكَانُوا يَرَوْنَ لَهُمْ فَضْلًا عَلَيْهِمْ فِي الْعِلْمِ، فَكَانُوا يَفْتَدُونَ بِكَثِيرٍ مِنْ فِعْلِهِمْ وَكَانَ مِنْ أَمْرِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَأْتُوا النِّسَاءَ إِلَّا عَلَى حَرْفٍ، وَذَلِكَ أَسْتَرَمًا تَكُونُ الْمَرْأَةُ فَكَانَ هَذَا الْحَيُّ مِنَ الْأَنْصَارِ قَدْ أَخَذُوا بِذَلِكَ مِنْ فِعْلِهِمْ، وَكَانَ هَذَا الْحَيُّ مِنْ قُرَيْشٍ يَشْرَحُونَ النِّسَاءَ شَرْحًا مُنْكَرًا وَيَتَلَذَّذُونَ مِنْهُنَّ مُضِيلَاتٍ وَمُنْدِرَاتٍ وَمُسْتَلْقِيَاتٍ فَلَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْمَدِينَةَ تَزَوَّجَ رَجُلٌ مِنْهُمْ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ فَذَهَبَ يَضَعُ بِهَا ذَلِكَ فَأَنْكَرَتْهُ عَلَيْهِ وَقَالَتْ إِنَّمَا كُنَّا نُوَوِّي عَلَى حَرْفٍ فَاصْنَعْ ذَلِكَ وَإِلَّا فَاجْتَنِبْنِي حَتَّى شَرِي أَمْرُهَا، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾ أَيُّ مُضِيلَاتٍ وَمُنْدِرَاتٍ وَمُسْتَلْقِيَاتٍ يَعْنِي بِذَلِكَ مَوْضِعَ الْوَلَدِ.

⁶³⁴ Iz ovog hadisa se jasno vidi da je čovjeku dopušteno da svojoj ženi prilazi i sa njom opći s koje hoće strane, ali samo u spolni organ. Općenje u analni otvor je strogo zabranjeno. Spomenuti ajet demantira Jevreje, koji su smatrali da je sa ženom dozvoljeno općiti samo na jedan način i koji su govorili da će se svakome koji sa ženom opći otpozadi (u spolni organ) roditi razroko dijete.

47. O odnosu sa ženom dok ima menstruaciju

2168. ISPRICAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita el-Bunanija, on od Enesa b. Malika: “Kada bi neka žena među njima dobila mjesečnicu, Jevreji bi je izbacili iz kuće i ne bi sa njom jeli, ni pili, niti bi sa njom boravili u istoj prostoriji. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je upitan o tome, pa je Uzvišeni Allah objavio: *Pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: ‘To je neprijatnost. Udaljite se od žena tokom mjesečnog pranja i ne približavajte im se dok se ne očiste! A kad se okupaju, onda im se, gdje vam je Allah naredio, približite.’* (El-Bekare, 222) Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Budite sa njima u prostorijama i činite sa njima sve, osim spolnog općenja.’ Jevreji rekoše: ‘On ne želi prakticirati ništa što mi prakticiramo. Želi u da se svemu razlikuje od nas.’ Tom prilikom Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., dođoše Usajd b. Hudajr i Abbad b. Bišr i obavijestiše ga o tome, rekavši: ‘Allahov Poslaniče, Jevreji govore tako i tako, zašto mi ne bismo općili sa njima i za vrijeme mjesečnog pranja?’⁶³⁵ Lice Allahovog Poslanika, s.a.v.s.,⁶³⁶ se promijeni te smo pomislili da se na njih

٤٧. بَاب فِي إِتْيَانِ الْحَائِضِ وَمُبَاشَرَتِهَا

٢١٦٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا ثَابِتُ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ
مَالِكٍ أَنَّ الْيَهُودَ كَانَتْ إِذَا حَاضَتْ مِنْهُنَّ
أَمْرَأَةً أَخْرَجُوهَا مِنَ الْبَيْتِ وَلَمْ يُؤَاكِلُوهَا
وَلَمْ يُشَارِبُوهَا وَلَمْ يُجَامِعُوهَا فِي الْبَيْتِ
فَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: ﴿
وَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَى
فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ﴾ إِلَى آخِرِ
الآيَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: جَامِعُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ وَاصْنَعُوا
كُلَّ شَيْءٍ غَيْرِ النَّكَاحِ فَقَالَتِ الْيَهُودُ مَا
يُرِيدُ هَذَا الرَّجُلُ أَنْ يَدَعَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِنَا
إِلَّا خَالَفَنَا فِيهِ فَبَاءَ أَسِيدُ بْنُ حُضَيْنٍ
وَعَبَّادُ بْنُ يَشْرِقٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ
الْيَهُودَ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا أَفَلَا نُنْكِحُهُنَّ
فِي الْمَحِيضِ فَتَمَعَّرَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنْ
قَدْ وَجَدَ عَلَيْهِمَا فَخَرَجَا فَاسْتَقْبَلْتُهُمَا
هَيْبَةً مِنْ لَيْبٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

⁶³⁵ Njih dvojica su ovakvo pitanje postavili Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., smatrajući da bi se, ukoliko bi i to uradili, potpuno razlikovali od jevreja.

⁶³⁶ Lice Allahovog Poslanika, s.a.v.s., se promijenilo, jer su predložili nešto što bi se kosilo sa punovažnim propisom o tome, iako bi i on sam volio da se u svemu razlikuju od jevreja.

dvojicu rasrdio, a oni ustadoše (i odoše). Nakon njih, neko donese mlijeko, te ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., posla za njima, da popiju. Tako saznadosmo da se nije rasrdio na njih dvojicu.”

2169. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Džabira b. Subha, on od Hilasa el-Hedžerija, da je Aiša rekla: “Allahov Poslanik, s.a.v.s. i ja bismo, kad bih imala mjesečnicu, spavali pod istim čaršafom. Ako bi se od mene uprljao krvlju, oprao bi samo to mjesto, ništa više. Isto bi postupio ako bi krvlju uprljao odjeću: oprao bi samo to mjesto, i klanjao bi u njoj.”

2170. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. el-Ala i Musedded, njih je obavijestio Hafs, prenijevši od Eš-Šejbanija, on od Abdullaha b. Šeddada, a on od svoje tetke Mejmune bint el-Haris: “Kada bi se Allahov Poslanik, s.a.v.s., htio maziti sa nekom od svojih žena dok ima mjesečnicu, naredio bi joj da preko tijela stavi čaršaf, a onda bi se sa njom mazio.”⁶³⁷

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَعَتْ فِي آثَرِهِمَا فَظَنَنَّا أَنَّهُ لَمْ يَجِدْ عَلَيْهِمَا.

٢١٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ جَابِرِ بْنِ صُنَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ خَلَّاسًا الْهَجْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ كُنْتُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيْتُ فِي الشَّعَارِ الْوَّاحِدِ وَأَنَا حَائِضٌ طَائِثٌ فَإِنْ أَصَابَهُ مِنِّي شَيْءٌ غَسَلَ مَكَانَهُ وَلَمْ يَغْدُهُ، وَإِنْ أَصَابَ تَعْنِي نَوْتَهُ مِنْهُ شَيْءٌ غَسَلَ مَكَانَهُ وَلَمْ يَغْدُهُ وَصَلَّى فِيهِ.

٢١٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ وَمُسَدَّدٌ قَالَا حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَادٍ عَنْ خَالَتِهِ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُبَايِثَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ وَهِيَ حَائِضٌ أَمَرَهَا أَنْ تَتَرَّرَ ثُمَّ يُبَايِثُهَا.

⁶³⁷ Ebu Hanife, Malik i Šafija smatraju da je čovjeku dopušteno milovati i igrati se sa svojom ženom kada je pod menzesom. Dopušteno mu je da sa njom čini sve osim spolnog odnosa, pod uslovom da je nečim prekrivena od pasa do koljena. Jusuf i Muhammed ovo ne uslovljavaju. Po njima, čovjek može sa ženom, dok je pod menzesom, činiti sve osim spolnog odnosa, koji mu je, dok je ona u takvom stanju, haram. Oni ne uslovljavaju da bude prekrivena od pasa do koljena.

Muaz b. Džebel je jednom prilikom upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: “Allahov Poslanice, šta je meni dozvoljeno raditi sa ženom dok je ona pod menzesom?” “Sve osim spolnog odnosa.” – reče Poslanik, s.a.v.s. (Ebu Davud)

U Muslimovom *Sahihu* je zabilježen hadis u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Sa suprugama, dok imaju menstruaciju, možete činiti sve osim

48. O kefaretu/iskupu za onoga koji opći sa ženom dok je u hajzu

2171. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Šu'bea, on od Seida, ovaj od El-Hakema, on od Abdulhumejda, ovaj od Abdurrahmana, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., za onoga koji je spolno općio sa ženom dok je bila u hajzu, rekao: "Neka, na ime sadake, podijeli dinar (ili: pola dinara)."⁶³⁸

2172. ISPRIČAO NAM JE Abdusselam b. Mutahher, kog je obavijestio Džafer b. Sulejman, prenijevši od Alija b. el-Hakema el-Bunanija, on od Ebul-Hasna el-Džezerija, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: "Ako je sa njom općio na početku menzesa, neka na ime sadake podijeli dinar, a ako je sa njom općio pred kraj menzesa, neka na ime sadake podijeli pola dinara."⁶³⁹

spolnog odnosa."

Prekrivanje polnog organa, ili tijela od pasa do koljena kod žene, je samo iz opreza. Vjerovatno nikakav drugi razlog za to ne postoji.

⁶³⁸ Na temelju spomenutog hadisa, neki učenjaci su stava da je onome koji spolno opći sa ženom dok je pod menstruacijom obavezan otkup (*kefaret*).

Međutim, stav većine je da otkup nije obavezan, nego je dužan pokajati se i zatražiti oprost za takav grijeh. Oni smatraju da je hadis Ibn Abbasa mursel i mevkuf i kao takav ne može biti valjan argument.

Ebu Hanife smatra da je spolno općenje sa ženom dok je pod menstruacijom haram i da je za počinjeni haram samo potrebna tevba.

⁶³⁹ Et-Tirmizi je zabilježio u *Džami'u* sa senedom od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: "Ukoliko krv bude crvena, onda jedan dinar, a ukoliko bude žuta, onda pola dinara."

٤٨. بَاب فِي كَفَّارَةِ مَنْ آتَى حَائِضًا

٢١٧١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا نَجْدِي عَنْ شُعْبَةَ وَعِزَّةَ عَنْ سَعِيدِ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الَّذِي يَأْتِي امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ قَالَ: يَتَصَدَّقُ بِدِينَارٍ أَوْ يَنْصِفُ دِينَارٍ

٢١٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامُ بْنُ مُطَهَّرٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ الْبُنَائِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْحَزْرِيِّ عَنْ مِقْسَمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِذَا أَصَابَهَا فِي الدَّمِ قَدِيمًا وَإِذَا أَصَابَهَا فِي انْقِطَاعِ الدَّمِ قَنِصْفُ دِينَارٍ

49. O izvlačenju uda iz vulve pred samu ejakulaciju, sprječavajući začće

2173. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail et-Talikani, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ibn Ebu Nedžiha, on od Mudžahida, on od Kazea,⁶⁴⁰ a on od Ebu Seida koji je kazao: “To je spomenuto, tj. izvlačenje uda iz vulve pred ejakulaciju, u prisustvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je Poslanik rekao: ‘Zašto to neki čine? (a nije kazao: Neka to niko ne čini) Uistinu, ne postoji ni jedno stvorenje, a da mu Allah nije stvoritelj.’”⁶⁴¹

Ebu Davud kaže: “Kazaa je bio Zijadov štićenik.”

2174. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, on od Muhammeda b. Abdurrahmana b. Sevbanu, ovaj od Rifa’a, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je neki čovjek rekao: “Allahov Poslaniče, ja imam robinju. Izvlačim ud

٤٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْعَزْلِ

٢١٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّلَاقِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَزَعَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ذَكَرَ ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْزِلُ الْعَزْلَ قَالَ قَلِمَ يَفْعَلُ أَحَدُكُمْ وَلَمْ يَقُلْ فَلَا يَفْعَلُ أَحَدُكُمْ فَإِنَّهُ لَيْسَتْ مِنْ تَفْسِ مَخْلُوقَةٍ إِلَّا اللَّهُ خَالِقُهَا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَزَعَةُ مَوْلَى زِيَادٍ.

٢١٧٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ قُوتَيْبَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ رِفَاعَةَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا

⁶⁴⁰ Kazea b. Jahja el-Basri je pouzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

⁶⁴¹ Ovim hadisom, kako tvrdi El-Mubarekfuri, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ne zabranjuje izvlačenje uda iz vulve pred ejakulaciju da bi se izbjeglo začće, nego ukazuje na to da je efdalnije to ne činiti. Izvlačenje uda iz vulve neće spriječiti začće ukoliko to Allah, dž.š., htjedne. Ahmed b. Hanbel i Bezzar u *Musnedima* bilježe od Enesa sljedeće: “Neki čovjek je upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., o izvlačenju uda iz vulve pred ejakulaciju da bi se izbjeglo začće, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: ‘Kada bi ti spermu od koje je određeno da se začne dijete prosuo po hridini, Allah bi iz nje izveo dijete.’” Ibn Hibban ovaj hadis smatra vjerodostojnim.

iz njene vulve, jer ne želim da zatrudni, a želim da radim sve što i drugi ljudi. Jevreji govore da je to vid ubijanja začeca.” On na to kaza: “Jevreji govore neistinu, jer ukoliko ga Allah želi stvoriti, ti Ga ne možeš spriječiti.”⁶⁴²

2175. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Rebia b. Ebu Abdurrahmana, a on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, da je Ibn Muhajriz kazao: “Uđoh u džamiju i, ugledavši Ebu Seida el-Hudrija, sjedoh pored njega i upitah ga o izvlačenju uda iz vulve iz bojazni od začeca, a on reče: ‘Išli smo sa Allahovim Poslanikom u borbu protiv plemena Benu Mustalik. Zarobili smo mnogo arapskih žena. Bili smo se zaželjeli (svojih) žena, i taško nam je pala udaljenost od njih. Željeli smo sa njima (robinjama) imati spolni odnos, ali smo se bojali začeca. Odlučili smo da izvlačimo ud iz vulve i izbacimo sjeme van materice, a onda smo odustali od takve namjere, rekavši: ‘Zar ćemo izvlačiti ud iz vulve prije nego upitamo Allahovog Poslanika, s.a.v.s.?’ Upitismo

رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي جَارِيَةً وَأَنَا أُعْزِلُ عَنْهَا
وَأَنَا أَكْرَهُ أَنْ تَحْمِلَ وَأَنَا أُرِيدُ مَا يُرِيدُ
الرِّجَالُ وَإِنَّ الْيَهُودَ تَحَدَّثُ أَنَّ الْعَزَلَ
مَسْؤُودَةَ الصُّغْرَى. قَالَ: كَذَبَتْ يَهُودُ
لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَخْلُقَهُ مَا اسْتَطَاعَتْ أَنْ
تَضْرِفَهُ.

٤١٧٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ
بْنِ بَحْسَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ
قَالَ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَرَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ
الْحُدْرِيَّ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ عَنِ
الْعَزْلِ فَقَالَ: أَبُو سَعِيدٍ خَرَجْنَا مَعَ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي
عَزْوَةِ بَنِي الْمُضْطَلِقِ فَأَصَبْنَا سَبِيًّا مِنْ
سَبِيِّ الْعَرَبِ فَاشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ وَاشْتَدَّتْ
عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ وَأَحْبَبْنَا الْفِدَاءَ فَأَرَدْنَا أَنْ
نَعْزِلَ ثُمَّ قُلْنَا نَعْزِلُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا قَبْلَ أَنْ
نَسْأَلَهُ عَنِ ذَلِكَ فَسَأَلْتَاهُ عَنِ ذَلِكَ، فَقَالَ:

⁶⁴² Neki učenjaci iz generacije ashaba i drugih izvlačenje uda iz vulve pred ejakulaciju i izbacivanje sjemena izvan materice, da bi se izbjeglo začeca, smatraju dopuštenim. Malik smatra da će se od slobodne žene tražiti saglasnost za to, dok od zarobljenice neće. Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu* bilježe da je Omer b. Hattab kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio izvlačenje uda iz vulve slobodne žene pred ejakulaciju da bi se izbjeglo začeca, osim uz njeno dopuštenje.”

ga o tome, a on reče: ‘Nema smetnji da to činite. Svaka osoba kojoj je propisano da se rodi do Sudnjeg dana, sigurno će se roditi.’⁶⁴³

2176. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio El-Fadl b. Dukejn, prenijevši od Zuhejra, on od Ebu ez-Zubejra, a on od Džabira: “Neki ensarija je došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: ‘Imam robinju i s njom imam spolni odnos, a ne bih volio da zanese.’ A Poslanik reče: ‘Ako hoćeš, izvlači ud iz njene vulve pred ejakulaciju, ali (ionako će se) dogodit ono što joj je određeno.’ Taj čovjek mu je došao poslije određenog vremena i rekao: ‘Moja robinja je zatrudnela.’ Poslanik reče: ‘Već sam ti rekao da će se dogoditi ono što je određeno.’⁶⁴⁴

50. O pokuđenosti da čovjek spominje način na koji je prilazio svojoj ženi

2177. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Bišr, prenijevši od El-Džurejrija; a ispričao nam je i Muemmel, kog je obavijestio Ismail. Također nam je ispričao i Musa, prenijevši od Hammada – svi prenose od El-Džurejrija, a on od Ebu Nadrea, da je neki šejh iz Tufavea⁶⁴⁵ kazao: “Posjetio sam Ebu Hurejrea u Medini. Nisam vidio ni jednog ashaba da je toliko vremena provodio u ibadetu i da se

مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَانَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهِيَ كَانَتْ.

٢١٧٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دَكْنِينَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ لِي جَارِيَةَ أَطُوفُ عَلَيْهَا وَأَنَا أَكْرَهُ أَنْ تَحْمِلَ فَقَالَ: اغْرُلْ عَنْهَا إِنْ شِئْتَ فَإِنَّهُ سَيَأْتِيهَا مَا قُدِّرَ لَهَا قَالَ فَلَيْتَ الرَّجُلُ ثُمَّ أَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّ الْجَارِيَةَ قَدْ حَمَلَتْ، قَالَ قَدْ أَخْبَرْتُكَ أَنَّ سَيَأْتِيهَا مَا قُدِّرَ لَهَا.

٥٠. بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنْ ذِكْرِ الرَّجُلِ مَا يَكُونُ مِنْ إِصَابَتِهِ أَهْلَهُ

٢١٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا الْحُزْرِيُّ ح. وَحَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ح. وَحَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ كُلُّهُمْ عَنْ الْحُزْرِيِّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ طَلْقَاةٍ قَالَ: تَقَوَّيْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ بِالْمَدِينَةِ فَلَمْ أَرِ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ تَشْمِيرًا وَلَا أَقْوَمَ عَلَى صَنِيفٍ مِنْهُ قَبِينَمَا أَنَا عِنْدَهُ يَوْمًا

⁶⁴³ Bilježe ga El-Buhari i *Muslim* u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁶⁴⁴ Bilježi ga *Muslim* u *Sahibu*.

⁶⁴⁵ To je bio Ebu Nadreov učitelj.

više trudio oko gosta, kao on. Dok sam bio kod njega, sjedio je na svom krevetu, a ispred njega je bila kesa sa kamenčićima ili sa košpicama. Niže od njega je sjedila njegova crna robinja. Veličao je Allaha brojeći na kamenčiće, a kada bi se kesa ispraznila, bacio bi je njoj. Ona ih skupi, vrati u kesu i ponovo mu je daje. On me upita: 'Hoćeš li da ti ispričam nešto o sebi i Allahovom Poslaniku, s.a.v.s?' 'Hoću.' – odgovorih, a on nastavi: 'Dok sam, iscrpljen od groznice, sjedio u džamiji, Allahov Poslanik, s.a.v.s., uđe i upita: 'Je li neko od vas vidio onog mladića iz plemena Ed-Devs?' Pošto upita tri puta, neki čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, eno ga u uglu džamije, sjedi iscrpljen od groznice.' On, trčeći, pođe prema meni. Pošto stiže do mene, spusti svoju ruku na mene, izgovori neke lijepe riječi i ja se podigoh. On tada, trčeći, ode do mjesta na kome klanja i stade ispred njih. Za njim pristadoše dva safa muškaraca i jedan saf žena (ili: dva safa žena i jedan saf muškaraca). Reče: 'Ako šejtan učini da nešto zaboravim od namaza, neka ljudi izgovore: *Subhanallah*, a žene neka udare rukom po ruci.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je klanjao i nije ništa zaboravio. Pošto završi, reče: 'Ostanite na svojim mjestima. Ostanite na svojim mjestima.'" Musa je ovdje dodao: "Zahvalio je Allahu i iznio riječi hvale o Njemu, a nakon toga – potom su se prenosioci saglasili – se okrenuo ljudima i upitao: 'Ima li ijedan među vama koji, kad prilazi svojoj ženi, zaključa vrata

وَهُوَ عَلَى سَرِيرٍ لَهُ وَمَعَهُ كَيْسٌ فِيهِ حَصَى
أَوْ نَوَى وَأَسْفَلَ مِنْهُ جَارِيَةٌ لَهُ سَوْدَاءُ وَهُوَ
يُسَبِّحُ بِهَا حَتَّى إِذَا أَنْفَدَ مَا فِي الْكَيْسِ
أَلْقَاهُ إِلَيْهَا، فَجَمَعَتْهُ فَأَعَادَتْهُ فِي الْكَيْسِ
فَدَفَعَتْهُ إِلَيْهِ فَقَالَ: أَلَا أُحَدِّثُكَ عَنِّي
وَعَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟
قَالَ: قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: بَيْنَا أَنَا وَأَوْعَكُ فِي
الْمَسْجِدِ إِذْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى دَخَلَ الْمَسْجِدَ، فَقَالَ:
مَنْ أَحْسَسَ الْفَتَى الدَّوْسِيَّ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.
فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ ذَا يُوعَكُ
فِي جَانِبِ الْمَسْجِدِ. فَأَقْبَلَ يَمِينِي
حَتَّى انْتَهَى إِلَيَّ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيَّ فَقَالَ
لِي مَعْرُوفًا، فَتَهَضُّتُ، فَاَنْطَلَقَ يَمِينِي
حَتَّى أَتَى مَقَامَهُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ، فَأَقْبَلَ
عَلَيْهِمْ وَمَعَهُ صَفَّانِ مِنْ رِجَالٍ وَصَفٌّ
مِنْ نِسَاءٍ أَوْ صَفَّانِ مِنْ نِسَاءٍ وَصَفٌّ مِنْ
رِجَالٍ، فَقَالَ: إِنَّ أَنْسَانِي الشَّيْطَانُ شَيْئًا
مِنْ صَلَاتِي فَلْيُسَبِّحِ الْقَوْمُ وَلْيُصَفِّقِ
النِّسَاءُ قَالَ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَنْسَ مِنْ صَلَاتِهِ شَيْئًا،
فَقَالَ: مَجَالِسَكُمْ مَجَالِسَكُمْ. رَأَى مُوسَى
هَذَا هُنَا: ثُمَّ حَمِدَ اللَّهُ تَعَالَى وَأَثْنَى عَلَيْهِ،
ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ - ثُمَّ اتَّفَقُوا - ثُمَّ أَقْبَلَ
عَلَى الرَّجَالِ فَقَالَ: هَلْ مِنْكُمْ الرَّجُلُ إِذَا
أَتَى أَهْلَهُ فَأَغْلَقَ عَلَيْهِ بَابَهُ وَأَلْقَى عَلَيْهِ
سِتْرَهُ وَاسْتَتَرَ بِسِتْرِ اللَّهِ؟ قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ:
ثُمَّ يَجْلِسُ بَعْدَ ذَلِكَ فَيَقُولُ فَعَلْتُ كَذَا
فَعَلْتُ كَذَا قَالَ فَسَكَّتُوا قَالَ فَأَقْبَلَ عَلَيَّ

i na sebe baci čaršav i zastre se Allahovim zastorom?’ ‘Ima.’ – odgovoriše prisutni, a on reče: ‘A nakon toga priča šta je radio?’ Oni su šutjeli. Potom se okrenuo ženama i upitao: ‘Ima li među vama neka koja to priča?’ I one su šutjele. Tada na koljena sjede neka djevojka.” Muemmel je dodao: “Djevojka nabreklih grudi kleknu na jedno koljeno i podiže se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., može vidjeti i čuti, pa reče: ‘Allahov Poslaniče, oni zaista pričaju o tome i one (žene) pričaju o tome.’ Poslanik upita: ‘Da li znate na šta to liči? To vam liči na šejtanicu koja sretne šejtana na putu i sa njim ima odnos dok ljudi gledaju u njih. A zar se miris ljudi ne odlikuje po tome što se od njega osjeća, a ne vidi boja, a parfem žena po tome što se od njega vidi boja, a ne osjeća se miris?’” Ebu Davud kaže: “Odavde sam ga zapamtio od Muemmela i Musaa: ‘Neka se ne priljubljuje muškarac uz muškarca i žena uz ženu pod jednim prekrivačem, osim uz sina ili oca.’ Spomenuo je i treće, ali sam ja zaboravio. To je u Museddedovom hadisu, a ja ga nisam upamtio kako sam želio.” Musa kaže: “Obavijestio nas je Hammad, prenijevši od El-Džurejrija, on od Ebu Nadrea, a on od Et-Tufavija.”

النِّسَاءِ قَالَتْ: هَلْ مِنْكُمْ مَنْ تُحَدِّثُ
فَسَكَّتْنَ فَجِئَتْ فَتَاءُ قَالَ مُؤَمَّلٌ فِي
حَدِيثِهِ فَتَاءُ كَعَابٍ عَلَى إِحْدَى رُكْبَتَيْهَا
وَتَطَاوَلَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ لِيَبْرَاهِمًا وَيَسْمَعُ كَلَامَهَا فَقَالَتْ
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُمْ لَيَتَحَدَّثُونَ وَإِنَّهُمْ
لَيَتَحَدَّثُنَنِي فَقَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَا مَثَلُ
ذَلِكَ؟ قَالَتْ: إِنَّمَا مَثَلُ ذَلِكَ مَثَلُ شَيْطَانِيَّةٍ
لَقِيَتْ شَيْطَانًا فِي السَّكَّةِ فَقَضَى مِنْهَا
حَاجَتَهُ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ أَلَا وَإِنَّ
طِيبَ الرَّجَالِ مَا ظَهَرَ رِيحُهُ وَلَمْ يَظْهَرْ
لَوْنُهُنَّ أَلَا إِنَّ طِيبَ النِّسَاءِ مَا ظَهَرَ لَوْنُهُ
وَلَمْ يَظْهَرْ رِيحُهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَمِنْهَا هُنَا حَفِظْتُهُ عَنْ
مُؤَمَّلٍ وَمُوسَى أَلَا لَا يُفْضِيَنَّ رَجُلٌ إِلَى رَجُلٍ
وَلَا امْرَأَةٌ إِلَى امْرَأَةٍ إِلَّا إِلَى وَلَدٍ أَوْ وَالِدٍ وَذَكَرَ
ثَالِثَةً فَأَنْبَسِيَّتُهَا وَهِيَ فِي حَدِيثِ مُسَدِّدٍ
وَرَكِبْتِي لَمْ أَتَقِنُهُ كَمَا أَحْبَبْتُ وَقَالَ مُوسَى
حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنِ أَبِي نَضْرَةَ
عَنِ الطَّفَاوِيِّ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

POGLAVLJA O RAZVODU

1. O onome koji odvrća ženu od njenog muža

2178. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Zejd b. el-Hubab, prenijevši od Ammara b. Ruzejka, on od Abdullaha b. Isaa, on od Ikremea, on od Jahjaa b. Ja'mura, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nama ne pripada onaj koji odvrća ženu od njenoga muža ili pokvari roba njegovom gospodaru."⁶⁴⁶

2. Žena ne smije tražiti od muža da se razvede sa (drugom) ženom

2179. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zinada, on od El-A'redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Žena ne smije tražiti razvod za svoju sestru (po vjeri) kako bi se domogla onoga što njoj ne pripada i da bi se udala za njenog muža. Njoj pripada samo ono što joj je određeno."⁶⁴⁷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الطَّلَاقِ

أَبْوَابُ تَفْرِيعِ أَبْوَابِ الطَّلَاقِ

١. بَابُ فِيْمَنْ حَبَبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا

٢١٧٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ رُزَيْقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَيْسَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَبَبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا أَوْ عَبَأَ عَلَى سَيِّدِهِ.

٢. بَابُ فِي الْمَرْأَةِ تَسْأَلُ

زَوْجَهَا طَلَّاقَ امْرَأَةٍ لَهَا

٢١٧٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الرُّبَيْدِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ طَلَّاقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا وَلِتَنْكِحَ فَإِنَّمَا لَهَا مَا قَدَّرَ لَهَا.

⁶⁴⁶ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

⁶⁴⁷ Ovim hadisom se, po Nevevijevom mišljenju, svakoj ženi zabranjuje da od čovjeka traži da pusti svoju suprugu kako bi se ona udala za njega. Ibn Abdulber smatra da se ova zabrana odnosi i na ženu koja zahtijeva od muža da pusti drugu suprugu kako bi ona ostala sama s njim.

3. O pokuđenosti razvoda

2180. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Muarrif, prenijevši od Muhariba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Od onoga što je Allah dozvolio, ništa Mu nije mrže od razvoda braka.”⁶⁴⁸

2181. ISPRIČAO NAM JE Kesir b. Ubejd, kog je obavijestio Muhammed b. Halid, prenijevši od Muarrifa b. Vasila, on od Muhariba b. Disara, on od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Najmrža dozvoljena stvar Uzvišenom Allahu je razvod.”⁶⁴⁹

4. O razvodu koji je u skladu sa sunnetom

2182. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Abdullaha b. Omera, koji je u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pustio ženu⁶⁵⁰ dok je bila u mjesečnom ciklusu. Omer b. el-Hattab je o tome upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: “Naredi mu da je vrati i da je zadrži dok se ne okupa nakon tog ciklusa, pa dočeka sljedeći mje-

۳. بَاب فِي كَرَاهِيَةِ الطَّلَاقِ

۲۱۸۰. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا مُعَرِّفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَحَارِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَحَلَّ اللَّهُ شَيْئًا أَنْبَعُضَ إِلَيْهِ مِنَ الطَّلَاقِ.

۲۱۸۱. حَدَّثَنَا كَسِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُعَرِّفِ بْنِ وَاصِلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَحَارِبِ بْنِ دِنَارٍ عَنْ ابْنِ عُمرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَنْبَعُضَ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الطَّلَاقُ.

۴. بَاب فِي طَلَاقِ السُّنَّةِ

۲۱۸۲. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرَّةٌ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُنْسِكْهَا حَتَّى تَطْهَرَ ثُمَّ تَحْيِضْ ثُمَّ تَطْهَرَ ثُمَّ إِنْ

⁶⁴⁸ Ovaj hadis je dokaz, veli Abadi, da sve što je dozvoljeno nije drago Allahu, dž.š. Dozvoljeno možemo podijeliti na ono što je drago Allahu i ono što Mu je mrsko. Od svega dozvoljenog što Allah, dž.š., ne voli, najmrži Mu je razvod braka. Spomenuti hadis je mursel. U njegovom senedu nedostaje ashab.

⁶⁴⁹ Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*.

⁶⁵⁰ Abdullah b. Omer je bio pustio ženu koja se zvala Amina bint Gaffar. U *Musnedu* Ahmeda b. Hanbela stoji da joj je ime bilo Nevvar. Međutim, najvjerojatnije se zvala Amina, a Nevvar joj je bio nadimak.

sečni ciklus te se okupa nakon njega, a onda neka je zadrži ili neka je pusti, ali prije nego sa njom bude imao spolni odnos. To je obavezni rok čekanja/iddet koji je Allah odredio ženama prilikom razvoda.⁶⁵¹

2183. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Nafia, da je Ibn Omer pustio ženu dok je bila u mjesečnom ciklusu razvodom koji je spomenut u Malikovom hadisu.

2184. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Sufjana, on od Muhammeda b. Abdurrahmana, šticienika Talhine porodice, on od Salima, a on od Ibn Omera, da je pustio ženu dok je imala mjesečno pranje. Omer je o tome upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., koji je rekao: "Naredi mu da je vrati, pa (ako baš hoće) neka je pusti kad bude čista ili trudna."⁶⁵²

2185. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbese, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, da je njegov otac pustio ženu dok je bila u mjesečnom ciklusu. Omer je to spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a on se rasrdi i reče: "Naredi mu da je vrati i da je zadrži dok ne dočeka sljedeći

شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدَ ذَلِكَ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمْسَسَ، فِتْلِكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ.

٢١٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَةً لَهُ وَهِيَ حَائِضٌ تَطْلِيْقَةً بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ.

٢١٨٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ ذَلِكَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرَّةٌ فَلْيُرْجِعْهَا ثُمَّ لِيُطَلِّقْهَا إِذَا ظَهَرَتْ أَوْ وَهِيَ حَائِلٌ.

٢١٨٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ ذَلِكَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَغَيَّبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

⁶⁵¹ Ali el-Kari tvrdi da se iz ovog hadisa da zaključiti da je puštanje žene u vrijeme dok ima mjesečno pranje haram. To potvrđuje 1. ajet sure Et-Talak: O Vjerovjesniče, kad htjednete žene da pustite, vi ih u vrijeme kad su čiste pustite, a onda vrijeme koje treba da prođe računajte i Allaha se, Gospodara svoga, bojte.

⁶⁵² Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori, osim El-Buharija.

mjesečni ciklus i okupa se nakon njega. Nakon toga, ako hoće, neka je pusti čistu, i to prije nego sa njom bude imao odnos. To je razvod uz obavezni rok čekanja/iddet koji je Allah odredio.”⁶⁵³

2186. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ejuba, on od Ibn Sirina, ovaj od Junusa b. Džubejra: “Ibn Omer je upitan: ‘Koliko si puta pustio svoju ženu?’ ‘Jedanput.’ – odgovorio je.”

2187. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, kog je obavijestio Jezid b. Ibrahim, prenijevši od Muhammeda b. Sirina, da je Junus b. Džubejr upitao Abdullaha b. Omera: “Šta veliš za čovjeka koji pusti ženu dok je u mjesečnom ciklusu?” On reče: “Poznaješ li Ibn Omera (poznaješ li Abdullaha b. Omera)?” “Da.” – odgovori Junus, a on reče: “Abdullah b. Omer je pustio ženu⁶⁵⁴ dok je imala mjesečno pranje.” Omer je otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i (o tome ga) pitao, pa mu je Poslanik rekao: ‘Naredi mu da je vrati, a neka je (ako baš hoće) pusti na početku iddeta.’ Junus je upitao: ‘(Je li se to računa) kao razvod od kojeg će se računati iddet?’, a on kaza: ‘A šta će drugo

ثُمَّ قَالَ مَرَّةً فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُنْسِكْهَا حَتَّى تَظْهَرَ ثُمَّ يَحِيضُ فَتَظْهَرَ ثُمَّ إِنَّ شَاءَ طَلَّقَهَا ظَاهِرًا قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ، فَذَلِكَ الطَّلَاقُ لِلْعِدَّةِ كَمَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

٢١٨٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ: كَمْ طَلَّقْتَ امْرَأَتَكَ؟ فَقَالَ: وَاحِدَةً.

٢١٨٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ قُلْتُ رَجُلٌ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ قَالَ أَتَعْرِفُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَتَى عُمَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: مَرَّةً فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُطَلِّقْهَا فِي قُبُلِ عِدَّتِهَا.

⁶⁵³ To što se Allahov Poslanik, s.a.v.s., naljutio zbog toga što je Ibn Omer pustio svoju ženu dok je bila u mjesečnom ciklusu ukazuje na to, veli Abadi, da je haram pustiti ženu dok je u mjesečnom ciklusu, jer se Allahov Poslanik, s.a.v.s., srdio samo onda ako bi neko počinio haram.

⁶⁵⁴ Abdullah b. Omer je bio pustio ženu koja se zvala Amina bint Gaffar. U *Musnedu* Ahmeda b. Hanbela stoji da joj je bilo ime Nevvar. Međutim, najvjerojatnije se zvala Amina, a Nevvar joj je bio nadimak.

biti (nego razvod).’ Pa makar on (tj. Ibn Omer) neispravno i ishitreno postupio (to ga ne opravdava).⁶⁵⁵

2188. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, da je Abdurrahman b. Ejmen, Urveov štićenik, pitao Ibn Omera: “Šta veliš za čovjeka koji pusti svoju ženu dok je u mjesečnom ciklusu?” Ibn Omer je rekao: “Abdullah b. Omer je, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pustio svoju ženu dok je bila u mjesečnom ciklusu. Omer je kazao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: ‘Abdullah b. Omer je pustio ženu dok je bila u mjesečnom ciklusu, a onda ju je vratio, ne vidjevši u tome ništa loše.’ Poslanik je rekao: ‘Kad bude čista, neka je pusti ili neka je zadrži!’ Tom prilikom je proučio: *O Vjerovjesniče, kada htjednete žene pustiti, vi ih u vrijeme kad su čiste pustite.* (Et-Talak, 1)”

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis su od Ibn Omera prenijeli Junus b. Džubejr, Enes, Ibn Sirin, Seid b. Džubejr, Zejd b. Eslem, Ebuz-Zubejr i Mensur od Ebu Vaila, svi u smislu da mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da je vrati dok ne postane čista, a onda, ako hoće, neka je pusti ili neka je zadrži. Također ga je prenio i Muhammed (Ahmed) b. Abdurrahman od Salima, a on od Ibn Omera. Ez-Zuhrijevo predanje, prenijeto od Salima i Nafia, a oni od Ibn Omera, glasi: ‘Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu je naredio da je vrati i zadrži dok se ne okupa nakon tog ciklusa i dočeka drugi mjesečni ciklus, pa se i nakon njega okupa.

قَالَ قُلْتُ فَيَعْتَدُ بِهَا؟ قَالَ: قَمَهُ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحَقَّ.

٢١٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ أَيْمَنَ مَوْلَى عُرْوَةَ يُسْأَلُ ابْنَ عُمَرَ وَأَبُو الزُّبَيْرِ يَسْمَعُ قَالَ: كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ حَائِضًا؟ قَالَ: طَلَّقَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عُمَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنْ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَرَدَّهَا عَلَيَّ وَلَمْ يَرَهَا شَيْئًا، وَقَالَ إِذَا ظَهَرَتْ فَلْيُطَلِّقْ أَوْ لِيُتَسَكَّ. قَالَ ابْنُ عُمَرَ: وَقَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ﴾ فِي قُبُلِ عِدَّتِهِنَّ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ وَأَنَسُ بْنُ سِيرِينَ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَزَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ وَأَبُو الزُّبَيْرِ وَمَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ مَعْنَاهُمْ كُلُّهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا حَتَّى تَطْهَرُ ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَ وَإِنْ شَاءَ أَمْسَكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَمَّا رِوَايَةُ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ وَتَأْفِيعُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ

⁶⁵⁵ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitten* svi autori.

Nakon toga, ako hoće, neka je pusti ili neka je zadrži.’ Preneseno je od Ataa el-Hurasanija, on od El-Hasana, a on od Ibn Omera slično Nafiovom i Ez-Zuhrijevom predanju i svi su hadisi suprotni onome što je Ebu Zubejr kazao.”

5. O čovjeku koji vrati ženu bez svjedoka

2189. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Hilal, kog je obavijestio Džafer b. Sulejman, prenijevši od Jezida er-Riška, a on od Mutarrifa b. Abdullaha: “Imran b. Husajn je upitan za čovjeka koji pusti svoju ženu (pa je vrati), a onda sa njom spolno opći, ne imavši svjedoka ni kada ju je pustio ni kada ju je vratio, pa je rekao: ‘Puštena je suprotno sunnetu, a i vraćena je suprotno sunnetu. Uzmi svjedoka i kada je puštaš i kada je vraćaš, i nemoj to više ponavljati.’”⁶⁵⁶

6. O sunnetu kod razvoda roba

2190. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Alija b. el-Mubareka, on od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Omera b. Muattiba, da je Ebu

يُرَاجِعُهَا حَتَّى تَطْلُسَ ثُمَّ تَحْيِضُ ثُمَّ تَطْلُسَ
ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَ وَإِنْ شَاءَ أَمْسَكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَرُوِيَ عَنْ عِظَاءِ الْخُرَّاسَانِيِّ
عَنِ الْحَسَنِ عَنْ ابْنِ عَمَرَ نَحْوَ رِوَايَةِ نَافِعٍ
وَالزُّهْرِيِّ وَالْأَحَادِيثُ كُلُّهَا عَلَى خِلَافِ مَا
قَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ.

٥. بَاب الرَّجُلِ يُرَاجِعُ وَلَا يُشْهَدُ

٢١٨٩. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ أَنَّ جَعْفَرَ
بْنَ سُلَيْمَانَ حَدَّثَهُمْ عَنْ بَرِيدِ الرَّشَكِ
عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ
حُصَيْنٍ سَأَلَ عَنِ الرَّجُلِ يُطَلِّقُ امْرَأَتَهُ
ثُمَّ يَبْعُ بِهَا وَلَمْ يُشْهَدْ عَلَى طَلَاقِهَا وَلَا
عَلَى رَجْعَتِهَا؟ فَقَالَ: طَلَّقْتَ لِغَيْرِ سُنَّةٍ،
وَرَجَعْتَ لِغَيْرِ سُنَّةٍ أَشْهَدُ عَلَى طَلَاقِهَا
وَعَلَى رَجْعَتِهَا وَلَا تَعُدُّ.

٦. بَاب فِي سُنَّةِ طَلَاقِ الْعَبْدِ

٢١٩٠. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا
يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ
حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ أَنَّ عَمَرَ بْنَ

⁶⁵⁶ Ovaj hadis se navodi kao dokaz za tvrdnju da je nakon razvoda obavezno da vraćanje žene bude pred svjedocima. I Eš-Šafi i Malik smatraju da je obavezno da to bude pred svjedocima. Međutim, oni smatraju da se spomenuti hadis ne može uzeti kao dokaz za to, jer se u njemu radi o riječima ashaba, a one ne mogu poslužiti kao šerijatski argument. Ebu Hanife i Eš-Šafi, u nekim svojim fetvama, smatraju da prilikom vraćanja žene nisu potrebni svjedoci. Svoje mišljenje temelje na ranije spomenutim hadisima Ibn Omera u kojima mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da vrati ženu, ali mu nije uslovio da to učini pred svjedocima. Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu*.

Hasan, štićenik Benu Nevfela, pitao Ibn Abbasa za roba za kojim je robinja koju je pustio dva puta, pa nakon toga budu oslobođeni, da li mu je dozvoljeno da je ponovo zaprosi. “Jeste, dozvoljeno mu je.” – odgovorio je on. “Tako je presudio Allahov Poslanik, s.a.v.s.”⁶⁵⁷

2191. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna da je Osman b. Ommer kazao: “Saopćio nam je Alija, sa istim senedom u istom značenju, ali ne spomenuvši izraz *ahberena/ obavijestio nas je.*”

Ibn Abbas je rekao: “Preostalo ti je još jedno puštanje, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (za slobodnu ženu) presudio (kao neopozivo) tri puštanja.”

Ebu Davud kaže: “Ahmed b. Hanbel je prenio od Abdurrezzaka da je Ibnul-Mubarek upitao Ma'mera: ‘Ko je ovaj Ebu Hasan? Preuzeo je na sebe veliki teret.’ Od ovoga Ebu Hasana je prenosio Ez-Zuhri, koji kaže da je on bio šerijatski pravnik. On je od Ebu Hasana prenio više hadisa. Ebu Hasan je poznat, ali učenjaci nisu postupali u skladu sa ovim hadisom.”

2192. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Mes'ud, kog je obavijestio Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Muza-hira, on od El-Kasima b. Muhammeda, a on

مُعْتَبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا حَسَنِ مَوْلَى بَنِي تَوَيْلٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ اسْتَفْتَى ابْنَ عَبَّاسٍ فِي مَمْلُوكٍ كَانَتْ تَحْتَهُ مَمْلُوكَةٌ فَظَلَمَهَا تَطْلِيمَتَيْنِ ثُمَّ عُنِقًا بَعْدَ ذَلِكَ هَلْ يَصْلُحُ لَهُ أَنْ يَخْطُبَهَا قَالَ نَعَمْ قَضَى بِذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢١٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَمَرَ أَخْبَرَنَا عِيٌّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ بِلَا إِخْبَارٍ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَقِيَثُ لَكَ وَاجِدَةٌ قَضَى بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ لِمَعْمَرٍ مَنْ أَبُو الْحَسَنِ هَذَا لَقَدْ تَحَمَّلَ صَخْرَةً عَظِيمَةً.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو الْحَسَنِ هَذَا رَوَى عَنْهُ الرَّهْرِيُّ. قَالَ الرَّهْرِيُّ وَكَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ رَوَى الرَّهْرِيُّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ أَحَادِيثَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُو الْحَسَنِ مَعْرُوفٌ وَلَيْسَ الْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ.

٢١٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ مَطَاهِرٍ

⁶⁵⁷ El-Hatabi, u djelu *Mealimus-suneni*, kaže: “Koliko mi je poznato, ovako ne misli niko od učenjaka. Većina njih smatra da robu za kojim je bila robinja koju je pustio dva puta, a nakon toga budu oslobođeni, nije više dozvoljeno da je vjenča dok se ona ne uda za drugog.” On smatra da u pogledu seneda spomenutog hadisa ima primjedbi, jer je Omer b. Muattib, koji se nalazi u njemu, slab prenosilac, a uz to je prilikom prenošenja hadisa protivrječio pouzdanim prenosiocima.

od Aiše, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Neopoziv razvod za robinju bude kad joj muž dva puta kaže: ‘Puštena si!’ Iddet će joj trajti koliko dva mjesecna pranja.”⁶⁵⁸

Ebu Asim kaže: “Ispričao mi je Muzahir, kog je obavijestio El-Kasim, prenijevši od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu, rekavši: ‘Iddet joj traje koliko traju dva mjesecna pranja.’”

Ebu Davud kaže: “Ovo je medžhul-hadis (nepoznat). Učenjaci ne postupaju ni prema jednom od ova dva hadisa. Muzahir je, kao prenosilac, nedovoljno poznat. Ovaj hadis je medžhul.”

7. O razvodu prije vjenčanja

2193. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam. A obavijestio nas je i Ibnus-Sabbah, prenijevši od Abdulaziza b. Abdussameda, on od Metara el-Verraka, ovaj od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Nema razvoda, osim za ono što posjeduješ,⁶⁵⁹ niti ima oslobađanja roba, osim onoga koga

عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: طَلَّاقُ الْأُمَةِ تَطْلِيْقَتَانِ وَقُرُومًا حَيْضَتَانِ.

قَالَ أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنِي مُطَاهِرٌ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَعِدَّتُهَا حَيْضَتَانِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهُوَ حَيْثُ مَجْهُولٌ.

[قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَحَدَيْنِ جَمِيعًا لَيْسَ الْعَمَلُ عَلَيْهِمَا.]

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: مُطَاهِرٌ لَيْسَ بِمَعْرُوفٍ.

[قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا حَيْثُ مَجْهُولٌ.]

٧. بَابُ فِي الطَّلَاقِ قَبْلَ التَّكَاثُفِ

٢١٩٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامُ ح. وَحَدَّثَنَا ابْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنَا مَطَرُ الْوَرَّاقِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا طَلَّاقَ إِلَّا فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا

⁶⁵⁸ Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed i Sufjan es-Sevri smatraju da slobodnoj ženi iddet traje tri mjesecna pranja, a robinji dva mjesecna pranja, dok će slobodna žena biti neopozivo puštena ako joj muž tri puta kaže: “Puštena si!”, a robinja će biti punovažno puštena ako joj muž dva puta kaže: “Puštena si!”

⁶⁵⁹ Dakle, čovjek ne može pustiti ženu koju nije ni vjenčao. Ne može kazati, npr: “Ako se ta i ta uda za mene, odmah ću je pustiti.” Ukoliko bi se ta djevojka i udala za njega, njegova izjava data prije sklapanja braka ne bi imala nikakvo pravno dejstvo.

posjeduješ,⁶⁶⁰ niti ima prodaje, osim onoga što posjeduješ.”⁶⁶¹

Ibnus-Sabah je dodao: “...niti ima izvršenja zavjeta, osim u onome što posjeduješ.”

2194. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Ala, kog je obavijestio Ebu Usame, prenijevši od El-Velida b. Kesira, on od Abdurrahmana b. el-Harisa, a on od Amra b. Šuajba, sa istim senedom i u sličnom značenju, dodavši: “Ko se zakune na grijeh (ta zakletva) ne vrijedi, i ko se zakune na prekid rodbinske veze – njegova zakletva ne vrijedi.”⁶⁶²

2195. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Jahjaa b. Abdullaha b. Salima, on od Abdurrahmana b. el-Harisa el-Mahzumija, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda – isti hadis, dodavši: “...niti ima zavjeta, osim u onome čime se postiže zadovoljstvo Uzvišenog Allaha.”⁶⁶³

8. O razvodu braka greškom (u srdžbi)

2196. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd ez-Zuhri, prenijevši od Jakuba b.

عَتَقَ إِلَّا فِيمَا تَمَلِّكَ وَلَا يَبِيعُ إِلَّا فِيمَا تَمَلِّكَ.

زَادَ ابْنُ الصَّبَّاحِ وَلَا وَفَاءَ نَذْرٍ إِلَّا فِيمَا تَمَلِّكَ.

٢١٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ زَادَ: مَنْ حَلَفَ عَلَى مَعْصِيَةٍ فَلَا يَمِينُ لَهُ وَمَنْ حَلَفَ عَلَى قَطِيعَةٍ رَجِمَ فَلَا يَمِينُ لَهُ.

٢١٩٥. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ الْمَخْزُومِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي هَذَا الْخَبَرِ زَادَ: وَلَا نَذْرٌ إِلَّا فِيمَا ابْتِغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ.

٨. بَابُ فِي الطَّلَاقِ عَلَى غَلَطٍ

٢١٩٦. حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ الزُّهْرِيُّ أَنَّ يَعْقُوبَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَهُمْ

⁶⁶⁰ Neko ne može kazati: “Ja tog i tog roba oslobađam.”, ako nije u njegovom posjedu. Ako bi taj rob i postao njegov, ranije data izjava ga ne bi oslobodila. A ako bi ga želio osloboditi, morao bi to ponovo izjaviti.

⁶⁶¹ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i Ibn Madže u *Sunenu*.

⁶⁶² To znači da takvu zakletvu neće izvršiti.

⁶⁶³ To znači da se osoba može zavjetovati samo na ono što je dobro, a ne može se zavjetovati na grijeh. Ako bi se zavjetovao na nešto što nije dobro ili što je grijeh, takav zavjet je grijeh izvršiti.

Ibrahima, on od svog oca, on od Ibn Is-haka, on od Sevra b. Jezida el-Himsija, da je Muhammed b. Ubejd b. Ebu Salih, koji je stanovao u Iliji, kazao: “Krenuo sam sa Adijjem b. Adijjem el-Kindijem za Mekku. Kad smo stigli u Mekku, on me posla do Safijje bint Šejbe, koja je prenijela od Aiše da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘U srdžbi nema razvoda braka niti oslobađanja roba.’”⁶⁶⁴

Ebu Davud kaže: “Mislim da *el-gilak* znači: *u srdžbi*.”

9. O razvodu braka u šali

2197. ISPRIČAO NAM JE EL-Ka’nebi, kog je obavijestio Abdulaziz b. Muhammed, prenijevši od Abdurrahmana b. Habiba, on od Ataa b. Ebu Rebaha, on od Ibn Maheka, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “U tri slučaja su i ozbilnost i šala ozbilnost: prilikom sklapanja braka, prilikom razvoda i prilikom opoziva braka.”⁶⁶⁵

قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ
ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ الْحِنصِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ
عُبَيْدِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ الَّذِي كَانَ يَسْكُنُ
إِيلِيَا قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ عَدِيِّ بْنِ عَدِيٍّ
الْكِنْدِيِّ حَتَّى قَدِمْنَا مَكَّةَ فَبَعَثَنِي إِلَى
صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ وَكَأْنَتْ قَدْ حَفِظَتْ
مِنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَقُولُ: لَا طَلَاقَ وَلَا عَتَاقَ فِي غِلَاقٍ.
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْغِلَاقُ أَطْلُغُهُ فِي الْعَضْبِ.

٩. بَابُ فِي الطَّلَاقِ عَلَى الْهَزْلِ

٢١٩٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ
يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ
حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ ابْنِ
مَاهَكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثٌ جَدُّهُنَّ جَدٌّ
وَهَزْلُهُنَّ جَدُّ التَّكَاخِ وَالطَّلَاقِ وَالرَّجْعَةِ.

⁶⁶⁴ Ovaj hadis je Ebu Davud shvatio u smislu da nema razvoda braka i oslobodenja roba u srdžbi. Ibn Sejjid veli: “Ako bismo ovaj hadis prihvatili u spomenutom značenju, onda nijedan razvod braka ne bi bio punovažan, imajući u vidu da se gotovo niko ne razvodi sa ženom kad je dobre volje. Svako se prvo naljuti, a onda, u srdžbi, pusti ženu. Ibn Kutejbe, El-Hattabi i Ibnus-Sejjid smatraju ispravnijim da nema razvoda i oslobodenja roba pod prisilom. Ovaj hadis je zabilježio i Ibn Madže u *Sunenu*.

⁶⁶⁵ Sa sklapanjem, razvodom i opozivom braka nema šale. Ako bi neko u šali rekao nekoj djevojci ili ženi: “Uzeo bih te za ženu.”, i ona u šali uzvratila da pristaje, ukoliko su to izgovorili pred svjedocima, brak između njih bio bi sklopljen. Isto tako, ukoliko bi neko u šali ženi rekao da je pušta, razvod bi bio punovažan. Također, ako bi neko ženi, sa kojom se razveo, u šali rekao da je vraća, to bi bilo punovažno. Ovaj hadis

10. O derogaciji neopozivog razvoda tri puta⁶⁶⁶

2198. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed el-Mervezi, kog je obavijestio Ali b. Husejn b. Vakid, prenijevši od svoga oca, on od Jezida en-Nehavija, a on od Ikrimea, da je Ibn Abbas o (ajetu): *Puštene žene na udaju čekaju tri mjesecna pranja. Nije im dopušteno da skrivaju i taje ono što je Allah stvorio u njihovim matericama, ako vjeruju u Allaha i u Onaj svijet! A muževi njihovi imaju preče pravo da ih sebi vrate, dok su u takvom stanju, ako hoće učiniti dobro djelo. A žene imaju isto toliko prava koliko i dužnosti, prema zakonu, ali muževima pripada prvenstvo nad njima za jednu razinu. Allah je silan i mudar. (El-Bekare, 228), rekao: “Ovo znači da muž, ukoliko bi pustio ženu, ima najveće pravo da je povрати. I ako bi je pustio tri puta, derogirano je sljedećim ajetom: Puštanje žene može biti dvaput. Pa, nakon toga, ili žene širokogrudno zadržati, ili se na najljepši način razvesti. (El-Bekare, 229)”*

su zabilježili i Et-Tirmizi u *Džami’u* i Ibn Madže u *Sunenu*. Et-Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-garibun.

⁶⁶⁶ U osnovi, postoje dvije vrste razvoda: opozivi i neopozivi. Opozivim razvodom se smatra kada čovjek ženu pusti jednom ili dva puta, dok se neopozivim razvodom smatra kada čovjek ženu pusti tri puta, svedjedno da li joj je odjednom rekao: “Puštam te.” tri puta ili ju je tri puta pustio u različitim vremenskim intervalima. Kod opozivog razvoda muž može povratiti svoju ženu, dok je kod neopozivog ne može vratiti dok se ne uda za drugog i tek kad se sa njim razvede, on je može povratiti.

١٠. بَابُ تَسْخِخِ الْمُرَاجَعَةِ بَعْدَ

التَّطْلِيقَاتِ الثَّلَاثِ

٢١٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ وَاكِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدِ التَّخَوِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ﴾ الآية، وَذَلِكَ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ إِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ فَهُوَ أَحَقُّ بِرَجْعَتِهَا وَإِنْ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا فَتُسَخِّخُ ذَلِكَ وَقَالَ: ﴿الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ﴾.

2199. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od nekog potomka Ebu Rafia, Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., štićenika, ovaj od Ikrima, Ibn Abbasovog štićenika, a on od Ibn Abbasa: “Abdu Jezid, otac Rekanea i njegove braće, pustio je Rekaneovu majku i oženio se ženom iz plemena Muzejne. Pa je ta žena otišla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekla: ‘Ja od njega nemam nikakve koristi kao što dlaka od dlake – koje je otkinula iz svoje glave – nema koristi, pa me razvedi od njega!’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., se rasrdi i pozva Rukanea i njegovu braću, a onda prisutne koji tu sjedahu, upita: ‘Primjećujete li vi da ovo liči na Abdujezida po tome i tome, a ovo po tome i tome?’ ‘Primjećujemo.’ – odgovoriše prisutni. Tada Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče Abdujezidu: ‘Pusti tu ženu!’ Pošto je to uradio, on mu reče: ‘Vrati svoju prvu ženu, majku Rukanea i njegove braće.’ ‘Allahov Poslaniče, pustio sam je tri puta.’ – reče Abdu Jezid. ‘Znam,’ – kaza Vjerovjesnik – ‘vrati je.’, a onda mu prouči: *O Vjerovjesniče, kad htjednete ženu pustiti, vi ih u vrijeme kada su čiste pustite.* (Et-Talak, 1)”

Ebu Davud kaže: “Hadis koji su prenijeli Nafi b. Udžejr i Abdullah b. Ali b. Jezid b. Rukane od njegovog oca, a on od njegovog djeda, da je Rukane neopozivo pustio svoju ženu, pa mu ju je Vjerovjesnik, s.a.v.s., vratio, je pouzdaniji. Njegova djeca i žena najbolje znaju da je Ebu Rukane neopozivo pustio svoju

٢١٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي بَعْضُ بَنِي أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: طَلَّقَ عَبْدُ يَزِيدَ أَبُو رِكَانَةَ وَإِخْوَتَهُ أُمَّ رِكَانَةَ وَنَكَحَ امْرَأَةً مِنْ مُزَيْنَةَ فَجَاءَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: مَا يُفْنِي عَنِّي إِلَّا كَمَا تُفْنِي هَذِهِ الشَّعْرَةَ لِشَعْرَةٍ أَخَذْتَهَا مِنْ رَأْسِهَا فَفَرَّقَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ، فَأَخَذَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ فَدَعَا بِرِكَانَةَ وَإِخْوَتِهِ ثُمَّ قَالَ لِحُلَسَائِهِ: أَتَرَوْنَ فَلَانًا يُشْبِهُ مِنهُ كَذَا وَكَذَا مِنْ عَبْدِ يَزِيدَ وَفَلَانًا يُشْبِهُ مِنهُ كَذَا وَكَذَا؟ قَالُوا: نَعَمْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِعَبْدِ يَزِيدَ: طَلِّقْهَا، فَمَعَلَ، ثُمَّ قَالَ: رَاجِعِ امْرَأَتَكَ أُمَّ رِكَانَةَ وَإِخْوَتَهُ قَالَ إِنِّي طَلَّقْتُهَا ثَلَاثًا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ قَدْ عَلِمْتُ رَاجِعْهَا وَتَلَا ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَحَدِيثُ نَافِعِ بْنِ عَبْدِ جَبْرِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رِكَانَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رِكَانَةَ طَلَّقَتْ امْرَأَتَهُ النَّبِيَّةَ فَرَدَّهَا إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحُ لِأَنَّ وَلَدَ الرَّجُلِ وَأَهْلَهُ أَغْلَمَ بِهِ إِنَّ رِكَانَةَ إِنَّمَا طَلَّقَ

ženu, pa je taj razvod Vjerovjesnik, s.a.v.s., učinio kao da ju je jednom pustio.”

2200. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, a on od Abdullaha b. Kesira, da je Mudžahid kazao: “Bijah kod Ibn Abbasa kad mu dođe neki čovjek i reče da je tri puta pustio svoju ženu. Ibn Abbas je šutio, pa sam pomislio da će mu vratiti ženu, a onda reče: ‘Neko uradi nešto nepromišljeno, a onda dođe i kaže: ‘Sine Abbasov, sine Abbasov...’, a Allah kaže: *A ko se Allaha boji, On će mu izlaz naći.* (Et-Talak, 2) Ti se ne bojiš Allaha i ja ti ne mogu naći izlaza. Pogriješio si prema svome Gospodaru kada si neopozivo pustio svoju ženu, jer je Allah rekao: *O Vjerovjesniče, kad htjednete žene pustiti vi ih u vrijeme kada su čiste pustite.*”

Ebu Davud kaže: “Ovaj hadis su prenijeli Humejd el-A'ređz i drugi od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa. A prenio ga je Šu'be od Amra b. Murrea, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa. A prenijeli su ga i Ejub i Ibn Džurejdž, svi od Ikrima b. Halida, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa. Ibn Džurejdž ga je prenio od Abdulhamida b. Rafia, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa. A prenio ga je i El-A'meš od Malika b. el-Harisa, a on od Ibn Abbasa. I Ibn Džurejdž ga je prenio od Amra b. Dinara, a on od Ibn Abbasa. Svi su, u vezi neopozivog razvoda braka tri puta rekli da je dopušten, kazavši: ‘Rastavila se od tebe neopozivo.’ – slično kao u Ismailovom hadisu od Ejuba, koji je prenio od Abdullaha b. Kesira.”

امْرَأَتَهُ الْبَيْتَةَ فَجَعَلَهَا التَّيِّبَةَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاحِدَةً.

٢٢٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعَدَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَاهِدٍ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا، قَالَ: فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ رَادُّهَا إِلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: يَنْطَلِقُ أَحَدُكُمْ فَيَرْكَبُ الْحُمُوقَةَ ثُمَّ يَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسِ، يَا ابْنَ عَبَّاسِ، وَإِنَّ اللَّهَ قَالَ: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾ وَإِنَّكَ لَمْ تَتَّقِ اللَّهَ فَلَمْ أُجِدْ لَكَ مَخْرَجًا عَصَيْتَ رَبَّكَ وَبَاءَتْ مِنْكَ امْرَأَتُكَ وَإِنَّ اللَّهَ قَالَ: ﴿يَا أَيُّهَا التَّيِّبُ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَّقُوهُنَّ فِي قُبُلِ عَدَّتِهِنَّ﴾.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ مُحَمَّدُ الْأَعْرَجُ وَعِزَّةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّاسٍ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَيُّوبَ وَابْنَ جُرَيْجٍ جَمِيعًا عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنَ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَرَوَاهُ الْأَعْمَشُ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنَ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ كُلُّهُمْ قَالُوا فِي الطَّلَاقِ الثَّلَاثِ أَنَّهُ أَجَازَهَا قَالَ وَبَاءَتْ مِنْكَ نَحْوَ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَى حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا قَالَ أَنْتِ

Ebu Davud kaže: “Hammad b. Zejd je prenio od Ejuba, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa: ‘Kada rekne: ‘Puštena si tri puta.’, izgovorivši to jednom, to se računa kao jedno puštanje.’ A prenio ga je i Ismail b. Ibrahim od Ejuba, a on od Ikrima, ne spomenuvši Ibn Abbasa – to će se računati kao Ikrimove riječi.”

Ebu Davud kaže: “Ibn Abbas smatra, kao što su nam ispričali Ahmed b. Salih i Muhammed b. Jahja – ovo je Ahmedov hadis – i kazali: ‘Obavijestio nas je Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana b. Avfa i Muhammeda b. Abdurrahmana b. Sevbanu, a njih dvojica od Muhammeda b. Ijasa, da su Ibn Abbas, Ebu Hurejre i Abdullah b. Amr b. el-As upitani o djevici koju muž pusti tri puta i svi su kazali da mu ona više nije dopuštena dok se ne uda za drugog muža.”

Kaže i: “Malik je prenio od Jahjaa b. Seida, on od Bekira b. el-Ešedždža, da je Muavija b. Ebu Ajjaš prisustvovao ovom događaju kada je Muhammed b. Ijas b. el-Bukejr došao Ibnuz-Zubejru i Asimu b. Omeru i upitao ih o tome, pa su kazali: ‘Idi Ibn Abbasu i Ebu Hurejreu; ostavio sam ih kod Aiše.’, a potom je naveo ovaj haber.”

Ebu Davud još veli: “Ibn Abbas je kazao: ‘Ko neopozivo tri puta pusti ženu, ona mu nije dopuštena dok se ne uda za drugoga, svejedno da li je sa njom spavao ili nije.’ Ovo je haber poput onoga o mijenjanju novca. Ibn Abbas je kasnije odustao od tog mišljenja.”

2201. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdulmelik b. Mervan, koga je obavijestio Ebun-Nu’man, prenijevši od Hammada b.

طَالِقٌ ثَلَاثًا بِقَمٍ وَاحِدٍ فَعِيٍّ وَاحِدَةً وَرَوَاهُ
إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ
عِكْرِمَةَ هَذَا قَوْلُهُ لَمْ يَذْكُرْ ابْنَ عَبَّاسٍ
وَجَعَلَهُ قَوْلَ عِكْرِمَةَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَصَرَ قَوْلَ ابْنِ عَبَّاسٍ فِيهَا
حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى
وَهَذَا حَدِيثُ أَحْمَدَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ
عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ
الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِيَّاسٍ أَنَّ
ابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبَا هُرَيْرَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو
بَنِي الْعَاصِ سُئِلُوا عَنِ الْكُفْرِ يُطْلَقُهَا
زَوْجَهَا ثَلَاثًا فَكُلُّهُمْ قَالُوا لَا تَحِلُّ لَهُ حَتَّى
تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ
سَعِيدٍ عَنْ بُكَعْرِ بْنِ الْأَسْحَجِ عَنْ مُعَاوِيَةَ
بْنِ أَبِي عِيَّاشٍ أَنَّهُ شَهِدَ هَذِهِ الْقِصَّةَ حِينَ
جَاءَ مُحَمَّدُ بْنُ إِيَّاسٍ بِنِ الْبُكَيْرِ إِلَى ابْنِ
الرُّبَيْعِ وَعَاصِمِ بْنِ عَمَرَ فَسَأَلَهُمَا عَنْ ذَلِكَ
فَقَالَا أَذْهَبَ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ فَإِنِّي
تَرَكْتُهُمَا عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
سَاقَ هَذَا الْحَبَرَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ هُوَ أَنَّ
الطَّلَاقَ الثَّلَاثَ تَبِينٌ مِنْ زَوْجِهَا مَنْحُولًا
بِهَا وَعَمِيرٌ مَنْحُولٌ بِهَا لَا تَحِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ
زَوْجًا غَيْرَهُ هَذَا مِثْلُ خَبَرِ الصَّرْفِ قَالَ فِيهِ
ثُمَّ إِنَّهُ رَجَعَ عَنْهُ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ.

٢٢٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ
مَرْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ
بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ وَاحِدٍ عَنْ

Zejda, on od Ejuba, on od mnogih, a oni od Tausa: “Čovjek po imenu Ebus-Sahba je mnogo zapitkiavao Ibn Abbasa. Jednom prilikom ga upita: ‘Je li ti poznato da su u vrijeme Allahovog Poslanika, a.s., Ebu Bekra i u početku Omerove vladavine čovjeku koji je neopozivo tri puta pustio svoju ženu, prije nego je spavao sa njom, računali to kao jedno puštanje?’ ‘Znam’ – reče Ibn Abbas – ‘da su u vrijeme Allahovog Poslanika, a.s., Ebu Bekra i u početku Omerove vladavine čovjeku koji je neopozivo tri puta pustio svoju ženu, prije nego je spavao sa njom, računali to kao jedno puštanje. Pošto je on vidio da su ljudi pretjerali u tome, reče: ‘Računajte im to kao tri puštanja.’”

2202. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ibn Tausa, a ovaj od svoga oca, da je Ebus-Sahba rekao Ibn Abbasu: “Da li ti je poznato da su tri puštanja žene smatrana jednim u vrijeme Vjerovjesnika, s.a.v.s., Ebu Bekra i u prve tri godine Omerove vladavine?” “Jeste.” – odgovorio je Ibn Abbas.

11. Šta podrazumijeva razvod i namjere⁶⁶⁷

2203. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši

طَاوُوسٌ أَنَّ رَجُلًا يُقَالُ لَهُ أَبُو الصَّهْبَاءِ كَانَ كَثِيرَ السُّؤَالِ لِابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ إِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بِهَا جَعَلُوهَا وَاحِدَةً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ إِمَارَةِ عُمَرَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: بَلَى كَانَ الرَّجُلُ إِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بِهَا جَعَلُوهَا وَاحِدَةً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ إِمَارَةِ عُمَرَ فَلَمَّا رَأَى النَّاسَ قَدْ تَتَابَعُوا فِيهَا قَالَ أَجِيزُوهُمْ عَلَيْهِمْ.

٢٢٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ طَاوُوسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَا الصَّهْبَاءِ قَالَ لِابْنِ عَبَّاسٍ: أَتَعْلَمُ أَنَّمَا كَانَتْ الثَّلَاثُ تُجْعَلُ وَاحِدَةً عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَثَلَاثًا مِنْ إِمَارَةِ عُمَرَ؟ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: نَعَمْ.

١١. بَابُ فِيْمَا عُنِيَ بِهِ الطَّلَاقُ وَالتَّيَاتُ

٢٢٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ

⁶⁶⁷ O tome na što aludira ovaj naslov najbolje nam pojašnjava hadis koji je zabilježio Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa senedom od Abdullaha b. Jezida b. Rukanea, on od svoga

od Jahjaa b. Seida, on od Muhammeda b. Ibrahimia et-Tejmija, on od Alkamea b. Vekkasa el-Lejsija, ovaj od Omera b. Hattaba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Djela se prosuđuju prema namjeri (namjerama), i osobi će pripasti nagrada shodno onome što je naumila. Čija hidžra bude radi Allaha i Njegovog Poslanika, njegova hidžra i jeste radi Allaha i Njegovog Poslanika, a čija hidžra bude radi ovosvjetske koristi ili radi žene, da bi se s njome oženio, njegova hidžra i jeste radi onoga radi čega (ili koga) je učinjena.”⁶⁶⁸

2204. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Amr b. es-Serh i Sulejman b. Davud, njih je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, a ovaj od Abdurrahmana b. Abdullaha b. Ka’ba b. Malika, da je Abdullah b. Ka’b – koji je bio vodič Kabu kada je oslijepio, sa ostalim njegovim sinovima – rekao: “Čuo sam Kaba b. Malika...” – a onda je naveo cjelovito kazivanje o Tebuku, kazavši: “Kada je prošlo četrdeset od pedeset noći, dođe mi izaslanik Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa reče: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., ti zapovijeda da se odvojiš od svoje žene.’ ‘Da je pustim, ili šta da uradim?’ – upitah. ‘Ne,’ – reče on – ‘nego se odvoji od nje i nemoj joj prilaziti.’ Tada rekoh svojoj ženi: ‘Idi svojoj

مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّيِّبِيِّ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَائِسِ اللَّيْثِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوَّجُهَا فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

٢٢٠٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ - وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ - قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فَسَأَلْتُ قِصَّتَهُ فِي تَبُوكَ قَالَ: حَتَّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُونَ مِنَ الْخُمْسِينَ إِذَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَزَلَ امْرَأَتَكَ قَالَ فَقُلْتُ أَطْلُقُهَا أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ قَالَ لَا بَلْ اعْتَزَلْنَهَا فَلَا تَقْرَبْنَهَا فَقُلْتُ

oca, da je njegov djed Rukane kazao: “Došao sam Vjerovjesniku, s.a.v.s., i kazao: ‘Allahov Poslaniče, neopozivo sam pustio svoju ženu.’ On reče: ‘Šta si time htio?’ Rekoh: ‘Htio sam da to bude (samo) jedno puštanje.’ ‘Tako ti Allaha?’ ‘Tako mi Allaha.’ – odgovorih, a on reče: ‘Onda se to tretira kao jedno puštanje, kako si naumio.’”

⁶⁶⁸ Ovaj hadis u *El-Kutubus-sitten* bilježe svi autori.

porodici i budi kod njih dok Uzvišeni Allah ne presudi u ovom slučaju.”⁶⁶⁹

12. O slobodnom izboru

2205. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od El-A'meša, on od Ebud-Duhaa, on od Mesruka, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je ponudio izbor i mi smo odabrale njega.”⁶⁷⁰ Ovaj izbor nije tretiran kao razvod.⁶⁷¹

لَا مَرَأِي الْحَقِّي بِأَهْلِكَ فَكُونِي عِنْدَهُمْ
حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فِي هَذَا الْأَمْرِ

١٢. بَاب فِي الْخِيَارِ

٢٢٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ
الْأَعْمِشِ عَنْ أَبِي الصُّحَى عَنْ سُرُوقٍ عَنْ
عَائِشَةَ قَالَتْ: خَيْرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَأَخْتَرْتَاهُ، فَلَمْ يَعُدَّ ذَلِكَ شَيْئًا.

⁶⁶⁹ Ovaj događaj je u cjelosti zabilježio El-Buhari u *Sahihu*. Pogledaj *Sahihul-Buhari*, 3/443-453. str. Sarajevo 1430. h.g/2009. godine. Prvo cjelovito izdanje.

⁶⁷⁰ Ahmed b. Hanbel bilježi u *Musnedu*, da je Džabir b. Abdullah kazao: “Jednog dana je Ebu Bekr došao na vrata Allahovog Poslanika, s.a.v.s., gdje je sjedilo mnoštvo svijeta. Zatražio je dozvolu za ulazak, pa mu nije dozvoljeno. Potom je došao Omer. I on je zatražio dozvolu za ulazak, pa ni njemu Poslanik nije dozvolio. Nakon izvjesnog vremena im dozvoli i, pošto udoše, ugledaše Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako sjedi i šuti, a oko njega sve njegove supruge. Omer, s namjerom da oraspoloži Vjerovjesnika, s.a.v.s., reče: ‘Zamisli, Allahov Poslaniče, Zejdova kćerka, a Omerova supruga, od mene zahtijeva udobniji život, pa sam joj htio šiju zavrnuti.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., se nasmija da su mu se očnjaci ugledali, a onda reče: ‘I ove oko mene to isto od mene traže.’ Čuvši to, Ebu Bekr ustade da bije Aišu, a Omer Hafsu, upućujući im obojica riječi prijekora: ‘Kako možete od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., tražiti ono što on nema!?’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih spriječi u tome, a one uglas povikaše: ‘Kunemo se Allahom da nakon ovoga od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., više nećemo tražiti ono što nema.’ Tim povodom bijahu objavljeni ajeti: *O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ‘Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite, dat ću vam pristojnu otpremu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegovog, i Onaj svijet, pa Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.’* (Ahzab, 28-29)

Nakon što su objavljeni ovi ajeti, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je svim svojim ženama ponudio izbor: da i dalje ostanu s njim i žive skromno ili da se od njega razvedu. Sve su odabrale da i dalje žive sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.”

⁶⁷¹ Većina učenjaka, među kojima su i Malik, Ahmed b. Hanbel, Ebu Hanife i Eš-Šafi misle da se ne smatra razvodom ukoliko suprug ponudi supruzi mogućnost da

13. O tome da čovjek kaže (ženi): “Ti odluči.”

2206. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Sulejman b. Harb, da je Hammad b. Zejd upitao Ejjuba: “Znaš li da je još iko, osim Hasana, za riječi *ti odluči* kazao (da to podrazumijeva tri puštanja)?” ‘Ne znam.’, a potom reče: ‘Osim što mi je ispričao Katade, prenijevši od Kesira, šticićenika plemena Benu Semure, on od Ebu Selemea, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao – slično ovom.’ Ejub kaže: ‘Potom nam je došao Kesir, pa sam ga upitao o tome, a on reče: ‘Ja to nikada nisam ispričao.’ To sam spomenuo Katadeu, pa je rekao: ‘Jeste, samo je zaboravio.’”

2207. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Katadea, a on od El-Hasana da je o riječima *ti odluči* rekao da znače tri.⁶⁷²

١٣. بَاب فِي أَمْرِكَ بِبَيْدِكَ

٤٢٠٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قُلْتُ لَأَيُّوبَ: هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا قَالَ يَقُولُ الْحَسَنَ فِي أَمْرِكَ بِبَيْدِكَ؟ قَالَ لَا إِلَّا سَيْنًا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ كَثِيرِ مَوْلَى ابْنِ سَمُرَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَحْوِهِ. قَالَ أَيُّوبُ: فَقَدِمَ عَلَيْنَا كَثِيرٌ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: مَا حَدَّثْتُ بِهَذَا قَطُّ فَذَكَرْتُهُ لِقَتَادَةَ فَقَالَ: بَلَى وَلَكِنَّهُ نَسِيَ.

٤٢٠٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الْحَسَنِ فِي أَمْرِكَ بِبَيْدِكَ قَالَ: ثَلَاثٌ.

sama izabere da li želi i dalje da živi sa njim ili ne, pa ona odabere da i dalje živi sa njim. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sabihima*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nasai u *Sunenu*.

⁶⁷² Ovo ima sljedeće značenje: Ukoliko bi čovjek rekao ženi: “Ti odluči.”, pa ona odabere da bude slobodna, to ima tretman kao da se tri puta razvela. Po mišljenju Omera b. Hattaba i Abdullaha b. Mesuda, to će se tretirati kao jedan razvod. Po mišljenju Osmana b. Affana i Zejda b. Sabita, to će se tretirati shodno njenom nijetu. Ukoliko je naumila da se time razvede jednim razvodom, tretirat će se kao jedan razvod. Međutim, ukoliko je naumila da se time razvede odjednom tri puta, to će se i tretirati kao tri razvoda.

14. O neopozivom razvodu braka

2208. ISPRIČALI SU NAM Ibnus-Serh, Ibrahim b. Halid el-Kelbi Ebu Sevr i drugi koje je obavijestio Muhammed b. Idris eš-Šafii, prenijevši od svog amidže Muhammeda b. Alija b. Šafije, on od Ubejdullaha b. Alija b. es-Saiba, a on od Nafia b. Udžejra b. Abdu Jezida b. Rukanea: “Rukane b. Abdu Jezid je neopozivo pustio ženu Suhejmu i o tome obavijestio Vjerovjesnika, s.a.v.s., rekavši: ‘Tako mi Allaha, želio sam da to bude samo jedno puštanje.’ ‘Želio si da to bude samo jedno puštanje?’ – upita Allahov Poslanik, s.a.v.s. Rukane reče: ‘Tako mi Allaha, želio sam da to bude samo jedno puštanje.’ (Kad to ču) Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu vrati ženu. On ju je poslije drugi put pustio u vrijeme Omera, a treći put u vrijeme Osmana.”

Ebu Davud kaže: “Prvi dio teksta ovog hadisa je Ibrahimov, a posljednji Ibnus-Serhov.”

2209. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Junus en-Nesai, prenijevši od Abdullaha b. ez-Zubejra, on od Muhammeda b. Idrisa, on od svog amidže Muhammeda b. Alija, ovaj od Ibnus-Saiba, on od Nafia b. Udžejra, a on od Rukanea b. Abdu Jezida, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – ovaj prethodni hadis.

2210. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Atiki, kog je obavijestio Džerir b. Hazim, prenijevši od Ez-Zubejra b. Seida, on od Abdullaha b. Alija b. Jezida

١٤. بَاب فِي الْبَيْتَةِ

٢٢٠٨. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدِ الْكَلْبِيِّ أَبُو ثَوْرٍ فِي آخِرِينَ قَالُوا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ حَدَّثَنِي عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ شَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ السَّائِبِ عَنْ نَافِعِ بْنِ عَجْرٍ بْنِ عَبْدِ يَزِيدَ بْنِ رُكَّانَةَ أَنَّ رُكَّانَةَ بِنْتُ عَبْدِ يَزِيدَ طَلَّقَتْ أُمَّرَأَتَهُ سُهَيْمَةَ الْبَيْتَةَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ وَقَالَ: وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً؟ فَقَالَ رُكَّانَةُ: وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً. فَرَدَّهَا إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَلَّقَهَا الثَّانِيَةَ فِي زَمَانِ عُمَرَ وَالْقَالِبَةَ فِي زَمَانِ عُمَانَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَوَّلُهُ لِنُظِّ وَإِبْرَاهِيمَ وَأَخْرَجَهُ لَفْظُ ابْنِ السَّرْحِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ النَّسَائِيُّ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الرُّبَيْرِ حَدَّثَهُمْ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِدْرِيسَ.

٢٢٠٩. حَدَّثَنِي عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ ابْنِ السَّائِبِ عَنْ نَافِعِ بْنِ عَجْرٍ عَنْ رُكَّانَةَ بِنْتُ عَبْدِ يَزِيدَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْحَدِيثِ.

٢٢١٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الرَّبْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ يَزِيدَ

b. Rukanea, on od svoga oca, da je njegov djed neopozivo pustio ženu. Otišao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a on ga je upitao: “Šta si time htio?” “Jedno puštanje.” – odgovori on. “Tako ti Allaha?” – upita Poslanik, s.a.v.s., a on odgovori: “Tako mi Allaha.” “Onda će se tretirati onako kako si želio.” – kaza Vjerovjesnik.⁶⁷³

Ebu Davud kaže: “Ovo je pouzdanije od Ibn Džurejdžovog hadisa, gdje stoji da je Rukane ženu pustio tri puta, jer su oni njegova porodica i to bolje od njega znaju. Ibn Džurejdž je hadis prenio od nekih Ebu Rafiovih potomaka, oni od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa.”

15. O pomislama (vesvesi) o razvodu

2211. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, a njega Katade, prenijevši od Zurarea b. Evfaa, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Allah oprašta mojim sljedbenicima ono što pomisle sve dok to ne izuste ili ne postupe po tome.”⁶⁷⁴

بْنِ رُكَيْتَةَ عَنِ أَبِيهِ عَنِ جَدِّهِ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ الْبَتَّةَ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَا أَرَدْتُ قَالَ وَاحِدَةً قَالَ اللَّهُ قَالَ اللَّهُ قَالَ هُوَ عَلَى مَا أَرَدْتُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَنَّ رُكَيْتَةَ طَلَّقَتْ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا لِأَنَّهَا أَهْلُ بَيْتِهِ وَهُمْ أَعْلَمُ بِهِ وَحَدِيثُ ابْنِ جُرَيْجٍ رَوَاهُ عَنْ بَعْضِ بَنِي أَبِي رَافِعٍ عَنِ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

١٥. بَابُ فِي الْوَسْوَسَةِ بِالطَّلَاقِ

٢٢١١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِإِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَّارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا لَمْ تَتَكَلَّمْ بِهِ أَوْ تَعْمَلْ بِهِ وَبِمَا حَدَّثْتُ بِهِ أَنْفُسَهَا.

⁶⁷³ Spomenuti hadisi su dokaz da će se neko, ukoliko neopozivo pusti ženu, tretirati jednim puštanjem, osim ako je time mislio na dva ili tri puštanja. U takvom slučaju on svoju ženu može vratiti ako hoće bez pravnih posljedica.

⁶⁷⁴ To znači da čovjek nema odgovornosti za ono o čemu misli sve dok to ne izusti ili po tome ne postupi. Konkretno, kad je riječ o razvodu braka, nema pravnih posljedica ukoliko razmišlja o razvodu, sve dok to ne izusti ili ženu ne otjera od sebe. Ovaj hadis su zabilježili u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

16. O čovjeku koji svojoj ženi rekne: "Sestro moja."

2212. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad. A obavijestio nas je i Ebu Kamil, prenijevši od Abdulvahida i Halida et-Tahana. Svi su prenijeli isti smisao od Halida, on od Ebu Temimea el-Hudžejmija: "Neki čovjek je rekao svojoj ženi: 'Sestrice moja.' (Čuvši to) Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Ona ti je sestra!?', a onda to osudi i zabrani."

2213. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ibrahim el-Bezzaz, kog je obavijestio Ebu Nuajm, prenijevši od Abdusselama b. Harba, on od Halida el-Hazzaija, on od Ebu Temimea, da je neki čovjek iz njegovog naroda čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je zabranio nekom čovjeku, kog je čuo da je ženi rekao: 'Sestrice moja.', da tako govori.

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Abdulaziz b. el-Muhtar od Halida, on od Ebu Osmana, on od Ebu Temimea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. A prenio ga je i Šu'be od Halida, on od nekog čovjeka, on od Ebu Temimea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.

2214. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. el-Musenna, kog je obavijestio Abdulvehhab, prenijevši od Hišama, on od Muhammeda, ovaj od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.: "Ibrahim, a.s., nije nikada rekao neistinu, osim u tri slučaja: dva puta je rekao neistinu tražeći Allahovo

١٦. بَابُ فِي الرَّجُلِ يَقُولُ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتِي

٢٢١٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ح. وَحَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَّاحِدِ وَخَالِدُ الطَّحَّانُ الْمَعْنَى كُلُّهُمُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ الْهَجَمِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْشَكَ هِيَ فَكْفِرَةٌ ذَلِكَ وَنَعَى عَنْهُ.

٢٢١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّبْرَازِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ يَعْنِي ابْنَ حَرْبٍ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتِي فَنَهَاها.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ عَبْدُ الْعَرِيزِ بْنِ الْمُخْتَارِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢٢١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكْذِبْ قَطُّ إِلَّا ثَلَاثًا يُنْتَنَانِ فِي ذَاتِ اللَّهِ تَعَالَى قَوْلُهُ «إِنِّي سَقِيمٌ» وَقَوْلُهُ «رَبِّ

zadovoljstvo – kada je rekao: ‘Bolestan sam.’, i kad je rekao: ‘To je uradio onaj, najveći od njih.’ Jednom je putovao nekom zemljom kojom je vladao silnik. Kad je odsjeo u jednom mjestu, tog vladara su obavijestili da je tu odsjeo neki čovjek, a da je sa njim jedna od najljepših žena. Ovaj je poslao svog izaslanika do njega te upita Ibrahima za nju, a on reče: ‘Ona je moja sestra.’ Kad se vrati do nje, reče joj: ‘Ovaj me pitao za tebe, pa sam mu rekao da si mi sestra, a danas, osim mene i tebe, nema drugih muslimana, te si ti moja sestra prema Allahovoj Knjizi, pa me nemoj pobijati pred njim.’”⁶⁷⁵ Naveo je cijeli hadis.⁶⁷⁶

Ebu Davud je kazao: “Ovaj haber je prenio i Šuajb b. Ebu Hamza od Ebuz-Zinada, on od El-A’redža, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjernika, s.a.v.s. – poput prethodnog hadisa.”

فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا وَيَبْتِمَا هُوَ يَسِيرُ فِي
أَرْضِ جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَابِرَةِ إِذْ نَزَلَ مَنْزِلًا فَأَتَى
الْجَبَّارُ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُ نَزَلَ هَاهُنَا رَجُلٌ مَعَهُ
امْرَأَةٌ هِيَ أَحْسَنُ النَّاسِ قَالَ: فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ
فَسَأَلَهُ عَنْهَا، فَقَالَ: إِنَّهَا أُخْتِي فَلَمَّا رَجَعَ
إِلَيْهَا قَالَ: إِنَّ هَذَا سَأَلَنِي عَنْكَ فَأَنْبَأْتُهُ
أَنَّكَ أُخْتِي وَإِنَّهُ لَيْسَ الْيَوْمَ مُسْلِمٌ عَيْرِي
وَعَسِيرُكَ وَإِنَّكَ أُخْتِي فِي كِتَابِ اللَّهِ فَلَا
تُكَذِّبِينِي عِنْدَهُ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَبْرَ شُعَيْبُ بْنُ
أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي الزُّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
نَحْوَهُ.

⁶⁷⁵ Ibrahim, a.s., je izgovorio tri neistine. Učinio je to isključivo radi odbrane i radi svoje vjere. Prvu: Kad su njegovi savremenici tražili od njega da prisustvuje njihovim obredima, a on u želji da to ne uradi pogleda na zvijezde, pa reče: “Ja ću se razboljeti.”, a nije se razbolio. Drugu: Kad je za svoju ženu Saru rekao da mu je sestra. Naime, on je sa njom otišao u zemlju kojom je vladao nasilnik. Pošto je Sara bila izuzetno lijepa, pobojavao se da mu je silom ne preotme ako sazna da mu je žena. Zato joj reče da kaže da mu je sestra, misleći na sestru po vjeri. Treću: Kad je porazbijao njihove kipove i sjekiru okačio o vrat najvećeg kipa. Na pitanje ko im je to uradio, on reče: “Ovaj, najveći od njih.”

⁶⁷⁶ Ovaj su hadis u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi autori, osim Ibn Madžea.

17. O ziharu⁶⁷⁷

2215. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe i Muhammed b. el-Ala, isti smisao, prenijevši od Ibn Idrisa, ovaj od Muhammeda b. Ishaka, a on od Muhammeda b. Amra b. Ataa. Ibnul-Ala je kazao: "Ibn Alkame b. Ajjaš je prenio od Sulejmana b. Jasara, a on od Selemea b. Sahra, Ibnul-Ala el-Bejadi kaže (da je on) rekao: "Meni je data snaga u pogledu općenja sa ženama kakva nije data nikome drugom. Pošto nastupi ramazan, da sa njom noću ne bih stupio u spolni odnos iz bojazni da ga ne bih mogao prekinuti ni kad nastupi dan, rekoh svojoj ženi: 'Dok traje ramazan, ti mi nisi dopuštena isto kao što mi nije dopuštena ni moja majka.' Međutim, jedne večeri, dok me posluživala, otkri mi se jedan dio njenog tijela i ja navalih na nju. Pošto je svanulo, otidoh nekim ljudima iz moga plemena, obavijestih ih o onome što mi se dogodilo i rekoh: 'Pođite sa mnom Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga obavijestim o mom slučaju.', ali oni kazaše: 'Ne, tako nam Allaha.' Ja otidoh Vjerovjesniku, s.a.v.s., sam i obavijestih ga o mom slučaju, a on me upita: 'Pa zar si to, uistinu, učinio, o Seleme?' 'Jesam, učinio sam to. Jesam, učinio sam to.' – odgovorih – 'Evo, primijeni nada mnom Allahovu odredbu, strpljivo ću to

١٧. بَاب فِي الظَّهَارِ

٢٢١٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَطَاءٍ قَالَ ابْنُ الْعَلَاءِ ابْنِ عَلْقَمَةَ بْنِ عَيَّاشٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَّارٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ صَخْرٍ قَالَ ابْنُ الْعَلَاءِ الْبَيْضِيُّ قَالَ كُنْتُ امْرَأً أُصِيبُ مِنَ النِّسَاءِ مَا لَا يُصِيبُ غَيْرِي فَلَمَّا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ خِفْتُ أَنْ أُصِيبَ مِنْ امْرَأَتِي شَيْئًا يُتَابِعُ بِي حَتَّى أَصْبِحَ، فَظَاهَرْتُ مِنْهَا حَتَّى يَنْسَلِخَ شَهْرُ رَمَضَانَ، فَبَيْنَا هِيَ تَخْدُمُنِي ذَاتَ لَيْلَةٍ إِذْ تَكَشَّفَ لِي مِنْهَا شَيْءٌ فَلَمْ أَلْبَثْ أَنْ نَزَوْتُ عَلَيْهَا فَلَمَّا أَصْبَحْتُ خَرَجْتُ إِلَى قَوْمِي فَأَخْبَرْتُهُمُ الْحَقَّ وَقُلْتُ: امْسُوا مَعِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالُوا: لَا وَاللَّهِ فَاَنْطَلَقْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: أَنْتَ بِذَلِكَ يَا سَلَمَةَ، قُلْتُ: أَنَا بِذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَرَّتَيْنِ وَأَنَا صَابِرٌ لِأَمْرِ اللَّهِ فَاحْكُمْ فِيَّ مَا أَرَاكَ اللَّهُ، قَالَ: حَرِّزَ رَقَبَةَ. قُلْتُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، مَا أَمْلِكُ رَقَبَةَ غَيْرَهَا وَضَرَبْتُ صَفْحَةَ رَقَبَتِي، قَالَ فَصُمَّ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ وَهَلْ أَصَبْتُ

⁶⁷⁷ Zihar je jedan od predislamskih načina puštanja žene. To biva kada čovjek kaže ženi: "Od danas mi više nisi dopuštena kao što mi nije dopuštena ni moja majka."

podnijeti.’ – odgovorih. On reče: ‘Oslobodi roba!’ Ja udarih rukom po svom vratu i rekoh: ‘Tako mi Onoga Koji te je sa Istinom poslao, ja ne posjedujem ništa drugo osim njega.’ On reče: ‘Onda posti dva mjeseca!’ Rekoh: ‘Allahov Poslaniče, ono što mi se desilo, desilo mi se posteći.’⁶⁷⁸ On reče: ‘Onda nahrani vesekom datula šezdeset siromaha!’ Rekoh: ‘Tako mi Onoga Koji te je sa Istinom poslao, već dvije noći smo prespavali gladni, jer nemamo večere.’ On reče: ‘Onda otiđi do sakupljača zekata u plemenu Benu Zurejk i reci mu neka ti da od zekata, pa od toga jednim vesekom⁶⁷⁹ nahrani šezdeset siromaha, a ostatak zadrži za sebe i svoju porodicu.’ Vratio sam se svom narodu i rekao: ‘Kod vas sam naišao na uskogrudnost i loše mišljenje, a kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sam naišao na širokogrudnost i lijepo mišljenje. Naredio je da mi date od vašeg zekata.’”

Ibnul-Ala je dodao: “Ibn Idris je kazao: ‘Bejada je dolina u kojoj je živjelo pleme Benu Zurejk.’”

2216. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jahja b. Adem, pre-nijevši od Ibn Idrisa, on od Muhammeda b. Ishaka, on od Ma’mera b. Abdullaha b. Hanzalea, a on od Jusufa b. Abdullaha b. Selama, da je Huvejla bint Malik b. Sa’lebe kazala: “Moj muž, Ebu b. es-Samit mi je rekao da mu nisam dozvoljena kao

الَّذِي أَصَبْتُ إِلَّا مِنَ الصَّيَامِ قَالَ فَأَطْعِمِ
وَسَقَا مِنْ تَمْرٍ بَيْنَ سِتَيْنِ مِسْكِينًا فَلَمْ
وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَقَدْ بَتْنَا وَحَشَيْنِ
مَا لَنَا طَعَامًا. قَالَ: فَأَنْظِلِقْ إِلَى صَاحِبِ
صَدَقَةِ بَنِي زُرَيْقٍ فَلْيَذْفَعْهَا إِلَيْكَ
فَأَطْعِمِ سِتَيْنِ مِسْكِينًا وَسَقَا مِنْ تَمْرٍ
وَكُلْ أَنْتَ وَعِيَالُكَ بِقِيَّتِهَا. فَرَجَعْتُ إِلَى
قَوْمِي فَقُلْتُ: وَجَدْتُ عِنْدَكُمْ الضَّيْقَ
وَسُوءَ الرَّأْيِ وَوَجَدْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّعَةَ وَحُسْنَ الرَّأْيِ وَقَدْ
أَمَرَنِي أَوْ أَمَرَ لِي بِصَدَقَتِكُمْ.

زَادَ ابْنُ الْعَلَاءِ: قَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ: بِيَاضَةَ
بَطْنٍ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ.

٢٢١٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا
يَحْيَى بْنُ أَدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ
مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مَعْمَرِ بْنِ عَبْدِ
اللَّهِ بْنِ حَنْظَلَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ
اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ خُوَيْلَةَ بِنْتِ مَالِكِ
بِنْتِ ثَعْلَبَةَ قَالَتْ: ظَاهَرَ مِنِّي زَوْجِي أَوْسُ

⁶⁷⁸ Stupio je u spolni odnos sa ženom dok je postio.

⁶⁷⁹ Vesek je mjera od šezdeset saova.

što mu nije dozvoljena njegova majka. Otiđoh Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i požalih se na njega. Allahov Poslanik poče raspravljati sa mnom u vezi njega, govoreći: 'Boj se Allaha (u pogledu toga što govoriš), on ti je amidžić.' Nisam prestajala da se žalim dok nije objavljeno: *Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala i Allahu se jadala – do kraja ajeta. Tad Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Neka oslobodi roba.' 'On to ne može.'* – rekoh. 'Neka onda posti uzastopno dva mjeseca.' 'Allahov Poslaniče, on je star čovjek, ne može postiti.' – rekoh. 'Neka onda nahrani šezdeset nevoljnika.' 'On ih nema čime nahraniti.' – rekoh. Tada mu neko dade arek⁶⁸⁰ hurmi. 'Allahov Poslaniče, i ja ću mu dati još jedan arek hurmi od sebe.' Pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Dobro si postupila. Idi nahrani time šezdeset siromaha za njega, i vrati se svome mužu.'” Rekao je da jedan arek iznosi šezdeset saova.

Ebu Davud je u ovom hadisu kazao: “Ona je za njega obavila iskup bez da ga konsultuje o tome. On je bio brat Ubadea b. Samita.”

2217. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdulaziz b. Jahja Ebul-Asbeg el-Harrani, prenijevši od Muhammeda b. Selemea, on od Ibn Ishaka – sa ovim senedom, slično prethodnom hadisu,

بُنُ الصَّامِتِ فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْكُو إِلَيْهِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَادِلُنِي فِيهِ وَيَقُولُ اتَّقِي اللَّهَ فَإِنَّهُ ابْنُ عَمِّكَ، فَمَا بَرِحْتُ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ ﴿قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا﴾ إِلَى الْقَرِضِ فَقَالَ: يُعْتِقُ رَقَبَةً، قَالَتْ: لَا يَجِدُ، قَالَ: فَيَصُومُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ شَيْخٌ كَبِيرٌ مَا بِهِ مِنْ صِيَامٍ. قَالَ: فَلْيُطْعِمِ سِتِّينَ مِسْكِينًا، قَالَتْ: مَا عِنْدَهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَصَدَّقُ بِهِ. قَالَتْ: فَأَتَيْ سَاعَتِيذِ بَعْرِقٍ مِنْ تَمْرٍ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنِّي أُعِينُهُ بَعْرِقٍ آخَرَ. قَالَ: قَدْ أَحْسَنْتِ إِذْ هِيَ فَاطْعِي بِهَا عَنْهُ سِتِّينَ مِسْكِينًا وَارْجِعِي إِلَى ابْنِ عَمِّكَ قَالَ: وَالْعَرَقُ سِتُونَ صَاعًا. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: فِي هَذَا إِتَّهَا كَفَّرَتْ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ تَسْتَأْمِرَهُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا أُخْرُ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ.

٢٢١٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يُحْيَى أَبُو الْأَصْبَغِ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ

⁶⁸⁰ Jedan arek iznosi, kako stoji u nekim predanjima, šezdeset saova. U nekim predanjima stoji da arek iznosi trideset saova, a u drugim – petnaest saova. Najpouzdanije je ono u kom stoji da arek iznosi petnaest saova. Zabilježio ga je Et-Tirmizi u *Džami'u*, sa pouzdanim senedom.

osim što je rekao: “El-Arek je posuda u koju može stati trideset saova.”

Ebu Davud kaže: “Ovo je pouzdanije od Jahja b. Ademovog hadisa.”

2218. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Jahjaa, a on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana: “El-Arek je posuda koja iznosi petnaest saova.”

2219. ISPRIČAO NAM JE Ibnus-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ibn Lehia i Amra b. el-Harisa, oni od Bukejra b. el-Ešedždža, a on od Sulejmana b. Jesara, ovo predanje, kazavši: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je donio hurme i dao mu ih. Bilo ih je oko petnaest saova, rekavši: ‘Podijeli ovo na ime milostinje.’ On reče: ‘Allahov Poslanice, zar ima neko siromašniji od mene i moje porodice?’, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., na to kaza: ‘Onda to jedite ti i tvoja porodica.’”

Ebu Davud kaže: “Čitao sam Muhammedu b. Veziru el-Misriju, rekavši mu: ‘Ispričao vam je Bišr b. Bekr, kog je obavijestio El-Evzai, prenijevši od Ataa, on od Evsa, brata Uba-dea b. Samita, da mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dao petnaest saova ječma da nahrani šezdeset nevoljnika.’”

Ebu Davud kaže: “Ata nije zatekao Evsa, koji je bio učesnik Bitke na Bedru i koji je davno umro. To znači da je ovaj hadis mursel. A prenijeli su ga od El-Evzajia, on od Ataa, a on od Evsa.”

2220. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od

بِهَذَا الْإِسْتِثْنَاءِ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: وَالْعَرَقُ
يُكْتَلُ بِسَعِّ ثَلَاثِينَ صَاعًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا أَصْحَحُ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى
بْنِ آدَمَ.

٢٢١٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ
الرَّحْمَنِ قَالَ يَعْنِي بِالْعَرَقِ زَنْبِيلاً يَأْخُذُ
خَمْسَةَ عَشَرَ صَاعًا.

٢٢١٩. حَدَّثَنَا ابْنُ السَّرْحِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ
أَخْبَرَنِي ابْنُ لَهِيعةَ وَعَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ
عَنْ بَكْرِ بْنِ الْأَشَجِّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ
يَسَارٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: فَأَنَّى رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَرٍ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ
وَهُوَ قَرِيبٌ مِنْ خَمْسَةِ عَشَرَ صَاعًا. قَالَ:
تَصَدَّقْ بِهَذَا. قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَى أَفْقَرِ
مَعِي وَمِنْ أَهْلِي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّهُ أَنْتَ وَأَهْلُكَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَرَأْتُ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ وَزِيرِ
الْبَصْرِيِّ قُلْتُ لَهُ حَدَّثَكُمْ بِشْرُ بْنُ بَكْرِ
حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا عَطَاءُ عَنْ أَنَسِ
أَخِي عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَاهُ خَمْسَةَ عَشَرَ صَاعًا مِنْ
شَعِيرٍ لِطَعَامِ سِتِّينَ مِنْكِينًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَعَطَاءُ لَمْ يُدْرِكْ أَوْسًا وَهُوَ
مِنْ أَهْلِ بَدْرِ قَدِيمِ الْمَوْتِ وَالْحَدِيثُ مُرْسَلٌ
وَأَوْسًا رَوَاهُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ عَطَاءِ أَنَّ
أَوْسًا.

٢٢٢٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ أَنَّ جَبَلَةَ

Hišama b. Urvea, da je Džemila bila udata za Evsu b. Samita: “On je imao izražen nagon prema ženama. Kad bi taj njegov nagon došao do izražaja, on je ženi govorio da mu nije dozvoljena kao što mu nije dozvoljena njegova majka, pa je Uzvišeni Allah, u vezi njih, objavio iskup od zihara.”⁶⁸¹

2221. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Abdullah, kog je obavijestio Muhammed b. el-Fadl, prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Hišama b. Urvea, on od Urvea, a on od Aiše – slično prethodnom hadisu.

2222. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Ismail et-Talikani, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od El-Hakema b. Ebana, on od Ikrimea: “Neki čovjek je svojoj supruzi rekao da mu nije dopuštena kao što mu nije dopuštena ni njegova majka, a onda se s njom sastao prije nego se iskupio za to. Potom je otišao vjerovjesniku, s.a.v.s., i o tome ga obavijestio, a Poslanik je rekao: ‘A šta te je navelo da učiniš to što si učinio?’ Reče: ‘Na mjesecini sam vidio bjelinu njenih nogu.’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Odvoji se od nje sve dok se ne iskupiš za to.’”⁶⁸²

كَانَتْ تَحْتِ أُوَيْسِ بْنِ الصَّامِتِ وَكَانَ رَجُلًا بِهِ لَمَمٌ فَكَانَ إِذَا اشْتَدَّ لَمَمُهُ ظَاهَرَ مِنْ أَمْرَائِهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ كَفَّارَةَ الظَّهَارِ

٢٢٢١. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ

٢٢٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّالِقَانِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ رَجُلًا ظَاهَرَ مِنْ أَمْرَائِهِ ثُمَّ وَقَعَهَا قَبْلَ أَنْ يُكْفَرَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ؟ قَالَ: رَأَيْتُ بَيَاضَ سَاقِهَا فِي الْقَمَرِ. قَالَ: فَأَعْتَرِهَا حَتَّى تُكْفَرَ عَنْكَ.

⁶⁸¹ Iskup je sadržan u 3., 4. i 5. ajetu sure El-Mudžadele. Uzvišeni Allah kaže: *Oni koji ženama svojim kažu da im nisu dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, a onda odluče da s njima nastave živjeti, dužni su, prije nego što jedno drugo dodirnu, da jednog roba ropstva oslobode. To vam se naređuje, a Allah dobro zna ono što vi radite. Onaj koji ne nađe (roba) dužan je dva mjeseca postiti uzastopno prije nego jedno drugo dodirnu. A onaj ko ne može, dužan je šezdeset siromaha nahraniti, za to da biste potvrdili da u Allaha i Poslanika Njegovog vjerujete – to su Allahovi propisi. A nevjernike čeka patnja nesnosna. Oni koji su neposlušni Allahu i Poslaniku Njegovom bit će osramoćeni, kao što su bili osramoćeni i oni prije njih. Mi objavljujemo jasne dokaze, a nevjernike čeka sramna patnja.*

⁶⁸² Ovaj hadis su zabilježili Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

2223. ISPRIČAO NAM JE Ez-Za'ferani, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od El-Hakema b. Ebana, a on od Ikrimea: "Neki čovjek je svojoj supruzi rekao da mu nije dopuštena kao što mu nije dopuštena ni njegova majka, a onda je vidio njene noge na mjesecini i sa njom se sastao. Potom je otišao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i on mu je naredio da se za to iskupi."

2224. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejub, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od El-Hakema b. Ebana, on od Ikrimea, on od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično prethodnom hadisu, s tim što nije spomenuo noge.

2225. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kamil, kom je ispričao Abdulaziz el-Muhtar, prenijevši od Halida, on od Muhadisa, ovaj od Ikrimea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – slično Sufjanovom hadisu.

Ebu Davud kaže: "Muhammed b. Isaa prenosi od Mu'temira, on od El-Hakema b. Ebana, ali u njemu nije spomenuo Ibn Abbasa. Pisao mi je El-Husejn b. Hurejs, prenijevši od El-Fadla b. Musaa, on od Ma'mera, on od El-Hakema b. Ebana, ovaj od Ikrimea, on od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s. – sličan smisao."

18. O sporazumnom razvodu braka

2226. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Hammad, prenijevši

٢٢٢٣. حَدَّثَنَا الرَّعْمَرِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ رَجُلًا ظَاهَرَ مِنْ أَمْرَائِهِ فَرَأَى بَرِيقَ سَائِبَهَا فِي الْقَمَرِ فَوَقَعَ عَلَيْهَا فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهُ أَنْ يُكَفِّرَ.

٢٢٢٤. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكَرِ السَّاقَ.

٢٢٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ أَنَّ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ الْمُخْتَارِ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَحْوِ حَدِيثِ سُفْيَانَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَسَيَعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عِيْسَى يُحَدِّثُ بِهِ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَبِعْتُ الْحَكَمَ بْنَ أَبَانَ يُحَدِّثُ بِهَذَا الْحَدِيثِ وَلَمْ يَذْكَرْ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ عَنْ عِكْرِمَةَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: كَتَبْتُ إِلَى الْحُسَيْنِ بْنِ حُرَيْثٍ قَالَ أَخْبَرَنَا الْفُضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ بِمَعْنَاهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

١٨. بَاب فِي الْخُلْعِ

٢٢٢٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي أَسْنَاءَ عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

Et-Tirmizi je za ovaj hadis kazao da je garibun-sahihun, dok je En-Nesai kazao da je mursel-predanje ovog hadisa pouzdanije od njegovog musned-predanja.

od Ejuba, on od Ebu Kilabea, on od Ebu Esme, a on od Sevbanu, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koja god žena bez razloga zatraži razvod braka od svoga muža, bit će joj zabranjen džennetski miris."

2227. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od Amre bint Abdurrahman b. Sa'd b. Zurarea: "Habiba bint Sehl el-Ensari bijaše udata za Sabita b. Kajsu b. Šemmasu. Jednoga dana je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izišao iz kuće radi sabahskog namaza i zatekao je Habibu bint Sehl pred svojim vratima u pomračini. 'Ko je to?' – upitao je. 'Habiba bint Sehl.' – odgovori ona. 'Šta ti je? Šta ćeš tu?' – upita Vjerovjesnik, s.a.v.s. 'Ja i Sabit b. Kajs više ne možemo zajedno.' – odgovori ona. Pošto dođe Sabit b. Kajs, Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Ovo je Habiba bint Sehl. Ona je spomenula to što je Allah htio da spomene.' Habiba će na to: 'Allahov Poslaniče, sve što mi je dao na ime mehra je kod mene.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče Sabitu b. Kajsu: 'Uzmi to od nje.', i on je uzeo, a ona je otišla svojoj porodici."

2228. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ma'mer, kog je obavijestio Ebu Amir Abdulmelik b. Amr, prenijevši od Ebu Amra es-Sedusija el-Medinija, on od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od Amre, a ona od Aiše: "Habiba bint Sehl bijaše udata za Sabita b. Kajsu b. Šemmasu, koji ju je udario i ozlijedio (slomio joj) dio tijela. Nakon sabah-namaza ona otiđe do Vjerovjesnika, s.a.v.s.,

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيَّمَا امْرَأَةٍ سَأَلْتُ زَوْجَهَا طَلَاقًا فِي غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ عَلَيْهَا زَائِحَةُ الْجَنَّةِ.

٢٢٢٧. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدِ بْنِ زُرَّارَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ عَنْ حَبِيبَةَ بِنْتِ سَهْلِ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتَ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى الصُّبْحِ فَوَجَدَ حَبِيبَةَ بِنْتَ سَهْلِ عِنْدَ بَابِهِ فِي الْعَلَسِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ هَذِهِ؟ فَقَالَتْ: أَنَا حَبِيبَةُ بِنْتُ سَهْلِ. قَالَ مَا شَأْنُكَ؟ قَالَتْ: لَا أَنَا وَلَا ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ لِرِزْوَجِهَا. فَلَمَّا جَاءَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَذِهِ حَبِيبَةُ بِنْتُ سَهْلِ. وَذَكَرْتُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَذَكَّرَ وَقَالَتْ حَبِيبَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كُلُّ مَا أَعْطَانِي عِنْدِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ: خُذْ مِنْهَا، فَأَخَذَ مِنْهَا وَجَلَسَتْ فِي أَهْلِهَا.

٢٢٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو السُّدُوسِيُّ النَّدِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ سَهْلِ كَانَتْ عِنْدَ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ فَضَرَبَهَا فَكَسَّرَ بَعْضَهَا فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ الصُّبْحِ

i požali se. Vjerovjesnik, s.a.v.s., pozva Sabita i reče: 'Uzmi od nje dio imovine i razvedi se.' 'Je li to uredu, Allahov Poslaniče?' – upita Sabit. 'Jeste.' – odgovori on. 'Ja sam joj, na ime mehra, dao dva vrta koji su još u njenom posjedu.' 'Uzmi ih' – reče Vjerovjesnik, s.a.v.s. – 'i razvedi se od nje.', što je on i učinio."⁶⁸³

2229. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim el-Bezzaz, kog je obavijestio Ali b. Bahr el-Kattan, prenijevši od Hišama b. Jusufa, on od Ma'mera, on od Amra b. Muslima, ovaj od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, da se žena Sabita b. Kajsa od njega razvela na lični zahtjev. Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj odredi da joj iddet bude u trajanju od jednog mjesečnog pranja.

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis je prenio i Abdurrezzak od Ma'mera, on od Amra b. Muslima, on od Ikrimea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., kao mursel-hadis."

2230. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Ibn Omera: "Obavezni rok čekanja za ženu koja se na lični zahtjev razvede od muža je vrijeme jednog mjesečnog pranja."⁶⁸⁴

فَاسْتَكْتَهُ إِلَيْهِ فَدَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَابِتًا فَقَالَ: خُذْ بَعْضَ مَالِهَا وَفَارِقْهَا فَقَالَ: وَيَصْلُحُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أَصَدَّقْتُهَا حَيْضَتَيْنِ وَهَمَّا بِيَدِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خُذْهُمَا وَفَارِقْهَا فَفَعَلَ.

٤٢٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الرَّزَّازُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَجْرِ الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ اخْتَلَعَتْ مِنْهُ فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَّتَهَا حَيْضَةً.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا الْحَدِيثُ رَوَاهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا.

٤٢٣٠. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: عِدَّةُ الْمُخْتَلِعَةِ حَيْضَةً.

⁶⁸³ Po islamu, pravo na razvod braka pripada mužu. Međutim, i žena može tražiti rastavu braka. Ukoliko na njen zahtjev dođe do rastave braka, ona je dužna mužu, ako to zahtijeva, vratiti iznos koji joj je dao. Ukoliko muž traži, taj iznos može biti i veći. To se da vidjeti iz hadisa koji bilježi Bejheki od Ebu Seida el-Hudrija, koji je kazao: "Moja sestra je bila udata za nekog ensariju. Jednog dana ona zatraži od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je razvede. On je upita: 'Jesi li spremna vratiti mu iznos koji ti je dao?' Ona će na to: 'Spremna sam mu dati i više od toga.' Vratila mu je više nego što joj je dao."

⁶⁸⁴ Većina učenjaka smatra da obavezni rok čekanja za ženu koja se od muža razvede na lični zahtjev iznosi kao i kod ostalih žena. Neki ashabi i učenjaci smatraju da će

19. O robinji koja postane slobodna, a bila je udata za slobodnog čovjeka ili za roba

2231. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Halida el-Hazzajja, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Mugis je bio rob. Jednog dana reče: ‘Allahov Poslaniče, zauzmi se za mene kod nje.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Berira, boj se Allaha, on ti je muž i otac tvog djeteta.’ Ona će na to: ‘Allahov Poslaniče, je li mi to naređuješ?’ ‘Ne,’ – odgovori on – ‘nego se (za njega) zauzimam.’ Dok je to govorio, suze su lile niz Mugisove obraze, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče Abbasu: ‘Zar se ne čudiš Mugisovoj ljubavi prema Beriri i njenoj mržnji prema njemu?’”

2232. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Affan, prenijevši od Hemmama, on od Katadea, ovaj od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Beririn muž je bio crni rob po imenu Mugis. Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj je dao mogućnost izbora (da bude slobodna ili da ostane sa njim) i naredio joj da ispoštuje obavezni rok čekanja.”

2233. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, da je Aiša u vezi sa Berirom kazala: “Muž joj je bio rob, pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s.,

١٩. بَابُ فِي الْمَمْلُوكَةِ تُعْتَقُ
وَهِيَ تَحْتَ حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ

٢٢٣١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ مُغَيْثًا كَانَ عَبْدًا فَقَالَ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ اشْفَعْ لِي إِلَيْهَا. فَقَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا بَرِيرَةُ اتَّبِعِي
اللَّهَ فَإِنَّهُ زَوْجُكَ وَأَبُو وَلَدِكَ. فَقَالَتْ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ أَتَأْمُرُنِي بِذَلِكَ؟ قَالَ: لَا إِنَّمَا
أَنَا شَافِعٌ. فَكَانَ دُمُوعُهُ تَسِيلُ عَلَى خَدَيْهِ.
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لِلْعَبَّاسِ: أَلَا تَعْجَبُ مِنْ حُبِّ مُغَيْثٍ
بَرِيرَةَ وَبُغْضِهَا إِيَّاهُ؟

٢٢٣٢. حَدَّثَنَا عُفَّانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا عُفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ
عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ زَوْجَ
بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا أَسْوَدَ يُسَمَّى مُغَيْثًا
فَحَبَّرَهَا يَغْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَأَمَرَهَا أَنْ تُعْتَدَّ.

٢٢٣٣. حَدَّثَنَا عُفَّانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ
أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ فِي قِصَّةِ بَرِيرَةَ قَالَتْ:
كَانَ زَوْجُهَا عَبْدًا فَحَبَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ

njen obavezni rok čekanja iznositi jedno mjesечно pranje. Svoje mišljenje su utemeljili na ova dva posljednja hadisa.

dao mogućnost izbora (da bude slobodna ili da ostane sa njim). Odabrala je da bude slobodna. Da joj je muž bio slobodan, Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj ne bi ostavio mogućnost izbora.”

2234. ISPRICAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog su obavijestili Husejn b. Ali i El-Velid b. Ukbe, prenijevši od Zaidea, on od Simaka, on od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je Beriri dao mogućnost izbora, jer joj je muž bio rob.”⁶⁸⁵

20. O onima koji kažu da joj je muž bio slobodan

2235. ISPRICAO NAM JE Ibn Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mensura, on od Ibrahima, on od El-Esveda, a on od Aiše: “Beririn muž je bio slobodan čovjek u momentu kada je ona postala slobodna. Data joj je mogućnost izbora, a ona je rekla: ‘Ne želim ostati sa njim, pa makar imala to i to.’”⁶⁸⁶

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْتَارَتْ نَفْسَهَا
وَلَوْ كَانَ حُرًّا لَمْ يُخَيَّرَهَا.

٢٢٣٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا
حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ وَالْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ عَنْ
زَائِدَةَ عَنْ سَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ
الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ بَرِيرَةَ
خَيَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَكَانَ زَوْجَهَا عَبْدًا.

٤٠. بَاب مَنْ قَالَ كَانَ حُرًّا

٢٢٣٥. حَدَّثَنَا ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ
عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ
عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ حُرًّا حِينَ
أُعْتِقَتْ، وَأَنَّهَا خُيِّرَتْ فَقَالَتْ مَا أَحِبُّ
أَنْ أَكُونَ مَعَهُ وَأَنْ لِي كَذَا وَكَذَا.

⁶⁸⁵ Iz spomenutih hadisa saznajemo da robinja koja je udata za roba, ukoliko postane slobodna, ima pravo birati hoće li ostati sa njim ili će se razvesti. Ako je, pak, udata za slobodnog čovjeka, pa bude oslobođena, nema pravo na takav izbor, dužna je nastaviti živjeti sa svojim mužem. Ovo je stav većine učenjaka.

⁶⁸⁶ Ovaj hadis odudara od ranije spomenutih. U njima stoji da je Beririn muž, u momentu kada je ona postala slobodna, bio rob, a u ovom da je bio slobodan čovjek.

Ibn Hadžer el-Askalani, u nastojanju da pomiri te suprotnosti, kao jednu od mogućnosti iznosi i to da je riječi u ovom hadisu: “a bio je slobodan čovjek” Esved sam dodao, te da to nisu Aišine riječi. Kao drugo, iznosi on, i pod pretpostavkom da te riječi nije od sebe dodao Esved, prethodni hadisi su ispravniji, jer ih je od Aiše

21. Dokle ona ima pravo izbora

2236. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja el-Harrani, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Ebu Džafera i Ebana b. Saliha, oni od Mudžahida, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: “Berira je bila udata za Mugisa, roba porodice Ebu Ahmeda, pa je postala slobodna. Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj dade mogućnost izbora, a onda joj reče: ‘Ako stupiš u spolni odnos, više nećeš imati pravo izbora.’”⁶⁸⁷

22. O dvoje robova koji skupa budu oslobođeni da li će ženi dati pravo izbora

2237. ISPRIČALI SU NAM Zuhejr b. Harb i Nasr b. Ali. Zuhejr je kazao: “Obavijestio nas je Ubejdullah b. Abdulmedžid, prenijevši od Ubejdullaha b. Abdurrahmana b. Mevheba, a on od El-Kasima, da je Aiša namjeravala osloboditi svoja dva roba, (bračni par) muža i ženu, pa je upitala Vjerovjesnika, s.a.v.s., o tome te joj je

٢١. بَابُ حَتَّىٰ مَتَىٰ يَكُونُ لَهَا الْخِيَارُ

٢٢٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّائِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَغْنِي بْنِ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَعَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ بَرِيرَةَ أُعْتِقَتْ وَهِيَ عِنْدَ مُغَيْثِ عَبْدِ لِأَيِّ أَبِي أَحْمَدَ فَخَيَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ لَهَا إِنْ قَرَبْتِ فَلََا خِيَارَ لَكَ.

٢٢. بَابُ فِي الْمَسْلُوكَيْنِ يُعْتَمَانِ مَعًا هَلْ تُخَيَّرُ امْرَأَتُهُ

٢٢٣٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَوْهَبٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَعْتِقَ مَسْلُوكَيْنِ لَهَا زَوْجٌ قَالَ فَسَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

u jednom rivajetu prenio Urve, koji je Aišin sestrić, a u drugom rivajetu Kasim, koji je njen bratić, te su njih dvojica izravno sjedili sa Aišom i mogli su ga bolje upamtiti od Esveda, koji je za Aišu bio stranac i koji je od nje hadise slušao iza zastora. Osim toga, da su prethodni hadisi ispravniji svjedoči i Ibn Abbasov hadis.

⁶⁸⁷ Ebu Hanife, Malik, Ahmed b. Hanbel i Eš-Šafi u nekim svojim izjavama smatraju da robinja, ukoliko je udata za roba pa postane slobodna, ima mogućnost izbora: da ostane sa njim ili da se razvede. Takvu mogućnost izbora ima sve dok ne stupi u spolni odnos sa mužem, kada gubi mogućnost izbora.

preporučio da prvo oslobodi čovjeka, a onda njegovu ženu.

Nasr je kazao: "Obavijestio me je Ebu Ali el-Hanefi, prenijevši od Ubejdullaha."

23. Ukoliko jedan od bračnih drugova primi islam

2238. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Israila, on od Simaka, on od Ikrimia, a on od Ibn Abbasa: "U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., došao je neki čovjek kao musliman, potom je, kao muslimanka, došla i njegova žena. On reče: 'Allahov Poslaniče, ona je skupa sa mnom primila islam.', pa ju je Vjerovjesnik, s.a.v.s., vratio njemu."⁶⁸⁸

2239. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Ebu Ahmed, prenijevši od Israila, on od Simaka, on od Ikrimia, a on od Ibn Abbasa: "U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., neka žena je primila islam (i ostavila muža), a udala se za drugog. Njen prvi muž dođe Vjerovjesniku, s.a.v.s., i reče: 'Allahov Poslaniče, ja sam bio primio islam i ona je za moj islam znala.', te je Allahov Poslanik, s.a.v.s., od drugog muža vrati prvom."⁶⁸⁹

وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ، فَأَمَرَهَا أَنْ تَبْتَأَ بِالرَّجُلِ
قَبْلَ الْمَرْأَةِ قَالَ نَصْرٌ أَخْبَرَنِي أَبُو عَلِيٍّ
الْحَنْفِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ.

٢٣. بَابُ إِذَا أَسْلَمَ أَحَدُ الزَّوْجَيْنِ

٢٢٣٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ سِمَاكٍ
عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا
جَاءَ مُسْلِمًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ جَاءَتْ امْرَأَتُهُ مُسْلِمَةً
بَعْدَهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ
أَسْلَمَتْ مَعِيَ قَرَدَهَا عَلَيَّ.

٢٢٣٩. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَبُو
أَحْمَدَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ
عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَسْلَمَتْ
امْرَأَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَتَزَوَّجَتْ فَجَاءَ زَوْجُهَا إِلَى النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ
اللَّهِ إِنِّي قَدْ كُنْتُ أَسْلَمْتُ وَعَلَيْتَ
بِاسْلَامِي فَأَنْزَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ زَوْجِهَا الْآخِرِ وَرَدَّهَا إِلَى
زَوْجِهَا الْأَوَّلِ.

⁶⁸⁸ Bilježi ga Et-Tirmizi u *Džami`u*.

⁶⁸⁹ Bilježi ga Ibn Madže u *Sunenu*.

24. Do kada čovjek koji primi islam poslije žene može vratiti svoju ženu

2240. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed en-Nufejli, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, a pričao nam je i Muhammed b. Amr er-Razija, on od Seleme b. el-Fadl. A obavijestio nas je i El-Hasan b. Ali, prenijevši od Jezida – svi su prenijeli isti smisao od Ibn Ishaka, on od Davuda b. el-Husajna, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je vratio svoju kćerku Zejnebu Ebul-Asu na osnovu prvog vjenčanja, bez ičega novog.”⁶⁹⁰

Muhammed b. Amr je, u hadisu koji je on prenio, kazao: “...nakon šest godina.”, dok je El-Hasan b. Ali kazao: “...nakon dvije godine.”

25. O čovjeku koji primi islam, a za njim bude više od četiri žene ili dvije sestre

2241. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hušejm. A obavijestio

٢٤. بَابُ إِلَى مَتَى تُرَدُّ عَلَيْهِ
امْرَأَتُهُ إِذَا أَسْلَمَ بَعْدَهَا

٢٢٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمِيمِيُّ
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ح. وَحَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ
يَعْنِي ابْنَ الْفَضْلِ ح. وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ
بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا زَيْدُ الْمَعْنَى كُلُّهُمُ عَنْ
ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحَصْبِيِّ عَنْ
عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: رَدَّ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْنَتَهُ زَيْنَبَ
عَلَى أَبِي الْعَاصِ بِالسَّكَّاجِ الْأَوَّلِ لَمْ يُحْدِثْ
شَيْئًا.

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو فِي حَدِيثِهِ بَعْدَ سِتِّ
سِنِينَ وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ بَعْدَ سَتَّتَيْنِ.

٢٥. بَابُ فِي مَنْ أَسْلَمَ وَعِنْدَهُ
نِسَاءٌ أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَعٍ أَوْ أُخْتَانِ

٢٢٤١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ ح.
وَحَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ

⁶⁹⁰ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je Ebul-Asu vratio svoju kćerku Zejnebu, prema rivajetu Muhammeda b. Amra, nakon šest godina, a prema rivajetu El-Hasana b. Alija, nakon dvije godine, na osnovu prvog vjenčanja, bez novih svjedoka i bez novog vjenčanog dara/mehra. Prema mišljenju Ibn Hadžera el-Askalanija, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je Zejnebu vratio njenom mužu Ebul-Asu nakon šest godina. To je bio period od njene hidžre pa do momenta kada je on primio islam. A period od dvije godine je period od kada je objavljen ajet: *O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitate ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni...* (El-Mumtehine, 10) – pa do momenta kada je on primio islam.

nas je Vehb b. Bekijje, kom je prenio Hušejm, od Ibn Ebu Lejla, on od Humejda b. eš-Šemerzela, a on od El-Harisa b. Kajsja. Musedded b. Umejre je kazao da je Vehb el-Esedi rekao: “Primio sam islam. U tom momentu sam imao osam žena. To sam spomenuo Vjerovjesniku, s.a.v.s., a on reče: ‘Od njih osam za sebe odaberi četiri.’”⁶⁹¹

Ebu Davud kaže: “A ispričao nam je i Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Hušejm – o ovom hadisu – rekavši Kajs b. el-Haris umjesto El-Haris b. Kajas.” Ahmed b. Ibrahim je kazao: “Ovo je ispravno.”, tj. Kajs b. el-Haris.

2242. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, kog je obavijestio Bekr b. Abdurrahman, kadija Kufe, prenijevši od Isaa b. el-Muhtara, on od Ibn Ebu Lejle, on od Humejda b. eš-Šemerzela, a on od Kajsja b. el-Harisa – sličan smisao.

2243. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Mein, kog je obavijestio Vehb b. Džerir, prenijevši od svoga oca, on od Jahjaa b. Ejuba, on od Jezida b. Ebu Habiba, on od Ebu Vehba el-Džešanija, on od Ed-Dahaka b. Fejruza, da je njegov otac kazao: “Allahov Poslaniče, ja sam primio islam, a sa mnom su vjenčane dvije sestre.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Od njih dvije pusti koju hoćeš.’”⁶⁹²

ابن أبي ليلى عن مَحِيْضَةَ بْنِ الشَّامِرِ
عَنِ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ مَسَدَّدُ ابْنِ
عَمِيْرَةَ وَقَالَ وَهَبُ الْأَسَدِيِّ قَالَ: أَسَلَمْتُ
وَعِنْدِي ثَمَانُ نِسْوَةٍ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اخْتَرِ مِنْهُنَّ أَرْبَعًا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَحَدَّثَنَا بِهِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ
حَدَّثَنَا هُثَيْمٌ بِهَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: قَيْسُ
بْنُ الْحَارِثِ مَكَانَ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ
أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ هَذَا هُوَ الصَّرَابُ يَعْنِي
قَيْسُ بْنُ الْحَارِثِ.

٤٢٤٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا بَكْرُ
بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَاضِي الْكُوفَةِ عَنْ عَيْسَى
بْنِ الْمُخْتَارِ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ مَحِيْضَةَ
بِنِ الشَّامِرِ عَنْ قَيْسِ بْنِ الْحَارِثِ بِمَعْنَاهُ.

٤٢٤٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا وَهَبُ
بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ
أَيُّوبَ يُحَدِّثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ
أَبِي وَهَبِ الْجَيْشَانِيِّ عَنْ الضَّحَّاكِ بْنِ قَبْرٍ
عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَسَلَمْتُ
وَتَحْتِي أُخْتَانِ قَالَ طَلَّقْ أَيْتَهُمَا شِئْتَ.

⁶⁹¹ Prema propisima islama, jedan čovjek istodobno može imati četiri žene. Više od toga mu nije dozvoljeno. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Vehbu el-Eseditu naredio da od osam žena koje je do tada imao za sebe odabere četiri, a da se od ostalih razvede.

⁶⁹² Prema propisima islama, čovjeku je zabranjeno da se oženi dvjema sestrama. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Fejruzu ed-Dejlemiju, koji se oženio dvjema

26. Kada jedan od roditelja primi islam, kome će pripasti dijete kada se razvedu

2244. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa er-Razi, kog je obavijestio Isa, prenijevši od Abdulhamida b. Džafera, on od svog oca, a ovaj od njegovog djeda Rafia b. Sinana: “On je primio islam, a njegova žena je odbila. Došla je Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekla: ‘Meni pripada moja kćerka.’ – koja bijaše odbijena od dojenja ili slično tome. Rafia reče: ‘Moja kćerka pripada meni.’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., njemu reče: ‘Sjedi ti na (ovu) stranu’, a njoj reče: ‘Ti sjedi na tu stranu.’, a djevočicu stavi između njih, a onda im reče: ‘Zovite je.’ Djevojčica pođe prema majci, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: ‘Allahu, uputi je.’, i ona ode ocu, koji je uze k sebi.”⁶⁹³

27. O zakletvi supružnika u pogledu vlastite nevinosti i prizivanju prokletstva na sebe

2245. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Kanebi, prenijevši od Malika, a on od Ibn Šihaba, on od Sehla b. Sa'da es-

٢٦. بَابُ إِذَا أَسْلَمَ أَحَدُ الْوَالِدَيْنِ مَعَ مَنْ يَكُونُ الْوَلَدُ

٢٢٤٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ أَخْبَرَنَا عَيْسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ جَدِّي رَافِعِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّهُ أَسْلَمَ وَأَبَتْ أَمْرَأَتُهُ أَنْ تُسَلِّمَ فَأَثَّتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: ابْنَتِي وَهِيَ فَطِيمٌ أَوْ شَهْمَةٌ وَقَالَ رَافِعُ ابْنَتِي قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَفْعَدُ نَاحِيَةَ وَقَالَ لَهَا أَفْعِدِي نَاحِيَةَ قَالَ وَأَفْعَدِ الصَّبِيَّةَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ قَالَ ادْعُوَاهَا فَمَالَتِ الصَّبِيَّةُ إِلَى أُمِّهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ اهْدِيهَا فَمَالَتِ الصَّبِيَّةُ إِلَى أَبِيهَا فَأَخَذَهَا.

٢٧. بَابُ فِي اللَّعَانِ

٢٢٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُوَيْمِرَ بْنَ أَشْقَرَ الْعَجَلَانِيَّ جَاءَ

sestrama, dok još nije bio musliman, nakon što je primio islam, naredio da odabere od njih dvije koju hoće, a s drugom da se razvede.

⁶⁹³ Prema El-Hattabijevom mišljenju, ovaj hadis je dokaz da će malo djeteta, čiji se roditelji razvedu – jedan roditelj je musliman a drugi nemusliman – pripasti muslimanu. Hanefijski učenjaci, pak, smatraju da će dijete pripasti majci, ukoliko se ne uda, bez obzira da li je muslimanka ili nije. Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*.

Saidija, da je Uvejmir b. Eškar el-Adžlani došao Asimu b. Adiju i rekao: "Asime, šta veliš za čovjeka koji kod svoje žene zatekne drugog? Hoće li ga ubiti, pa da i njega ubiju? Kako će postupiti? Asime, upitaj mi za to Allahovog Poslanika, s.a.v.s." Asim je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on je prezreo takva pitanja i toliko o tome ružnog kazao da je Asimu to veoma teško palo. Kad se Asim vratio kući, došao mu je Uvejmir i upitao: "Asime, šta ti je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s.?" Asim reče: "Nije mi rekao ništa dobro, prezreo je to o čemu sam ga pitao." Uvejmir će na to: "Tako mi Allaha, neću stati. Ja ću ga o tome pitati." Uvejmir ode Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i, dok je sjedio među ljudima, upita: "Allahov Poslaniče, ako čovjek kod svoje žene zatekne drugoga, da li da ga ubije, pa da vi ubijete njega? Šta da radi?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "U vezi tebe i tvoje supruge je stigla Objava. Idi, dovedi je." Sehl veli: "Zakleli su se o vlastitoj nevinosti prizivajući na sebe prokletstvo i Allahovu srdžbu ako govore neistinu, a ja tada bijah sa ostalim svijetom prisutan kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Pošto završiše, Uvejmir reče: "Allahov Poslaniče, ukoliko bih je zadržao kod sebe, time bih priznao da sam slagao na nju." Zbog toga ju je pustio tri puta odjednom, prije nego mu je (to) Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio.⁶⁹⁴

إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ؟ سَلَ لِي يَا عَاصِمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَسَأَلَ عَاصِمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَّرَهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَهُ عُونَيْرٌ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ، مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: عَاصِمُ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتُ عَنْهَا، فَقَالَ عُونَيْرٌ: وَاللَّهِ لَا أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُونَيْرٌ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ وَسَطُ النَّاسِ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَدْ أَنْزَلَ فِيكَ وَفِي صَاحِبَيْكَ قُرْآنٌ فَأَذْهَبْ فَأْتِ بِهَا. قَالَ سَهْلٌ: فَتَلَاعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا فَرَعًا قَالَ عُونَيْرٌ: كَذَبْتُ عَلَيْهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ أَمَكُنَّهَا فَطَلَّقَهَا عُونَيْرٌ نَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

⁶⁹⁴ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahibima* i Ibn Madže u *Sunenima*.

Ibn Šihab kaže: “To je bilo uobičajeno kod onih koji se zakunu o vlastitoj nevinosti i izazovu prokletstvo ako govore neistinu.”

2246. ISPRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Jahja, kog je obavijestio Muhammed b. Seleme, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Abbasa b. Sehla, a ovaj od svoga oca: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je Asimu b. Adijju rekao: ‘Zadrži ženu dok ne rodi.’”⁶⁹⁵

2247. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, da je Sehl b. Sa’d es-Saidi kazao: “Prisustvovao sam njihovoj zakletvi o vlastitoj nevinosti i izazivanju na sebe prokletstva kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a imao sam petnaest godina.”, a onda je naveo hadis, rekavši: “Potom je ona izišla trudna, a (kad je rodila) dijete je nazvano po majci.”⁶⁹⁶

2248. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Džafer el-Verkani, kog je obavijestio Ibrahim b. Sa’d, prenijevši od Ez-Zuhrija, a on od Sehla b. Sa’da, vijest u vezi dvoje koji su se zakleli o vlastitoj nevinosti i izazvali na sebe prokletstvo. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: “Motrite je. Ako rodi dijete crnih očiju i krupnih bokova, onda je on rekao istinu. A ako rodi dijete rumeno poput (otrovnog) guštera, onda je on slagao. Potom je rodila dijete koje je odgovalo

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ يَلِكُ سُنَّةُ الْمُتَلَاعِنِينَ.

٢٢٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يُحْيَى حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَغْيِي بْنِ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ سَهْلِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ: أَمْسِكِ الْمَرْأَةَ عِنْدَكَ حَتَّى تَلِدَ.

٢٢٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ قَالَ: حَضَرْتُ لِعَانَهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ سَنَةً وَسَاقَ الْحَدِيثَ، قَالَ فِيهِ: ثُمَّ خَرَجَتْ حَامِلًا فَكَانَ الْوَلَدُ يُدْعَى إِلَى أُمِّهِ.

٢٢٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْوُرْقَانِيُّ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي خَبَرِ الْمُتَلَاعِنِينَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَبْصُرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَدْعَجَ الْعَيْنَيْنِ عَظِيمَ الْأَيْتَيْنِ فَلَا أَرَاهُ إِلَّا قَدْ صَدَقَ، وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْبِيرَ

⁶⁹⁵ U senedu ovoga hadisa je Muhammed b. Ishak b. Jesar Ebu Bekr el-Matlebi, koji je bio sklon obmanama (tedlisu).

⁶⁹⁶ Ovaj hadis je dokaz da u slučaju kada se ne zna ko je istinski otac, dijete treba nazvati po majci.

neugodnom opisu (koje je ličilo na čovjeka za kog je osumnjičena da je bila sa njim).”

2249. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid ed-Dimeški, kog je obavijestio El-Firjabi, prenijevši od El-Evzaija, on od Ez-Zuhrija, on od Sehla b. Sa'da es-Saidija – ovaj hadis – u kojem kaže: “Dijete je zvato po majci.”

2250. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Amr b. es-Serh, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Ijada b. Abdullaha el-Fihrija i drugih, oni od Ibn Šihaba, on od Sehla b. Sa'da: “Čovjek ju je kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pustio tri puta, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je realizirao razvod, tako da je takva praksa postala sunnet.”⁶⁹⁷

Sehl kaže: “Prisustvovao sam kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zaklinjanju supružnika koji su dokazivali svoju nevinost izazvavši na sebe prokletstvo. Ostao je taj sunnet da se rastavlja ju, a da se nikada više ne sastave.”

2251. ISPRIČALI SU NAM Musedded, Vehb b. Bejan, Ahmed b. Amr b. es-Serh i Amr b. Osman, njih je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Sehla b. Sa'da. Musedded je (u svom hadisu) rekao: “Prisustvovao sam zakletvi supružnika o vlastitoj nevinosti i izazivanju prokletstva na sebe u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a imao sam petnaest godina. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je razveo nakon što

كَانَتْهُ وَحَرَّهُ فَلَا أَرَاهُ إِلَّا كَاذِبًا، قَالَ فَجَاءَتْ
بِهِ عَلَى التَّعْتِ الْمَكْرُوهِ.

٢٢٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الدِّمَشْقِيُّ
حَدَّثَنَا الْفِرْيَابِيُّ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ
الرُّهْرِيِّ عَنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ
بِهَذَا الْخَيْرِ قَالَ: فَكَانَ يُدْعَى بِعِنِّي الْوَلَدَ
لِأُمِّهِ.

٢٢٥٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ
حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عِيَّاضِ بْنِ عَبْدِ
اللَّهِ الْفِهْرِيِّ وَعَبْرِهِ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ
سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي هَذَا الْخَيْرِ قَالَ: قَطَلَهَا
ثَلَاثَ تَطْلِيَقَاتٍ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْفَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ مَا صُنِعَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُنَّةً. قَالَ سَهْلٌ: حَضَرْتُ
هَذَا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَمَضَتْ السُّنَّةُ بَعْدَ فِي الْمُتَلَاعِنِينَ أَنْ يُفَرَّقَ
بَيْنَهُمَا ثُمَّ لَا يَجْتَمِعَانِ أَبَدًا.

٢٢٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَوَهْبُ بْنُ بَيَّانٍ
وَأَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ وَعَمْرُو
بْنُ عُثْمَانَ قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
الرُّهْرِيِّ عَنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مُسَدَّدٌ
قَالَ: شَهِدْتُ الْمُتَلَاعِنِينَ عَلَى عَهْدِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا
ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ، فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تَلَاعَنَّا

⁶⁹⁷ Dakle, postalo je sunnet da se čovjek razvede od žene kod koje zatekne drugog muškarca, ne očekujući sudsku presudu.

su se zakleli o svojoj nevinosti i izazvali na sebe prokletstvo – Museddodov hadis je upotpunjen. Drugi su kazali: “Bio je prisutan kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je rastavio supružnike koji su se zakleli o svojoj nevinosti i izazvali na sebe prokletstvo. Tada je čovjek rekao: ‘Ukoliko bih je zadržao, Allahov Poslanice, ispalo bi da sam slagao na nju.’”

Ebu Davud kaže: “Neki nisu rekli ‘na nju’. Ibn Ujejne niko nije slijedio u tome da je rastavio supružnike koji su se zakleli u korist svoje nevinosti i izazvali na sebe prokletstvo.”

2252. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Ateki, kog je obavijestio Fulejh, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Sehla b. Sa'da: “Ona bijaše trudna, a on odbi prihvatiti da je trudna sa njim, te njen sin bijaše nazvat po njoj. Običaj je bio da vanbračno dijete nasljeđuje majku i da ona nasljeđuje njega, onoliko koliko joj je Uzvišeni Allah propisao.”

2253. ISPRIČAO NAM JE Osman b. Ebu Šejbe, kog je obavijestio Džerir, prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima, on od Al-kamea, a on od Abdullaha: “Dok smo uoči petka, navečer, bili u džamiji, neki ensarija uđe i reče: ‘Da čovjek zatekne drugog sa svojom ženom i o tome progovori, vi biste ga izbičevali (ili: ako bi ga ubio, vi biste njega ubili), a ako bi to prešutio, prešutio bi ružnu stvar. Tako mi Allaha, ja ću o tome pitati Allahovog Poslanika, s.a.v.s.’ Sutradan on ode Allahovom Poslaniku,

وَتَمَّ حَبِيبُ مُسَدَّدٍ. وَقَالَ الْآخَرُونَ: إِنَّهُ شَهِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ. فَقَالَ الرَّجُلُ: كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَمْ يَقُلْ بَعْضُهُمْ عَلَيْهَا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَمْ يُتَابِعْ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَحَدًا عَلَى أَنَّهُ فَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ.

٢٢٥٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ

حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَكَانَتْ حَامِلًا فَأَنْكَرَ حَمْلَهَا فَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى إِلَيْهَا ثُمَّ جَرَتْ السَّنَةُ فِي الْمِيرَاثِ أَنْ يَرْتَهَا وَتَرَّتْ مِنْهُ مَا فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهَا.

٢٢٥٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ

حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ إِبْرَاهِيمَ عَنِ عَلْقَمَةَ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: إِنَّا لَلَيْلَةَ جُمُعَةِ فِي الْمَسْجِدِ إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَتَكَلَّمَ بِهِ جَلَدْتُمُوهُ أَوْ قَتَلَ قَتَلْتُمُوهُ فَإِنْ سَكَتَ سَكَتَ عَلَى غَيْظٍ وَاللَّهُ لَأَسَأَلَنَّ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَدِ اتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَتَكَلَّمَ بِهِ

s.a.v.s., i o tome ga upita, rekavši: 'Da čovjek zatekne drugog sa svojom ženom i o tome progovori, vi biste ga izbičevali (ili: ako bi ga ubio, vi biste ga ubili), a ako bi to prešutio, prešutio bi ružnu stvar.' On reče: 'Allahu, pomози.', i nastavi da moli, pa je objavljeno zaklinjanje o vlastitoj nevinosti supružnika: *A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo, ako laže! A ona će kazne biti pošteđena, ako se četiri puta Allahom zakune da on, doista, laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba, ako on govori istinu.* (En-Nur, 6-9) Taj čovjek je pred svijetom iskušan. Došli su i on i njegova žena Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i zakleli se o svojoj nevinosti. Čovjek se zakleo četiri puta Allahom da govori istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo, ako laže. Onda je ona došla da se zakune o svojoj nevinosti, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj reče: 'Polahko.', ona ne htjede stati, nego se zakle. Pošto su otišli, reče: 'Možda rodi crno dijete kovrdžave kose.', pa je rodila crno dijete kovrdžave kose.⁶⁹⁸

2254. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kog je obavijestio Ibn Ebu Adij, prenijevši od Hišama b. Hassana, on od Ikriimea, a ovaj od Ibn Abbasa: "Hilal b. Umejje je optužio svoju suprugu kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., za blud sa Šerikom

جَلَدْتُمُوهُ، أَوْ قَتَلَ قَتَلْتُمُوهُ، أَوْ سَكَتَ سَكَتَ عَلَى غَيْظٍ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ افْتَحْ وَجَعَلَ يَدْعُو فَتَرَلَّتْ آيَةُ اللَّعَانِ ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ﴾ هَذِهِ الْآيَةُ فَابْتُلِيَ بِهِ ذَلِكَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْنِ النَّاسِ فَجَاءَهُ هُوَ وَامْرَأَتُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَلَاَعَنَا قَسَمَهُ الرَّجُلُ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ثُمَّ لَعَنَ الْخَامِسَةَ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ قَالَ فَذَهَبَتْ لِتَلْتَعِنَ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَهْ، فَأَبَتْ فَفَعَلَتْ فَلَمَّا أَذْبَرًا قَالَ لَعَلَّهَا أَنْ تَبِيءَ بِهِ أَسْوَدَ جَعَدًا فَجَاءَتْ بِهِ أَسْوَدَ جَعَدًا.

٢٢٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَدَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشْرِيكَ ابْنِ سَخْمَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

⁶⁹⁸ Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

b. Sahmaom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Dovedi svjedoke ili će nad tobom biti izvršena kazna (za potvoru).' Hilal na to kaza: 'Allahov Poslaniče, kada neko vidi čovjeka na svojoj ženi, zar su mu potrebni svjedoci?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., nastavi: 'Ili dovedi svjedoke ili će se nad tobom izvršiti kazna.' Hilal reče: 'Tako mi Onoga Koji te je sa Istinom poslao kao vjerovjesnika, iskren sam. Allah će, zaista, u mom slučaju spustiti ono što će me zaštititi od izvršenja kazne.' Pa je objavljeno: *A oni koji okrive svoje žene za blud, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista, govore istinu, a peti put da ih pogodi Allahovo prokletstvo, ako lažu! A ona će kazne biti pošteđena, ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu!* Vjerovjesnik, s.a.v.s., se okrenu i posla po njih dvoje, te dođoše. Hilal b. Umejje ustade i poče svjedočiti, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Allah zna da jedno od vas laže, pa hoće li se koje od vas pokajati?' Potom ustade žena i poče svjedočiti. Kad je bila kod petog *neka je na mene Allahova srdžba ako on istinu govori*, rekoše: 'Pazi, to uzrocira bolnu patnju!' Ona prekide i ponizi se da smo, veli Ibn Abbas, pomislili da će odustati (od prizivanja Allahove srdžbe na sebe). Međutim, reče: 'Ne, ne želim da osramotim svoju familiju.' (Čuvši to) Vjerovjesnik, s.a.v.s.,

وَسَلَّمَ: النَّبِيَّةُ أَوْ حَدِّ فِي ظَهْرِكَ. قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِذَا رَأَى أَحَدُنَا رَجُلًا عَلَى أَمْرَاتِهِ يَلْتَمِسُ النَّبِيَّةَ؟ فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: النَّبِيَّةُ وَإِلَّا فَحَدِّ فِي ظَهْرِكَ. فَقَالَ هِلَالٌ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا إِنِّي لَصَادِقٌ وَلَيَزِلَّنَّ اللَّهُ فِي أَمْرِي مَا يُبْرئُ بِهِ ظَهْرِي مِنَ الْحَدِّ فَتَزَلْتِ ﴿وَالَّذِينَ يَزْمُونَ أَرْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ﴾ فَقَرَأَ حَتَّى بَلَغَ ﴿مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ فَأَنْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمَا فَجَاءَا فَقَامَ هِلَالٌ بِنُ أُمِّيَّةَ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا مِنْ تَائِبٍ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ الْخَامِسَةِ أَنَّ عَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ وَقَالُوا لَهَا إِنَّهَا مُوجِبَةٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَتَلَكَّاتُ وَتَكْصَتْ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهَا سَتَرْجِعُ فَقَالَتْ لَا أَفْضَحُ قَوْلِي سَائِرَ النَّيَمِ فَمَضَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَبْصِرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَكْحَلَ الْعَيْنَيْنِ سَابِغِ الْأَلْيَتَيْنِ حَتَّى يَخْلُجَ السَّاقَيْنِ فَهُوَ لِشَرِيكَ ابْنِ سَخَاءَةَ فَجَاءَتْ بِهِ كَذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْلَا مَا مَضَى مِنْ كِتَابِ اللَّهِ لَكَانَ لِي وَلَهَا شَأْنٌ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ أَهْلُ النَّبِيَّةِ حَبِيبُ ابْنِ بَشَّارٍ حَبِيبُ هِلَالٍ.

reče: 'Motrite na nju, pa ako dijete koje rodi bude imalo surmelijaste oči, debele butove i oble potkoljenice, ono je Šerik b. Sahmovo.' Kad ona rodi takvo dijete Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Da nije prethodne odredbe iz Allahove Knjige, sa mnom bi imala posla.'⁶⁹⁹

Ebu Davud kaže: "Ovo je Hilalov hadis od Ibn Beššara koji su prenijeli samo stanovnici Medine."

2255. ISPRIČAO NAM JE Mahled b. Halid eš-Šeiri, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Asima b. Kulejba, on od svoga oca, a on od Ibn Abbasa: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naredio čovjeku, kada je od supružnika tražio da se zakunu o svojoj nevinosti, da kod petog puta stave ruku na usta, naglasivši da to uzrocira bolnu patnju."

2256. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Abbada b. Mensura, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: "Hilal b. Umeje, jedan od one trojice kojima je Allah oprostio (zbog izostanka od Pohoda na Tebuk) je došao. On je naveče došao sa svoje zemlje i zatekao nekog čovjeka sa svojom ženom. To je vidio svojim očima i čuo svojim ušima. Nije ga uznemiravao do jutra. Ujutru je otišao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: 'Allahov Poslaniče, sinoć

٢٢٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الشَّعْبَرِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كَلْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ رَجُلًا حِينَ أَمَرَ الْمُتَلَاعِنِينَ أَنْ يَتَلَاعَنَا أَنْ يَضَعَ يَدَهُ عَلَى فِيهِ عِنْدَ الْخَامِسَةِ يَقُولُ إِنَّهَا مُوجِبَةٌ.

٢٢٥٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جَاءَ هَلَالُ بْنُ أُمَيَّةَ وَهُوَ أَحَدُ الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ؛ فَجَاءَ مِنْ أَرْضِهِ عَشِيًّا فَوَجَدَ عِنْدَ أَهْلِهِ رَجُلًا قَرَأَى بِعَيْنَيْهِ وَسَمِعَ بِأُذُنِهِ فَلَمْ يَهْجُهُ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ عَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي جِئْتُ أَهْلِي عِشَاءً فَوَجَدْتُ عِنْدَهُمْ رَجُلًا قَرَأْتُ بِعَيْنَيْي وَسَمِعْتُ بِأُذُنِي فَكَّرْتُ رَسُولَ اللَّهِ

⁶⁹⁹ Dakle, da nije prethodne odredbe po kojoj se žena koja na sebe, nakon što se četiri puta zakune Allahom da on ne govori istinu, peti put prizove Allahovu srdžbu ako je on istinu rekao, ne može kazniti, mi bismo nad njom izvršili preciziranu kaznu kamenovanja.

sam došao kući i kod žene zatekao nekog čovjeka. Vidio sam mojim okom i čuo mojim uhom.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije odobrio to što mu je rekao, to mu je teško palo, pa je objavljeno: *A oni koji otkriva svoje žene za blud, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje... – a onda je proučio oba ajeta do kraja. Objava je otklonila brigu od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji reče: ‘Raduj se, Hilale, Allah je od tebe odagnao tegobu i dao ti izlaz.’ To sam i molio od svoga Gospodara.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Otidite i dovedite je.’ Kad je došla, Allahov Poslanik, s.a.v.s., im oboma prouči (spomenute ajete) podsjeti ih i obavijesti da je ahiretska kazna mnogo žešća od ovosvjetske. (Pošto završi) Hilal reče: ‘Tako mi Allaha, rekao sam istinu.’ ‘Laže.’ – odgovori ona. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Tražite od njih dvoje da se zakunu o vlastitoj nevinosti.’ Hilalu bi rečeno: ‘Zakuni se!’ On se četiri puta zakle Allahom da je kazao istinu. Kad je trebao izgovoriti petu zakletvu, bi mu rečeno: ‘Hilale, boj se Allaha, ovosvjetska kazna je blaža od onosvjetske, a ova zakletva uzroci bolnu patnju.’ ‘Tako mi Allaha, Allah me neće kazniti zbog nje kao što zbog nje neću biti ni izbičevan.’, i posvjedoči peti put: ‘Neka je na mene Allahovo prokletstvo ako govorim neistinu.’ Potom njoj bi rečeno: ‘Zakuni se!’, pa se četiri puta zakle Allahom da je on neistinu rekao. Kad je trebala izgovoriti peti put, bi joj rečeno:*

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا جَاءَ بِهِ وَاشْتَدَّ عَلَيْهِ فَتَزَلَّتْ ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ﴾ الْآيَتَيْنِ كَلْتَيْهِمَا، فَسُرِّيَ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَنْبِشْرِيَا هِلَالُ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ فَرْجًا وَمَخْرَجًا. قَالَ هِلَالُ: قَدْ كُنْتُ أَرْجُو ذَلِكَ مِنْ رَبِّي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرْسَلُوا إِلَيْهَا فَجَاءَتْ فَتَلَاهَا عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَهُمَا وَأَخْبَرَهُمَا أَنَّ عَذَابَ الْآخِرَةِ أَشَدُّ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا. فَقَالَ هِلَالُ: وَاللَّهِ لَقَدْ صَدَقْتَ عَلَيَّهَا. فَقَالَتْ: قَدْ كَذَبَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا عِنَا بَيْنَهُمَا. فَقِيلَ لِهِلَالٍ: اشْهَدْ فَشَهِدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ فَلَمَّا كَانَتْ الْحَامِسَةَ قِيلَ لَهُ يَا هِلَالُ اتَّقِ اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ وَإِنَّ هَذِهِ الْمُوجِبَةُ الَّتِي تُوجِبُ عَلَيْكَ الْعَذَابَ فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا يُعَذِّبُنِي اللَّهُ عَلَيْهِمَا كَمَا لَمْ يُجَذِّنِي عَلَيْهَا فَشَهِدَ الْحَامِسَةَ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ، ثُمَّ قِيلَ لَهَا اشْهَدِي فَشَهِدَتْ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ فَلَمَّا كَانَتْ الْحَامِسَةَ قِيلَ لَهَا اتَّقِي اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ، وَإِنَّ هَذِهِ الْمُوجِبَةَ الَّتِي تُوجِبُ عَلَيْكَ الْعَذَابَ. فَتَلَكَّاتُ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ وَاللَّهِ لَا أَفْضَحُ قَوْمِي فَشَهِدَتْ

'Boj se Allaha, ovosvjetska kazna je blaža od onosvjetske kazne, a ova zakletva uzrociira bolnu patnju.' Malo zastade, a onda reče: 'Neću da osramotim svoj narod i peti put posvjedoči: 'Neka je na mene Allahova srdžba ako je on rekao istinu.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih rastavi i presudi da se njeno dijete ne pripisuje ocu, te da se ona i njeno dijete ne optužuju zbog toga. Nad onim koji optuži nju ili njeno dijete bit će izvršena kazna (za potvoru). I presudi da joj od njega ne sljeduje stan i izdržavanje zbog toga što se nisu (normalno) razveli niti ih je smrt rastavila. Rekao je i ovo: 'Ukoliko rodi kestenjasto dijete, uskih bokova, pleća i tankih potkoljenica, onda je Hilalovo. A ukoliko rodi dijete smeđe i kovrdžave kose, krupnih kostiju, oblih potkoljenica i debelih bokova, onda pripada osumnjičenom (za blud s njom).' Pošto je rodila dijete smeđe i kovrdžave kose, krupnih kostiju, oblih potkoljenica i debelih bokova, Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Da nije zakletve, ona bi sa mnom imala posla.'⁷⁰⁰

Ikrime je rekao: "Ono je kasnije postalo poglavica plemena Mudarr, a nije zvato po ocu."

2257. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Amra, on od Seida b. Džubejra,

الْحَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا، وَقَضَى أَنْ لَا يُدْعَى وَلَدُهَا لِأَبٍ وَلَا تُرْمَى وَلَا يُرْمَى وَلَدُهَا وَمَنْ رَمَاهَا أَوْ رَمَى وَلَدَهَا فَعَلَيْهِ الْحُدُ. وَقَضَى أَنْ لَا يَبْتَسَ لَهَا عَلَيْهِ وَلَا قُوَّةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُمَا يَتَفَرَّقَانِ مِنْ غَيْرِ طَلَاقٍ وَلَا مُتَوَفَى عَنْهَا وَقَالَ إِنْ جَاءَتْ بِهِ أَصْنِيبُ أُرَيْصِحُ أُتَيْبِجَ حَمْسُ السَّاقِينِ فَهُوَ لِهَلَالٍ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَوْزَقُ جَعْدًا جَمَالِيًّا خَدَلَجَ السَّاقِينِ سَابِعَ الْأَلَيْتَيْنِ فَهُوَ لِلَّذِي رُمِيَ بِهِ، فَجَاءَتْ بِهِ أَوْزَقُ جَعْدًا جَمَالِيًّا خَدَلَجَ السَّاقِينِ سَابِعَ الْأَلَيْتَيْنِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْلَا الْإِيمَانُ لَكَانَ لِي وَلَهَا شَأْنٌ.

قَالَ عِكْرَمَةُ فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ أَمِيرًا عَلَى مَضَرَ وَمَا يُدْعَى لِأَبٍ.

٢٢٥٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ سَمِعَ عَمْرُو سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ يَقُولُ يَقُولُ سَعِيدُ ابْنِ

⁷⁰⁰ Tj. da Uzvišeni Allah nije propisao da će ona od sebe odbiti šerijatsku kaznu za blud ukoliko se četiri puta zakune Allahom da on govori neistinu i peti put da je na nju Allahova srdžba ako je kazao istinu, nad njom bih izvršio šerijarsku kaznu za blud.

a ovaj od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., supružnicima koji su se zakleli o vlastitoj nevinosti rekao: “Čeka vas polaganje računa pred Allahom, a jedno od vas dvoje je slagalo. Tebi više nije dozvoljeno da živiš sa njom.” On reče: “A šta će biti sa imovinom koju sam joj dao?” On reče: “Ostaje njoj. Ako si o njoj kazao istinu, on joj pripada (kao vjenčani dar) kojim ti je postala dopuštena. A ako si na nju slagao, onda je i ne zaslužuješ.”⁷⁰¹

2258. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, kog je obavijestio Ismail, prenijevši od Ejuba, da je Seid b. Džubejr rekao Ibn Omeru: “Šta je sa čovjekom koji potvori svoju ženu?” On reče: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je razdvojio supružnike iz plemena Benu Adžlan,⁷⁰² rekavši: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže, pa hoće li se taj neko pokajati?’ To ponovi tri puta, te pošto odbiše, on ih razdvoji.”⁷⁰³

2259. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Ibn Omera: “Jedan čovjek se u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zakleo skupa sa svojom ženom o vlastitoj nevinosti i na sebe prizvao Allahovo prokletstvo ako laže, ne priznavši dijete koje je nosila. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih razdvoji i nazva dijete po ženi.”⁷⁰⁴

عَمَرَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْمُتَلَاعِثِينَ: حِسَابُكُمْ عَلَى اللَّهِ أَحَدُكُمْ كَاذِبٌ لَا سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا. قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: مَا لِي. قَالَ: لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهَوَّ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا، وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَلِكَ أَبَعْدَ لَكَ.

٢٢٥٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِابْنِ عَمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ قَالَ فَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلَانِ وَقَالَ اللَّهُ يَغْلُمُ أَنْ أَحَدُكُمْ كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمْ تَائِبٌ يُرَدُّهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا.

٢٢٥٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمَرَ أَنَّ رَجُلًا لَاعَنَ امْرَأَتَهُ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ.

⁷⁰¹ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁰² To su Uvejmir i njegova žena, o kojima je bilo riječi u prethodnim hadisima.

⁷⁰³ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁰⁴ Bilježe ga u *El-Kutubus-sitteu* svi autori.

Ebu Davud kaže: “Samo Malik je prenio riječi: ‘...i nazva dijete po ženi.’” Junus je prenio od Ez-Zuhrija, a on od Sehla b. Sa’da, u hadisu o zakletvi supružnika o vlastitoj nevinosti, sljedeće: “On nije priznao dijete koje je nosila, te joj je sin nazvat po njoj.”

28. Ako čovjek sumnja u dijete

2260. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Halef, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Zuhrija, on od Seida, a on od Ebu Hurejrea: “Vjerovjesniku, s.a.v.s., je došao neki čovjek iz plemena Benu Fezare⁷⁰⁵ i rekao: ‘Moja žena je rodila crnog dječaka.’⁷⁰⁶ Vjerovjesnik, s.a.v.s., upita: ‘Imaš li ti kamila?’ ‘Imam.’ – reče on. ‘Kakve su boje?’ ‘Crvene.’ – odgovori on. ‘A ima li među njima koja siva?’ – upita. ‘Da, ima među njima sivih.’ – odgovori on. ‘Šta misliš, otkud one?’ On reče: ‘Vjerovatno se radi o naslijeđenim osobinama.’, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., će na to: ‘Pa možda se i kod tog (djeteta) radi o naslijeđenim osobinama.’”⁷⁰⁷

2261. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma’mera, on od Ez-Zuhrija, sa istim senedom isti smisao, kazavši: “Time je aludirao da ga ne prizna.”

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الَّذِي تَقَرَّرَ بِهِ مَالِكٌ قَوْلُهُ وَالْحَقُّ
الْوَالِدُ بِالْمَرْأَةِ وَقَالَ يُؤْتَسُ عَنْ الرَّهْرِيِّ عَنْ
سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي حَدِيثِ اللَّعَانِ وَأَنَّكَرَ
حَلَّهَا فَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى إِلَيْهَا.

٤٨. بَابُ إِذَا شَكََّ فِي الْوَالِدِ

٤٢٦٠. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي خَلْفٍ حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ عَنْ الرَّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَنِي قَزَازَةَ فَقَالَ: إِنَّ
امْرَأَتِي جَاءَتْ بِوَالِدٍ أَسْوَدَ فَقَالَ: هَلْ لَكَ
مِنْ إِسْلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَأْنَاهَا قَالَ
خُرُّ قَالَ فَهَلْ فِيهَا مِنْ أَوْزُقٍ قَالَ إِنَّ
فِيهَا لَوْزُقًا قَالَ فَأَتَى ثَرَاهُ قَالَ عَسَى أَنْ
يَكُونَ نَزَعُهُ عِرْقُ قَالَ وَهَذَا عَسَى أَنْ
يَكُونَ نَزَعُهُ عِرْقُ.

٤٢٦١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ
الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الرَّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ
وَمَعْنَاهُ: وَهُوَ جَبْتِيذٌ يَعْرُضُ بِأَنْ يَنْفِيَهُ.

⁷⁰⁵ U Buharijevom predanju stoji: “Došao je neki beduin...” Ibn Hadžer el-Askalani tvrdi da se zvao Damdam b. Katade.

⁷⁰⁶ U Muslimovom predanju stoji da je kazao: “Ja ga, u srcu, ne priznam za svoje.”

⁷⁰⁷ Dakle, možda se i u slučaju djeteta radi o naslijeđenim osobinama, tvojih ili ženinih predaka, a Muhammed, s.a.v.s., je znao da je to u pitanju.

2262. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea: “Neki beduin je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: ‘Moja je žena rodila crnog dječaka i ja ga ne priznajem za svoje.’ Potom je spomenuo smisao sličan prethodnom hadisu.

29. O strogom upozorenju zbog odbacivanja djeteta

2263. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Amra b. el-Harisa, on od Ibnul-Hada, on od Abdullaha b. Junusa, on od Seida el-Makburija, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je objavljen ajet o zakletvi o vlastitoj nevinosti dvaju supružnika, kazao: “Koja god žena unese u jedan narod ono što mu ne pripada,⁷⁰⁸ ona kod Allaha ne predstavlja ništa i On je neće uvesti u Njegov Džennet. A koji god čovjek porekne dijete, znajući da je njegovo, Allah će ga udaljiti od Svoje milosti i osramotit će ga i pred prvima i pred posljednjima (na Sudnjem danu).”⁷⁰⁹

٢٢٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ وَإِلَيَّ أَنْكَرُهُ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

٢٩. بَابُ التَّغْلِيظِ فِي الْإِنْتِمَاءِ

٢٢٦٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عُمَرُو بْنُ يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ عَنْ ابْنِ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ عَنْ سَعِيدِ الْقُفَيْرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: حِينَ نَزَلَتْ آيَةُ الْمُتَلَاعِنِينَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَدْخَلْتَ عَلَى قَوْمٍ مِّنْ لَيْسَ مِنْهُمْ فَلَيْسَتْ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ وَلَنْ يَدْخُلَهَا اللَّهُ جَنَّتَهُ وَأَيُّمَا رَجُلٍ جَعَدَ وَلَدَهُ وَهُوَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ اخْتَجَبَ اللَّهُ مِنْهُ وَفَضَحَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ.

⁷⁰⁸ Tj. koja god žena, pripadnica jednog naroda, rodi tuđe dijete, koje nije njenoga muža, Allah je zbog toga neće uvesti u Džennet.

⁷⁰⁹ Osramotit će ga pred svim stvorenjima Onoga dana kada budu proživljeni i prvi i posljednji.

30. Polaganje prava na vanbračno dijete

2264. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, kog je obavijestio Mu'temir, prenijevši od Selma b. Ebuz-Zejjala, on od nekih drugova, oni od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nema bluda u islamu. Ukoliko je neko, u predislamsko doba, počinio blud sa nečijom robinjom (pa ona rodi dijete), to dijete će se pripisati njenom gospodaru. Ko bude usvojio dijete bez zakonitog braka, niti će moći naslijediti niti će moći biti nasijedeno."

2265. ISPRIČAO NAM JE Šejban b. Ferruh, kog je obavijestio Muhammed b. Rašid. A obavijestio nas je El-Hasan b. Ali, prenijevši od Jezida b. Haruna, on od Muhammeda b. Rašida – on je Ešbe – prenijevši od Sulejmana b. Musaa, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegovog djeda: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je htio presuditi da svako dijete koje ocu dodaju njegovi nasljednici nakon njegove smrti, ukoliko je ono dijete robinje koja je bila u njegovom posjedu, ne nasljeđuje ništa od imovine koja je podijeljena prije nego je ono pripojeno nasljednicima, dok će od nepodijeljenog nasljedstva koje je zateklo, naslijediti dio koji mu pripada. Ono neće ništa naslijediti ukoliko ga otac kome se pripisuje nije priznao, ili ukoliko je od robinje koja nije bila u njegovom vlasništvu,

٣٠. بَاب فِي ادِّعَاءِ وَاَلِدِ الرَّثَا

٢٢٦٤. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ سَلْمِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي الزَّيَّادِ حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِنَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا مُسَاعَاةَ فِي الْإِسْلَامِ مَنْ سَاعَى فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَدْ لِحِقَ بِعَصَبَتِهِ وَمَنْ ادَّعَى وَلَدًا مِنْ غَيْرِ رِشْدَةٍ فَلَا يَرِثُ وَلَا يُورَثُ.

٢٢٦٥. حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوحٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ. وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِيٍّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ وَهُوَ أَشْبَعُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى أَنْ كُلَّ مُسْتَلْحَقٍ اسْتَلْحَقَ بَعْدَ أَبِيهِ الَّذِي يُدْعَى لَهُ ادِّعَاءَهُ وَرَثَتُهُ فَقَضَى أَنْ كُلَّ مَنْ كَانَ مِنْ أُمَةٍ يَمْلِكُهَا يَوْمَ أَصَابَهَا فَقَدْ لِحِقَ بِمَنْ اسْتَلْحَقَهُ وَلَيْسَ لَهُ مِمَّا قَسِمَ قَبْلَهُ مِنَ الْمِيرَاثِ شَيْءٌ وَمَا أَدْرَكَ مِنَ مِيرَاثٍ لَمْ يُقَسَّمْ فَلَهُ نَصِيبُهُ وَلَا يَلْحَقُ إِذَا كَانَ أَبُوهُ الَّذِي يُدْعَى لَهُ أَنْكَرَةً وَإِنْ كَانَ مِنْ أُمَةٍ لَمْ يَمْلِكُهَا أَوْ مِنْ حُرَّةٍ غَاهَرَ بِهَا فَإِنَّهُ لَا يَلْحَقُ بِهِ وَلَا

ili ukoliko je od slobodne žene sa kojom je počinio blud. U tom slučaju se dijete ne može njemu pripisati niti ga može naslijediti. Ono će se tretirati vanbračnim djetetom, svejedno bilo od slobodne žene ili od robinje.”

2266. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Muhammeda b. Rašida, sa istim senedom i u sličnom značenju, dodavši: “Ono će se tretirati vanbračnim djetetom i pripast će majčinoj rodbini, svejedno da li mu je majka bila slobodna žena ili robinja. To važi za dijete koje je pripojeno u početku islama. Na imetak koji je podijeljen prije islama neće imati pravo.”

31. O dobrom poznavaoocu znakova (sličnosti među ljudima)

2267. ISPRIČALI SU NAM Musedded, Osman b. Ebu Šejbe i Ibnus-Serh, isti smisao, prenijevši od Sufjana, on od Ez-Zuhrija, on od Urvea, da je Aiša kazala: “Jednom prilikom je kod mene ušao Allahov Poslanik, s.a.v.s., sav radostan (Musedded i Ibnus-Serh su kazali: Jednog dana je ušao kod mene).” Osman je kazao: “Na licu mu se vidjelo blještavilo. Upitao je: “Aiša, znaš li da je Mudžezziz el-Mudlidži posmatrao Zejda i Usamu, koji su po glavi bili prekriveni plišom, samo su im se noge vidjele. Rekao je: ‘Ova stopala su ista.’”⁷¹⁰

بِرْتٍ وَإِنْ كَانَ الَّذِي يُدْعَى لَهُ هُوَ ادَّعَاهُ فَهُوَ
وَلَدٌ زَيْنِيَّةٍ مِنْ حُرَّةٍ كَانَ أَوْ أُمَةٍ.

٢٢٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا أَبِي
عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ رَاشِدٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ زَادَ:
وَهُوَ وَلَدٌ زَيْنَا لِأَهْلِ أُمِّهِ مَنْ كَانُوا حُرَّةً أَوْ
أُمَّةً وَذَلِكَ فِيمَا اسْتُلْحِقَ فِي أَوَّلِ الْإِسْلَامِ
فَمَا أَقْنَسِمَ مِنْ مَالٍ قَبْلَ الْإِسْلَامِ فَقَدْ
مَضَى.

٣١. بَابٌ فِي الْقَافَةِ

٢٢٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي
شَيْبَةَ الْمَعْنَى وَابْنُ السَّرْحِ قَالُوا حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ
عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ مُسَدَّدٌ وَابْنُ
السَّرْحِ - يَوْمًا مَسْرُورًا وَقَالَ عُثْمَانُ:
تُعْرَفُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ فَقَالَ: أَيُّ عَائِشَةَ
أَلَمْ تَسْرِي أَنَّ مُحَمَّدًا الْمُدَلِجِيَّ رَأَى زَيْنًا
وَأَسَامَةَ قَدْ غَطَّيَا رُءُوسَهُمَا بِقَطِيفَةٍ
وَبَدَّتْ أَقْدَامُهُمَا فَقَالَ: إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامُ
بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ.

⁷¹⁰ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao kod Aiše radostan zato što je Mudžezziz b.

Ebu Davud kaže: "Usama je bio crn, a Zejd bijel."

2268. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ibn Šihaba, sa istim senedom sličan smisao, kazavši da je Aiša rekla: "Ušao je kod mene sav radostan; od radosti mu je sijalo lice."

Ebu Davud kaže: "Riječi: 'od radosti mu je sijalo lice' Ibn Ujejne nije upamtiio. Riječi: 'mu je sijalo lice' su obmana (tedlis) od Ibn Ujejne jer ih nije čuo od Ez-Zuhrija, čuo ih je od drugih. Riječi: 'od radosti' su iz hadisa koji su prenijeli El-Lejs i drugi. Čuo sam Ahmeda b. Salih kada veli: 'Usama je bio crn poput katrana, a Zejd bijel poput pamuka.'"

32. O onome koji smatra da će se kockom odrediti čije je dijete ukoliko se ljudi spore u vezi njega

2269. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od El-Edžleha, on od Eš-Ša'bija, on od Abdullaha b. el-Halila, da je Zejd b. Erkam kazao: "Bio sam kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada mu je došao neki čovjek iz Jemena i rekao: 'Došla su trojica ljudi kod Alije sporeći se oko djeteta, a sva trojica su imala odnos sa nekom ženom tokom jednog mjesečnog ciklusa. On dvojici reče: 'Vas dvojica se složite da dijete pripadne njemu (trećem).'

A'ver b. Dža'de el-Mudlidži, koji je bio poznat po tome da je mogao ustanoviti da li dijete pripada tom ocu ili ne, ustanovio da je Usama b. Zejd Zejdov sin. To ga je obradovalo toliko zbog toga što su neki sumnjali da Usama, koji je bio crn, a Zejd bijel, nije njegov sin. To je učinio upoređivanjem njihovih stopala.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ كَانَ أَسَامَةُ أَسْوَدَ وَكَانَ زَيْدٌ أَبْيَضَ.

٢٢٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ مَسْرُورًا تَبْرُقًا أَسَاوِيرُ وَجْهِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَأَسَاوِيرُ وَجْهِهِ لَمْ يُحْفَظْهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَسَاوِيرُ وَجْهِهِ هُوَ تَدْلِيْسٌ مِنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ لَمْ يَسْمَعْهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ إِتْمَا سَمِعَ الْأَسَاوِيرَ مِنْ غَيْرِهِ قَالَ وَالْأَسَاوِيرُ فِي حَدِيثِ اللَّيْثِ وَغَيْرِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَسَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ صَالِحٍ يَقُولُ كَانَ أَسَامَةُ أَسْوَدَ شَدِيدَ السَّوَادِ مِثْلَ الْقَارِ وَكَانَ زَيْدٌ أَبْيَضَ مِثْلَ الْقُطْنِ.

٣٢. بَابٌ مِّنْ قَالَ بِالْفُرْعَةِ إِذَا تَنَازَعُوا فِي الْوَالِدِ

٢٢٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ الْأَجْلَجِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَلِيلِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ: إِنَّ ثَلَاثَةَ نَعْرٍ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ اتَّسَوْا عَلَيَّا يَخْتَصِمُونَ إِلَيْهِ فِي وَالِدِي وَقَدْ وَقَعُوا عَلَيَّ امْرَأَةً فِي طَهْرٍ وَاحِدٍ فَقَالَ لِاثْنَيْنِ مِنْهُمَا طَيِّبًا بِالْوَالِدِ لِهَذَا فَعَلَيَّا ثُمَّ قَالَ لِاثْنَيْنِ طَيِّبًا بِالْوَالِدِ لِهَذَا فَعَلَيَّا ثُمَّ قَالَ لِاثْنَيْنِ

Pošto odbiše, on se obrati (drugoj) dvojici i reče: ‘Vas dvojica se složite da dijete pripadne njemu.’ Pošto odbiše, on opet odabra dvojicu i reče: ‘Vas dvojica se složite da dijete pripadne njemu.’ Pošto odbiše, on reče: ‘Prgavi ste, onda ću kockom odrediti kome će pripasti dijete. Čije ime bude izvučeno, njemu će pripasti dijete, a on će ovoj dvojici dati iznos u visini dvije trećine krvarine.’ On baci kocku i dodijeli dijete onome čije ime bi izvučeno.’ Kad to ču, Allahov Poslanik, s.a.v.s., se nasmija da su mu se ukazali kutnjaci (ili je kazao: očnjaci).”

2270. ISPRIČAO NAM JE Hušejš b. Asrem, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Es-Sevrija, on od Saliha el-Hemdanija, on od Eš-Ša’bija, on od Abduhajra, a on od Zejda b. Erkama: “Aliji su, dok je bio u Jemenu, dovedena trojica ljudi koji su tokom jednog mjesečnog ciklusa imali odnos sa istom ženom. On upita dvojicu: ‘Hoćete li potvrditi da dijete pripada ovome?’ ‘Ne.’ – odgovoriše. Na isti način je upitao svu trojicu. Kad god je to upitao dvojicu od njih, odgovarali su sa *ne*. On im baci kocku i dodijeli dijete onome čije je ime izvučeno, a njega zaduži da onoj dvojici da iznos u visini dvije trećine krvarine. To je spomenuo Vjerovjesniku, s.a.v.s., koji se, kad je to čuo, toliko nasmijao da su mu se očnjaci ukazali.”⁷¹¹

طَيْبًا بِالْوَالِدِ لِهَذَا فَعَلِيًّا فَقَالَ: أَنْتُمْ شُرَكَاءُ
مُتَشَاكِسُونَ إِلَيَّ مُشْرِعٌ بَيْنَكُمْ فَمَنْ
فُرِعَ فَلَهُ الْوَلَدُ وَعَلَيْهِ لِصَاحِبِيهِ ثُلُثَا
الدَّيَّةِ فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ فَجَعَلَهُ لِمَنْ فُرِعَ
فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ أَضْرَاسُهُ أَوْ نَوَاجِدُهُ.

٢٢٧٠. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ أَسْرَمَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا الْقُورِيُّ عَنْ صَالِحِ
الْهَمْدَانِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ عَبْدِ خَيْرِ
عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ: أُنِيَ عَلِيٌّ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ بِثَلَاثَةِ وَهُوَ بِالنِّسَبِ وَقَعُوا عَلَى
امْرَأَةٍ فِي طَهْرٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلَ اثْنَيْنِ: أَتَقِرَّانِ
لِهَذَا بِالْوَالِدِ؟ قَالَا: لَا، حَتَّى سَأَلَهُمْ جَمِيعًا،
فَجَعَلَ كُلَّمَا سَأَلَ اثْنَيْنِ. قَالَا: لَا، فَأَقْرَعَ
بَيْنَهُمْ، فَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالَّذِي صَارَتْ عَلَيْهِ
الْمَرْعَةُ، وَجَعَلَ عَلَيْهِ ثُلُثِي الدَّيَّةِ. قَالَ:
فَدَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِدُهُ.

⁷¹¹ U spomenutim hadisima se navodi da je jedan od načina na temelju kojih je utvrđivano očinstvo bio i bacanje kocke. Danas se to precizno radi DNK analizama.

2271. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Šu'bea, on od Seleme, on od Eš-Sa'bija, a on od El-Halila (ili: Ibnul-Halila): "Aliji su dovedena trojica u vezi žene koja je rodila.", potom je spomenuo hadis sličan prethodnom, s tim što u njemu nije spomenuo Jemen, niti Vjerovjesnika, niti riječi: "Vas dvojica se složite."

33. O vrstama braka koje su sklapali ljudi predislamskog doba

2272. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Anbesse b. Halid, prenijevši od Junusa b. Jezida, on od Muhammeda b. Muslima b. Šihaba, da je Aiša obavijestila Urvea b. ez-Zubejra da su u predislamsko doba postojale četiri vrste braka. "Jedna od njih" – kaže Aiša – "je ista kao i danas: da čovjek zaprosi nečiju štićenicu, pa joj da vjenčani dar/mehr i njome se oženi. Druga vrsta je bila takva da suprug kaže svojoj supruzi da, nakon što joj prestane mjesečno pranje, ode do tog i tog čovjeka i da s njim ima spolni odnos, a da joj on uopće ne prilazi sve dok se ne bude vidjelo da je trudna s dotičnim čovjekom; kad se njena trudnoća ustanovi, on joj može prići ako želi. To su pojedinci radili, jer su željeli imati posebno dobru djecu. Ovaj brak se zvao *brak traženja odnosa*. Treća je vrsta bila takva da se sakupi nekolicina ljudi, manje od deset, pa da svi spolno opće s jednom ženom. Ako zanese i rodi dijete, nakon

٢٢٧١. حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ سَيْحِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْحَلِيلِ أَوْ ابْنِ الْحَلِيلِ قَالَ: أَتَى عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي امْرَأَةٍ وَلَدَتْ مِنْ ثَلَاثَةِ نَحْوِهِ لَمْ يَذْكَرْ الْيَمَنَ وَلَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا قَوْلَهُ طَيْبًا بِالْوَالِدِ.

٣٣. بَاب فِي وُجُوهِ التَّكَاحِ الَّتِي كَانَ يَتَنَاكَحُ بِهَا أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ

٢٢٧٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عُنْبَسَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ بِنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الرَّبِيعِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوَّجَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرْتُهُ أَنَّ التَّكَاحَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَنْحَاءٍ، فَكَانَ مِنْهَا يَكَاحُ النَّاسِ الْيَوْمَ، يَخْطُبُ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ وَلَيْتَهُ فَيُضِدُّهَا ثُمَّ يَنْكِحُهَا، وَيَكَاحُ آخَرُ كَانَ الرَّجُلُ يَقُولُ لِامْرَأَتِهِ إِذَا ظَهَرَتْ مِنْ طَمْنِهَا أُرْسِي لِي إِلَى فَلَانٍ فَاسْتَبْضِعِي مِنْهُ وَيَعْتَرِلُهَا زَوْجَهَا وَلَا يَمَسُّهَا أَبَدًا حَتَّى يَتَبَيَّنَ حَمْلُهَا مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي تَسْتَبْضِعُ مِنْهُ، فَإِذَا تَبَيَّنَ حَمْلُهَا أَصَابَهَا زَوْجُهَا إِنْ أَحَبَّ وَإِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ رَغْبَةً فِي نَجَابَةِ الْوَالِدِ، فَكَانَ هَذَا التَّكَاحُ يُسَمَّى نِكَاحَ الْإِسْتِبْضَاعِ وَنِكَاحَ آخَرَ يَجْتَمِعُ الرَّهْطُ دُونَ الْعَشْرَةِ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ كُلُّهُمْ يُصِيبُهَا، فَإِذَا حَمَلَتْ وَوَضَعَتْ،

nekoliko dana sve ih pozove – a niko nema pravo da se ne odazove – te im kaže: ‘Vi znate šta je bilo. Evo, rodila sam dijete, i ono je tvoje.’, pokazujući na onoga koga od njih želi, te se dijete pripíše njemu (a on nije imao pravo to odbiti). Četvrta vrsta je bila takva da se sakupi veća grupa ljudi, te uđu kod neke žene, koja se ne brani nikome od njih. To su bile prostitutke, one su na svoja vrata postavljale zastave kojim su se prepoznavale. Ko god je htio mogao je ući kod njih. A kad bi neka od njih zanjela, a zatim rodila dijete, svi bi se skupili i pozvali vještaka, a dijete bi bilo pripisano onome za koga su smatrali da je njegovo. Dala bi ga njemu, tako da bi se smatralo njegovim, a on to nije imao pravo odbiti. Kada je Allah poslao Muhammeda, s.a.v.s., svi džahilijetski brakovi su poništeni, osim braka koji je i danas uobičajen kod sljedbenika islama.”⁷¹²

34. O tome da se dijete pripisuje onome u čijoj se postelji rodilo

2273. ISPRIČALI SU NAM Seid b. Mensur i Musedded, koje je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Urvea, a on od Aiše: “Sa’d b. Ebu Vekkas i Abd b. Zem’a su se sporili pred Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u pogledu sina Zem’ove robinje. Sa’d je rekao: ‘Preporučio mi je moj brat Utbe da, kada odem u Mekku, da vidim sina Zem’ove robinje i da ga uzmem, jer

وَمَرَّ لَيَالٍ بَعْدَ أَنْ تَضَعَ حَمْلَهَا أَرْسَلَتْ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَسْتَطِعْ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْ يَمْتَنِعَ حَتَّى يَخْتَبِعُوا عِنْدَهَا فَتَقْمُولُ لَهُمْ قَدْ عَرَفْتُمْ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِكُمْ وَقَدْ وَلَدْتُ وَهُوَ ابْنُكَ يَا فُلَانٌ فَتَسْتِي مَنْ أَحَبَّتْ مِنْهُمْ بِاسْمِهِ فَيَلْحَقُ بِهِ وَلَدَهَا وَيَصَاحُ رَابِعٌ يَجْتَمِعُ النَّاسُ الْكَثِيرُ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ لَا تَمْتَنِعُ مِنْ جَاءِهَا وَهِنَّ الْبَغَايَا كُنَّ يَنْصِبْنَ عَلَى أَبْوَابِهِنَّ رَايَاتٍ يَكُنَّ عَلَمًا لِمَنْ أَرَادَهُنَّ دَخَلَ عَلَيْهِنَّ، فَإِذَا حَمَلَتْ فَوَضَعَتْ حَمْلَهَا جَمِعُوا لَهَا وَدَعَوْا لَهُمُ الْعَاقَةَ ثُمَّ أَخْفَوْا وَلَدَهَا بِالَّذِي يَرَوْنَ فَالْقَاتِطُ وَدُعي ابْنُهُ لَا يَمْتَنِعُ مِنْ ذَلِكَ. فَلَمَّا بَعَثَ اللَّهُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدَمَ نِكَاحَ أَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ كُلَّهُ إِلَّا نِكَاحَ أَهْلِ الْإِسْلَامِ الْيَوْمَ.

٣٤. باب الولد للفراس

٢٢٧٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَمُسَدَّدٌ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنِ عُرْوَةَ عَنِ عَائِشَةَ: اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ابْنِ أُمِّهِ زَمْعَةَ، فَقَالَ سَعْدٌ: أَوْصَانِي أَخِي عَتْبَةَ إِذَا قَدِمْتَ مَكَّةَ أَنْ أَنْظُرَ إِلَى ابْنِ أُمِّهِ زَمْعَةَ فَأَقْبِضْهُ فَإِنَّهُ ابْنُهُ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ

⁷¹² Bilježi ga El-Buhari u *Sahihu*.

je on njegov sin.' Abd b. Zem'a reče: 'Moj brat je sin robinje moga oca, rođen je na postelji moga oca.' Pošto Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidje njegovu izrazitu sličnost sa Utbeom, reče: 'Dijete dobija onaj u čijoj se postelji rodi, a preljubnik kamen, a ti se, Sevdo, pokrivaj pred njim.'" Musedded je u hadisu koji je on prenio dodao: "On ti je brat, o Abdu."

2274. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Husejna el-Muallima, on od Amra b. Šuajba, a on od svoga oca, da je njegov djed kazao: "Jednom prilikom ustade neki čovjek i reče: 'Allahov Poslaniče, taj i taj je moj sin. Ja sam sa njegovom majkom u predislamsko doba počinio blud.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Nema nezakonitih sinova u islamu; ti predislamski običaji su otišli. Dijete pripada onome u čijoj se postelji rodi, a preljubniku kamen.'"

2275. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Mehdi b. Mejmun Ebu Jahja, prenijevši od Muhammeda b. Abdullaha b. Ebu Jakuba, on od El-Hasana b. Sa'da, štićenika El-Hasana b. Alija b. Ebu Taliba, da je Rebah kazao: "Moji su me oženili robinjom, Bizantinkom. Imao sam odnos sa njom te mi je rodila crnog dječaka, poput mene. Dao sam mu ime Abdullah. Potom sam sa njom opet imao odnos te mi je rodila još jednog crnog dječaka poput mene, kome sam dao ime Ubejdullah. Zatim ju je prevario rob

رَمْعَةَ أَخِي ابْنِ أُمِّ أَبِي، وَوَلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي، فَرَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَبَهَا بَيْنَنَا بِعُتْبَةَ، فَقَالَ: الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاللِّعَايِرِ الْحَجَرُ وَاحْتَجِبِي عَنْهُ يَا سَوْدَةُ: زَادَ مُسَدَّدٌ فِي حَدِيثِهِ وَقَالَ: هُوَ أَخُوكَ يَا عَبْدُ.

٢٢٧٤. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ الْمُعَلَّمُ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلَانًا ابْنِي عَاهَرْتُ بِأُمِّهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا دَعْوَةَ فِي الْإِسْلَامِ ذَهَبَ أَمْرُ الْجَاهِلِيَّةِ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاللِّعَايِرِ الْحَجَرُ.

٢٢٧٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ أَبُو يَحْيَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعْدِ مَوْلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَبِيعِ قَالَ: رَوَّجَنِي أَهْلِي أُمَّةً لَهُمْ رُومِيَّةٌ، فَوَقَعْتُ عَلَيْهَا، فَوَلَدَتْ عَلَامًا أَسْوَدَ مِثْلِي فَسَمَّيْتُهُ عَبْدَ اللَّهِ، ثُمَّ وَقَعْتُ عَلَيْهَا فَوَلَدَتْ عَلَامًا أَسْوَدَ مِثْلِي فَسَمَّيْتُهُ عَبِيدَ اللَّهِ ثُمَّ طَبِنَ لَهَا غَلَامٌ لِأَهْلِي رُومِيٌّ يُقَالُ لَهُ يُوحَنَسُ؛ فَرَأَتْهَا بِلِسَانِهِ فَوَلَدَتْ غَلَامًا كَأَنَّهُ وَرَعَهُ مِنْ الْوَرَعَاتِ، فَقُلْتُ لَهَا: مَا هَذَا؟ فَقَالَتْ

moje porodice, Bizantinac, koji se zvao Juhanna. Sa njom je razgovarao na jeziku koji od nas niko nije razumio. Nakon toga je rodila dječaka poput gekoa. ‘Šta je to?’ – upitah je. Reče: ‘Ovo je Juhannino.’ Optužismo ga Osmanu. On ih ispita te priznadoše. Potom ih upita: ‘Da li želite da među vama presudim onako kako je sudio Allahov Poslanik, s.a.v.s? Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi (u sličnim slučajevima) presudio da dijete pripadne mužu s kojim dijeli postelju.’ Mislim da je rekao da je onda izbičevao i nju i njega, pošto su bili robovi.”

35. Ko ima veće pravo na dijete

2276. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid es-Sulemi, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Ebu Amra el-Evzaija, on od Amra b. Šuajba, ovaj od svoga oca, a on od njegovog djeda Abdullaha b. Amra: “Neka žena reče: ‘Allahov Poslaniče, ovo je moj sin, moj mu je stomak bio spremnik, iz mojih dojki je pio mlijeko, a moje mu je krilo bilo okrilje. Njegov otac me je pustio i sada hoće da ga otrgne od mene.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj reče: ‘Ti imaš veće pravo na njega dok se ne udaš.’”⁷¹³

2277. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali el-Halvani, kog su obavijestili Abdurrezzak i Ebu Asim, prenijevši od Ibn Džurejdža,

هَذَا لِيُوحَنَّهُ، فَرَفَعْنَا إِلَى عُثْمَانَ أَحْسَبُهُ
قَالَ مَهْدِيٌّ قَالَ: فَسَأَلَهُمَا، فَأَعْتَرَفَا، فَقَالَ
لَهُمَا: أَتَرْضَيَانِ أَنْ أَقْضِي بَيْنَكُمَا بِمَضَاءِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى
أَنَّ الْوَالِدَ لِلْفِرَاشِ، وَأَحْسَبُهُ قَالَ: فَجَلَدَهَا
وَجَلَدَهُ وَكَانَا مَمْلُوكَيْنِ.

٣٥. بَاب مَنْ أَحَقُّ بِالْوَالِدِ

٢٢٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ السُّلَمِيُّ
حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنْ أَبِي عَمْرٍو - بَعِي
الْأَوْزَاعِيِّ - حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو
أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي
هَذَا كَانَ بَطْنِي لَهُ وَعَاءَهُ، وَتَدْبِي لَهُ سِقَاءَهُ،
وَحَجْرِي لَهُ جِوَاءَهُ، وَإِنَّ أَبَاهُ طَلَّقَنِي وَأَرَادَ
أَنْ يَنْتَزِعَهُ مِنِّي، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنْتِ أَحَقُّ بِهِ مِمَّا
لَمْ تَنْكِحِي.

٢٢٧٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلْوَانِيُّ
حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَأَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ

⁷¹³ Na temelju ovoga hadisa Malik, Eš-Šafi i Ebu Hanife smatraju da majka ima veće pravo na dijete nego otac dok se ne uda. Ukoliko se uda, onda otac na njega ima veće pravo.

on od Zijada, on od Hilala b. Usamea, da je Ebu Mejmuna Selma, štićenik stanovnika Medine, bio iskren čovjek. Rekao je: “Dok sam sjedio sa Ebu Hurejreom, dođe mu neka žena, Perzijanka, koju je muž pustio, i sa njom njen sin – sina su oboje tražili – i reče: ‘O Ebu Hurejre,’ – reče mu na perzijskom jeziku – ‘moj muž mi želi uzeti sina.’ Ebu Hurejre će na to: ‘Bacite kocku u vezi njega.’⁷¹⁴ To joj je rekao na stranom jeziku. Potom dođe njen muž i reče: ‘Ko će mi to osporiti moje dijete?’ Ebu Hurejre reče: ‘Dragi Allahu, ja to nisam rekao. Rekao sam samo da je neka žena došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., dok sam ja sjedio kod njega, te je rekla: ‘Allahov Poslaniče, muž mi hoće odvesti sina, a on mi donosi vodu iz bunara Ebu Inebe, i od koristi mi je.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaza: ‘Bacite kocku u vezi njega.’ Njen muž će na to: ‘Ko mi to hoće osporiti moje dijete?’ Onda Vjerovjesnik, s.a.v.s., (djetetu) reče: ‘Ovo ti je otac, a ovo majka. Uzmi za ruku onoga kome želiš pripasti.’ Dijete je uzelo za ruku majku te ga je odvela.’⁷¹⁵

2278. ISPRIČAO NAM JE El-Abbas b. Abdulazim, kog je obavijestio Abdulmelik b.

جُرَيْجٌ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ أَسَمَةَ أَنَّ
أَبَا مَيْمُونَةَ سَلَى مَوْلًى مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ
رَجُلٌ صَدِيقِي قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ مَعَ
أَبِي هُرَيْرَةَ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ فَارِسِيَّةٌ مَعَهَا ابْنٌ
لَهَا فَادَّعَيْتَاهُ وَقَدْ طَلَّقَهَا زَوْجَهَا، فَقَالَتْ:
يَا أَبَا هُرَيْرَةَ - وَرَوَّيْتُمْ لَهٗ بِالْفَارِسِيَّةِ -
زَوْجِي يُرِيدُ أَنْ يَذْهَبَ بِابْنِي، فَقَالَ: أَبُو
هُرَيْرَةَ: اسْتَهْمَا عَلَيْهِ، وَرَوَّيْنَاهُ لَهَا بِذَلِكَ،
فَجَاءَ زَوْجُهَا فَقَالَ: مَنْ يُحَاقِقُنِي فِي وِلْدِي؟
فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَقُولُ هَذَا إِلَّا
أَنِّي سَمِعْتُ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا قَاعِدٌ عِنْدَهُ
فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ زَوْجِي يُرِيدُ
أَنْ يَذْهَبَ بِابْنِي وَقَدْ سَقَانِي مِنْ بئرِ أَبِي
عَيْنَبَةَ وَقَدْ تَفَعَّيْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اسْتَهْمَا عَلَيْهِ فَقَالَ:
زَوْجُهَا مَنْ يُحَاقِقُنِي فِي وِلْدِي فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَذَا أَبُوكَ، وَهَذِهِ
أُمُّكَ، فَخُذْ بِيَدَيْهِمَا شِئْتُمْ، فَأَخَذَ بِيَدِ
أُمِّهِ فَانْطَلَقَتْ بِهِ.

٢٢٧٨. حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا

⁷¹⁴ To znači: Ako se ne možete dogovoriti, onda kockom odredite kome će pripasti.

⁷¹⁵ Iz ovog hadisa zaključujemo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u slučajevima kada se roditelji ne mogu dogovoriti u vezi djeteta – kome će pripasti, taj spor rješavao na dva načina: kockom ili da dijete samo odabere sa kim želi. Ovo je važno za odraslo dijete, dok majka ima veće pravo na dijete kada je ono malo i dok nije u stanju samo da se hrani i oblači, što se može vidjeti iz prethodnog hadisa.

Amr, prenijevši od Abdulaziza b. Muhammeda, on od Jezida b. el-Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima, on od Nafia b. Udžejra, on od svoga oca, a on od Alije: “Zejd b. Harise je izišao (iz Medine) i otputovao za Mekku. Iz Mekke je došao sa Hamzinom kćerkicom. (Kad je stigao) Džafer reče: ‘Ja ću je uzeti, jer imam na nju najveće pravo: ona je kćerka moga amidže, a za mnom je njena tetka po majci – a tetka po majci je kao majka.’ Alija reče: ‘Ja na nju imam najveće pravo. Ona je kćerka moga amidže, a za mnom je kćerka Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koja na nju ima najveće pravo.’ Zejd reče: ‘Ja na nju imam najveće pravo. Ja sam radi nje išao, te sam je doveo.’ Tad iziđe Vjerovjesnik, s.a.v.s., - pa je spomenuo hadis – i reče: ‘Što se tiče ove djevojčice – dodjeljujem je Džaferu. Neka bude sa tetkom po majci, jer je tetka po majci kao majka.’”

2279. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Fervea, on od Abdurrahmana b. Ebu Lejla, ovaj hadis, ali ne u cjelosti. Kazao je: “Dodijelio ju je Džaferu, jer je njena tetka po majci bila za njim, rekavši: ‘Njena tetka po majci je za njim.’”

2280. ISPRIČAO NAM JE Abbad b. Musa, kome je ispričao Ismail b. Džafer, prenijevši od Israila, on od Ebu Ishaka, on od Hania i Hubejrea (od Hania b. Hania i Hubejrea b. Jerima) da je Alija kazao: “Kad smo se vraćali iz Mekke, za nama je pošla i Hamzina

عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ
الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ نَافِعِ
بْنِ عَجَّيْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ قَالَ: خَرَجَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ إِلَى مَكَّةَ
فَقَدِمَ بِابْنَةِ حَمْرَةَ، فَقَالَ جَعْفَرُ: أَنَا
أَخُذُهَا، أَنَا أَحَقُّ بِهَا، ابْنَةُ عَمِّي وَعِنْدِي
خَالَئَتُهَا وَإِنَّمَا الْخَالَةُ أُمٌّ فَقَالَ عَلِيٌّ: أَنَا أَحَقُّ
بِهَا ابْنَةُ عَمِّي، وَعِنْدِي ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ أَحَقُّ بِهَا،
فَقَالَ زَيْدٌ: أَنَا أَحَقُّ بِهَا أَنَا خَرَجْتُ إِلَيْهَا
وَسَافَرْتُ وَقَدِمْتُ بِهَا، فَخَرَجَ التَّيْبِيُّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ حَدِيثَنَا قَالَ: وَأَمَّا
الْحَارِثَةُ فَأَقْضِي بِهَا لِجَعْفَرٍ تَكُونُ مَعَ
خَالَئَتِهَا وَإِنَّمَا الْخَالَةُ أُمٌّ.

٢٢٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْسَى حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قُرَّةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
بْنِ أَبِي لَيْلَى بِهَذَا الْحَدِيثِ وَلَيْسَ بِتَمَامِهِ
قَالَ وَقَضَى بِهَا لِجَعْفَرٍ وَقَالَ إِنَّ خَالَئَتَهَا
عِنْدَهُ.

٢٢٨٠. حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى أَنَّ إِسْمَاعِيلَ
بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُمْ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي
إِسْحَاقَ عَنْ هَانِيَةَ وَهَبَيْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ:
لَمَّا خَرَجْنَا مِنْ مَكَّةَ تَبِعْتُنَا بِنْتُ حَمْرَةَ
ثُنَادِي: يَا عَمُّ يَا عَمُّ. فَتَنَاوَلَهَا عَلِيٌّ فَأَخَذَ

kćerka, koja je dozivala: ‘O amidža! O amidža!’ Alija joj priđe i, uzevši je za ruku, reče (Fatimi): ‘Uzmi kćerku svoga amidže.’, pa ju je ona ponijela. Džafer reče: ‘Kćerka moga amidže pripada meni, jer je njena tetka po majci za mnom.’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., je dodijeli njenoj tetki po majci, rekavši: ‘Tetka po majci je kao majka.’”

36. O iddetu/obaveznom poslijebračnom čekanju za raspuštenice

2281. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdulhamid el-Behrani, kog je obavijestio Jahja b. Salih, prenijevši od Ismaila b. Ajjaša, on od Amra b. Muhadžira, ovaj od svoga oca, hadis u vezi Esme bint Jezid b. es-Seken el-Ensarije: “Ona je u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bila razvedena, a za raspuštenicu do tada nije bio određen iddet, pa je Uzvišeni Allah povodom Esmnog razvoda objavio njegovu dužinu, te je ona bila prva na kojoj je primijenjen (propis) iddet za raspuštenice.”⁷¹⁶

37. O derogaciji obaveznog roka čekanja za raspuštenice koje su izuzete

2282. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Sabit el-Mervezi, kog je obavijestio Ali b. Husejn, prenijevši od svoga oca, on od Jezida en-Nahvija, on od

بِيَدِهَا وَقَالَ: دُونَكَ بِنْتُ عَمِّكَ فَحَمَلَتْهَا
فَقَصَّ الْحَبْرَ قَالَ: وَقَالَ جَعْفَرُ: ابْنَةُ عَمِّي
وَحَالَتْهَا تَحْيِي، فَقَضَى بِهَا التَّيْبُ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَالَتِهَا وَقَالَ الْحَالَةُ بِمَنْزِلَةِ
الْأُمِّ.

٣٦. بَاب فِي عِدَّةِ الْمُطَلَّاقَةِ

٢٢٨١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ
الْبَهْرَانِيُّ حَدَّثَنَا تَحْيِي بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا
إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ
مُهَاجِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ
بِنِ السَّكَنِ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّهَا طَلَّقَتْ عَلَى
عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَلَمْ يَكُنْ لِلْمُطَلَّاقَةِ عِدَّةٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ
عَزَّ وَجَلَّ حِينَ طَلَّقَتْ أَسْمَاءَ بِالْعِدَّةِ
لِلْمُطَلَّاقِ، فَكَانَتْ أَوَّلَ مَنْ أَنْزِلَتْ فِيهَا
الْعِدَّةُ لِلْمُطَلَّاقَاتِ.

٣٧. بَاب فِي نَسْخِ مَا اسْتَنْقَى بِهِ مِنْ عِدَّةِ الْمُطَلَّاقَاتِ

٢٢٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ نَابِثِ
الْمَرْوَزِيِّ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ عَنْ
أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ التَّحَوِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: ﴿وَالْمُطَلَّاقَاتُ يَتَرْتَضْنَ

⁷¹⁶ Tom prilikom je Uzvišeni Allah objavio sljedeći ajet: *Raspuštenice neka čekaju tri mjesecna pranja.* (El-Bekare, 228)

Ikrimea, da je Ibn Abbas o ajetima: *Raspuštenice neka čekaju tri mjeseca pranja*, i: *A žene vaše koje su nadu u mjesečno pranje izgubile i one koje ga nisu ni dobile, one treba da čekaju tri mjeseca*, (Et-Talak, 4) rekao: “Nešto od toga je derogirano ajetom: O vjernici, kada se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati. (El-Ahzab, 49)”

38. O vraćanju žene

2283. ISPRIČAO NAM JE Sehl b. Muhammed b. ez-Zubejr el-Askeri, kog je obavijestio Jahja b. Zekerijja b. Ebu Zaide, prenijevši od Saliha b. Saliha, on od Selemea b. Kuhejla, on od Seida b. Džubejra, on od Ibn Abbasa, a on od Omera: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je pustio Hafsu, a onda je vratio.”⁷¹⁷

39. O alimentaciji neopozivo puštenoj ženi

2284. ISPRIČAO NAM JE El-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Jezida, štićenika El-Esveda b. Sufjana, on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana: “Ebu Amr je Fatimu bint Kajs neopozivo pustio, a bijaše odsutan. Njegov opunomoćenik joj je donio ječam. Ona smatraše da je to malo, a on reče: ‘Tako mi Allaha, ni to te ne sljeduje.’ Ona otiđe Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i to mu spomenu, a on

بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ) وَقَالَ: ﴿وَاللَّائِي
يَيْسَّرْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ
ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ﴾ فَنَسِيَخَ مِنْ
ذَلِكَ وَقَالَ: ﴿ثُمَّ ظَلَّفْتُموهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ
تَعْتَدُونَهَا﴾.

۳۸. بَاب فِي الْمَرْاجَعَةِ

۲۲۸۳. حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ الزُّبَيْرِ
الْعَسْكَرِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي
زَائِدَةَ عَنْ صَالِحِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سَلْمَةَ
بِنِ كَهَيْلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ
عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلَّقَ حَفْصَةَ ثُمَّ رَاجَعَهَا.

۳۹. بَاب فِي نَفَقَةِ الْمَبْتُوتَةِ

۲۲۸۴. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ مَوْلَى الْأَسْوَدِ بْنِ
سُفْيَانَ عَنْ أَبِي سَلْمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو بْنَ
حَفْصِ طَلَّقَهَا الْبَيْتَةَ وَهُوَ غَائِبٌ، فَأَرْسَلَ
إِلَيْهَا وَكَيْلَهُ بِشَعِيرٍ فَتَسَخَّطَتْهُ، فَقَالَ:
وَاللَّهِ مَا لَكَ عَلَيْنَا مِنْ شَيْءٍ، فَجَاءَتْ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ
ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لَهَا: لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِ نَفَقَةٌ

⁷¹⁷ Bilježe ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

joj reče: ‘On ti nije dužan dati opskrbu.’ Naredi joj da obavezno vrijeme čekanja provede u kući Ummu Šerik. Potom reče: ‘Kod te žene ulaze moji ashabi. Ipak, iddet provedi u kući Ibn Ummu Mektuma, on je slijep čovjek, ne može te gledati kad svlačiš odjeću. A kad ti istekne obavezni rok čekanja, obavijesti me.’ ‘Kad mi je prošao iddet, spomenula sam mu da me prose Muavija b. Ebu Sufjan i Ebu Džehm. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Ebu Džehm ne skida štap sa svog ramena⁷¹⁸, a Muavija je siromašan, nema imetka, nego se udaj za Usamu b. Zejda.’ ‘Ja to ne prihvatih,⁷¹⁹ a on mi ponovi: ‘Udaj se za Usamu b. Zejda.’ ‘Udadoh se za njega, a Uzvišeni Allah mi u njemu podari veliko dobro te sa njim proživjeh srećno.’”

2285. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban b. Jezid el-Attar, prenijevši od Jahjaa b. Ebu Kesira, a on od Ebu Selemea b. Abdurrahmana, da je Fatimu b. Kajs njen muž Ebu Hafs b. el-Mugire pustio tri puta. Onda je citirao hadis u kome je spomenuo da su Halid Ibn Velid i još neki ljudi iz plemena Benu Mahzum otišli Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekli: “Allahov Vjerovjesniče, Ebu Hafs b. el-Mugire je tri puta pustio ženu, ostavivši joj vrlo malo opskrbe.” On reče: “Ona nema pravo

وَأَمَرَهَا أَنْ تَعْتَدَ فِي بَيْتِ أُمِّ شَرِيكِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ تِلْكَ امْرَأَةً يَغْشَاهَا أَصْحَابِي اغْتَدَيْ فِي بَيْتِ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ فَإِنَّهُ رَجُلٌ أَعْمَى تَضَعِينَ يُبَابِكَ وَإِذَا حَلَلْتَ فَأَذِينِي. قَالَتْ: فَلَمَّا حَلَلْتُ ذَكَرْتُ لَهُ أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ وَأَبَا جَهْمٍ خَطَبَانِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا أَبُو جَهْمٍ فَلَا يَضَعُ عَصَاهُ عَنِ عَاتِقِهِ وَأَمَّا مُعَاوِيَةُ فَصُغْلُوكَ لَا مَالَ لَهُ أَنْكِحِي أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ قَالَتْ: فَكَرِهْتُهُ ثُمَّ قَالَ: أَنْكِحِي أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَتَكْخُتُهُ فَجَعَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا وَاعْتَبَطْتُ بِهِ.

٢٢٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطَّارُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ حَدَّثَتْهُ أَنَّ أَبَا حَفْصِ بْنِ الْمُغِيرَةَ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا وَسَأَلَ الْحَدِيثَ فِيهِ وَأَنَّ خَالَةَ بْنَ الْوَلِيدِ وَتَفَرَّأَ مِنْ بَنِي مُخْرُومٍ أَتَوْا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّ أَبَا حَفْصِ بْنِ الْمُغِيرَةَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا وَإِنَّهُ تَرَكَ

⁷¹⁸ Znači: *puno putuje ili često udara ženu*. Ovo drugo je ispravnije. (Prim. rec.)

⁷¹⁹ Fatima bint Kajs prvi put nije pristala da se uda za Usamu b. Zejda, jer joj se nije sviđao: bio je crn, a ona bijela. Međutim, Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj ga ponovo preporučio zbog njegovih kvaliteta i čvrstine u vjeri, te ona pristade.

na alimentaciju.”⁷²⁰ Zatim je citirao hadis. Međutim, Malikov hadis je potpuniji.

2286. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio El-Velid, prenijevši od Ebu Amra, on od Jahjaa, da je Ebu Seleme rekao: “Ispričala mi je Fatima b. Kajs da ju je Ebu Amr b. Hafs el-Mahzumi pustio tri puta.” Potom je citirao hadis Halida b. el-Velida, kazavši da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Nju ne sljeduje ni alimentacija ni stan.” Halid je i ovo kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., joj je poručio: ‘Nemoj se nikome obećati prije nego mene obavijestiš.’”

2287. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kome je ispričao Muhammed b. Džafer, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Jahjaa, a ovaj od Ebu Selemea, da je Fatima bint Kajs kazala: “Bila sam udata za čovjeka iz plemena Benu Mahzum, pa me je neopozivo pustio.” Onda je citirao hadis poput Malikovog, u kome je Vjerovjesnik,

لَهَا نَفَقَةٌ يَسِيرَةٌ فَقَالَ: لَا نَفَقَةَ لَهَا وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَحَدِيثَ مَالِكٍ أَيْضًا.

٢٢٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو عَنْ يَحْيَى حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ: حَدَّثَنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ قَيْسٍ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو بْنَ حَفْصِ الْمَخْزُومِيَّ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا. وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَخَبَرَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَتْ لَهَا نَفَقَةٌ وَلَا مَسْكَنٌ، قَالَ فِيهِ وَأَرْسَلَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا تَسْبِقِي بِنَفْسِكَ.

٢٢٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتُ قَيْسٍ قَالَتْ: كُنْتُ عِنْدَ رَجُلٍ مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ فَطَلَّقَنِي الْبَتَّةَ ثُمَّ سَاقَ نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ قَالَ فِيهِ: وَلَا تُفَوِّتِي بِنَفْسِكَ.

⁷²⁰ Da li žena koju je muž neopozivo pustio, a koja nije trudna, ima pravo na opskrbu i stan u vrijeme njenog obaveznog čekanja/iddeta, sporno je među islamskim učenjacima. Omer b. el-Hattab, Ebu Hanife i drugi učenjaci smatraju da ona ima pravo i na opskrbu i na stan. Ibn Abbas i Ahmed b. Hanbel smatraju da nema pravo na to. Malik b. Enes, Eš-Šafi i drugi učenjaci smatraju da ima pravo na stan, ali ne na opskrbu. Pristalice prvog mišljenja svoj stav temelje na kur'anskom ajetu: *Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. A ako su trudne, izdržavajte ih sve dok se ne porode; a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete.* (Et-Talak, 6) Oni smatraju da se u ovom ajetu naređuje da im se obezbijedi stan. Opskrba proizilazi iz činjenice da one, dok su u iddetu, ne mogu izlaziti iz kuće, što znači da same ne mogu ni opskrbu stjecati.

s.a.v.s., rekao: “Obavezno me upoznaj s tim čovjekom prije nego mu se obećaš.”

Ebu Davud kaže: “Ovako su ga prenijeli i Eš-Ša’bij, El-Behij i Ata od Abdurrahmana b. Asima i Ebu Bekra b. Ebu el-Džehma, svi od Fatime bint Kajs, da ju je muž pustio tri puta.”

2288. ISPRİČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Selemea b. Kuhejla, on od Eš-Ša’bija, da je Fatimu bint Kajs njen muž pustio tri puta, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., joj nije odredio opskrbu i stan.⁷²¹

2289. ISPRİČAO NAM JE Jezid b. Halid er-Remli, kog je obavijestio El-Lejs, prenijevši od Ukajla, on od Ibn Šihaba, a on od Ebu Selemea, da ga je Fatima bint Kajs obavijestila da je bila udata za Ebu Hafsa b. el-Mugirea i da ju je on pustio i treći put.⁷²² Ona je išla kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i pitala ga u vezi napuštanja kuće, pa joj je naredio da pređe kod Ibn Ummu Maktuma, koji bijaše slijep.⁷²³

Mervan je odbio da povjeruje u hadis Fatime bint Kajs o tome da raspuštenica (dok je u iddetu) treba napustiti kuću.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ الشَّعْبِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ وَعِظَاءُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَاصِمٍ وَأَبُو بَكْرٍ بْنِ أَبِي الْجَهْمِ كُلُّهُمُ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّ زَوْجَهَا طَلَّقَهَا ثَلَاثًا.

٢٢٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ كَهَيْلٍ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّ زَوْجَهَا طَلَّقَهَا ثَلَاثًا فَلَمْ يَجْعَلْ لَهَا النَّيِّئُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَفَقَةً وَلَا سَكْنَى.

٢٢٨٩. حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ الرَّمْلِيِّ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ أَبِي حَفْصِ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَأَنَّ أَبَا حَفْصِ بْنِ الْمُغِيرَةِ طَلَّقَهَا آخِرَ ثَلَاثِ تَطْلِيقَاتٍ فَرَعِمَتْ أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَفْتَتْهُ فِي خُرُوجِهَا مِنْ بَيْتِهَا، فَأَمَرَهَا أَنْ تَنْتَقِلَ إِلَى ابْنِ أُمِّ مَكْتُومِ الْأَعْمَى فَابْنِ مَرْوَانَ أَنْ يُصَدِّقَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فِي خُرُوجِ الْمُطَلَّاقَةِ مِنْ بَيْتِهَا.

⁷²¹ Omer b. el-Hattab, pristalica prvog mišljenja, u vezi ovoga hadisa je kazao: “Nećemo ostaviti Knjigu našega Gospodara i sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na osnovu hadisa koji je prenijela žena.”, aludirajući time na Fatimu bint Kajs, koja to možda nije dobro upamtila ili je zaboravila.

⁷²² On je nju ranije bio pustio dva puta, a iz ovog posljednjeg, trećeg puštanja, proizilaze pravne posljedice. One se ogledaju u tome da čovjek koji tri puta pusti ženu ne može je vratiti dok se ona ne uda za drugog pa se od njega razvede.

⁷²³ Bileže ga Muslim u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

Urve kaže: "Aiša je to osporila Fatimi bint Kajs."

Ebu Davud kaže: "Također su ga prenijeli Salih b. Kejsan, Ibn Džurejdž i Šuajb b. Ebu Hamza – svi od Ez-Zuhrija. Šuajbu b. Ebu Hamzi je bilo ime Dinar. Bio je Zijadov štićenik."

2290. ISPRIČAO NAM JE Mahled b. Halid, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ez-Zuhrija, a on od Ubejdullaha: "Mervan je poslao (Kabisea) Fatimi da je pita o njenom slučaju. Ona ga obavijesti da je bila udata za Ebu Hafsa. Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslao Aliju b. Ebu Taliba kao svoga namjesnika u jedan dio Jemena, sa njim je otišao i njen muž. On joj je poslao izaslanika da je obavijesti da je on pušta i posljednjim razvodom, a naredi Ajjašu b. Ebu Rebi i El-Harisu b. Hišamu da joj daju alimentacija. Njih dvojica rekoše: 'Nju ne sljeduje alimentacija, osim ako je trudna.' Ona otiđe Vjerovjesniku, s.a.v.s., koji reče: 'Tebe ne sljeduje opskrba, osim ako si trudna.' Fatima od njega zatraži dozvolu u vezi preseljenja i on joj dozvoli. 'Gdje da se preselim, Allahov Poslaniče?' – upitala je. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Kod Ibn Ummu Maktuma.', koji bijaše slijep. 'Pred njim može skidati odjeću, a on je neće vidjeti.' Tamo je bila dok joj ne isteče iddet. Tad je Vjerovjesnik, s.a.v.s., vjenča sa Usameom. Kabisa se (nakon toga) vratio i obavijestio Mervana o tome. Kad to ču, Mervan reče: 'Ovaj hadis smo čuli samo od žene, a mi smatramo

قَالَ عُرْوَةُ وَأَنَّكَرَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ وَابْنُ جُرَيْجٍ وَشُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ كُلُّهُمْ عَنِ الرَّهْرِيِّ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَشُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ وَاسْمُ أَبِي حَمْزَةَ دِينَارٌ وَهُوَ مَوْلَى زِيَادٍ.

٢٢٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ عُنَيْدِ اللَّهِ قَالَ: أُرْسِلَ مَرْوَانَ إِلَى فَاطِمَةَ فَسَأَلَهَا فَأَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ أَبِي حَفْصٍ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ يَعْغِي عَلَى بَعْضِ الْيَمَنِ - فَخَرَجَ مَعَهُ رَوْجُهَا فَبَعَثَ إِلَيْهَا بِتَطْلِيقَةٍ كَانَتْ بَقِيَتْ لَهَا، وَأَمَرَ عِيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ وَالْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ أَنْ يُنْفِقَا عَلَيْهَا، فَقَالَا وَاللَّهِ مَا لَهَا نَفَقَةٌ إِلَّا أَنْ تَكُونَ حَامِلًا فَآتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَا نَفَقَةَ لِكَ إِلَّا أَنْ تَكُونِي حَامِلًا، وَاسْتَأْذَنَتْهُ فِي الْإِنْتِقَالِ فَأَذِنَ لَهَا، فَقَالَتْ: أَيْنَ أَنْتَقِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: عِنْدَ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ - وَكَانَ أَعْمَى - تَضَعُ يَدَيْهَا عِنْدَهُ وَلَا يُبْصِرُهَا، فَلَمْ تَزَلْ هُنَاكَ حَتَّى مَضَتْ عِدَّتُهَا، فَأَنَّكَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُسَامَةَ فَرَجَعَ قَبِيصَةَ إِلَى مَرْوَانَ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ، فَقَالَ مَرْوَانَ: لَمْ نَسْمَعْ هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا مِنْ امْرَأَةٍ فَسَتَأْخُذُ بِالْعِصْمَةِ الَّتِي وَجَدْنَا النَّاسَ عَلَيْهَا.

pouzdanim ono što pričaju ljudi.' Kad to doprije do Fatime, ona reče: 'Predamnom i pred vama je Allahova Knjiga. Allah je rekao: *O Vjerovjesniče, kad htjednete žene pustiti, vi ih u vrijeme kad su čiste pustite, a onda vrijeme koje treba da prođe brojte i Allaha, Gospodara svoga, bojte se. Ne tjerajte ih iz stanova njihovih – a ni one neka ne izlaze – osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi. Onaj koji Allahove propise krši – sam sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti. (Et-Talak, 1)' Ona reče: 'Pa koju priliku da pruži nakon tri puštanja?'"⁷²⁴*

Ebu Davud kaže: "Ovako ga je prenio Junus od Ez-Zuhrija – a Zubejdi je prenio oba ova hadisa skupa: Ubejdullahov hadis, u značenju Ma'merovog hadisa, i Ebu Selemeov hadis, u značenju Akilovog hadisa. A prenio ga je i Muhammed b. Ishak od Ez-Zuhrija, on od Kabisa b. Zuvejba, smisao koji upućuje na haber Ubejdullaha b. Abdullaha kada je kazao: 'Kabisa se vratio Mervanu i o tome ga obavijestio.'"

40. O onima koji su to osporili Fatimi bint Kajs

2291. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, kog je obavijestio Ebu Ahmed, prenijevši od Ammara b. Ruzejka, da je Ebu Ishak

فَقَالَتْ فَاطِمَةُ حِينَ بَلَغَهَا ذَلِكَ: بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿ فَظَلُّوهُنَّ لِعَمَتِهِنَّ حَتَّى لَا تَذَرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴾ قَالَتْ فَأَيُّ أَمْرٍ يُحْدِثُ بَعْدَ الثَّلَاثِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ يُوسُفُ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَأَمَّا الزُّبَيْدِيُّ فَرَوَى الْحَدِيثَيْنِ جَمِيعًا حَدِيثَ عُبَيْدِ اللَّهِ بِمَعْنَى مَعْمَرٍ وَحَدِيثَ أَبِي سَلَمَةَ بِمَعْنَى عَقِيلٍ.

وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ قَبِيصَةَ بِنْتُ دُوَيْبٍ حَدَّثَتْهُ بِمَعْنَى دَلِّ عَلَى خَيْرِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ حِينَ قَالَ فَرَجَعَ قَبِيصَةُ إِلَى مَرْوَانَ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ.

٤٠. بَابٌ مِّنْ أَنْكَرَ ذَلِكَ

عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسِ

٤٢٩١. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ رَزِيْقٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: كُنْتُ فِي الْمَسْجِدِ الْجَامِعِ

⁷²⁴ Ove riječi je Fatima bint Kajs izgovorila zbog toga što se spomenuti ajet odnosi na žene koje su puštene opozivim razvodom. Allah im može, nakon toga, još koju priliku pružiti. A ona je bila puštena neopozivo i nije se mogla vratiti mužu dok se ne uda za drugog.

kazao: “Bio sam u džamiji sa El-Esvedom kada je kazao: ‘Fatima bint Kajs je došla Omeru b. el-Hattabu, koji je rekao: ‘Mi nećemo ostaviti Knjigu našega Gospodara i sunnet našega Vjerovjesnika na osnovu riječi jedne žene, za koju ne znamo je li to (dobro) upamtila ili nije.’”⁷²⁵

2292. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Abdurrahmana b. Ebuz-Zinada, on od Hišama b. Urvea, a on od svoga oca: “Aiša je na to uputila oštar prijekor (tj. na hadis Fatime b. Kajs), rekavši: ‘Fatima se nalazila na nenaseljenom mjestu, pa su se bojali za nju. Zato joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dopustio (da se preseli).’”⁷²⁶

2293. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Abdurrahmana b. el-Kasima, on od svoga oca, a on od Urvea b. Zubejra: “Neko je upitao Aišu: ‘Šta misliš o Fatiminim riječima?’ Ona je rekla: ‘Od toga što je to spominjala ona nema nikakvog hajra.’”⁷²⁷

مَعَ الْأَسْوَدِ فَقَالَ: أَتَتْ فَاطِمَةَ بِنْتُ قَيْسٍ عُمَرَ بْنَ الْحَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا كُنَّا لِنَدْعَ كِتَابَ رَبِّنَا وَسُنَّةَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ امْرَأَةٌ لَا نَدْرِي أَحْفِظَتْ ذَلِكَ أَمْ لَا.

٢٢٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الرِّثَادِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَقَدْ عَابَتْ ذَلِكَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَشَدَّ الْعَيْبِ - يَعْنِي حَدِيثَ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ - وَقَالَتْ إِنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ فِي مَكَانٍ وَحِشٍ فَخِيفَ عَلَى نَاحِيَّتَيْهَا فَلِذَلِكَ رَخَّصَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢٢٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الرُّبَيْزِ أَنَّهُ قِيلَ لِعَائِشَةَ: أَلَمْ تَرِي إِلَى قَوْلِ فَاطِمَةَ قَالَتْ: أَمَا إِنَّهُ لَا خَيْرَ لَهَا فِي ذَلِكَ.

⁷²⁵ Ranije smo spomenuli da Omer b. el-Hattab smatra da raspuštenici sljedeje alimentacija i stan. Svoj stav je utemeljio na ajetu: *Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće da biste ih stijesnili. A ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode; a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevi se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete.* (Et-Talak, 6) i hadisma koje su od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenijeli drugi. Kad mu je došla Fatima bint Kajs i ispričala da joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nakon što je muž neopozivo pustio, rekao da nju ne sljedeje opskrba i stan. Omer je te njene riječi odbacio, uz obrazloženje koje je u ovom hadisu spomenuto.

⁷²⁶ Bilježi ga El-Buhari u *Sahibu*.

⁷²⁷ Tj. Fatima nema nikakvog hajra od toga što je spomenula da nije imala pravo na

2294. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Zejd, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od Sufjana, on od Jahjaa b. Seida, a on od Sulejmana b. Jesara, koji je o Fatiminom preseljenju kazao: “Njeno preseljenje je bilo zbog lošeg ponašanja.”⁷²⁸

2295. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Jahjaa b. Seida, on od El-Kasima b. Muhammeda i Sulejmana b. Jesara, da je Jahja b. Seid b. el-As neopozivo pustio kćerku Abdurrahmana b. el-Hakema, pa ju je njen otac Abdurrahman odveo. Tad je Aiša, majka pravovjernih, poručila Mervanu b. el-Hakemu, koji je u to vrijeme bio gradonačelnik Medine: “Boj se Allaha i vrati ženu njenoj kući.” Prema Sulejmanovom predanju, Mervan je rekao: “Nadvladao me je Abdurrahman.”⁷²⁹ A prema Kasimovom predanju, rekao je (Aiši): “Zar do tebe nije doprla vijest o događaju koji se zbio s Fatimom, Kajsovom kćerkom?” Aiša mu je na to rekla: “Uopće nije potrebno da spominješ Fatimin slučaj.” Mervan reče: “Ako misliš da je Fatima napustila kuću zbog zla koje se desilo između nje i muževljeve joj familije, onda ti je dovoljan razlog za to zlo koje se desilo između ovoga dvoga.”

2296. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus (Ahmed b. Abdullah b. Junus), kog je

٢٢٩٤. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ سُفْيَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ فِي خُرُوجِ فَاطِمَةَ قَالَ: إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ مِنْ سُوءِ الْخُلُقِ.

٢٢٩٥. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَسُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَهُمَا يَذْكُرَانِ أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ بِنِ الْعَاصِ طَلَّقَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَكَمِ الْبِتَّةَ فَاثْتَمَلَهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ فَقَالَتْ لَهُ: أَتَى اللَّهُ وَارْدُذَ الْمَرْأَةَ إِلَى بَيْتِهَا، فَقَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ سُلَيْمَانَ إِنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ عَلَبَنِي. وَقَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ الْقَاسِمِ أَوْ مَا بَلَغَكَ شَأْنُ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لَا يَضُرُّكَ أَنْ لَا تَذْكُرَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فَقَالَ: مَرْوَانُ إِنْ كَانَ بِكَ الشَّرُّ فَحَسْبُكَ مَا كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ مِنَ الشَّرِّ.

٢٢٩٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ

opskrbu i na stan. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.

⁷²⁸ El-Munziri veli da je ovaj hadis mursel.

⁷²⁹ Time što ga nisam mogao spriječiti da svoju kćerku iz muževljeve kuće odvede svojoj kući.

obavijestio Zuhejr, prenijevši od Džafera b. Burkana, da je Mejmun b. Mehran kazao: “Došao sam u Medinu te su me odveli do Seida b. el-Musejbea. Rekao sam: ‘Fatima bint Kajs, kao raspuštenica, morala je izići iz kuće (svoga muža).’ Seid će na to: ‘Ta žena je svojom brbljivošću dovela svijet u iskušenje. Bila je pričljiva (preseljena je iz muževljeve kuće) i data na povjerenje slijepcu Ibn Ummu Mektumu.’”⁷³⁰

41. O izlasku danju žene koja je neopozivo puštena

2297. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Jahja b. Seid, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebuz-Zubejra, da je Džabir kazao: “Moja tetka po majci je puštena tri puta. Izišla je iz kuće da obere svoju palmu. Susrete je neki čovjek i to joj zabrani. Ona je otišla Vjerovjesniku, s.a.v.s., i to mu spomenula, a on joj reče: ‘Iziđi i oberi svoju palmu, možda nešto od nje podijeliš ili uradiš kakvo dobro.’”⁷³¹

42. O derogaciji oporuke o jednogodišnjem izdržavanju ženi kojoj umre muž ajetima o nasljedstvu

2298. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed el-Mervezi, kog je obavijestio Ali

بُرْقَانَ حَدَّثَنَا مَيْمُونُ بْنُ مِهْرَانَ قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَدَفَعْتُ إِلَى سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قُلْتُ: فَاطِمَةُ بِنْتُ قَبِيْسٍ طَلَّقَتْ فَخَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا، فَقَالَ سَعِيدٌ: ذَلِكَ امْرَأَةٌ فَتَنَّتِ النَّاسَ إِنَّهَا كَانَتْ لَيْسَتْ فَوُضِعَتْ عَلَى يَدَيِ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومِ الْأَعْمَى.

٤١. بَاب فِي الْمُبْتَوَةِ تَخْرُجُ بِالنَّهَارِ

٢٢٩٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: طَلَّقَتْ خَالَاتِي ثَلَاثًا فَخَرَجَتْ تَجِدُ نَخْلًا لَهَا فَلَقِيَهَا رَجُلٌ فَتَهَاها، فَأَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لَهَا الْخُرُجِي فَجَدَّتِي نَخْلِكَ، لَعَلَّكَ أَنْ تَصَدَّقَ مِنْهُ أَوْ تَفْعَلَ خَيْرًا.

٤٢. بَاب نَسْخِ مَتَاعِ الْمُتَوَقِّ عَنْهَا زَوْجِهَا بِمَا قَرَضَ لَهَا مِنَ الْمِيرَاثِ

٢٢٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْزُوقِيُّ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ أَبِيهِ

⁷³⁰ El-Munziri je prešutio da o ovom hadisu izrekne svoj sud.

⁷³¹ Ovaj hadis je dokaz da raspuštenica, dokle je u iddetu, danju može izlaziti iz kuće radi privrjeđivanja. Noću joj to nije dozvoljeno, osim u opravdanim slučajevima.

b. el-Husejn b. Vakid, prenijevši od svoga oca, on od Jezida en-Nahvija, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa: “*Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – treba da im oporukom unaprijed za godinu dana odrede izdržavanje i da se one ne udaljuju iz kuće. To je derogirano ajetom o nasljedstvu kojim im je Allah propisao četvrtinu i osminu. A i čekanje od godinu dana derogirano je ajetom kojim im je određeno da čekaju četiri mjeseca i deset dana.*”⁷³²

43. Koliko žena žali umrlog muža

2299. ISPRIČAO NAM JE El-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Abdullaha b. Ebu Bekra, on od Humejda b. Nafia, da ga je Zejneba bint Ebu Seleme obavijestila o ova tri hadisa, kazavši: “Ušla sam kod Ummu Habibe kada joj je umro otac Ebu Sufjan. Zatražila je miris od šafrana ili nečega drugog i njime namirisala robinju i sebe po licu, a onda rekla: ‘Tako mi Allaha, ja nemam želje za mirisom, ali sam čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: ‘Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dopušteno žaliti za bilo kojim umrlim više od tri dana, osim za svojim mužem – četiri mjeseca i deset dana.’” Zejneba kaže: “Ušla sam kod Zejnebe bint Džahš kad joj je umro brat. Zatražila je miris, malo se namirisala, a onda rekla: ‘Tako mi Allaha, nemam želje za mirisom, ali sam

عَنْ يَزِيدَ التَّخَوِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ﴾ فَنَسِخَ ذَلِكَ بِآيَةِ الْمِيرَاثِ بِمَا فَرَضَ لَهُنَّ مِنَ الرَّبْعِ وَالثَّمَنِ، وَنَسِخَ أَجَلَ الْحَوْلِ بِأَنْ جُعِلَ أَجَلُهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا.

٤٣. بَابُ إِحْدَادِ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجَهَا

٢٢٩٩. حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ بِهَذَا الْحَادِيثِ الثَّلَاثَةِ. قَالَتْ زَيْنَبُ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ حِينَ تُوِّفِيَ أَبُوهَا أَبُو سُفْيَانَ فَدَعَتْ بِطِيبٍ فِيهِ صُفْرَةٌ خَلُوقٌ أَوْ غَيْرُهُ، فَدَهَنْتُ مِنْهُ جَارِيَةً ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضِهَا ثُمَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا. قَالَتْ زَيْنَبُ: وَدَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبِ بِنْتِ جَحِشٍ حِينَ تُوِّفِيَ أَخُوهَا، فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ، ثُمَّ قَالَتْ وَاللَّهِ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ

⁷³² Bilježe ga i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je sa minbera kazao: ‘Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dopušteno da žali za bilo kojim umrlim više od tri dana, osim za mužem – četiri mjeseca i deset dana.’” Zejneba je rekla i ovo: ‘Čula sam svoju majku Ummu Selemu kada je rekla: ‘Neka žena je došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla: ‘Umro je muž moje kćeri, a ona se žali da je boli oko, pa možemo li joj podvući surmu?’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., dva ili tri puta reče: ‘Ne.’ – a onda kaza: ‘Vrijeme za žaljenje je samo četiri mjeseca i deset dana. U džahilijetu bi neka od vas bacila balegu tek kada bi navršila godinu dana.’” Humejd veli: “Zašto se bacala balega nakon godine dana?” Zejneba reče: “Kad bi nekoj ženi umro muž, ona bi se zatvorila u jednu sobicu, obukla najružniju odjeću i ne bi doticala miris godinu dana. Onda bi joj doveli neku životinju – magarca, ovcu ili pticu. Žena bi je potrala po koži i rijetko bi se desilo da bi ta životinja nakon toga ostala živa. Potom bi izišla i bila bi joj data balega, koju bi bacila, i tek nakon toga bi mogla koristiti miris ili šta drugo.”⁷³³

Ebu Davud kaže: “Hifš je mala soba (ili mala kuća).”

حَاجَةٌ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا. قَالَتْ زَيْنَبُ وَسَمِعْتُ أُمَّيْ أُمَّ سَلَمَةَ تَقُولُ جَاءَتْ امْرَأَةً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ ابْنَتِي تَوَفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَقَدْ اشْتَكَّتْ عَيْنَهَا أَفْتَكْحَلُهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ لَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا هِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ وَقَدْ كَانَتْ إِخْدَاكُنَّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ. قَالَ مُحَمَّدٌ: فَقُلْتُ لِرَئِبَتِ: وَمَا تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ؟ فَقَالَتْ زَيْنَبُ: كَانَتْ الْمَرْأَةُ إِذَا تَوَفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا دَخَلَتْ جَفْنًا وَابَسَتْ شَرَّ ثِيَابِهَا وَتَمَّ تَمَسَّ طَيْبًا وَلَا شَيْئًا حَتَّى تَمُرَّ بِهَا سَنَةٌ ثُمَّ تُؤْتَى بِدَابَّةٍ حِمَارٍ أَوْ شَاةٍ أَوْ طَائِرٍ فَتَفْتَضُّ بِهِ فَقَلَمًا تَفْتَضُّ بِشَيْءٍ إِلَّا مَاتَ، ثُمَّ تَخْرُجُ فَتُعْطَى بَعْرَةً فَتَرْمِي بِهَا ثُمَّ تُرَاجِعُ بَعْدَ مَا سَاءَتْ مِنْ طَيْبٍ أَوْ غَيْرِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْحِفْشُ بَيْتٌ صَغِيرٌ

⁷³³ U nekim verzijama ovoga hadisa stoji da bi žena kojoj umre muž obukla najlošiju odjeću i nastanila se u najlošijem dijelu kuće. Godinu se ne bi prala niti rezala nokte. Kad bi se navršila godina dana, izišla bi i dotakla neku životinju i potrala se po stidnom mjestu, a onda bi joj bila data balega, koju bi bacila za psom koji bi prošao pored nje. Tek tada bi se imala pravo okupati i vratiti normalnom životu.

44. Hoće li se žena kojoj umre muž preseliti (kod njenih)

2300. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Sa'da b. Ishaka b. Ka'ba b. Udžrea, on od njegove tetke Zejnebe, kćerke Ka'ba b. Udžrea,⁷³⁴ koju je obavijestila Furej'a bint Malik b. Sinan, sestra Ebu Seida el-Hudrija, da je ona otišla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga pita da se vrati svojoj porodici u plemenu Benu Hudre. Njen muž je otišao u potragu za odbjelim robovima. U mjestu Tareful-Kudum⁷³⁵ ih je stigao, ali ga oni ubiše. Ona veli: "Pitala sam Vjerovjesnika da li se mogu vratiti svojoj porodici pošto mi iza muža nije ostao ni stan, koji je posjedovao, niti opskrba. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi reče: 'Možeš.' Krenula sam i, kad sam bila u predsoblju (ili džamiji), Allahov Poslanik, s.a.v.s., me zovnu (ili je kazano: naredio je da me zovnu). Kad sam se vratila, on me upita: 'Kako ti ono reče?' Ponovila sam ono što sam mu ranije rekla u vezi sa mojim mužem, a on reče: 'Ostani u svojoj kući dok ti ne prođe rok za čekanje (iddet).' Te sam u njoj provela iddet, četiri mjeseca i deset dana. Kad je Osman preuzeo hilafet, poslao mi je (nekog čovjeka) da me (o tome) upita. I pošto sam ga o tome obavijestila, on je, nakon toga, u skladu s tim sudio."

٤٤. بَاب فِي الْمَتَوَفَّى عَنْهَا تَنْتَقِلُ

٢٣٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنِ مَالِكِ بْنِ سَعْدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ كَعْبِ بْنِ عَجْرَةَ عَنْ عَمَّتِهِ زَيْنَبَ بِنْتِ كَعْبِ بْنِ عَجْرَةَ أَنَّ الْفَرِيْعَةَ بِنْتَ مَالِكِ بْنِ سِنَانَ وَهِيَ أُخْتُ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ أَخْبَرَتْهَا أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْأَلُهُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهَا فِي بَنِي حُدْرَةَ، فَإِنَّ زَوْجَهَا حَرَجَ فِي طَلَبِ أَعْبِدٍ لَهُ أَبْتَمُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِظَرْفِ الْقُدُومِ لِحَقْمَهُمْ فَمَتَلَوْهُ، فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي فَإِنِّي لَمْ يَتْرُكْنِي فِي مَسْكَنٍ يَبْلُغُنِي وَلَا نَفَقَةٍ. قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَتْ: فَخَرَجْتُ حَتَّى إِذَا كُنْتُ فِي الْحُجْرَةِ أَوْ فِي الْمَسْجِدِ دَعَانِي أَوْ أَمْرِي فَدَعَيْتُ لَهُ فَقَالَ: كَيْفَ قُلْتِ؟ فَرَدَدْتُ عَلَيْهِ الْقِصَّةَ الَّتِي ذَكَرْتُ مِنْ شَأْنِ زَوْجِي قَالَتْ فَقَالَ: امْكُثِي فِي بَيْتِكَ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ قَالَتْ فَأَعْتَدْتُ فِيهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا قَالَتْ: فَلَمَّا كَانَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ أَرْسَلَ إِلَيَّ فَسَأَلَنِي عَنْ ذَلِكَ فَأَخْبَرْتُهُ فَأَتْبَعَهُ وَقَضَى بِهِ.

⁷³⁴ Zejneba, kći Ka'ba b. Udžrea, je bila supruga Ebu Seida el-Hudrija.

⁷³⁵ Tareful-Kudum je mjesto udaljeno od Medine oko šest milja.

45. Mišljenje onih koji kažu da se žena kojoj umre muž može preseliti gdje god hoće

2301. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed el-Mervezi, kog je obavijestio Musa b. Mes'ud, prenijevši od Šibla, on od Ibn Ebu Nedžiha, on od Ataa, da je Ibn Abbas rekao: "Ovaj ajet⁷³⁶ je stavio izvan snage obavezu pričeka kod njene porodice. Žena je priček mogla izvršiti gdje želi, a (stavio je van snage) i riječi Uzvišenog Allaha: ... *i da se ona ne udaljava iz kuće.*" Ata kaže: "Ako hoće, može priček provesti u muževljevoj kući, sukladno oporuci, a ako hoće, može izići i priček provesti na drugom mjestu, sukladno riječima Uzvišenog Allaha: *A ako iziđu, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom po zakonu urade. Zatim su došli ajeti o nasljeđivanju i stavili izvan snage propis o stanovanju, pa je udovica mogla obaviti priček gdje je htjela.*"⁷³⁷

46. Čega se žena treba kloniti za vrijeme pričeka

2302. ISPRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim ed-Devreki, kog je obavijestio Jahja b. Ebu Bukejr, prenijevši od Ibrahima b. Tahmana, on od Hišama b. Hassana. A obavijestio nas je i Abdullah b. el-Džerrah el-Kuhistani,

٤٥. بَاب مَنْ رَأَى التَّحْوِيلَ

٢٣٠١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّرَوَزِيُّ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا شَيْبَلٌ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ قَالَ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: نَسَخَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعْتَدُ حَيْثُ شَاءَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى ﴿عَبْرَ إِخْرَاجٍ﴾ قَالَ عَطَاءٌ: إِنْ شَاءَتْ اعْتَدَتْ عِنْدَ أَهْلِهَا وَسَكَتَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ﴾ قَالَ عَطَاءٌ: ثُمَّ جَاءَ الْبِرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى تَعْتَدُ حَيْثُ شَاءَتْ.

٤٦. بَاب فِيمَا تَحْتَنِيهِ الْمُعْتَدَةُ فِي عِدَّتِهَا

٢٣٠٢. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّوْرَقِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ ح. وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَرَّاحِ الْفُهَيْسَتَانِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَغْنِي بْنِ بَكْرِ السَّهْمِيِّ

⁷³⁶ Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa. I kad one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade – a Allah dobro zna ono što vi radite. (El-Bekare, 234)

⁷³⁷ Bilježe ga El-Buhari u *Sahihu* i En-Nesai u *Sunenu*.

prenijevši od Abdullaha b. Bekra es-Sehmija, on od Hišama – ovo je Ibnul-Džerrahov tekst – on od Hafse, a ona od Ummu Atijje, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ženi nije dozvoljeno žaliti za umrlim više od tri dana, osim za mužem – četiri mjeseca i deset dana; niti joj je dozvoljeno u vrijeme žalosti oblačiti obojenu (ukrašenu) odjeću, izuzev jemenskog ogrtača od pamučnog konca; niti joj je dozvoljeno podvlačiti surmu, niti koristiti miris, osim što neposredno nakon menzesa kada se očisti može upotrijebiti nešto kusta i ezfara.”⁷³⁸

Jakub je umjesto “od pamučnog konca” rekao “oprano” i dodao je: “Niti joj je dopušteno da se boji (farba).”⁷³⁹

2303. ISPRICALI SU NAM Harun b. Abdullah i Malik b. Abduvahid el-Mismei, njih je obavijestio Jezid b. Harun, prenijevši od Hišama, on od Hafse, ona od Ummu Atijje, a ona od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. – ovaj hadis, koji nije u potpunosti isti njihovim hadisima. El-Mismei kaže da je Jezid rekao: “Koliko mi je poznato, u njemu stoji: “... niti će se farbati kanom.” Harun je dodao i ovo: “... niti će oblačiti ukrašenu odjeću, osim odjeću od pamučnog konca.”

عَنْ هِشَامٍ - وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ الْحَرَّاجِ -
عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُحِدُ الْمَرْأَةُ فَوْقَ
ثَلَاثِ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ فَإِنَّهَا تُحِدُ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ
أَشْهُرٍ وَعَشْرًا وَلَا تَلْبَسُ نَوْبًا مَضْبُوعًا
إِلَّا نَوْبَ عَضْبٍ وَلَا تَكْتَجِلُ وَلَا تَمَسُّ
طَيِّبًا إِلَّا أَدْنَى طَهْرَتِهَا إِذَا طَهَّرَتْ مِنْ
حَيْضِهَا يُبْنَدَةٌ مِنْ قُنْطَرٍ أَوْ أَظْفَارٍ قَالَ
يَعْقُوبُ مَكَانَ عَضْبٍ إِلَّا مَغْسُولًا وَزَادَ
يَعْقُوبُ وَلَا تَخْتَضِبُ.

٢٣٠٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَمَالِكُ
بْنُ عَبْدِ الْوَالِيدِ الْمِصْمَعِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا يَزِيدُ
بْنُ هَارُونَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ
عَطِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِهَذَا الْحَدِيثِ، وَلَيْسَ فِي تَمَامِ حَدِيثِهِمَا.
قَالَ الْمِصْمَعِيُّ: قَالَ يَزِيدُ: وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ
فِيهِ وَلَا تَخْتَضِبُ وَزَادَ فِيهِ هَارُونُ وَلَا تَلْبَسُ
نَوْبًا مَضْبُوعًا إِلَّا نَوْبَ عَضْبٍ.

⁷³⁸ Kust i zafr su dvije mirišljave biljke.

⁷³⁹ Većina učenjaka smatra da ženi dok žali muža nije dozvoljeno oblačiti žutu odjeću ili uopće odjeću u boji. Ona će tokom četiri mjeseca i deset dana uglavnom nositi crnu odjeću Malik i Eš-Šafi to, pak, dopuštaju. Kod ovog propisa treba uzeti u obzir običaje u nekoj sredini, kao što je kod nas običaj da crnu odjeću (crninu) oblače samo nemuslimanke (primj. rec). Također joj nije dozvoljeno podvlačiti surmu, parfemisati se, farbati se ili na bilo koji način ukrašavati čime bi mogla na sebe skrenuti pažnju.

2304. ISPRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, kog je obavijestio Jahja b. Ebu Bukejr, prenijevši od Ibrahima b. Tahmana, on od Budejla, on od El-Hasana b. Muslima, on od Safije bint Šejbe, ona od Ummu Seleme – Poslanikove supuge – da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Žena kojoj umre muž (dok za njim žali) neće oblačiti žutu odjeću, niti će oblačiti odjeću oker boje, niti će nositi nakit, niti će se farbati, niti će surmu podvlačiti.”⁷⁴⁰

2305. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Mahremea, on od svoga oca, da je El-Mugire b. ed-Dahhak kazao: “Obavijestila me je Ummu Hakim bint Esid, prenijevši od svoje majke, da joj je umro muž, a nju su boljele oči, pa je podvlačila surmu (zvanu) Džela.” – Ahmed veli: “Tačno je: Džilaskom surmom.” – “Onda je poslala svoju štičenicu da upita Ummu Selemu o tome. Ummu Seleme je rekla: ‘Ne podvlači surmu, osim u velikoj nuždi – ako ti dotuži bol, stavlja surmu noću, a danju je izbriši. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ušao kod mene kada je umro Ebu Seleme. Bila sam stavila na oči sok (od aloje). Vidjevši to, on me upita: ‘Šta je to, Ummu Selema?’ ‘Sok od aloje, ne miriše.’ – odgovorih, a on reče: ‘On uljepšava lice, pa ga stavlja samo noću, a danju ga skini. Nemoj mazati kosu parfemom niti kanom, to je farbanje.’ Rekoh: ‘Allahov Poslaniče, a šta mogu

٢٣٠٤. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ حَدَّثَنِي بُدَيْلٌ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنِ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: الْمَتَوَقَّى عَنْهَا زَوْجَهَا لَا تَلْبَسُ الْمُعْضَمَرَّ مِنَ الْقِيَابِ، وَلَا الْمَسْمُومَةَ وَلَا الْحَرِيَّ وَلَا تَحْتَضِبُ وَلَا تَكْتَحِلُ.

٢٣٠٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهَبٍ أَخْبَرَنِي عُمَرَةُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ الصَّخَّالِ يَقُولُ: أَخْبَرْتَنِي أُمُّ حَكِيمٍ بِنْتُ أَسِيدٍ عَنْ أُمِّهَا أَنَّ زَوْجَهَا تُوُفِّيَ وَكَانَتْ تَشْتَكِي عَيْنَيْهَا فَتَكْتَحِلُ بِالْجِلَاءِ - قَالَ أَحْمَدُ الصَّوَابُ بِكُحْلِ الْجِلَاءِ - فَأَرْسَلَتْ مَوْلَاةَ لَهَا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَسَأَلَتْهَا عَنْ كُحْلِ الْجِلَاءِ، فَقَالَتْ لَا تَكْتَحِلِي بِهِ إِلَّا مِنْ أَمْرٍ لَا بُدَّ مِنْهُ يَشْتَدُّ عَلَيْكَ فَتَكْتَحِلِينَ بِاللَّبْلِيِّ وَتَمْسُجِيئَهُ بِالنَّهَارِ ثُمَّ قَالَتْ عِنْدَ ذَلِكَ أُمُّ سَلَمَةَ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَ أَبُو سَلَمَةَ وَقَدْ جَعَلْتُ عَلَى عَيْنِي صَبْرًا فَقَالَ: مَا هَذَا يَا أُمَّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ: إِنَّمَا هُوَ صَبْرٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ فِيهِ طِيبٌ. قَالَ: إِنَّهُ يَشُبُّ الْوَجْهَ فَلَا تَجْعَلِيهِ إِلَّا بِاللَّبْلِيِّ وَتَنْزِعِيئَهُ بِالنَّهَارِ وَلَا تَمْتَشِطِي بِالطِّيبِ وَلَا

⁷⁴⁰ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

stavljeni na glavu?’ ‘Lotos.’ – odgovori on – ‘Njime trljaj glavu.’”⁷⁴¹

47. O iddetu/obaveznom roku čekanja za trudnicu

2306. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Mehri, kog je obavijestio Ibn Vehb, prenijevši od Junusa, on od Ibn Šihaba, da je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbeov otac pisao Omeru b. Abdullahu b. el-Erkamu ez-Zuhriju, naredivši mu da ode kod Subej'e bint el-Haris el-Eslemijje i da je upita o njenom slučaju i o onome šta joj je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s., vezano za to. Omer b. Abdullah je pisao Abdullahu b. Utbeu, obavještavajući ga da ga je obavijestila Subej'a bint el-Haris da je bila udata za Sa'da b. Havlu, a on je bio jedan od potomaka Amira b. Luejja, i jedan od učesnika Bedra, koji je umro za vrijeme Oprosnog hadža, a ona se porodila ubrzo nakon njegove smrti. Nakon nekog perioda ukrasila se za proscu. Kod nje je ušao Ebus-Senabil b. Ba'kek, čovjek iz plemena Benu Abdudhar, i rekao joj: ‘Šta je to? Vidim da si se ukasila za proscu. Tako mi Allaha, nećeš se udati dok ne prođe četiri mjeseca i deset dana.’ ‘Kad mi je to rekao’ – veli Subej'a – ‘predveče sam se obukla i otišla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga upitam o tome. On mi objasni da je moj obavezni rok čekanja istekao čim

بِالْحَيْضَاءِ فَإِنَّهُ خِضَابٌ. قَالَتْ: فُلْتُ: يَا بَيَّ شَيْءٍ أَمْتَشِطُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ بِالسُّدْرِ تُغْلِفِينَ بِهِ رَأْسَكَ.

٤٧. بَاب فِي عِدَّةِ الْحَامِلِ

٣٠٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمَهْرِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عَبِيدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ أَنَّ أَبَاهُ كَتَبَ إِلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَرْقَمِ الرَّهْزَرِيِّ يَأْمُرُهُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَى سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ الْأَسْلَمِيَّةِ فَيَسْأَلَهَا عَنْ حَدِيثِهَا، وَعَمَّا قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ اسْتَفْتَيْتَهُ، فَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ يُخْبِرُهُ أَنَّ سُبَيْعَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتَ سَعْدِ بْنِ حَوْلَةَ وَهُوَ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَهُوَ مِنْ شَهَدِ بَدْرًا، فَتَوَوَّعَتْ عَنْهَا فِي حَجَّةِ الْوَلَدِ وَهِيَ حَامِلٌ فَلَمْ تَنْشَبْ أَنْ وَضَعَتْ حَمْلَهَا بَعْدَ وَقَائِهِ، فَلَمَّا تَعَلَّتْ مِنْ نِقَاسِهَا تَجَمَّلَتْ لِلْخُطَّابِ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا أَبُو السَّنَائِلِ بْنُ بَعْكَكٍ - رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ النَّارِ - فَقَالَ لَهَا: مَا لِي أَرَاكِ مُتَجَمِّلَةً لَعَلَّكَ تَرْتَجِحِينَ السَّكَاحَ؟ إِنَّكَ وَاللَّهِ مَا أَنْتِ بِنَاكِحٍ حَتَّى تَمُرَّ عَلَيْكَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ. قَالَتْ سُبَيْعَةُ: فَلَمَّا قَالَ لِي ذَلِكَ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي حِينَ أَمْسَيْتُ فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ

⁷⁴¹ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

sam se porodila i dozvoli mi da se udam ukoliko to želim.”⁷⁴²

Ibn Šihab kaže: “Ne vidim nikakve smetnje da se uda odmah nakon što rodi, iako je još u postporodajnom periodu, s tim što joj muž neće prilaziti dok se ne očisti (nakon isteka tog perioda).”

2307. ISPRIČALI SU NAM Osman b. Ebu Šejbe (i Muhammed b. el-Ala). A ispričao nam je i Muhammed b. el-Ala. Osman je kazao: “Ispričao nam je...”, a Ibnul-Ala je kazao: “Obavijestio nas je Ebu Muavija.” Njih je obavijestio El-A'meš, prenijevši od Muslima, a on od Mesruka, da je Abdullah kazao: “Ko će se sa mnom složiti da prokunemo onoga ko protivrječi istini da je kratka sura En-Nisa (Et-Talak) objavljena nakon što je objavljeno (da poček ženi kojoj umre muž traje) četiri mjeseca i deset dana.”⁷⁴³

48. O iddetu/obaveznom čekanju robinje nakon smrti njenog gospodara

2308. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu je ispričao Muhammed b. Džaffer. A obavijestio nas je i Ibnul-Musenna,

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَتْهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَقْتَنِي بِأَنِّي قَدْ حَلَلْتُ حِينَ وَضَعْتُ حَمْلِي، وَأَمَرَنِي بِالتَّرْوِيجِ إِنْ بَنَيْتِي.

قَالَ ابْنُ شَهَابٍ وَلَا أَرَى بَأْسًا أَنْ تَتَرَوَّجَ حِينَ وَضَعْتَ وَإِنْ كَانَتْ فِي دَوْمِهَا غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَفْرُبُهَا زَوْجُهَا حَتَّى تَطْلُغَ.

٣٠٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ عُثْمَانُ حَدَّثَنَا وَقَالَ ابْنُ الْعَلَاءِ أَخْبَرَنَا أَبُو مَعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: مَنْ سَاءَ لَأَعْنَتُهُ لَأَنْزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ الْفُضْرَى بَعْدَ الْأَرْبَعَةِ الْأَشْهُرِ وَعَشْرًا.

٤٨. بَابُ فِي عِدَّةِ أُمِّ الْوَالِدِ

٣٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُمْ ح. وَحَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ مَطْرِ عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيَوَةَ عَنْ

⁷⁴² Ovaj hadis jasno ukazuje na to da poček trudnice nakon smrti njenog muža traje dok ne rodi. Ona se odmah nakon porođaja može udati. Isto je potvrđeno i u 4. ajetu sure Et-Talak: *Trudne žene čekaju sve dok ne rode.*

⁷⁴³ Ovim se želi reći da je sura Et-Talak, u kojoj je ajet: *Trudne žene čekaju sve dok ne rode* objavljena poslije sure El-Bekare: *Žene su dužne da čekaju četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa.* Ovo znači da spomenuti ajet iz sure Et-Talak, precizira vrijeme čekanja trudnica nakon smrti njihovih muževa, dok spomenuti ajet sure El-Bekare precizira vrijeme čekanja žena koje nisu trudne nakon smrti muževa.

prenijevši od Abdul-A'laa, on od Seida, on od Metara, on od Redžaa b. Hajvea, a on od Kabisea b. Zuvejba, da je Amr b. el-As kazao: “Ne činite nam nejasnim sunnet (Ibnul-Musenna kaže: sunnet našeg Vjerovjesnika, s.a.v.s.) da je žena dužna čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti njenog muža, tj. robinja (poslije smrti njenog gospodara).”⁷⁴⁴

49. Muž se neće vraćati ženi koju je pustio tri puta, sve dok se ne uda za drugog čovjeka

2309. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A'meša, on od Ibrahima, on od El-Esveda, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan o tome da li je čovjeku, ako je tri puta pustio ženu, pa se ona udala za drugog i on se odvojio od nje, a onda je pustio prije nego su spolno općili – ta žena dozvoljena.” Aiša kaže da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Nije dozvoljena prvom mužu sve dotle dok ne osjeti slast drugoga, i dok taj ne osjeti njenu slast.”⁷⁴⁵

قَبِيصَةَ بْنِ دُوَيْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: لَا تُلَبَّسُوا عَلَيْنَا سُنَّةَ قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى سُنَّةَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَّةُ الْمَتَوَفَّى عَنْهَا أَرْبَعَةٌ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ يَغْنِي أُمَّ الْوَلَدِ.

٤٩. بَابُ الْمَبْنُوتَةِ لَا يَرْجِعُ إِلَيْهَا زَوْجُهَا حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ

٢٣٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنِ عَائِشَةَ قَالَتْ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلٍ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ - يَغْنِي ثَلَاثًا - فَتَزَوَّجَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ فَدَخَلَ بِهَا ثُمَّ طَلَّقَهَا قَبْلَ أَنْ يُوَاقِعَهَا، أَتَحِلُّ لِرِزْوَجِهَا الْأَوَّلِ؟ قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَحِلُّ لِلأَوَّلِ حَتَّى تَذُوقَ عُسَيْلَةَ الْآخِرِ وَتَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا.

⁷⁴⁴ Koliko će čekati robinja nakon smrti njenog muža ili gospodara, sporno je među islamskim učenjacima. El-Evzai, Ishak b. Rahevejh, Seid b. el-Musejjeb, Seid b. Džubejr, El-Hasan el-Basri i Ibn Sirin smatraju da će, poput slobodne žene, čekati četiri mjeseca i deset dana. Sufjan es-Sevri, En-Nehai Alija b. Ebu Talib, Mes'ud i hanefijski učenjaci smatraju da će čekati tri mjeseca pranja. Malik b. Enes, Ahmed b. Hanbel i Eš-Šafii smatraju da će čekati jedno mjesечно pranje.

⁷⁴⁵ Svi autori ga bilježe u *El-Kutubus-sitten*.

50. O bludu kao velikom grijehu

2310. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, kog je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mensura, on od Ebu Vaila, a on od Amra b. Šurahbila, da je Abdullah kazao: “Upitao sam Allahovog Poslanika koji grijeh je najveći. Rekao mi je: ‘Da Allahu, Koji te je stvorio, pripišeš druga.’ Upitah: ‘A poslije njega?’ ‘Da ubiješ svoje dijete bojeći se da jede s tobom.’ – odgovori Poslanik, a ja opet upitah: ‘Koji onda?’ Reče: ‘Da učiniš blud sa ženom svoga susjeda.’ Pa je Uzvišeni Allah objavio potvrdu Vjerovjesnikovih riječi: ...i oni koji se, mimo Allaha, drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi, iskusit će kaznu. (El-Furkan, 68)”

2311. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Ibrahim, prenijevši od Hadžadža, on od Ibn Džurejdža, ovaj od Ebuz-Zubejra, da je Džabir b. Abdullah rekao: “Jedna siromašna robinja dođe nekom ensariji i reče: ‘Moj gospodar me primorava na blud.’, pa je povodom toga objavljeno: *I ne nagonite robinje svoje da se bludom bave.* (En-Nur, 33)”

2312. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio Mu'temir, prenijevši od svoga oca: ...a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti.

Seid b. Ebul-Hasan kaže: “Oprostit će im zato što su na to bile primorane.”

٥٠. بَابُ فِي تَعْظِيمِ الزَّانَا

٣٣١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرْحَبِيلَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَاءً وَهُوَ خَلْقَكَ. قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ. قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: أَنْ تَزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ. قَالَ: وَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى تَصْدِيقَ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾ الْآيَةَ.

٣٣١١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: جَاءَتْ مِسْكِينَةٌ لِيُعْضِيَ الْأَنْصَارِ فَقَالَتْ إِنَّ سَيِّدِي يُكْرِهُنِي عَلَى الْبِغَاءِ فَتَزَلْ فِي ذَلِكَ ﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ﴾.

٣٣١٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ ﴿وَمَنْ يُكْرِهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ قَالَ: قَالَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ غَفُورٌ لَهُنَّ الْمَكْرَهَاتِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

POGLAVLJA O POSTU

1. Obaveznost posta

2313. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed b. Šebbuje, kog je obavijestio Ali b. Husejn b. Vakid, prenijevši od svoga oca, on od Jezida en-Nahvija, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa: “*O vjernici, propisuje vam se post, kao što je bio propisan onima prije vas.* (El-Bekare, 183) Ljudi su u Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme prakticirali da, kada klanjaju jaciju, sebi zabranjuju hranu, piće i odnos sa ženama. Postili bi sve do sljedeće noći. Jedan čovjek je sebi učinio nasilje jer je, nakon što je klanjao jaciju, imao spolni odnos sa ženom, a nije iftario. Uzvišeni Allah im je htio olakšati (njima a i ostalima), te je rekao: *Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore.* (El-Bekare, 187) To je ta korist i olakšica koju je Allah pružio ljudima.”⁷⁴⁶

2314. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali b. Nasr el-Džehdamijj, prenijevši od Ebu Ahmeda, on od Israila, ovaj od Ebu Ishaka, a on od El-Beraa: “Ukoliko bi neki

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الصَّوْمِ

١. بَابُ مَبْدِئِ فَرَضِ الصَّيَامِ

٢٣١٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ شَبُّوَيْهِ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ وَاكِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدِ التَّخَوِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ» فَكَانَ النَّاسُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّوْا الْعَتَمَةَ حَرَّمَ عَلَيْهِمُ الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ وَالنِّسَاءَ وَصَامُوا إِلَى الْقَابِلَةِ، فَأَخْتَانَ رَجُلٌ نَفْسَهُ فَجَامَعَ امْرَأَتَهُ وَقَدْ صَلَّى الْعِشَاءَ وَلَمْ يُفْطِرْ، فَأَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَجْعَلَ ذَلِكَ يُسْرًا لِمَنْ بَقِيَ وَرُخْصَةً وَمَنْفَعَةً، فَقَالَ: سُبْحَانَهُ «عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ» الْآيَةَ وَكَانَ هَذَا مِمَّا نَفَعَ اللَّهُ بِهِ النَّاسَ وَرَخَّصَ لَهُمْ وَيَسَّرَ.

٢٣١٤. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ نَصْرِ الْجَهْمِزِيِّ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ:

⁷⁴⁶ U senedu ovoga hadisa je Ali b. Husejn koji je, prema El-Munzirijevom mišljenju, slab prenosilac.

čovjek postio i zaspao prije iftara, cijelu noć i sutrašnji dan do večeri ne bi ništa jeo. Jednog dana je Sirme b. Kajs el-Ensari postio. Pred iftar je upitao ženu: 'Imaš li šta od hrane?' 'Nemam,' – odgovori ona – ali ću otići da potražim. Pošto je cijeli dan radio, umor ga savlada i on zaspao. Ugledavši ga, žena reče: 'Teško tebi!' Kad je sutradan bilo oko pola dana, on se, radeći na zemlji, onesvijesti. To su rekli Vjerovjesniku, s.a.v.s., te je tim povodom objavljen ajet: *Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; i: Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore.*⁷⁴⁷

2. Derogacija riječi Uzvišenog:

Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane

2315. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Bekr b. Mudar, prenijevši od Amra b. el-Harisa, on od Bukejra, on od Jezida, Selemeovog šticićenika, a on od Selemea b. el-Ekvea: "Kada je objavljen ajet: *Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane.* (El-Bekare,

كَانَ الرَّجُلُ إِذَا صَامَ فَنَامَ لَمْ يَأْكُلْ إِلَى مِثْلِهَا، وَإِنَّ صِرْمَةَ بِنَ قَبِيْسِ الْأَنْصَارِيَّ أَتَى أَمْرَأَتَهُ وَكَانَ صَائِمًا فَقَالَ: عِنْدَكَ شَيْءٌ، قَالَتْ: لَا لَعَلِّي أَذْهَبُ فَأَطْلُبُ لَكَ شَيْئًا، فَذَهَبَتْ وَعَلَبَتْهُ عَيْنُهُ فَجَاءَتْ فَقَالَتْ خَبِيَّةَ لَكَ، فَلَمْ يَنْتَصِفِ النَّهَارَ حَتَّى عُثِيَ عَلَيْهِ، وَكَانَ يَعْمَلُ يَوْمَهُ فِي أَرْضِهِ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَرَلَّتْ ﴿أَجَلٌ لَكُمْ لَيْلَةٌ الصَّيَامِ الرَّثِّ إِلَى نِسَائِكُمْ قَرَأَ إِلَى قَوْلِهِ مِنَ الْقَجْرِ﴾.

۲. بَابُ نَسْخِ قَوْلِهِ تَعَالَى ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ﴾

۳۱۵. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بَكْرٌ يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى سَلَمَةَ عَنْ سَلَمَةَ بِنِ الْأَكْوَعِ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ آيَةُ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامَ مَسْكِينٍ﴾ كَانَ مِنْ أَرَادَ مِنَّا

⁷⁴⁷ Ovo je dio 187. ajeta sure El-Bekare. On u cjelosti glasi: *Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama. One su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približavajte im se! Eto, tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili.*

184), ko od njih nije htio da posti, ne bi postio, nego bi se otkupio, sve dok nije objavljen dio ajeta⁷⁴⁸ poslije njega kojim je ovaj dio derogiran.”

2316. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, kog je obavijestio Ali b. Husejn, prenijevši od svog oca, on od Jezida en-Nahvija, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa: “*Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane. Ko je od nas htio da ne posti, ne bi postio, nego bi se otkupio nahranivši jednog siromaha, a onda je Uzvišeni rekao: A ko drage volje da više, za njega je bolje. A bolje vam je, neka znate, da postite. Rekao je i: Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti. (El-Bekare, 185)*”

3. O onima koji smatraju da je ovaj ajet ostao i dalje važeći za starce i trudnice

2317. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Eban, prenijevši od Katadea, on od Ikrima, da je Ibn Abbas kazao: “*Ovaj ajet (onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane) ostao je važeći za trudnicu i dojilju.*”

2318. ISPRIČAO NAM JE Ibnul-Musenna, kog je obavijestio Ibn Ebu Adijj, prenijevši od Seida, on od Katadea, on od Urvea, on od Seida b. Džubejra, da je Ibn Abbas za ajet: *Onima koji ga jedva podnose – otkup*

أَنْ يُفِطِرَ وَيَفْتَدِيَ فَعَلَ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ آيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا فَنَسَخْتَهَا.

٣١٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ التَّحَوِيّ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامَ مِسْكِينٍ﴾ فَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمْ أَنْ يَفْتَدِيَ بِطَعَامِ مِسْكِينٍ افْتَدَى وَتَمَّ لَهُ صَوْمُهُ فَقَالَ: ﴿فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ﴾ وَقَالَ: ﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾.

٣. بَابُ مَنْ قَالَ هِيَ مُثَبَّتَةٌ

لِلشَّيْخِ وَالْحَبَلِيِّ

٣١٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ عِكْرَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: أُثْبِتَتْ لِلْحَبَلِيِّ وَالْمَرَضِيِّ.

٣١٨. حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَزْرَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ

⁷⁴⁸ To je ovaj dio: *A ko drage volje da više, za njega je bolje. A bolje vam je, neka znate, da postite.*

je da jednog siromaha nahrane – rekao da je on ostao važiti, kao povlastica, za starca i staricu koji jedva podnose post. Oni mogu mrsiti i za svaki propušteni dan posta nahraniti po jednog siromaha. Također je ostao kao povlastica za trudnicu i dojilju, ukoliko strahuju da im post može naškoditi.”

Ebu Davud kaže: “Ako strahuju za svoju djecu, onda mogu mrsiti, a za svaki dan nahraniti siromaha.”

4. O tome da mjesec može imati i dvadeset i devet dana

2319. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od El-Esveda b. Kajsa, on od Seida b. Amra b. Seida b. el-Asa, a on od Ibn Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Mi smo neuk narod, ne znamo ni pisati ni računati. Mjesec može trajati i ovoliko i ovoliko, i ovoliko dana.” Sulejman je treći put podvio jedan prst, što znači dvadeset devet i trideset.”⁷⁴⁹

2320. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud el-Ateki, kog je obavijestio Ham-mad, prenijevši od Ejuba, on od Nafia, da je Ibn Omer kazao: “Mjesec može imati i dvadeset i devet dana, zato nemojte počinjati sa postom dok ne ugledate mladač i nemojte završavati s postom dok ga ne ugledate. Ukoliko bude oblačno vrijeme, postite trideset dana. Kad bi bio dvadeset

مَسْكِينٍ ۚ قَالَ كَانَتْ رُحْصَةً لِلشَّيْخِ
الْكَبِيرِ وَالْمَرْأَةِ الْكَبِيرَةِ وَهُمَا يُطَبِقَانِ
الصَّيَامَ أَنْ يُفْطِرَا وَيُطْعِمَا مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ
مَسْكِينًا وَالْحَبْلَ وَالْمَرْضِعُ إِذَا خَافَتَا
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَعْنِي عَلَى أَوْلَادِهِمَا أَنْفَرَتَا
وَأَطْعَمَتَا.

٤. بَابُ الشَّهْرِ يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ

٢٣١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا
شُعْبَةُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَبِيْسٍ عَنْ سَعِيدِ
بْنِ عَمْرِو يَعْنِي ابْنَ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ
عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ لَا نَكْتُبُ
وَلَا نَحْسِبُ الشَّهْرَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا
وَخَنَسَ سُلَيْمَانُ أَصْبَعَهُ فِي الثَّالِثَةِ يَعْنِي
تِسْعًا وَعِشْرِينَ وَثَلَاثِينَ.

٢٣٢٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيُّ
حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ
ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ فَلَا
تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ وَلَا تُفْطِرُوا حَتَّى تَرَوْهُ
فَإِنْ غَمَّ عَلَيْكُمْ فَأَقْدُرُوا لَهُ ثَلَاثِينَ.
قَالَ: فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا كَانَ شَعْبَانَ

⁷⁴⁹ Ovo znači da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pokazao tri puta prstima obje ruke, s tim što je kod trećeg pokazivanja podvio jedan prst pokazavši samo devet prstiju.

deveti dan šabana, Ibn Omer bi naredio da se (pred večer) posmatra mladač, pa ako bi bio viđen, sutradan bi postio, a ako ne bi bio viđen, a nije ni oblačno ni kišovito, sutradan ne bi postio. A ako ne bi bio viđen, a bude oblačno i kišovito, sutradan bi postio.”

Nafi kaže: “Ibn Omer bi mrsio sa ljudima, a ne bi se držao ovog računanja.”⁷⁵⁰

2321. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade, kog je obavijestio Abdulvehhab, prenijevši od Ejuba da je Omer b. Abdulaziz pisao stanovnicima Basre: “Do nas je doprlo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.” – (a onda je spomenuo) poput Ibn Omerovog hadisa od Vjerovjesnika, s.a.v.s., dodavši: “Najbolji način određivanja broja dana mjeseca (ramazana) je: kad vidimo mladač (trideseti dan šabana), da postimo dok ne upotpunimo trideset dana ramazana, osim u slučaju kada ljudi ugledaju mladač prije tridesetog dana šabana.”

2322. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Menia, prenijevši od Ibn Ebu Zaidea, on od Isaa b. Dinara, on od svoga oca, on od Amra b. el-Harisa b. Ebu Dirara, da je Ibn Mes'ud kazao: “Od (ramazana) koje smo ispostili sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., više je bilo onih koji su imali po dvadeset i devet nego onih sa po trideset dana.”⁷⁵¹

تِسْعًا وَعَشْرِينَ نَظَرَ لَهُ فَإِنْ رُئِيَ فَذَلِكَ وَإِنْ لَمْ يَرَوْهُ لَمْ يَحُلْ دُونَ مَنْظَرِهِ سَحَابٌ وَلَا قَتْرَةٌ أَصْبَحَ مُفْطِرًا فَإِنْ حَالَ دُونَ مَنْظَرِهِ سَحَابٌ أَوْ قَتْرَةٌ أَصْبَحَ صَائِمًا. قَالَ: فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُفْطِرُ مَعَ النَّاسِ وَلَا يَأْخُذُ بِهَذَا الْحِسَابِ.

٢٣٢١. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنِي أَيُّوبُ قَالَ كَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ إِلَى أَهْلِ الْبَصْرَةِ بَلَّغْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَادَ: وَإِنْ أَحْسَنَ مَا يُغْدَرُ لَهُ أَنَا إِذَا رَأَيْنَا هِلَالَ شَعْبَانَ لِكُنَّا وَكُنَّا فَالصَّوْمُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لِكُنَّا وَكُنَّا إِلَّا أَنْ تَرَوْا الْهِلَالَ قَبْلَ ذَلِكَ.

٢٣٢٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ عَنْ ابْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عِيْسَى بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي صِرَارٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: لَمَّا صُنِمَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِسْعًا وَعَشْرِينَ أَكْثَرَ مِنَّا صُنِمَا مَعَهُ ثَلَاثِينَ.

⁷⁵⁰ Dakle, Abdullah b. Omer bi postio sumnjivi dan (jevmuš-šek) ukoliko bi bilo oblačno i kišovito, a ne bi ga postio ukoliko bi trideseti dan šabana bio vedar. On bi završio s postom kada i ostali ljudi, a ne bi zbog oblačnosti upotpunio trideset dana ramazana ukoliko se ne bi vidio mladač.

⁷⁵¹ Iz spomenutih hadisa zaključujemo da lunarni mjesec može imati dvadeset i

2323. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jezid b. Zurej'a, prenijevši od Halida el-Hazzajja, on od Abdurrahmana b. Ebu Bekra, on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "Dva mjeseca za koje se vezuju dva praznika: ramazan i zul-hidždže, neće (oba u jednoj godini) imati umanjen broj dana."⁷⁵²

5. Ako se pogriješi u pogledu mlađaka

2324. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd, kog je obavijestio Hammad u Ejjubovom hadisu od Muhammeda b. el-Munkedira, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "Ramazanski bajram počinje od dana kada završite post, a Kurbanški na dan kada koljete kurbane. Cijeli Arefat je mjesto za stajanje, a cijela Mina je mjesto za klanje kurbanda. Svaki dio Mekke je mjesto za klanje kurbanda, a sva Muzdelifa je mjesto za stajanje."⁷⁵³

٤٣٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَنَّ يَزِيدَ بْنَ زُرَيْعٍ حَدَّثَهُمْ حَدَّثَنَا خَالِدُ الْحَذَّاءُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: شَهْرًا عِيدًا لَا يَنْقُصَانِ رَمَضَانُ وَذُو الْحِجَّةِ.

٥. بَاب إِذَا أَخْطَأَ الْقَوْمُ الْهَلَالَ

٤٣٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ فِي حَدِيثِ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ قَالَ: وَفُطِرْكُمْ يَوْمَ تُفْطِرُونَ وَأَضْحَاكُمْ يَوْمَ تُضْحُونَ وَكُلُّ عَرَفَةَ مَوْقِفٌ وَكُلُّ مِثَى مَنَحَرٍ وَكُلُّ فِجَاجٍ مَكَّةَ مَنَحَرٌ وَكُلُّ جَمْعٍ مَوْقِفٌ.

devet, a može i trideset dana. Mjeseci češće imaju po dvadeset i devet dana.

Ibn Hadžer el-Askalani veli da neki hafizi hadisa ističu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u životu ispostio ukupno devet ramazana. Od njih devet, samo su dva imala po trideset, dok su svi ostali imali po dvadeset i devet dana.

Nevevi tvrdi da po dva, tri, ili četiri mjeseca uzastopno mogu imati smanjen broj (po dvadeset i devet dana); preko četiri ne mogu.

⁷⁵² To znači da, ako je te godine ramazan imao dvadeset i devet dana, zul-hidždže će imati trideset, i obratno: ako je ramazan imao trideset, zul-hidždže će imati dvadeset i devet. Dakle, u jednoj godini oba ova mjeseca neće imati po dvadeset i devet dana.

⁷⁵³ Ovaj hadis ima sljedeće značenje: Ramazanski bajram će početi od dana kada prestanete postiti, svejedno da li ste vidjeli mlađak ili niste, ili ste upotpunili trideset dana ramazana, dok je Kurban-bajram onoga dana kada budete klali kurbane – 10.

6. Šta će se činiti ukoliko se mlađak zbog oblačnosti ne bude vidio

2325. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Muavije b. Saliha, on od Abdullaha b. Ebu Kajsja, a on od Aiše: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je više pazio na šaban nego na druge mjesece, a onda bi postio do viđenja mlađaka na kraju ramazana. Ako ga ne bi vidio, namirio bi trideset dana (šabana) i tek onda bi počeo s postom.”

2326. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabah el-Bezzaz, kog je obavijestio Džerir b. Abdulhamid ed-Dabbijj, prenijevši od Mensura b. el-Mu'temera, on od Rib'ijja b. Hiraša, a on od Huzejfea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne počinjite s postom dok ne ugledate mlađak ili ne upotpunite trideset dana (šabana). Onda postite sve dok ne ugledate mlađak ili ne namirite trideset dana (ramazana).”⁷⁵⁴

٦. بَاب إِذَا أُغْمِيَ الشَّهْرُ

٢٣٢٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَفَّظُ مِنْ شَعْبَانَ مَا لَا يَتَحَفَّظُ مِنْ غَيْرِهِ، ثُمَّ يَصُومُ لِرُؤْيِيَةِ رَمَضَانَ فَإِنْ غَمَّ عَلَيْهِ عَدَّ ثَلَاثِينَ يَوْمًا ثُمَّ صَامَ.

٢٣٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الصَّبِيُّ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ عَنْ رَبِيعِ بْنِ جَرَّاشٍ عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُقَدِّمُوا الشَّهْرَ حَتَّى تَرَوْا الْهِلَالَ أَوْ تُكْمِلُوا الْعِدَّةَ ثُمَّ صُومُوا حَتَّى تَرَوْا الْهِلَالَ أَوْ تُكْمِلُوا الْعِدَّةَ.

zul-hidždžeta, svjedno da li ste vidjeli mlađak prilikom završetka mjeseca zul-ka'dea ili ste upotpunili trideset dana toga mjeseca. El-Hattabi kaže: “Ukoliko bi se ljudili trudili da vide mlađak, ali ga ne budu vidjeli i upotpune post trideset dana, a kasnije ustanove da je ramazan trajao dvadeset i devet dana, neće imati grijeha što su postili prvi dan Bajrama. Također, ukoliko se budu trudili da vide mlađak na početku zul-hidždžeta, pa ga ne vide, pa upotpune trideset dana zul-ka'dea, neće biti grijehni ukoliko ustanove da su na Arefatu stajali dan kasnije.

⁷⁵⁴ U ovim hadisima Allahov Poslanik, s.a.v.s., je postavio pravilo po kom se treba ravnati kod utvrđivanja početka i završetka ramazanskog posta. On počinje nakon što se vidi mlađak posljednje noći mjeseca šabana, a završava viđenjem mlađaka posljednje noći mjeseca ramazana. S obzirom na to da se u to doba mlađak posmatrao

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga Sufjan i drugi od Mensura, on od Rib’ijja, a on od nekog ashaba, a nije spomenuo Huzejfeovo ime.”

**7. O riječima onih koji kažu:
“Ukoliko ne vidite mladak,
postite trideset dana.”**

2327. ISPRIČAO NAM JE El-Hasan b. Ali, kog je obavijestio Husejn od Zaide, prenijevši od Simaka, on od Ikrima, a on od Ibn Abbasa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Nemojte postiti dan ili dva dana prije početka (ramazana), osim ako to nije post koji je neko ranije započeo.⁷⁵⁵ Ne počinjte postiti dok ne ugledate mladak, a onda postite sve dotle dok ga ponovo ne ugledate. A ukoliko bude oblačno, pa

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ سُفْيَانُ وَعَمِيرُ عَنْ
مَنْصُورٍ عَنْ رَبِيعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُسَمَّ
حَدِيثَهُ.

٧. بَابٌ مَنِ قَالَ فَإِنْ غَمَّ
عَلَيْكُمْ فَصُومُوا ثَلَاثِينَ

٢٣٢٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا
حُسَيْنٌ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ سِمَاكِ عَنْ
عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا
تُقَدِّمُوا الشَّهْرَ بِصِيَامِ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ
إِلَّا أَنْ يَكُونَ شَيْءٌ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ
وَلَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ ثُمَّ صُومُوا حَتَّى
تَرَوْهُ فَإِنْ حَالَ دُونَهُ غَمَامَةٌ فَأَبْتُوا

golim okom, bilo ga je teško vidjeti kada je oblačno. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kao alternativno rješenje u tim situacijama, kao pravilo za utvrđivanje početka i završetka ramazana, odredio da se mjesec šaban upotpuni sa trideset dana, kada je riječ o početku posta, odnosno trideset dana ramazana, kada se radi o završetku posta.

Danas bi se za utvrđivanje početka i završetka ramazana trebalo koristiti svim naučnim pomagalima koja mogu koristiti da se tačno odredi početak i kraj mjeseca.

⁷⁵⁵ U ovom hadisu Allahov Poslanik, a.s., zabranjuje da se dan ili dva pred početak ramazana posti. Zbog čega je to učinio, sporno je među učenjacima. Neki od njih vele da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., to učinio kako bi oni koji su postili šaban malo predahnuli i skupili snage za ramazan. Neki kažu – da bi se razdvojio post šabana, koji je nafila, od ramazanskog posta, koji je farz. Neki, pak, vele da je to učinio kako taj propis ne bi bio doveden u pitanje, pošto je propis da ramazanski post i počinje i završava sa viđenjem mladaka. Dozvoljeno je postiti i dan-dva prije ramazana ukoliko je neko ranije započeo sa napaštanjem propuštenog posta, ili sa postom zavjetnog posta, ili, pak, posta kefareta, pa taj započeti post u kontinuitetu bude trajao sve do ramazana.

ga ne možete vidjeti, ispostite trideset dana, a onda prekinite s postom. Mjesec može imati i dvadeset i devet dana.”⁷⁵⁶

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga i Hatim b. Ebu Sagire, Šu’be i El-Hasan b. Salih od Simaka u istom značenju, s tim što nisu kazali: ‘...a onda prekinite s postom.’”

Ebu Davud kaže: “On je Hatim b. Muslim b. Ebu Sagire, a Ebu Sagire je muž njegove majke.”

8. O postu pred početak ramazana

2328. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Sabita, on od Mutarrifa, on od Imrana b. Husajna i Seida el-Džurejrija, on od Ebul-Alaa, on od Mutarrifa, a on od Imrana b. Husajna: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitao nekog čovjeka: ‘Jesi li išta postio od posljednjih dana šabana?’ ‘Ne.’ – odgovori, a on reče: ‘Kad prođe ramazan, posti jedan dan umjesto toga.’” Jedan od njih je rekao: “Posti dva dana umjesto toga.”⁷⁵⁷

الْعِدَّةُ ثَلَاثِينَ. ثُمَّ أَفْطَرُوا وَالشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ وَشُعْبَةُ وَالْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ سِمَاكِ بِمَعْنَاهُ لَمْ يَقُولُوا ثُمَّ أَفْطَرُوا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهُوَ حَاتِمُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ وَأَبُو صَغِيرَةَ زَوْجُ أُمِّهِ.

٨. بَابُ فِي التَّقَدُّمِ

٢٣٢٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَسَعِيدِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ: هَلْ صُمْتَ مِنْ شَهْرِ شَعْبَانَ شَيْئًا؟ قَالَ: لَا. قَالَ: فَإِذَا أَفْطَرْتَ فَصُمْ يَوْمًا وَقَالَ أَحَدُهُمَا يَوْمَيْنِ.

⁷⁵⁶ Ovaj hadis je odgovor i na dileme koje su, u pogledu razlike oko završetka ramazana i nastupanja bajrama, prisutne kod mnogih, i kod nas i kod drugih evropskih zemalja u odnosu na Saudijsku Arabiju i druge islamske zemlje.

U zemljama u kojima se mladač može vidjeti, završetak ramazana je onda kada se ugleda mladač. U zemljama u kojima se, zbog stalne oblačnosti, naročito zimi, mladač ne može vidjeti, bajram nastupa nakon što se upotpuni trideset dana posta. Prema mišljenju dr. Jusufa Karadavija, muslimani tih zemalja neće se ravnati prema Saudijskoj Arabiji i islamskim zemljama, nego su dužni namiriti trideset dana posta, što je u skladu sa ovim hadisom.

⁷⁵⁷ Ranije smo spomenuli Ibn Abbasov hadis u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio postiti dan ili dva pred početak ramazana: “Nemojte postiti dan ili dva dana prije početka (ramazana), osim ako to nije započeti post.” Očito da

2329. ISPRIČAO NAM JE Ibrahim b. el-Ala ez-Zubejdi iz svoje knjige, prenijevši od El-Velida b. Muslima, on od Abdullaha b. el-Alaa, ovaj od Ebul-Ezhera el-Mugirea b. Fevrea: “Muavija je ustao na brežuljku Mishal, na kapiji Himsa, i rekao: ‘O ljudi, mi smo tada vidjeli mlađak šabana, a ja bijah počeo sa postom prije ramazana. Zato ko želi, neka posti prije ramazana.’ Tad ustade Malik b. Hebire es-Sebe’ijj i upita: ‘Muavija, jesi li to čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ili je to tvoje mišljenje?’ Reče: ‘Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je kazao: ‘Postite mjesec, njegov početak i njegov kraj.’”⁷⁵⁸

2330. ISPRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdurrahman ed-Dimeški, prenijevši od El-Velida, da je Ebu Amr el-Evzai rekao da riječ *sirruhu* znači: *njegov početak*.⁷⁵⁹

2331. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abdulvahid, kog je obavijestio Ebu Mushir, da je Seid b. Abdulaziz govorio: “Riječ *sirruhu* znači: *njegov početak*.”

Ebu Davud kaže: “Neki kažu da riječ *sirruhu* znači: *njegovu sredinu*, a neki da znači: *njegov kraj*.”

٢٣٢٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْعَلَاءِ الرَّبِيعِيُّ مِنْ كِتَابِهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي الْأَزْهَرِ الْمُغِيرَةِ بْنِ قَرْوَةَ قَالَ: قَامَ مُعَاوِيَةَ فِي النَّاسِ بِدَيْرِ مَنْحَلِ الَّذِي عَلَى بَابِ حِمصَ فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا قَدْ رَأَيْنَا الْهَيْلَالَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَأَنَا مُتَقَدِّمٌ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَفْعَلَهُ فَلْيَفْعَلْهُ قَالَ: فَقَامَ إِلَيْهِ مَالِكُ بْنُ هُبَيْرَةَ السَّبَيْئِيُّ فَقَالَ: يَا مُعَاوِيَةَ أَتَيْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْ سَمِيتَ مِنْ رَأْيِكَ؟ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: صُومُوا الشَّهْرَ وَسِرَّهُ.

٢٣٣٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدَّمَشْقِيُّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ قَالَ الْوَلِيدُ سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو يَعْغِي الْأَوْزَاعِيَّ يَقُولُ: سِرَّهُ أَوْلُهُ.

٢٣٣١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَالِيدِ حَدَّثَنَا أَبُو مُسْهِرٍ قَالَ كَانَ سَعِيدٌ يَعْغِي ابْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَقُولُ: سِرَّهُ أَوْلُهُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَالَ بَعْضُهُمْ سِرَّهُ وَسَطُهُ وَقَالُوا آخِرُهُ.

se u ovom hadisu radi o zavjetnom postu koji je čovjek trebao dovršiti prije ramazana, ili se radi o postu koji je od prije prakticao postiti u ovo vrijeme, pa ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., podstiče da ga obavi, tako da nema kolizije između ovih hadisa.

⁷⁵⁸ Abadi kaže da se ovo odnosi na svaki mjesec. Po njegovom mišljenju, mustehab je od svakog mjeseca postiti po nekoliko dana, na početku i na kraju.

⁷⁵⁹ Abadi se ne slaže sa El-Evzaijevim tumačenjem ove riječi. On smatra da riječ *sirruhu* znači: *njegov kraj*.

9. Kada se mlađak u jednoj zemlji vidi noć prije nego u drugim zemljama

2332. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Ismail b. Džafer, prenijevši od Muhammeda b. Ebu Harmelea, da je Ummul-Fadl bint el-Haris poslala Kurejba u Šam do Muavije. On kaže: “Otišao sam u Šam i obavio naše poslove. Dok sam bio u Šamu, posmatran je mlađak radi (početka) ramazana, i vidjeli smo ga uoči petka. Pred kraj mjeseca sam stigao u Medinu. Ibn Abbas me upita: ‘Kad ste vidjeli mlađak?’ Rekoh: ‘Ja sam ga vidio uoči petka.’ ‘Ti si ga lično vidio?’ – upita on. ‘Da, vidio sam ga i ja i drugi ljudi, te su (sutrada) postili, a postio je i Muavija.’ ‘Mi smo ga’ – veli Ibn Abbas – ‘vidjeli uoči subote i postit ćemo dok ne upotpunimo trideset dana, ili dok ga ne ugledamo.’ Rekoh: ‘Zar vam nije dovoljno to što ga je vidio Muavija i što je postio?’ ‘Ne,’ – odgovori on – ‘tako nam je naredio Allahov Poslanik, s.a.v.s.’”⁷⁶⁰

٩. بَاب إِذَا رُئِيَ الْهَلَالُ فِي بَلَدٍ قَبْلَ الْآخَرِينَ بِبَلَدِهِ

٢٣٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بِنِيعِ بْنِ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَزْمَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ ابْنَةَ الْحَارِثِ بَعَثَتْهُ إِلَى مُعَاوِيَةَ بِالشَّامِ قَالَ فَقَدِمْتُ الشَّامَ فَقَضَيْتُ حَاجَتَهَا فَاسْتَهَلَّ رَمَضَانَ وَأَنَا بِالشَّامِ فَرَأَيْتَا الْهَلَالَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ثُمَّ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ الشَّهْرِ فَسَأَلَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ ثُمَّ ذَكَرَ الْهَلَالَ، فَقَالَ: مَتَى رَأَيْتُمُ الْهَلَالَ؟ قُلْتُ: رَأَيْتُهُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ، قَالَ: أَنْتَ رَأَيْتَهُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. وَرَأَى النَّاسُ وَصَامُوا وَصَامَ مُعَاوِيَةُ، قَالَ: لَكِنَّا رَأَيْنَاهُ لَيْلَةَ السَّبْتِ، فَلَا نَسْأَلُ نَصُومَهُ حَتَّى نُكْمِلَ الثَّلَاثِينَ أَوْ نَرَاهُ، فَقُلْتُ: أَفَلَا تَكْتَفِي بِرُؤْيَا مُعَاوِيَةَ وَصِيَامِهِ؟ قَالَ: لَا هَكَذَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

⁷⁶⁰ Iz ovog hadisa zaključujemo da će svaka zemlja i pokrajina počinjati i završavati post onda kada ugleda mlađak. To što je mlađak, noć prije ili noć kasnije, viđen u drugoj zemlji, ne obavezuje stanovnike ostalih zemalja da se prema njoj ravnaju. Ovako misle Ibn Abbas, El-Kasim b. Muhammed, Salim b. Abdullah b. Omer, Ikrime i Ishak b. Rahivejh. Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed, Malik, Ahmed b. Hanbel i Eš-Šafii, pak, smatraju da će se ostale zemlje ravnati prema njima i ako su zapostili dan kasnije u odnosu na stanovnike zemlje u kojoj je viđen mlađak, dužni su taj dan napostiti. Eš-Ševkani smatra da je Ibn Abbasovo mišljenje ispravnije, jer je utemeljeno na hadisu u kome je Ibn Abbas rekao: “Ovako nam je naredio Allahov Poslanik, s.a.v.s.”

2333. ISPRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Muaz, kog je obavijestio njegov otac, prenijevši od El-Eš'asa, a on od El-Hasana u vezi nekog čovjeka koji se našao u jednoj od pokrajina i koji je postio u ponedjeljak. Dva čovjeka su tvrdila da su vidjeli mladač uoči nedjelje. "Čovjek iz te pokrajine i drugi ljudi iz nje neće nadoknađivati dan posta, osim ako saznaju da su muslimani u ostalim krajevima postili u nedjelju. U tom slučaju, nadoknadit će taj dan."

10. O tome da je pokuđeno postiti jevmuš-šek/sumnjivi dan⁷⁶¹

2334. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, kog je obavijestio Ebu Halid el-Ahmer,⁷⁶² prenijevši od Amra b. Kajsa, on od Ebu Ishaka, a on od Silea,⁷⁶³ koji je kazao: "Jednog sumnjivog dana (uoči ramazana) bili smo kod Ammara (b. Jasira).⁷⁶⁴ On iznese pečenu ovcu, a neki ljudi se odmakoše. Ammar reče: 'Ko bude postio ovaj dan, taj je protivrječio Ebu Kasimu, s.a.v.s.'⁷⁶⁵

٢٣٣٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَشْعَثُ عَنِ الْحُسَيْنِ فِي رَجُلٍ كَانَ يَبْضِرُ مِنَ الْأَمْصَارِ قَصَامَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَشَهِدَ رَجُلَانِ أَنَّهُمَا رَأَيَا الْهَلَالَ لَيْلَةَ الْأَحَدِ فَقَالَ: لَا يَقْضِي ذَلِكَ الْيَوْمَ الرَّجُلُ وَلَا أَهْلُ مِضْرِهِ إِلَّا أَنْ يَعْلَمُوا أَنَّ أَهْلَ مِضْرٍ مِنَ أَمْصَارِ الْمُسْلِمِينَ قَدْ صَامُوا يَوْمَ الْأَحَدِ فَيَقْضُوهُ.

١٠. بَابُ كَرَاهِيَةِ صَوْمِ يَوْمِ الشَّكِّ

٢٣٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صَلَةَ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَمَّارٍ فِي الْيَوْمِ الَّذِي يُشَكُّ فِيهِ، فَأَتَى بِسَاءَةٍ فَتَنَحَّى بَعْضُ الْقَوْمِ فَقَالَ عَمَّارٌ مَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمِ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

⁷⁶¹ Sumnjivim danom se smatra trideseti dan šabana ukoliko se, zbog oblačnosti, prethodne noći nije mogao vidjeti mladač. Naziva se sumnjivim zbog toga što nije sigurno da li je tog dana nastupio mjesec ramazan ili nije.

⁷⁶² Ebu Halidu el-Ahmeru je ime Sulejman b. Hajjan el-Ezdi el-Kufi. Kao ravija je iskren, s tim što je bio sklon greškama kod prenošenja hadisa. Pripadao je osmoj generaciji ravija hadisa.

⁷⁶³ Sile b. Zufer el-Kufi el-Abesi je poznati tabiin.

⁷⁶⁴ Ammar b. Jasir je poznati ashab. Poginuo je u Bici na Sifinu 37. godine po Hidžri.

⁷⁶⁵ Ebu Kasim je Muhammed, s.a.v.s. Ovaj nadimak je dobio po sinu Kasimu.

11. O onome ko sastavi šaban sa ramazanom

2335. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, kog je obavijestio Hišam, prenijevši od Jahjaa b. Ebu Kesira, on od Ebu Selemea, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ne počinjte post ramazana dan ili dva prije, osim ako to nije uobičajeni post. U tom slučaju, neka posti taj dan.”⁷⁶⁶

2336. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Muhammed b. Džafer, prenijevši od Šu’bea, on od Tevbea el-Anberija, on od Muhammeda b. Ibrahim, on od Ebu Selemea, a on od Ummu Seleme da Vjerovjesnik, s.a.v.s, pored ramazana, nijedan mjesec nije postio u cjelosti, osim šabana. Njega bi sastavio sa ramazanom.”⁷⁶⁷

12. O pokuđenosti toga

2337. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid da je Abdulaziz b. Muhammed kazao: “Abbad b. Kesir je došao u Medinu. Prišao je

Muhammed, s.a.v.s., je rekao: “Nemojte postiti dan ili dva pred sami ramazan.” Neki učenjaci, poput Malika b. Enesa, El-Evzaija, Ebu Hanife, Ebu Jusufa i Muhammeda, smatraju da je pokuđeno postiti sumnjivi dan ukoliko se zanijeti kao post ramazana. Međutim, ukoliko se zanijeti kao post šabana, prema njihovom mišljenju, dozvoljeno je. Ahmed b. Hanbel i Ishak b. Rahevejh dopuštaju da se on posti i kao dan ramazana, dok neki, poput Ikrimea i Ammara, smatraju da ga je mekruh postiti i kao dan ramazana i kao dan šabana, o čemu nedvosmisleno govori i ovaj hadis.

⁷⁶⁶ Ovaj hadis su u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi autori.

⁷⁶⁷ Bilježe ga Et-Tirmizi u *Džami’u* i En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

١١. بَابُ فَيَمَنْ يَصِلُ شَعْبَانَ بِرَمَضَانَ

٢٣٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُقَدِّمُوا صَوْمَ رَمَضَانَ بِيَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ صَوْمٌ يَصُومُهُ رَجُلٌ فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الصَّوْمَ.

٢٣٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَصُومُ مِنْ السَّنَةِ شَهْرًا تَامًا إِلَّا شَعْبَانَ يَصِلُهُ بِرَمَضَانَ.

١٢. بَابُ فِي كِرَاهِيَةِ ذَلِكَ

٢٣٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ: قَدِمَ عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الْمَدِينَةَ فَمَالَ إِلَى مَجْلِسِ الْعَلَاءِ فَأَخَذَ بِيَدِهِ

kružoku El-Alaa. On ga uze za ruku i posadi u kružok, a onda reče: ‘Allahu moj, ovaj priča od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: ‘**Kad nastupi polovina šabana, nemojte postiti.**’ El-Ala reče: ‘Allahu moj, ovo mi je ispričao moj otac, prenijevši od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s.’”⁷⁶⁸

Ebu Davud kaže: “Prenijeli su ga Es-Sevri, Šibl b. el-Ala, Ebu Umejs i Zuhejr b. Muhammed od El-Alaa. Abdurrahman ga nije ispričao. Upitao sam Ahmeda: ‘Zašto?’ On reče: ‘Jer je on imao kod sebe hadis u kome je stajalo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., sastavljao šaban sa ramazanom, a on je od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenio suprotno tome.’ Ovo što je kod mene nije u suprotnosti sa tim. Takvo nešto su drugi prenijeli, a ne El-Ala od njegovog oca.”

13. O svjedočenju dvojice da su vidjeli mlađak ševvala

2338. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim Ebu Jahja el-Bezzaz, kog je obavijestio Seid b. Sulejman, prenijevši od Abbada, on od Ebu Malika el-Ešdžeija, ovaj od Husejna b. el-Harisa el-Džedelija – iz plemena Džediletu Kajsa, da je gradonačelnik Mekke jednom prilikom održao govor, kazavši: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je obavezao da sa obredima hadža počinjemo kada vidimo mlađak (zul-hidžea). Ukoliko

فَأَقَامَهُ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَنْتَصَفَ شَعْبَانَ فَلَا تَصُومُوا فَقَالَ الْعَلَاءُ: اللَّهُمَّ إِنَّ أَبِي حَدَّثَنِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ الْقَوْرِيُّ وَيَسِيبُ بْنُ الْعَلَاءِ وَأَبُو عَمَيْسٍ وَزُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَلَاءِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لَا يُحَدِّثُ بِهِ فُلْتُ لِأَخِي لِمَ قَالَ لِأَخِي كَأَنَّ عِنْدَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصِلُ شَعْبَانَ بِرَمَضَانَ وَقَالَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِلَافَهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَيْسَ هَذَا عِنْدِي خِلَافَهُ وَلَمْ يَجِيءْ بِهِ غَيْرُ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِيهِ.

۱۳. بَابُ شَهَادَةِ رَجُلَيْنِ

عَلَى رُؤْيَةِ هِلَالِ شَوَالٍ

۴۳۳۸. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَبُو يَحْيَى الْبَرَّازُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْحَارِثِ الْجَدِيلِيِّ - مِنْ جَدِيلَةَ قَيْسٍ أَنَّ أَمِيرَ مَكَّةَ حَظَبَ ثُمَّ قَالَ: عَهْدَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ تَنْسُكَ لِلرُّؤْيَةِ، فَإِنْ لَمْ تَرَهُ وَتَشْهَدُ شَاهِدًا عَدِلَ

⁷⁶⁸ Ali el-Kari smatra da je u ovom hadisu zabrana upotrijebljena u smislu blažeg mekruha, a ne u smislu harama. Razlog zbog kog Vjerovjesnik, s.a.v.s., ne preporučuje svojim sljedbenicima post u drugoj polovini šabana je da ne bi fizički oslabili, pa bi im to moglo otežavati ramazanski post.

ga mi i ne vidimo, a posvjedoče nam dva poštena čovjeka (da su ga vidjeli), počet ćemo sa obredima hadža na temelju njihovih svjedočenja.’ Upitao sam El-Husejna b. el-Harisa ko je gradonačelnik Mekke. ‘Ne znam.’ – odgovorio je. Nakon toga me sreo i rekao: ‘Gradonačelnik Mekke je El-Haris b. Hatib, brat Muhammeda b. Hatiba.’ Zatim je gradonačelnik Mekke rekao: ‘Među vama je čovjek koji (o ovome) od Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s., zna više od mene. On je ovome⁷⁶⁹ prisustvovao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.’, i pokaza na jednog čovjeka. Upitao sam šejha pored mene ko je onaj čovjek na kog je gradonačelnik pokazao. On reče: ‘To je Abdullah b. Omer. I istinu je kazao, jer on (o tome), uz Allahovu pomoć, zna više od njega.’ (Abdullah b. Omer) je rekao: ‘To nam je naredio Allahov Poslanik, s.a.v.s.’⁷⁷⁰

2339. ISPRIČALI SU NAM Musedded i Halef b. Hišam el-Mukri, kog je obavijestio Ebu Avane, a njega Mensur, prenijevši od Rib’ijja b. Hiraša, a on od nekog ashaba: “Ljudi su se razili o posljednjem danu ramazana, pa su došla dva beduina i posvjedočila kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da se pojavio mlađak sinoć navečer, pa je Allahov Poslanik naredio ljudima da se

فَسَكَّنَا بِشَهَادَتِهِمَا. فَسَأَلْتُ الْحُسَيْنَ بْنَ الْحَارِثِ: مَنْ أَمِيرُ مَكَّةَ؟ قَالَ: لَا أَدْرِي. ثُمَّ لَقَيْتَنِي بَعْدَ فَقَالَ: هُوَ الْحَارِثُ بْنُ حَاطِبٍ أَخُو مُحَمَّدِ بْنِ حَاطِبٍ، ثُمَّ قَالَ الْأَمِيرُ: إِنَّ فِيكُمْ مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ مِنِّي. وَشَهِدَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى رَجُلٍ قَالَ الْحُسَيْنُ: فَقُلْتُ لَيْسَ بِيَدِهِ إِلَى جَنْبِي: مَنْ هَذَا الَّذِي أَوْمَأَ إِلَيْهِ الْأَمِيرُ؟ قَالَ: هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو وَصَدَقَ كَمَا أَعْلَمَ بِاللَّهِ مِنْهُ فَقَالَ: بِذَلِكَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

٢٣٣٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ وَخَلْفُ بْنُ هِشَامٍ الْمُقْرِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رَبِيعِ بْنِ جَرَّاشٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اخْتَلَفَ النَّاسُ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ رَمَضَانَ، فَقَدِمَ أَعْرَابِيَّانِ فَشَهِدَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّهِ لِأَهْلًا الْهِلَالَ أَمْسَ عَشِيَّةً، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ أَنْ

⁷⁶⁹ Tj. prisustvovao je sa njim obredima hadža.

⁷⁷⁰ Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da se na osnovu svjedočenja dvojice poštenih ljudi o viđenju mlađaka zul-hidždžeta može otpočeti sa obredima hadža, kao što se može i početi i prestati sa postom na temelju svjedočenja dvojice ljudi o viđenju mlađaka ramazana, odnosno ševvala.

iftare.” Halef je dodao: “...i da porane na musalu (radi klanjanja bajrama).”

14. O svjedočenju jednog čovjeka da je vidio mladač ramazana

2340. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Bekkar b. er-Rejjan, kog je obavijestio El-Velid b. Ebu Sevr. A ispričao nam je i El-Hasan b. Ali, prenijevši od El-Husejna el-Dža'fija, on od Zaidea, isti smisao, on od Simaka, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: “Neki beduin dođe Vjerovjesniku, s.a.v.s., i reče: ‘Vidio sam mladač.’ El-Hasan je dodao: ‘ramazana.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga upita: ‘A svjedočiš li ti da je samo Allah bog?’ ‘Da, svjedočim.’ – odgovori on. ‘A svjedočiš li da je Muhammed Allahov poslanik?’ ‘Da.’ – reče on, a (Vjerovjesnik) kaza: ‘Bilale, obavijesti svijet da (od) sutra poste.’”⁷⁷¹

2341. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od

يُفْطِرُوا زَادَ خَلْفَ فِي حَدِيثِهِ وَأَنْ يَغْدُوا
إِلَى مُصَلَّاهُمْ.

١٤. بَاب فِي شَهَادَةِ الْوَاحِدِ
عَلَى رُؤْيَةِ هِلَالِ رَمَضَانَ

٣٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ بْنُ الرَّيَّانِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ يَعْنِي ابْنَ أَبِي ثَوْرٍ. وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ - يَعْنِي الْجُعْفِيُّ - عَنْ زَائِدَةَ الْمَعْنَى عَنْ سِمَاكِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ الْهَيْلَالَ قَالَ الْحَسَنُ فِي حَدِيثِهِ يَعْنِي رَمَضَانَ فَقَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: يَا بِلَالُ أَدِّنْ فِي النَّاسِ فَلْيُصُومُوا عَدًّا.

٣٤١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ عِكْرِمَةَ

⁷⁷¹ Ovaj hadis je dokaz da se početak ramazana može ustanoviti na osnovu svjedočenja jednog čovjeka da je vidio mladač. Uslov je da je svjedok dosljedan u primjeni islama. Ovakav stav zastupaju Ibn Mubarek, Eš-Šafi, Ahmed b. Hanbel, Ebu Hanife i većina ostalih učenjaka.

Ishak, Malik b. Enes, Lejs, El-Evzai i Sufjan es-Sevri smatraju da se početak ramazana može ustanoviti na osnovu svjedočenja najmanje dva čovjeka. Oni ovakvo mišljenje temelje na hadisu Abdurrahmana b. Zejda b. el-Hattaba, koji je, govoreći o sumnjivom danu, kazao: “Družio sam se sa ashabima, a i oni su mi pričali da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Počnite postiti kada ugledate mladač, a i završite s postom kada ga ugledate. Prema njemu se ravnajte i kod utvrđivanja Kurban-bajrama. Ukoliko bude oblačno, onda postite trideset dana. A kada posvjedoče dva muslimana, možete i počinjati i prestajati s postom.’” (Nesai i Ahmed)

Simaka b. Harba, a on od Ikrimea: “Jednom prilikom su posumnjali da se pojavio mladač ramazana i naumili da ne ustaju na sehur i da sutradan ne poste. Tad je došao neki beduin iz nekog kamenjara i posvjedočio da je vidio mladač. Dovedoše ga Vjerovjesniku, s.a.v.s., koji ga upita: ‘Svjedočiš li da je samo Allah bog i da sam ja Allahov poslanik?’ ‘Svjedočim.’ – odgovori on. Potom je posvjedočio da je vidio mladač, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredi Bilalu da oglasi ljudima da ujutru ustanu i da zaposte.”

Ebu Davud kaže: “Prenijela ga je skupina od Simaka, a on od Ikrimea, kao mursel-hadis, i niko drugi, osim Hammada b. Selemea, nije spominjao ustajanje.”

2342. ISPRIČALI SU NAM Mahmud b. Halid i Abdullah b. Abdurrahman es-Semerikandi, čiji smo hadis bolje upamtili, prenijevši od Mervana b. Muhammeda, on od Abdullaha b. Vehba, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Salima, on od Ebu Bekra b. Nafia, on od svoga oca, a on od Ibn Omera: “Ljudi su posmatrali mladač. Ja sam obavijestio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da sam ga vidio, pa je on počeo s postom i naredio drugima da poste.”

15. O potvrđi sehura⁷⁷²

2343. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdullah b. Mubarek, prenijevši od Musaa b. Alija b. Rebaha, on

أَنَّهُمْ شَكُّوا فِي هِلَالٍ رَمَضَانَ مَرَّةً فَأَرَادُوا أَنْ لَا يَتَّعَمُوا وَلَا يَصُومُوا فَجَاءَ أَحْرَابِيٌّ مِنَ الْحِزْرِ فَشَهِدَ أَنَّهُ رَأَى الْهِلَالَ فَأَتَى بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَشَهِدَ أَنَّهُ رَأَى الْهِلَالَ، فَأَمَرَ بِإِلَالَةٍ فَتَادَى فِي النَّاسِ أَنْ يَتَّعَمُوا وَأَنْ يَصُومُوا.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ جَمَاعَةٌ عَنْ سَيَّالٍ عَنْ عِكْرِمَةَ مُرْسَلًا وَلَمْ يَذْكَرِ الْقِيَامَ أَحَدًا إِلَّا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ.

٤٣٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّمُرْقَانِيُّ وَأَنَا لِحَدِيثِهِ أَتَقَنَّ قَالَا حَدَّثَنَا مَرْوَانُ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهَبٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ نَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: تَرَأَى النَّاسَ الْهِلَالَ فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي رَأَيْتُهُ فَصَامَهُ وَأَمَرَ النَّاسَ بِصِيَامِهِ.

١٥. بَابُ فِي تَوْكِيدِ السُّحُورِ

٤٣٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ بْنِ رَبِيعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي قَبَيْسٍ مَوْلَى عُمَيْرِ بْنِ

⁷⁷² Sehurom se naziva jelo pred zoru, u ramazanu.

od svoga oca, on od Ebu Kajsa, šticienika Amra b. el-Asa, a on od Amra b. el-Asa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Razlika između našeg posta i posta ostalih sljedbenika Knjiga je u jelu na sehur.”⁷⁷³

16. O onome koji je sehur nazvao doručkom

2344. ISPRIČAO NAM JE Amr b. Muhammed en-Nakid, kog je obavijestio Hammad b. Halid el-Hajjat, prenijevši od Muavije b. Saliha, on od Junusa b. Sejfa, on od El-Harisa b. Zijada, on od Ebu Ruhma, da je El-Irbad b. Sarije kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je pozvao na sehur u ramazanu, rekavši: ‘Dođi na blagoslovljeni doručak.’”⁷⁷⁴

2345. ISPRIČAO NAM JE Ebu Davud, kog je obavijestio Omer b. el-Hasan b. Ibrahim, prenijevši od Muhammeda b. el-Vezira Ebul-Mutarrafa, on od Muhammeda b. Musaa, ovaj od Seida el-Makburija, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Hurme su divan sehur vjerniku.”

الْعَاصِمُ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِمِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ فُضْلَ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحْرِ.

١٦. بَابُ مَنْ سَمَّى السَّحُورَ الْغَدَاءَ

٢٣٤٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ الْحَيَّاطُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ سَيْفٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي رَهْمٍ عَنِ الْعِرْبَادِيِّ بْنِ سَارِيَةَ قَالَ: دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى السَّحُورِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ: هَلُمَّ إِلَى الْغَدَاءِ الْمُبَارَكِ.

٢٣٤٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ أَبُو الْمُطَرِّفِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبِرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نِعَمَ سَحُورِ الْمُؤْمِنِ التَّمْرُ.

⁷⁷³ Uzvišeni Allah je sljedbenicima ranije objavljenih Knjiga zabranio jelo nakon što legnu spavati, pa do sutradan naveče. Sljedbenicima islama je to dozvolio, iako je u samom početku to i njima bilo zabranjeno. Ovaj hadis su zabilježili i Muslim u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁷⁴ Ovaj hadis je zabilježio i En-Nesai u *Sunenu*. U njegovom senedu je El-Haris b. Zijad. Za njega je Ebu Omer en-Nemri rekao da je slab i nedovoljno poznat prenosilac hadisa.

17. Vrijeme sehura

2346. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Abdullaha b. Sevadea el-Kušejrija, on od svoga oca, on od Semurea b. Džunduba kada je, držeći govor, kazao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neka nikoga od vas Bilalov ezan ne spriječi od sehurskog jela, niti bjelina na horizontu koja je ovakva, sve dok se ne proširi.”⁷⁷⁵

2347. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, a njega Et-Tejmijj. Isto nam je ispričao Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Zuhejr, prenijevši od Sulejmana et-Tejmijja, a on od Ebu Osmana, a on od Abdullaha b. Mes’uda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neka nikog od vas Bilalov ezan ne spriječi od sehurskog jela, jer on uči ezan (ili je kazao: on poziva) da bi se vratio onaj koji je još na noćnom namazu ili da bi se probudio onaj koji još spava. Nije zora kada kaže ovako.” Musedded kaže: “Jahja je skupio svoju šaku da bi pokazao ovako – ispružio je dva kažiprsta.”⁷⁷⁶

١٧. بَابُ وَقْتِ السُّحُورِ

٣٣٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَوَادَةَ الْقُشَيْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ سَمُرَةَ بْنَ جُنْدُبٍ يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَمْنَعَنَّ مِنْ سُحُورِكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ وَلَا بَيَاضُ الْأَفْقِ الَّذِي هَكَذَا حَتَّى يَسْتَطِيرَ.

٣٣٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ الْقَيْسِيِّ ح. وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الْقَيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدَكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ مِنْ سُحُورِهِ فَإِنَّهُ يُؤَدِّنُ أَوْ قَالَ يَنَادِي لِيَرْجِعَ قَائِمُكُمْ وَيَنْتَبِهَ نَائِمُكُمْ وَلَيْسَ الْفَجْرُ أَنْ يَقُولَ: هَكَذَا. قَالَ مُسَدَّدٌ وَجَمَعَ يَحْيَى كَفَيْهِ حَتَّى يَقُولَ: هَكَذَا، وَمَدَّ يَحْيَى بِأَصْبُعَيْهِ السَّبَابَتَيْنِ.

⁷⁷⁵ U Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., vrijeme je prakticirano da se uz ramazan, a i izvan ramazana, ujutru uče dva ezana. Prvi je učen prije zore, i njime su se upozoravali oni koji su izišli izvan kuće radi noćnog namaza da se vraćaju i pripremaju za sabah-namaz, koji će uskoro doći, i budili oni koji su još spavali da se polahko pripremaju za sabah. Zato Allahov Poslanik, s.a.v.s., i kaže: “Ne prekidajte sa jelom na sehuru kada čujete prvi ezan, jer tada još nije nastupila zora.”

⁷⁷⁶ Ovim je aludirao na praskozorje i zoru. Praskozorje se javlja ranije i dolazi vertikalno, dok se zora javlja kasnije i dolazi horizontalno. Zora se uzima kao mjerilo za početak posta. Ovaj hadis su zabilježili El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai

2348. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Isa, kog je obavijestio Mulazim b. Amr,⁷⁷⁷ prenijevši od Abdullaha b. Nu'mana,⁷⁷⁸ on od Kajsa b. Talka, ovaj od svoga oca, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jedite i pijte i ne uzbuđujte se zbog praskozorja. Jedite i pijte sve dotle dok vam se ne ukaže rumenilo."

Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis su prenijeli samo stanovnici Jemame."

2349. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Husajn b. Numejr. A obavijestio nas je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Ibn Idrisa, isti smisao, on od Husajna, ovaj od Eš-Šabija, a on od Adija b. Hatima: "Kada je objavljeno: *Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti*, uzeo sam bijeli i crni konop i stavio ih ispod svoga jastuka. Posmatrao sam ih i nisam mogao razlikovati (bijeli od crnog). To sam spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a on se nasmijao i rekao: 'Onda je tvoj jastuk veoma dug i širok (ako su ispod njega mogla stati dva konopa). Time se misli na noć i dan.'" Osman kaže: "Crni konac podrazumijeva noć, a bijeli dan."⁷⁷⁹

٢٣٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَيْسَى حَدَّثَنَا مُلَازِمُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الثُّعْمَانِ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ ظَلِيحٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا يَهْمَنَّكُمْ السَّاطِعُ الْمُضْعِدُ، فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَعْتَرِضَ لَكُمْ الْأَمْرُ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا مِمَّا تَقَرَّدَ بِهِ أَهْلُ الْيَمَامَةِ.

٢٣٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ. وَحَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ الْمَعْنَى عَنْ حُصَيْنِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾ قَالَ أَخَذْتُ عِقَالًا أَبْيَضَ وَعِقَالًا أَسْوَدَ، فَوَضَعْتُهُمَا تَحْتِ وَسَادَتِي، فَتَنَظَّرْتُ فَلَمْ أَتَبَيَّنْ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَحِكَ، فَقَالَ: إِنَّ وَسَادَكَ لَعَرِيضٌ طَوِيلٌ إِنَّمَا هُوَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ. وَقَالَ عُثْمَانُ: إِنَّمَا هُوَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ.

i Ibn Madže u *Sunenima*.

⁷⁷⁷ Mulazim b. Amr b. Abdullah b. Bedr Ebu Amr el-Jemami je iskren prenosilac. Pripadao je osmoj generaciji ravija hadisa.

⁷⁷⁸ Abdullah b. Nu'man es-Suhajmi el-Jemami je ocijenjen kao makbul/zadovoljava. Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa. Ibn Hibban ga smatra pouzdanim prenosiocem.

⁷⁷⁹ Ovaj hadis su u *El-Kutubus-sitteu* zabilježili svi autori, osim Ibn Madže.

18. O tome kad osoba čuje ezan, a posuda joj (iz koje jede) još u ruci

2350. ISPRIČAO NAM JE Abdulea'la b. Hammad, kog je obavijestio Hammad, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Selemea, a on od Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako neko čuje ezan, a posuda (iz koje jede) mu je u ruci, neka je ne ostavlja dok ne zadovolji svoju potrebu."⁷⁸⁰

19. Vrijeme postačevog iftara

2351. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Veki, prenijevši od Hišama. A obavijestio nas je i Musedded, prenijevši od Abdullaha b. Davuda, on od Hišama b. Urvea, isti smisao, on od svoga oca, ovaj od Asima b. Omera, a on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Kada se noć pojavi od ovuda, a dan ode tamo (Musedded je dodao: i sunce zađe) postaće se iftariti."

2352. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid, prenijevši od Sulejmana eš-Šejbanija, da je Abdullah b. Ebu Evfa rekao: "Putovali smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., a on je postio. Pošto sunce zađe, on reče: 'Bilale, sjaši i daj nam nešto s vodom.' Bilal reče: 'Sačekaj dok se smrkne.' 'Sjaši i daj nam nešto s vodom.' – kaza Poslanik, a Bilal će opet: 'Allahov

١٨. بَابُ الرَّجُلِ يَسْمَعُ النِّدَاءَ وَالْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ

٢٣٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا سَمِعَ أَحَدُكُمْ النَّدَاءَ وَالْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ فَلَا يَضَعُهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ مِنْهُ.

١٩. بَابُ وَقْتِ فِطْرِ الصَّائِمِ

٢٣٥١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ ح. وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ هِشَامِ التَّمَعِيِّ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا جَاءَ اللَّيْلُ مِنْ هَاهُنَا وَذَهَبَ النَّهَارُ مِنْ هَاهُنَا. زَادَ مُسَدَّدٌ: وَغَابَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ.

٢٣٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَّاحِدِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى يَقُولُ: سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ: يَا بِلَالُ، انْزِلْ فَاجِدْخَ لَنَا. قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمْسَيْتَ. قَالَ انْزِلْ فَاجِدْخَ لَنَا. قَالَ:

⁷⁸⁰ Ovdje se misli na prvi ezan. Dakle, ukoliko neko čuje prvi ezan, a još nije završio sa jelom, neka završi jer još nije nastupila zora.

Poslaniče, još se vidi.’ ‘Sjaši i daj nam nešto s vodom.’ – ponovo kaza Poslanik, te Bilal sjaha i pomiješa im nešto s vodom. Vjerovjesnik, s.a.v.s., se napi, a onda reče: ‘Kada vidite da je noć nastupila od ovuda’ – pokazavši prema istoku – ‘postaču je vrijeme da se iftari.’”

20. Lijepo je požuriti sa iftarom

2353. ISPRIČAO NAM JE Vehb b. Bekijje, prenijevši od Halida, on od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Selemea, on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ljudi će, uglavnom, dobro postupati sve dok budu žurili sa iftarom, jer jevreji i hrišćani kasne sa njim.”⁷⁸¹

2354. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od El-A’meša, on od Imarea b. Umejra, da je Ebu Atijje kazao: “Mesruk i ja smo ušli kod Aiše i rekli: ‘O Majko pravovjernih, dvojica Muhammedovih, s.a.v.s., ashaba (različito postupaju): jedan žuri sa iftarom, a žuri i sa namazom, dok drugi kasni sa iftarom, ali i sa namazom.’ ‘A ko od njih dvojice žuri i sa iftarom i sa namazom?’ – upita ona. ‘Abdullah (b. Mesud).’ – rekosmo, a ona na to kaza: “Tako je činio Allahov Poslanik, s.a.v.s.”⁷⁸²

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَلَيْنَا نَهَارًا. قَالَ: أَنْزِلْ فَأَجِدْخَ لَنَا، فَتَزَلَّ فَجَدَّحَ فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمْ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَاهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ وَأَشَارَ بِأَصْبُعِهِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ.

٢٠. بَاب مَا يُسْتَحَبُّ مِنْ تَعْجِيلِ الْفِطْرِ

٣٥٣. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ عَمْرِو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَزَالُ الدِّينُ ظَاهِرًا مَا عَجَّلَ النَّاسُ الْفِطْرَ لِأَنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى يُؤَخَّرُونَ.

٣٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي غَطِيَّةَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَا وَمَسْرُوقٌ فَقُلْنَا: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلَانِ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَحَدُهُمَا يُعَجِّلُ الْإِفْطَارَ وَيُعَجِّلُ الصَّلَاةَ وَالْآخَرُ يُؤَخَّرُ الْإِفْطَارَ وَيُؤَخَّرُ الصَّلَاةَ؟ قَالَتْ: أَيُّهُمَا يُعَجِّلُ الْإِفْطَارَ وَيُعَجِّلُ الصَّلَاةَ قُلْنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَتَ كَذَلِكَ كَانَ يَصْنَعُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

⁷⁸¹ Sunnet je da se ljudi, čim nastupi vrijeme iftara, omrse i da s iftarom ne čekaju dok se klanja akšam. Tako je postupao Muhammed, s.a.v.s., a i većina ashaba.

⁷⁸² Abdullah b. Mesud je postupio na ovaj način, jer je to u skladu sa sunnetom, dok je Ebu Musa postupio drugačije da bi pokazao da je i to dozvoljeno.

21. Čime je lijepo iftariti se

2355. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Abdulvahid b. Zijad, prenijevši od Asima el-Ahvela, on od Hafse bint Sirin, ona od Er-Rebbabe, a ona od Salmana b. Amira, svoga amidže, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neka se postač iftari hurmama. Ako ne nađe hurmi, onda vodom, jer je voda uistinu čista.”⁷⁸³

2356. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrezzak, prenijevši od Džafera b. Sulejmana, on od Sabita el-Bunanija, da je Enes b. Malik kazao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi se iftario sa nekoliko svježih hurmi prije nego bi klanjao (akšam). Ako ne bi imao svježih hurmi, onda bi se iftario suhim hurmama; a ako ne bi imao ni suhих hurmi, onda bi se iftario sa nekoliko gutljaja vode.”⁷⁸⁴

22. O riječima koje se izgovaraju prilikom iftara

2357. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Jahja Ebu Muhammed, kog

٤١. بَاب مَا يُفْطَرُ عَلَيْهِ

٢٣٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَّاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ غَاصِمِ الْأَخْوَلِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ غَامِرٍ عَمَّا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ صَائِمًا فَلْيُفْطِرْ عَلَى التَّمْرِ، فَإِنْ لَمْ يَجِدِ التَّمَرَ فَعَلَى الْمَاءِ فَإِنَّ الْمَاءَ طَهُورٌ.

٢٣٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ثَابِتُ الْبُنَائِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ عَلَى رُطَبَاتٍ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٌ فَعَلَى تَمْرَاتٍ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ حَسَا حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ.

٤٢. بَاب الْقَوْلِ عِنْدَ الْإِفْطَارِ

٢٣٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ يَحْيَى أَبُو مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ أَخْبَرَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ

⁷⁸³ Spomenuti hadis ukazuje na to da je onome ko ima hurmi mustehab da se iftari hurmama, a ako nema hurmi, onda je najefdalnije iftariti se čistom vodom. Bilježe ga i Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁸⁴ Iz hadisa koji je prenio Enes b. Malik vidi se da je najefdalnije iftariti se svježim zrelim hurmama. Ukoliko nema svježih zrelih hurmi, onda suhim hurmama, a ukoliko nema ni njih, onda vodom. U nekim predanjima se spominje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada bi se iftario svježim ili suhim hurmama, običavao pojesti po tri hurme, a ako bi to činio vodom, onda je imao običaj popiti po tri gutljaja.

je obavijestio Ali b. el-Hasan (El-Husejn), prenijevši od El-Husejna b. Vakida, da je Mervan b. Salim el-Mukaffe kazao: “Vidio sam Ibn Omera da je obuhvatio svoju bradu i da je odsjekao ono što je prelazilo šaku. Kada bi se Vjerovjesnik, s.a.v.s., htio iftariti, rekao bi: *Zehebez-zama'u vebteletil-uruku ve sebetel-edžru in šaellah/Nestalo je žeđi, pokvašene su vene i, inšallah, postignuta nagrada.*”⁷⁸⁵

2358. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Hušejm, prenijevši od Husajna, on od Muaza b. Zuhrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prilikom iftara govorio: *Allahumme leke sumtu ve ala rizkike eftartu/Allahu, u Tvoje ime sam postio i Tvojom sam se opskrbom iftario.*⁷⁸⁶

23. Ukoliko se neko iftari prije nego sunce zađe

2359. ISPRIČALI SU NAM Harun b. Abdullah i Muhammed b. el-Ala, sličan smisao, prenijevši od Ebu Usamea, on od Hišama b. Urvea, ovaj od Fatime bint el-Munzir, a ona od Esme bint Ebu Bekr: “Jednog oblačnog dana, u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., omrsili smo se, a onda se sunce pojavilo. Rekao sam Hišamu: ‘Je li im bilo naredeno da taj dan nadoknade?’ Rekao je: ‘Je li se moralo to uraditi?’”⁷⁸⁷

يَعْنِي ابْنُ سَالِمِ الْمُقَفَّعِ - قَالَ: رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقْبِضُ عَلَى لِحْيَتِهِ فَيَقْطَعُ مَا زَادَ عَلَى الْكَفِّ وَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتْ الْعُرُوقُ وَتَبَّتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

٢٣٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ زُهْرَةَ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ صُنْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ.

٢٣. بَابُ الْفِطْرِ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ

٢٣٥٩. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ الْمُعَنَّى قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أُسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ: أَفْطَرْنَا يَوْمًا فِي رَمَضَانَ فِي عَنِيمٍ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ. قَالَ أَبُو أُسَامَةَ قُلْتُ: لِهَيْشَامٍ أَمِيرُوا بِالْقَضَاءِ، قَالَ: وَيَدُّ مِنْ دَلِيلِكَ؟

⁷⁸⁵ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁸⁶ El-Munziri ovaj hadis smatra murselom.

⁷⁸⁷ Da li je onaj ko se iftari prije vremena misleći da je iftar, a onda se uspostavi da nije, dužan taj dan napostiti ili nije, sporno je među islamskim učenjacima. Većina

24. O spajanju posta⁷⁸⁸

2360. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Nafia, a on od Ibn Omera: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se spajaju (dani posta). 'I ti ih spajaš, o Allahov Poslaniče.', rekoše prisutni, a on će na to: 'Ja nisam kao vi, ja bivam nahranjen i napojen.'⁷⁸⁹

2361. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, da mu je ispričao Bekr b. Mudar, prenijevši od Ibnul-Hada, on od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu Seida el-Hudrija, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: "Ne spajajte post. Ukoliko neko to želi, neka to uradi do sehura." Rekoše: "I ti ga spajaš (Allahov Poslaniče)." On reče: "Ja nisam kao vi, ja imam Onoga Koji me hrani i poji."⁷⁹⁰

25. O (pokuđenosti) ogovaranja

2362. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, kog je obavijestio Ibn Ebu Zi'b, prenijevši od El-Makburija, on od svoga oca, a on od

٢٤. بَابُ فِي الْوَصَالِ

٢٣٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمْرٍأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْوَصَالِ. قَالُوا: فَإِنَّكَ تَوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي أَطْعَمُ وَأَسْقِي.

٢٣٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ بَكْرَ بْنَ مُضَرَ حَدَّثَهُمْ عَنْ ابْنِ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا تَوَاصِلُوا قَائِكُمْ أَرَادَ أَنْ يُوَاصِلَ فَلْيُوَاصِلْ حَتَّى السَّحَرِ. قَالُوا: فَإِنَّكَ تَوَاصِلُ، قَالَ: إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ، إِنَّ لِي مَطْعِمًا يُطْعِمُنِي وَسَاقِيًا يَسْقِينِي.

٢٥. بَابُ الْغَيْبَةِ لِلصَّائِمِ

٢٣٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَيْبٍ عَنِ الْمُقْبُرِيِّ عَنِ أَبِيهِ عَنِ أَبِي

smatra da je dužan napostiti taj dan. Neki učenjaci, poput Ishaka, smatraju da će on taj dan, pošto se uvjerio da nije bio iftar, samo nastaviti postiti, i da ga neće napaštati, kao i kada se, zaboravivši da posti, omrsi.

⁷⁸⁸ Pod tim se misli na to da neko isposti dan i nastavi postiti tokom noći i sutradan, ne jedući i ne pijujući ništa.

⁷⁸⁹ To znači da njemu, kao Allahovom poslaniku, Uzvišeni Allah, dž.š., daje snagu i moć da može izdržati post i po nekoliko dana uzastopno, ne prekidajući ga ni tokom noći.

⁷⁹⁰ Tj. Onoga Koji mi daje snagu da izdržim post i po nekoliko dana.

Ebu Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko ne ostavi laž i djelo po njemu, nije potrebno da, radi Allaha, ostavlja ni hranu ni piće.”⁷⁹¹

Ahmed je rekao: “Sened ovog hadisa sam utvrdio od Ibn Ebu Zi’ba, a hadis mi je pojašnio neki čovjek koji je bio do njega. Mislim da je bio njegov bratić.”

2363. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka’nebi, prenijevši od Malika, on od Ebuz-Zinada, on od El-Ea’redža, a on od Ebu Hurejrea, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Ako je (post štit) i ako neko od vas bude postio, neka ne govori bestidne riječi i neka ne postupa glupo. A ako ga kogod napadne i počne grditi, neka kaže: ‘Ja postim. Ja postim.’”⁷⁹²

26. O postačevom korišćenju misvaka

2364. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. es-Sabbah, kog je obavijestio Šerik. A obavijestio nas je i Musedded, prenijevši od Jahjaa, on od Sufjana, on od Asima b. Ubejdullaha,⁷⁹³ ovaj od Ubejdullaha b. Amira b. Rebia, da je njegov otac kazao: “Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako, dok posti, koristi misvak.” Musedded je dodao: “Vidio sam ga nebrojeno puta.”⁷⁹⁴

هُرَيْرَةُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ السُّرُورِ وَالْعَمَلِ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ، وَقَالَ أَحْمَدُ فَهَيْتُ إِسْنَادَهُ مِنْ ابْنِ أَبِي ذُنُبٍ وَأَفْهَمَنِي الْحَدِيثَ رَجُلٌ إِلَى جَنْبِهِ أَرَاهُ ابْنَ أَخِيهِ.

٢٣٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الصِّيَامُ جُنَّةٌ إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ صَائِمًا فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَجْهَلُ فَإِنْ أَمْرُو قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ إِنِّي صَائِمٌ.

٢٦. بَابُ السَّوَاكِ لِلصَّائِمِ

٢٣٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ أَخْبَرَنَا شَرِيكَ ح. وَأَخْبَرَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَفْيَانَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَاكُ وَهُوَ صَائِمٌ. زَادَ مُسَدَّدٌ: مَا لَا أَعُدُّ وَلَا أُحْصِي.

⁷⁹¹ Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i Ibn Madže u *Sunenu*.

⁷⁹² Bilježe ga El-Buhari i Muslim u *Sahihima* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁷⁹³ Asim b. Ubejdullah b. Asim b. Omer b. Hattab el-Adevi el-Medeni je slab prenosilac. Slabim su ga ocijenili Jahja b. Mein, Ez-Zuheli, Buhari i drugi. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa.

⁷⁹⁴ Ebu Hanife, Malik, Eš-Šafi i većina učenjaka smatraju da nema nikakvih smetnji

27. O postačevom polivanju vodom zbog žeđi i pretjeranom ispiranju nosa

2365. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme el-Ka'nebi, prenijevši od Malika, on od Sumejja, štićenika Ebu Bekra b. Abdurrahmana, on od Ebu Bekra b. Abdurrahmana, da je neki ashab kazao: "Vidio sam da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tokom putovanja, u godini u kojoj je oslobođena Mekka, naredio ljudima da prekinu post, rekavši: 'Morate biti snažni za vašeg neprijatelja.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tada postio.' Ebu Bekr veli da mu je taj ashab prenio: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako u Ardžu,⁷⁹⁵ dok posti, po glavi sipa vodu usljed žeđi ili vrućine.'⁷⁹⁶

2366. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, kog je obavijestio Jahja b. Sulejm, prenijevši od Ismaila b. Kesira, on od Asima b.

٢٧. بَابُ الصَّائِمِ يَصُبُّ عَلَيْهِ الْمَاءَ مِنْ الْعَطَشِ وَيُبَالِغُ فِي الْإِسْتِنْسَاقِ

٢٣٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُعَيْبِ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ النَّاسَ فِي سَفَرِهِ عَامَ الْفَتْحِ بِالْفِطْرِ وَقَالَ: تَقَرَّوْا لِعِدْوِكُمْ وَصَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ الَّذِي حَدَّثَنِي - لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعَرَجِ يَصُبُّ عَلَى رَأْسِهِ الْمَاءَ وَهُوَ صَائِمٌ مِنَ الْعَطَشِ أَوْ مِنَ الْحَرِّ.

٢٣٦٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ عَاصِمِ

da postač upotrebljava misvak, prije i poslije podne, bez obzira na to da li je misvak od suhog ili sirovog drveta.

Neki učenjaci malikijske pravne škole i Eš-Ša'bij smatraju da je postaču mekruh koristiti misvak od sirovog drveta. Prema njihovom mišljenju, misvak od sirovog drveta ima svoj ukus, te ga iz tog razloga nije dobro koristiti.

Muhammed b. Sirin je prihvaća njihovo obrazloženje, tvrdeći da i voda ima svoj ukus te bi, shodno takvoj logici, bilo mekruh i ispiranje usta vodom.

Oni, također, smatraju da je postaču mekruh upotrijebiti misvak krajem dana, da mu misvak ne bi odstranio zadah koji će, kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao, na Sudnjem danu imati miris jači od miska. Odgovoreno im je da postačev zadah ne dolazi iz usta, nego iz stomaka, te ga misvak ne može ni odstraniti, a ni umanjiti. Nasuprot tome, i Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, i kada bi postio i kada ne bi, više puta tokom dana čistio zube, i stalno insistirao na tome da to rade i njegovi sljedbenici.

⁷⁹⁵ Ardž je selo nekoliko dana hoda udaljeno od Medine na putu za Mekku.

⁷⁹⁶ Bilježi ga En-Nesai u *Sunenu*, u nešto skraćenoj verziji.

Lekita b. Sabrea, on od svoga oca Lekita b. Sabrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Dobro ispiraj nos, osim kad postiš.”⁷⁹⁷

28. O postačevom puštanju krvi (kupicom)

2367. ISPRIČAO NAM JE Musedded, kog je obavijestio Jahja, prenijevši od Hišama. A obavijestio nas je i Ahmed b. Hanbel, prenijevši od Hasana b. Musaa, on od Šejbana, a svi od Jahjaa, on od Ebu Kilabea, on od Ebu Esme er-Rehabijja, ovaj od Sevban, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: “Omrsio se i onaj koji pušta krv i onaj kome se pušta krv.”⁷⁹⁸

Šejban je kazao: “Obavijestio me je Ebu Kilabe da mu je ispričao Ebu Esma er-Rehabijj, kog je obavijestio Sevban, štićenik Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je to čuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s.”

2368. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Hasan b. Musa, prenijevši od Šejbana, on od Jahjaa, ovaj od Ebu Kilabea el-Džermija, on od Šeddada b. Evsa dok je išao sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., – a onda je spomenuo slično prethodnom hadisu.

بن لقيط بن صبرة عن أبيه لقيط بن صبرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: بالغ في الاستنشاق إلا أن تكون صائماً.

٢٨. باب في الصائم يحتجم

٢٣٦٧. حدثنا مسدد أخبرنا يحيى عن هشام ح. وأخبرنا أحمد بن حنبل أخبرنا حسن بن موسى أخبرنا شيبان جميعاً عن يحيى عن أبي قلابة عن أبي أنسمة يعني الرحبي عن ثوبان عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: أفطر الحاجم والمخجوم.

قال شيبان في حديثه قال أخبرني أبو قلابة أن أبا أنسمة الرحبي حدثه أن ثوبان مؤلف رسول الله صلى الله عليه وسلم أخبره أنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم.

٢٣٦٨. حدثنا أحمد بن حنبل أخبرنا حسن بن موسى أخبرنا شيبان عن يحيى حدثني أبو قلابة الجرمي أنه أخبره أن شداد بن أوس بينما هو يمشي مع النبي صلى الله عليه وسلم، فذكر نحوه.

⁷⁹⁷ U predanju koje bilježi Et-Tirmizi, Lekit b. Sabre kaže: “Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, obavijesti me o abdestu.’ On reče: ‘Temeljito uzimaj abdest, istrljaj između prstiju i dobro isperi nos, osim kad postiš.’”

⁷⁹⁸ Et-Tibbi veli da su, na temelju ovog hadisa, Ahmed b. Hanbel i Ishak utvrdili da puštanje krvi kvari post i onome koji nekome pomoću kupice pusti krv i onome kome se pušta krv. Mesruk, Hasan el-Basri i Ibn Sirin smatraju da je puštanje krvi postaču mekruh, ali da ono ne kvari post. Ovaj hadis su zabilježili En-Nesai i Ibn Madže u Sunenima.

2369. ISPRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, kog je obavijestio Vuhejb, prenijevši od Ejub-a, on od Ebu Kilabea, on od Ebul-Eš'asa, a on od Šeddada b. Evsa: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je u Bekijji prošao pored čovjeka koji je kupicom puštao krv, pokazavši mi rukom da je prošao osamnaesti dan ramazana. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Omrsio se i onaj koji pušta krv i onaj kome se pušta krv.'⁷⁹⁹

Ebu Davud kaže: "I Halid el-Hazzai je prenio, od Ebu Kilabea, sa Ejubovim senedom – slično prethodnom hadisu."

2370. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog su obavijestili Muhammed b. Bekr i Abdurrezzak. A obavijestio nas je i Osman b. Ebu Šejbe, prenijevši od Ismaila b. Ibrahima, on od Ibn Džurejdža, ovaj od Mekhula, da je neki iskreni šejh iz kvarta... Osman kaže da ga je on obavijestio, a njega Sevban, Vjerovjesnikov, s.a.v.s., štićenik, da je Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "Omrsio se i onaj koji pušta krv i onaj kome se pušta krv."

2371. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Halid, kog je obavijestio Mervan, prenijevši od El-Hejsema b. Humejda, ovaj od El-Alla b. el-Harisa, on od Mekhula, on od Ebu Esmer-Rehabijja, on od Sevbana, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: "Omrsio se i onaj koji pušta krv i onaj kome se pušta krv."

Ebu Davud kaže: "Prenio ga je i Ibn Sevban, od svoga oca, a on od Mekhula, sa istim senedom, slično prethodnom hadisu."

٢٣٦٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا وَهَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنْ شَدَادِ بْنِ أُوَيْسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أتَى عَلَى رَجُلٍ بِالْبَيْعِ وَهُوَ يَخْتَجِمُ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِي لِقَمَانِ عَشْرَةَ خَلَّتْ مِنْ رَمَضَانَ، فَقَالَ: أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَخْجُومُ.

قال أبو داود: رَوَى خَالِدُ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ بِإِسْنَادِ أَيُّوبٍ مِثْلَهُ.

٢٣٧٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ ح. وَأَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ - يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ - عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مَكْحُولٌ أَنَّ شَيْخًا مِنَ النَّجْدِ، قَالَ عُثْمَانُ فِي حَدِيثِهِ: مُصَدِّقٌ أَخْبَرَهُ أَنَّ ثَوْبَانَ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَهُ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَخْجُومُ.

٢٣٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ أَخْبَرَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا الْعَلَاءُ ابْنُ الْحَارِثِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ أَبِي أَسْمَةَ الرَّحْبِيِّ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَخْجُومُ.

قال أبو داود: رَوَاهُ ابْنُ ثَوْبَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ مَكْحُولٍ مِثْلَهُ بِإِسْنَادِهِ.

⁷⁹⁹ Bilježe ga En-Nesai i Ibn Madže u *Sunenima*.

29. O olakšici u tome

2372. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer Abdullah b. Amr, kog je obavijestio Abdulvaris, prenijevši od Ejuba, on je prenio od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dao (da mu) puste krv, a postio je."⁸⁰⁰

Ebu Davud kaže: "Vuhejb b. Halid ga je prenio od Ejuba, sa istim senedom, u sličnom značenju, a Džafer b. Rebi'a i Hišam b. Hassan od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa, slično prethodnom hadisu."

2373. ISPRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, kog je obavijestio Šu'be, prenijevši od Jezi-da b. Ebu Zijada, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dozvolio (da mu) puste krv, a postio je i bio je u ihramu."⁸⁰¹

2374. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, kog je obavijestio Abdurrahman b. Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Abdurrahmana b. Abisa, on od Abdurrahmana

٢٩. بَاب فِي الرَّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

٢٣٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي يُوْبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَاهُ وَهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَبِي يُوْبَ بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ وَجَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ وَهَيْشَامُ بْنُ حَسَّانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ.

٢٣٧٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ مِقْسَمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ مُحْرِمٌ.

٢٣٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ عَابِسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ

⁸⁰⁰ Bilježe ga El-Buhari u *Sahihu*, Et-Tirmizi u *Džami'u* i En-Nesai u *Sunenu*.

⁸⁰¹ Sufjan es-Sevri, Malik b. Enes, Eš-Šafi i Ebu Hanife, na temelju spomenutih hadisa, smatraju da puštanje krvi ne kvvari post. Ibn Hazm veli: "Nema sumnje u vjerodostojnost hadisa: 'Omrasio se i onaj koji pušta i onaj kome se pušta krv.'" Međutim, iz spomenutih hadisa vidimo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dozvolio da mu se pusti krv dok je postio. Po našem mišljenju, treba postupiti u skladu sa ovim hadisima, pošto olakšica dolazi nakon čvrstog propisa, što opet, s druge strane, ukazuje na to da su hadisi u kojima je rečeno da se omrsio i onaj ko vadi i onaj kome se vadi krv stavljeni van snage."

Na temelju spomenutog, izvlačimo zaključak da ni vađenje krvi, kako se to prakticira u našem vremenu, ne kvvari post.

b. Ebu Lejlai, on od nekog ashaba: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio puštanje krvi i spajanje posta, ali ih nije učinio haramom. Učinio je to da bi poštudio svoje ashabe. Neko mu reče: ‘Allahov Poslaniče, i ti nastavljaš s postom do sehura.’, a on kaza: ‘Ja nastavljam post do sehura, a moj me Gospodar hrani i poji.’”⁸⁰²

2375. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslem, kog je obavijestio Sulejman b. el-Mugire, prenijevši od Sabita, da je Enes rekao: “Izbjegavali smo puštanje krvi dok bi postili samo zbog naprezanja (poteškoće).”

بن أبي ليلى حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ
التَّيِّبِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ رَسُولَ
اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ
الْحِجَامَةِ وَالْمَوَاصِلَةِ وَلَمْ يُحَرِّمَهُمَا إِنْقَاءَ
عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ
تَوَاصِلُ إِلَى السَّحْرِ، فَقَالَ: إِنِّي أُوَاصِلُ إِلَى
السَّحْرِ وَرَبِّي يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي.

٢٣٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ
حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ يَغْيِي ابْنَ الْمُؤَيَّرَةِ عَنْ
ثَابِتٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ مَا كُنَّا نَدْعُ الْحِجَامَةَ
لِلصَّائِمِ إِلَّا كَرَاهِيَةَ الْجَهْدِ.

⁸⁰² Bilježe En-Nesai u *Sunenu*, Ibn Huzejme u *Sabihu* i Ed-Darekutni u *Sunenu*, sa senedom od Ebu Seida el-Hudrija: “Vjerovjesnik je dozvolio puštanje krvi.” To znači da se zabrana u spomenutom hadisu odnosi na slabašne postače i da je ona u smislu mekruha, a ne harama.

SADRŽAJ

POGLAVLJA O ZEKATU

1. Koja imovina podliježe zekatu	6
2. Ako je pokućstvo za trgovinu, da li se na njega daje zekat	8
3. Nagomilano blago, i zekat na nakit	9
4. O zekatu na stoku koja se hrani na ispaši.....	11
5. O zadovoljstvu ubirača zekata.....	28
6. O dovi ubirača zekata za one koji su dali zekat.....	30
7. O objašnjenju dobi kod deva.....	30
8. Gdje se daje zekat na imovinu	32
9. O čovjeku koji kupi ono što je dao na ime sadake.....	32
10. O zekatu na roba.....	33
11. O zekatu na usjeve	34
12. O zekatu na med.....	35
13. O procjeni roda grožđa	37
14. O procjeni.....	37
15. Kad se vrši procjena hurmi.....	38
16. Šta od plodova nije dozvoljeno uzimati kao zekat.....	38
17. O sadakatul-fitru.....	40
18. Kada se daje sadakatul-fitr	40
19. Koliko treba dati na ime sadakatul-fitra.....	41
20. Mišljenje onih koji kažu da se na ime sadakatul-fitra daje pola sa'a pšenice	44
21. O prijevremenom davanju zekata.....	47
22. O prenošenju zekata iz grada u grad.....	48

23. Kome se može dati zekat i o granici imućnosti.....	49
24. O mišljenju onih koji smatraju da neki imućni mogu primiti zekat.....	55
25. Koliko se jednom čovjeku daje od zekata.....	57
26. Kad je prosjačenje dozvoljeno	57
27. O pokuđenosti prosjačenja.....	60
28. O suzdržavanju	61
29. O davanju milostinje porodici Benu Hašim.....	64
30. Kad siromašni imućnom pokloni od onoga što je dobio kao milostinju	66
31. O onome koji da milostinju, a potom je naslijedi.....	66
32. O dužnostima na imovinu	67
33. O pravima prosjaka.....	72
34. O dijeljenju milostinje nemuslimanima	73
35. Šta nije dopušteno uskratiti.....	73
36. O prosjačenju u džamiji	74
37. O pokuđenosti traženja licem Uzvišenog Allaha	75
38. O davanju onome ko traži u ime Uzvišenog Allaha.....	75
39. O onome koji podijeli sve što ima.....	75
40. O dopuštenju u tom pogledu	77
41. O vrijednosti pojenja vodom.....	78
42. O davanju na korišćenje.....	79
43. O nagradi blagajniku.....	80
44. O nagradi ženi koja podijeli sadaku iz kuće svoga muža.....	81
45. O održavanju rodbinske veze	82
46. O tvrdičluku.....	86

POGLAVLJA O NAĐENIM STVARIMA

1. O oglašavanju nađenih predmeta.....	88
--	----

POGLAVLJA O OBREDIMA HADŽA

1. O obaveznosti hadža.....	99
2. O ženi koja hadž obavi bez mahrema	100
3. Nema odgađanja ženidbe i odlaska na hadž	102
4. O snabdijevanju onoga što je potrebno za put na hadž	103
5. O trgovini za vrijeme hadža	104
6. poglavlje.....	104
7. O onome koji iznajmi životinju za jahanje.....	105
8. O djetetu koje obavi hadž	106
9. O mikatima	107

10. Dok je u menstruacionom ili postporođajnom ciklusu, žena može zanijetiti hadž	110
11. O parfemisanju prilikom oblačenja ihrama	111
12. O mazanju kose	111
13. O hedju/žrtvenoj životinji.....	112
14. O žrtvovanju krave.....	113
15. O obilježavanju kuršana	113
16. O zamjeni žrtvene životinje	115
17. O onome koji pošalje svoj kurban (u Mekku), a on ostane kod kuće ...	116
18. O jahanju deva koje su namijenjene za kurban	117
19. O kurbanu koji iznemogne prije nego stigne u Mekku.....	118
20. Kako se kolju deve	121
21. Vrijeme oblačenja ihrama.....	123
22. O uvjetovanju u nijetu hadža	127
23. O nijetu samo za hadž	127
24. O istodobnom obavljanju hadža i umre (ikranu)	139
25. O tome kada neko zanijeti hadž, pa ga preokrene u umru	146
26. O tome da osoba obavi hadž za drugoga.....	147
27. Kako se izgovara telbija.....	149
28. Kad se prestaje sa učenjem telbije	150
29. Kad će osoba koja obavlja umru prestati sa učenjem telbije	151
30. O tome da osoba u ihramu vaspitava svoga roba.....	152
31. O osobi koja počne sa ihramskim obredima u svojoj odjeći	153
32. Šta će obući muhrim	154
33. O muhrimovom nošenju oružja.....	158
34. O tome da žena u ihramu može prekriti lice.....	159
35. O muhrimovom zaklanjanju od sunca	159
36. O hidžami (puštanju krvi) osobi dok je u ihramu	160
37. O muhrimovom podvlačenju oči surmom.....	161
38. O kupanju muhrima	161
39. O ženidbi osobe dok je u ihramu.....	162
40. Šta insan smije ubijati od životinja dok je u ihramu	164
41. O muhrimovom jedenju mesa od ulova	165
42. O muhrimovom jedenju skakavaca	168
43. O fidji/iskupljenju	169
44. O ihsaru/spriječenosti	171
45. O ulasku u Mekku	172
46. O dizanju ruke (ruku) pri viđenju Kabe.....	174
47. O ljubljenju Hadžerul-esveda	176

48. O doticanju kutova Kabe	176
49. O tavafu koji je vadžib	178
50. O otkrivanju desnog ramena u tavafu	181
51. O remlu/užurbanom hodu	182
52. O dovi prilikom tavafa	186
53. O obavljanju tavafa poslije ikindije	187
54. O sa'ju karina	187
55. O El-Multezemu	189
56. Pitanje Saffe i Merve	190
57. Opis Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., hadža.....	193
58. O stajanju na Arefatu.....	203
59. O izlasku na Minu	203
60. O izlasku na Arefat	204
61. O kretanju prema Arefatu.....	205
62. O govoru na Arefatu	206
63. O mjestu stajanja na Arefatu.....	207
64. O kretanju sa Arefata	207
65. O namazu na Muzdelifi.....	211
66. O žurenju sa Muzdelife	216
67. Dan velikog hadža	218
68. Mjeseci ešhurul-hurum.....	219
69. O onome ko ne stigne na Arefat.....	220
70. O boravku na Mini	221
71. Kog dana se drži hutba na Mini.....	222
72. Mišljenje onih koji kažu da je Poslanik, s.a.v.s., govor održao prvog dana Kurban-bajrama	223
73. U koje vrijeme se na Mini prvog dana Kurban-bajrama drži govor	223
74. O čemu će imam govoriti na Mini	224
75. O spavanju u Mekki u noćima Mine	224
76. O namazu na Mini	225
77. O skraćivanju namaza za Mekkelije.....	227
78. O bacanju kamenčića	227
79. O brijanju (glave) i skraćivanju (kose).....	232
80. O umri	235
81. Da li će žena koja je zanijetila umru, a potom dobila mjesečnicu, pa prekinula umru a zanijetila hadž, nadoknađivati umru	240
82. O boravku (u Mekki) prilikom umre	241
83. O tavaful-ifadu prilikom hadža.....	242
84. O oprostaju (oprostajnom tavafu)	244

85. Žena koja dobije mjesečnicu napustit će (Mekku) poslije obavljenog tavaful-ifada.....	244
86. O oprostajnom tavafu	245
87. O et-tahsibu.....	247
88. O onome koji prilikom obavljanja hadža uradi nešto prije njegovog vakta	249
89. O Mekki.....	250
90. O svetosti Mekke.....	251
91. O pojenju (hodočasnika) sokom od hurmi i grožđa.....	253
92. O boravku u Mekki	254
93. O namazu u Kabi.....	255
94. O namazu u (Ismailovom) hidžru.....	257
95. O ulasku u Kabu	258
96. O imovini Kabe	259
97. O istoj temi.....	260
98. O dolasku u Medinu.....	260
99. O svetosti Medine.....	261
100. O posjećivanju mezara	265

POGLAVLJA O BRAKU

1. O podsticanju na brak.....	268
2. Naredba ženjenja pobožnom ženom.....	268
3. O ženidbi djevicama	269
4. O zabrani ženidbe nerotkinjama.....	269
5. O riječima Uzvišenog: <i>Bludnik se treba ženiti samo bludnicom.</i> (En-Nur, 3)	271
6. O čovjeku koji oslobodi svoju robinju, pa se njome oženi	272
7. Zabranjuje se po mlijeku ono što je zabranjeno i po krvnom srodstvu...272	
8. O srodstvu po mlijeku čovjeka (čiji je on uzročnik)	274
9. O dojenju odraslog.....	275
10. Ko njime postaje zabranjen	276
11. Da li zabrana proizilazi iz manje od pet dojenja	277
12. O poklonu prilikom odbijanja od dojenja	278
13. Kojim ženama je zabranjeno da se udaju za jednog čovjeka.....	279
14. O privremenom braku (mut'a).....	284
15. O šigaru (braku kada muškarci jedan drugom daju svoju rodicu bez vjenčanog dara).....	285
16. O ženidbi sa tri puta puštenom ženom (s ciljem da se njome ponovo oženi prvi muž).....	286

17. O braku roba bez dozvole njegovog vlasnika	287
18. O zabranjenosti da neko zaprosi zaručnicu svoga brata (po vjeri).....	287
19. O tome da čovjek vidi ženu koju želi vjenčati	288
20. O skrbniku (staratelju)	289
21. O onemogućavanju udaje ženi	291
22. Kada dvojica skrbnika (staratelja) udaju (jednu djevojku ili ženu).....	291
23. O riječima Uzvišenog Allaha: Nije vam dozvoljeno da nasljeđujete žene protiv volje njihove, niti da im otežavate.....	292
24. O traženju pristanka	293
25. O djevici koju otac uda bez njenog pristanaka	295
26. O udavanoj ženi	296
27. O dostojnosti	297
28. O ženidbi nerotkinjom	297
29. O vjenčanom daru (mehru).....	299
30. O minimalnom vjenčanom daru	301
31. Vjenčanje na temelju neke koristi (kao vjenčanog dara).....	302
32. O onome ko se oženi pa umre prije nego ženi odredi visinu mehra.....	304
33. O govoru (hutbi) prilikom sklapanja braka	306
34. O udavanju maloljetnica	309
35. O boravku kod djevice	309
36. O čovjeku koji spava sa ženom prije nego joj nešto da.....	310
37. Šta se kaže mladoženji	312
38. Kada se čovjek oženi, pa ustanovi da je ta žena trudna	312
39. O raspodjeli (vremena) među ženama.....	314
40. O čovjeku koji prilikom sklapanja braka prihvati uvjet da će sa ženom živjeti u njenom mjestu	317
41. Dužnosti žene prema mužu	317
42. O dužnostima muža prema ženi	319
43. O udaranju žena.....	320
44. O naredbi o obaranju pogleda.....	321
45. O spolnom odnosu sa zarobljenicama.....	324
46. Poglavlje općenito o braku	327
47. O odnosu sa ženom dok ima menstruaciju	330
48. O kefaretu/iskupu za onoga koji opći sa ženom dok je u hajzu.....	332
49. O izvlačenju uda iz vulve pred samu ejakulaciju, sprječavajući začecje ..	333
50. O pokudenosti da čovjek spominje način na koji je prilazio svojoj ženi.....	335

POGLAVLJA O RAZVODU

1. O onome koji odvrća ženu od njenog muža	338
2. Žena ne smije tražiti od muža da se razvede sa (drugom) ženom	338
3. O pokuđenosti razvoda	339
4. O razvodu koji je u skladu sa sunnetom	339
5. O čovjeku koji vrati ženu bez svjedoka	343
6. O sunnetu kod razvoda roba	343
7. O razvodu prije vjenčanja.....	345
8. O razvodu braka greškom (u srdžbi)	346
9. O razvodu braka u šali	347
10. O derogaciji neopozivog razvoda tri puta.....	348
11. Šta podrazumijeva razvod i namjere.....	352
12. O slobodnom izboru	354
13. O tome da čovjek kaže (ženi): "Ti odluči."	355
14. O neopozivom razvodu braka	356
15. O pomislama (vesvesi) o razvodu.....	357
16. O čovjeku koji svojoj ženi rekne: "Sestro moja."	358
17. O ziharu.....	360
18. O sporazumnom razvodu braka	365
19. O robinji koja postane slobodna, a bila je udata za slobodnog čovjeka ili za roba	368
20. O onima koji kažu da joj je muž bio slobodan	369
21. Dokle ona ima pravo izbora	370
22. O dvoje robova koji skupa budu oslobođeni da li će ženi dati pravo izbora	370
23. Ukoliko jedan od bračnih drugova primi islam	371
24. Do kada čovjek koji primi islam poslije žene može vratiti svoju ženu..	372
25. O čovjeku koji primi islam, a za njim bude više od četiri žene ili dvije sestre	372
26. Kada jedan od roditelja primi islam, kome će pripasti dijete kada se razvedu	374
27. O zakletvi supružnika u pogledu vlastite nevinosti i prizivanju prokletstva na sebe	374
28. Ako čovjek sumnja u dijete	385
29. O strogom upozorenju zbog odbacivanja djeteta	386
30. Polaganje prava na vanbračno dijete.....	387
31. O dobrom poznavaoocu znakova (sličnosti među ljudima).....	388
32. O onome koji smatra da će se kockom odrediti čije je dijete ukoliko se ljudi spore u vezi njega.....	389

33. O vrstama braka koje su sklapali ljudi predislamskog doba.....	391
34. O tome da se dijete pripisuje onome u čijoj se postelji rodilo	392
35. Ko ima veće pravo na dijete	394
36. O iddetu/obaveznom poslijebračnom čekanju za raspuštenice.....	397
37. O derogaciji obaveznog roka čekanja za raspuštenice koje su izuzete	397
38. O vraćanju žene	398
39. O alimentaciji neopozivo puštenoj ženi	398
40. O onima koji su to osporili Fatimi bint Kajs.....	403
41. O izlasku danju žene koja je neopozivo puštena	406
42. O derogaciji oporuke o jednogodišnjem izdržavanju ženi kojoj umre muž ajetima o nasljedstvu.....	406
43. Koliko žena žali umrlog muža	407
44. Hoće li se žena kojoj umre muž preseliti (kod njenih)	409
45. Mišljenje onih koji kažu da se žena kojoj umre muž može preseliti gdje god hoće.....	410
46. Čega se žena treba kloniti za vrijeme pričeke	410
47. O iddetu/obaveznom roku čekanja za trudnicu.....	413
48. O iddetu/obaveznom čekanju robinje nakon smrti njenog gospodara	414
49. Muž se neće vraćati ženi koju je pustio tri puta, sve dok se ne uda za drugog čovjeka.....	415
50. O bludu kao velikom grijehu	416

POGLAVLJA O POSTU

1. Obaveznost posta.....	417
2. Derogacija riječi Uzvišenog: Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane	418
3. O onima koji smatraju da je ovaj ajet ostao i dalje važeći za starce i trudnice	419
4. O tome da mjesec može imati i dvadeset i devet dana.....	420
5. Ako se pogriješi u pogledu mlađaka.....	422
6. Šta će se činiti ukoliko se mlađak zbog oblačnosti ne bude vidio	423
7. O riječima onih koji kažu: “Ukoliko ne vidite mlađak, postite trideset dana.”	424
8. O postu pred početak ramazana.....	425
9. Kada se mlađak u jednoj zemlji vidi noć prije nego u drugim zemljama.....	427
10. O tome da je pokuđeno postiti jevmuš-šek/sumnjivi dan	428
11. O onome ko sastavi šaban sa ramazanom	429
12. O pokuđenosti toga	429
13. O svjedočenju dvojice da su vidjeli mlađak ševvala	430

14. O svjedočenju jednog čovjeka da je vidio mlađak ramazana	432
15. O potvrđi sehura	433
16. O onome koji je sehur nazvao doručkom.....	434
17. Vrijeme sehura	435
18. O tome kad osoba čuje ezan, a posuda joj (iz koje jede) još u ruci	437
19. Vrijeme postačevog iftara	437
20. Lijepo je požuriti sa iftarom.....	438
21. Čime je lijepo iftariti se.....	439
22. O riječima koje se izgovaraju prilikom iftara	439
23. Ukoliko se neko iftari prije nego sunce zađe.....	440
24. O spajanju posta.....	441
25. O (pokuđenosti) ogovaranja	441
26. O postačevom korišćenju misvaka	442
27. O postačevom polivanju vodom zbog žeđi i pretjeranom ispiranju nosa	443
28. O postačevom puštanju krvi (kupicom)	444
29. O olakšici u tome.....	446